

CONSILIUL CULTURII
ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE
INSTITUTUL DE CERCETĂRI
ETNOLOGICE ȘI DIALECTOLOGICE

SERIA II TEXTE ȘI GLOSARE, 5

**TEXTE
DIALECTALE
ȘI GLOSAR
DOBROGEA**

PUBLICATE DE
PAUL LAZĂRESCU,
VICTORELA NEAGOE,
RUXANDRA FANĂ,
NICOLAE SARAMANDU

1987

Volumul **TEXTE DIALECTALE ȘI GLOSAR, DOBROGEA**, a
fost elaborat în cadrul Sectorului de dialectologie al Institu-
tului de cercetări etnologice și dialectologice

CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE
INSTITUTUL DE CERCETĂRI
ETNOLOGICE ȘI DIALECTOLOGICE

SERIA II

TEXTE ȘI GLOSARE, 5

TEXTE DIALECTALE ȘI GLOSAR
DOBROGEA

PUBLICATE DE

PAUL LĂZĂRESCU, VICTORELA NEAGOE,
RUXANDRA PANĂ, NICOLAE SARAMANDU

1987

TEXTE DIALECTALE

D O B R O G E A

C U P R I N S

Precizari preliminare	XII-XIV
Studiu introductiv	XV -CXV
Transcrierea fonetică	CXVI-CXXVII
Lista localităților anchetate și a informatorilor	CXXVIII-CXLV
Harta localităților anchetate	CXLVI
Lista ilustrațiilor.....	CXLVII-CLIX
871. <u>23 AUGUST</u> (jud.Tulcea)	1-14
<u>așá pęște mult erá</u> , 1; <u>un boxș pescăreșc</u> , 5; <u>a^m</u> <u>mers la vinát</u> , 7; [<u>Pfíne, paseá și ghisuană</u>], 8; <u>sá</u> <u>fáșá pá ursítá</u> , 10; <u>á sárit în apă</u> , 11; <u>noi sintém</u> <u>ívátás cu eí</u> , 12; <u>m-am ívátá sá cálár⁴ése</u> , 13.	
872. <u>G.A.ROSETTI</u> [ALR I, 675] (jud.Tulcea).....	15-24
[<u>Pescuit</u>], 15; <u>fașem armán</u> , 16; <u>am ípușcát un porc</u> , 17; <u>viné nisípu fycqáșe</u> , 19; <u>la ródiná</u> , 20; [Origi- nea satului], 21; [Lína], 22; [Píinea], 23; [Obice- iuri la sárbători], 23.	
873. <u>LUNCAVITA</u> [WLAD, 581] (jud.Tulcea).....	25-45
<u>de-acólea ne tráșem</u> , 25; <u>tręerám cu cáii</u> , 26; [Vi- ța de vie], 27; [Obiceiuri la sárbătorile de iar- ná], 30; <u>tutúnu</u> , 32; <u>núnța</u> , 33; <u>cálujénile</u> , 35; <u>a</u> <u>rámás máma văduvá</u> , 36; [Amintiri], 37; <u>ierám spe-</u> <u>riátá</u> , 44.	
874. <u>SOMOVA</u> [ALR II, 682, WLAD, 583] (jud.Tulcea).....	45-73
<u>și erá pęști pręá mul</u> , 45; <u>vinșan dí la isácóșa</u> , 47; <u>scáldátuór⁴</u> , 48; <u>a murí^t alisándru</u> , 49; [Fintina], 61;	

ășteza-z lup¹, 62; [Via], 62; pîi¹nga, 63; p^uorc, 64;
nunta m^a, 66; b^uorșu de p^utină, 68; plakia, 68;
scotim p^uesti¹, 69; p¹etrea pr^ust^u, 69.

875. NICULITEL [ALR I, 684, WLAD, 582] (jud. Tulcea).... 73-85
[Amintiri din viața subiectului], 73; treieris^u, 75;
vi¹e, 75; pîi¹ne, 76; st^ofa la mîi¹n¹, 77; dacă h^omu
mu^ari, 77; marăt^ure, 78; [Porcul], 79; dr^obu h^elu
lui, 81; săp^unu, 82; d^e-at^uncă av^en fric^u, 83; pîi
nga, 84; h^eră la b^ultă, 85.
876. TURCOAIA [WLAD, 595] (jud. Tulcea)85-107
u^eigă-l cr^uea, 85; u¹ giv^es, 87; cum năst^eă înainti
copi¹i, 89; [Credințe bătrinești], 92; lînă, 95; n^a-a
povest¹i cum a veni lupu cu h^el, 96; și la h^undi¹ă an
dat, 98; ăst^eza întimplă¹r¹ le țiu mînt^e, 99; coloian,
100; am fugi no¹, 101; sărpi, 103; coloian^u, 104;
a tăi¹at purc¹elu, 105.
877. CATALOI [WLAD, 584] (com. Frecăței, jud. Tulcea).... 107-130
ca¹ noști h⁻a furat, 107; ăst^eă necăzur¹ li păt¹iam,
111; vîa, 112; mămăligă, șisman, pîi¹ne [și] plăcîn-
tă, 115; umblan^u s^u cu frup lă p^eștă, 118; [Porcul],
120; h^eră^u lup¹ mult¹, 123; kerdel^ele, plăcînta [și]
pîi¹ngă, 125; p^orcu, 127; a loat foc, 130.
878. BEȘTEPE [ALR I, 677] (com. Mahmudia, jud. Tulcea)... 131-154
bunicu a vînit s⁻a făc^u casă hⁱca în b^eștepe^a, 131;
prof^oru pop, 135; păi ai¹ca h^eră s^urp¹, 145; nunta,
147; hⁱs și puțin cojocar, 149; pîi¹nga, 151; [Întimpla-
re], 153; pîi¹nga, 154.
879. CRÎȘAN (jud. Tulcea)..... 155-167
pescărgan^u...cu tali¹en¹, 155; por^umbu, 158; b^uorș

pescărește, 159; nunții, 160; vărsă dărușă, 162; ne ocupăm cu reparația bărcilor, 163; jo m-am mărita la doozej de an, 164; l-a prins furtuna, 166

880. AGIGHIOL (com.Valea Nucarilor, jud.Tulcea).....167-182

cîn vineșă timpu armănului, 167; șinu, 168; și iel o murit cîn an dat în pōstu mare, 169; ș-am fugit di pā iel, 172; cūma, 175; armănu, 175; turtișoare/plăcinte/bulgūr, 177; la vilvāra, 179; la pāpārūvā, 180; nunța, 181.

881. DĂENI [ALR I, 690] (jud.Tulcea).....183-197

la mārășeșt, 183; [Pescuitul], 184; [Casa], 185; [Ce a făcut subiectul ieri și azi], 186; la c^uopă di ōorz, 187; m-am prins ieu la hōră; 189; līna, 189; [Obiceiuri la mort], 190; vīa, 192; [Porcul], 194; eu pescuītu o duc cam gīne, 196; așā nē-aș salvā viața, 197.

882. TOPOLOG (jud.Tulcea) 197-207

m-a eurentat și m-a trāznit, 197; [Întimplare], 199; a trāit cu dōo neveste, 200; [Întimplare], 201; pōrcu, 203; vīa, 204; șerāu doi lupi, 205; brīnza, 206.

883. ENISALA [ALR I, 679] (jud.Tulcea)..... 207-218

șetātșă șerāclī, 207; pāpārūva, 208; cușă făcē hrāmū, 209; āsta-ī a līni, 210; [Obiceiuri la mort], 211; șarmān, 212; [Cum se împarte găina tăiată], 214; cīrnāți, 215; nunța, 216; la vīe, 217.

884. LUNCA (com. Ceamurlia de jos, jud.Tulcea)..... 218-228

tot cu pescārīșă m-am luptat, 218; cūmā, 220; nē-a povestit f^īelur^ī și kīpur^ī, 223; cavarmāșă, 224;

- nunta, 225; vintiru, 227; [Buhaiul], 227; am început să caut prin cârtur¹, 228.
885. CIOBANU (jud. Constanța)..... 228-249
ne-am avu bine, 228; jocu^r d-astă, 234; l-a dat în atac, 236; astă^a a fost numai p^u ovest¹, 237; m-a fură dă la horă, 238; îi dăscintă, 240; nunta, 242; să făcă năprăstii mar¹/înainti, 244; piine, nanangite, turtol¹, 246; puarea, 247; calo¹ite, 247.
886. DULGHERU (com. Saraiu, jud. Constanța)..... 249-265
asta-i povestē auzită, 249; via, 255; [Preparate din făină], 256; cu trăznitili, 258; să treeră-n armăn, 258; dă la p^u orc nu s-azvirle niai⁸, 260; [Obiceiuri la nuntă], 262; la m^u oș, 263; jocur cu mîngă, 264.
887. RÎMNICU DE JOS (com. Cogealac, jud. Constanța)..... 265-274
tăta-mi jestē de la făgărăș, 265; an crescūt-o... mai bine ca mămă lei, 266; s-a mbolnă^v it de la pi-coru-ăla, 268; [Treieratul cu cai], 269; nunta, 271.
888. BĂLTĂGEȘTI (com. Crucea, jud. Constanța)..... 275-285
[Treieratul cu cai], 275; piinea, 275; de moș¹, 277; [Obiceiuri la înmormîntare], 278; [Treieratul cu cai], 279; a sări lupu, 281; săpunu, 282; sealoianu, 283; a fost odată un potop, 283; fi fag mîncare lu mămica, 284.
889. TÎRGUȘOR (jud. Constanța) 285-298
treeră cu cai, 285; așă făcăm casa, 286; m-a bătud șoș la drumu mare, 287; fraz¹ de cruce, 289; coloian, 290; m-a triméz după oș, 291; cușă să umple borsu, 293; pxcu, 293; am pătit-o atunc, 296; m-a lya

cu bișu la bătaș, 297.

890. SEIMENII MARI (jud. Constanța)..... 299-313
sealuțeni, 299; nú țeră doctor¹ ca scuma, 300; nunța,
 301; îșșăra dă anu nou, 304; gîndați, 306; [Via],
 308; Mo peripeție, 309; kar pescar așa nú sun^t, 310;
lup¹, 311; pîine, plăcîntă, tăițel, 312.
891. SIBIOARA [ALR I, 988] (jud. Constanța) 313-325
țeră țurc în sātu ăsta, 313; pórcu, 317; măma cînd
a venit, 317; [Amintiri din viața subiectului], 319;
 [Întîmplare], 321; [Obiceiuri la Anul nou], 323;
 [O vizită la Constanța], 324.
892. COCHIRLENI [ALR I, 986] (com. Răsova, jud. Constanța) 325-339
treșără cu că¹ci, 325; țeră țepidemițe dă cumpă, 325;
șșă berdețu-a pămînt, 326; lupu, 328; nunța, 329;
l-a yomerițu, 334; [Porcul], 336; pergelu, 338; la
șșnavoda, 338.
893. DUNĂRENI (com. Alimenu, jud. Constanța)..... 339-354
 [Treieratul cu cai], 339; luki, 340; [Amintiri din
 viața subiectului], 341; [Obiceiuri la naștere], 343;
 [Locuri băbești], 345; pîinșă, 347; ș-atîț a fost
șșartșă lor, 348; [Întîmplare], 354.
894. PEȘTERA (jud. Constanța)..... 355-367
și tot... necăzur¹ d-estșă a fost, 355; proști a
fost/d-estșă, 357; lúcrur¹ din pătrînt¹, 359; si-
dșăncă, 360; tod lș-a ar², 361; ș-ășșșă să-ntîmplă
naînte, 362; [Amintiri], 363; [Preparate din făină],
 364; călăvi¹, 366; nunța, 366.

895. OSTROV (jud.Constanța) 367-380
vinu, 367; ș-așă am păvīt cu țigănea, 368; ș-am
prīns un somn d-o sūtă cīnē kīle, 371; nūnta, 372;
scalojān, 374; marsérī, 374; comqāra, 375; pīne,
376; șerpī, 377; cu iarna aia grāya, 378; pīnea,
378; nūnta, 379.
896. BĂNEASA [ALR I, 984] (jud.Constanța)..... 380-398
nūntā, 380; dă ānu nou, 382; ieu am avū yōmu cam
rāu, 384; grīu, 389; viie hibris, 390; pīnea, 393;
cuvīntī turcēstī/skīmbāte, 394; dīn copelārī¹, 395;
kopāit, 397; pāmpa, 398.
897. ADAMCLISI (jud.Constanța)..... 399-413
[întīplare], 399; n-a tăiat mīe dōo oī, 401; āsta
mārtē a avūt-o moșu, 405; lupk, 406; īelele, 407;
sā povestēsc cēvā, 408; la armān, 408; īerāu multī
lupī naiīnte, 409; roc, 409; tūrte, 410; pōrcu, 411;
am vāzūt un șarpe, 412; la o vinātoāre, 412; am aiīcāt
o trīntitūrā de la un mēgār, 412.
898. TOPRAISAR [ALR II, 987] (jud.Constanța)..... 413-423
[Amintiri despre sat], 413; plugārīea, 414; [Brīnza],
415; [Amintiri din viața subiectului], 417; grīu,
419; pōrcu, 421; [întīplare], 422.
899. CHIRNOGENI (jud.Constanța)..... 423-446
treerām cu cāī, 423; s-o spun dā la nōo sūte
șāisprezēde, 426; cīnd 1/2erām copīl, 429; cīn m-am
apucā^d dā cāsā, 430; rācām pīne, 431; așā erā nūnta
pā tīmpu meq^u, 432; o moramīntāre, 436; ș-a pornī
lūpu-ū yōga lui^v, 440; treerān cu cāī, 441; fācām

plăcintă, 445; am prins popindăi, 446.

900. LIMANU [ALR I, 990] (jud. Constanța)..... 446-466
grîu, 446; eră lupărie multă, 448; am răcut nunți,
451; uóile, 454; vîe, 457; pórcu, 459; ng-a căsăto-
ri și pă noi, 462; îarna, 464; [întimplare], 465.

indice tematic 467-472

Lista ilustrațiilor 473-475

GLOSAR DIALECTAL DOBROGEA..... 477-686

Preiață..... 481-482

structura articolelor din glosar..... 483-486

Lista localităților anchetate și a informatorilor (Siglele
localităților și ale informatorilor)..... 487-498

Lista abrevierilor lucrărilor de referință..... 499-503

Abrevieri..... 504-506

PRECIZĂRI PRELIMINARE

Volumul Texte dialectale. Dobrogea (TDD), elaborat în cadrul planului de cercetare al sectorului de dialectologie de la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice din București, cuprinde material lingvistic înregistrat în 30 de localități din Dobrogea (vezi Harta localităților anchetate), care au constituit puncte de anchetă și pentru Noul atlas lingvistic român pe regiuni (NALR).

Textele oferă date nu numai pentru dialectologie, ci și pentru cercetările sociolingvistice, etnografice și folclorice.

Culegerea, selectarea și transcrierea textelor s-a făcut după principiile metodologice expuse în Prefața primului volum din TDM¹

Înregistrarea textelor s-a efectuat în două perioade: în cursul anului 1966 au fost anchetate 11 localități; între anii 1972-1975 s-a cules material dialectal din celelalte 19 localități și s-au făcut noi înregistrări în 7 din cele 11 localități cercetate în anul 1966. La culegerea materialului au participat, în afara autorilor volumului, cercetătorii: Cornelia Coșuț (CC), Mihai Conțiu (MC), Anca Hartular (AH), Maria Mărdărescu (MM) și tehnicianul Gheorghe Abălașei (GA).

Selectarea și transcrierea textelor s-a realizat între anii 1972-1975.

1. Texte dialectale. Muntenia I, sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe. București, 1973.

În decursul cercetărilor pe teren au fost înregistrate texte pe bandă de magnetofon de la un număr de 263 informatori. Pentru volumul de față au fost selectate texte de la 140 de informatori², care se repartizează pe generații și sexe astfel:

Generație	Informatori	S e x		Procentaj
		B	F	
peste 60 de ani	59	29	30	42 %
între 35-45 de ani	53	23	30	38 %
între 18-22 de ani	12	3	9	8,6 %
între 9-12 ani	16	9	7	11,4 %
T O T A L	140	64	76	100 %

Așa cum se poate constata și din acest tabel (vezi procentajul informatorilor pe generații) s-a acordat cu precădere atenție informatorilor vîrstnici, dat fiind că s-au cules numeroase texte care atestă tradiții, obiceiuri, procese de muncă pe cale de dispariție.

În faza de selecție și transcriere a textelor, s-a căutat totuși realizarea unui echilibru în ceea ce privește reprezentarea informatorilor după vîrstă (mai ales între informatorii peste 60 de ani și cei între 35-45 de ani), astfel încît textele publicate să oglindească, între altele, și diferențele de rostire pe generații.

Studiul lingvistic, care precede volumul de texte, prezintă particularitățile dialectale așa cum reies din anchetele efectuate și din textele selectate. Totodată, el încearcă să fixeze locul graiurilor din Dobrogea în cadrul dacoromânei.

2. Materialul dialectal de la informatorii neincluși în volumul de texte a fost utilizat pentru Glosar dialectal. Dobrogea.

Capitolele acestui studiu au fost redactate după cum urmează: fonetică (N. Sarasandru), morfologie (Ruxandra Pană), sintaxă (Victorela Neagoe), lexic (Paul Lăzărescu).

Fotografiile, reprezentând informatori, case, obiecte de interes etnografic etc., făcute în decursul anchetelor, urmăresc să întregască imaginea oferită de texte.

Reproducerea grafică a textelor a fost realizată de Georgeta Ion și Alexandrina Petrescu.

Autorii mulțumesc, și pe această cale, tuturor acelorora care au contribuit la apariția volumului de față.

iunie 1977

Paul LĂZĂRESCU

STUDIUL INTRODUCȚIV

Cercetările de teren efectuate în anii din urmă, în vederea elaborării atlaselor lingvistice regionale, a publicării volumelor de texte și a glosarelor dialectale, oferă date prețioase pentru cunoașterea stadiului actual de evoluție a graiurilor românești.

Pentru Noul Atlas lingvistic român pe regiuni, Muntenia și Dobrogea au fost anchetate în Dobrogea treizeci de localități¹, în care s-au făcut și înregistrări de texte pe bandă de magnetofon². Materialul cules cu acest prilej este mult mai bogat decât cel cuprins în Atlasul lingvistic român (ALR)³ și în volumul de Texte dialectale publicat de Emil Petrovici⁴. El permite cunoașterea mai exactă a realității dialectale din Dobrogea.

Studiile elaborate până în prezent cu privire la structura dialectală a dacoromânei, întemeiate, în special, pe datele cuprinse în ALR, prezintă o imagine de ansamblu, globală, asupra situației graiului din Dobrogea în raport cu celelalte graiuri dacoromâne. În general, acest grai a fost inclus în aria mult mai întinsă a graiurilor muntenesti (subdialectul muntean)⁵.

¹ Anchetele au fost efectuate de Nicolae Saramandu.

² V. Precizări preliminare, p. XII și Harta localităților anchetate, p. CXLVII.

³ În Dobrogea au fost anchetate nouă localități pentru ALR I (anchetator: Sever Pop) și două localități pentru ALR II (anchetator: Emil Petrovici).

⁴ Cf. ALRT; textele (în total: 9 pagini) provin din cele două localități anchetate de Emil Petrovici în Dobrogea pentru ALR II: Somova (județul Tulcea) și Topraisar (județul Constanța).

⁵ Cf. Pușcariu, Limba română. I, p. 216-217; Petrovici, Repartitia, p. 16: "Subdialectele se împart la rândul lor în unități dialectale mai mici, numite graiuri. Astfel, de exemplu, subdialectul muntean se subîmparte în graiurile din Muntenia centrală, din

Pentru stabilirea poziției pe care graiul din Dobrogea o ocupă în cadrul dacoromânei, am considerat că este util să prezentăm, mai întâi, unele informații privind structura populației din Dobrogea. Datele de care dispunem în acest sens, culese în paralel cu strângerea materialului dialectal⁶ și confruntate cu informații provenind din diverse surse documentare⁷, sînt necesare pentru delimitarea și interpretarea corectă a ariilor de răspîndire a fenomenelor lingvistice.

Poziția geografică a Dobrogei, în vecinătatea Munteniei și a Moldovei, a făcut ca în acest teritoriu să se realizeze contacte permanente între populația localnică și cea din regiunile istorice învecinate⁸. De asemenea, condițiile favorabile pentru iernatul oilor pe care teritoriul dintre Dunăre și mare le oferea păstorilor transhumanți din Transilvania au făcut ca o parte dintre aceștia să se stabilească definitiv în Dobrogea⁹.

Pentru a ilustra această realitate, am întocmit harta nr. 1, pe care am delimitat, în nord, o zonă restrînsă, unde predomină populația de grai moldovenesc, iar în centrul și sudul Dobrogei, o zonă mult mai largă, unde predominantă este populația de grai muntenesc.¹⁰ În plus, am menționat, în centrul

estul și vestul Munteniei, din Oltenia, din Dobrogea, din sudul Ardealului"; Todoran, Particularități, p.59-66, h.1-8; Cazacu-Todoran, Lexicul, p.191-206, h.2-14.

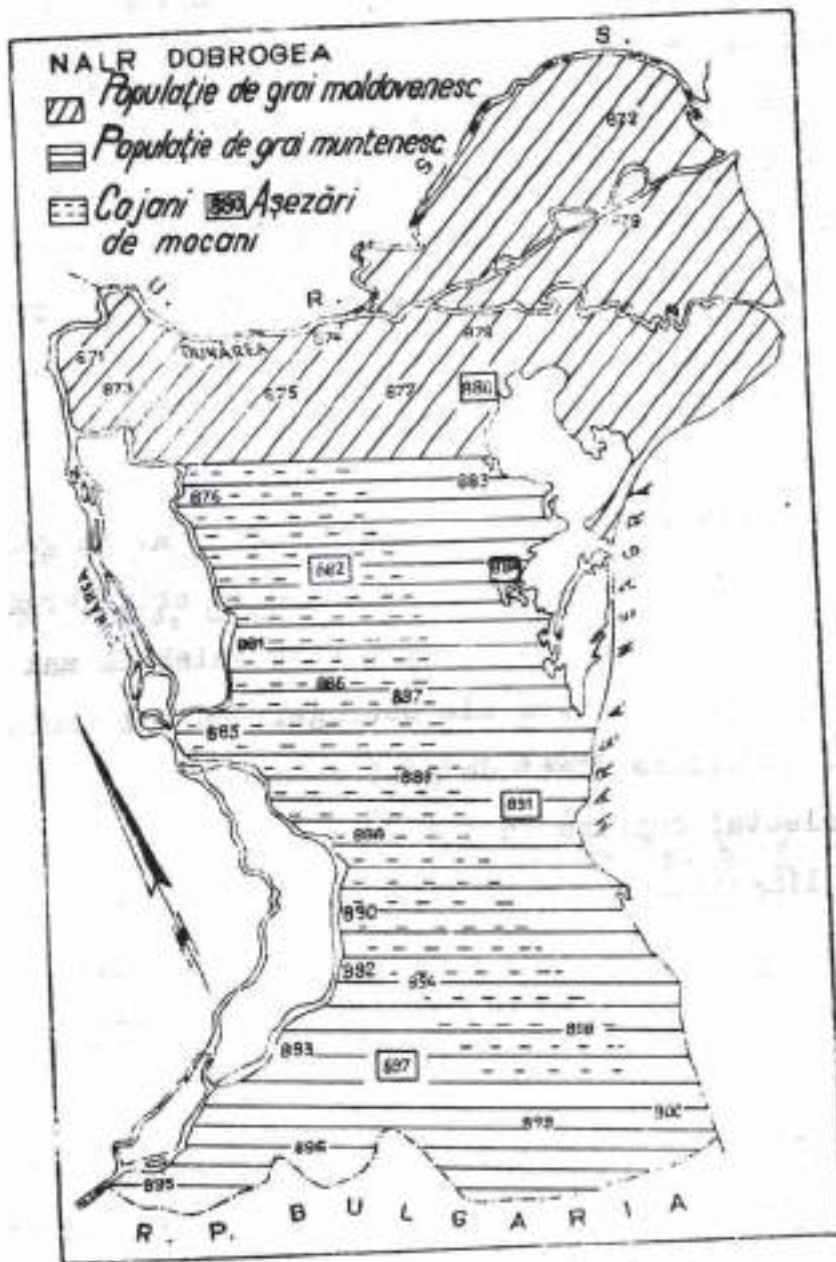
⁶V. Lista localităților anchetate și a informatorilor, p.

⁷Grig.Gr.Dăneșu, Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tulcea, București, 1896; Marele Dicționar geografic al României, de G.I.Lahovari, general G.I.Erățianu și Grig.Gr.Tocileșu, vol.I-V, București, 1898-1902; colecția revistei Analele Dobrogei; C.Brătescu, Dobrogea. Cincizeci de ani de viață românească, București, 1928; Șandru, Mocanii; Giurescu, Informations.

⁸Giurescu, Informations, p.442: "La présence des Valaques et des Moldaves en Dobroudja est la conséquence naturelle de la position de ce territoire limité à l'Ouest par la Valachie et au Nord par la Moldavie".

⁹Of. Șandru, Mocanii, passim.

¹⁰Nu am folosit termenii populație moldovenească și populație muntenescă deoarece am fi simplificat situația reală și am fi contrazis informațiile de ordin istoric. De fapt, parti-

Harta nr. 1

Dobrogei, așezările de cojani¹¹, populație provenită din nord-estul Munteniei (județele Buzău și Brăila), care s-a suprapus peste populația locală (așa-numiții turcani¹²). În Dobrogea, cojani ocupă, din punct de vedere geografic și lingvistic, o poziție intermediară între zona nordică, pe de o parte, cea centrală și sudică, pe de altă parte, așa cum le-am delimitat mai sus.

Așezările de mocani¹³, populație românească originară din Transilvania, nu formează în Dobrogea o zonă compactă. Datorită ocupației lor, păstoritul, mocanii s-au răspândit pe tot cuprinsul Dobrogei¹⁴.

Datele lingvistice de care dispunem confirmă, în general, constatarea că graiul din Dobrogea se atașează la aria largă a graiurilor muntenești. Această constatare este valabilă mai ales pentru părțile centrală și sudică ale Dobrogei; nordul regiunii prezintă, adesea, particularități de grai moldovenesc. Comparația cu materialul dialectal cuprins în AIR pune în evidență faptul că, adesea, aria lingvistică muntenească s-a extins, în defavoarea ariei moldovenești. La aceasta a contribuit, în multe cazuri,

cularitățile de grai moldovenesc (din sudul Moldovei și sudul Basarabiei), respectiv munteneș (din estul Munteniei) au fost transmise și populației românești băștinașe, așa-numiților turcani (v. nota 12)

¹¹ Var. Côjani.

¹² Turcani (sg. turcan) este termenul curent, folosit de locuitorii Dobrogei pentru a denumi populația românească băștinașă. Sensul lui este de "români vechi, care se găseau în Dobrogea sub stăpânirea turcilor". Giurescu, Informations, p.441, menționează termenul de dicieni, care ar desemna populația românească băștinașă, termen pe care nu l-am atestat la subiectele anchetate de noi în Dobrogea.

¹³ Pentru bibliografie și accepțiunea cu care este folosit termenul de către aromânii și meglenoromânii din Dobrogea, cf. Saramandu, Mocani.

¹⁴ Cf. Șandru, Mocanii.

limba literară, care a adoptat ca normă numeroase particularități de grai munteneș.

Modul de prezentare a materialului și de citare a exemplilor diferă în funcție de conținutul capitolelor. Astfel, la fenomenele fonetice și lexicale, pentru care am dispus de un mare număr de atestări în diferite localități, exemplele sînt urmate, în general, numai de sigla localităților, nu și de cea a subiecților anchetați. În schimb, pentru a marca diferențele pe sexe și generații, în capitolele de morfologie și sintaxă s-a precizat, alături de numărul localității, sigla pentru subiectul anchetat.

Particularitățile care prezintă interes pentru delimitarea ariilor dialectale au fost înfățișate pe hărți. Pentru aceasta, s-a recurs, uneori, la materialul dialectal cules pentru NALR.

F O N E T I C A

C o n s o a n e l e. Labialele (p, b, f, v, m) se rostesc, în general, ca în graiurile muntenești și în limba literară. O rostire ușor palatalizată a acestor consoane înainte de vocala anterioară e (pⁱ, bⁱ, fⁱ, vⁱ, mⁱ) apare, uneori, în câteva localități din nordul și centrul Dobrogei, unde au fost notate forme ca: pⁱhⁱetitor: 887, dispⁱhⁱensar: 875, 887, 883, bⁱhⁱetgag: 872, vⁱhorbⁱeste: 889, vⁱerⁱ [= veri] : 874, 878, 889, 892, amⁱhⁱetgala, 874, 878, 880, mⁱhⁱelc: 873, 874, 875, 880, 883 etc. Conform datelor din ALR; această rostire avea, cu câteva decenii în urmă, o arie largă de răspîndire, cuprinzînd majoritatea graiurilor daco-române, cu excepția unor zone din Muntenia și sud-estul Transilvaniei¹⁵. În prezent, această arie este foarte limitată în

¹⁵ Cf. Petrovici, Depalatalizarea, p. 66-67 și harta 1.

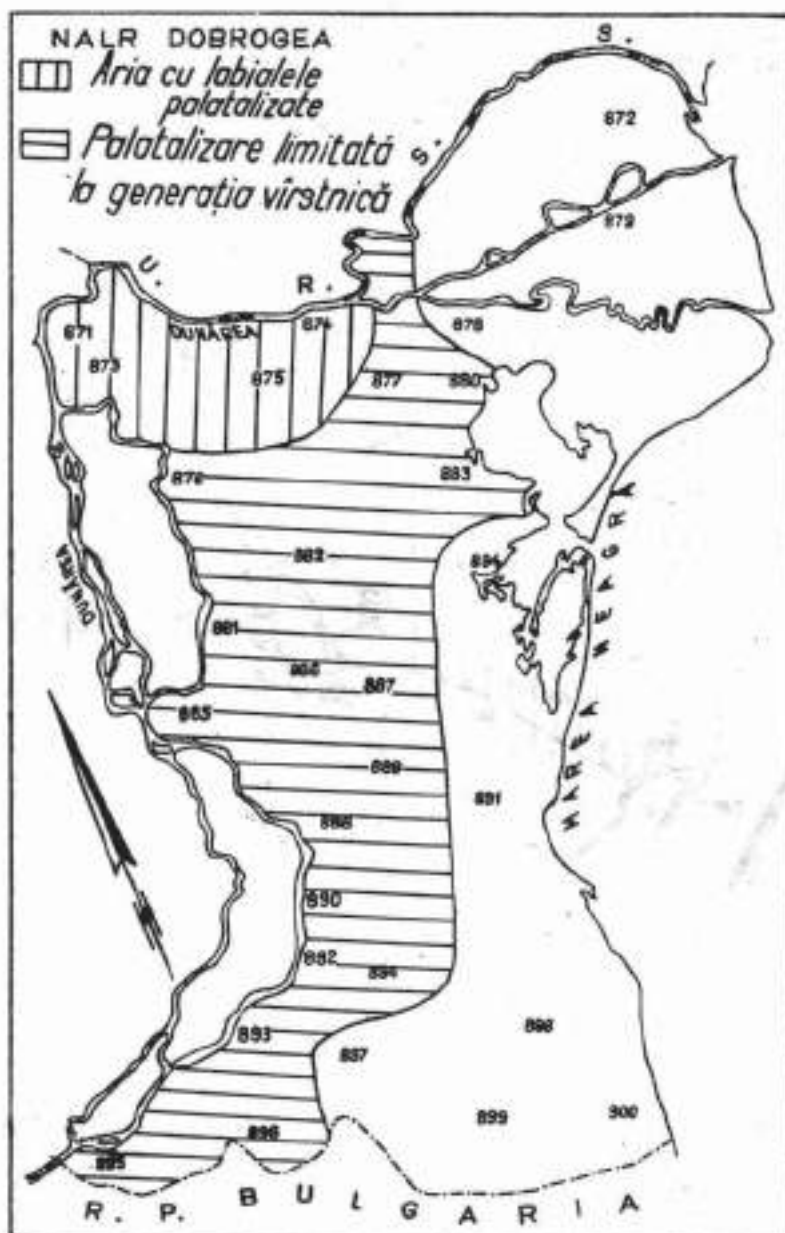
Dobrogea, rostirea curentă fiind, în majoritatea localităților (centrul și sudul regiunii) cea muntenească, cu labialele depalatalizate.

Palatalizarea labialelor constituie, după cum se știe, un fenomen caracteristic subdialectului moldovenesc. În Moldova, consoanele p, b, f, v, m cunosc stadiul ultim de palatalizare, realizându-se ca k, g, h, γ, n: kicór, gíne, her, γin, nercur[†] etc. La nivel fonologic, fenomenul are ca rezultat modificarea distribuției unor consoane (k, g) și îmbogățirea inventarului cu alte consoane (h, γ, n).

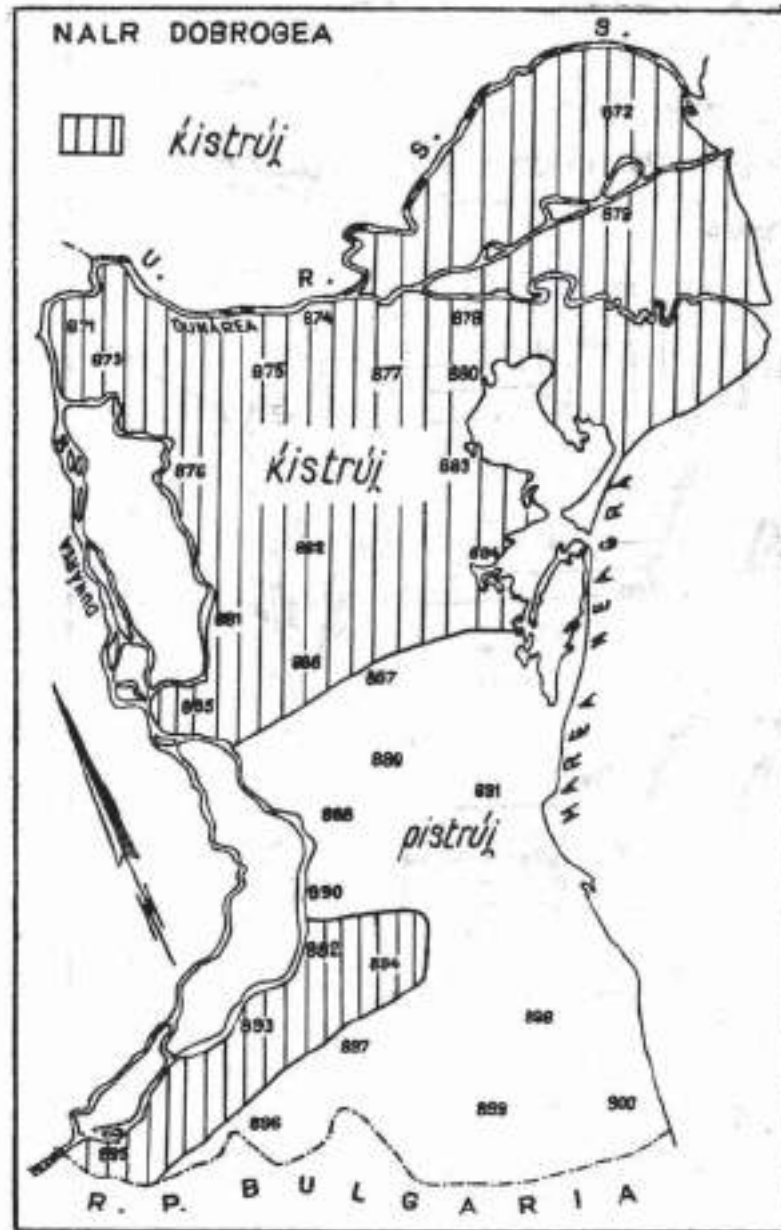
În Dobrogea, fenomenul palatalizării labialelor se întâlnește, cu regularitate, numai în câteva localități situate în nord-vestul regiunii (871, 873, 874, 875). Într-o zonă mai întinsă, cuprinzând partea de vest a Dobrogei, labialele palatalizate se păstrează numai în rostirea persoanelor în vârstă (v. harta nr. 2).

Din hărțile ALR rezultă că, în trecut, fenomenul în discuție cuprindea o arie mult mai întinsă în Dobrogea, cu excepția părții de sud-est. Comparând datele oferite de ALR cu cele din NALR, constatăm că, în Dobrogea, fenomenul palatalizării labialelor este, în prezent, în regres. Totuși, în cazul unor cuvinte ca pistrui, bumbi (pl.), care formează arii lexicale cu Moldova, rostirile cu labiala palatalizată - kistrúj, buŋg - cuprind zone relativ întinse. Astfel, forma kistrúj a fost atestată în 18 din cele 30 de localități anchetate, cuprinzând jumătatea de nord a Dobrogei și câteva localități din sud, așezate pe malul Dunării (v. harta nr. 3).

Nu am înregistrat în Dobrogea decât în mod cu totul izolat în unele localități (872, 891, 900), rostiri de tipul

Harta nr. 2

Harta nr. 3

b^y, p^h, r^h, v^y, care apar în graiurile muntenești.

Dentalele (t, d, n; l, r) sînt rostite, în majoritatea localităților, ca în graiurile muntenești și în limba literară. Ca și în cazul labialelor, o rostire ușor palatalizată înainte de e (tⁱ, dⁱ, nⁱ, lⁱ, rⁱ) a fost, uneori, înregistrată în cîteva localități din nordul și centrul Dobrogei: frátⁱle: 887, tⁱem-
peratⁱurá: 872, 883, dⁱlebil: 878, bunⁱél: 874, nⁱlepót: 872, 873, 874, 875, 878, 880, 882, 883, 887, 892, 894, lⁱésin: 874, rⁱépe-
de: 873, 874, 880, 883, rⁱlețetá: 889, 894 etc. Această rostire, mult mai extinsă în trecut și care, în prezent, este mai puțin răspîndită, confirmă notațiile din ALR¹⁶.

Consoanele ț, s, z nu impun, în general, restricții în distribuția vocalelor din seria anterioară (e, i) și a diftongului ea. În majoritatea localităților anchetate (cu excepția punctelor 872, 878 și, uneori, a punctelor 874, 875, 876) vocalele e, i și diftongul ea apar după ț, s, z: înțeleg, țin, amețeală, sită, șară, sec, zer, zi, zără etc. După ț, s este ocurent i scurt final: marțⁱ, aziⁱ etc. Ca urmare, în majoritatea localităților din Dobrogea, la fel ca în graiurile muntenești și în limba literară, sînt marcate următoarele epocii morfonologice¹⁷:

- a) între forma de singular și cea de plural a substantivelor și adjectivelor cu tema terminată în ț, s sau z: soț/soțⁱ, țîță/țîțe, drăgută/drăgute, casă/case, grasă/grase, buză/buze etc.;
- b) între formele de persoana I și a II-a indicativ prezent ale verbelor avînd tema terminată în ț sau z: încălț/încălțⁱ, lucrez/lucrezⁱ etc.;

¹⁶V. nota precedentă.

¹⁷Cf. Rusu, Morfonologie, p.61-74; Saramandu, Arii fonologice, 122-123.

c) între formele de indicativ și conjunctiv prezent, persoana a III-a singular ale unor verbe avînd tema terminată în ț, s sau z: deseălță/(să) descălțe, coăse/(să) coăsă.

Notă. Consoana đ a fost notată, izolat, ca arhaism fonetic, în cuvinte moștenite¹⁸, în unele localități din nord: 874, 875, 878. În localitățile unde apare, consoana đ (corespunzînd consoanei z, din restul localităților) impune restricții în distribuția vocalelor e, i, a diftongului ea și a lui i scurt rinal, care nu sînt ocurente după ț, đ, z. În aceleași localități, vocalele e, i și diftongul ea nu sînt ocurente nici după s.

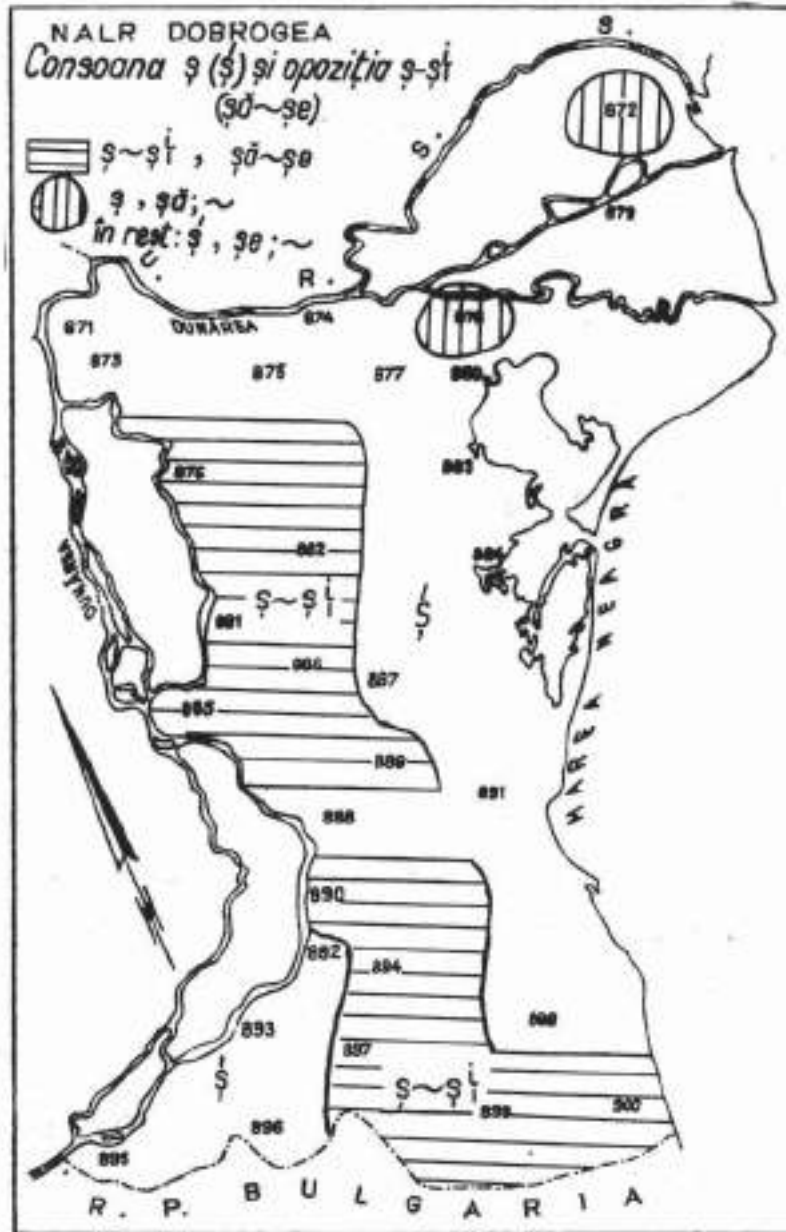
Prepalatalele (č, ğ) și palatalele (k, ğ) se rostesc ca în graiurile muntenești și în limba literară; după ele sînt ocurente vocalele din seria anterioară e, i (fiind excluse vocalele centrale ă, î): čer, ğer, kéje, ğem etc. În cadrul alternanțelor morfonologice, se constată omonimia între forma de singular și cea de plural la unele substantive masculine: (un, doi) arič, unğ, mușğ etc.

Consoanele, ș, đ se rostesc "moale" (š, đ), ca în majoritatea graiurilor muntenești.¹⁹ Ca și în cazul palatalelor și prepalatalelor, după aceste consoane apar vocalele anterioare e, i (nu și ă, î): coășe, đir, mănușe, șes, șimă etc. În mod izolat, a fost notată, în cîteva localități, rostirea "dură" a acestor consoane: paș (pl.): 871, 872, 878, 882, leșin: 885, 899 etc.

La nivelul alternanțelor morfonologice, se constată o serie de omonimii pentru pozițiile menționate mai sus (v.p.XXII).

¹⁸În cuvinte împrumutate conținînd consoana z, aceasta nu este redată niciodată prin đ: cazán, cazárma, cozonác, zor etc.

¹⁹Cf. și Rusu, La consonne ș.

Harta nr. 4

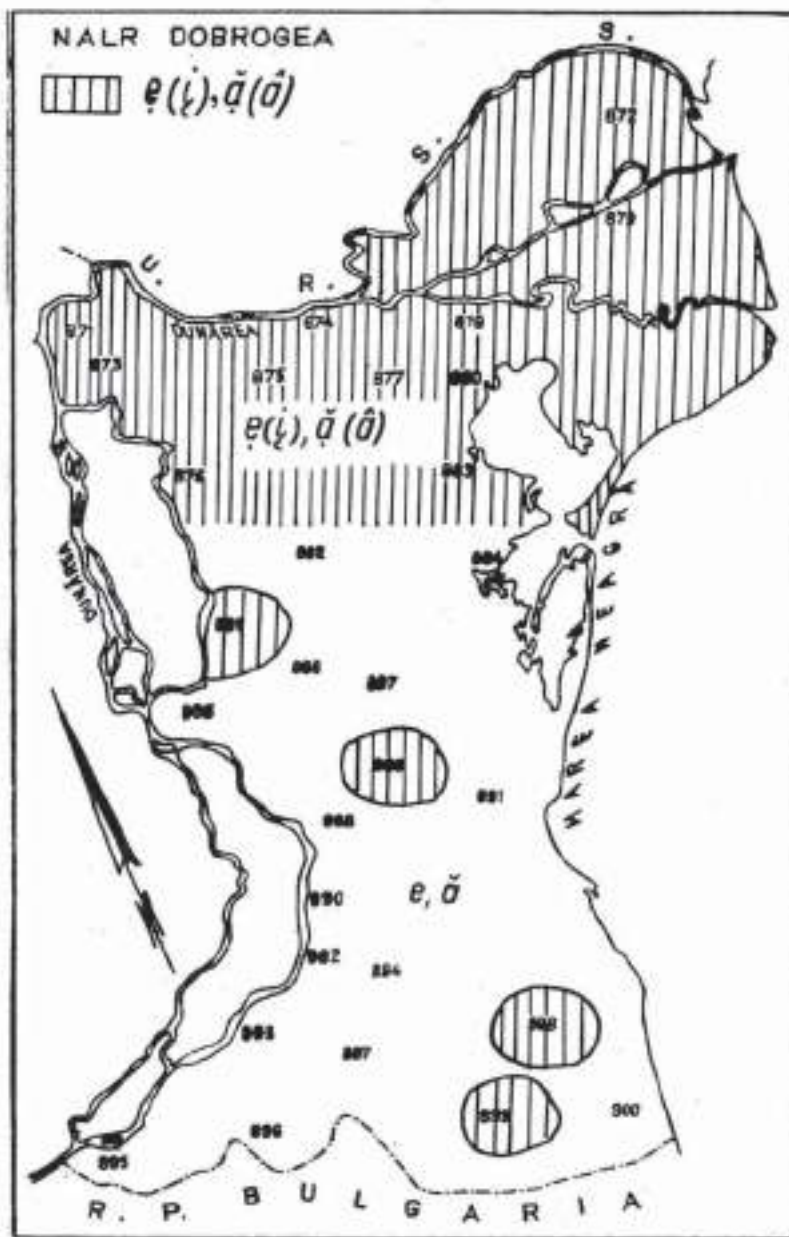
- a) la substantive: (un, doi) moș, cocoș, naș; (o, două) cocoșe, moșe, nașe și adjective: nărăvașe, stogoșe (sg.,pl.) etc.;
- b) la indicativul prezent al verbelor: (eu, tu) ingraș etc.;
- c) la persoana a III-a singular, indicativ și conjunctiv prezent: el (să) ingrașe etc.

Cu toate acestea, într-o arie relativ întinsă (11 localități) din centrul și sudul Dobrogei, care coincide, în general, cu așezările de cojani, subiectele anchetate au deosebit, atât în rostire cât și în scris (atunci când au fost solicitate), formele omonime menționate mai sus: moș/moși, nașă/nașe, ingraș/ingrași, ingrașă/(să) ingrașe etc. (v.harta nr. 4). Situația relevată aici pune problema ecurenței lui i scurt final, a diftongului ea și a vocalelor centrale ă, i după ș, j.

V o c a l e, d i f t o n g i, v o c a l e s c u r t e f i n a l e. În centrul și sudul Dobrogei, vocalele se rostesc, în general, ca în graiurile muntenești și în limba literară. În nordul regiunii, vocalele de deschidere mijlocie e, o, ă se rostesc mai închis e(i), o(u), ă(â), ca în graiul din Moldova: dispensăr: 876, 878, dispinsăr: 874, 880, doctur: 871, 875, dnoctur: 873, dnoctor: 874, 876, 877, 878, 880, tifus: 871, 873, 875, 876, tifos: 872, 878, 879, 880, 882.

Într-o zonă compactă în nord (11 localități) și în câteva puncte din centrul și sudul Dobrogei, această închidere apare în mod consecvent la finală de cuvânt în vorbirea generației vîrstnice (v.harta nr. 5)²⁰. Aceeași închidere a fost, uneori,

²⁰Din hărțile ALR rezultă că, în trecut, aria era mult mai întinsă, cuprinzînd întreaga Dobrogea.

Harta nr. 5

notată și la semivocalele ɣ, ɤ din cadrul diftongilor ɣa, ɣa:
ɣa, ɣa (ya): ɣală: 872, ɣală: 874, 879, 882, olɣagă: 882, să-
năɣă: 872, 876.

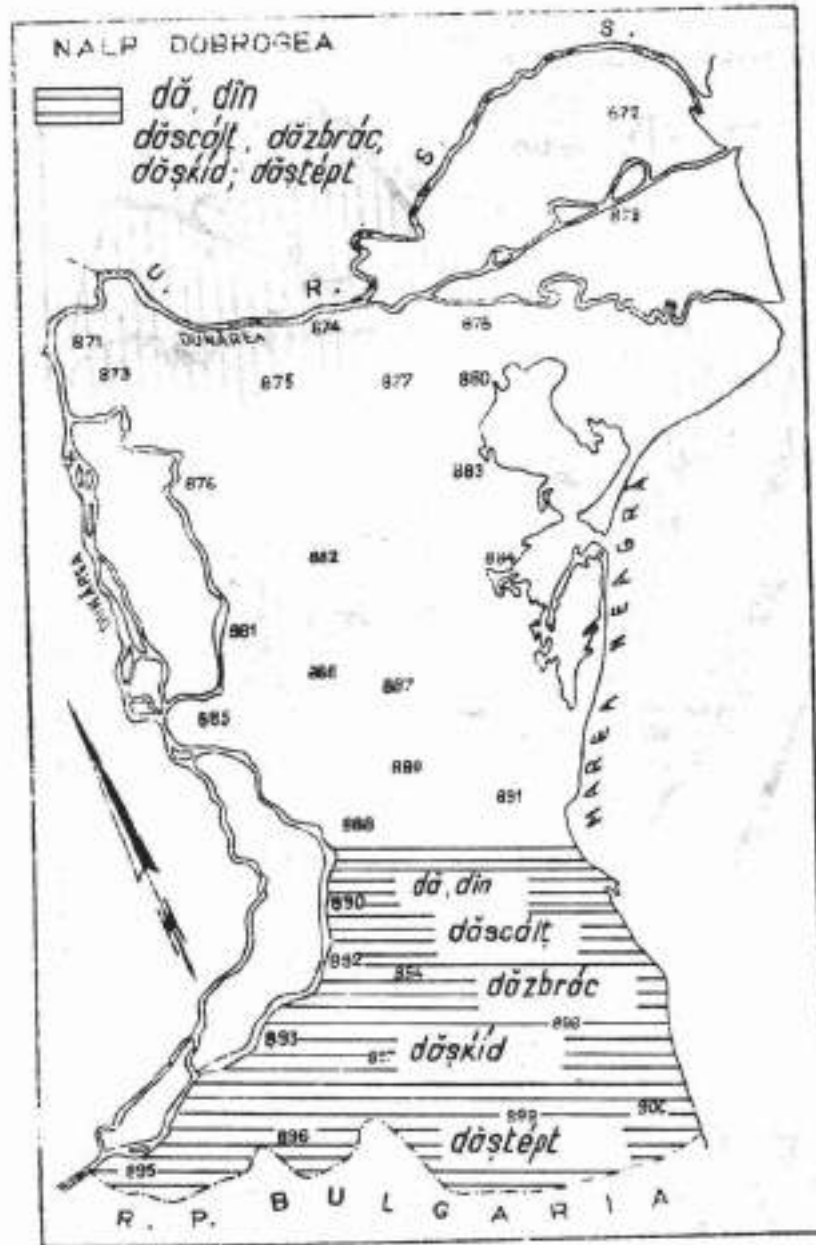
Vocalele a, ɔ, u și diftongul ɣa nu prezintă deosebiri în modul de distribuție față de graiurile muntenești și limba literară. Unele particularități de distribuție apar în cazul vocalelor e, i, ă, î, al diftongului ɣa și al lui i scurt final.

În majoritatea localităților anchetate, după consoanele ș, Ț, Ț, Ț, Ț, Ț (h, y, n - acolo unde apar), nu sînt ocurente vocalele din seria centrală ă, î (pentru omonimiile gramaticale care rezultă, v. mai sus, c o n s o a n e l e, p. XXVI). Cu toate acestea, în unele localități din centrul și sudul Dobrogei, vocalele ă, î sînt ocurente după ș, Ț în cadrul alternanțelor morfonologice; în cadrul aceluiași opoziții apare, în aceste localități, i scurt final (pentru exemple, v. mai sus, p. XXVI și harta nr. 4).

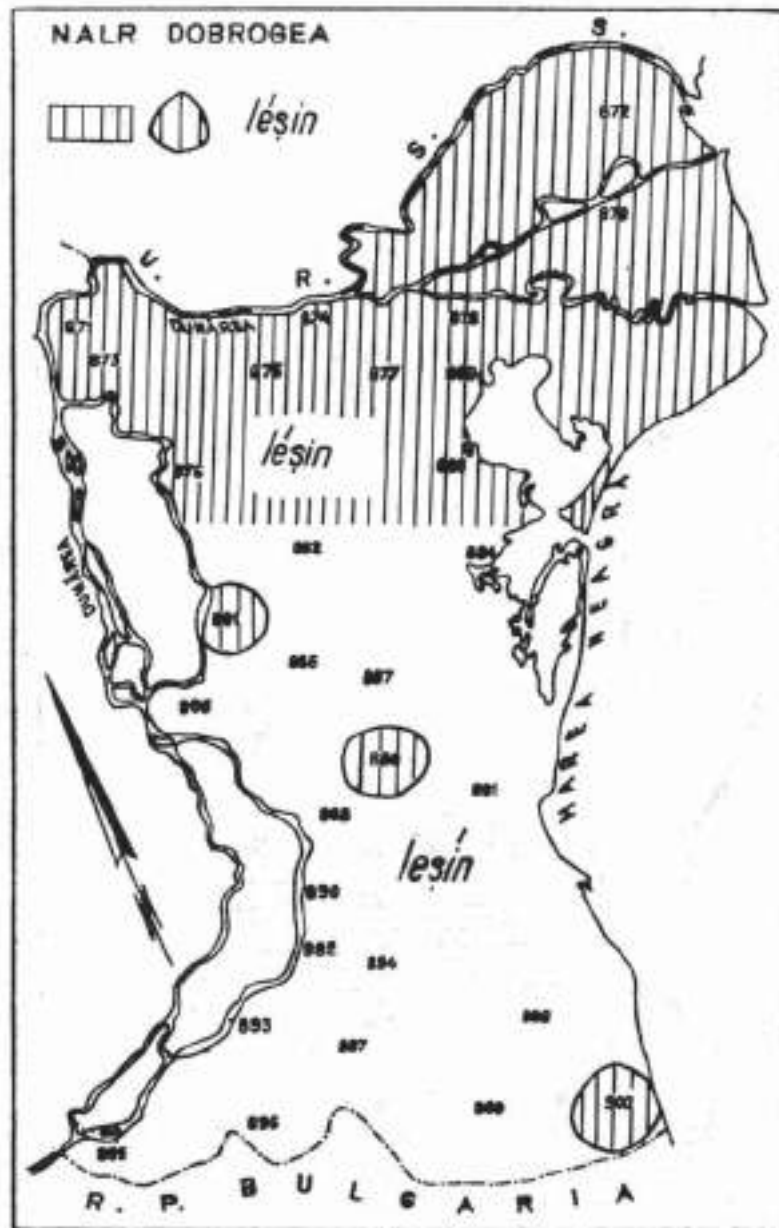
Izolată, în cîteva localități din nord, după consoanele Ț, s, z (și Ț - acolo unde apare) nu sînt ocurente vocalele e, i și diftongul ɣa. De asemenea, după consoanele Ț, z (Ț) nu este ocurent i scurt final. În vorbirea subiectelor anchetate în aceste localități, se neutralizează opozițiile morfonologice menționate anterior (v. p. XXIII).

În cîteva localități din nord, diftongul ɣa se realizează, uneori, ca e(ɔ) în formele de imperfect și de participiu al unor verbe și în cuvinte izolate: băȚet: 871 A, dăȚe: 872 VI, 878 VIII, ie [ɛea]: 878 VIII, me: 880 VII, sperȚet: 880 VII, străȚei: 871 VIII, vre: 880 VII etc.

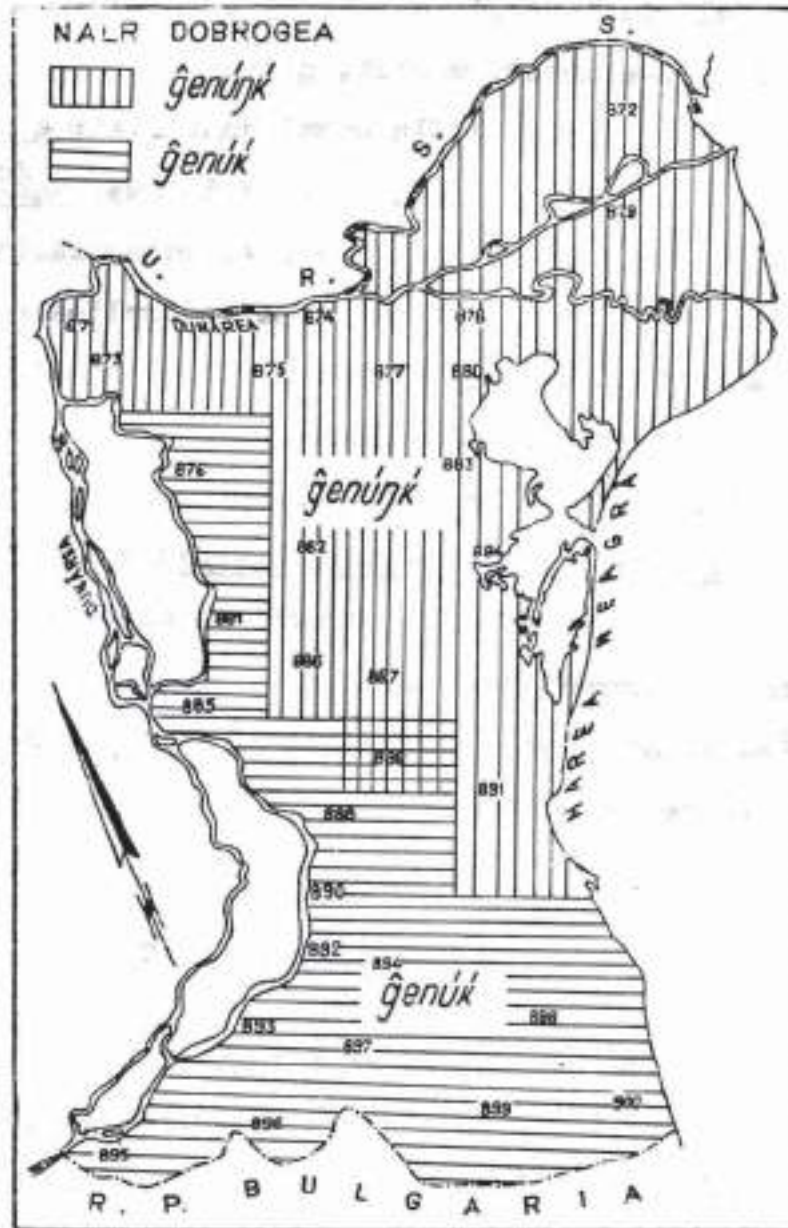
În prepoziția de și în prefixul des-(dez-), e neaccentuat este redat prin ă, în sudul Dobrogei, ca în graiul munte-

Harta nr. 6

Harta nr. 7

Harta nr. 8

nese învecinat: dăscălt, dăzbrăc, dășkid etc. Prin extindere, fenomenul apare și în alte cuvinte: dăspensăr, dăștept etc. În aceeași zonă, i este redat prin î în prepoziția dîn (v. harta nr. 6)²¹.

În unele localități, situate mai ales în centrul și sudul Dobrogei, s-a notat, uneori, u scurt final (fonetism arhaic), care se regăsește în graiul din estul Munteniei: genu(n)k^u: 871, 873, 892, 895, 899, tifes^u: 891, 892, 895, 899, un^u: 871, 875, 876, 892, 895, 899. U scurt final apare, cu o anumită regularitate, în punctele 892, 895 și 899 din partea sudică a Dobrogei.

Alte particularități. Unele particularități în marea accentului contribuie la delimitarea ariilor. Astfel, accentul pe prima silabă în forma de indicativ prezent, persoanele 1-3 ale verbului leşina (leşin, leşin^î, leşină) conturează, în nord, o arie compactă, care coincide cu aria închiderii vocalelor e, ă la finală de cuvânt (v. harta nr. 7). De asemenea, formele genuk (etimologică), în sud și vest, și genunk, în nord și est, contribuie la delimitarea a două arii dialectale (v. harta nr. 8).

M O R F O L O G I E

Unele dintre aspectele morfologiei românești, care prezintă elemente specifice în diverse arii ale teritoriului dacoromân, au o importanță deosebită în individualizarea și caracterizarea unităților lingvistice regionale. În acest sens, încercarea de a identifica poziția graiurilor dobrogene în ansamblul dacoromânei trebuie să se întemeieze, în primul rând, pe

²¹Menționăm că aria de răspândire a prepoziției dă nu coincide cu cea a prepoziției pă, care este general cunoscută în Dobrogea (cu unele excepții în nord: punctele 872, 878).

invocarea unor trăsături diagnostice ale sistemului morfologic dialectal cercetat. Așadar, în cele ce urmează nu ne vom opri asupra unor particularități care constituie fie fenomene comune cu cele ale limbii literare, fie fenomene general populare - a căror prezență este strict necesară într-o descriere (exhaustivă) a unui grai, dar a căror largă răspândire le infirmă caracterul relevant pentru scopul propus aici. Dăm câteva exemple din această ultimă categorie menționată de fenomene populare:

l a s u b s t a n t i v: - modificarea genului unor substantive: o batice 883, IV, p.217/12; o băgeacă 880, III; cătună 877, VIII A, p.110/29; crînt 877, VII; ghisman 871, V, p.9/26-10/4, 877, VII, p.116/17 / ghismană 886, VII, p.257/13; maldări (pl.) 884, II; șirul spinării 882, V, 889, IV; voala 883, IV, p.217/4, 887, V, p.274/7 (vezi, în acest sens, Glosar dialectal. Dobrogea);

- schimbarea încadrării în diferite clase flexionare: balaur/balaure 878, VIII, p.145/27, 146/21, cociorva/cociorvea 872, V, p.23/16, 17; o covate 873, VI; o flacăre 895, VIIb; spin/spine 872, III, p.24/3,4 etc.

- variația desinențelor de plural: cîrligi/cîrlige 877, VIII A, p.113/4,5; corde/corzi 875, VII, p.75/22; pazuri/pazure 879, VI, p.164/22; șervete/șerveturi 873, VII, p.34/2-4; șisti/șiste 879, VII, p.161/1; talieni/taliene 879, VIII, p.155/5,9; tejgheli/tejghele 873, VIII, p.33/7; vintiri/vintire 871 VIII, p.1/15-24; tapfi/tapfie 878, VIII, p.133/7-19.

l a v e r b: - modificarea regimului sintactic al unor verbe de tipul: uite-te-o 873, VII, p.28/26, cf.889 V b; închipui-te ce-am pățit eu în sear-aea 874, VII, p.60/10-11; sau de tipul: a se ajunge 875, VIII A; 877, VIb; 889, VIII;

894, VIII; 900, VIIc; a se apărea 871, VII; a chinui 899, V; a chiui, 892, VIIId; a se crește 892, VIIb; a se dispărea 894, VII; a distra 900, VIIb; a se exista 894, VII; 896, VII; a se încăleca 890, II; a întrebuița 875, V; a se lătra 887 VI; a logodi 871, VIII; 875, VIIe; 889, VIII; 898, VIIc; a se petresea 892, VIIb; a se ploua 877, VIb; a se proveni 895, VIIb; a refugia 889, VIIb; 894, VII; 898, VIIe; 900, VII, VIIe; a se scandaliza 876, VIII; a așinți 893, VIIb; a se șuiera 877, VIII; a se trebuia 888, VII; a veseli 900, VIIb, schimbări care implică adesea mutații semantice: a întâmpla [=a păți] 875, VIIc/ a se întâmpla [=a se nimeri] 900, VIIc; a naște [=a se naște] 899, VII / a se naște [=a naște] 899, VIIa; exemplele sînt edificatoare pentru excepționala mobilitate morfologică care caracterizează vorbirea populară, mobilitate evidențiată, uneori, de variațiile înregistrate la același informator: a bufni trans. și intrans. 891, VIIc; a (se) necăji intrans. și refl. 875, VIII, p.74/10, 16;

- confuzia paradigmatelor de indicativ prezent și conjunctiv prezent: iasă 891, VIIc / să iase 871, VIII, p.3/12, 20, p.6/5, cf. 877, VIIIA; 891, VIIb ; să iau 871, V, p.11/2; să ne secală 892, I; e să sînte 877, VIIIA; soarbă 877, VIII, p.115/5/ să soarbe 877, VIII, p.115/6; se zvînt / să se zvînt 880, V, p.178/9 cf. să se zvîntă 878, VI, p. 150/28; oscilațiile apar adesea în același context: să...împartă / să împarte 874, II, p.70/2-8; să sară / să sare 874, II, p.72/12 cf. plouie/plouă 876, VII, p.94/21; încep / înceapă 900, V.

- schimbarea încadrării în diferite clase flexionare: ardem 896, V; bățem 900, II; cernem 893, VIIb, 896, V; cernim 877, VII; cosem 888, V; oi ducea 896, VII; ai făcea 892, VII e;

fierbém 892, V; începém 894, V, 896, I; (nu mai) plîngea 884, VII, p.221/7, 11; să rămînéți 874, VII, p.58/16; scotém 892, V; spuném 900, VII; sustînéa 900, VIIc; ținém 890, VIIb; să ținéți 878, VIII, p.134/12-13; nu te poți ținea 872, VIII, p.16/3; umplém 874, V, p.65/3, 892, V; umplím 875, V, p.80/25,29; zicém 900, II; formele citate alternează cu cele literare, uneori în vorbirea aceluiași informator: fácem / făcém 890, VIIb, 896, V; púnem / puném 872, V, p.23/9-18, 877, VII, p.115/16-18, 116/20, 123/11-18, úplem / umplém 877, V, p. 128/5,6,26; frapează, în TDD, numărul exemplelor de tipul: o gîndea 894, VII; oi murea 894, VII; o plesnea 896, VII; s-au propietărat 900, VIIc, am suferat 893, VIIb; a tresărat 884, VII; s-a ustoiat 875, VIIb; o(i) vinea 893, VIIIb, 896, VII, cf. [hainele] de ținare [în opoziție cu cele de purtare] 889, VIIa; am înregistrat și câteva atestări ale fenomenului invers: aiurea 874, VII, p.51/7, am aiurit 874, VII, p. 54/7; se sărea [= se săra] 882, V; urechește 898, VIIIb; accidental, se întîlnesc și exemple de tipul cádea 880, II; împártem 871, II, V, p.197/11; om véde 900 VIIc; de remarcat productivitatea conjugării a II-a și predilecția pentru încadrarea unor verbe de conjugarea a IV-a la conjugarea I.

- apariția unor forme flexionare izolate datorate: încercării de unificare a temei prezentului cu cea de perfect-participiu: mă duciserem 881, II, p.197/14, punesem 871, II, p.12/6-7; scriesem 885, I; se umpluse 882, V; sau menținerii unor forme arhaice: avuse (m.m.c.pf.) 878 VIIIb, dedese 900, VIIc etc.

- valoarea activă a construcțiilor pasive de tipul: e femeia născută [= a născut] 876, VII, p.90/17,18; id 888, VII c; era mai petrecute fetele atunci [= petreceau] 898, VIIc; cf.

participiul fătată [=care a fătat] 874, VII, 900, VIII; babă poz-
nată [care face ~] 893, VIIb, p.345/11, 1881, VI, p.193/6-7; comp.
cu valcarea trans. oile le fătăm scole 892, VIIIb.

De asemenea, subliniem faptul că nu vom lua în discuție unele fapte regionale²², cărora atestările izolate oferite de TDD le conferă un caracter inoperant din punctul de vedere al scopului urmărit în acest studiu:

- ocurența formelor de tipul: a douzea 873, VIII, p.31/1, id. VII, p.34/13; 875, VIIIA, VIIb; 876, VII; 877, VII, V; 878, VIII, p.143/24, id. VII, p.148/14; 879, VIIIc; 880, VII, id. III, p.181/12, 182/9; 881, VII, p. 188/19; 883, VIIb, VIIc, IV, p.216/28; 892, VIIe și a treizea 875, VIIb; 877, V, p.127/10, care sînt utilizate concomitent cu cele din limba literară: a doua zi/a treizea 877, V, p.127/10; a douzea/a treia zi 892, VII e; procesul de adverbializare, prin extinderea particulei deictice -a (specializată comp. pe timpurea 878, VIII, p.131/20, ispresă 874, VII), este, uneori, sezisabil cf. a dōga, zīa 871, VIII, p.6/24; exemple similare se regăsesc în nord-estul Munteniei;

- întrebuințarea formelor perifrastice a fi + gerunziu (a fost mergîndă și s-a fost apucîndă 885, VIII, p.236/17-18; a fost ieșîndă, s-a fost tăvălîndă id. p.237/1-2) înregistrată numai în pct. 885, aflat în vecinătatea zonei muntenești care se caracterizează prin menținerea formelor supracompuse cu gerunziu;

- apariția formelor: să ploaie 878, V, p.153/25; să beie 877, VIII, p.108/7; să deie 874, II, p.70/25, 880, V, p.180/17, 18; id. VII, p.170/24; să ieie 872, VII, p.20/21, 874, II, p.71/23-72/17, 877, II, p.130/18-19, 878, VIII, p.137/-15, 138/9, 879, IV p.166/7; să steie 880, VII, p.170/27, id., V p.177/7,

considerate specifice graiurilor moldovenești, sau a formelor:

²²Nu reluăm aici acele particularități morfologice a căror ocurență este determinată de acțiunea unor fenomene fonetice regionale, specifice Dobrogei (vezi cap. FONETICA, p.XXIII ș.u.).

dedea(m) 873, VI, p.40/26-41/26, 880, VII, p.175/9-15 și stetea 880, VII, p.171/12, considerate specifice graiurilor muntenești și care în TDD alternează cu cele din limba literară: dedea/dădea 873, VI, p.40/26-41/30;

- oscilațiile manifestate în selectarea sufixelor verbale, fenomen specific ariei ardelenesti: ascutește 900, VI; curătești 900, VIIb; sa despărțese 885, VIII, p.233/15, VII, p.240/19; despărtește 892, VII; împărțesc 871, V; 874, II, p.72/12; 885, III, 889, VIIb; împărțescă 890, V, 894 VIII, împărtește 871, V, 885, VII, V, 889, VIIb, 890, VIIb, 892 VIIb; se-ndreptează 885, VII, p.241/16, înfundez 883, VIII A, întîrziez 872, VIII, p.17/19; se sălțează 879, VIIb; să (nu se) strîmbeze 883, VI, p.214/10-11; se surpează 877, Vb; treierează 900, VIIa; tresărește 897, VIII, dar și: pescă [=pesculește] 895, VIIa; se recoltă 881, VI, p.192/21; sară [=sărează] 874, V; sfîntă 872, III, p.25/26, 24/8; vule 877, V; relevante sînt alternanțele: însemnează 886, VII, p.257/19 / înseamnă 886, I, p.264/23; se împărtește / se împarte 886, V; trebuiește 874, III, p.68/10, 878, V, p.151/23, 152/1 / trebuie 874, III, p.68/8, 878, V, p.153/9;

- conservarea unor forme și sensuri arhaice ale prepozițiilor (vezi, în acest sens, volumul Glosar dialectal Dobrogea) etc.

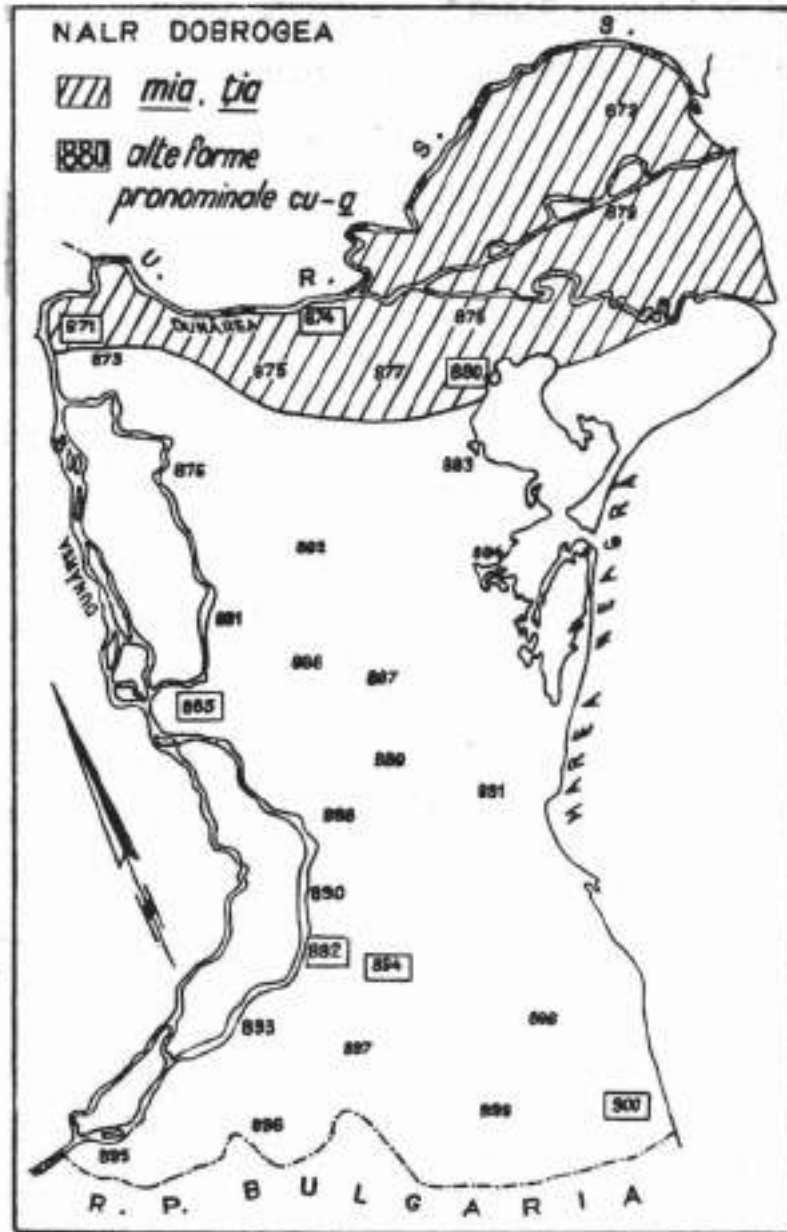
Utilizarea tuturor acestor forme în TDD fiind incidentală, datele oferite nu permit studierea sistematică a caracteristicilor regionale menționate, studiere ce se poate realiza numai pe baza materialului cules prin anchetele cu chestionar (pentru NALR) care urmăresc frecvența unor asemenea fenomene în serii paralele de fapte.

În legătură cu acest ultim aspect, analiza particularităților morfologice ale graiurilor dobrogene - așa cum reies din volumul de față - impune încă o precizare de ordin teoretic, cu implicații metodologice; ea vizează deosebirea dintre atestările NAIR - care prin înregistrări unice încearcă să surprindă sistemul lingvistic al graiurilor cercetate - și cele ale TDD - care reflectă funcționarea acestui sistem; astfel, variația datelor TDD pentru fiecare dintre comunitățile considerate apare ca un reflex al diferențierilor socio-temporale existente în cadrul sistemului morfologiei activ al graiurilor dobrogene. În prezentarea trăsăturilor diagnostice ale acestui sistem, operație menită să ducă la individualizarea și caracterizarea graiurilor cercetate, am încercat să ținem seama de acele elemente care evidențiază dinamica fenomenelor discutate și pot constitui aspecte definitorii pentru structura morfologică a graiurilor dobrogene actuale.

P r o n u m e l e. Formele flexiunii pronominale și întrebuințarea lor în graiurile din Dobrogea coincid - în linii mari - cu cele din limba literară și graiurile muntenesti învecinate.

Semnalăm câteva particularități regionale, înregistrate în TDD, care caracterizează zona cercetată:

a) Predilecția pentru utilizarea pronumelui personal (d)însul, (d)însa în corelație cu inanimate este specifică graiurilor moldovenești; ea se manifestă și într-o zonă nord-estică a Dobrogei: care spine dintr-însii 872, III, p.24/4; s-a ocupat de dînsa [vie] 877, VIII, p.114/3; ce-are să iasă dintr-însa [lădiță] 878, VIII, p.139/14; ce mai trebuie-scole într-însul [borș] 879, VII, p.160/3; aruncam paie peste dînsul

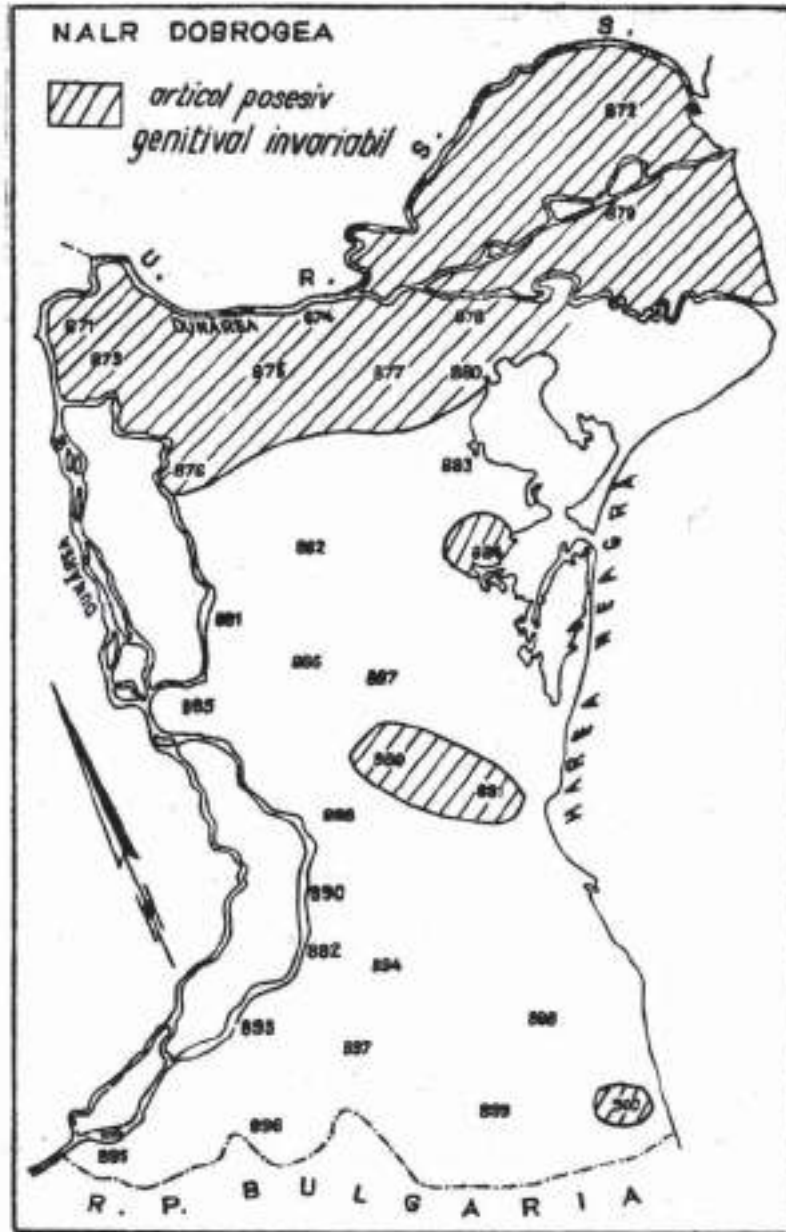
Harta nr. 9

[teren] 880, VI, p.176/1; lucram dintr-în sa [lînă] 883, VII, p.211/1; pui un fund/un pietroi ceva pe dînsa [tobă] 883, V, p.216/3; n-a mîncat-o toată [pielea]/da "zice/prea puțin a rămas dintr-în sa" 896, VII, p.388/4; cf. 871, VIII dînsa [casa]; 875, VIIb dînsa [pîinea] 892 VIIa dînșii [caii], dînsa [oala]; 873, VIII p.29-31; alternanța dînsul/el, dînsa/ea este foarte frecventă: aruncam paie peste dînsul [teren] și el ținea paiele 880, VI, p.176/1; se pune o greutate pe ea/pui un fund/un pietroi ceva pe dînsa [tobă] 883, V, p.216/3.

b) Realizările miş, ția, specifice flexiunii pronominale din graiurile de tip moldovenesc (sudul Moldovei și Basarabi^{ei}) se regăsesc în vorbirea generației medii și vîrstnice din nordul Dobrogei (v. harta nr.9): miş 871, VIII, p.4/7, 5/20, id., V, p.11/3; 874, VII, p.52/18; 877, VIII A; 878, VIIIb; 879, VIIb; 880, VII, p.173/2, id., V, p.179/4; ția 875, VIIb; 878, VIII, p.139/11, 140/12, 143/8, 19; 880, V.

În legătură cu formele seanslate rețin atenția două fenomene: pe de o parte, instabilitatea sistemului, rezultată din faptul că miş și ția nu constituie niciodată unicele variante ~~consecvente~~ în punctele citate (ex.878, VIIIb miş/miş), ba, mai mult, ele nu apar consecvent la același informator (cf. miş 878, VIII, p.140/11 / ția id., 140/12; miş 880, VII, p.173/2 / ție id., 172/28); pe de altă parte, tendința de regularizare a sistemului pronominal, evidențiată de apariția, izolată, a unor elemente ca: unîa 871, VIII, p.1/16, 6/25; cea 874, VII, p.60/9; tea 885, VIII, p.236/7, cf. 871, VII; lea 894, VII; nea 880, V; 892 VIII; noea 900, VIIc; (de-)a noastră 900, VIIc.

c) În pct. 872 - cel mai nordic al regiunii cercetate - și sporadic în tot nordul Dobrogei se întîlnesc formele moldovenești ale pronumelor demonstrative:

Harta nr. 10

aiestea 872, V, p.22/23,25;

iestea 872, VIII, p.16/7,9,17/2, 18/4; iestea 872,VIII,
p.17/13;

ceia 872, VII, p.19/8,10, 877,VIII A; cala 877, V, p.128/
27; 878, V, p.151/24, 153/11.

Importantă ni se pare folosirea paralelă, în același
text, a acestor forme cu cele muntenești - net preponderante din
punct de vedere cantitativ și curente în toată regiunea studiată:
ăla 877, V, p.128/25,26/ cela id.,128/27 /acela id.,128/27; cela
878, V, p.151/24, 153/11 / ăla id.,152/9; cf. aea id.,151/25
etc. alea id.,151/26 etc.

d) Menționăm două serii de forme neatestatate pînă acum:

cîțivai 872, VI, p.21/21, 872, VII, 875,VIIa; cîte-
vai (femei) 872, VII, p.20/7, 872,VIII (comp. cu undevai 874,VII;
cuvvai 878,V); nățilea 873, VIII, p.28/4, 893, VIIb; nimerlea 889,
VIIa (aflat în raport de variație liberă cu ceilalți membri ai
seriei: nimeri/nimeres/nimerlea 889,VIIa); credem că apariția
acestor forme trebuie pusă în legătură cu preferința graiurilor
muntenești pentru deicticul -lea, preferință manifestată și în
zona graiurilor dobrogene care extind particula amintită și la
conjunții: iarle 892, VII, p.331/17, 893,VIIb, VIIe.

A r t i c o l u l p o s e s i v - g e n i t i v a l .

Marcă morfologică a graiurilor moldovenești, articolul posesiv-
genitival invariabil se înregistrează și în graiurile dobrogene
din nordul regiunii cercetate (v. harta nr.10):

a meu 871, VIII, p.4/1; a mele 871, V; a nostru 872,VIII,
p.17/16; a noștri 872, VII, p.19/7; (neamuri de-) a lor 873,VIII;
[carul] a lu frati-su, a lui 874, II, p.72/5-6; (un prieten
de-) a lor 876, III, p.102/7; (feciori de-) a lu femeia aia 876,

VII; a mei 877, VIII, p.114/12; a tău id., p.114/21; cf. 877, VII, V; [palatul] a boierului 878, VIII, p.144/12; [un frate] a lu mirele 878, VII, p.147/13; [oamenii] a socrului 878, VII, p.148/18; [fetele care-s] de-a nunți 879, VII, p.161/7; [oamenii] a socrului 880, III, p.181/18; [părinții] a băiatului 880, III, p. 182/19; [oile] a lu vecinu', a lu bunicu 884, VI, p.228/11; a mele 889, VIII, id., VIIa; 891, VIIIc, 90e, VIIc.

A invariabil alternează uneori în vorbirea aceluiași informator cu formele articolului posesiv-genitival care apar în graiurile muntenești și în limba literară:

un credincios de-al lui 878, VII, p.141/19 / vătafu-ăla a boierului id., p.141/30; am fost al nimănu/ am crescut a nimă-nui 891, VIIIc.

Caracterul invariabil al articolului în discuție este atestat și în formele numeralului ordinal care-l implică:

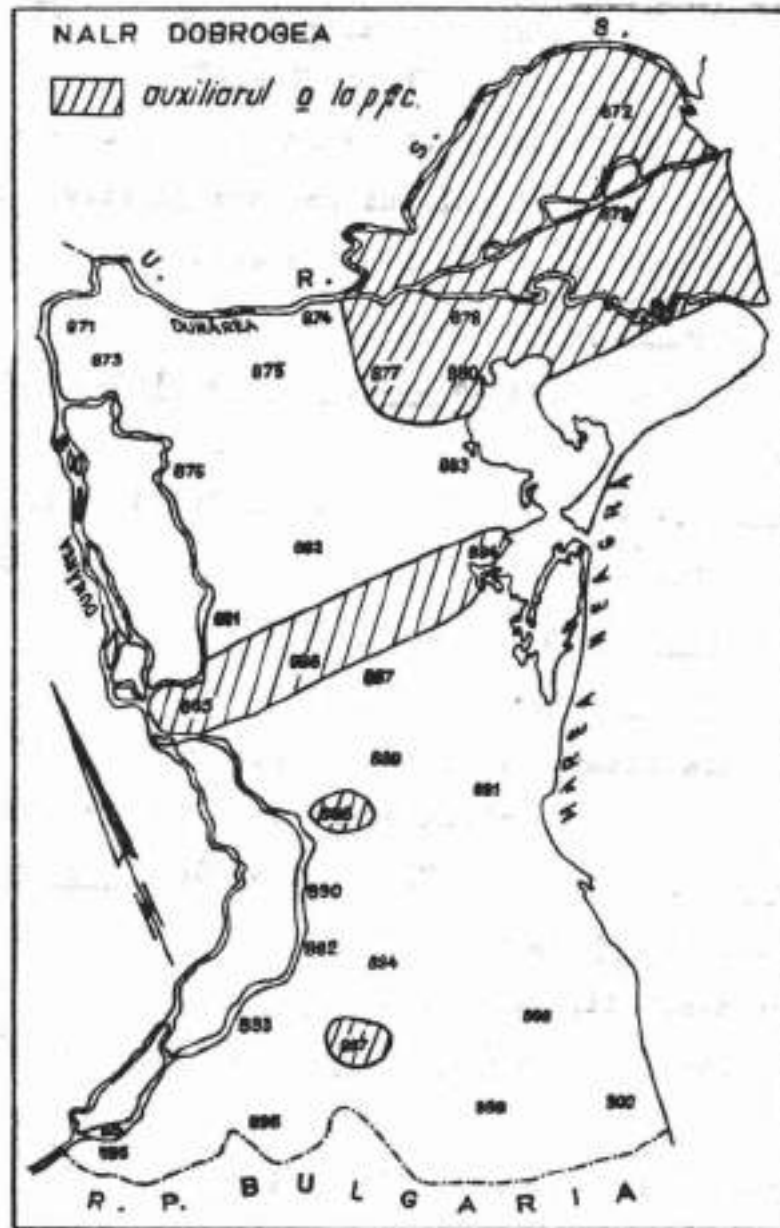
a doilea an 875, VIII, p.75/23-24, p.76/3 (comp. cu al treilea, al patrulea id., p.75/24).

Aceste exemple se pot explica și prin adverbializarea numeralului, proces ale cărui etape sînt încă evidente:

a doilea oară 879, VIII, p.159/6; a doilea toamnă 871, V; (m-am măritat) a doilea 883, VIIIc; a doilea, a treilea 874, VII, p.49/15-16; 878, VII, p.147/17; a treilea 874, II, p.70/17; 894, VII; (mamă, casă etc.) de-a doilea 877, VIII, V; cf. 880, VII, p.174/18.

Menționăm că TDD atestă și procesul de adverbializare a numeralelor ce conțin articolul posesiv-genitival al:

al treilea brazdă 873, VI; al doilea vară 880, III; al treilea zi, 875, VIIIA, 897, VIII; al doilea, al treilea calitate, 899, VIII - fenomen care se regăsește în nord-estul Munteniei;

Harta nr. 11

al doilea 878, VIIIb, 891, VIIIb, 894, VI etc., (mamă) de-al doilea 882, VIII, 890, VIIIa etc.

Auxiliarul formelor de perfect compus. O particularitate morfologică specifică graiurilor de tip moldovenese o constituie și realizarea o a auxiliarului care intră în componența formelor de perfect compus, persoana a 3-a, a 6-a.

În Dobrogea, ocurența acestui element caracterizează vorbirea generației vîrstnice și a generației medii dintr-o zonă nord-estică (vezi harta nr.11):

ei o vrut 872, VII, p.19/2; cf. id., p.19-21; o venit (pers. a 3-a) 877, VIII A, p.108/7; cf. id., p.109-110; 877, VIb; o dăruit (pers. a 6-a) 878, VI., p.148/28, 878, VIIIb; ei o stat 879, VIIb, p.163/12; o tras (pers. a 3-a) 880, VII, p.169/19; cf. id., p.168-175.

Seamănativă pentru graiurile studiate ni se pare a fi utilizarea concomitentă a auxiliarelor o/a, au, care a fost înregistrată chiar la informatorii aparținînd generației vîrstnice:

o venit ei p-aicea/s-a uitat pe co [lo] "furt" // au scos drumu [...] 877, VIII, p.110/16; și cînd o lepăcat hirlețul/ și cînd i-e dat cu lepata una-n capune s-a simțit că-l biruie/a făcut invirtita înapoi/s-e luat-e la vale//irati-meu a apucat cura.j[...] 878, VIII, p.146/7-8.

Atestările formelor o/a, au la informatorii de vîrste diferite evidențiază importante deosebiri cantitative: în timp ce la informatorii vîrstnici formele cu o sînt preponderante net (v.p.19/21-22, p.20/17-21/15, p.168/17-175/21), la cei de vîrstă medie ele sînt sporadice (v.p.153/25, 177/4); considerăm că

raportul statistic ce se poate stabili pe baza datelor oferite de volumul de față se datorează în mare măsură condițiilor de efectuare a anchetei (prezența anchetatorului străin de comunitatea lingvistică respectivă, conștiința procesului de înregistrare etc.; vezi, în acest sens, alternanțele din vorbirea informatorului VIII, pct. 878, p.142/18-157/25), dar ele reflectă, în același timp, o dinamică reală a fenomenului în discuție, aflat în regres sub influența limbii literare.

Tot astfel trebuie interpretate și exemplele izolate întâlnite în pct. 885 (VII, p. 245/18), 888 (VI b, p. 282/8), 897 (VIII) aflate în centrul și sudul Dobrogei.

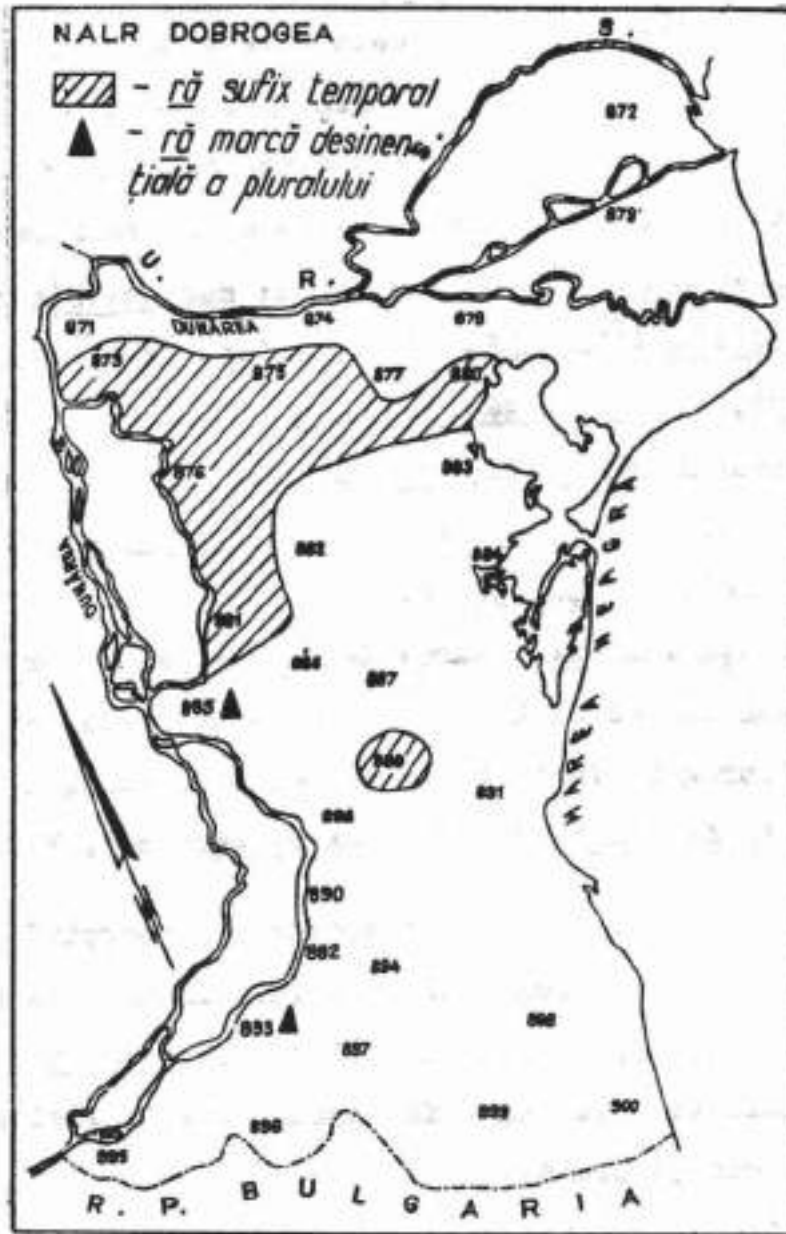
I m p e r a t i v u l. Dintre formele regionale de imperativ, următoarele se regăsesc și în graiurile din Dobrogea:

a) formele de tipul: vină 874, VII, p.58/25; 875, II, p.85/14-15; 878, VIII, p.135/19; adă (-1) 878, VIII, p.141/19, caracteristice zonei dialectale moldovenești;

b) formele de tipul: îmbrăcați-vă-ți, liniștiți-vă-ți 874, VII, p.57/8; legați-mă-ți 874, VII, p.60/21; duce-vă-ți 874, VII, p.49/6; 878, VIIa, p. 142/6,7; cf. 883, VIIb, care au fost atestate pentru o arie sudică formată din Banat, Oltenia, Muntenia și sudul Ardealului²³; acestora li se alătură forma duce-vă 880, VII, p.173/23; cf. 874, VII, care atestă reacția opusă tendinței de marcarea suplimentară a persoanei manifestată în formele de mai sus.

Subliniem faptul că în cazul ambelor tipuri de imperativ, formele citate sînt întrebuintate - uneori de către același informator - paralel cu cele din limba literară:

²³Byck, Imperativul, p.132-133.

Harta nr. 12

- a) vine/vină 874, VII, p.58/25;
 b) duce-vă-ți și vă oulcați 874, VII, p.60/22.

M a i m u l t c a p e r f e c t u l . Fenomen specific zonei sub-carpătice a Munteniei²⁴, utilizarea lui -ră- cu valoare de sufix temporal - care determină extinderea lui la formele flexionare de m.m.e.pf. pers. 3 sg. - a fost înregistrată și în Dobrogea într-o arie dispusă de la nord la sud, în imediata vecinătate a grăurilor muntenești (vezi harta nr.12):

mă-avătaseră [stăpînal] 873, VIII; muscaseră [șarpele] 875, VIIb; se-nmultiseră [lunea] 876, VIII, muriseră [tata] id., p. 88/8; plouaseră 876, Vb; se pregătiseră [mama] 876, III, p.102/6; s-aprinseseră [dispensarul] 880, III; nu veniseră [notarul] 889, Vb; cf. formele accidentale de pers. 1 sg.: începuserim 875, VIIIa; mă duciserem 881, II, p. 197/14.

Ocurența lui -ră-, marcă desinențială a pluralului, care caracterizează sud-estul Munteniei²⁴ este atestată, izolat, în sud-vestul Dobrogei, în continuarea zonei muntenești menționate:

- o fi făcutără 885, VII; am avutără 893, VIIIb.

I o t a c i z a r e a . Iotacizarea, aparținînd în egală măsură foneticii și morfologiei, prezintă un interes special pentru dialectologie, interes marcat și de circulația formelor verbale iotacizate - generală în limba veche și limitată regional în epoca contemporană.

Relativ puțin numeroase, formele verbale iotacizate înregistrate în TDD sînt dispersate pe întreg teritoriul regiunii cercetate:

n + iot: amîi 872, VIII, p.16/24 ; să mîie 877, VIIIa; 887, VIII, p.265/20; pui 873, VI, p.39/21 ,881,I,p.196/27,
²⁴Cf. Neagoe, Despre -ră-, p.139.

886, VII, p.256/23, 888, VII, p.275/25; să(...)puie 874, VII, p.50/11; 875, VIIb, 876, VII, p.90/19; 878, VIII, p.137/10; 879, V, p.165/23; 886, VII, p.250/4; 888, VII, p.278/8; 889, V, p.295/15; să (...) rămia 874, VII, p.49/27; 877, VII, p.121/5; 881, VI, p.193/1,2; 884, VII, p.222/27; nu rețiu 871, V; spui 873, VI, p.39/8; 875, VIII, p.75/10; 877, VIII, p.109/5; 882, VIII, p.198/23; 886, VIII, p.250/26, 900, VIIIa; să(...) spui 876, VII, p.91/12; 883, VIII, p.210/11; 886, VIII, p.251/30; să(...)spuie 874, VII, p.48/13; 876, VII, p.91/2; țiu 886, V, p.264/10; 879 VIII A; 887, V, p.272/24; 900, VIIc; să(...)țiu 875, V, p.84/2; 889, V, p.296/22; 900, VIII; să(...)ție 874, VII, p.53/23; 877, VII, p.122/2; 887, VII, p.269/16; viu 874, VII, p.55/26; 878, VIII, p.135/19; 881, VIII, p.186/21; 882, VIII, p.200/8; 887, VII, p.269/14; 889, V, p.296/10; să(...) vie 873, VI, p.38/2; 877, VIII, p.111/16; 878, VIIIa, p.132/3; 879, V, p.165/12; 882, VII, p.202/24; 883, VIII, p.208/12, IV, p.216/14; 885, VIII, p.231/23; 887, VII, p.267/6; 900, VII; (am) să(-ni) reviu 882, VIII, p.199/1 etc.

t, d + iot: auz 894, VIII; crez 874, VII, p.49/17; 888, VII, p.277/24; (le-) nchiz 900, VII; să mintă 894, VI; (era) să (se) pearsă 885, VII, p.242/1; prinz 881, I, p.197/1,2; să rîză 890, VIIb, 896, VII, p.388/21-22; scoț 895, V; să...scoată 881, I, p.197/15; să trimeată 894, VI; văz 878, VIII, p.137/18; să văz 874, VIII, p.46/1; să vază 876, VII, p.91/4; 886, VIII, p.253/19; vînz 886, VIII. etc.

În legătură cu exemplele selectate (proporțional cu numărul total al celor întâlnite) se remarcă inegalitatea repartișii formelor iotacizate la diferite grupe de verbe stabilite în funcție de cosoana tematică modificată. Deși considerăm că pe

baza textelor dialectale aprecierile de ordin cantitativ sînt dificil de formulat datorită relației stricte care există între frecvența formelor iotacizate și frecvența absolută a elementelor lexicale respective în text-factor a cărui variabilitate este greu de circumscris - caracterul tranșant al deosebirii ilustrate de atestările TDD impune constatarea unei predilecții manifestate de graiurile dobrogene pentru menținerea formelor iotacizate la verbele cu consoana tematică -n; tendința de înlocuire a formelor iotacizate la verbele cu consoană tematică t, d (mai puțin marcată în sudul provinciei) opune graiurile studiate celor muntenești învecinate²⁵, apropiindu-le de cele moldovenești²⁶.

Cercetările întemeiate pe datele NAIR, Dobrogea, care dispun de un material ce permite urmărirea sistematică a apariției iotacizării în serii de forme paralele ale diferitelor verbe (serii incomplete în TDD, ex. absența gerunziului iotacizat care poate fi corelată cu utilizarea sporadică a acestei forme verbale), vor putea stabili tratamentul specific fiecărui grup de verbe și vor confirma sau infirma concluzia noastră.

Materialul lingvistic oferit de TDD înlesnește examinarea raportului real dintre utilizarea formelor iotacizate și cea a formelor deiotacizate sugerînd, astfel, complexitatea procesului de impunere a formelor deiotacizate și furnizînd fapte semnificative pentru stadiul actual al acestui proces în graiurile cercetate.

Prima observație care se impune este aceea că în ansamblul teritoriului toate formele iotacizate înregistrate sînt

²⁵ Cf. Chivu, Elemente, p.302. Autorul reia, de fapt, judeciile observației ale lui Gh.Ivănescu și Emil Petrovici.

²⁶ Cf. Iordan, Graiul putnean, p.235.

dublate de formele corespunzătoare deiotacizate - preponderante din punct de vedere numeric :

comp. exemplele citate cu: pun 877, VII, p.115/24,25, 116/23,24,25,30; 880,V, p.178/18,20,21; să pun 877, VIII, p.109/1; spun 876, III, p.101/16; 878, VIII, p.136/23, 137/9,18; să...spun 878, VIII, p.137/20; 887,V,273/28,889,VI, p.293/3; să...prindă 885, VIII,p.236/7; scot 882,VII,p.23/24;să scoată 878, VIII, p.144/2; să(...)vadă 878,VIII,p.140/5, 141/20; 885,II,p.247/5 etc.

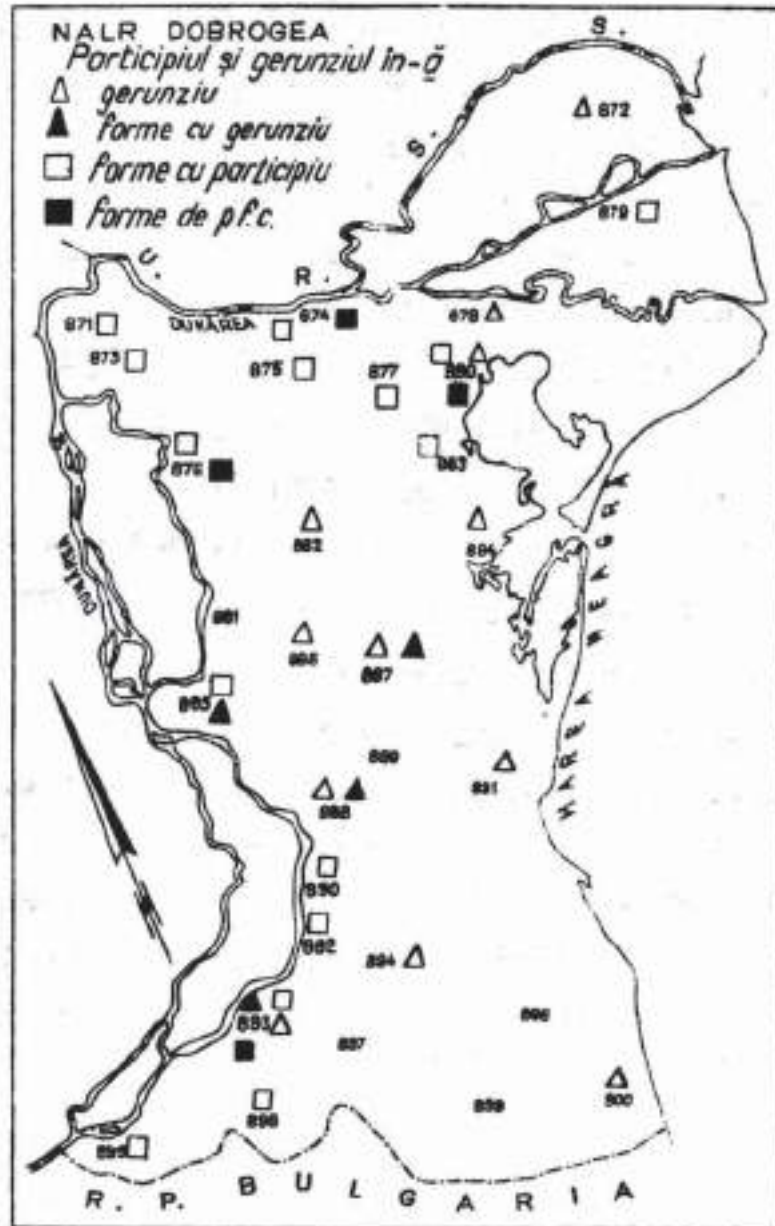
Ocurența paralelă a formelor iotacizate și deiotacizate ale aceluiași verb caracterizează fie vorbirea diferitelor generații și sexe din aceeași comunitate lingvistică: spui 875,VIII,p.75/10/ spun 875,II,p.85/14; spui 877,VIII, p.109/5 / spun 877, VII, p.116/4,5; spui 886, VIII, p.250/26 / spun 886, V, p.260/4; să spui 886, VIII, p.251/30 / să spun 886, V, p.261/27; fie chiar vorbirea aceluiași informator: pui 888, V, p.282/18 / pun id.; spui 877, VIII, p.109/5 / spun id., p.108/2; viu 878, VIII,p.143/13, 23/ vin id., p.144/7; să vie 883, IV, p.216/14 / să vină id., p.217/3, să vină [k] să vie ploștile 883, VIII, p.208/12.

Raportul de variație liberă a formelor iotacizate și deiotacizate - manifestat la nivel individual (între diferitele serii ale aceluiași verb ex. pun 874,VII, p.53/4,7 / să puie 874,VII, p.53/23 sau între verbe diferite ex.vin 888,I,p.284/21/pui 888,I, p.284/25) ori social - vădește vechimea fenomenului și stadiul avansat al procesului de eliminare a formelor iotacizate sub influența limbii literare.

P a r t i c i p i u l ș i g e r u n z i u l î n ă.
Conservarea formelor de participiu în -ă, trăsătură proprie morfologiei graiurilor nordice și vestice²⁷, este atestată de TDD într-o arie compactă nordică a regiunii cercetate, căreia i se alătură o zonă sud-vestică situată în imediata vecinătate a

Munteniei (v.harta nr. 13):

²⁷Cf.Papahagi,Epoce, p.227; Pușcariu, Pe marginea, p.136o.

Harta nr. 13

pf.c. : a căzută 874, VIII, p.47/2o; s-a dusă 876, VII, p.91/28; s-a făcută 88o, V; a luată 893, VIIIc.

presum. perf.: o fi fostă 871, V, p.11/26, 875, VIIc, 89o, V, 893, VIIb, V; o fi făcută 873, VIII, p.25/9-1o; 875, VIII A, 89e, VIIa, VIIb, 896, VIII; oa fi zăbovită 874, VII, p.52/1o, cf.id., p.55/25-26; (1-)a fi chemată 875, VIII A; o fi găsită 875, VIIb; s-o fi dezlegată 877, VIII A, p.1o9/28, a fi avută id., V; cf.879, VIIb; o fi trasă 883, VIIb, o fi întirziată 883, VIIc; o fi alunecată 885, V; oi fi avută 892, VIIId; o fi rînchezată 893, VIIb; o fi primită id., VIII c; o fi săpată 895, VII b.

optativ perf.: ar fi auzită 871, V; ar fi găsită 875, VIII A, 885, VIII, p.238/3; ar fi fostă 876, VIII, 89o, VIIb, 892 VII c; ai fi picată, ai fi făcută 89o, VIIa.

conj.perf.: să fi găsită 875, VIII A; să-(1)fi bătută, să-(1) fi dată, să-(1) fi omorită, id, VIIb; să-(1) fi lăsată 88o, VII; să nu fi răspunsă 885, VII, p. 244/19-2o.

Utilizarea gerunziului cu desinanța -ă (fie independent, fie ca element al unor forme verbale compuse), specifică graiurilor muntenesti nord-estice, este răspîndită într-o arie mult mai omogenă (vezi harta nr.13), care cuprinde tot teritoriul Dobrogei, cu excepția unei zone nord-vestice (caracterizată prin ocurența participiului în -ă):

tăvălindă-se 872, VIII, p.18/7; punfîndă-1 878, VI, p.15o/28; venindă 88o, VI; vămîndă 882, VIII, p.199/22; plîngîndă 884, VIII; tipîndă 886, VII; mergîndă 887, VIII, 893, IV; vorbîndă id., VII; foșnăîndă 888, I; îngrămădîndă 891, VIIIc; stîndă 894, VII, 9oo, VIIc;

presumativ prezent: o fi plîngîndă 887, VII, p.267/2; o fi avîndă 888, VIII, 893 VIIc;

perf.e.

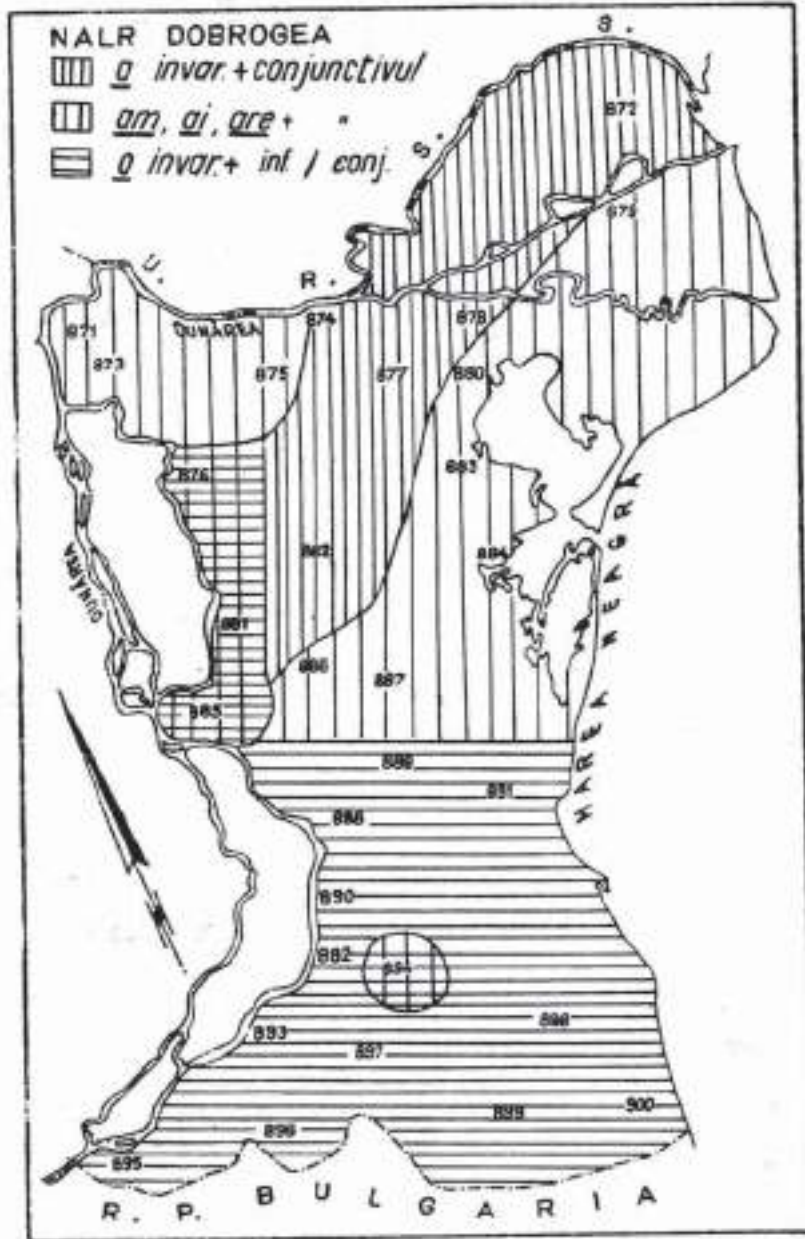
participiu: a fost mergîndă și s-a fost apucîndă 885, VIII, p.236/17-18; cf. id., p.237/1-2; a fost dîndă 885, VII.

Comparînd repartizarea celor două fenomene, constatăm că ele se află în distribuție complementară care sugerează și cronologia faptelor (ex.numărul mic de exemple pentru pf.c. și dispunerea lor geografică evidențiază vechimea acestei forme).

Deși frecvența în vorbirea generației vîrstnice și medi, formațiile menționate sînt dublate consecvent de cele din limbă literară, cu care sînt folosite paralel - uneori de același informator, în același context:

cît o fi fost ceasul/cît om fi zăbovită noi 874, VII, p. 52/1e; cum e fi fost miezul nopții/douăsprezece/cît o fi fostă id.,p.55/25-26; cf. 876,VII, p.91/27-28; a auzit zărnînd/a fost leșîndă, s-a fost tăvălîndă 885, VIII, p.237/1-2,6.

V i i t o r u l. Realizările diferite ale paradigmei de viitor și, mai ales, circulația lor au constituit adesea, un criteriu de identificare și clasificare a ariilor dialectale ale dacoromânei. Capacitatea de individualizare și caracterizare a formelor de viitor a fost uneori contestată, deoarece principalele distincții operabile între diversele nivele lingvistice (geografic /non-geografic, normat/nenormat) sînt de natură cantitativă, ele vîzînd frecvența de utilizare (rar aflată în termeni opoziției opțional/exclusiv) a acestor forme. În cazul Dobrogei, ni s-a părut relevantă consemnarea întrebuintării diferitelor tipuri de viitor dată fiind așezarea ei geografică în vecinătatea celor două arii lingvistice cărora le e specifică preferința pentru folosirea a două serii deosebite de forme verbale de viitor: o + infinitivul / conjunctivul (Muntenia) și, respectiv, a(m) + infinitivul/conjunctivul (Moldova).

Harta nr. 14

a) oi(ăi),...o, om... + infinitivul cunoaște în limba contemporană o răspîndire generală, atât în graiuri cît și în limba vorbită:

la douăzeci și unu de ani/cînd o-mplini copilu-ăla 876, VII, p.91/4; cînd ți-oi spune eu/toader/atunci să te duci la el să-l iei; da' pînă nu ți-oi spune eu/să nu te duci 878, VIII, p.144/28-30; cînd i-o ieși sufletul 881, VII, p. 190 / 7; cf. 890, VIIb, p.304/19; cît ot putea să beți 892, VII, p.333/4; și tu să te faci gata cînd oi venea eu 896, VII, p.385/4.

Majoritatea exemplelor întîlnite evidențiază o nuanțare modală a conținutului semantic, prin dezvoltarea valorii de posibilitate, care deplasează acest tip de paradigmă spre sfera prezumtivului:

el o fi/cine-o ri 874, VII, p.55/3; cf. 878, VIII, p.142/2-12; o muri o muri/o trăi o trăi 880, VII, p.171/1; dac-o fi să ne-mpace 885, VIII, p.233/7; o mai fi și astea (...) poate ceva 886, V, p.264/6; n-or veni să mă caute/și de m-or găsi 889, V, p.298/20.

În legătură cu această specializare semantică²⁸ trebuie remarcat faptul că TDD înregistrează apariția formelor menționate cu valoare de prezumtiv în toată regiunea cercetată; păstrarea valorii temporale de viitor este caracteristică unei zone mai restrinse care cuprinde centrul și, mai ales, sudul Dobrogei (vezi harta nr. 14).

b) Ocurența elementului auxiliar o (invariabil) în realizarea paradigmei de viitor constituie o particularitate specifică ariei sudice a teritoriului dacoromân:

știam că el o să plece cum era atunci de Bobotează 877,

²⁸Cf. Berea-Găgeanu, Observații, p.512.

VIII, p.138/13; cf. 885, VIII, p.232/22; 889, V, p.298/16; mă băiete/tu o să-nflăminzești 896, VII, p.388/27; cf. 878, VIII, p.138/13

Atestările acestui tip de viitor sînt preponderente în sudul provinciei studiate (vezi harta nr. 14).

Semnalăm o întrebuintare mai puțin obișnuită a formei avute în vedere - cu valoare de prezumtiv:

mai mare ca focul ce o să fie ? 896, VII, p.387/27.

c) Formație proprie zonei moldovenești, am, ai, are... + conjunctivul reprezintă exprimarea curentă a valorii temporale de viitor în centrul și, mai ales, în nordul Dobrogei :

cum are să fie soțul viitor/dacă are să fie cocoșat/sau fî fnalt 871, V, p.10/24-25; cf. 872, VII, p.20/4; 873, VI, p.42/10; 874, VII, p.52/1, 22-23; id., II, p.70/14-21; că să aibă grijă/să vadă are să fie adevărat 876, VII, p.91/4; că ei a știut că sunt din Catalei/da' unde am să trag nu știa 877, VIII, p.108/21; ia să te vadă acu ce-ai să faci 878, VIII, p.141/9-10, id., V, p.154/1; 881, VII, p.188/26; 882, VIII, p.199/1; 885, VIII, p.229-230; 886, VIII, p.251-253, id., V, p.264/1 etc.

Uneori, forma în discuție păstrează unele trăsături ale valorii modale inițiale (de necesitate):

"cîte [oi] ai ?" "cinci sute" "e ! ai să dai atîtea// cîte zece/din zece una//ai să dai atît// 878, VIII, p.134/18; cf. 878, VIII, p.142/11; tu ai să iei de la mine trei sute de lei 886, VIII, p.250/13-14

ceea ce dovedește data recentă a procesului de impunere a ei cu valoare de viitor în zona cercetată.

Menționăm folosirea acestui tip de viitor cu valoare modală de posibilitate:

[Ce fac copiii ?] ce ar să facă ? ce să facă ? 892, VIIIc.

d) Caracteristică de asemenea graiurilor moldovenești este forma corespunzătoare cu auxiliar invariabil a + conjunctivul:

a s-astupe casa 872, VII, p.19/14-15; a să se scumpească 878, VIIIb; a să deie 880, VII, p.170/24; a să plouă 882, VIII, p.198/1;

comp. cu: a + infinitivul: pe unde a fi 874, VII, p.60/4; a găsi, a fi 878, VIIIb, VIIe omoloagă celei menționate sub a).

Această realizare a auxiliarului apare și la prezumtiv perfect, în aceeași arie nord-estică (vezi harta nr. 14): a fi avută 877, V.

Semnificativă pentru poziția Dobrogei este alternarea formelor aparținând diferitelor tipuri semnalate (aflate în raport de variație liberă), alternare care se produce, uneori, în același context:

să vază are să fie adevărat/la douăzeci și unu de ani/cînd o-mpîni copilu-ăla 876, VII, p.91/4; "cînd ai avea vun necaz (...) îi spui <bîrzoii măciucă> // ș-ai să vezi "zice" ce treabă are să facă ea//cînd oi vrea s-o astîperi[...]" 878, VIII, p.140/22-24; "cînd o fi de-o să moară"/zice/"a să deie niște sînge-afară/și cînd o da sîngele să știi c-atunci moare" 880, VII, p.170/23-24; cf. și 885, VIII, p.229-233; are să învețe carte cînd se va face mare 886, V, p.264/1.

C o n c l u z i i. Prezentarea cîtorva particularități morfologice diagnostice - avute în vedere, datorită frecvenței și importanței lor în sistem, în principalele încercări de delimitare și descriere a unităților dialectale ale dacoromânei - permite formularea următoarelor observații în legătură cu graiurile din Dobrogea:

- majoritatea fenomenelor analizate constituie trăsături atipice,²⁹ care se regăsesc în ariile lingvistice învecinate; face excepție ocurența participiului în -ă, trăsătură tipică relativă²⁹ a graiurilor studiate;

- în ceea ce privește trăsăturile atipice, graiurile Dobrogene se caracterizează prin coexistența ambelor tipuri de particularități: cel muntenesc și cel moldovenesc; în provincia cercetată se disting două zone, opozabile prin deosebiri de ordin cantitativ: zona nordică, în care se întâlnesc frecvent, dar nu exclusiv, fenomene specifice graiurilor moldovenești, și zona sudică, în care a fost înregistrată predilecția pentru unele forme morfologice muntenesti; între aceste două zone - care se subsumează celor două tipuri de graiuri menționate - se găsește o zonă de tranziție căreia îi e proprie ocurența paralelă, adesea în raport de variație liberă, a unor particularități aparținând ambelor tipuri amintite;

- evoluția fenomenelor - reflectată de dinamica deosebirilor dintre generații - este gubernată de prestigiul limbii literare care determină eliminarea regionalismelor marcate (de cele mai multe ori a elementelor morfologice moldovenești citate, în favoarea celor corespunzătoare muntenesti - care coincid cu cele literare; dar am înregistrat și procesul invers în cazul iotacizării sau a unor particularități morfo-sintactice cum ar fi marcarea opoziției singular/plural la persoana a 3-a, a 6-a a verbelor de conjugarea II, III și IV și rezistența opusă de graiurile Dobrogene tendinței general populare de realizare analitică a raporturilor cazuale); stadiul actual al evoluției este evidențiat de variația cantitativă a raportului dintre formele literare și cele regionale la diferite categorii de

²⁹ Cf. Gheție, Repartiția, p. 330.

informatori: la generația medie și tânără ele intră într-un raport de predilecție (formele literare fiind net preponderente), iar la generația vîrstnică ele intră într-un raport de variație liberă.

S I N T A X A

În cele ce urmează ne vom opri, în special, asupra subordonării în graiul din Dobrogea. Vom înregistra totalitatea elementelor sintactice subordonatoare cu valoare de circulație în comunitatea lingvistică studiată.

Nu ne-a preocupat analiza unor aspecte specifice exprimării orale³⁰ și nici discutarea unor construcții sintactice tipice graiurilor populare (ex. anacolutul).

Deoarece examinarea particularităților sintactice specifice dovedește că acestea nu se opun în majoritatea cazurilor normei limbii literare, prin caracterul lor dialectal, ci prin calitatea lor de elemente populare sau de fapte de limbă vorbită³¹, nu vom insista asupra trăsăturilor sintactice particulare graiurilor vorbite în Dobrogea.

P r o p o z i ț i a s u b i e c t i v ă . Subordonația subiectivă se introduce prin pronumele relativ-interrogative care, cine, ce, cîți, printr-un adverb cum și prin conjuncțiile: să, să ca să, de (cu sensurile "că", "să" sau "dacă") și dacă.

care: care mai vrea să mai facă/diferite na. trăsnii așa/

³⁰ Problema a fost discutată de Vulpe, Subordonarea.

³¹ Cf. Vulpe, Dialectal, populare, parlat.

se unese cite doi/un om și o femeie/ [...] și pleasă prin sate/
p.67, m.28-29, III³²; sare vrea s-o facă cu sirop de e dulce/
topește niște zahăr/arde/ p.125, r.21-22, V; care are posibilita-
tea te tămieie pînă la șase săptămîni/p.404 r.30 și 405 r.1, VII;

cine: "poate să te trimeată" zice/"cine-o vrea"/p.141,
r.25, VIII; cine-i rupe la morănt piedica/să ia batista aea//
p.191, r.9-10, VII; cine le poate să le audă [ielele]/ala înțele-
ge/ p.407, r.16, VII.

ce: iaca ce-i și bănuiala/dacă nu știi//p.49, r.18, VII;
ce se strînge de la porc nu s-aruncă/p.129, r.12, V.

cum : s-auza cum fi jefuiau hoții pe...p-~~ăstea~~/p.251, r.
18-19, VIII.

că: și se-ntîmplă că alți văd ceva/p.24 r.16-17, III;
toemai bine că lupul n-a avut pe unde să pătrundă pe acolo//p.
38, r.6, VI; trebe că dorește de mă-sa/p.237, r.9, VII; ce mi s-a pă-
rut mie că prin griful ăla se aude ceva fișfînd//p.298 r.22, V;

să: de nouă zile trebea să-i facem la biserică p.191, r.
26, VII;

ca să: eu ... mai place ca s-o mănînc cu orice p.116,
r.9, VII; ar fi bine ca să ne luăm amîndoi p.229 r.2, VIII.

de: dacă era de-o lua cu nunta/he he ! începea de joi//
o lua cu nunta de la satul nou/p.147, r.3-4, VII; și s-a-ntîmplat
de-a văzut oamenii cînd a plecat la cărat noaptea/p.244, r.21, VII.

dacă: nu e bine dacă trece pisica p.405, r.24, VIII.

Subiectivele întîlnite în textele din Dobrogea sînt
destul de numeroase.³³ Marea lor majoritate sînt introduse prin

³²În citate am renunțat la transcrierea fonetică, dar am pă-
trat barele care marchează intonația, precum și simbolurile
care redau intreruperile în text. După fiecare citat am men-
ționat pagina, rîndul și sigla informatorului.

³³Gheție, Sintaxa, p.122, precizează că aceste subordonate
apar rar în textele cercetate. Cf. și Bidian, Observații, p.9.

conectivale care, că, să.

Din analiza textelor reiese că numărul subiectivelor introduse prin relativul care este mai mare în textele în care informatorul relatează diferitele procedee și procese tehnice legate de viața rurală zilnică.

Exemplele de tipul care vrea/face sau care știe/îl ține permit emițătorului să generalizeze faptele narate și să dea receptorului posibilitatea de opțiune.

Am remarcat de multe ori, că subordonata subiectivă apare în vorbirea unor informatori din generația medie, datorită folosirii abuzive a adverbelor predicative sigur (desigur) că... Receptivitatea generațiilor tinere față de elementele lingvistice noi, cu prestigiu sociolingvistic, a fost adeseori menționată în studiile de specialitate. Concludente, în acest sens, sînt textele grîu și vișe hibris de la p.389,390,391, precum și textul pôrçu de la p.421, în care informatorii vădesc preferință pentru desigur că și sigur că.

Revenind des în exprimarea aceluiași informatori, cele două adverbe predicative devin ticuri verbale, iar textele respective abundă, în consecință, în subordonate subiective.

P r o p o z i ț i a p r e d i c a t i v ă. În textele dialectale din Dobrogea am întîlnit propoziții predicative introduse printr-o locuțiune conjuncțională comparativă: ca cum sau printr-un adverb comparativ cum și prin conjuncțiile că, să, că să și de (cu sensul "să", "că").

că: iera bucuria noastră/că-i dădea cîte zece bani lu bătrînul ăla/p.187,r.15,VII; dacă găina cirfie înseamnă că-i soacra rea/ p.324,r.15,III.

să: darul miresei este să-i dea bani/p.66,r.20,III; nici nu știe dacă le povestesc la astea/nu știe//ce-nseamnă să se ducă cu plocon după mireasă/p.435,r.7-8,VII.

eum: era uite cum este acuma pe aicea pe la noi/pe la fermă/sau chiar și la noi la gospodărie/niște șiri mari acolo/p.427, r.27-28 și p.428, r.1, VIII.

ca cum: eu am crezut că...ciobănia este ca cum ar fi acasă/p.37,r.21-22,VI; eram ca cum îi fata p.93,r.3,VII.

că să: bucuria noastră [era]/că să ne ducem la copt de orz// p.187,r.12-13, VIII.

de: și când ajungem de l-am făcut gras la Crăciun [...]
îl tăiem, p.64, r.24,V; care erau de se mîncau/le mîncau p.96,
r.22,VII.

Subordonata predicativă apare rar în vorbirea populară.
Conjunția că poate fi considerată conjuncție-tip.

P r e p o z i ț i a p r e d i c a t i v ă s u p l i m e n t a r ă. Dăm, mai jos, un exemplu ilustrativ:

că: și când o lepădat hîrlețul/și când i-o dat cu lopata una-n cap/uni s-a simțit că-l biruie p.146,r.6-8,VIII.

P r o p o z i ț i a a t r i b u t i v ă. Subordonata atributivă se introduce prin pronumele relativ interogativ care (de care, în care), ce, și prin pronumele relativ cît, cîte, prin adverbele relativ-interogative unde (de unde), cum, cînd, și prin conjuncții: că, să, ca să de, ca cum.

care: cu nevoadele eram șapte/opt/zece oameni care pescuiau cu nevoadele// p.1,r.26-27, VIII; și l-am dat [borșul] la oamenii care au venit cu alde mămica/ p.103,r.16, III.

ce: copii ce erau la cămin au fugit acolo/ p.130,r.14, II; iar mustul ce curge din lin de-acolo/se ia și se pune-n alte butoaie mari/ p.218, r.11,IV; o legi i faci tot...toată munca ce se cere/la o viță de vie// p.255, r.24-25, VIII.

cît, cîte: după-aea ne-am luat de mină/toate rețele cîte eram// p.44, r.11,V; după ce mă duc eu și îmi mulg toată grupa/grupa mea cît am/dau mîncare/ p.126,r.30,V.

unde, de unde: cînd ajunge la cuvîntul unde trebuie... pune plumbul ăla acolo în strachină/ p.45, r.5-6,V; a luat-o spre locul unde știa că au seule/ p.166, r.22,IV; boabele iarăși cădea în partea...de unde bătea vîntul/ p.270 r. 24-25,VI.

cum : și s-a suit într-o bărcuță micuță...cum a găsit-o el la malul Dunării// p.25,r.11-12, VIII; nu mai e boale de-alea cum era odată/ p.345, r.24-25, VII; eram trei oameni/aveau un butoi lîngă ei/și o oale cum o furase/și o tăiase// p.354, r.15,IV.

ca cum: atunca nu era făină [...] ca cum i-acuma p.20,r.10-11,VII.

cînd: și în ziua aea cînd trebuia/marțea coloiianului/ ne-am dus pe coastă/p.100,r.27 și p.101, r.1,V.

că: trebe să aibă simț-ola că nu stă mult/p.67,r.16-17, III; trăim și noi c-o speranță c-ar fi mai bună drojdia de vin ca de pîine făcută/ p.127,r.18-19, V; făceau ei socoteala că ar fi atîtea băniși de dat p.133, r.25-26, VIII.

să: i-am făcut semn să ne ducă să lege cai p.198,r.29, VIII; da mort [k] om să doarmă cu ochii deschiși n-am văzut/ p.52 r.10 VII.

ca să: cînd a venit timpul ca să...moară înecat/s-a suit pe capac-ola/p. 238, r.2, VIII; nu eram eu o femeie ca să-l întorc/ştii ? p.241, r.27,VII.

de: face masă/cheamă toţi oamenii care...de-au fost la groapă/îi pune la masă/p.78, r.14-15,VII; şi nu puteam ca să... să-l las/să lase tata lu ăla/lu ăla/ne lăsa pe noi/de eram mai mari// p.341, r.13-14,VII; însă noi de am umblat/am trecut pe la Brăila p.427, r.2,VIII.

Pronumele relativ care este conjuncţia-tip³⁴ pentru subordonata atributivă în textele dialectale Dobrogea. Aproape consecvent el este utilizat invariabil. În câteva exemple (p.166, 227, 393) am întâlnit acuzativul cu prepoziţie al pronumelui relativ care, folosit de vorbitori din generaţia medie, tînără şi copii de vîrstă şcolară.

Atributivele introduse prin conectivul ce apar în textele cercetate, mai ales, la vorbitorii generaţiei medii şi tinere. Atributivele introduse prin cum au o nuanţă circumstanţială³⁵, iar cele introduse prin ca cum au nuanţă comparativă.

Propoziţia completivă directă. Propoziţia completivă directă se introduce prin conjuncţiile că, să, ca să, dacă, de, prin pronume relativ-interogative: ce, cine (pe cine), care, cît şi printr-un adverb relativ interogativ folosit singur sau precedat de o prepoziţie, cum, unde, cînd.

că: zice că ele-acolo/în respintele drumului joacă/p.93,r.28,VII;ş-am dormit eu puţin ş-am visat c-o să plouă / p.118/r.1,VIII; ştiu că povestea bunicii/că a păstrat multă

³⁴Gheţie, Observaţii, p.151-176; idem, Sintaxa, p.123, Vulpe, Subordonarea, p.173.

³⁵Vulpe, Subordonarea, p.184.

vreme/săgeata p.284, r.11-12,V; să văz eu să iscălește cu mina lui/ p.342, r.2-3,VII.

să: vrea să stea cu dumneata puțin de vorbă p.135, r.19-20,VIII; i spui lu Radu să vie diseară la mine / p.233, r.24,VIII.

ca să: dacă vrea ca să schiabe ca să vadă și altceva/ apucă de firu de păr și mută și vede altceva / p.24, r.17-18,III; și el ținea patele alea așa pînă cînd vedeam noi ca să treierăm grîul sau secară ce-aveam/ p.176, r.1-2,VI; nu știam ca să le fac p.296, r.12,V.

dacă: el îți spune dacă are ceva p.15, r.23,VIII; p-uliță am vorbit/dacă am plăcerea să vorbesc cu el// p.101, r.21-22,III; m-am dus pe drum să videm dacă putem să ieșim cu căruța/ p.206, r.7,V.

de: ș-o lași de să acrește p.376, r.16,VII; și-a putut de s-a dus acasă p.357, r.11,VII.

ce: punea/mărar/leuștean/pătrunjel/ce-avea...ce-avea ei acolo punea/p.5, r.24-25,VIII; lipește/ce găsește urît/face frumos / p.43, r.1-2,VI; da ei lua numai ce era umflat, p.425, r.20, VIII.

cine: ai luat pe cine ți-a plăcut, p.272, r.19,V; apoi alegem cine-i la năuntru/338, r.2,I; știi cine ți le-a luat ? 402, r.26,VIII.

care: îl prăjim/care-i mai mare/p.69, r.15,II; adunam frunze d-estea de ștevie/mărișoare-așa/d-alea care ziceam care-s mai mari, p.180, r.10-11,V; pe care-l visez¹ îl [k] ți-l ei// p.398, r.2,III.

cît: trei luni/nu știu cît au stat/ș-au venit p.74, r.23, VIII; știi cît îmi vine de greu p.342, r.3,VII; și deci cîntărim cîtă grăsime avem/ p. 129, r.14 V.

cum : da ști cum a pufnit/și cum a oftat p.54,r.16,VII;
pe urmă ne-a povestit sum a venit lupul cu el p.98, r.1,VII;
spunea bătrînii neștri că...sum venea martîiserile p.244, r.26,
VII.

unde: dar unde am să trag nu știa/p.108,r. 21,VIII;
și om petrece pînă om vede/unde ajungem//p.224, r.12,VII; și nu
știam unde stă...fratele lui taică-meu// p.378,r.7,VI.

cînd: și s-a-ntîmplat de-a văzut camenii cînd a plecat
la cărat noaptea p.244, r.22,VII; mama mea nu pot să spun/cînd
a venit// p.314, r.19,VIII.

Concluziile care se desprind din analiza subordonatei
completive directe sînt identice cu cele relevate anterior de
cercetătorii sintaxei dialectale. Față de celelalte specii de
subordonate, subordonata completivă directă are frecvența cea
mai mare în textul dialectal. Ea poate fi introdusă atît prin
elemente conjuncționale cît și prin elemente relative, predomi-
nînd însă, prin frecvență, elementele conjuncționale. Conjuncția-
tip pentru această subordonată în graiul din Dobrogea este că³⁶
Completivele directe, introduse prin de, puțin numeroase, au o
nuanță consecutivă.

P r e p o z i ț i a c o m p l e t i v ă i n d i -
r e e t ă. Conectivele care introduc subordonata completivă indi-
rectă sînt: că, să, ca să, că să, că cum, cine, care.

că: trebuie să te gîndești că pînă la Crăciun să fie
gras// p.64, r.25-26,V; imi era frică că se dărîmă p.163,r.3,V;
ea s-a temut c-a văzut taică-meu p.359, r.22,VII.

să: așa ziceam că m-apuc să mă salvez de...de valuri//
p.44,r.15-16,V; și mi-era frică și să stau acolo/ p.99, r.17,V.

³⁶Of. Gheție, Observații, p.172-173; idem, Sintaxa, p.124;
Vulpe, Subordonarea, p.153.

ca să: cînd eram dispuși ca să treerăm/orsu/ [...] mătu-
ram armanul/ p.26, r.14,VIII.

că să: s-a gîndit că să...să spuie/ p.91, r.2,VIII.

că cum: se mira că cum face p.327, r.4,VIII.

ce: am dat o roată p-acolo/m-am uitat și eu ce-i prin
cîbor/ p.107,r.24,VIII.

cine: una o pane la mort/și nouă le-mparte la copii/la
bărbați/la cine vrea//p.278, r.26-27,VII.

care: care vreți/io vă fierb rachiu/ p.304,r.9-10,VII.

P r o p o z i ț i a c i r c u m s t a n ț i a l ă
d e l o c. Propoziția circumstanțială de loc se introduce prin
adverbul relativ unde care poate fi construit și cu prepoziții:
de unde, pe unde.

unde: cînd se bate pește / iese unde-i apa de-o
palmă// p.3, r.16,17, VII; așu pot să stea oile pe cîmp/unde-o
vrea că nu mai vine lupii/ p.406, r.24,VIII.

pe unde: muncea pe unde apuca/pe unde le dădea dumnezeu
și lor putere să poa să muncească/ p.319, r.4-5,VII.

de unde: s-a dus/și l-au luat d-acolea/de unde l-a gră-
mădit/ [porumbul]/p.348, r.22-23,V.

Am înregistrat o propoziție circumstanțială de loc care
exprimă o nuanță circumstanțială de mod (de măsură) introdusă
prin conjuncția pînă: [Peștele] venea pe crilă/pînă intră în [r]
în coș-ola pe...găurile alea acolo/ p.46,r.23,VIII.

Propozițiile circumstanțiale de loc nu sînt numeroase
în textele analizate. Conectivul cu cea mai mare frecvență prin
care se introduc subordonatele locale este unde. Am întilnit un
singur exemplu pentru subordonata locală cu nuanță modală,

introdusă prin conjuncția pînă.

Propoziția circumstanțială temporală. Dintre toate speciile de subordonate circumstanțiale, subordonata temporală intrunește în textele dialectale din Dobrogea, cel mai mare număr de exemple. Aceeași constatare a fost făcută și de I.Gheție și M.Vulpe³⁷ pentru întreg teritoriul lingvistic dacoromân.

1. Raportul de simultaneitate.

cînd: și mergînd așa/mi-a țîșnit un iepure/și cînd s-a speriat cai/drept...am căzut la proțapu mașinii acolo//p.74, r.2-3,VIII; și cînd am ajuns în dreptul la o uliță care trebuia să...venim încoace spre noi/ie m-am băgat așa-ntre ele// p.229, r.18-20,VIII.

Merită menționat un citat dintr-un text care relatează o întâmplare unde cînd este utilizat ca în basme: și cînd o lepăda hîrlețul/și cînd i-o dat cu lopata una-n cap/uni s-a simțit că-l biruie, p.146, r.6-8 VIII.

cum: și cum am făcut baie o dată/a-nceput să se tragă/picioarele mele//p.49, r.14-15,VII; cum aruncam în contra vîntului/boabele venea în vînt//p.270, r.25,VI.

Uneori, cum temporal are o nuanță specială: noi așa atuncea nu lucram cum era marți seara înspre miercuri/nu puneam mina pe lucru/doamne ferește ! că cea că-i în seara de marsiere// p.344, r.19-20,VIII.

dacă: dacă iei la călcat de la corîță/apoi acolea poama

³⁷Gheție, Observații, p.157; Vulpe, Subordonarea, p. 198.

s-a piteit /p.29,r.19-20,VIII; aveam pământ în baltă/ [...] aveam pe lângă jăpși/și dacă se trăgea apa/ ziceam "hai să mergem s-adunăm pește" p.98, r.-18-19, V.

Uneori e greu de precizat sensul temporal sau condițional al conjuncției dacă. Chiar și pentru vorbitori, distincția dintre cele două sensuri nu e clară. Astfel, în vorbirea unora dintre informatori apar ezitări, reveniri și înlocuirea lui dacă prin cînd în același citat, sau utilizarea celor două conjuncții, concomitent, pentru exprimarea raportului temporal: cînd dacă e nobilă [via] o stropești p.63,r.15,VI; dacă omul moare/cînd fi vine să moară/fi ții luminarea// p.77,r.20,VII; și pe urmă pleca...la cununie//ș-aole dacă cînd ieșea le punea o...soacra/ așa/am ăla de git așa/și-i trăgea//p.242, r.23-24,VII; cînd [k] dacă mai avea secară/măi pliveam între timp/ p.419, r.21-22,VI.

ce : și ei au stat ce au stat într-un dîmb/dup-sea ... au făcut biserica// p,22,r.3-5,VI; a mers ce a mers/să duceau mamele la cimitir// p.221, r.1-2,VII.

cît (exprimă intervalul de timp cît se desfășoară acțiunea): noaptea căram/ziaua treeram/aveam un chin și noaptea cît ținea/cu lunile de zile treeram// p.75,r.3-5,VIII; opărești mălaiul cu apă fiartă/și-l lași...acolo cît crezi/vine de se-ndulcește el//p.257,r.24,VII.

Uneori cît este sinonim cu ce exprimînd o acțiune durativă în construcții de tipul: și dup-sea am dansat/cît am dansat cu nășicu/și ginerica a dansat cu nășica/și dup-sea am plecat... am plecat la mămica mea/să ne ierte//p.103,r.2-4,III; a stat el cît a stat/a stat/vede că se-nchide lampa//p.200,r.14,VIII.

cît exprimă și o acțiune momentană "în timp ce": cît pîinea s-a copt o oră și jumătate/a dospit și aluatul ăla/și cer-

nem mălaiul/și amesticăm cu coca aea/și făcem turtele /p.432, r.14-16,VII.

de cîte ori: Ca și în limba literară, de cîte ori introduce o temporală iterativă: ș-acuma de cîte ori trec/mi-aduc aminte/pînă la gîrdurăriț-aea s-a...ținut după el [lupii]/p.237, r.10,VIII.

2. Raportul de anterioritate.

cînd: cînd s-a dat de apă/se pune armătură ... ca să se întărească pereții ăștea [la fîntînă], p.61, r.7,VI; cînd se uită el mai bine sce "băi ăștea-z lupi", p.62,r.7,VI; cînd răsărea soarele/băgai cai în arman și mină și mină !/p.75,r.11,VIII.

de cînd: de cînd îl luăm de mititel fi dăm...orzu/grîu/ din astea ce trebe să mînce el// p.336,r.5,V; [pînea] ea dospește de cînd o frămînți p.378, r.27,V.

după ce: după ce-l vinturam [grîul] îl plăsuim /p.27, r.17,VIII; după ce să termena cu fertul/să limpeză/s-astupa butoiul/și dădea rezultate de vin/p.194,r.18-19; plămădesc aluatul/incălzesc apă după ce dospește aluatul o frămînt/ p.378 r.21,V.

dacă: "după ce" : după-aea dacă-i dădeam perghel armănului /cu colțul sapei și cu...funia/ne puneam și-l prășam de buruiană/terenu//p.26,r.9,VIII; fi tăia buricul copilului /fi lega buricul/și-l lua/ne ridică pe noi/și...ne puneă în pat/dacă ne așeza pe noi/punea apă/il scâldea/il spăla/binișor /p.89,r. 13-16,VII.

cum : și cînd a ajuns de-acuma cum s-a strîmătorat [plasa de pescuit]/ăla de-acolo cum a-ntins/a ajuns la ghiondere acolo așa/capătu ăla/de-acuma/atuncea saltă ghionderele alea sus/pește-le a fugit tot la torbă/ p.158,r.12,VIII; cum trecea cîte-un

proiectil lua casa foc domle // p.428, r.24-25, VIII.

3. Raportul de posterioritate.

pînă: și gunciuul ăla a ars /a ars/a ars așa pînă s-a dus sub streășina casei/ p.83, r.7-8,V; îi ții luminaea/pînă îi iese sufletul/pînă moare//p.211, r.11,VII.

pînă cînd: mireasa nu se-abracă pînă cînd nu pleacă muzica după nun// p.66, r.12,III; și se ducea pînă cînd termena cu plosca sea/ p.381, r.1,VIII.

pînă ce: trăgea ăla nițel/pînă ce ne-am apropiat de mal vreo trei metri/ p. 372, r.1, VIII.

pînă de (pără de) "pînă cînd" : duminică seara așa mergea distracția/pără de-am plecat de-acasă// p.41,r.30 și p.42, r.1, VI; și m-am dus/și m-am dus/pînă de nici cîinii nu mai lătrau românește/ p.42, r.2-3,VI.

de cum: de cum se tunde de pe oaie [lîna]/ o spălam/ o uscam/o scărmanam/ p.210, r.20, VII.

Am înregistrat un tip de subordonată temporală, exprimînd un raport de posterioritate față de regentă, introdusă prin conjuncția de³⁸ : apăi juca pînă se strica hora/de se-nsera/ p.31, r.6,VIII. Acest tip de subordonată a mai fost semnalat, anterior, într-o singură lucrare³⁹.

³⁸Avram, Evoluția, p.43,44,56,60,63, menționează pentru limba veche construcții temporale introduse prin conjuncția de. Construcția cu de temporal din limba veche nu este identică cu cea din graiurile vorbite în Dobrogea.

³⁹Conectivul temporal de a fost semnalat în graiurile olteneste de Pană, Aspecte, p.3.

1. Deși pentru exprimarea celor trei raporturi temporale există un număr mare de conjuncții și locuțiuni conjuncționale, graiurile din Dobrogea, ca și celelalte graiuri ale teritoriului dacoromân, vădesc preferință, mai ales, pentru cele trei conjuncții-tip: cînd, după ce, pînă.

2. Exprimînd un raport temporal de simultaneitate cu nuanță condițională, dacă este utilizat de vorbitori uneori alături de cînd: dacă cînd, sau cînd dacă.

3. Am înregistrat conjuncția temporală dacă în accepțiunea precisă "după ce"⁴⁰.

4. După ce conjuncție subordonatoare tip (exprimînd un raport temporal de anterioritate) este folosită mai ales, de către vorbitori în textele cu caracter fix în care informatorul relatează etapele succesive ale unor procese tehnice. Sugestive, în acest sens, sînt textele de la p.65,166,193,270,307.

Dăm mai jos, un fragment dintr-un text Via p.192,VI, în care după ce apare frecvent:

se ară adînc//dipă ce se ară/să face gropi//dipă ce să face gropi/s-duce să taie cîrlige/[...] dipă ce punem cîrligu-n groapă/îi tragem pămînt/îl batem bine cu picioarele/dipă ce-l bătăm bine îi tăiem de la suprafață.

În astfel de texte, raportul temporal exprimat de conjuncția după ce este atenuat. După ce poate fi considerat sinonim cu locuțiunile adverbiale: după aceea, dupa aea, de-acolea, care leagă propoziții principale.

5. De semnalat, conjuncția temporală de, neatestată în lucrările de sintaxă dialectală, exprimînd un raport de posterioritate.

⁴⁰Gheție, Observații, p.159 menționează că dacă "după ce" este folosit îndeosebi în Crișana, Maramureș și în Moldova nordică .

6. Pentru locuțiunile conjuncționale culte: în timp ce, în timpul cînd, cît timp, am înregistrat cîte un exemplu. Aceste conective le-am extras din texte aparținînd unor informatori din generația medie (p.42,214,387).

Propoziția circumstanțială cauzală. Propoziția circumstanțială cauzală este introdusă prin conectivele: că, pentru că, dacă, fiindcă, din cauză că, în vedere că.

că: toată ziua pescuiam/că era[ε] toamnă/și nu se strica peștele/ p.2,r.1-2,VIII; eu nici nu i-am observat/că ei stăteau jos/p.108,r.23-24,VIII; "puni mîna pe ea mă/pă asta a lu alecsi chiru mă//că are pămînt mă !/nouă hectare dă pămînt// p.238/r.9-10,VII.

pentru că: da-i zicea oamenii...toader Tutungiu//pentru că iel...fuma tutun cu luleaua p.137,r.21-22,VIII; orzu să fă-rîma/să pisa pentru că era cald/ p.213, r.16-17;VI; da n-a putut să-i scoată afară [caii]/pentru că calu/cînd î vede foc/el tra-ge tot acolo/ p.410, r. 18-19,VI; da'el de-afară nu vedea/pentru că-n casă era-ntunerec /p.423,r.1-2,III.

dacă: dacă greutățile presa pe noi ș-era sărăcia aea atuncea/mama îmi spune ... "căsătorește-te" p.42,r. 7,VI; dacă n-am avut băieți mie mi-a fost milă de copiii așa săraci p.268, r.2-3,VII; eu...dacă eram și puțin mai mare între ei/văd un foc mai dăparte /p.354,r. 12-13,II;

din cauză că: iacă gîndacii i-aveam și ne mănîncă porumbul/din cauză că noi nu ținem sărbătorile ; p.84 r.3-4,V; ea să face mai lungă/din cauză că vine și la virf/și la călcîi/vine mai lungă ceva, p.151,r.2-3,VI.

fiindcă: fți alegi cîrlige/soiuri/ [...] cîrlige bune/
fiindcă via nu se pune în fiecare zi//p.113,r.4,VIII; n-avea ce
să facă/fiindcă erau lucruri multe/și nu puteai să le lepezi//
p.163,r. 12-13,VII; folosim întîi casele la mîncare/fiindcă ele
sînt mai pretențioase/au măduvă/p. 294, r.25-26,V.

în vedere că: (conectiv prost asimilat "avînd în vedere
că"): da noi ce-am făcut/în vedere că leatul nostru pleacă mili-
tar/dedeam și joia [bal]//p.41,r.25-26,VI.

1. Conjunția că introduce marea majoritate a subordonate-
lor cauzale din textele dialectale cercetate și ea poate fi con-
siderată și pentru aceste graiuri conjunția subordonatoare-tip⁴¹.

2. Conectiv~~e~~le de origine cultă înregistrate în textele
analizate: pentru că, din cauză că, fiindcă, pentru să, în vede-
re că (pentru avînd în vedere că) apar în vorbirea informatori-
lor bărbați și femei din generația medie și a informatorilor băr-
bați din generația în vîrstă.

3. Conectivul fiindcă este cel mai mult utilizat dintre
conectiv~~e~~le "culte" și de vorbitorii generației în vîrstă ceea
ce dovedește că acesta a pătruns în grai înaintea celorlalte co-
nective literare. Folosirea conectivelor literare se explică prin
influența exercitată de limba standard asupra graiului local. În
domeniul sintaxei, influența limbii literare se limitează la asi-
milarea de către o parte din vorbitori a unor conjuncții și lo-
cuțiuni conjuncționale specific literare. Adesea, însușirea lor
de către vorbitori este superficială, după cum o dovedește și
folosirea improprie a lui în vedere că pentru avînd în vedere că.

⁴¹Cf. Gheție, Observații, p.164, idem, Sintaxa, p.129; Bidian,
Observații, p.14; Vulpe, Subordonarea, p.280.

Propoziția circumstanțială de scop. Conectivul prin care se introduce subordonata finală sînt: ca să, să, de, pentru ca să.

ca să: o venit nașa care l-o botezat/ o pus apă în albie/ și acolo i-o pus/mă rog/ca să fie ușor/i-o aruncat niște floricele/ p.20,r.21,VII; s-a dus binișor pîn' la poartă/ca să nu-l cunoască/intr-un fel oarecum cocoșat așa/p.423 nl4-15,III.

să: dup-aea ne-am luat de mină/toate fetele cite eram/să jucăm prin apă/ p.44,r.12-13,V; vine cu da [k] cu darurile la.../socru mare/să-mpărțească la nuntași//la ai socrului mare// p.435, r.10,VII.

de: pisezi usturoi în piuliță/lași de se răcește zeama/mesteci zeama cu usturoiul/ p.81,r.12-13,V; dup-aea intra-n casă de își lua iertăciunea/ p.272, r.12,V; [cheagul] îl agățam afară de se usca/ p.292, r.22,VI.

pentru ca să: am aranjat în cameră/s-a scos totul din cameră/pentru ca să fie loc /p.66, r.5-6,III.

Subordonata finală ca și cea temporală este foarte răspîndită în textele dialectale.

În textele dialectale din Dobrogea, conjuncțiile subordonatoare finale-tip sînt în egală măsură: ca să, că să și să. Notarea lui de - conectiv al circumstanțialei finale în graiul din Dobrogea confirmă aria lui de răspîndire în zona estică a Munteniei⁴².

Locuțiunea conjuncțională pentru ca să, de origine cultă, nu a pătruns în vorbirea locală curentă. Unicul exemplu notat aparține unei informatoare din generația tînărară.

Propoziția circumstanțială

⁴²Op. Gheție, Observații, p.161 și idem, Sintaxa, p.132; Vulpe, Subordonarea, p.297.

m o d a l ă . 1. Propoziția modală propriu-zisă.

cum: iera apa mare/venită în marginea satului cum vine
apa la noi// p.44,r.9-10,V;le plîngeam/cum e de obicei/p.248,r.
9,II.

după cum: și pe urmă începem s-alegem/și covoare/facem
aleasă/facem în dungi/după cum trebe să facem// p.22,r.20-21,
V; ea s-a făcut [via] ... una mai mare/alta mai mică/după cum
i-a mers// p.28,r.22-23,VIII.

ca cum: [paiele] le curățam și le făceam ca cum iese
acuma curate de la batoză/ p.168, r.10,VIII; începe să facă
ca cum să face acuma, p.380, r.21,VII.

fără să: și pune pod deasupra de dulapuri/și carton/și
pe urmă trage pămîntul/fără să cadă pămînt pe el deloc//p.439,
r.4,VII.

după cît: după cît lînă aveai/așa puneai boiaua cu
cantașul// p.95,r.24,VII; și pui în ea...pînă la zece/douăzeci
treizeci/cinzece/după cît/după cîte piei ai/și după cîtă mări-
me are cada// p.149, r.25-27,VI.

cît: punem sare [la pîine] cît credem noi să pune la
pîine/p.117,r.12-13,VII.

2. Propoziția modală comparativă.

cum: [Griful] rămînea cum îi aurul de frumos/ p.27,r.
17,VIII; și la urmă cozonacu/vin/în sfîrșit/din destul cum l-a
servit pe el/trebe să-l servească și el /p.67,r.20-21,III;
umblam și cu frupt la...piață/cum să umbla înainte cu frupt cu
brînză p.118,r.9-10;VI; ați băgat cum băgați bucatile elea la
...la machină /p.183,r.16,VIII.

după cum: "după cum e-ntîrziat" zic "eu cred că trece
corumbul" p.49,r.13,V; în luna lui octombrie culegeam//vinu/dă

[ε] dupa cum... maturitatea lui/o avea/coacerea lui// p.391,r. 16-17,VI.

ca cum: o pun și-i dau c-um pic de sare așa [cavarmanului] ca cum se dă la friptură p.65,r.10,V; și le băteasa/avea lopățele așa//și le bătea/pînă să făceau/ca cum se face la pișă// p.95,r.17-18,VII; și puneam o feștilă/ca cum ar fi pe la cîndeli p.328, r.1-2,VIII.

ca cînd: am văzut că scapără o [k] ca cînd o scăpărat un chibrit//p.198, r.9,VIII; mirosea ca cînd scaperi chibrite// p.258, r.11,VII; și nu era grîu bătut/ da ei lua numa ce era umflat/ca lîna cînd o bați / p.425,r.19-20,VIII.

cît: pîi fă socoteala/trei zile și trei nopți cît duce o furnică n-am luat în gură//p.183, r.9-10,VIII.

parcă: de plouat nu mai ploua/da' apă tot vinea// ... videam barba aici parcă să videa ceva negru/ p.198,r.19-20,VIII; i-a luat pe ruși așa/parcă i-a luat ca din...mamă doamne...grămadă așa i-a luat// p.428, r.10,VIII.

3. Propoziția circumstanțială comparativă condițională.

ca cum: carnea o desprindem de pîoase/și-o facem/așa bucăți de carne/ca cum s-ar spune pastramă// p.195,r.11-12,V; care nici la un sat nu s-aduna ca cum s-aduna la noi la ienisa-la// p.209, r.16-17,VIII.

4. Propoziția de măsură progresivă. În textele analizate, subordonata de măsură progresivă se introduce prin locuțiunea conjuncțională din ce, de ce.

din ce: [Virșele] este ca un [r] ca un butoi/și are cercuri/și de la gură sînt mai mari și din ce merge al doilea/al doilea/al treilea pîn-al cincilea fi mic//p.15,r.18-20,VIII.

de ce: a dat și-n aia filopsera/ș-a dat în ele că să
usca/de ce mergea se usca// p.368, r.1-2,VIII.

Majoritatea subordonatelor modale se introduc în textele
dialectale din Dobrogea prin cum, după cum și cît. Subordonatele
modale comparative condiționale și de măsură progresivă apar rar
în texte.

5. Propoziția circumstanțială consecutivă. Conectivile
prin care se introduc subordonatele consecutive în textele din
Dobrogea nu sînt foarte numeroase:

de: în trei zile se-nmulțise/lumea...de nu mai avea loc
pe pămînt// p.144,r.20-21,VIII; "ce ai tu mă" ? zice "de nu ai
mîncat în timpul ăsta cît am fost eu plecat" ? /p.250,r.3,VIII;
i-a fugărit pe cîini/...de fugeau cîini/nu mai lătrau/fugeau /p.
p.440, r.10,VII.

că: rupea numa pupăza aea deasupra că colacii rămîneau
întregi /p.35, r.1,VII; lupu/așa de voinic ce era/că fugea cu
trei cîini în spinare domne// p.112,r.2-3,VIII; a fost o ploaie
mare că...a-necat și case pe aici/ p.283, r.24,V.

ca să: -atunci l-o luat popa de urechi așa [...] ca să
nu ieie apă/ p.20, r.21,VII.

să: [carnea] o pun și-i dau c-un pic de sare așa ca
cum să dă la fripturi nu mul s-o sari/să nu se poată mînca/p.65,
r.10,V; și facem un leberbuș/întîia/să-l tot mîncî// p.80,r.25,
V; de-atunci n-au mai fost ploi mari așa să-nece// p.284,r.6,V.

decît să: tătîcul a venit acasă/zice "n-avem decît să
muncim să ne stringem din nou lucrurile" p.462,r.17-10,V.

Consecutivele întîlnite în textele dialectale
Dobrogea nu sînt numeroase. Cele mai multe dintre subordonate
sînt introduse prin de⁴³ care reprezintă conjuncția subordonatoa-
43Gheție, Sintaxa, p.131.

re-tip.

Propoziția subordonată instrumentală și sociativă. Aceste propoziții, deosebite între ele numai din punct de vedere semantic⁴⁴, sînt introduse în graiul din Dobrogea prin pronumele relativ ce precedat de propoziția cu: el trebuia să vie și pe acasă cu...laptele cu ce mai aveam acolo// p.38,r.1-2,VI; înainte se duceau oamenii cu căruțele/cu orz/cu grîu/cu ce-aveau se duceau la Medgidia la vînzare p.362,r.25-26,VII; amesticăm acolo cu mirosurii/cu ce-avem noi/și umplem mașele p.195,r.16,V; [porcul] îl creștem tot așa cu porumb/cu mîlai/cu grăunțe cu ce putem/și-l facem mare p.317, r.4-5,VII.

În textele cercetate, subordonatele instrumentală și sociativă aduc o explicație, o motivare enumerării de fapte precedente. Această subordonată nu aduce un plus de informație celor spuse anterior ci reprezintă pentru vorbitor soluția de a-și încheia succesiunea faptelor relatate.

Propoziția circumstanțială de relație. Această subordonată e slab reprezentată în textele dialectale. Dăm, un exemplu pentru acest tip de subordonată introdusă prin conectivul ca să: peștele/crapul/măi cu seamă crapul/[...] vara ca să între la vîntire/el nu intră la vîntire// p.3,r.14-15,VIII.

Propoziția circumstanțială opozițională. Această subordonată este introdusă în graiurile din Dobrogea, exclusiv, prin locuțiunea în loc să: umblî numai la...restaurant//[...] în loc să iei sapa/și să sapi

⁴⁴Vulpe, Subordonarea, p.316.

prin vie cîte un rînd acolo/ p.115,r.9,VIII; așa aveam eu ambi-
ție/în loc să mă duc la platformă/am luat-o la dreapta prin dosul
cazanului// p.399,r.14-15,VIII.

P r o p o z i ț i a c i r c u m s t a n ț i a l ă d e
e x c e p ț i e. În textele analizate, am întîlnit doar două
exemple pentru subordonata de excepție: am făcut o perdea/
primăvara perdeaua a astupat-o toată [nisipurile] numa atîta
virfurile se vedeau la perdea p.19,r.11-12,VII.

Subordonatele instrumentale, de relație, opoziționale,
și de excepție sînt puțin numeroase în textele dialectale cerce-
tate.

P r o p o z i ț i a c i r c u m s t a n ț i a l ă
c o n d i ț i o n a l ă. Elementele prin care se introduce subor-
donata condițională în textele dialectale din Dobrogea sînt
conjuncțiile dacă, de și cînd.

dacă: dacă nu ieși afară/dacă nu bei apă/nu mai vrei ni-
mica/mă culc și eu odată/ p.52,r.23-24,VII; dacă era vruna mai
tare/nu plînge// p.272,r.10-11,V.

De multe ori, distincția dintre dacă condițional și
dacă temporal sau cauzal e dificil de făcut. A se vedea exemple-
le următoare, în care sensul condițional sau temporal al lui
dacă e interpretabil: tăiam ceapă/și fierbeam ceapa/dacă aveam
și morcov/și morcov /fierbeam bine/ceapa/morcovul [...] și pe
urmă puneam peștele/ p.98,r.25-26,V; dacă zice că are junghi/
spărgea un ou proaspăt/il plimba pe tot corpul/unde avea junghiul/
p.45, r.12,V.

de : "de-ar adormi p-acolo [prin grîu]/ și de i-o intra

vreun șarpe-n gură/o să moară copilul"// p.298,r.15-16,VII;
și luni de dimineață cum vă spusai dacă...a fost bine/veselie
d-a fost înțelegere bună-ntre ei/pornim luni iar [nunta]//454,
r.2-3,VII.

cînd: cînd mă-ncălzeam prea tare/că bătea soarele și nu
era umbră/mă duceam/făceam baie vreo juma de oră/p.13,r.26-27,
p.14,r.1,II; cînd e timpul...seare/cald/bine-atuncea merge mai
ușor la cai/se fărîmă paiele alea mai bine între ele la treie-
rat / p.16,r.25-26,VIII.

Subordonata condițională este introdusă prin conjuncția
tip dacă. Celelalte mijloace de realizare a raportului condi-
țional apar sporadic. Condiționala introdusă prin de am înre-
gistrat-o în cinci exemple⁴⁵, ceea ce dovedește că acest conec-
tiv nu a dispărut din circulație în graiurile populare. De
condițional apare în textele narative care relatează întâmplări
sau amintiri din viața informatorilor. În cel de al doilea
exemplu (p.454), de condițional alternează cu dacă condițional,
din motive de ordin expresiv⁴⁶.

Condiționalele introduse prin cînd au o vâdită nuanță
temporală. Limita dintre cele două raporturi - condițional -
temporal - în cazul subordonatelor condiționale introduse prin
cînd și a temporalelor introduse prin dacă este greu de trasat
și ea poate fi interpretabilă.

P r o p o z i ț i a c i r c u m s t a n ț i a l ă
c o n c e s i v ă. Subordonata concesivă este slab reprezentată
în textele dialectale din Dobrogea⁴⁷. Conectivile întîlnite care

⁴⁵Gheție, Observații, p.166, subliniază că de condițional e
folosit, în majoritatea cazurilor în textele literare cu
formă fixă (descîntece).

⁴⁶Ibidem.

⁴⁷Idem, p.170-171 remarcă raritatea construcțiilor concesive
în vorbirea populară.

introduce această subordonată sînt de, chiar dacă, cu toate că.
de: da' am zis/cu jurămintul am lăsat/că de-ar învăța
numai trei clase/și tot fi dau/să ... văz eu că iscălește cu
mîna lui / p.342, r.1-3, VII.

chiar dacă: facem și cu mere [plăcintă]// [...] sau și cu
pere/am făcut și așa cînd avem//și chiar dacă sîntem de la țară/
nu sîntem chiar proști așa ! // p.277, r.1-4, VII.

cu toate că: cu toate că-s băltăreață/da de-notat nu
știu să înot// p.11, r.21-22, V; am legat de carmacă/cu toate că
nu putea să-l ia// p.372, r.11-13, VIII.

C o n c l u z i i. Materialul pe care ni-l oferă volu-
mul de Texte dialectale. Dobrogea ne-a permis să facem unele
observații asupra unor aspecte ale subordonării în graiurile
românești vorbite între Dunăre și Marea Neagră.

1. Particularitățile sintactice evidențiate în cursul
cercetării nu sînt specifice numai graiurilor vorbite în Dobro-
gea, ele fiind atestate de lucrările anterioare de sintaxă
dialectală și pentru celelalte graiuri ale teritoriului dacoro-
mân. Acest fapt, remarcat deja, dovedește indiscutabila unitate
sintactică a graiurilor dacoromâne.

2. Prin subordonatele atributive și finale introduse
prin conjuncția de, graiurile din Dobrogea se grupează cu graiu-
rile muntenești (Cf. Vulpe, Subordonarea, p.186, h.7 pentru re-
partiția geografică).

3. Diversitatea textelor precum și metoda de anchetă care
a stat la baza culegerii materialului dă posibilitatea interpre-
tării unor fapte sintactice în funcție de natura textelor și de
generațiile de vorbitori.

Astfel, în funcție de natura textului am remarcat preferința în textele fixe pentru conectivul relativ care pentru a introduce subordonata subiectivă și pentru conectivul după ce pentru a introduce subordonata temporală în raport de anterioritate.

De asemenea, am subliniat utilizarea de către vorbitorii aparținând generației medii a unor conective : conectivul că pentru subordonata subiectivă (ca urmare a asimilării unor adverbe predicative culte: sigur (desigur) că) și conectivele ce și care (pe care, variabil) pentru subordonata atributivă.

Influența limbii literare asupra graiurilor se realizează în domeniul sintaxei prin asimilarea unor conjuncții și locuțiuni conjuncționale specific literare de către vorbitorii generației medii și tinere. Astfel, conectivele culte care introduc subordonata temporală: în timp ce, în timpul când, cât timp, și cele care introduc subordonata causală: fiindcă, pentru că, din cauză că, în vedere că (pentru având în vedere că) apar în vorbirea informatorilor tineri de ambele sexe.

4. În continuare, menționăm conectivul până care introduce subordonata finală cu nuanță modală, și conectivul de care introduce temporala în raport de posterioritate.

5. Cînd și dacă au atît o nuanță condițională cît și o nuanță temporală greu de distins. Acest fapt duce, uneori, la utilizarea lor concomitentă în vorbire: cînd dacă sau dacă cînd.

6. Graiurile din Dobrogea vădesc preferință pentru conjuncțiile subordonatoare tip specifice graiurilor dacoromâne.

7. Este de relevat, în domeniul coordonării în graiurile din Dobrogea - deși acest aspect nu a făcut obiectul studiului

de față, utilizarea unui conectiv specific acestor graiuri:
iem..iem : iem scuipa/iem se ștergea; iem o sugea/iem înghițea/
iem scuipa/ p.171,VII (cf.Lăzărescu, iem..iem, p.203-204) și
înlocuirea de către vorbitorii generației tinere a lui de-acolea,
pe urmă cu după aceea, mai ales în textele fixe.

L E X I C U L

Din punct de vedere lexical, graiurile din Dobrogea se caracterizează prin bogăția și diversitatea de termeni, căci în Dobrogea se întâlnesc două grupuri dialectale: în partea de nord predomină graiurile de tip moldovenesc, iar în partea de sud cele de tip muntenesc. În centrul Dobrogei, așa cum s-a arătat în Introducere, se găsesc așezările de cojani, caracterizate și ele prin unele particularități lexicale. În afara particularităților care le diferențiază, graiurile din Dobrogea prezintă însă și o serie de elemente lexicale specifice comune, care le conferă o coloratură aparte.

T e r m e n i m o l d o v e n e ș t i. În graiurile din Dobrogea, mai ales în cele din nordul regiunii, se semnalează prezența a numeroși termeni considerați de lucrările lexicografice românești ca specifici graiurilor moldovenesti. Înregistrarea acestor termeni s-a făcut în decursul anchetelor, răspândirea lor teritorială fiind diferită. Sunt unii termeni care formează arii relativ compacte, iar alții care apar izolat, numai la generația vîrstnică, fiind pe cale de dispariție sub influența limbii literare. Prezența lor, în număr încă destul de mare, duce la concluzia că, cel puțin din punct de vedere

lexical, graiul predominant în nordul județului Tulcea este cel moldovenesc.

Pentru exemplificare, dăm, în ordine alfabetică, lista termenilor moldovenești înregistrați în decursul anchetelor:

agúđ (871, 873, 874, 875, 876, 878, 879, 880, 883, 891, 892, 893, 898, 900) "dud"; alámíe (880, 883, 886, 891) "lămíe"; amirós (872) "mirodenie"; aról (875, 876, 878, 879, 892, 893, 989, 900) "parte a banului cîștigătoare la jocul rișca"; arșín (891) "unitate de măsură de cca. 0,80 m"; astár (875, 879, 883) "căptușeală"; bageác, băgeacă, băgícă (877, 880, 887) "coș, horn"; baistrúe (875, 883) "copil din flori"; bálie (873, 875, 878, 883, 891, 893, 898), "albie pentru rufe"; baréz (878) "voal de mireasă"; bértă (874, 878, 879, 883, 891) "broboadă"; bold (873, 875, 878, 879, 883, 891, 892, 893, 898, 900) "ac cu gămălie"; boroánă, borínă, borúnă (873, 874, 877, 880, 883, 886, 887, 888, 889, 892, 893, 896, 898, 900) "grapă de fier"; bórtă (873) "gaură"; să bosolím (873) "să zdrobim"; bostán (875, 879, 882, 888) "dovleac alb"; bostán și bostaná (871, 873, 875, 876, 877, 878, 879, 883, 890, 891, 892, 897, 898, 900) "pepenărie"; budái (877) "putinei"; bumb (875) "nasture"; camázlícúri (873) "glume, bufonerie"; cápră (886, 889) "obicei la Anul nou"; casáp (877) "măcelar"; cațaveícă (873, 875, 878, 879, 883) "haină țărănească îmblănită, purtată de femei"; ceacíe (891, 897, 898) "briceag"; ceșálă (880, 885, 894) "țesală"; chiróști (875, 878, 879, 883, 891, 892, 893) "colțunași"; chișcă (874, 875, 878, 881, 883, 888, 889, 891, 892, 893, 898) "preparat culinar din burta porcului"; chișleág (875, 878, 879, 880, 883, 891, 900) "lapte acru"; ciocălái (879, 880) "știuleți fără boabe"; ciubăr (885, 887, 889, 894) "hîrdău"; cor (871) "pojar"; coștireață (872, 878) "cotet pentru porc"; cotígă (873, 887) "roțile la plug"; críjmă (872, 875, 878, 879, 883, 888, 891, 892, 893, 900)

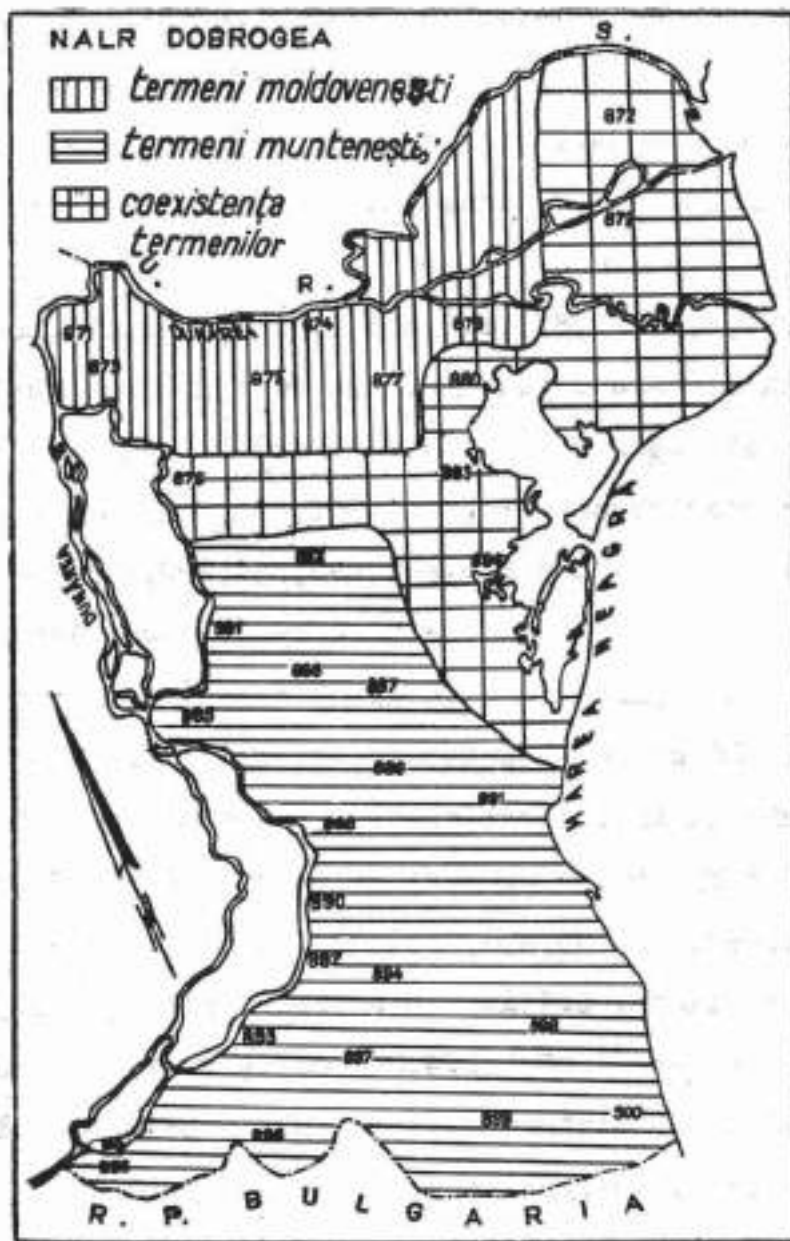
"pînză albă care e ține nașa și pe care se scoate copilul la botez"; orivat (875,879,880,883) "pat"; dólie (893,898,900) "adincitură"; gheb (875) "coceasă"; harbúz (872,878,879,891) "pepene verde"; hirlét (875,877,880,882,883) "cazma"; horn (882,884,892,893,897) "coș la casă"; huși (886,887,889,891,897,898) "tărițe la borș"; mustăcéri (871,873) "butași"; patășcă (875,877,878) "cadru de lemn așezat peste coșul căruții pentru transportat anepi, ffn etc."; păpusói (872,873,875,880,883) "porumb"; pérjă (877) "prună"; pétică (876,892) "cîrpă"; pistélcă (874,878,880) "sorț"; plachie (885,894) "pilaf din bulgur"; poámă (873,875,876,877,880,881,883,887) "struguri"; promeroacă (875) "chiciură"; răciturí (871,872,874,875,876,877,878,879,880,881,882,883,885,886,888,890,891,892,897,898) "piftie"; samalfe (874,875,877,878,879,880,883,889,891,898) "șură pentru depozitarea nutrețului"; scripcă (882) "vioară"; stoler (871) "tîmplar"; sabae (880) "ajur, găurele"; suguí (883) "a glumi"; tava (871,873,874,875,876,879,880,881,883,890,892,893) "tavă"; țoloacă (878,883) "loe viran cu iarbă".

Menționăm că acești termeni au fost înregistrați fie în convorbirile tematice cu informatorii, fie în povestirile lor libere. Prezența termenilor în vorbirea informatorilor atestă vitalitatea acestor elemente lexicale la generația vîrstnică.

Pentru a putea delimita cu mai multă precizie aria de răspîndire a termenilor moldovenesți în Dobrogea, în opoziție cu aria termenilor muntenești, am apelat, pentru un număr mai restrîns de termeni, la răspunsurile obținute la Chestionarul NALR, ceea ce ne-a permis întocmirea tabelului următor:

Nordul Dobrogei (și în Moldova)	Sudul Dobrogei (și în Muntenia)
<u>bageac</u>	<u>coș</u>
<u>baistruc</u>	<u>copil din flori</u>
(copilul merge) <u>în brinci</u>	(copilul merge) <u>de-a bușilea</u>
<u>bumb</u>	<u>năstare</u>
<u>gheb</u>	<u>cocoasă</u>
<u>hirlét</u>	<u>casna</u>
<u>iorgan</u>	<u>plăpumă</u>
<u>mire</u>	<u>ginerică</u>
<u>păpușoi</u>	<u>porumb</u>
<u>promoroasă</u>	<u>chiciură</u>
<u>puchini</u>	<u>urdori</u>
<u>răcitură</u>	<u>piftie</u>
<u>strună</u>	<u>strungărească</u>
<u>sudoare</u>	<u>nădușeală</u>
<u>șuieră</u>	<u>flúieră</u>

Reprezentînd pe o hartă sintetică repartitia geografică a acestor termeni (v.harta nr.15), constatăm delimitarea în nord a unei arii mai restrinse în care există termeni moldovenesti, iar în sud o arie mai întinsă în care există termeni muntenesti. Între aceste două arii se găsește o zonă de tranziție: în localitățile din această zonă se constată fie coexistența celor doi termeni, fie impunerea unuia dintre ei (uneori cel moldovenesc, alteori cel muntenesc).

Harta nr. 15

Termeni specifici așezărilor de cojani. O altă categorie de elemente lexicale în graiurile din Dobrogea face arie comună cu graiurile vorbite pe malul stîng al Dunării și anume în județele Brăila și Buzău. Existența acestor termeni specifici graiurilor din nord-estul Munteniei⁴⁸ se explică prin prezența așezărilor de cojani în regiunea centrală a Dobrogei, precum și prin contactele permanente dintre locuitorii celor două zone. Iată cîteva dintre aceste elemente lexicale:

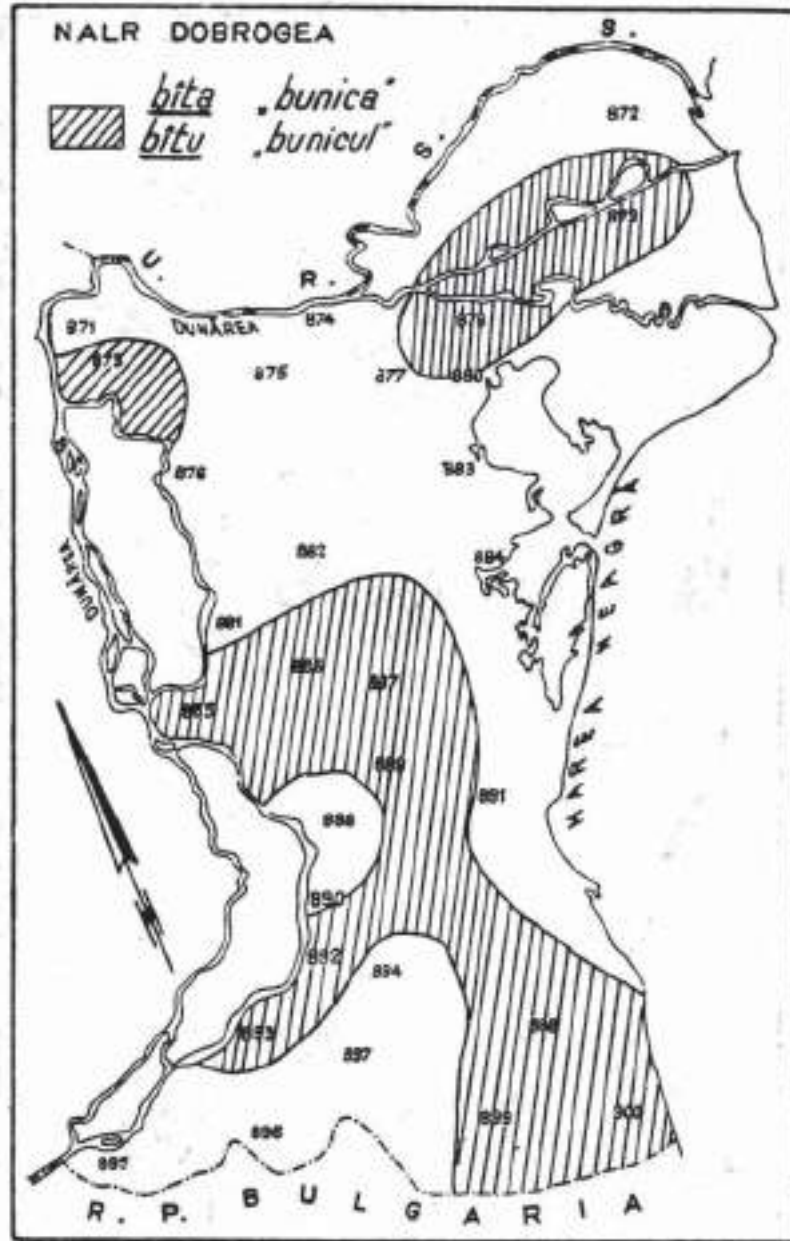
ăbur (873, 875, 878, 879, 882, 883, 885, 887, 891, 893, 900) "pomă-nă, constînd din mîncare caldă, care se dă timp de o săptămînă după înmormîntare"; baldosî (vb.) (887, 898) "a lășina"; bîta (878, 879, 892, 893, 898, 900) "bunica"; bîtu (878, 879, 892, 893, 898, 899, 900) "bunicul"; bugă (873, 876, 885, 886, 887, 889, 891, 892, 893, 894, 898, 900) "instrument făcut dintr-o putinică fără fund, legat la gură cu o piele de caie prin mijlocul căreia trece o șuviță de păr de cal, care, trăgînd-o, dă un sunet puternic; acest instrument îl folosesc colindătorii la Anul nou"; cîntar (890, 894) "cruce la căruță"; crucioi (888, 894, 899) "orcic"; nalangîta⁴⁹ (875, 876, 878, 879, 880, 882, 883, 891, 892, 893, 895, 898, 900) "gogoasă făcută din cocă subțire, cu ou și lapte, prăjită în untură"; olîvia⁵⁰ (875, 878, 879) "ulei comestibil"; tarpan (871, 879, 891, 893, 900) "instrument asemănător cu o coasă mică, pentru tăiat stuful în baltă" (v. foto nr. 61); priocă (892, 895) "herghelie".

Pe baza atestărilor din texte, coroborate și cu răspunsurile la Chestionarul NALR, am întocmit hărțile bîtu, bîta "bunic, bunică", cîntar "cruce la căruță", crucioi "orcic" și nalangîta "gogoasă", pentru a se putea urmări repartiția teritorială a

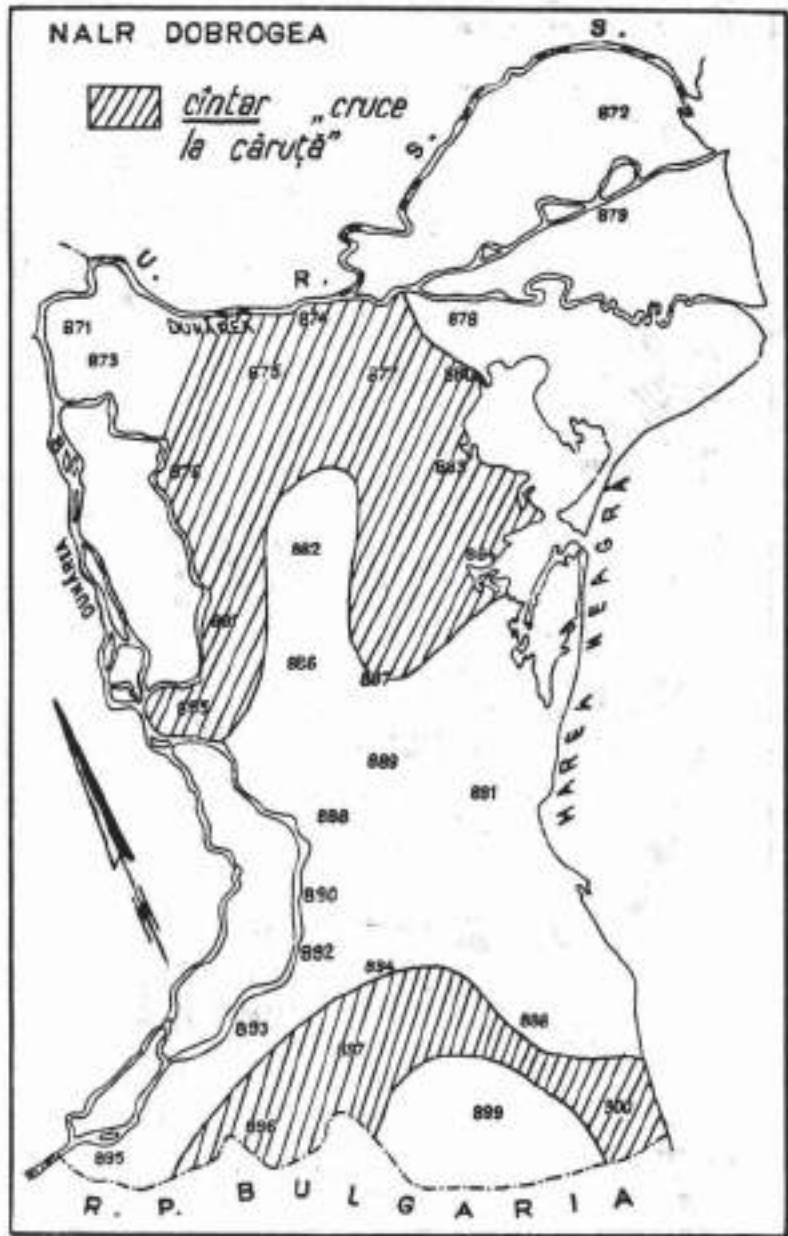
⁴⁸Vezi Lăzărescu, Arii lexicale, p.121-141.

⁴⁹Idem, p.135-136.

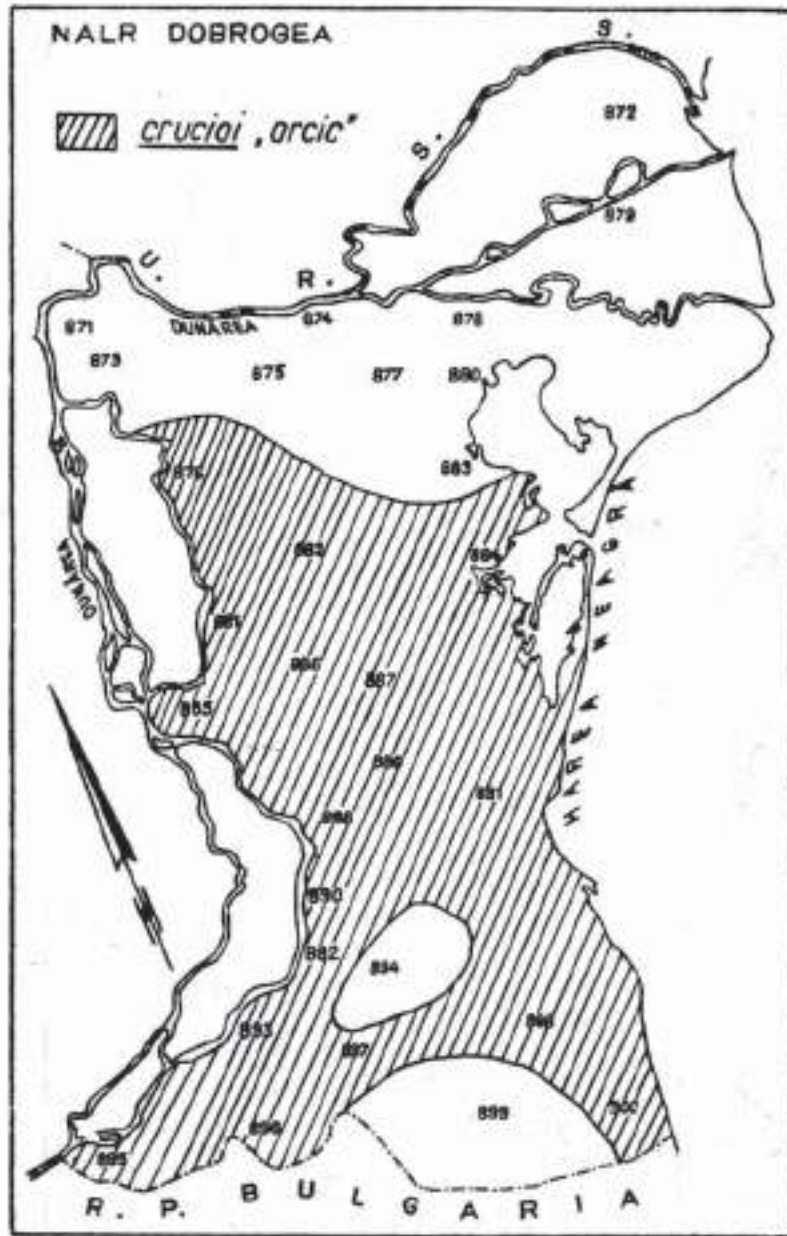
⁵⁰Idem, p.137-138.

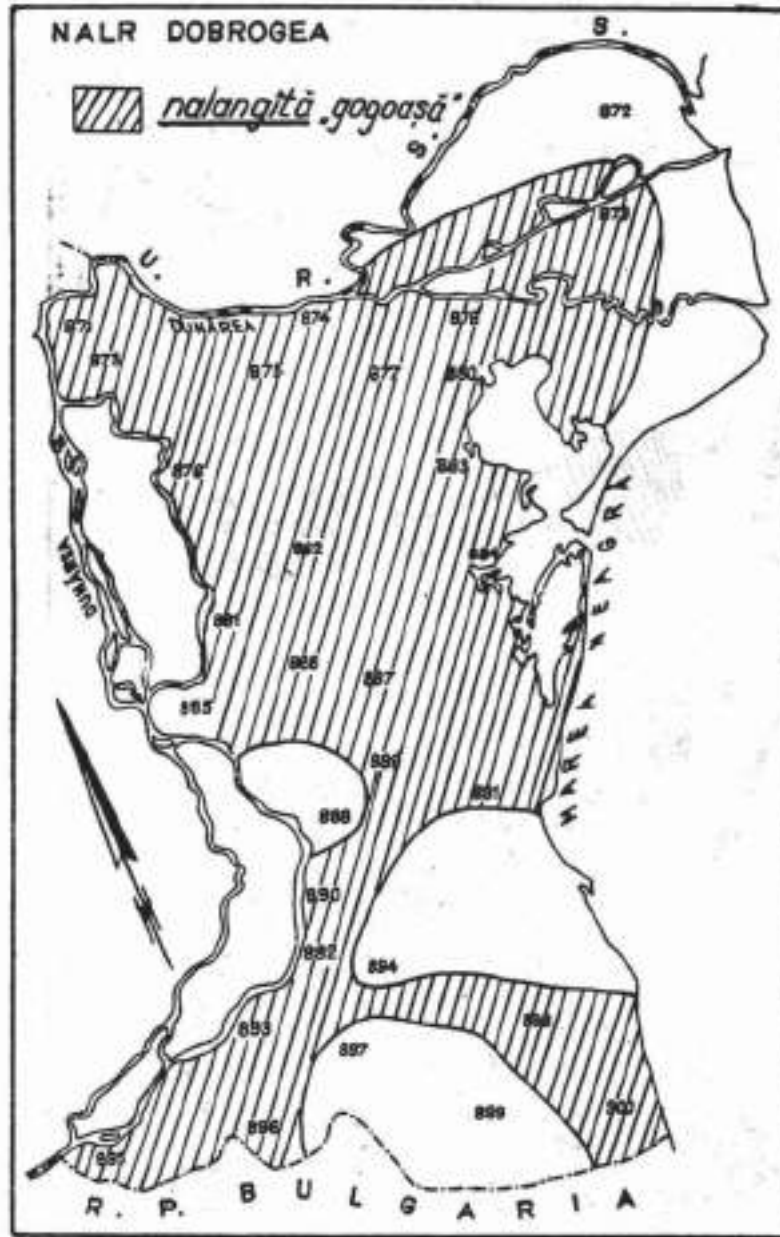
Harta nr. 16

Harta nr. 17

Harta nr. 18

Harta nr. 19

acestor termeni, considerați specifici așezărilor de cojani (v.hărțile 16-19).

Termeni specifici, comuni tuturor graiurilor din Dobrogea. Graiurile din Dobrogea, în afara particularităților moldovenești în nord și a celor muntenești în sud, prezintă o serie de elemente lexicale specifice, a căror arie de răspândire se limitează la această regiune, cel puțin în etapa actuală de evoluție a graiurilor. Acești termeni, chiar dacă nu sînt în măsură să determine caracterizarea graiurilor ca aparținînd unui subdialecț aparte, le conferă totuși o culoare locală, distinctă de graiurile învecinate.

Iată termenii specifici comuni graiurilor din Dobrogea:

În domeniul agriculturii: angîs (882, 891, 892, 893, 898, 900) "cadru de lemn peste coșul căruții, pentru cărat snopi, fîn etc."; basîm, balsîm (878, 883, 888, 891, 892, 892, 898, 900) "porcoi"; butúc (872, 873, 875, 880, 881, 882, 892, 896) "cilindru de piatră la care se înhamau cai pentru treieratul cerealelor în arman" (v.foto nr.59); ceair (872, 878, 879, 883, 891, 892, 893, 894, 900) "islaz"; cireșină⁵¹ (872, 878, 879, 883) "cuțit la plug"; dicanie⁵² (877, 887) "scîndură lată dedesubtul căreia erau înfrîpte bucăți de cremene (sau de fier) și care era trasă de cai, în scopul tăierii paielor în arman", precum și sinonimele pentru aceeași noțiune: crémene (882, 892), duién (874, 875, 878, 880, 883, 891, 893, 896, 898, 900), duiúm (891, 898, 900) (v.foto nr. 25); ghiurlúc (875, 878, 883, 891, 892, 893, 896, 898, 900)

⁵¹ Lăzărescu, Note lexicale, p.306-307.

⁵² Pavel, Terminologia, p.108-110 atestă răspîndirea termenilor dicanie, duien, duium și în sudul Basarabiei.

"buruieni, bălării"; ghivéci⁵³ (874,875,878,883) "groapă pentru depozitat cerealele"; ghizlúc⁵⁴ (874,875,878,883) "varietate de grâu de toamnă"; iabá, iebá⁵⁵ (872,873,875,876,877,878,879,880, 882,883,886,887,888,889,891,892,893,894,895,896,897,898,899,900) "furcă de lemn, cu coarne drepte și dese, folosită la vîntura-
tul cerealelor în armen", precum și iebálúșă (873,874,875,877, 880,881,882,883,885,886,890,891,892,893) "iaba mai mică"; iatác, ietác (873,875,877,878,880,883,890,891,893,895,898,900) "targă pentru cărat paie" (v.foto nr.60); mereá (875,877,878,879,883, 891,892,893,898,900) "teren rezervat agriculturii, aparținînd unui sat"; meragiú, meragiú (875,877,878,883,891,892,893,898, 900) "pîndar"; nadáz (896) "ogor"; pietrói (875,877,883,887,888, 891,892,894,897,898,899) "tăvălug din piatră folosit la treiera-
tul cu cai" (v. foto nr. 59); tapíe (875,878,883,891,892,893, 895,898,900) "act de împroprietărire"; tírmíc (878,883,891,892, 893,896,898,900) "prășitoare".

P l a n t e: caún (871,875,878,879,880,883,891,892,893, 896) "pepene galben"; cătrúnă (873,875,878,879,880,883,891,892, 893,896); "tîgvă"; ívîră, ivără (875,878,879,880,883) "dovleac alb"; mișilíc (875,878,883,885,891,893) "pîlc de arbori, tufe".

P r e p a r a t e c u l i n a r e: cavarma, cavarman, cavirma⁵⁶ (874,875,876,878,879,882,883) "carne de porc prăjită și conservată în untură"; călăvie⁵⁷ (873,874,875,876,878,879,880, 882,883,887,888,889,890,891,892,893,894,895,900) "colac stropit cu vin și presărat cu zahăr care se împarte la parastase"; cherdele (875,877,878,879,883,889) "scoarzi, plăcinte cu brînză"; cotón (888,891,892,893,898,900) "ulei comestibil"; opárcă (875,878,879,880,883,891) "plămădeală".

⁵³Lăzărescu, Note lexicale, p.307-308.

⁵⁴Idem, p.308.

⁵⁵Idem, p.308-309; cf. și Pavel, Terminologia, p.87-97 (sudul Basa-
rabiei).

⁵⁶Lăzărescu, Note lexicale, p.305.

⁵⁷Idem, p.306.

Termeni denumind d a n s u r i specifice Dobrogei: cadineasca (880), leasa (895), ofitereașca (888), paidușca (877).

A l ț i t e r m e n i: adét (875,883,893) "obicei, dantină"; bîtlăgă (883) "buteiaș"; boi⁵⁸ (873,875,881) "pfnză în care se înfășoară trupul mortului, giulgiu"; bread, pl. breaduri (875,880,881,886,890,896) "petrecere în ajunul nunții"; cartal (876) "uliu, pasăre de pradă"; ceainic (879,880,883) "ceainărie"; celiche (875,880) "țurcă"; chilabă (883,892,893,898,900) "petrecere"; chitar (880,890,892,893,894,896) "forme din lemn pentru pfine"; coșie (875,876,877,878,883,892,893,894,897,898) "întrecere cu cai la Bobotează"; dam (874,875,876,878,880,891,898) "grajd"; delibăși vb. (877,891,898) "a căpia"; deulgiu⁵⁹ (892,893,896,898,900) "lăutar"; dereă (873,875,877,878,881,882,883,884,891,892,893,898,900) "gîrlă, pîriu"; diavor (873,875,876,877,878,880,883,892,893,895) "cavalier de onoare"; felinăr (891,893,900) "cal cu fruntea albă"; gear (878,880,883) "broboadă de lînă"; gibir (883,892,893,896) "vas din doage (neinfundat)"; gigher alb⁶⁰ (875,878,883,893) "plămîn"; gigher negru⁶⁰ (875,878,883,893) "ficat"; mărturie (885) "giulgiu"; năsilcă (874,875,877,878,883) "ciubăr de formă specială, prevăzut cu o toartă și cu băieri de atîrnat în spate, cu care se transportă strugurii"; palușcă (893) "cățelușă"; sandîc (878,881,883,891,892,893,898,900) "coș la căruță"; sel (875,876,891,892,893,896) "viitură"; tandîr (874,880) "prispă înaltă în fața casei"; tăpă⁶¹ (875,878,879,881,883,891) "dop pentru vrana butoiului"; urâl (885) "giulgiu".

⁵⁸ Idem, p.305.

⁵⁹ Idem, p.307.

⁶⁰ Cazacu, Studii, p.124,128.

⁶¹ Lăzărescu, Note lexicale, p.309-310.

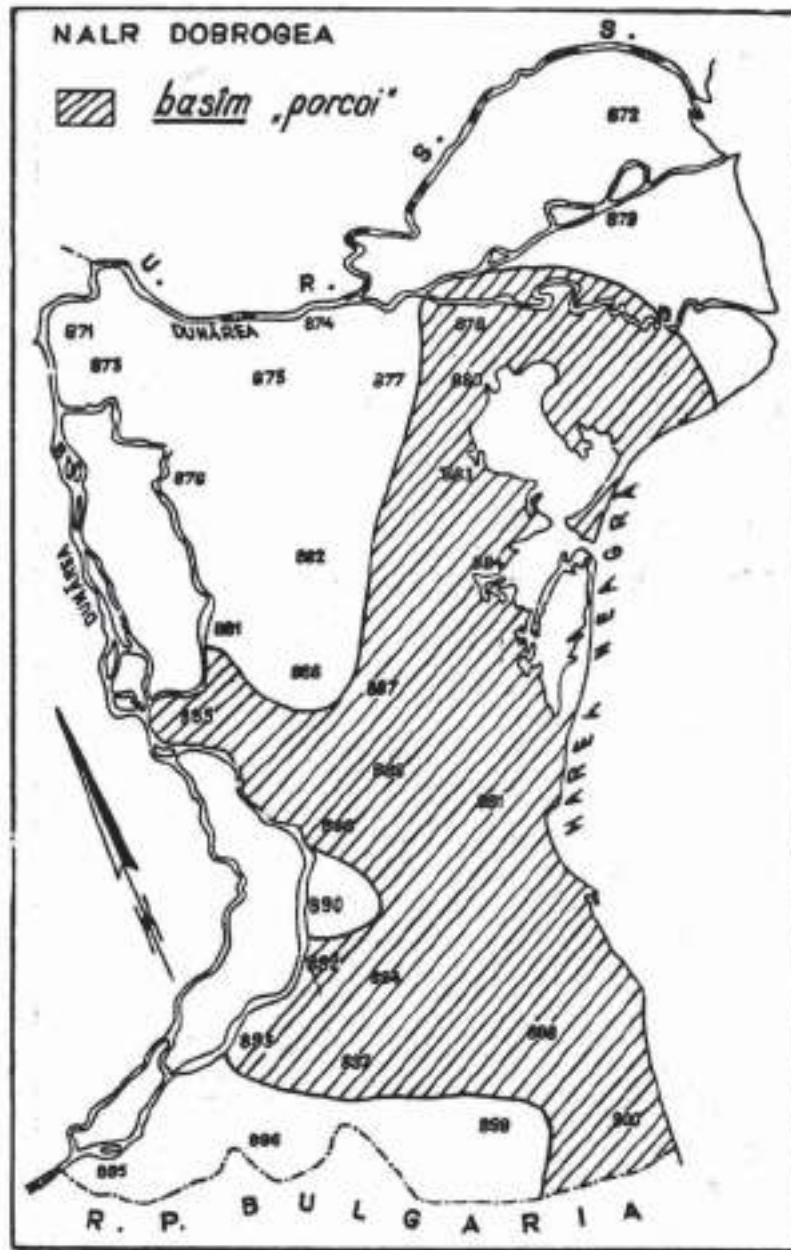
Hărțile nr.20-24: basîm "porcoi", cătrună "tigră", derea "pîriu", merea "teren arabil aparținînd unui sat" și tapă "dop la vrana butoiului" (întocmite, de asemenea, după atestările din texte și după răspunsurile la Chestionar) atestă răspîndirea termenilor pe teritoriul Dobrogei, atît în nord, cît și în sud.

Așadar, ceea ce caracterizează graiurile din Dobrogea nu sînt numai cuvintele din categoria celor care delimitează aria nordică (moldovenească) de cea sudică (muntenească), ci și această serie de termeni dialectali specifici, care se întîlnesc pe întreg teritoriul. Dintre aceste cuvinte, categoria cea mai bine reprezentată o formează elementele de origine turcă care desemnează, mai ales, noțiuni referitoare la agricultură și la forme de relief, ca de pildă: angîș "coș la căruță" < tc. angvê, canară "carieră de piatră" < tc. kanara, ceair "islaz" < tc. çayır, dam "grajd" < tc. dam, dereă "pîriu" < tc. dere, duien "unealtă folosită la tăiatul paielor în arie" < tc. duyum, ghiol "lac" < tc. göl, ghiveci "groapă pentru depozitat cerealele" < tc. güvec, iabă "furcă pentru vînturat cerealele" < tc. yeba, iatac "targă pentru transportul paielor" < tc. yatak, meres "teren cultivabil aparținînd unui sat" < tc. mera, seragiu "pîndar" < cf. tc. meraci.

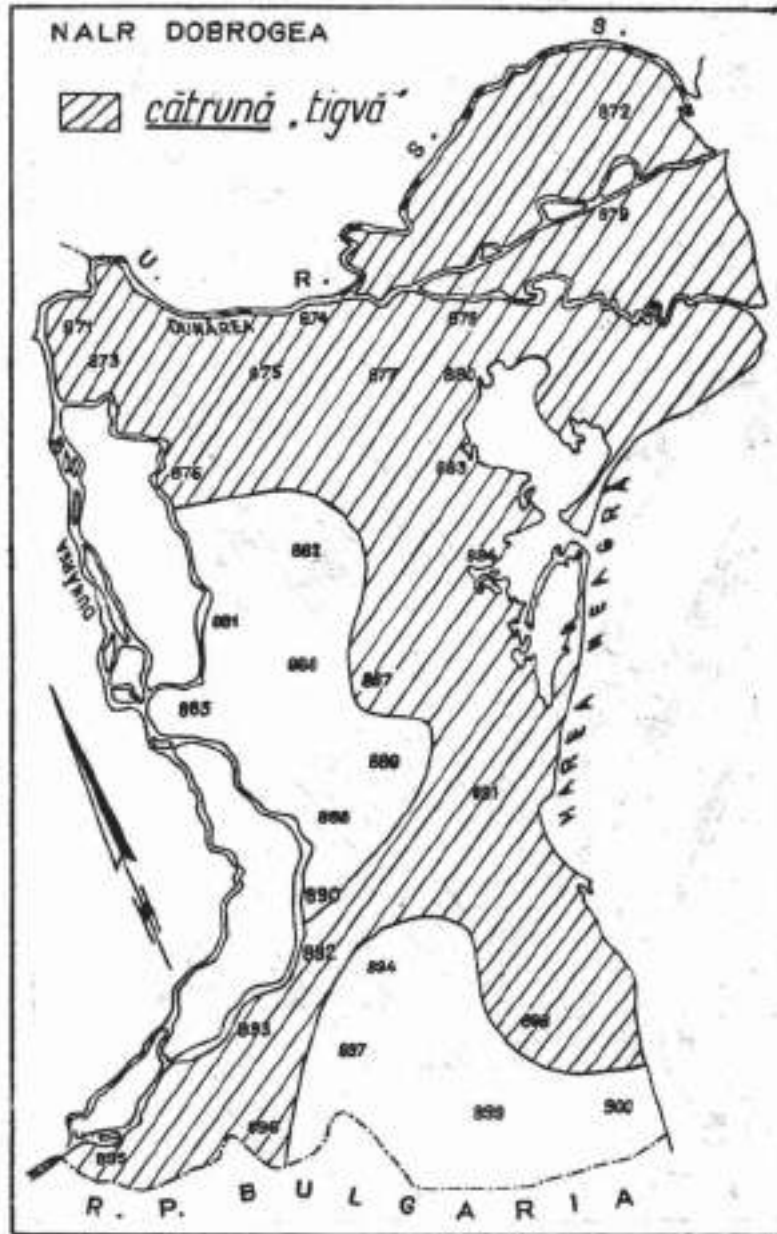
Există, desigur, și elemente de alte origini (ca de pildă tarpan⁶² < n.gr. δρέπανη, δρέπανον "secere", tapă⁶³ vechi germ. tappa etc.) dar nu am urmărit elementele lexicale din punct de vedere etimologic, ci am ținut numai să subliniem aportul mai mare al elementelor de origine turcă în categoria termenilor specifici comuni pentru întreg teritoriul Dobrogei.

⁶²Vezi V. Bogrea, DR, III, 1922-1923, p. 736.

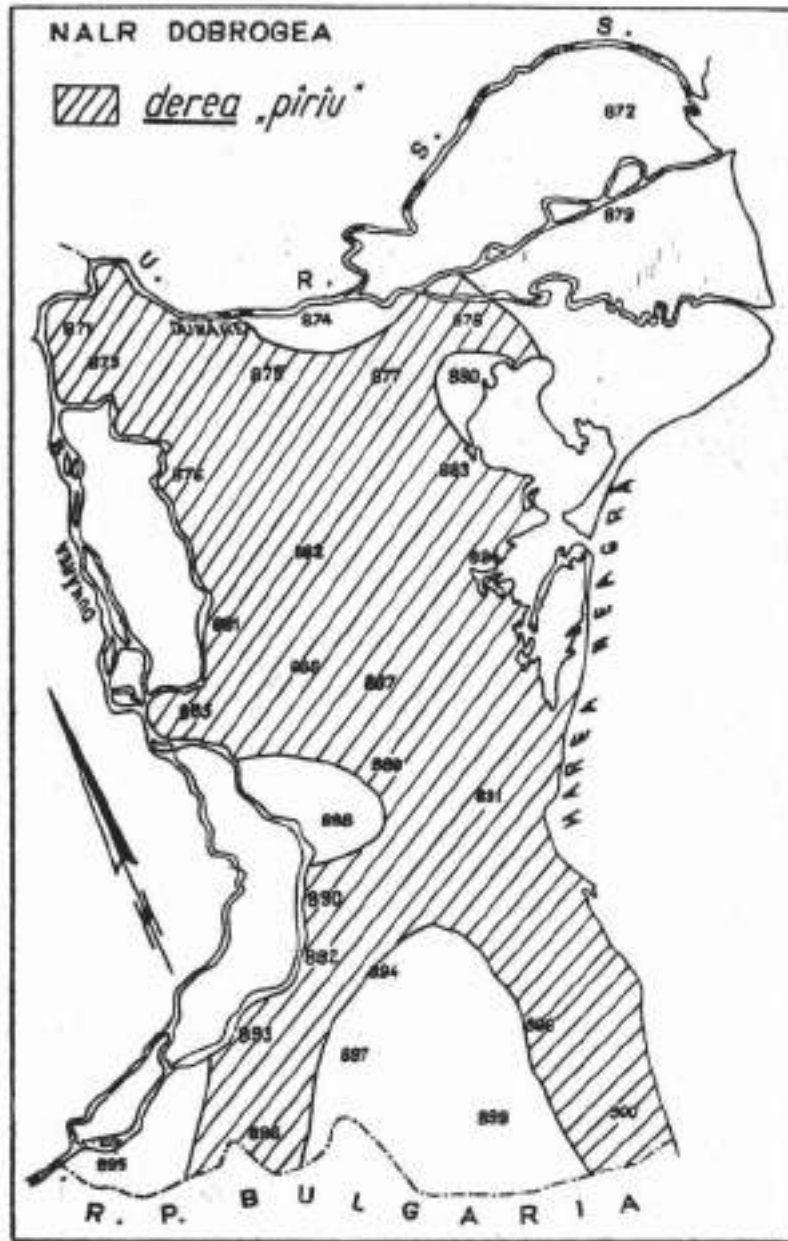
⁶³Am acceptat între alte etimologii propuse pe cea dată de S. Pușcariu (DR, III, 1922-1923, p. 680-681), care presupune că avem a face cu un element vechi german și anume tappa (păstrat și azi cu acest înțeles în germ. "Zapfen") și care e răspîndit în aproape toate limbile romanice; cf. Lăzărescu, Note lexicale, p. 309-310.

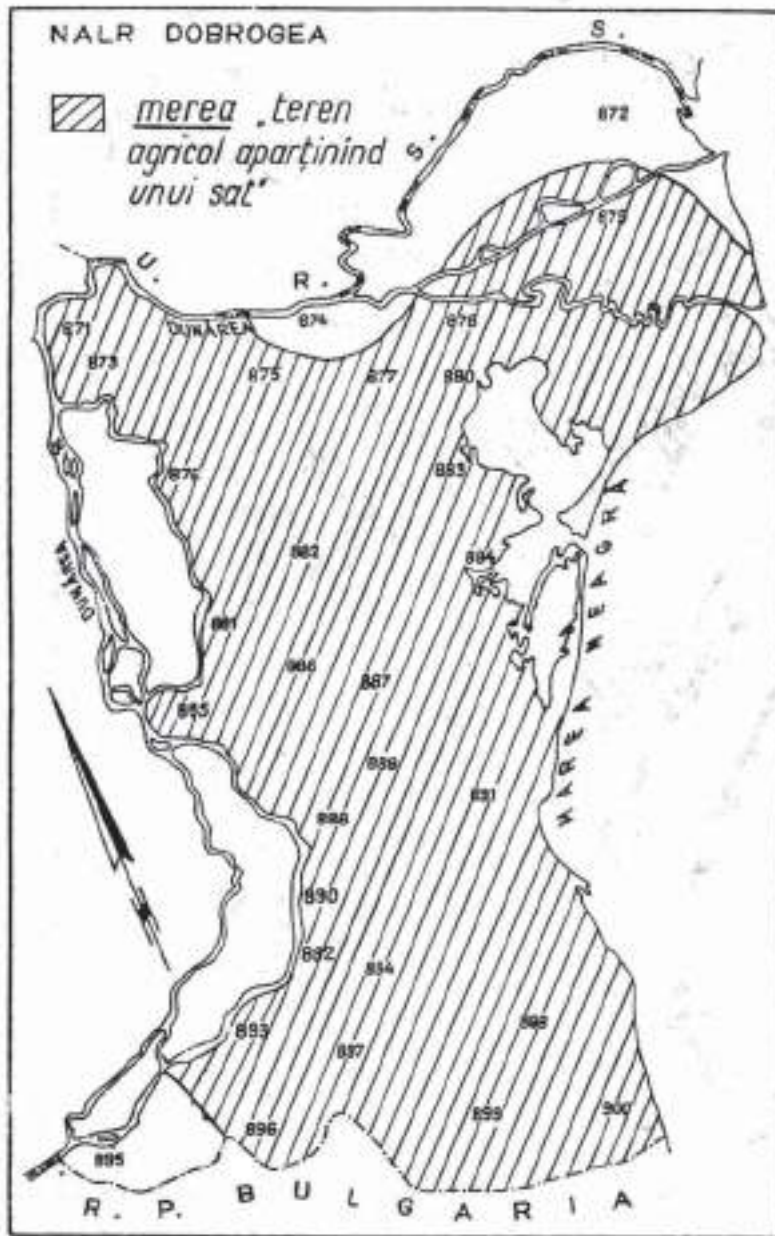
Harta nr. 2a

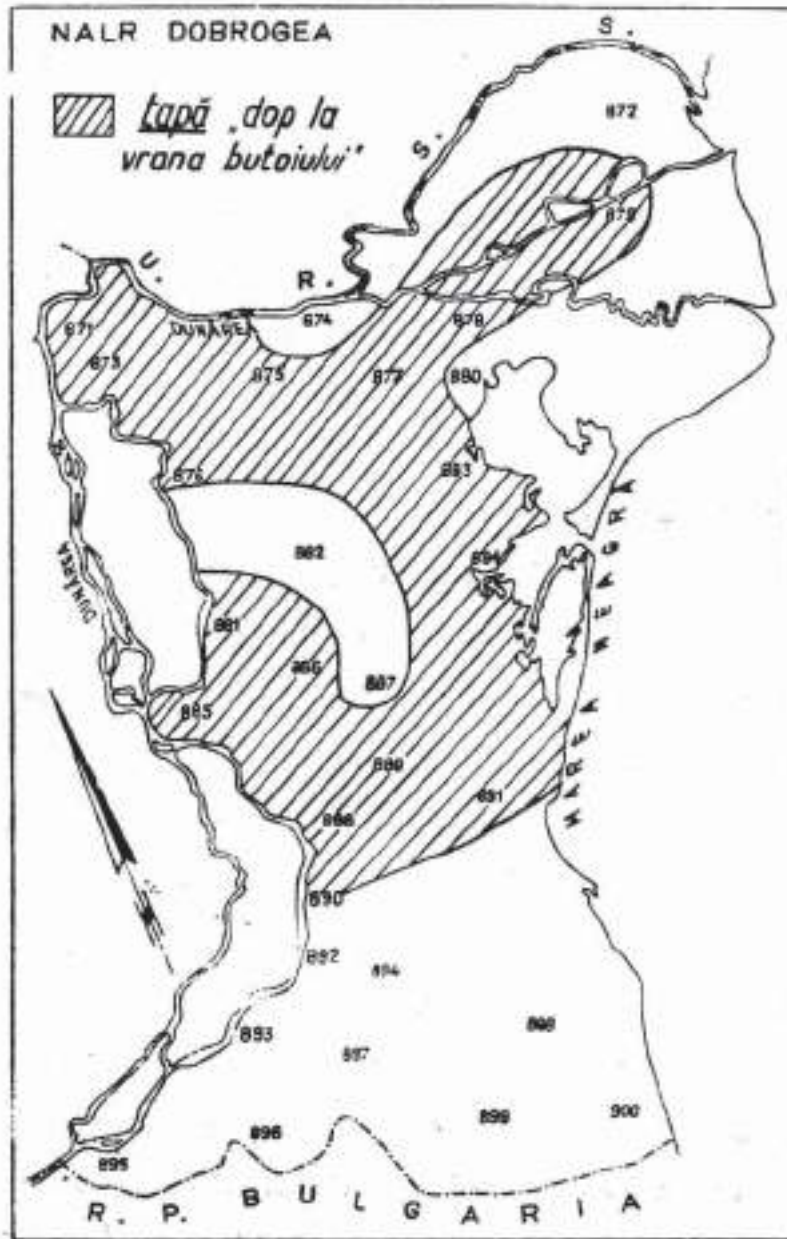
Harta nr. 21

Harta nr. 22

Harta nr. 23

Harta nr. 24

Merită să semnalăm faptul că, dintre toți acești termeni considerați ca specifici, numai câțiva mai apar în mod curent în vorbire (canară, dereá, ghiál, mereá, sel, tápá etc.). Ceilalți, fie că sînt înlocuiți treptat, sub presiunea nivelatoare a limbii literare (dam înlocuit prin grájd, seáir prin islaz, meragiú prin paznic), fie că sînt abandonați datorită dispariției realităților pe care le desemnează (angía, butúc, ciresíná, dicanie, duién, duiúm, ghivéci, iabá, iatac, pietrói, tírmíc, ceáinic, gear etc.) Dealtfel, termenii din ultima categorie nu au fost înregistrați decît la informatorii din generația vîrstnică.

Cercetarea lexicului graiurilor din Dobrogea prilejuiește, printre altele, și cunoașterea mai aprofundată a unor terminologii profesionale. Astfel, anchetele efectuate în satele de pescari din deltă precum și în satele de pe malul Dunării au dat posibilitatea atestării a numeroși termeni din domeniul pescuitului, termeni care nu apar înregistrați în dicționarele limbii române sau apar înregistrați sub alte forme. Iată, de exemplu, astfel de termeni din domeniul pescuitului:

O c u p a ț i i p e s c á r e ș t i : atámán (879,884) "șef al unei echipe de pescari"; cámánás (873) "pescar care pescuiește cu setca de cegă"; labrás (873) "pescar care trage și strînge frînghiile năvodului"; nevodár "pescar cu năvodul"; pá-rás (873) "pescar însărcinat cu mînuirea parilor de care se fixează luntrea cînd se scoate năvodul"; plutás (873) "pescar care trage frînghia cu plute a năvodului"; povódnic (879) "pescar care adună peștele din năvod și îl transportă cu barca la mal"; pricáci (871,873) "pescar care adună peștele din năvod și îl transportă cu barca la mal".

U n e l t e d e p e s c u i t : ciripceá (884) "plasă de pescuit, mai mică decât năvodul"; coşórb (881,885) "coş pentru pescuit, cu gura întoarsă înăuntru, din care peştele nu mai poate ieşi"; matúlă (879,884) "un fel de năvod"; sandóla (875) "unealtă de pescuit de forma unei furci cu trei colţi"; şajmá (893) "plasă rotundă de pescuit, cu plumbi pe margine"; vintírá (873) "unealtă de pescuit din reţea întinsă rotund prin nişte cercuri legate înăuntru"; visíli (895) "unealtă pentru pescuit somni, cu momeală din peşte viu".

U n e l t e p e s c á r e ş t i : cólic (879) "par ascuţit care se bate pe fundul apei şi de care se ancorează uneltele de pescuit în larg"; ghiondér (871,872,873,879,883,890) "prăjină cu ajutorul căreia se împinge barca"; íglitá (873) "prăjină, cu cârlig la un capăt, cu care se împing sub gheaţă frînghiile năvodului"; ráscă (872,879) "prăjină cu vîrf de metal "; sacovítă (873) "instrument de fier (sau lemn) lung, subţire şi ascuţit la vîrf cu care se descurcă plasa la pescuitul sub gheaţă"; şufáne (873,879) "prăjini, prinse la capete cu cercuri de sîrmă, folosite la fixarea plasei de pescuit pe fundul apei"; undér (884), prăjină, ascuţită la unul din capete, care, înfin-gindu-se pe fundul apei, face să înainteze barca"; iedéchi (895) "funie pentru remorcat barca şi cu care se trage de pe ţărm"; şéină (873) "soi de ancoră cu care se fixează barca pescărească în larg".

D i v e r s e p á r ţ i a l e u n e l t e l o r d e p e s c u i t : acá (876) "verigă de metal în partea superioară a prostovolului"; codúlă (873,874) "frînghie cu care se prinde năvodul de barcă"; hrúzel (879,884) "prăjină de lemn la un capăt cu un semicerc de fier cu care se închide năvodul" şi

vb. hruzí "a închide năvodul"; mătuíala (873) "totalitatea sforilor la năvod"; mitroc (873) "scripet pe care se încolăcește funia cînd se trage năvodul din apă"; obór (872) "despărțitură în virșă, unde intră peștele"; paterílcă (884) "plasa de afoară de la vintir"; pusădeálă (884) "mod de împletitură pentru plasa de pescuit" și vb. pusădí "a împleti plasă de pescuit"; rățișoare (874) "plute la matiță"; boi (873) "plute la matiță"; spodále (879) "greutăți de plumb care țin plasa de pescuit pe fundul apei"; streji pl. (876) "sforile din partea de sus a prostovelului care îl închid ca să nu iasă peștele"; șliuri pl. (879) "fringhii cu care se leagă năvodul la un capăt la pescuitul sub gheață"; verhálă (879) "bucată de lemn pusă pe funia care ține năvodul la suprafața apei".

Părțile ambarcațiilor
 pescărești: babáică (879) "vîslă"; cățaná (873) "scîndură în mijlocul bărcii pe care stau pescarii"; babalíc (873, 879) "cui de lemn fixat în capul bărcii de pescuit, pentru ancorat barca sau năvodul"; baș (879, 871) "partea de dinainte a unei bărci pescărești"; căpástru (873) "funia cu care se ancorează barca"; căpástrare (873) "ancorarea bărcilor în larg pentru întinderea năvodului"; cónciu (873) "chingă de lemn la capătul bărcii"; coroánă (900) "scheletul unei bărci"; cráváce pl. (871) "crivace la barcă"; furchét (879) "bucată de fier în formă de furcă în care se sprijină vîsla"; ghermea (873) "șipcă bătută în interiorul bărcii, de jur împrejur"; rîndunică (873) "scîndură în capul bărcii"; dubárie (879) "atelier pentru construit și reparat bărci pescărești".

Specii de pești: arvătói (890), stufár (884), vîjgáu (890); crápárie (873) "cantitate mare de crap"

D i v e r s e: cămbărăle pl. (871) "locuri unde nu îngheață o apă curgătoare"; căldăre (873) 1° "copcă mai mare făcută în gheață pentru pescuit"; 2° "spațiul între bărci, unde sînt întinse năvoadele"; corneală (873) "introducerea sacului năvodului în copcă (la pescuitul sub gheață) avînd grijă ca cele două capete legate cu cîte o frînghiută să intre unul la dreapta și altul la stînga"; dăncă (871) "loc unde se strînge peștele iarna sub gheață, dirijat prin zgomote de către pescari"; fultan (873, 880) "pîlc de stuf"; imbreală (873) "manevră la scoaterea năvodului"; împălăria (vb.) "a strînge năvodul"; încleci (vb.) (873) "a închide năvodul cu ajutorul clecei"; lăvă (879) "loc curățat de stuf, în baltă, unde se instalează vîntirul"; pricâncă (871) "jumătate de pește fript la proșap"; revétman (872) "pod de scînduri pe malul apei, debarcader"; rezvéstină (872) "ochi de apă curată în mijlocul deltei"; steablă (871) "vas mare de lemn din care se mănîncă pește, cu o despărțitură specială pentru saramură"; ulúc (871) "porțiune de pe suprafața apei înghețate, tăiată în formă de canal, pentru a se întinde plasa de pescuit".

C o n c l u z i i. Din prezentarea lexicului graiurilor din Dobrogea se pot trage cîteva concluzii cu caracter mai general:

1. Isoglosele termenilor moldovenesți coboară în partea de nord a Dobrogei mult mai la sud decît se cunoaște, în genere, după AIR și după studiile efectuate pe baza acestuia⁶⁴. Anchetele pentru volumul de texte și pentru NALR, prin rețeaua de localități mult mai deasă decît a AIR, vin să delimiteze, cu mai mare precizie, în zona de contact din Dobrogea dintre graiurile moldovenesți și cele muntenești, arile termenilor care caracterizează cele

⁶⁴Vezi, mai ales, hărțile lexicale din Petrovici, Repartiția,

două subdialecte.

2. Sudul județului Tulcea constituie centrul unei zone de tranziție între graiurile muntenesti și graiurile moldovenești, căci aici se întretaie majoritatea isoglozelor care caracterizează cele două subdialecte.

3. Se constată frecvente cazuri de coexistență a doi termeni, pentru o singură noțiune, în vorbirea unui informator, mai precis, coexistența termenului muntenesc și a celui moldovenesc.

4. Se constată numeroase similitudini cu graiurile din nord-estul Munteniei (Buzău, Brăila) datorate permanentelor contacte în decursul veacurilor, dintre această zonă și Dobrogea.

5. Se constată existența pe întreg teritoriul Dobrogei a unor elemente lexicale comune, specifice regiunii, în raport cu ținuturile învecinate.

C O N C L U Z I I

1. Configurația dialectală a Dobrogei este determinată de poziția geografică a regiunii - în vecinătatea Munteniei și a Moldovei - și de faptul că aici au avut loc în trecut și au loc și astăzi⁶⁵ contacte între diverse grupuri de populație⁶⁶. Re-

⁶⁵ Todoran, Particularități, p.59-63, h.1-8 care includ Dobrogea în "subdialectul de sud"; precum și Cazacu-Todoran, Lexicul, p.191-206, h.2-14, unde Dobrogea este inclusă la aria muntenească.

⁶⁶ În perioada muncilor agricole de vară, vin, în special din Moldova, muncitori sezonieri, care se stabilesc, uneori, definitiv în Dobrogea; cf. Lista localităților anchetate și a informatorilor.

⁶⁸ Cel mai recent grup este cel al aromânilor; cf. Giurescu, Informations, p.441 și Saramandu, Cercetări, p.17-24.

zultatul, pe plan lingvistic, este că Dobrogea nu formează, în cadrul teritoriului dacoromân, o arie dialectală unitară. Astfel, în timp ce, într-o zonă restrînsă din nord, se întîlnesc particularități caracteristice graiurilor moldovenești, în centrul Dobrogei și, mai ales, în sud predomină particularitățile graiurilor muntenești. La acestea se adaugă unele particularități specifice așezărilor de cojeni din centrul Dobrogei, unde se intersectează isoglosele care delimitează tipurile dialectale moldovenesc (la nord) și muntenească (la sud). Această realitate pune în evidență legătura dintre configurația ariilor lingvistice și istoria mișcărilor de populație din Dobrogea.

2. Din cele arătate mai sus rezultă că în Dobrogea, apar, în general, particularități de grai atipice, care sînt specifice acestei regiuni, întîlnindu-se și în alte zone dialectale (cele mai multe în zonele învecinate din Muntenia și Moldova, unele în Transilvania). Acest lucru este caracteristic pentru Dobrogea, care nu formează o arie dialectală distinctă în cadrul teritoriului dacoromân. Cu toate acestea, cîteva particularități proprii (în sintaxă: frecvența conectivelor ca cum, că să, corelativul iem...iem etc.; în lexic: terminologia pescuitului, o parte din terminologia agricolă etc.) dau o coloratură specifică graiului din Dobrogea.

3. S-a remarcat, de multă vreme, aspectul de "mozaic" dialectal⁶⁷ pe care îl prezintă graiul din Dobrogea: în vecinătatea unei localități, care prezintă particularități dialectale

⁶⁷ G. Weigand, Dialectele

moldovenești se găsește una cu particularități de grai munte-nești, alta cu particularități ardelenesti etc. Mai importantă, însă, decât acest aspect de "mozaic", este existența unei koine regionale, reprezentată în Dobrogea de "normele" de rostire muntenească. Numeroasele cazuri de variație dialectală⁶⁸ pun în evidență prezența formelor muntenești nu numai în sudul și în centrul Dobrogei, unde sînt predominante, ci și în nordul regiunii. Particularitățile graiurilor muntenești, beneficiind adesea și de statutul de normă a limbii literare, se răspîndesc în prezent, în special prin tinerele generații de vorbitori, în defavoarea celor moldovenești.

4. Prezintă numeroase particularități lingvistice atipice, care se regăsesc, în general, în graiurile din zonele învecinate, Dobrogea, zonă periferică în cadrul teritoriului dacoromân, nu formează o arie lingvistică unitară, distinctă. Preponderența particularităților muntenești, care apar, în măsură diferită, în toată regiunea, determină încadrarea Dobrogei (cu excepția, în unele privințe, a cîtorva localități din nord) la aria lingvistică a graiurilor muntenești.

Abrevieri bibliografice

ALRT = Texte dialectale, culese de Emil Petrovici.
Suplement la Atlasul Lingvistic Român II
(ALRT II), Sibiu-Leipzig, 1943.

⁶⁸Pentru unele aspecte ale variației dialectale în graiurile actuale, cf. Saramandu, Variația lingvistică.

- Avram, Evoluția = Mioara Avram, Evoluția subordonării circumstanțiale cu elemente conjuncționale în limba română, București, 1960.
- Berea-Găgeanu, Observații = Elena Berea-Găgeanu, Observații privind structura și evoluția viitorului în limba română, în "Limba română", XXI, 1972, nr.6, p.503-515.
- Bidian, Observații = V.Bidian, Observații asupra frazei în graiurile din Oltenia. II. Probleme de subordonare, în "Cercetări de lingvistică", XVII, 1972, nr.1, p.5-20.
- Byck, Imperativul = Jacques Byck, Imperativul în limba română, în vol. Studii și articole, București, 1967, p.131-142.
- Cazacu, Studii = B.Cazacu, Studii de dialectologie română, Editura științifică, 1966
- Cazacu-Todoran, Lexicul = B.Cazacu și R.Todoran, Observații asupra lexicului dacoromân (Trăsături specifice și arii lexicale), în "Studii și cercetări lingvistice", XVI, 1965, nr.2, p.185-207.
- Chivu, Elemente = Gh.Chivu, Elemente regionale în limba periodicelor muntene din secolul al XIX-lea, în "Limba română", XXI, 1972, nr.4, p.293-306.
- Gheție, Observații = Ion Gheție, Observații asupra folosirii conjuncțiilor subordonatoare

- circumstanțiale în graiurile dacoromâne, în "Fonetică și Dialectologie", III, 1961, p.151-176.
- Gheție, Repartiția = Ion Gheție, Cu privire la repartiția graiurilor dacoromâne. Criterii de stabilire a structurii dialectale a unei limbi, în "Studii și cercetări lingvistice", XVII, 1964, nr.3, p.317-346.
- Gheție, Sintaxa = Ion Gheție, Sintaxa graiurilor din Valea Bistriței (Bicaz) II, în "Studii și cercetări lingvistice", XXVII, 1976, nr.2, p.121-135.
- Giurescu, Informations = C.C.Giurescu, Informations sur la population roumaine de la Dobroudja dans les cartes médiévales et modernes, în "Revue roumaine d'histoire", IV, 1963, nr.3, p.441-475.
- Jordan, Graiul putnean = Iorgu Jordan, Graiul putnean, în vol. Scrieri alese, București, 1968, p.230-247.
- Lăzărescu, Arii lexicale = Paul Lăzărescu, Arii lexicale în nord-estul Munteniei, în "Fonetică și Dialectologie", IX, 1975, p.121-141.
- Lăzărescu, iem...iem = Paul Lăzărescu, Note lingvistice: iem...iem, în "Fonetică și dialectologie", IX, 1975, p.203-204.
- Lăzărescu, Note lexicale = Paul Lăzărescu, Note lexicale: boi; cavurmá; cavarmán; călăie; chiúnghiuri; ciréșină; colărez; daulgiu; ghivéci; ghizlúc; guguseálă; iabá, iebá; tápă, în

- "Foneticii și Dialectologie", VII, 1971, p. 305-10.
- Neagoe, Despre -ră-** = Victorela Neagoe, Despre -ră- în formele de perfect simplu și de mai mult ca perfect", în "Foneticii și Dialectologie", VIII, 1973, p. 129-140.
- Pană, Aspecte** = Ruxandra Pană, Aspecte regionale ale subordonării în frază în texte oltenesti, în "Foneticii și Dialectologie", X (sub tipar).
- Papahagi, Epoca** = T. Papahagi, Din epoca de formațiune a limbii române, în "Grai și suflet" I, 1923-1924, p. 227-231.
- Pavel, Terminologia** = Vasile Pavel, Terminologia agricolă moldovenească, Chișinău, 1973.
- Petrovici, Depalatalizarea-** Emil Petrovici, "Depalatalizarea" consoanelor înainte de e în Muntenia, sud-estul Transilvaniei și în dialectul istroromân, în vol. Studii de dialectologie și toponimie, București, 1970, p. 61-73.
- Pușcariu, Limba română. I** = Sextil Pușcariu, Limba română, I. Privire generală, București, 1940.
- Pușcariu, Pe marginea** = Sextil Pușcariu, Pe marginea cărților, în "Dacoromania", IV, 1924-1926, p. 1303-1410.
- Rusu, Morfologie** = Gr. Rusu, Probleme de morfologie în Atlasul lingvistic român, în "Cercetări de lingvistică", VIII, 1963, p. 59-76.

- Rusu, La consonne ș = Valeriu Rusu, La consonne ș en roumain, în "Revue roumaine de linguistique", XI, 1966, p.163-181.
- Saramandu, Arii fonologice = Nicolae Saramandu, Arii fonologice și zone dialectale de tranziție (pe baza NALR.Oltenia, vol.I-II), în "Studii și cercetări lingvistice", XXVI, 1975, nr.2, p.119-130.
- Saramandu, Cercetări = Nicolae Saramandu, Cercetări asupra aromânei vorbite în Dobrogea, București, 1972.
- Saramandu, Mucan = Nicolae Saramandu, Arom., megl.mucan "dacoromân". Cîteva aspecte etnolingvistice, în "Fonetică și Dialectologie", VIII, 1973, p.207-211.
- Saramandu, Variația lingvistică = Nicolae Saramandu, Aspecte ale variației lingvistice în graiurile actuale oltenesti, în "Limbă și literatură", 1976, nr.2, p.414-416.
- Șandru, Mocanii = D.Șandru, Mocanii în Dobrogea, București, 1946.
- Țodoran, Particularități = Romulus Țodoran, Noi particularități ale subdialectelor dacoromâne, în "Cercetări de lingvistică", VI, 1961, nr.1, p.43-71.
- Vulpe, Dialectal, populaire, parlé = Magdalena Vulpe, Dialectal, populaire parlé, în "Bulletin de la Société roumaine de linguistique

- romane" (SRLR), VI, 1969, p.91-97.
- Vulpe, Subordonarea = Magdalena Vulpe, Subordonarea în frază în graiurile dacoromâne. Teză de doctorat susținută în anul 1973. Exemplar dactilografiat, 383 p.
- Weigand, Dialectele = G.Weigand, Despre dialectele românești, în "Convorbiri literare", XIII, 1908, nr.4, p.38 ș.u.

Notă. În capitolele în care s-au indicat și informatorii s-au folosit următoarele sigle:

Cifrele romane de la I la VIII desemnează informatorii aleși după anumite criterii de vîrstă pentru ambele sexe, după cum urmează: I = fetiță între 9-12 ani; II = băiat între 9-12 ani; III = tînră între 18-22 ani; IV = tînar între 18-22 de ani (fără stagiul militar); V = femeie între 35-45 de ani; VI = bărbat între 35-45 de ani; VII = femeie peste 60 de ani; VIII = bărbat peste 60 de ani. Literele mici adăugate la cifra romană disting informatori de aceeași categorie de vîrstă anchetați în aceeași localitate.

Sigla A desemnează subiectul anchetat pentru NALR și înregistrat uneori și pentru texte. (Vezi, în volumul Glosar dialectal. Dobrogea, Lista localităților anchetate și a informatorilor, p.11-22).

TRANSCRIEREA FONETICĂ

sistemul de transcriere fonetică utilizat în volumele de Texte dialectale. Dobrogea are la bază sistemul Atlasului lingvistic român, cărui s-au adus unele completări (vezi, mai jos, lista semnelor).

În scopul de a nota - fie și în mod aproximativ - intonația, au fost adoptate inovațiile propuse de culegerile anterioare de Texte dialectale. Muntenia¹. Astfel, s-a renunțat la semnele de punctuație: punct (.), virgulă (,) și punct și virgulă (;) (și, în consecință, la literele majuscule), întrucât normele ortografice care reglementează folosirea acestor semne impun împărțirea fluxului vorbirii în grupuri semantico-sintactice care, de multe ori, nu corespund unităților de intonație ale exprimării orale. Segmentarea textului s-a făcut cu ajutorul unui sistem de bare oblice: / și // care nu au nici o semnificație din punctul de vedere al ortografiei tradiționale², ci indică limitele unităților de intonație (unități melodice), limite care nu coincid în mod necesar cu o pauză. Am notat cu două bare intonația caracteristică sfârșitu-

-
1. Vezi : Texte dialectale. Muntenia I, sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Editura Academiei Republicii Socialiste România, [București], 1973 și Texte dialectale. Muntenia II, publicate sub redacția lui B. Cazacu de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană și Magdalena Vulpe, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975.
 2. În legătură cu utilizarea acestui sistem de bare oblice vezi TDM I, p. XVII-XVIII.

lui unei comunicări, iar cu o singură bară, limita unui contur melodic non-terminal. Barele marchează întotdeauna s f i r ș i t u l unei unități de intonație.

Pentru nuanțarea notației au fost folosite unele semne tradiționale de punctuație (care marchează, odată cu limita unității intonaționale, și caracterul ei): semn de întrebare (?), semn de exclamare (!) și două puncte (:)³.

Am notat cu trei puncte (...) pauzele perceptibile făcute de vorbitor³.

Un alt mijloc grafic utilizat pentru redarea intonației este accentul⁴.

Dăm mai jos, în ordine alfabetică, lista semnelor întrebuintate în transcrierea fonetică a textelor. După semnul egalității, indicăm, pentru semnele folosite de noi, corespondentul cel mai apropiat în sistemul de transcriere al ASOCIATIEI FONE- TICE INTERNATIONALE, publicat de D.Jones în Lautzeichen und ihre Anwendung in verschiedenen Sprachgebieten (Berlin, 1928, p. 18-27).

a (cea mai deschisă vocală din seria centrală: a...ă ... î)

în munt. cap = între s și α

â (cea mai deschisă vocală din seria posterioară: â ... o ... u)

în istrorom. câp = v

â (a cu nuanță posterioară)

în băn. câp = a

ă (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: ă ... e ... i)

în bucov. păle "piele" = æ

ș (a cu nuanță anterioară)

în munt. stea "stea" = s

3. Vezi în acest sens și op.cit., p.XVIII.

4. Vezi și op.cit., p. XIX.

- ă (vocală cu deschidere mijlocie din seria centrală)
în munt. păr = θ
- â (vocală din seria centrală, între ă și î, mai aproape de î)
în mold. cașă = între θ și r
- b (oclusivă bilabială sonoră, corespunzând surdei p)
în munt. bun = b
- c (oclusivă velară surdă, corespunzând sonorei g)
în munt. corb; semn întrebuințat înaintea vocalelor a, â, â, î,
o, ö, u, ü, înaintea consoanelor sau la sfârșitul cuvintelor
= k
- ç (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ
este un ș, corespunzând sonorei g)
în munt. șară "ceară" = între $t\beta$ și $tʃ$
- đ (africată alveolo-palatală surdă, al cărei element fricativ
este un ș, corespunzând sonorei đ)
în băn. fráče "frate" = $t\beta$
- č (africată palato-alveolară surdă al cărei element fricativ
este un ș, corespunzând sonorei č).
în maram. čăr "cer" = $tʃ$
- č̣ (africată palato-alveolară surdă, între ç și č corespunzând
sonorei č̣)
în maram. čër "cer" = între $t\beta$ și $tʃ$, mai aproape de $tʃ$
- đ (oclusivă dentală sonoră, corespunzând surdei t)
în munt. dar = d
- đ̣ (oclusivă dentală sonoră puțin palatalizată, corespunzând
surdei ṭ)
în mold. úndě "unde" = între d și $ḍ$

- d'** (oclusivă palato-alveolară sonoră, corespunzând surdei t')
 în mold. din "din" = între *d* și *ʃ*
- d''** (oclusivă palatală sonoră, între d' și g', corespunzând surdei t'')
 în trans. d'in "din" = *ʃ*
- ḑ** (africată dentală sonoră, corespunzând surdei t)
 în mold. ḑic "zic" = *dʒ*
- ḏ** (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este un z, corespunzând surdei ḑ)
 în băn. ḏes "des" = *dʒ*
- e** (vocală cu deschidere mijlocie din seria anterioară)
 în munt. vez[†] "vezi" = *e*
- ě** (vocală centrală cu nuanță anterioară, între ă și e)
 în băn. fasě "face" = între *ə* și *e*
- f** (fricativă labio-dentală surdă, corespunzând sonorei y)
 în munt. fîn = *f*
- g** (oclusivă velară sonoră, corespunzând surdei c, k)
 în munt. gol = *g*
- ḡ** (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este un ǰ, corespunzând surdei ḑ)
 în munt. ḡer "ger" = între *dʒ* și *dʒ*
- ǰ** (africată palato-alveolară sonoră, al cărei element fricativ este un ʝ, corespunzând surdei ḑ)
 în maram. ǰăr "ger" = *dʒ*
- ǰ̣** (africată palato-alveolară sonoră, între ḡ și ǰ, corespunzând surdei ḑ)
 în maram. ǰ̣er "ger" = între *dʒ* și *dʒ*, mai aproape de *dʒ*

- ǵ (oclusivă palatală sonoră, corespunzînd surdei k')
în munt. ǵem "ghem" = ǵ
- ɣ (fricativă velară sonoră, corespunzînd surdei χ)
în istrorom. ɣură "gură" = ɣ
- h (fricativă laringală surdă, corespunzînd sonorei h)
în trans. haină "haină" = h
- ɦ (fricativă laringală sonoră, corespunzînd surdei h)
în trans. hohot = ɦ
- ħ (fricativă palatală surdă, corespunzînd sonorei y)
în munt. ħir "fir" = ħ
- χ (fricativă velară surdă, corespunzînd sonorei χ)
în munt. χăină "haină" = χ
- i (vocala cea mai închisă din seria anterioară)
în munt. fir = i
- ɨ (vocala cea mai închisă din seria centrală)
în munt. cînd = ɨ
- ɪ (vocală centrală cu nuanță anterioară, între i și ɨ)
în trans. rîu "rîu" = ɪ
- j (fricativă palato-alveolară sonoră, corespunzînd surdei g)
în trans. jar = ʒ
- ʃ (j puțin muiat, corespunzînd sonorei g)
în olt. junǵ "junghi" = între ʒ și ʒ, mai aproape de ʒ
- ǰ (j muiat, corespunzînd surdei g')
în munt. ǰug = între ʒ și ʒ
- k (oclusivă velară surdă, identică cu c. Semnul se întrebuintează numai înaintea lui e și i)

- în băn. kíp "chip" = /k/
- ķ (oclusivă velară surdă puțin palatalizată)
în munt. ķip "chip" = între /k/ și /ç/
- ķ' (oclusivă palatală surdă, corespunzând sonorei /g'/)
în mold. ķișor "picior" = /ç/
- l (laterală alveolară)
în munt. pălărije "pălărie" = /l/
- l' (l puțin palatalizat)
în trans. iélě "ele" = /l'/
- l' (laterală palatală)
în arom. hílu "fiu" = /l'/
- ɫ (laterală velară)
în maram. caɫ "cal" = /ɫ/
- m (oclusivă nazală bilabială)
în munt. măsă = /m/
- ɱ (nazală labio-dentală cu ocluziune incompletă, înainte de /f, v/)
în munt. îmvăt "învăț" = /ɱ/
- n (oclusivă nazală dentală)
în munt. mînă = /n/
- ɲ (oclusivă nazală dentală puțin palatalizată)
în mold. pîni "pîine" = /ɲ/
- ɳ (oclusivă nazală palatală)
în mold. nel "miel" = /ɳ/
- ɳ' (nazală dentală cu ocluziune incompletă, înainte de fricative și lichide)
în munt. îņșir "îņșir" = /ɳ'/

- ŋ (nazală dentală slăbită, urmată de oclusive)*
 în trans. munte "munte"
- ŋ (oclusivă nazală velară, urmată de o (k), k', g, g')
 în munt. încă "încă" = ȵ
- o (vocală cu deschidere mijlocie din seria posterioară)
 în munt. pot = 0
- ö (vocală centrală cu naunță posterioară, între o și ă)
 în munt. föjină "făină" = între 0 și ə
- ö (vocală anterioară labială, cu deschidere mijlocie, cu nuanță închisă)
 în magh. cör "cero" = ə
- p (oclusivă bilabială surdă, corespunzând sonorei b)
 în munt. pas = ρ
- r (vibrantă apicală alveolară)
 în munt. car = r
- ř (r apical puțin muiat)
 în olt. trêce "trece" = între r și ʃ
- ř (r apical muiat)
 în trans. învățător "învățător" = ʃ
- r (vibrantă bilabială)
 în interjecția munt. tr cu care se opresc caii
- s (fricativă dentală surdă, corespunzând sonorei z)
 în munt. sără = s
- s (fricativă alveolo-palatală surdă, muiată, corespunzând sonorei z')
 în băn. făse "face" = ʃ

- ș (fricativă alveolo-palatală surdă, aproape identică cu š, dar cu o articulație puțin posterioară, corespunzând sonorei š)
în mold. fași "face" = *ʃ*
- ș (fricativă palato-alveolară surdă, corespunzând sonorei ʃ)
în mold. și "și" = *ʃ*
- ș (g puțin muiat, corespunzând sonorei ʃ)
în olt. șșază "așază" = între *ʃ* și *ʃ*, mai aproape de *ʃ*
- ș (g muiat, corespunzând sonorei ʃ)
în munt. șșă "așă" = între *ʃ* și *ʃ*
- t (oclusivă dentală surdă, corespunzând sonorei d)
în munt. tătă = *t*
- t (oclusivă dentală surdă puțin palatalizată, corespunzând sonorei d)
în mold. munte "munte" = *t*
- t (oclusivă palato-alveolară surdă, corespunzând sonorei d)
în trans. fráte "frate" = între *t* și *c*
- t (oclusivă palatală surdă, între t și k)
în trans. fráte "frate" = *c*
- t (africată dentală surdă, corespunzând sonorei d)
în munt. țin = *tʃ*
- u (vocala cea mai închisă din seria posterioară)
în munt. bun = *u*
- û (vocală centrală cu nuanță posterioară, între i și u)
în olt. dûpă "după" = între *ɨ* și *u*

- u (vocală anterioară, labializată, închisă)
în magh. fűl "ureche" = y
- v (fricativă labio-dentală sonoră, corespunzând surdei f)
în munt. vară = v
- w (fricativă bilabială sonoră)
în ucrain. (la huțuli) woda "apă" = w
- y (fricativă palatală sonoră, corespunzând surdei h)
în trans. yerme "vierme" = j (fricativ)
- z (fricativă dentală sonoră, corespunzând surdei s)
în munt. sac = z
- ž (fricativă alveolo-palatală sonoră, muiată, corespunzând surdei š)
în băn. žană "geană" = ž
- ŝ (fricativă alveolo-palatală sonoră, aproape identică cu ž dar cu o articulație puțin posterioară, corespunzând surdei š)
în mold. ŝană "geană" = ŝ

Semne diacritice

- ~ (deasupra vocalelor) nazalitate: õ = õ
- ˘ (deasupra vocalelor) seminazalitate: ǒ
- ˙ (sub vocale sau consoane sonore) asurzire: ı̇, ʀ̇ = ı̇, ʀ̇
- ˚ (sub vocale sau consoane sonore) sonoritate redusă: ı̋
- ˚ (sub vocale) închidere: ɶ, ɷ, ɸ
- ˚ (sub vocale) deschidere: ɶ̣, ɷ̣, ɸ̣
- ˚ (sub vocale) deschidere mai mare: ɶ̥, ɷ̥, ɸ̥
- ˚ (sub vocale) semideschidere: ɶ̥̣, ɷ̥̣, ɸ̥̣

- ˆ (înaintea vocalelor, uneori și după ele) Oclusivă glotală (coup de glotte): ʔe = ʔe
- c (după oclusive) arată o explozie mai puternică: olt. pat^c
- (sub consoane) consoană silabică: ŋ = ŋ
- ˆ (sub vocale) arată că vocala constituie elementul consonantic al unui diftong: u în da = ü
- ˆ (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale: trans. toate
- ' (deasupra unei vocale sau a unui diftong) accent principal: vede, tuate = 'vede, 'tuate.
- \ (deasupra unei vocale) accent secundar: sănătate
- " (deasupra unei vocale) accent dinamic mai puternic, mai ales în fraze: nu vr^ușau
- (deasupra unei vocale, lichide, nazale sau fricative) lungime: o, r, s = o:, r:, s:
- < (deasupra unei vocale) scurtime: u în după
- z, ^z etc. arată nuanțe consonantice intermediare
s, ^s
- i, u, ⁱ, ^u etc. (la umărul literei alăturate) arată sunte slab perceptibile
- [i], [u], [i], [u] etc. arată sunete și mai slab perceptibile
- [i], [u], [i], [u] etc. arată sunete extrem de slab perceptibile

Alte semne

- se întrebuintează ca în ortografia oficială: dă-tă la driapta, n-a văz^ut

- (sub litere sau cuvinte) arată că anchetatorul a auzit bine sunetele sau cuvintele subliniate, deși acestea par neobișnuite
- ~ arată că anchetatorul n-a auzit bine sunetele astfel subliniate
- ∪ leagă două cuvinte care formează un singur grup fonetic;
sai i sus "sai în sus"
- ... marchează o pauză făcută de informator în vorbire
- / marchează limita unei unități melodice cu intonație non-terminală
- // marchează limita unei unități melodice cu intonație terminală
- ; marchează limita unei unități melodice care precedă un dialog sau o enumerare
- ...// marchează limita unei unități melodice cu intonație "de suspensie"
- ? notează intonația interogativă a unei unități melodice
- ! notează intonația exclamativă
- " " încadrează pasaje de vorbire directă
- ◀ ▶ încadrează pasaje de vorbire directă citate în cadrul altei vorbiri directe
- [...] indică omiterea unui fragment
- [] încadrează intervențiile anchetatorului sau ale altor persoane care asistă la înregistrare
- [k] arată că informatorul s-a corectat

- [ε] arată o ezitare a informatorului
- [?] (după un cuvânt) arată că anchetatorul se îndoiește de exactitatea formei înregistrate
- [r] indică repetarea de către informator a unui fragment
- [!] arată că informatorul rîde.

LISTA LOCALITĂȚILOR ANCHETATE
ȘI A INFORMATORILOR

Toate informațiile despre localități și informatori trebuie raportate la data culegerii (indicată în texte după numărul cartografic și numele localității). Atunci când după numele subiectului anchetat nu apar alte informații în afară de vîrstă și școală, se va înțelege că informatorul are ocupația de agricultor și nu a părăsit localitatea decît în mod ocazional, pentru scurtă durată.

871. 23 AUGUST, jud.Tulcea. Sat vechi, așezat pe malul Dunării, în dreptul orașului Galați. Ocupații: pescuitul, agricultura, viticultura, creșterea vitelor. Contactele cu orașul Galați sînt intense și permanente: mulți locuitori din sat, mai ales din generația tînăra, sînt navetiști sau lucrează ca angajați sezonieri în Galați. Populația satului peste 2000 de locuitori.

Teodorescu Petrache (Petrăchie) 65 de ani, 4 clase; pescar; a lucrat 25 de ani ca pădurar. Deplasări în timpul serviciului militar și în timpul războiului în toată țara; în tinerețe a lucrat 6 luni la Giurgiu și Oltenița. Soția a fost croitoreasă. Cei trei copii sînt stabiliți în Vaslui, Panciu și Galați. Bun povestitor.

Dănilă Frăsina, 34 de ani, 4 clase. Soțul lucrează de 10 ani ca pădurar.

Chivu Ionel (Nelu) poreclit Smil, 11 ani; 4 clase. Tatăl informatorului este din Văcăreni (la 14 km.) și lucrează ca muncitor la docuri în Galați.

872. C.A.ROSETTI, jud.Tulcea. Sat vechi, izolat, așezat în Delta Dunării, pe grindul Letea, între brațele Sulina și Chilia, la 13 km sud de Periprava. Ocupații: creșterea vitelor, agricultura. Dintre localnici unii lucrează în Periprava și Sulina. Populația, în jur de 500 de locuitori.

Manolache Neculai, 78 de ani, 5 clase; a stat 3 ani la Sulina unde a lucrat ca hamal în port.

Ciolacu Ileana, 75 de ani, 4 clase.

Manolache Ion, 38 de ani, 4 clase; pădurar; deplasări cu prilejul serviciului militar.

Poenaru Florica, 37 de ani, 4 clase.

Triscă Elena, 19 ani, 4 clase.

873. LUNCAVIȚA, jud.Tulcea. Sat mare (circa 5.000 de locuitori), vechi, situat pe șoseaua Tulcea-Brăila, la aprox. 20 km vest de Isaccea și la circa 22 km nord-est de Măcin. Dintre localnici, unii merg să lucreze la Galați, Măcin sau la unitățile agricole de stat din împrejurimi.

Constantin Sandu poreclit Tălălău, 77 de ani, 4 clase. Deplasări în timpul serviciului militar și în timpul războiului la Tulcea, Brăila și în Moldova. Este

soțul informatoarei Constantin Maranda. Subiect NALR.

Bun povestitor.

Constantin Maranda, 70 de ani, 4 clase. Soția informatorului Constantin Sandu.

Cristea Gheorghe, 37 de ani, 5 clase; deplasări în Transilvania în timpul serviciului militar. Excelent povestitor.

Paraschiv Maria, 43 de ani, 7 clase.

874. SOMOVA, jud.Tulcea. Sat vechi, situat pe șoseaua Tulcea-Brăila, la aproximativ 12 km vest de Tulcea. Ocupații: agricultura, pescuitul, recoltarea stufului. Dintre bărbați, mulți lucrează la mina de barită Minerii (sat aparținând comunei Somova). Unii se angajează ca muncitori în Tulcea. Populația: aproximativ 2.000 de locuitori.

Popa Gh.Pavel, 78 de ani; 5 clase.

Popa A.Mita, 78 de ani; 5 clase. Excelentă povestitoare.

Moleșag Gheorghe, 43 de ani; 5 clase.

Pascali Vasilica, 40 de ani; 2 clase.

Chirică Ioana, 18 ani; 7 clase.

Mocanu P.Vasile, 11 ani; 4 clase. Povestește foarte frumos.

875. NICULIȚEL, jud.Tulcea. Sat foarte mare și vechi (peste 10.000 de locuitori), situat lângă șoseaua Tulcea-Brăila, la 12 km sud-est de Isaccea. Ocupația de bază viticultura; alte ocupații: agricultura, pomicultura, lucrul la pădure. În general, localnicii nu pleacă să lucreze în alte părți. În schimb, sînt angajați muncitori sezonieri din Moldova.

Dălcăran N.Petre, 64 de ani; 4 clase; deplasări în timpul serviciului militar în București.

Sechilă Zamfira, 66 de ani; 2 clase.

Medeoru M.Tasica, 40 de ani; nu a urmat la școală. Foarte bună povestitoare.

Tatu Lucia, 18 ani; 7 clase. Deplasări ocazionale.

Dăscălean Andrei, 11 ani; 4 clase.

876. TURCOAIA, jud.Tulcea. Sat mare (peste 4.000 de locuitori) și vechi, așezat pe Dunăre, la 18 km sud-est de

Măcin. Ocupații: lucrul la cariera de piatră din Iacobdeal (unde lucrează și muncitori din satele învecinate), agricultura, viticultura.

Unii localnici lucrează la schela de la Dunăre, alții la unitățile agricole din Balta Brăilei.

Panaït Andone, 78 de ani; 2 clase; cioplitor în piatră. Este tatăl informatoarei Pesteș Constanța. Excelent povestitor.

Băluță N.Tudora, 84 de ani; nu a urmat la școală. Foarte bună povestitoare.

Pesteș Constanța (Tanța), 38 de ani; 4 clase. Soțul informatoarei lucrează la NAVROM ca mecanic. Este fiica informatorului Panaït Andone.

Adămiță Maricica, 22 de ani; 6 clase; soțul lucrează la cariera de piatră din Iglicioara. Bună povestitoare.

877. CATALOI, com.Frecăței, jud.Tulcea. Sat vechi, așezat pe șoseaua Tulcea-Măcin, la 12 km sud-vest de Tulcea. Localnicii merg să lucreze pe șantierele de construcții din Tulcea. Populația, aproximativ 700 de locuitori.

Mihai G.Simion, 63 de ani; nu a urmat la școală. Informator NALR. Excelent povestitor.

Casian Anghelina, 67 de ani; nu a urmat la școală. Soțul, originar din Caliacra, este fierar.

Grana Cristache, 46 de ani; 3 clase; acar în gara Cataloiei. Deplasări în timpul stagiului militar în Moldova și Oltenia.

Albu Stanca, 36 de ani; 4 clase.

Mihai Cornel, 10 ani; 5 clase.

878. BESTEPE, com. Mahmudia, jud. Tulcea. Sat vechi, așezat pe șoseaua Tulcea-Murighiol, la 20 km sud-est de Tulcea. Ocupația de bază: agricultura și creșterea vitelor. Dintre localnici, unii lucrează la Tulcea și Mahmudia. Populația, aproximativ 2.000 de locuitori.

Ion L. Mocanu, 87 de ani; 5 clase. Părinții informatorului sînt originari din Moldova. A fost informator pentru ALR, anchetat de Sever Pop. Foarte bun povestitor.

Stefana Ion Mitu, 73 de ani; 2 clase.

Mocanu I. Ilie, 44 de ani; 6 clase. Fiul informatorului Ion. L. Mocanu.

Mocanu N. Maria, 34 de ani; 7 clase.

Pavel Ngstasia, 18 ani; 7 clase.

879. CRÎȘAN, jud. Tulcea. Sat de pescari în Delta Dunării, așezat pe brațul Sulina, la 46 km est de Tulcea și la 20 km vest de Sulina. Populația provine din alte sate dobrogene. Populația, circa 600 de locuitori.

Anton Grigore, 62 de ani, 5 clase; pescar. Informator NALR.

Bordei Paraschiva, 63 de ani; 3 clase. Părinții originari din Enisala. A fost femeie de serviciu la școală, în prezent pensionară.

Trișcă Vasile, 40 de ani; 4 clase; muncitor la atelierul de reparat bărci. Deplasări în timpul stagiului militar la Craiova. Soțul informatoarei

Trișcă Victoria.

Trișcă Victoria, 38 de ani; 3 clase; soția informatorului Trișcă Vasile.

Apostol Corneliu, 20 de ani; 8 clase.

880. AGIGHIOL, com. Valea Nucarilor, jud. Tulcea. Sat mare (aproximativ 3.000 de locuitori), așezat pe șoseaua Tulcea-Dunavățu, la 20 km. sud-est de Tulcea. Ocupații: agricultura. Dintre localnici Unii lucrează în Tulcea.

Bălănuță P. Gheorghe, 76 de ani; 2 clase; deplasări în timpul serviciului militar în Moldova.

Panait Petcu Sofia, 80 de ani; nu a urmat la școală; părinții originari din Bestene (localitate în apropiere).

Caraensche Chirică, 42 de ani; 7 clase. Nu a făcut serviciul militar. A lucrat 7 ani ca magazioner în Medgidia.

Croitoru Gafița, 40 de ani; 3 clase.

Pintilie Elena, 19 ani; 8 clase; soțul șofer la CAP. Deplasări ocazionale la Constanța, Mamaia.

881. DĂENI, jud. Tulcea. Sat mare și vechi așezat pe malul Dunării, la circa 25 km nord-est de Hirșova. Ocupația de bază: agricultura. Alte ocupații: viticultura, pomicultura, pescuitul, albinăritul. Locuitorii satului nu merg, în general, să lucreze în alte părți. Populația, aproximativ 5.000 de locuitori.

Dragomir Ioniță, 74 de ani; nu a urmat la școală; deplasări cu prilejul serviciului militar și în timpul primului război mondial. Părinții originari din Transilvania.

Ioniță Voica, 67 de ani; 5 clase. Bunicii informateorii sînt originari din Brăila.

Lapașcu G.Costică, 34 de ani; 4 clase.

Matei Victoria, 40 de ani; 5 clase.

Gloșcaru G.Matei, 12 ani; 5 clase.

882. TOPOLOGU, jud.Tulcea. Sat mare (aproximativ 3.500 de locuitori), așezat pe șoseaua Hirșova-Tulcea, la 45 km.nord-est de Hirșova și la 55 de km sud-vest de Tulcea. Ocupații: agricultura și lucrul la pădure. În sat vin să se angajeze ca muncitori locuitori ai satelor din jur.

Smădu Nicolae, poreclit Jidanu, 64 de ani; nu a urmat la școală; a lucrat cărăușie și ca muncitor la pădure; deplasări ocazionale la Brașov; bunicii originari din Păgăraș (după tată) și din Rîmnicu-Sărat (după mamă); are o fată învățătoare la Brăila.

Informator NALR.

Smădu Paraschiva, 66 de ani; 4 clase; a lucrat ca bucătăreasă la CAP, în prezent bucătăreasă la căminul de copii. Este soția informatorului Smădu Nicolae.

Cristea Nicolae, 48 de ani; 6 clase; tâmplar; a fost o perioadă operator cinematografic la Căminul cultural; a locuit aproape 2 ani în comuna

M.Kogălniceanu (jud. Constanța); a lucrat pe șantiere de construcții la Constanța.

Iancu Ioana, 42 de ani; 3 clase; îngrijitoare la CAP.

883. **BNISALA**, com.Sarichioi, jud.Tulcea. Sat așezat în apropierea lacului Razelm, la 8 km est de Babadag. Ocupații: agricultura, pescuitul, pădurăritul, viticultura. Populația, aproximativ 1.300 de locuitori.

Mitache Iacob, 67 de ani; 4 clase; deplasări în timpul stagiului militar la Brăila; soțul informatoarei Mitache Maria.

Mitache Maria, 60 de ani; 4 clase; soția informatorului Mitache Iacob.

Stan Nicolae, 42 de ani; 4 clase; deplasări în timpul serviciului militar la Brăila și Constanța; soțul informatoarei Stan Maranda.

Stan Maranda, 39 de ani; 5 clase; soția informatorului Stan Nicolae.

Cristea Maxim, 20 de ani; 4 clase.

884. **LUNCA**, com.Ceamurlia de Jos, jud.Tulcea. Sat vechi, așezat pe malul lacului Razelm, la aproximativ 20 km. sud-est de Babadag. Ocupații: agricultura și pescuitul. Populația, peste 2.000 de locuitori.

Lazăr Stefan, 68 de ani; 4 clase; pescar. Părinții de origine din Transilvania. Soția este bulgăroaică. Informatorul cunoaște limbile rusă și bulgară.

Este soțul informatoarei Lazăr Rada.

Lazăr Rada, 69 de ani; nu a urmat la școală. Este de origine bulgară. Soția informatorului Lazăr Stefan. Foarte bună povestitoare.

Balcan Veta, 36 de ani; 3 clase. Soțul informatoarei este venit de mic copil din jud.Ialomița.

Stanciu Andrei, 12 ani; 4 clase.

885. CIOBANU, jud.Constanța. Sat mare (circa 4.000 de locuitori), situat la 4 km nord-est de orașul Hîrșova. Ocupații: agricultura și pescuitul. În sat nu vin muncitori din alte regiuni. Locuitorii nu merg să lucreze în alte părți.

Ion.V.Radu, poreclit Cridon, 71 de ani; 6 clase. Deplasări în timpul stagiului militar la Tîrgoviște; în timpul războiului la Galați, Tîrgoviște, Petești, București, Constanța, Medgidia. Soțul informatoarei Ilinca V.Radu. Informator NALR.

Ion V.R. Maria (Ilinca), 71 de ani; 4 clase. Deplasări ocazionale la Constanța, Galați, Hîrșova. Soția informatorului Ion V.Radu.

Dima Maricara, 42 de ani; 4 clase. Deplasări ocazionale la Constanța, București.

Dima Didi, 11 ani, 4 clase.

Dima Ioana (Nela), 10 ani; 4 clase. Tatăl lucrează ca șofer IRTA-Hîrșova.

886. DULGHERU, com.Saraiu, jud.Constanța. Sat situat la 25 km est de orașul Hîrșova. Ocupația de bază, agricultura. La unitățile agricole din sat vin să lucreze și muncitori din alte părți (Oltenia,

de serviciu la Consiliul Popular.

Oancea D.Vasile, 46 de ani; 4 clase. Deplasări în timpul stagiului militar la București și Ploiești.

Lazăr Victoria, 42 de ani; 4 clase. A învățat croitoria la Constanța. Soțul aromân, tractorist în sat. Este fiica informatorului Oancea N. Victor.

888. BĂLTĂGEȘTI, com.Crucea, jud.Constanța. Sat mic (600 de locuitori), situat în apropierea șoselei Hirșova-Constanța, la aproximativ 30 km sud-est de Hirșova. Ocupații: agricultura și creșterea vitelor.

Taulea Gheorghe, 81 de ani; 5 clase.

Herda Tudora, 63 de ani; nu a urmat la școală.

Petcu P.Gheorghe, 47 de ani; 7 clase; șofer la CAP; deplasări în timpul stagiului militar la București și Drăgășani. A fost 2 ani șofer la Constanța și 6 luni la Beiuș.

Buga Pavel, 42 de ani; 4 clase; cioban. Deplasări în timpul stagiului militar în Moldova.

Suspan Paraschiva, 45 de ani; 7 clase.

Pătu Stela, 11 ani; 4 clase.

889. TÎRGUȘOR, jud.Constanța. Sat așezat la 40 km nord-vest de Constanța. Ocupația de bază: agricultura. Populația, aproximativ 1.500 de locuitori.

Stan Vlad, 84 de ani; 2 clase. Părinții informato-
rului au venit din jud.Brăila.

Bîrsan Stana, 68 de ani; 5 clase. Tatăl informato-
rului a venit din jud.Păgăraș, iar mama din jud.
Rîmnicu - Sărat.

Dragomir Ion, 50 de ani; 4 clase.

Petran Maria (Mara), 35 de ani; 4 clase. Soțul in-
formatoarei este din jud.Sălaș și lucrează ca
sofer la IAS.

890. SEIMENII MARI, jud.Constanța. Sat vechi, mic
(600 de locuitori), așezat pe Dunăre, la 7 km
nord de orașul Cernavodă. Ocupații de bază: agri-
cultura și viticultura. Localnicii nu pleacă să
lucreze în alte părți. În schimb sînt angajați
muncitori sezonieri din alte regiuni ale țării
(în special din Moldova).

Cocor Alexandra, 71 de ani; 3 clase.

Munteanu N.Gheorghe, 44 de ani; 4 clase. Deplasări
în timpul stagiului militar în Bucovina.

Munteanu Georgeta, 46 de ani; 6 clase. Este soția
informato- rului Munteanu N.Gheorghe.

891. SIBIOARA, com.M.Kogălniceanu, jud.Constanța. Sat
mic (circa 400 de locuitori) așezat pe malul lacu-
lui Tașaul, la aproximativ 25 km nord de Constan-
ța. Ocupații: agricultura, creșterea oilor,
lucrul la cariera de piatră din sat (unde vin și
lucrători din alte regiuni ale țării, în special

din Moldova). Localnicii nu merg să lucreze în alte părți.

Tudorancea Aurel, 54 de ani, 4 clase. Informatorul a fost în perioada 1929-1930 cantaragiu la Constanța. Deplasări în timpul stagiului militar la Galați.

Tăușanu Sora, 75 de ani; nu a urmat la școală. Tatăl informatorului din Vlașca, mama din Transilvania. A stat în copilărie în M.Kogălniceanu (distanță 10 km), după care s-a stabilit prin căsătorie în Sibioara.

Toma Valeria, 58 de ani; 3 clase.

Andrei Grigore, 38 de ani; 6 clase.

Ciuceanu Cornelia, 42 de ani; 4 clase.

Popa Anișoara, 20 de ani, 4 clase.

Munteanu Maria, 11 ani; 5 clase.

892. COCHIRLENI, com.Rasova, jud.Constanța. Sat așezat pe Dunăre, la 9 km sud de Cernavodă. Ocupații: agricultura, viticultura. Unii localnici merg să lucreze la Cernavodă. Populația, aproximativ 2.500 de locuitori.

Popescu Ștefan, poreclit Burlacu; 80 de ani; 2 clase. Tatăl informatorului a venit din jud.Argeș.

Cosor Stan, 86 ani; 4 clase. Sunicul informatorului a venit din Transilvania (Făgăraș).

Burcă Călina, 65 de ani; 5 clase.

Ivanciu Gh.Tudora, 38 de ani; 4 clase. Lucrează ca femeie de serviciu la Consiliul Popular.

Ștefan Mariana, 10 ani; 4 clase.

893. DUNĂRENI, com. Aliman, jud. Constanța, Sat mare (aproximativ 2.500 de locuitori), vechi, așezat pe malul Dunării, la aproximativ 30 km sud-vest de Cernavodă. Ocupații: agricultura, viticultura, creșterea vitelor. În sat nu vin să lucreze muncitori din alte părți. Unii localnici merg să lucreze la unitățile agricole din împrejurimi.

Vasile Gheorghe, 74 de ani; 4 clase. Deplasări în timpul serviciului militar la Constanța.

Medelou D. Maria, 70 de ani; nu a urmat la școală. Foarte bună povestitoare.

Popa Gherghina (Gica), 40 de ani; 2 clase.

Stoian Gh. Dumitru (Mitică), 20 de ani; 8 clase.

894. PEȘTERA, jud. Constanța. Sat situat la 14 km sud-vest de orașul Medgidia. Ocupații: agricultura, viticultura, creșterea oilor. În sat nu vin lucrători din alte părți. Localnicii merg să lucreze, uneori, la unitățile agricole din apropiere și la Medgidia. Populația, aproximativ 2.000 de locuitori.

Vrînceanu P. Marița, 65 de ani; 1 clasă. Deplasări la Buzău în primul război mondial.

Ene Dumitru, 48 de ani; nu a urmat la școală. Deplasări în timpul serviciului militar la Brăila și Satu - Mare.

Ene Geana, 45 de ani; 4 clase.

895. OSTROV, jud.Constanța. Sat foarte mare (aproximativ 5.500 de locuitori), vechi, situat la Dunăre, în dreptul orașului Călărași (care se găsește la 18 km distanță). Ocupații: agricultura, viticultura, pescuitul. În localitate există mai multe întreprinderi.

Dinu M.Vasile, 69 de ani; 2 clase; deplasări în timpul războiului în Moldova.

Vasilică Dumitru, 73 de ani; 4 clase; a fost căruțaș în portul Silistra.

Voinea N.Ioana, 61 de ani; 4 clase; deplasări ocazionale la Sinaia, unde are o fată căsătorită.

Maxim Florea (Florică), 38 de ani; 4 clase; brigadier la CAP; deplasări în timpul stagiului militar în Banat.

Ghindă Chirachița (Tica), 33 de ani, 3 clase; nora informatoarei Voinea N.Ioana.

896. BĂNEASA, jud.Constanța. Așezare mare (aproximativ 4.000 de locuitori), veche, situată pe șoseaua Ostrov-Constanța la aproximativ 25 km est de Ostrov. Ocupații: agricultura, viticultura, creșterea vitelor. În sat vin să lucreze locuitori din satele vecine. Localnicii nu merg să lucreze în alte părți.

Răduș C.Gherghina, 71 de ani; 1 clasă. Deplasări ocazionale la Constanța.

Grosu T.Gheorghe, 38 de ani; 4 clase. Deplasări în timpul stagiului militar la Iași, Bîrlad, Rădăuți.

Boicea Gh.Elena, 43 de ani; 4 clase.

Răduș Geta, 21 de ani; 4 clase. Soțul informatoarei este muncitor forestier.

Ilie M.Marioara, 10 ani; 4 clase.

897. ADAMCLISI, jud.Constanța. Sat situat pe șoseaua Constanța-Ostrov la aproximativ 40 km. este de Ostrov și la aproximativ 62 km sud-vest de Constanța. Ocupații: agricultura, creșterea oilor. În sat există o fabrică de diatomit. Localnicii se duc să mai lucreze la unitățile agricole din împrejurimi și la cariera de piatră din apropiere.

Rogoveanu Dragomir, 82 de ani; nu a urmat la școală; născut în jud.Sibiu, venit în Adamclisi la vârsta de 5 ani; nu a satisfăcut serviciul militar.

Primejdie Sintioana, 83 de ani; 3 clase; originară din Albac; soțul născut în jud.Olt; deplasări în timpul primului război mondial la Brăila unde a stat 7 luni.

Neacșu Florea, 46 de ani, 8 clase. Deplasări în timpul stagiului militar la Constanța; părinții originari din Vlașca.

Grigore Paraschiva, 42 de ani; 4 clase; este fiica informatorului Rogoveanu Dragomir.

Neacșu Ion, 10 ani; 4 clase; fiul informatorului Neacșu Florea.

898. TOPRAISAR, jud.Constanța. Sat situat pe șoseaua Constanța-Negru Vodă, la 20 km. sud-vest de Constanța. Ocupații: agricultura, creșterea vitelor.

În sat vin muncitori sezonieri din Oltenia și Moldova. Dintre localnici, unii lucrează în Constanța (navetiști). Populația, aproximativ 2.000 de locuitori.

Năstase Grigore, 80 de ani; 5 clase; deplasări în timpul primului război mondial în Moldova.

Chirilă B. Ioana, 65 de ani; 5 clase.

Nedelcu Gheorghe, 45 de ani; 6 clase.

Bălănescu Maria, 39 de ani; 7 clase.

Mihalache Maria, 21 de ani; 4 clase.

899. CHIRNOGENI, jud. Constanța. Sat mare (peste 3.000 de locuitori) așezat la 10 km nord de Negru Vodă. Ocupații: agricultura, viticultura, creșterea vitelor. În sat sînt angajați muncitori sezonieri din Oltenia și Moldova. Localnicii nu merg să lucreze în alte părți.

Nachiu M. Ion zis Ion Albu, 64 de ani; 4 clase. Deplasări în timpul stagiului militar la Constanța și Brăila. Informator NALR. Bun povestitor, gesticulație abundentă.

Mîrdău Ioana, 74 de ani; nu a urmat la școală.

Excelentă povestitoare.

Vișan Gherghina, 40 de ani; 4 clase. Bucătărească la grădinița de copii din sat. Soțul brigadier la Construcții în cadrul CAP.

Buzurna Anișoara, 11 ani; 4 clase.

900. LIMANU, jud. Constanța. Satul este situat la 5 km sud-vest de Mangalia. Ocupații: agricultura,

creșterea vitelor, viticultura. Unii dintre localnici lucrează în Mangalia, făcând navetă zilnic. Populația, aproximativ 2.000 de locuitori.

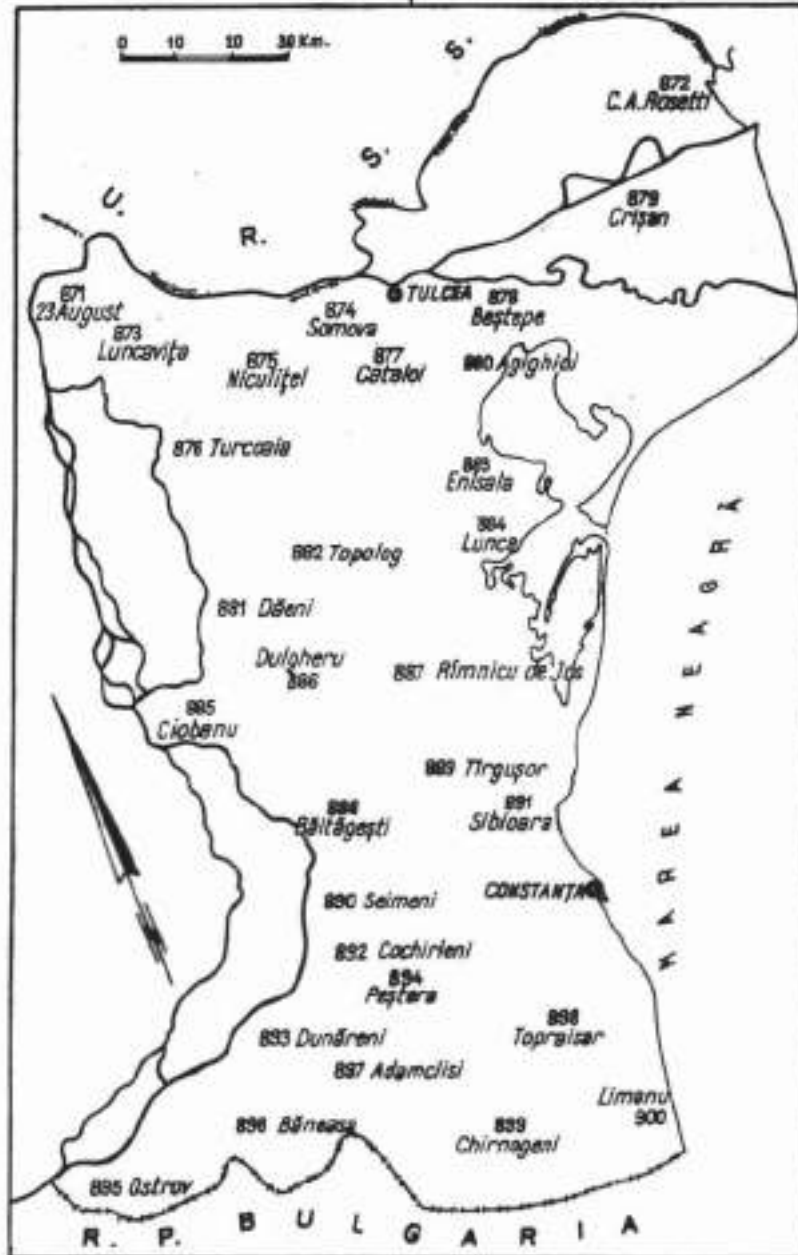
Rădulescu A. Marin, 73 de ani; 4 clase. Născut în Ghimpați-Vlașca, venit în sat la vârsta de 1 an. Deplasări în timpul stagiului militar în Bucovina. Croitoru M. Gherghina, 66 de ani; 2 clase. Părinții informatorului sînt veniți din Vlașca.

Dragoș Grigore, 41 de ani; 4 clase. Părinții informatorului au venit în 1904 din Păgăraș.

Petre Elena, 39 de ani; 4 clase.

Pavel Tudor, 11 ani; 4 clase.

HARTA LOCALITAȚILOR ANCHETATE

LISTA ILUSTRAȚIILOR

1. Trișcă Elena, C.A.Rosetti (Tulcea)
2. Constantin Sandu, Luncavița (Tulcea)
3. Constantin Maranda, Luncavița (Tulcea)
4. Cristea Gheorghe, Luncavița (Tulcea)
5. Paraschiv Maria, Luncavița (Tulcea)
6. Chiracu Neculai, Luncavița (Tulcea)
7. Brăcaci agățat în pom, Luncavița (Tulcea)
8. Casa informatorului Constantin Sandu, Luncavița
(Tulcea)
9. Mita A.Popa, Somova (Tulcea)
10. Moleșag Gheorghe, Somova (Tulcea)
11. Chirică Ioana, Somova (Tulcea)
12. Marcu M.Vasile cu soția, Niculițel (Tulcea)
13. Dălcăran Petre, Niculițel (Tulcea)
14. Casa informatorului Mihai G.Simion, Cataloi (Tulcea)
15. Mihai G.Simion, Cataloi (Tulcea)
16. Ion L.Mocanu, Beștepe (Tulcea)
17. Pavel Nastasia, Beștepe (Tulcea)
18. Casa informatorului Anton Grigore, Crișan (Tulcea)
19. Cuib de berze, Crișan (Tulcea)
20. Grup de informatori, Agighiol (Tulcea)
21. Croitoru Gafița, Agighiol (Tulcea)
22. Pintilie Elena, Agighiol (Tulcea)
23. Frații gemeni Maria și Andrei Croitoru, Agighiol
(Tulcea)
24. Grup de informatori, Agighiol (Tulcea)
25. Duien, Agighiol (Tulcea)

26. Rîșniță pentru cereale, Agighiol (Tulcea)
27. Dan, Agighiol (Tulcea)
28. Ioniță Dragomir, Dăeni (Tulcea)
29. Voica Ioniță, Dăeni (Tulcea)
30. Lazăr Ștefan, Lunca (Tulcea)
31. Cuptor, Lunca (Tulcea)
32. Bucur I.Gheorghe, Lunca (Tulcea)
33. Ion V.Radu, Cióvanu (Constanța)
34. Oancea N.Victor, Rîmnicu de jos (Constanța)
35. Marian St.Maria, Rîmnicu de jos (Constanța)
36. Taulea Gheorghe, Băltăgești (Constanța)
37. Dragu I.Nicolaie, Băltăgești (Constanța)
38. Raicea Gheorghe, Băltăgești (Constanța)
39. Bîrsan Stana, Tîrgușor (Constanța)
40. Casă din Sibicara (Constanța)
41. Roată de tors lîna, Sibicara (Constanța)
42. Turcan Ion, Sibicara (Constanța)
43. Bucătărie de vară în Cochirleni (Constanța)
44. Popa Gherghina cu fetița, Dunăreni (Constanța)
45. Cuptor, Dunăreni (Constanța)
46. Pioniță, Dunăreni (Constanța)
47. Cuptor, Dunăreni (Constanța)
48. Voicu Dumitru, Peștera (Constanța)
49. Ene Dumitru, Peștera (Constanța)
50. Răduș Gherghina, Băneasa (Constanța)
51. Rogoveanu Dragomir, Adamclisi (Constanța)
52. Primejdie Ion Sînchioana, Adamclisi (Constanța)
53. Greceanu Constantin, Adamclisi (Constanța)
54. Năstase Grigore, Topraisar (Constanța)

55. Vlădescu Gheorghe, Limanu (Constanța)
56. Gigea N. Petre, Limanu (Constanța)
57. Casă veche dobrogeană
58. Casă nouă dobrogeană
59. Petroi pentru treierat în arman
60. Iatec (targă) pentru peie
61. Tarpen pentru tăiat stuf
62. Turnă le oi
63. Țăran dobrogean
64. Urzitul țărilor.

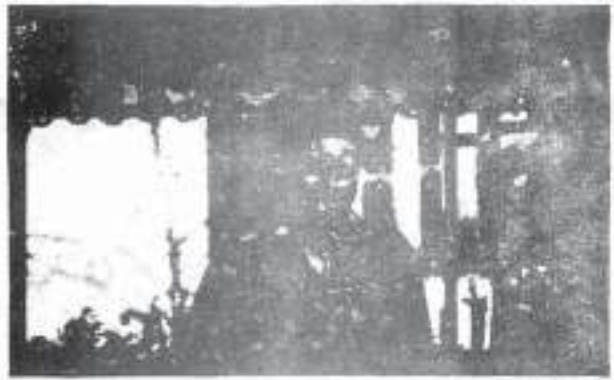
1

2

3

4

5

6

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

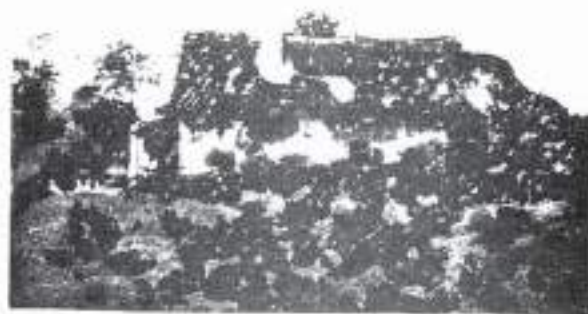
24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

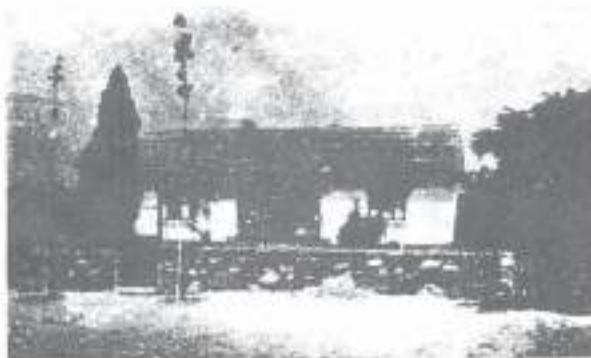
37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

52

53

54

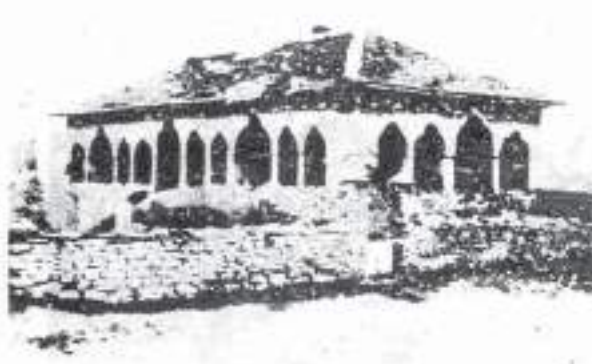
55

56

57

58

59

60

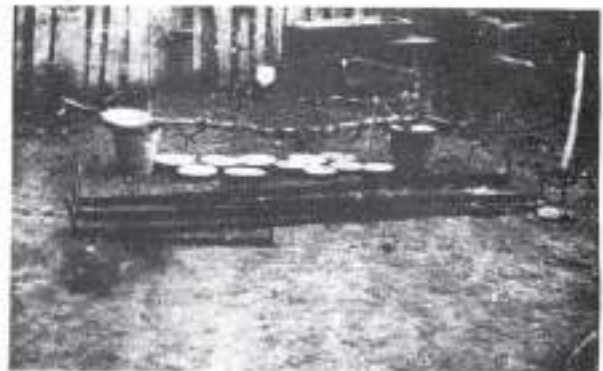
61

62

63

64

871. 23 AUGUST

(jud. Tulcea)

Oulegere: 1973; PL, VH, RP, NS; transcriere: RP

aşa peste mult era

- 5 era pesti...svirlam cu prostovolu/ş nu puteam şî săltăm doi
îs în barcă//aşă peste mult era/da//şî...am pescu¹it^u/cu se^tş/dî
...d-esteş di babuşeş/di bibân/nè^d duşan nuşapteş/leş punşam/leş-ntin-
deşam/leş punşam la stănog/dup-aiş dimineşă ne sculam pă la uora
doşo/aşă ne sculanş dimneşă/vaşă era/ne sculamş/ne duşam şî le
10 luşem/leş punşam...leş stringşam în parcă/pînş la [k] aşă să făcă
ziş-aproxapi/leşă gata ş-leşi/di [ε] discursăti di...di pesteş/leş pu-
nşam în barcă/în punşă [k] vînşam aiş la baz [k] la vad/und-eră
vadu/leş punşă/şî-l duşamş la...la pescării-l duşamş//dimineşă
plecămş cu el la...//
- 15 doreşă vro două uoreş/zişă/p-orăş iar plecămş//da//şî/leş pîn [k]
neş-apucămş//unşă [k] un tovarăş plşecă la se^tş/şî leş-arşjă le scu-
tură [k] lē făcă gata pentru pūş iar nuşapteş/şî unş plecă la
vintirş /c-aveşă vintirş // punşam [ε] la vintirş / cătam
vintirşli/punşam pestil la sac/...nu ca acūmăşⁱl adūş la kerhanăş//
20 băgă la gaşă//leş punşam la sac/punşam sacş-aşă maiş sus ca să nū şă
răsuflş/s-aişbe el loc^s să răsuflş/cătam und-erăş stufu maiş dşes
il punşam în culşari/c-a doşă zi cînş^d vînşam cu pestş¹ la...de la
aşă să luşem şî [k] d lă setş/să luşem şî p-asteşă dşⁱ la...de la
vintirş//leş plecămş cu el cu tş^uotuş/da//
- 25 după aşă eră [ε]tuşamnăş//tuşamnăş/plecămş cu năvşadşⁱli/trăşganş cu
năvşadşⁱli//cu năvşadşⁱleş erăş şapteş obş zeciş uaminş cari pescūşamş cu
năvşadşⁱli//acoloş/la năvş^uodş/erăş douăş bărcăş mărş/careş-ntindeşamş năvş-

du/și vro...zecei înșt¹ cum v-am spus/cări...trăgăm la iel//toată
 zlua pescuiam/că era [ɛ] tuamnă/și nu să strică peștili/n-avea ni-
 mi/in [ɛ] cepea timpu s¹ fi bun/frig//șă-l strîngăm/ [ɛ] peș^tle-l
 duçam la...lățimi/acolea lă lățime era punc^d de pescării/il ā...
 5 îl cîntăream/cîntăream acolo/-l duçam puneam în cări/ș vineam cu
 iel tuată nuptea/d¹ la lățime/pîn-acasă/acasă plecam...puneam la
 bac/dacă nu plecam cu iel/aldata plecam cu el...dimnia [k] f¹ șia-
 ra atus cum vineam cu el nuptea//da aldata plecam cu el dimnia-
 10 ta//cînd era marfa mai mult-o puneam direct în bac//puneam direct
 în bac/fișcare pescar în punea peștile/avea uomu lui cari să
 spunea pricač//omu care^s t¹ca cu peștile era pricač//fișcari p^u-
 nua peștile-acol^o dioparte/l [ɛ] er^a pești mult//fiicari-avea...
 un năvod avea cîn șase mi¹ di ki¹ogram¹ di pești//

[Și cam ce pește prindeai ?]

15 iera crap/...soman/șalău/...știucă/babușcă/astea era peș^tl¹ di
 ...di năvod//da//și din vintir era...caracuda/l¹inu/babușcă/că
 crapu [ɛ] mai mult f¹...tuamna să prind¹ iel/da//
 și iar/pă urmă...f iarna/pă gață/ma erau zătunani/...iarna//
 mergei^z pă gață și [ɛ] fca¹ așa un ok/di...te uita¹ p¹ el/cîn te
 20 uita¹/ca vierm¹f stătea peștile-acolo//da/[stă]tea peș^tl¹ ca
 vierm¹ s^{tă}tea//și imedeat/cîn vedeam așa/că te pește/mă duçam ime-
 deat/luam plăș/plășli/și făcăm canal//făcăm canal/gaț-așa uluc/
 tășam tot stufu cu tarpanu/cu un cosor di āla di baltă/tășam tot
 stufu/p-or^{mo} curu [k] curățam bini/și alți di urmă întindea plasa//
 25 întindea plasa//făcă un patrat așa cît esti căsa [k] camer-asta
 aič//

acuma di-acolo.../ne duč¹ăm//luam ā niște beți/cu niști
 cauc¹ucur la cap/ș¹ făcăm c^uopč//c^uopč//în porțiunea asta așa
 aič//asta era tot înkis//și d-e¹iča făc¹ăm...un canal//și-șkideam

¹Gest.

de-acolo pân-aică//⁸-acolo băteam băteam bățiam băteam/făcă bōc
 bōc/bōg bōg/bō/s-apă că hodorog⁹a tare//și/f¹ lăsam așa...dișkis
 alic//p-ormă/iel/plecă tot//nuaptea plecă tot în parte-asta/s
 stringă grămadă//iar a doa zi/cî vineam aic/apa limpidi//că ne du-
 5 căm dinca¹⁰ce//iel ni trăgi-ncol la asta//așa merg¹¹am pînă cînd ūl
 stringam într-un c¹²ort/la damcă//[ε]așa spunî damcă//il string¹³am
 la damcă//acolo puneă virșili//acolo pri [ε]găs [k] nu p¹⁴tea să rî
 [k] da nu p¹⁵tea să ridi¹⁶doi is¹⁷ō...sculă-m bărcă//[ε]eră impo-
 sibil s¹⁸r¹⁹di²⁰c o sculă-m bărcă//î spunea d la zăt²¹on//să t²²că iar-
 10 na așa să ducă iel grămadă//că pești/crapu/mai cū s²³lămă crapu/
 iel î fuarti jaker la pris//da el ari trei p²⁴ars cari-î cel mai
 pr²⁵ost//iarna/la zăt²⁶on/ă vara/la gard/vini la gar singur/să iesi
 la dunări/și i²⁷intră-n uob²⁸or/să ies²⁹ la dună[re] //și iarna lă...
 zăt³⁰on/trei p³¹ars cari iel î cel mai pr³²ost//da vara ca să între la
 15 vintiră/el nū intră la vintiră//nū intră la vintiră/iel î fuarti
 ...fuarte h³³ot//da de trei ur³⁴t î cel mai pr³⁵ost//că iel cîp să be-
 ti/iesi undi-î apa d³⁶o palmă//și-l pris³⁷ și mata/cu m³⁸ana-l
 pri³⁹st//pu⁴⁰ min-acolo j l-ai pris⁴¹na//il pri⁴²st//da//și iarna cum
 v-ă spus/la zăt⁴³on//și i⁴⁴e [k] vara/faci gard//gar⁴⁵ cu limb i⁴⁶
 20 gard/acol⁴⁷ frumos/s-iel într-a⁴⁸ică/și nu p⁴⁹qa să ma iesi-napoi//
 acolo stă//a⁵⁰ pris s-așa/am avut aica pești [k] în patrujdoi a
 fos pești mult//

în patrujdoi a fos peste fuarti fuarti mult/fuarti mul⁵¹ peș-
 te-a fo⁵²st//aruncam cu prostov⁵³olu/aviam un zăt⁵⁴on din asta acol la
 25 kosa/le golu jifli/und⁵⁵i-î s [ε] stația di pescărie acol/nū j
 dac-as foz vodată//am auz⁵⁶i c-a fos cineva cu d⁵⁷umnea⁵⁸stă acolo//și/
 ac⁵⁹olo/avem noi zăt⁶⁰onu//am plecă să vini⁶¹ cu pești la cantar//
 cîp v⁶²ni⁶³ cu peș⁶⁴ti⁶⁵ la cantar/vedem numai bărsă p⁶⁶ă mal'pă mal/cu...
 pești//

¹ Nume topic.

"mă cî-s cu ăstea măi nicule ?" spun Țo lu un tovarăș a mieu//
 "mă petrăki/păști"//

"da di undi pște [k] at-ta pescării mă băeătule ?//ă ūti păști
 dômne !/ă ūti piște"//

5 m-ân dat Țo jos/mă ui dî cōlo/mă ui cōlo/n fini//în timp-osta
 to'g ma ăra băeātu dînsului/să sătŭ'ăse de priș păști//

"mă iordane" zic/"dă-m prostovolu mia mă/iz dau cîș su d dî
 lei/dă-m prostovolu să dau și Țo/...să priș-Țo măcar [k] măcar
 o bărcă mă !"//

10 "neș petrăke/nu pos să-l dau cā tata mă ocăriște"/

"dîă-l mă/că pântru mine nu ti ocărește"/și mă-a da băeātu
 prostovolu//nu vă spūn/ăsa ca să vă mind/da n-ân da ju [k] n-an
 da juma di Țoră//vini-un cētățian și-n spūne:

"băgă cu gonderu ai'c//ai'c să bas petrăki/c-ai'c i păștile"//

15 cînd am aruncat o dată prostovolu/nu p'țeap să-l scot afară !
 //da//l-ă scutură re^{pdi} m bărcă/să ma arunc o dată/să ari-un
 ferestruu/i spūne ferestruu/un gîmpi pă s [ε]pă ș [k]spati/ș c'or
 tana/și s-a apuca doi trii ișt di fe [ε] di ferestruu-ula//da
 dasupra ăra//și să....ș-aruncău cu totu/grămadă//cîn o scoteam/
 20 ăsa vîneș//strejli/iel s [k] cădeș pă joz di mul cî ăra/ca
 ūmbrăla/ăsa să strîngi/da//cā Țo-ș sp'neș lu tata/
 "tată" zic "dă.../di cî ūari tată/cînd aruncăm Țo prostovolu/
 lu/j l-aruncă grămadă tat'ă/di cî il să strîn [k] di cî să dia
 [k] cūm să disfăcē el di [ε]dî...Țo abeă-l scoteam ?"//

25 "bă" cē/"prost eș mă !" cî// "păi păștili di [ε]disfăcē prosto-
 volu mă !/iel/di mul și ăra/iel/d[ε] se întindeș//tu-l...il
 strîngēi"/da//ăsa păști mult/fuărți mult//

atuncă...am da și n'oi/am dat...pl'ecăt cu el acolo/cu...
 bărcă la zăton/cu...am priș vro ūop sūt kilo grame am priș/da

n-am pri [k] n-a făcu juma di u'orâ//ș-a loat altă barcă di-acolo/
 z vinim ais/să dăm gar//cînd am vînit/n-am mai găsi di [ε] vo
 u'obzîj di kilē/atⁱta am găsit//iel/imedeaț/că p^lestili/cî s-a lă-
 sat olecutică/n-a mai putu nimeⁿea/său iel pã urmă să retrăgi/
 5 plgacã//iș mutã locu/da//ș-a pl^leca p^lestili//am mai găsi obz^oj di
 kilē/n-am mai găsⁱt atⁱta peste să...//ș-atunca io n-an du ș-an
 găsⁱd vro doi crapⁱ/di pașpi kilograme-ntr-o barcă//a lua ș-io
 u'unu//"măi" zig "nică/pã asta l-jo [=iau]" zic/"fiiî c-o fi/fl
 ieu sã-l fag batoc pãntu la iarn-afumat"/î sãrat și afumat//

10

petrakî țagodorescu
 șaizeșcinj de an^l

un borș pescăresc

[Să-mi spui acuma ce mîncăruri se fac din pește.]

un borș pescăresc/...i-ales p^lestile care-i cel mai frumos/
 15 l-aleg/știm cum făcăm noi cîn ne d^acăm î cîn [k] la năvade/cînd
 alegăm crăpu cel mai frumos/c-aveam î bucătaru aviām [k] ierām
 n^oo yamen ș cu bucătaru zece//ne puneam șă...alegăm/"ei ! dăm
 p^lesti la b^uorș">//luam un cuș/din asta...pesc [k] d-eia di nueli/
 l-umplem alegăm crăpu cel mai mare//ac^umă din cra^bna ! bă^let
 20 spunea/c^e "mîa-m placē și s^omn"/ala-i placē și plătica/...altu-ⁱ
 placē salău...//aleg^a pun^a p^lestⁱlⁱ ce-i măi frumos//

puneam/îl rădea/îi î...puneam și la foc//apa/c^lapă/t^ot
 odată//odată t^ot/da//ferbea//după c-a fert/a simțit c-a fer^d bini
 p^lestele/atunca î puneam/zarzavatu//puneam/mărar/leuștean/pătrînjâl/
 25 c-avea...c-avea iei acolo puneam/ciapa/to^t c-avea//după asta/cîn
 să termenă/aprupi sã fiî gata/îi puneam î...isentă//

atunc ira isentă / nu era sarⁱ de lămîi î puneam isentă/

5 aia-¹ f¹u¹arti t¹ari//f¹i p¹un¹ă i¹sen¹ța/¹i¹sen¹ța-l f¹ăc¹ă a¹l¹b/c¹u¹ a¹i d¹re¹gi
 u¹m b¹orș c¹u u¹o¹u¹ă//¹i f¹ăc¹ă a¹l¹b /d¹a//i¹l f¹ăc¹ă a¹l¹b/i¹l d¹ăd¹ia la o p¹ar-
 ti//¹i d¹ăd¹ea la o p¹ard¹i la r¹ăc¹ă¹i¹t//t¹rei d¹eșt¹e-av¹ea unt¹ura p¹ă ¹el//
 c¹ă sp¹une¹i c¹ă i¹e r¹ec¹i//d¹ac¹ă t¹e u¹i¹ta¹ la ¹el aș¹a/e r¹ec¹i//d¹a unt¹ura
 5 nu-¹i d¹i d¹ea v¹o¹i s¹ă i¹esi a¹bur¹u-af¹ar¹ă//d¹a/¹spu¹ne¹ă c¹ă-¹i r¹ec¹i//d¹a//
 d¹ăd¹ea¹ d¹eop¹arte/at¹un¹c¹ă/av¹ea...m¹asa/ș¹i sc¹ote¹ă p¹est¹ili//p¹un¹ă st¹ea-
 bl¹ă/av¹ea o st¹ea¹bl¹ă di l¹em¹n/p¹un¹ă p¹est¹il¹i aș¹a st¹ea¹bl¹ă c¹it m¹asa/
 a¹i¹o¹ av¹ea n¹uma o d¹isp¹ăr¹itur¹ă/at¹it¹ă/m¹ai m¹ic¹ă/ș¹i p¹un¹e [k] f¹ăc¹ă...
 ă s¹aram¹ura//di m¹ui¹ă p¹esc¹ari//d¹a/p¹est¹ile-a¹iș/ș¹i sc¹urg¹ă a¹i¹o¹i s¹a-
 10 ram¹ur¹ă/f¹ăc¹ă s¹aram¹ura/p¹un¹ă ¹o¹t¹et/ă¹sta [ç] i¹sen¹ța pu¹tin¹ă/p¹un¹ă
 s¹ari/ș¹i ar¹de¹i//ș¹ f¹ăc¹ă a¹ic¹ă/v¹ine¹ă s¹aram¹ura/d¹a/p¹est¹ile-ac¹o¹l¹o//sc¹o-
 t¹ea i¹n m¹ai m¹ulte st¹ea¹bl¹o/la u¹am¹i¹n¹//ș¹i m¹in¹că p¹est¹ile//d¹up¹ă ș¹i
 m¹in¹că p¹est¹eli/s¹ă p¹un¹ă ș¹i m¹in¹că b¹orș//

d¹a n¹ai¹nti/c¹înd ar¹ăj¹ă p¹esc¹ari tot p¹est¹ile/p¹un¹ă la l¹ăst¹/tot
 15 tot/g¹ata/i¹er¹ă g¹ata/p¹un¹ă la c¹are/s¹ă p¹l¹ec¹e/f¹iis¹c¹are b¹ăe¹at i¹n ale-
 g¹ă a un¹ c¹rap/c¹are v¹re¹ă i¹e¹ d¹-ac¹olo un¹ p¹est¹i/c¹are-¹i p¹l¹ec¹ă l¹ui//f¹ă-
 c¹ă [ç] p¹ro¹ș¹ap//f¹iis¹c¹are s¹ă d¹uc¹ă d¹io [ç] d¹iop¹arti/s¹ă asc¹ute¹ă l¹em¹n/
 be¹ș¹o¹ru/ș¹i s¹ă p¹un¹ă/ș¹i-s¹ f¹ăc¹ă p¹ro¹ș¹ap//ș¹i-mp¹re¹ju¹ru c¹au¹un¹l¹i//c¹it
 f¹erb¹ă c¹au¹un¹u/ș¹ f¹iis¹c¹are-av¹ă...p¹ric¹an¹ca/s¹ă sp¹un¹ă p¹ric¹an¹că/d¹ac¹ă
 20 ă¹er¹ă j¹um¹ăt¹ăti p¹ric¹an¹că/d¹ac¹ă ă¹er¹ă tot ă¹er¹ă p¹ro¹ș¹ap//la d¹oi c¹rac¹//p¹un¹ă
 ...c¹rap¹-a¹ic¹ /d¹a/f¹ăc¹ă p¹ro¹ș¹ap//c¹a/d¹in i¹e¹ s¹ă a¹ib¹ă a d¹o¹u¹ă z¹i/la
 b¹alt¹ă/s¹ă m¹ăn¹in¹ci p¹ă t¹u¹an¹ă//¹st¹i s¹ă a¹ib¹ă f¹iis¹c¹ari...b¹uc¹ăta l¹ui d¹e
 p¹est¹e p¹răj¹it/s¹ă m¹ăn¹in¹ci p¹ă b¹alt¹ă/d¹a//

s¹ă/...aș¹ă f¹ăc¹ă¹ău//a d¹o¹u¹ă z¹ia f¹erb¹ă p¹est¹e ș¹i m¹in¹cău//d¹a/
 25 un¹ia m¹ai...s¹ă s¹atur¹ău/m¹ai f¹...p¹est¹e p¹est¹i p¹est¹i/f¹i f¹iic¹ari z¹i
 p¹est¹i/ș¹-u¹i¹te p¹est¹ili i¹ gras ș¹i/...c¹rap¹-i g¹ri¹eu¹ la m¹in¹c¹are/ n¹a//
 ă¹sta f¹ăc¹ă¹ăm...p¹est¹il¹i/p¹ro¹ș¹ap/

[Dar ziceai că...]

s¹ă/...d¹e c¹rap//i b¹at¹og//i¹l f¹ăc¹ăm i¹l s¹ăr¹ă [k] i¹l i¹

(Gest cu degetele în formă de V .

[Din pește mare făceai...]

pește mare/sigur/păi¹ v-ă spus/i păi¹spi kilograme/șop kilograme-a avu/nouo kilograme/da de-atunc¹ i n-a^m mai put^ut așa mări//mai mic am avu/da mai mări ca ăla n-am [ε] n-am avu^t/da//

5 l-am i¹ tăgăt i/la sari/l-am pus la sari/l-am pu^x la sare/a sta la sare doozeșpatru di ori/p-ora-ă luad d^t la sari/l-am pus in niște apă reči/la apă reči/l-am ținud vrēō zeči minute-așă/p-ura d^d la apă reči l-ă scoa//l-ă scos și l-am pus lă...vint afară//l-am pu^x la vint afară/p^â urmă/după ăsta/l-am a [k] pus la afumat//l-am pus la afumat//s-a afumat așa cam cit...cit a trebu¹it el//dacă s-a afumat/s-a făcū^t că jamb^uonu//mai bun ca jambonu ăra//¹el i¹ gras tare/ăra bun/da//ș-așă făcā și crapu//batocu//

[Același]

a^m mers la vînat

15 [Nu mergeai cu tata la vînatoare ?]

a^m mers la vînat așă/la giște/la rașă/lă...//da/kar in parte-așă am mers lă.../cu dînsu/...la golu jiji acolo//a^m mers cu el/hai i iō eram di vro...șaișpe șă/sapțișpe an^t//

"ha petrăkie¹e/merș^t cu mini"/că iel petrăkie-șă spunea/"merș^t cu mini"//

"hăi că m¹erg"//

m-ân dus cu iel/ie m-an culcat in...bașu bărci acolo/ș-iel stătă/cu arma gata la giște//er^a parcă pă săptămăna mări ăra// stind iey acolo/pănci//trăci că i vîna jos/ăsta ș [ε] mai sunt și zbăncur¹ vînatorej^t d-ăsta nu-i bănc//atunca am zis ey că tătăl meu vînează fuărți bini//vînează fuărți bini//

iar i/"mă i/fii atē^t/petrăkie !"/iar strigă la mine/ie/iar

salt capu de-acól di m̄...bașu bārçi/inaintea bārçi sã kãm-acólo/
 20 veli cū um paltón//iãr mã uît/pea !/strimbã gîtu/cãdie hūv !
 joa//le lãsa/la ziua sã le lei//

[in] fine-am...fãcut iel vro patru gîste-atũncã/niște rați/
 5 vînad bũn/bun vînat //ș-am pl¹ecãt amind^uoi//io acũma bîzfiam/sã
 pleg mã reb¹idi/cã erã floriili/la floriã la noi sã fãcã h^uorã/cã
 20 gō trebã sã f^hiu i sãt/da//

"mã¹ petrãkie/ai sã m̄erj¹ ș p-aicã mã/cã sun sitar¹ mã" //

"ãsi-mã tãtã-m pãci drã cu sitar¹ m̄atalã-acũma !/cu sitar¹/ã
 20 sã m̄erg^{en}/n-ã distul vînat ? cẽ sã mã..." //

"hã mã petrãkie/hã ș p-aicã !//hã ^uoleacã"/aveã cini/un
 cini dic//

ãm plicãt//hã s-õ lom pã [k] aș lãt-o pã drum-ãla p-acólo
 //atũncã am vã² ș-ã pã tãtã cã vînezã/cã-i vînatõr/ãdivãrã vî-
 20 natõr// [E] sitar¹ fãcẽ fa [k] așã fãcẽ niști cõturt¹ cîn fug/fuar-
 tã...iũs sunt// am ube [k] ã...cînli/cînli m̄ergã-nainti/și cîn
 o^dãt-a pontãt/a rîdicã piçõru-n sus/...și/cã uș-așã: sitar^u//cîn^d
 a spũs "pîl die !"/cîn a spũ "pîl die !"/cînli s-a repẽz^{it}//iel/
 pãc !// "ẽ !"/șic "tãtã-i vînatõr//tãtã acũma" șic/"fi vînatõr"
 20 șic// "recunõs^o și io cã-i vînatõr" //

[Același]

[Pîne, pascã și ghismanã]

[Sã-mi spuneți cum se face pînea aici.]

cũm sã fãcẽ ? sã pũne...fãlinã/frãmintãm i cū drojdia la ũ
 25 loc/cãri-i fãcim fãcim mã puținã la arãgaz/cãre nu fãcim fos la
 cuptõru mãri uo lãm la mîn-așã fuãrt¹ frumõs formãt rotũnd o pũ-
 nim pã o lopãțicã ș-o azvirlim in cuptõr/așã sã...^uõ potrivim

cuptioru cum trebui sa fie ca sa...da//

[Si ca sa creasca ce-i puneati ?]

drojdie/am spus ca o framintam cu drojdie//

[Dar daca n-aveti drojdie ?]

5 cu drojdie/sa mai face din i v¹in tuamna cin fermentaza vinu/ adunam spum-aea s-o facem cu faina mai uor di poru/si facin gogoluse-asa o punia la uscat/ce s-avem in cursu...da noi suntem aproape di oras ale/si todeayuna pastram drojdi¹/io kar acuma im pastrez in frigid¹er/ca sa am i te^t timpu-asa/sa nu-n lipseas-
10 ca//da/dea mamic^a/asa Mobianu¹esti cu drojdi di la vin/cind fier [k] mentaza vinu-atunc/s-aduna spum-aea/s sa fa^g gogoluse sa pun la uscat/s pi-urma pastrati-ntr-o pung^a/si avem tot anu pina iaras¹/sa face a [e] doilea cules la vin/atit¹e cu...// [...]

[Dar la Paste, faceti si asa cu brinza...?]

15 pasca !/da sigur ca da/facim pasca cu briza/sigur ca da//pas-
ca o facim [k] intindim tot din alustu di la cozonac/intindim
o fuarte pe tav¹ rotundi/facim in forma di cruci/vopsim un ou
mai nainti daca facin si-l punem derep la mijlocu pastii/si um-
plim a cu briza//da/sa faci pasca//im briza sa pune strafidi/
20 mirsur¹ i/in fin¹ uoa/stit¹ ? da tot cu cocca dintr-aea cari
facim la cozonac//kar i io am i cupt^uor ale/ca nu eri kar tuata
lume¹ stis ? cuptoare/si vecinili meli p-ais pimprjur/toate
vin la...cop^u la mina-ais la...//s-am vazut stis/si la mai ba-
trini/cum fac pasca/cum f.../da//

25 [Dar ghismană se făcea ?]

da sigur/si gisman/cin^t fat^a av¹em si no [k] io am vaca/da
sigur ca da/si gisman duamna !//facem//sigur ca da//

ghismanu-l batim i sapti opt o^uo/zeci/depinde/dosprezede citi
sa-ntimpla-n ca[s^a] //drojdi¹/strecuram corasla/atunca prima co-
30 rasla care i de-o zi a doza/si amestecam cu faina fuarte

suptîre-asa/mai f' suptîri ca la clătiti//și pînă lă tavă/usă bine
 ne cu gresini ca să nu să lipșească/[ε] băga^d la cuptîor/gîsan/si-
 gur că da/fiicari care arî vac-aice-n comună/eret că nu esti ca
 să nū să facă...ă gismen//cînd fată vaca//cē spune/"măi ! mai sa
 50 zi dōo/tre să mă pregătes că fată vaca dī drōjdi di uōo/cā..."
 da//

dănilă frăsina
 treizeștipătru de an[†]

să făcă pă ursită

10 [Ce fac fetele la Anul nou ca să vadă cu cine se mărită sau
 ce făceau înainte ?]

cē să vă spuā...? nū șt[†]u [i] cē făcāu fetilī la anu nou/la
 noi nū[†] e un f...poate pîn alți comun[†] i...

[Nu se duceau pe la pari...?]

15 ā da/cu [k] ā că să făcă pă ursită !/ā ! asa pă ursită spunis/
 creșām cā...dā/să dușau la par[†] i asa spune mămica/aeuma fetilē
 dūamnă nu mai au timp [i] ca să mai să ducă/că ieli...sin^d mai i
 grăbîti/inainti cī [k] de ezemplu mămica s-a mărită la dōozeșapti
 di an[†]/și spūni...dacă ierāu vacilē în cūrți legate/mergā la
 20 vacă/și o pālșă cu piș[†]ōru cā cîț[†] an[†] mai treči pînă sā..."hăi
 o dată !"/dacă ierā[†] o vacă lieneșā [i] la un an/doi/trei/mămica
 pînă cîn s-a plictisīt a trecu^d dōoșase de an[†] [i] ca vaca...//
 sau de egzemplu mergā.../nuapteā/la un gar și legā un f...
 pār carē erāu puș[†] la gard/să vadā a dōa zi cum iē [k] cum ar[†] sā
 25 fii sōțu vi[†]itor/dacă ar sā fii coc^ușat/sau fii înalt/sau mai ștī
 io cūm/mergā cu uōki-șkīș/și...da//

și pă ursită tōt în i [ε] f' șgāra de ajun de anⁿ nou/mergāu la

fîntînă/și luau apă fără ea să... [E] vorbească știs ? sau să ridă/
 trebură să fii fuarti serișăși/să luau apă/să vină și pună în pa-
 har/asta mamica m-a spus mia c-au făcut ieri treburi-estea știț?//
 și Cerneșu & Cenușă cū mîinili pã dos așã cu cūru/punșã veregéta...
 5 o verigétã dî Țo familie carî erau nedispãrtis știț¹ ? o familie
 carî...fî fini î dădeã drumu c-uș fir di pãr și/priveã acūolo-n
 pahar-ola pînã-z videã Țursitū/deș la cîne gîndșã cret cã dacã-l
 videã atūș p¹ la dõospreecșe nuãptșã/...știu/da/di asta dã/î-adi-
 vșã cã așã fãcã mãmica/așã m-a spus/c-așã ierã înainte//da/dec
 10 acūmã nũ mai știu fetili cî mai fa^c/cã fetișã mșã [1] i-n clãsa
 opta și n-aj dorî așã cẽvã/sã ști¹ cîț î cînd [E] cînd ar sã așle
 ursitu/cã are di-nvãțãt încã//c-acūmã fetili plãcã la școl¹ i/
 așã fãcã lũmșã fînsinti...//

[Aceeșã]

15

ã sãrit în apă

ierãm î fetișã io cîn mergãm lã...la tãjãt pãnã cū tãticu/
 p¹entru vãc/cã ẽrã apa mãri înainte de dicũ ășta noș am avũt apa
 pîn-aiã in...//și mî s-a-ntimplãto datã cã mî-erã fricã fuarti
 mul di lipit^uor¹//di undî mî-a ajũs o lipituarî di picuarî/di
 20 fricã cîn am vãzũt-o c¹ s-a lipit/ã sãrit în apă//a/ș tãticu-a
 sãri dupã minî/apa ierã distũl di mãri/nũ știãm nũ șt sã-not/cu
 tãti cã-z bãltãrșãșã/da di-notã nũ știu sã-not//

pã dũnãri iar î pã su barc-așã-ncãrcãtã/tot cu pãnã am mers cu
 1ã/diãm bãrcã stãtșãm fuarti bine/nu cãdiãm/tãjãm sãlcii/seu pãnã
 25 la cî mergãm șarã/mi s-a-ntimplãt cu un crap fuarti mãri și ẽrã
 ștrict/șpriș/low¹d di c-o fi fõstã di vãpșãri/și iel à țfșni di su
 bãrgã/io cîn l-am vãzũ mi s-a pãrũ cã kãr un om î/iãr aș c [k]

sărit în apă [i]/iar di frică/aste di dōo oi care mi s-a-ntimplat/
știt? că di frică [i] a sări joz dim barca//

[Aceeși]

noi sintem ivățas cu ei

5 [Dar șerpi mai sint pe aici, prin bălți?]

ă ! sin muls țării//ă am fost într-o zi ni¹-ș-a-m plajă/șă pu-
năsim io um pui di...vrăbii/intr-un tufiș/ș cîn m-ă s sâ l-șau /
eră un șerpi cam atîd di lung /ș - u^dș-așă eră di gr^uos²//ș-n [ε]
ieră-ncolătăc³it/ș-io nu l-am văzū/ș umblăⁿ cu mîna pî iel/ș
10 cîn l-am văzūt/ma erăm î...c-um prietin/ [ε] ă nicu ăsta a lu nea
zafir/taică-su-î șof¹er//ș/ă luat ă [k] eră-nț-un tufiș di că-
tînă/ș-ă luat amîndoi citi-un băț/an da cătîn la o parti/ș iel
a-ncepū s fugă-m parte-ăllantă/da noi^d ădășan cătina-m parte-ăsta/
el fugă-m parte-ai/ne-am foji vr^o jumă di oră//pî la urmă/l-am
15 prins ă...ășă im mijoc/ș i-an trăs um băț pă șira spinării/
s-a-ndo¹it așă o dată/ș¹...de-acolșa ș-an strivi capu//

cîn^d ă scoș din iel/a scoș o brășcă//a-ngișit-o așă cu tōtu/
ș-a supt intăi singli//

a vrîni¹ț ă vro doi băez d-estia din galas cu noi/ș i numa
20 cîd l-au văzūt au luat-o la fugă//noi sintem ivățas cu ei//cîn ne
ducăm î la culēs ă r^uși/citi șapti uopt/așă eray pă drum/d-eiș
dă suari//

[Cum de soare?]

șerb^h dă suare//iei¹ î nu-s kar așă mar¹/u^hte [r] utș-atit³ îș
25 di mi¹ș¹//ș iez dim pămîn/ș sâ pun î la suari//așă-s ivățatș
ii//

¹Gest: cca 1,50m.

²Gest: cca 10 cm.

³Gest: cca 1 m.

[Și alții cum sînt ?]

sînt ă di ăpă//ăia-s ma¹răi//

[S-a întîmplat să muște ?]

a mușcăt ă vâc²//ă dată a mușcăt ū uom//șă l-a duz dîreg de la
sdispensăr/ș nūma¹dicit ă-a tras...venin-ūla/c-ălfet dăcā-ntărziā
ū afer di uoră/trebūez zece minute/mureșă//

[Dar pe la case nu vin șerpil ?]

a găsi¹ la un om ai⁶-șe la dūnări ū șarpi/uțe-atîta¹ er⁸ā di
mari-ŋ casă//făcūsă ș pui de-ă șūma//să-mulțeau acolo-ŋ casă/nū-ă
mai lăsa¹//

[Și cum nu l-a observat ?]

le¹...uam¹ ni cred gă dormeau/ș-ă el a vîniit//s-ă băga¹ sub
dușamă/ș-acolo¹ să-mmulțea//

kivu i^uonel (n¹ēlu)

u¹șprezece [ani]

15

m-am ivăta¹ să călăr¹esc

[Ai fost la stîna ?]

îm parte-ăea lă...ă pl^uok²/avșā el [nașul] stîna/și dîncolo
erā dîcu/și-m parte-ălantă erā plaja/ă dîncolo ăpă//anafușere erā//
acolo mă dugām îm fiicāre zi/dădeām uo¹ilē la ușe/erām mic// [E]
vineām cu ăel călāre//și/după șe dădeām uoile la ușă/puneām ă [k]
ferbeām ă lăptele/cîteodată făcām ă...brîzā/urdă făcām/mîncām
jîndițā/și ne jucā [k] mă jucām acol^o-sā tōatā ziua prin ă...sînt
ă p^uom¹ înalț¹ acolo/sîn pl^uop¹ înalț¹//mă suiām pān ēl/căutam pi
zla cui¹bār¹li...pāsār¹lor/gășiām uo^o/l¹ē spārșām/pui/ă dădiām ă
uoilī la ușă/nānu le mulgā[E]dup-ăceā/cînd ă mă-ŋcālzeām preā tare/
cā bāteā suār¹le și nū erā umbreā//mă d^ucām/făcām bā¹i vro jūma di

¹Gest: cca 2 m.

²Nume topic.

órá/dę-acólea iár vineám/iár mai mă j^ucám/cíti trei pátru órⁱ pá
zi [r] pá zî făcám báí//

[Și pe măgar te-ai suit ?]

[Și da /șⁱ pá cal !...//

5 [Și nu te-au trîntit niciodată ?]

cum să trîntea^z/da ȕi-ȕ pá vóga țuȕ ?//

[Prima oară cînd te-ai suit poate n-ai știut să te ȕii bine.]

da/primă oară/m-a trîntⁱit//

[Și cum ai învățat să te ȕii pe măgar ?]

10 ă prima dată m-am învățá la galáțⁱ//ă ȕeráú niște uámin^t

d-éștiá cáre aveáú cai//și sáreáú áșá niște opstácolⁱ//m-an dus

acóló-șá an da trei lei/m-an suⁱ pá un cal d-éla/și ȕerá máreȕ

tári cálu//și cînd a începú s sárá ^uopstácolⁱ/la un opstácol má

i máreȕ/an căzút//și ȕerá niște apă j^uos//am avú noróc c-a fost

15 apă/că alⁱfⁱel.../a fost ȕ apă/sáreá áșá ũ șás cu apă/aveá un

măetru ș ȕeva/...șanțu/ș-șo-an căzút acóló-șá//ⁱn apă//dacá știám

sá-ñot/n-am avú nimică//dę-acólea m-am ȕvãțá sá cãlãr^hes șⁱ...

toátá ziuá...mă plimbán c^u cátu tu nánu dę-acoleá//

[Și pe unde mergi cãlare pe aici ?]

20 ă noi ȕ avím á tot sãt-ȕsta înconjurá di un dig//ă dîncolo

ȕéstí pádure/im pártę-áșá pádure/im pártę-áșá éste șoseá/șⁱ...pá

uliȕi/pá șoseá/ă prim pádure/ne ^dȕem acóló-șá/ne...plimbám...ne

strîngem mái.mul^z báes ne plimbám/cáre au cai//ne plimbám acó-

la-șá/făcím antreáca pá dic...//

25

[Același]

872. C.A. ROSETTI (ALR I,675)

(jud.Tulcea)

Culegere: 1966; CC, FL, MM, NS; transcriere: PL

[Pescuit]

5 ieu n-am fost cu alte sculă decît [ε]âsta virș¹ cum îi spune
acuma/virș¹/vintir¹//

am fost mai diparte/nu cî numa pim bălțili noastră/tomna spre
dralău /nu știu dacă știț la dralău/de la răzelm acolo/aică partea
lėti² iară/cî-î mărița³ spre kiliia-ncolo...//

10 [Și ce prindeai dumneata ?]

cît/care/care merge/că peștili nu mērgi tot/altu mērgi...
știucă/...iarna mai mult știucă/primăvara acuma mērgē îi crap/cor-
tân care-î spune/biban/babuşcă/fel di fel di peșt¹/cî la noi
aiică-î mērga apruape și cîn bate/vintu dim mērga aduce/bagă fel¹
15 di fel¹ di peșt¹ și din mērga//și kifal/il bagă/am prins în partea
âsta aiică//

[Și cum sint virșele ?]

iel ăesti așa ca un [r] ca un butoi/și are cērcur¹/fișecare...
are cîn cērcur¹/și de la gură-î sunt mai mar¹ și din cî mērgi al
20 dōiilea/al treilea pîn-al cînčilaa îi mic//și are două întrăr¹/
dōu^o uobgare/a întrăt pi gura-ntăi și cînd a ajuns la al dōiilea
acolo nu mai puâte¹ și [i]

și/cînd ai vînit la dînsu/iel îț spuni dacă are șeva/că-nce-
pă-a [i] a jucă și bate bătu-ăla care stă-m pămînt înfipt...

25 [Cum se prinde ?]

cu barca/dai la iel/pînă [r] pînă nu făc¹ șcuălă șeva nu pos-
să umbli/că te răstorn¹ cu barca/bărc mić/una alta/da//io lucrēz

¹Lacul Dranov.

²Letea, comună învecinată.

³Lacul Mărița.

cu...un gonder așa/te sprijin¹ într-însu//ai gonder/și ai răscă
 di fier/căre te-asigură cînd ai văzu că-î vînt/ai îmfipt așa și
 te ții/altfel nu te pot ține² cî te ia vîntu//șt³ dacă l-ai ridicat⁴
 îl scătur⁵ ce are într-însu în bîrcă/și pi urmă-l pu⁶ la loc//il
 scăuz⁷ dacă[ε]s-a rupt ceva acolo/șt⁸ care vez ră nu are nimica/
 trebuie să aibă ceva[ε]ruptură într-însu//și iără-l pu⁹ la loc și
 mergi înaintea//și ai sculili iestea/să husucă așa/la cîtiva zile
 le usuă/lt¹⁰ scos și le usuă/și iără-l ba¹¹ î apă/da acasă nu le
 luăm/alea sunt de...numai di iestea care sunt așa fără drep fără
 permisie cum...aia ia-¹² spinare și...da noi care ierăm/acuma cum
 am cîștiga și pensie/ierăm în tot tîmpu în...î regulă//

neculăi manolake [78 de ani]

fațem arman

aia¹ca la noi la nisipu asta nu putem să fațem arman/că-î ni-
 15 sip//aduțem pămîn din altă parti/și-l bătîm/il nivelăm și/atunca
 trierăm/harmanim/hărmănim așa//da...și caii așa o păreke di cai/
 mai mult nu punem/îhămaț la hămur²/una alta/și o pęătră să rosto-
 golește și fărîmă//

[Cum îi ziceți la piatra asta ?]

20 i... [ε]î¹ zicem butuc/pęătră/butuc di [r] di hărman//și aia/
 rotește și-n dreapta și-n stînga/după ce se-²mfășură funia la parū
 ala/c-așa-î spuni vorba romînului [i] ...la par /întoarcerē partea
 aslântă și să disfațe păn³ să [k] se-⁴mvirtește/intr-o parti și-n
 alta/mergî caii/și-î cam greu la.../amîi grozav/măi alés cîn is
 25 timpărli⁵-așa cam nor/una alta/cam greu mergî la arman//cîn îi
 tîmpu...suări/cald/bine-atunca mergî măi ușor la cai/să fărîmă [ε]
 păiili alea măi bine/ntre iele//

¹Subiectul face aluzie la zicala «a ajuns funia la par».

[Și cum vinturați ?]

vinturăm ?/nu ieră mașină de iestea mai naînte earg-o vintu-
ra/numai la lopată și o plasă.../curățați di gunoaię/și cînd ieră
vînt/de lua vîntu prafu ăla...//

5 [Cu ce vinturați ?]

cu lopată/ș-un fel di.../noi spunem ieba/ieba da/cu niști
dinț așă lungi/dim plăvă cu ăia mai mult o scotea/după ăi să
mai măsura/di ăia plăvă ăia/tunča cu lopata//

[Același]

10

am împușcat un porc

tată-neu aveă o...puțină tîrlă așîi spre...casa rōșe/az vi-
nit pe-ăiica sau n-a...?/e/la casa rōșe-acolo aveă o tîrlă di vî-
te/și/da/porși iestea sălbateș ieră-n dōsu casii [!] ieray acolo/
nu-î spăria nimea/e/ne-am dus noi/am a [k] ieră o seruafă ca-
15 re-aveă nu știa/trii patru purșei după dinșă//și vinea/mîncă
pe-acolo la porumb/la harbuj/și numa ayudi un cumnat a nostru/ăla
ieră cam vinător "hai să mēțem la pîndă in nuapteș asta sâ"...și
vine cam divreme/da/pîn noi aranjam acolo niști fîn nu ș se...la
stog/intirziiez//

20

ne ducem repide/să nu ne-apuče sara ca să pleče lei/că dacă
pleacă și-ș ia vînt nu mai/s-a dus/s-a ascuns//im fine-am trecut
noi niști ape-acolo/ne-am dizbracă di haini/iel mai nalt/ieu
inaînte merșam/da iel mai nalt di urmă//ia/plecăsă/...scruafa/
și nu lua pã drumu cari mergam noi/ia a suuzit ceva așă/da nu
25 știa din ăi parti s să păzască//și-a luat-o pi sub mărșinea
bălti//da asta mai nand di urma mea o văzut-o//ziče: "dă-te/
dă-te-napoi"/napoie dumnealui/ca iel să tragă-ntr-inșă//zič:

"nu mai ăesti timp/dă hăini-m brată la mini/și ieș mă pleg
jos și trag p^t deasupra mea"//

kar așa a și făcut//mi-a dat hăini-m brată la mine și i-o [k]
a luat-o la ok/și a lovit-o/i-a rupt fălălii ăestea amindoo/și-a
5 luat amindoo țavele/c^t ăeră armă cu doo țave//a luat amindoo foc
și pac !/a căsu și ăel într-o mină așa//și ăa rostogolind așa/tă-
vălindă-să a vinit păn lîngă noi/și ieș avem o pușculiță cam mi-
eă/nūmai o-o țeavă/și trage nūmai deșt și-i mai dă un foc/și...
n-a mai mișcat//și-ă luat-o de-acole/și/nūmai ôi pleasăm d^t la
10 tat-meș di la casă de-acole//și s-a-ntimplat e ăoră dac-a durat//
ăel a auzit foc di armă//cîn zic "mă due să ieș caru să..."/am
trecut-o peste-o japc-ădînc-ăcole/și trebuia s-o ducem cu caru
la.../zic:

"tată/să ieș caru/să ne ducem s-ăducem porc"//

15 "da ce porc ?"

"pai" zic/"am impușcat un porc"//

"ie ! aț impușcat porc/da ce ăel...dormea acolo porc ăla?"[!]

"e"/zic "uite/na/ieș caru și-l aducem"/

"poate niscaivăi răț/mă !"

20 "nu tată"/zic/"un porc sălbăteș" [!]

cîn a văzut s-a mirat/"păi într-o...intr-o [ε] tîmb de-o oră
dus și-ntors" [!]

[Și porcei nu avea seroafa ?]

avea/avea/și/ăia tot o-ăblat e cănutău pi mă-sa/pîn a dat
25 ăarna ș-ăpi ă-a priș niști lipoven^t din satu ăla periprăva/cu
eini ă-a priș//

[Același]

vine nisipu încoace

că *iei*¹ o vrut a să ducă lă dîmb/sus/că *iesti*-on dîmb mări di
 nisip adunăt//acolo *iera* grădină/cin... [ε] di la bătrînt¹/di la...
 aldi soacăra/soeri/că *iei*...acolo casa lór *iera*/și *iera* o.../*iera*
 5 o jape-așá mări/crește stuf acolo [k] papurá/și pi urmă de-acolo
 vineá nisipu di partea aia dispře sfiștofca² din còlo *iera* ni-
 sip mar¹/vine nisipu încoace//și...a noști *iei* nu știéu că...
iei [k] *ieu* cin m-am dus *iera* numa uite-așá cid vetrița *șeja*³ /
iera dîmbuleț așá ea u [ε]ca un gard așá//*iei* nu puneu să pui¹
 10 piște dîmb în partea *șeja*/da pune în [ε] încoace//năsipu vine/il
 astupa//hăidi să fac-o perdeá//au făcut o perdeá/primăvara per-
 deáa a astupăt-o tuată numa at¹ta virvurle și vidé la perdeá//
 nisipu/vintu l-a adunăt//e/pi urmă/de-așumă *iera* acolo/zic:

"mă/voi¹" / zic / "î loc să puneș înapoi/voi at pus înșinti//a
 s-astupi casa" zic / "să știș că v-astupă casa"

"e/da ci să fășim ?"

"ia să fășiș/să puiș / [ε]asta ogrîj/cum fi spuni di la viti
 strîș" / zic / "așternéș/da așternéș mai încoalo/diparti" //

ș-așá c-au așternu mai diparti/și de-acólq-ápâi s-o-nălțăt//
 20 s-o-nălțăt/s-o-nălțăt/pînă cînd o divinit/dumnealór a fost acól
 la dîmb/a văzút//și pi urmă a pus salcîm¹//^o pus salcîm¹/și sal-
 cîm s-o-nșalînit/și năsipu o stat pi loc// stá pi loc//pi urmă
 o pus plantăfiș/că năsipu tod vine/da o pus plantăfiș/in par-
 tea așlantă/ș-atúnca s-o astîșpará năsipu n-o mai [r] n-o mai
 25 vinit//

Șolácu ilșana [75 de ani]

¹Subiectul se referă la doi dintre cercetătorii care fuseseră la casa lui.

²Sfiștofca, sat la o distanță de 4 km.

³Subiectul arată cu mîna, pe fereastră, un cuptor în curte.

la rodină

după ce naște/la trei zili îi puni pini și sari pi gam și vine
 ne ursitori/vin ursitori și/mă rog/il ursește/o vrazică dacă-î
 fată ar să fiie cutare ursitoru tău/dacă-î băiat ar să fiie cuta-
 5 re ursitorăa ta//da//și [ɕ] tini [k] mă rog/așa-î obișeu/da//

pi urmă...cu scaldătorăa/cînd il scaldă/vrazică-î face baii
 mamă-sa/care [k] fimeia care naști/și copilu/și kama cîtivaî fi-
 meî acolo/și fimeile sî duce cu cîte-on dărișor acolo/cu...înșin-
 te ieră obișei că să duce c-o rarfuriî di făină sau di păpușoi/
 10 di săcară/di și ieră/cum ieră pi timpurî/că atîncă nu ieră făină
 alb-așa ca cum ă-acuma/da//și acolo să duce/un... [k] îi pune un
 bănișor la copil/pi frunți cum ieră obișeu/și/după ce răsé baii
 lăuza/atîncă iîșă di-acolo/iî făse baba o frectiî/ș-apîi pune
 masa/și-î mesă pe care îi kema acolî la rodină/c-așa-î spune/la
 15 rodină/da//ș-apoi pi urmă cînd...sîbătă sau cînd il duce la
 botîez//

d^us la botîez/acolo la botîez/o vorbit cu popa/o vînit popa/
 ă-o făcud dizleganiie afară/nū l-o băgat în biserică/întăi ă-o
 făcud dizleganiî-afară/ș-apoi pi urmă a îintrat în biserică/
 20 ș-atîncă o adus cristelnița/ș-o turnat apă-n cristelniță/ș-atîncă
 l-o luyat popa di urek așa și di la [k] așa ca să nu iei apă/și
 l-o scufundă di trei Morî/și l-o scos și l-o pus la nașî-m brăță//
 nașa o avut/vazîzică crijma//o așternut crijma și l-o pus pi orij-
 mă//de-acole/popa l-o miruîit/miruîit la urek/la pîept/la tua-
 25 ti-nkeîiturle l-o miruîit//după aia l-o înfășurat/l-o înfășat/l-o
 strîns și...o plecat acasî//acasă cînd o plecat/iar masa-î gata//
 iar o pus pi cumetri la masă/pi urmă diminița ă-o făcud scaldă-
 turaa copilului/ă-ă-ă [k] o vînit nașa carî l-o botizat/o pus apă
 în algiie/și acolo ă-o pus/mă rog/ca să fiî mușor/ă-o aruncat

niști floricele/î-o aruncat un uou/bănuț acolo î-o aruncat/in
 albi-acolo in algiți cuș s-ar spune/da/î-o aruncat/și pi copkil
 l-o scaldat/l-o spalad ginisor nasa pi la ureki/pis tot locu ca sa
 nu [r] sa nu s-opareasa/sa nu.../da//și pi urma fi sufla la urma
 5 in ureki/cu luminaea care l-o botizat aprinsa/s-apai atunci/
 pi-urma-î.../dupa ce l-o terminad di spalad/ii pune in patru
 part/cu l' minarea fi pică stii/asta.../sară^a colo/și^f l-o ridicat
 pi copkil și l-o pus la...iar in...hainili care i le-aduce
 nas-sa/da/s-atunca pi urma ie nas-sa/și-î da asta...il imfasa
 10 și-l ie-m brata/s-apai iei sa duce/mama copilului/și li sin-
 stesti cu cite-om pahar/fiți rakiu/fiți vin/și cu luminafiți-apu-
 se/și pi urma sa duce și-î face cruce la/...acolo undi-î/la
 mijlocu casei sau undi.../undi gasaz di cuvintă//și o stins lu-
 minarea o apasat-o in tavan acolo și/pi-urma puni masa^{tu} pa ce
 15 puni masa^{tu} pa o-o stat la masa/atunca...

și [-altii] pun și muzică și mai stau și tuată nuaptia//da/
 acuma/da inainte nu iera muzică/atunca^{tu} pa ce stăteu la masa
 pleca fițecari la.../la casili l^uor//

[Aceeși]

20

[Originea satului]

satu asta a fost venit[†] civa[†] mocan[†]/necas[†] [k] burlac/asa
 sa numeau iei/necas^f torit și s-au instalat [ε] prima dată cin
 s-a format satu/uite/di la strada asta inouaci/asta a fost//tod
 din acei mocan[†]/asa sa vorbești/că eu mai vinit și uni eu vinit
 25 și altă/uni di pim basarabia/uni di pim poiana stampi /di pa
 [r] di pan f...asta/ploiest[†]/neamu lu aldi picorusi di pam
 ploiest[†]/neamu poianarilor di pim poiana stampi/asa...comfr-

[†] Topic.

zâni-z di pîm basarâbiya venit//s-apăi încet încet s-a instală la
 margina asta//ăi/priai care-au fost/au fost burlăci/iei au stat
 c-au stat într-un timp/dup-ăia au donat ăștilor care-au rămas/
 turma de ăoi c-au avut iei/și-au făcut biserică//de doi sau de
 5 trei înș sunt făcut kestia asta/biserică//s-apăi începînd/șcuăla
 s-a făcut/satu a-nêpû s să mai mărească din copii/din familie/
 c-atunc nu plecau/nu/nimenț nu pleca după serviciu la ăoras//din
 neam în neam iei ajungă/să căsătore/părinti-ă dăde uale/vacă/iei
 iș făcă casă alătura di tata/sau alătura di sócru//și-ă forma
 10 asta s-a-ntîns satu.../ie kestia de vro sută și ceva de anț/ma
 muld di-o sută di anț/mai/mai mult/de cîn îi satu asta//

manolake iyon [38 de ani]

[Lina]

să tundi uale/dupa ațeia după c-ă-o tundia o luem și o spălăm/
 15 o spălăm/o scărănăm/o ducem la dărag/o trăgim/o țgărçim/după
 c-ă-o țgărçim/o punem la rișkitor//trağ [k] dăm la rișkitor/
 dup-ațeia o vopsim/și după c-ă vopsim o dăm le gême//din gême o
 punem în țavă și făcēm...o dăm la război ca să țasim//intăi punim
 firu di urzălă/punem urzala/după ăia punim băteala/și trağem/o
 20 țasim//și pi-urmă-nțepem s-alēgem/și covqare/făcim alesă/făcim
 în dung/după cum trebă să făcim//

[Și astea ?]¹

da/ăleșteă să fac în...în ășteă cum li zice în covqare [ε]
 măcaturț/măcaturț zis ășteă//ășteă s-alēg tot așa/tot pim piçoa-
 25 re pi la tăl [k] din tălkiğ/din tălpiğ//ăleșteă să pun în ită/da
 ășteă în ite să pun//și dup-ațeia le-alez ș le țas/ș le pui pi
 perete/le-așáz/asta

¹Cercetătorul arată spre niște macaturi așternute pe pat.

[Dar șervetele din ce le faci ?]

din felemel//tot așa să țesă/să pune/să dă pin [ɛ] nu pin
rișkitor/pî ale [k] alergătoare din aia așa cum îi zice/pin vir-
telnită//și pe urmă se dă la cîcirie/asa să zice/la cîciric/di la
5 cîciric tot pin țesă/și dup-aia la [r] la război//tot așa să
țesă.../asta și cu asta/iî spune șervet la aia//

florica poienăru [37 de ani]

[Pîinea]

punia și plămădia î/luom/încălzim apă/mușem turtișuarli/
10 după ce mușem turtișuarli/luom și plămădim/punim făina și plă-
mădim//dup-aia luom și-o [k] dospéști/după ce dospéști/o frămîn-
tăm/dospéști iarăș/o punim în tavi sau o adunăm așa pi minț ș
fațem focu la cuptior/jărabim vatra bine/bine/șt după aia/după
ce-ț faș focu/il gătim/atunța o aruncăm și-o punim în foc [k] în
15 cuptior//

focu.../iî fațem focu bine și-î dăm cu coșorvea/iî dăm cu
coșorva bine ca să jărabia [k] ș să jăragască focu/ști/să fiie
bine vatra/și după aia punim pînea-ș sobă//să coaci/o ținem on
cas/un cas și [k] după cum îi făina/ș dup-aia o ținem un caz
20 jumate...

[Aceeși]

[Obiceiuri la sărbători]

cu drăgaica să numește așa o zi/in calendar ăști scrisă/și
i să zice drăgaica/și la drăgaica întodeayuna sun niști skint
25 iflorit/la skini aia înflorit să zice skini măgarulu [i]/și iî
tăiem/iî luom siara/inainte ca să sfintă șareli [i] iî luom/li

tăien tuată flurărea lor/că lei vreau să fiie înfloriă bine/li
 tăien toată flurărea [i] cări-î înfloriă lei/și îi punem în gard/și
 la fiiecări spin îi punim oțg-om băiat/care am fos prieten sau
 îl iubest[†] mai mult/și care spine dintr-ăși cări [r] cări î-am
 5 tăiat tuată flurărea aia/care-înflorești mai tavi/ăla te iubesti
 mai mult [i]//

de anu nou și di sfintu andriă se fași cu paharu si puni/
 înainti de să sfentă suarili si puni un pahar/adică o farfuriie
 prima dată/di la farfuriia aia să nu aibă farfuriia flor[†] să nu
 10 aibă nimic/iî cern[†] puțină cenușă/și după aia/deasupra la cenușă
 puî un pahar cu apă/să fiie apa limpede/și lei o verigeta de la
 o femeie care-î căsătorită ca să fiie logodită//și verigeta o leg
 c-on fir di păr/s-o [k] la verigeta-î dai drumu la fundu paharu-
 lui și firu di păr rămâni lega și di verigeta și să fiie deasu-
 15 pra paharului/și ti uîț și stai pîn la doispresăși năptea/și la
 doispresăși năptea te uîț în pahar și să-ntimplă că alt[†] văd
 ceva [i] acolo/alt[†] nu văd/și cîn vede și dașă vrea ca să skimbe
 ca să vadă și altceva/apucă di firu di păr și mută și vedi
 altceva//

20 [și ce vede ?]

[i] știu leu ce vedi ?/vedi-un băiat/se-ntimplă că vede-o
 pădure/se-ntimplă că vede un băiat ceva așa că să plimbă
 pîntr-on griu sau pînă ceva...//

[și la anul nou ?]

25 și la anu nou tot așa/să obișnuiește la anu nou și di
 sfintu andriă//

trișcă ielena [19 ani]

de-acolea ne trăgem

5 [Ce se știe despre satul ăsta ?]

sătul ăsta/dă vă spun:

ă...străbunicu...m^eeu//fi vinit...dem moldova di juoz/dim
 basarabea/de la renț/s-aiic//pă timpurile-ale iera stefan cel mare
 domnit^uor//im moldova di juos/kar și di sus//și...iel...ce-o fi
 10 făcută p-acolo...așa ne povesteă tata//că...a luat femeia tinără/
 avea doi copii//și s-a suit într-o bărcuți micuți...cum a gă-
 sit-o iel la malul dunării//și tocmai mai avea vreo pătruzeș/
 cînzej di metri să treacă malul dincoace/c-aiica iară turcu
 atuncî//stăpinea turci//le-a venit un vint puternic/le-a aruncat
 15 apă-m bărcuță/bărca s-a scufundat/s-a-necat femeia și-un copil/și
 al mai mic l-a apuca străbunicu...și l-a ținut pă fundul bărcii//
 cum s-ă pūs iel acolo/s-a-notat așa cum a putut și a ieșid la
 mal//și a scăpat cu băeatu al mai mic//

a venit pă malul dunării/că ăesti log di venit aiica-ș comin-ăs-
 20 ta/aiica...a găsit/o femeie vadană/a crescut pă bunicu-meș/
 cōstantin/care-î port pronumele/l-a făcut măriș^uor di-nsură^d/
 l-a-nsură și...de-acolea ne trăgem neam din neam/dim moldova di
 juos//

cōstantin sandu

șaptezeșapti [de ani]

treșeram cu caii

[Cum treșerați aici ?]

aici treșeram cu caii//

[Vrei să-mi spui...]

- 5 așa/da//ne dućam sećeram ȳorzu/sećeram grȳu/sećeram secara/
 iacȳan znop[†]/řacȳam clȳi/pȳ cȳmp/dup-așa...cȳram/fȳcȳam armanu//
 un^dȳ...gȳșșam un loc potrivȳ di arman//lu^ușm o funie/bȳteșam un
 pȳr fa mijl^uoc aici/șȳ dȳdeșam pergel ĩmprejȳru...terenulȳ elȳșa/
 cȳd vrei sȳ-l faj di mare/harmanu//dup-așa dacȳ-ȳ dȳdeșam pergel/
 10 cu colțu sȳpi șȳ cȳ...funia/ne punșan șȳ-l prȳșam di buruianȳ/
 tȳerenu//apȳ aruńcam...apȳ/punșam pȳșe/vek/bȳgȳm doȳ cai cu bu-
 tȳcu/dacȳ nu cu butȳc/nȳma cu pićȳarle cai/șȳ bȳteș pȳmȳntȳ-ȳla
 ųmet pȳ pȳșel-elȳșa/șȳ sȳ fȳcȳ ca țȳmentu /sȳ-ntȳreș pȳmȳntȳ//șȳ
 cȳnd erȳm dispȳș ca sȳ treșeram/ȳorzu/cȳ ȳorzu ȳl treșeram ĩntȳi//
 15 mȳturȳm armanu/cȳram apȳ cu butȳcȳli/strokanȳ cu cȳldȳrȳli toȳtȳ
 faȳa armanȳlui/cȳ ĳerȳ cam ȳ...țȳmpu cam sećetȳș/cȳtodatȳ/șȳ ca sȳ
 sȳ nu sȳ facȳ pȳșili praf/sȳ rȳmȳnȳ pentru vȳti/apȳ de-așa udȳm
 tȳerenu...ș-apȳș dimineșȳ- ų zȳor[†]/il nȳșȳdeșam/așȳ sȳ řȳcȳ//pu-
 nșam diń stog/znob lȳngȳ znop/l-ĩntȳdeșam așȳ di grȳes²/pȳnȳ
 20 completȳm toȳtȳ faȳa řȳș-șȳ a armanȳlui//țȳp-așȳ bȳgȳm cai/
 ȳȳm cu cai//dacȳ noi n-ȳveșan cai/ȳveșȳ dȳmneșȳvoștrȳ cai/șȳ
 lușȳș se [ȳ] cȳt treșerȳș[†]//bȳgȳ cai/i legȳ la mȳrgȳnȳ ș-ĩncepeș/
 hȳi hȳi/hȳi hȳi/cȳi plecȳș dacȳ ȳveșȳ butȳc/butȳcu dupȳ șȳ de
 pȳștrȳ/dacȳ numȳș ĳeș cu pićȳarle/cȳ pićȳar^{rlȳ}/șȳ cȳn vȳdeșam cȳ
 25 de-acȳma s-a fȳcȳt pȳșe pȳ deșȳșpȳșȳ/...ne punșam șȳ lușȳ
 pȳșle-ȳșȳ pȳ deșȳșpȳșȳ cu un fel de ĳebȳle/așȳ le zȳcȳn noi/pȳ
 turcește/ȳebȳle//mȳr[†] așȳ/nȳ furȳș[†]/nu furȳș[†]/ȳebȳle/cu șȳnȳ/cu
 șȳpte cȳolț[†]//nȳma șȳ sȳ luȳ de pićȳarle cȳilor/șȳțȳ cȳre ȳușȳ//

† Bȳte cu mȳnȳ ĩn mȳșȳ.

2 Gest: cȳca 30 cm. ĩnȳlțȳime de la pȳmȳnt.

după ce luam paile-ălea/le-nărcam în ietațe/făcute de noi/...le
 scoteam la mărnea armanului/întorcăm din nouă cu fūrçilii.../Uorzu
 pînă la pămînt/îl scuturam să cadă boabele j^uca/tupă ce terminam
 de-ntors/băgam iar cai//cai mergeau pînă iar făceau paile deasupra/
 5 și iar luam paile/și de trei^uor¹ luam paile așa/pînă rămînea numai
 grăunțilii cu pleava jos pe arie/eă iele să scuturau și cădeau
 toate jos/cin întorcai/băteau colo furca di cădeau//dup-ăsa pu-
 neam caii cu bu [k] la grîuială/asă să ziceau//di mergeau di rupeau
 colțu/țeapa la boaba di^uorz//îl făcea ca orezu//cîn vedeam de-acu-
 10 mă că-l luam în lopată/¹l...vînturam de rămînea frumos/nu ma¹
 are țeapă/dacă dădeau cai-afară/aveam împingător¹ făcute de noi/
 mătur¹/uni-mpingau lă [r] la par strîngam totu//uni măturau di
 urmă/ș cînd îl strîngea la par/de-a^{coal} [k] aveam iebăluș mai
 micuțe-ășă/cu colz¹ mai scurț¹/le puneam și vînturam/după ce-l
 15 vînturam/îl plăsuim/aveam plasă/unu trage plasa/unu arunca cu
 lopata acolo pe plasa/ăla trage/trage^șa gunoaię/pleavă/luă plasa
 tot//și rămînea cu u¹i auru de frumos//ș-ășă făcăm//cu armanu cu
 treeratu//

[Același]

20

[Vița de vie]

dacă pui cîrlig¹e nealtuți...d-egzemplu cum u¹s cōrzil-ēs-
 te-ășă/le tai de la mama butucului de-acolo/și nu le mai al-
 tuiești//faș¹ groapa/adînc-ășă la genunch/lărguță u¹te-ășă/patrată/
 dup-ăsa fi¹ș i capătu di j^uca/o tai de lingă oku/cu foarficile/
 25 și-l laș ș-o fărîmă de l¹emp v¹ek din h¹azma//și-șfi¹ș...cordiță
 așa veke-m pămînt/bine...de^ușă/trei e^uorz¹/cîd yrei să pui în
 groapă//dup-ăsa îi dai pămîntu/o cal¹ș/ș-o-ndrept¹//într-o parte/
 că le pui pe toate la ac¹șăș linie/ca să vină la rînd//și-l dai
 1Gest: cca 50 cm. fiecare latură a pătratului.

pămînt/și calș cu piçoarle/daș pămînt/și calș cu piçoarle/pîn-ai
 ajuns la suprafață/de-a ramaș atîta //mai î facî mușuroi cu sa-
 pa-aprejur frumușel/ș-o lașt//ala-î butucu//cari-î altuită/
 care-am pus acuma io/cesla/reșină/cum a ieșit acuma soșurî/ăsti-
 slea vin de la peșener¹ cu mustățile lungî așă²/îi tușunezî/îi
 tai mustătil-elea/îi lașt numa atîta di scurte /adica vinele/și-î
 tai deasupra cordița/î-o lașt cu doi okiș^uori¹/și to^d la fel/le
 puș [ε] inmoș in pămînt^d galbin/ș cu baliș di vacă/facî i murușă-
 lă//...și...ântr-un vas/acolo baștî i mustățeri//di să-ncarcă di...
 opămîntu-șla galben cu balișă laolaltă//și le ieș de-acolo frumuș/
 muștî vasu/l-îngrok¹/l-așternî/facî pămîntu să fie nu uscat/umed//
 dacă s-a uscat grokili/le mai săk oleacă să fie umed//și le-așezî/
 împrăști vinele uite-așă ca degetele mele împrejur/s-așază co-
 roană...mustățerulîi pă pămînt^t/îi daș pămînt tot...mușale/pă vine-
 sle-alea/și-nček să preseștî cu piçoarle pîn-ajungî sus iară//sus
 iară îi facî mușuroi iară//îeli dau pîm mușuroi uokișori dacă s-a
 prins di pămînt/porneștî sișeva/și pingș uoki de la vișă de-acolo/
 și iēs-afară/dim mușuroi^u-șla//după ce-a ieșit afară/de-acolea o
 ai vișe ca vorba așă/merșe înaintî//

20 [Și cînd începe să dea rod, ce faci ?]

cînd începe să dea rod^udu/al treilea an/începe să...semeze/ă
 ...am plantat-o d-igzemplu îm primăvar-ăsta/șă s-e făcut...una
 mai mare/alta mai mică/dupa cum î-a mers//al doilea an/la primăva-
 rșă/o tai tot ap [ε]aproape din fața pămîntului/iar doi uokiș^uori¹
 îi las//doi sau trei/mai muș nu/atî un cēpușor⁵/uite-ti-o...bu-
 tușeiiăștea tinerî/car sînt acolea/z di dōo verî/s¹-o vară îm
 bilion lă...isacșea/a treilea/e : la vară parte di iei îșsemeșă-
 ză care au mers mai bine/de-au [k] are coarda mai grūșă//iar

¹Gest: cît degetul arătător.

²Gest: cca. 30 cm.

³Gest: cît degetul arătător.

⁴Gest:
⁵Gest:

care-s mai siginaș[†]/aia tocma la 'anu alălalt façe//șī...la trei
an[†]/la patru an[†]/ințepe să-j dea r^uodu//la cînê an[†] bunințeleș iī
ia putere//da//

[Și cu poama ce faci ?]

5 poama o mîncăm ! ș-o fačem vin//

[Cum ?]

te duș la butuc/cușitu/ai tăiat strugurli care-s plaçe di-i
copt/intr-un vas/iăi aduș la masă/le-i spălat cu apă frumoa/după
masă te-apuș și mănînc[†] strugur[†]//cîn s-a copt toată/...o adunăm
10 toată/sunt linur[†] făcute/nu j dac-az văzut/așe//niște blane di
tei/din f [k] mai grosișoar-așe săpate di rămîne mărșineă/di-un
la di mîncă așe de-naltă/și restur^{1e} alea să [r] să numește scoici-
li linului/la mijloc pune-o altă scîndură/to^d lată/di vine iel
așe di lată//și puī poama-acolo//puī scîndur[†] păm prejur/fundator[†]
15 la capite/puī poamă acolo/după ce l-ai umplu cu poamă te spel[†] bi-
ne pă piçoare/te primeneș[†] cu izmene curate/cămașă curată/spălat
bine/intri cu piçoarle intr-însu curat/și-nêk să calc[†] de la
fundu linului//nu di lingă corită//undi cîrge cā vînu de-acolō
dacă-nêk să calc[†]/vine pîm poamă/și cîrge ușor/dă dacă iel la
20 călea^d de la corită/apōi acōlea poama s-a [ç] ^{piti}cit/și nu-i mai
dă voie să mai cîrg-ăla/și iel dăc-o ia pă de-alatur[†]/cîrge-afă-
ră/di...//are-o socoteală/ști// [...]

daș u-are vin/il calc în butoi/ai um butoi di cînzeș șaizej
di vedre.../fačem um mustuitor di l¹emn/cu dōc trei craçe-așe/
2 și-l mustuim bine/bine/bine/bine/pînă iese vînu la suprafață//
dac-a iesh^d la suprafață/il luăm cu mîna-l [k] poama acōlea mus-
tuită/ș-o punem în parte-ailantă de butoi/acōlō-așe ști/di façe
loc așica di luăm su-ō cană/sau cu-o cătrună vînu și-l strecurăm
în caldare pân...f...fačem noi impletite-așe din nușele/di...nu

cúrge boabe sau sămîntă multă/in căldare-asa curată/di v¹in//pînă
 luăm apa/pînă-î fundu butoiului/t²ată/adica vinu//mustu//dup-asa
 intrăm iar cu piçoar^ole/nu mai mustuim/intrăm cu piçoar^ole/și-l
 luăm de-aiic-asa/frumos/usur¹el/usur¹el/usur¹el/usur¹el/pîn-ajun-
 5 sgen la mărnea butoiului dincolo/iară luăm prăstin-asta/c-asa să
 zic²a prăstină//ș-o punem toat-acolo/iăr vine vinu-osta să d⁶a la
 gol/iăr il luom/și di tre¹ uor¹ asa intrăm/și l-am sters tot/
 asa-î facem la vin//

[Același]

10

[Obiceiuri la sărbătorile de iarnă]

atunc^oa toată lumea/ședea cu poarta discutată/iera obligat/să
 primească ceata/nu nimiră nu ne gonea/de la ferășăgră/

"bună seara moș sandule !"

"bună seara"/dornau îmbrăcat¹/toată lumea-î sear-asa//

15 "zicem și noi un colind ?"

"zice² măi băiet¹ !"/

"pă cine să-s colindăm ?"/

"pă colindăm pă sandu/pă gorge/pă ionu/...fata"/ce-avea și
 iel acolo//sau pă mine/dacă ierau mai tiner¹//iera colin di ti-
 20 ner¹/colin di bătrînt/

pă colindăm/ișă afară/ne dădea două de ban¹/trei di ban¹/cum
 eră p-atunc//ierau ban¹//treisăj di ban¹/iera un metru di zefir/di
 z²efir/me-aș făcut șo o cămașă/cîm a-aș făcut di șaișpșe-an¹/an
 dat noceș di ban¹/pă trei metri/treizeș di ban¹ m¹-a luat croito-
 25 reșă/și m-a costat un franc și două de ban¹ cămașă de zefir [1]

[...]ș-am muncit pă doi franș¹/munșăm pă doi franș de argint/zăua/
 două lei iera ban¹ grăi//...

apă de-acolea treacă crăcunu/a douăzece la hura/ișam cu
 moșoalele/acolea un-i brutăria/aica ieră maidanu hori//măre/
 cēntru sātului/apăi...imbrăcam moșoalele și ișau la hora/mai in-
 coace s-a făcut patru/cinș moșoale/pă¹ ieră o frumusețe/cin vineau
 5 lei/să prindeau și jucau i hora cu clopētile-ălea/lei slūt¹ ca
 drăcu [1] mă iertăt¹ [1]/apăi juca pînă sē strică hura/de
 să-nsēră/s-păi^{de} acōl să dușau/să dezbrăcau și...termenă cu
 crăcunu//

apă¹ anu nou/la anu nouă...alt obiței/făcām căl...calu cum fi
 10 făcām^m ?/o covată mare...lungă...spartă la mijloc/o băgă pân cap
 așa pînă colșă lă...mijloc/apăi covat-așa...la căpātu dinainti...
 așezau din lemn făcut/oa gitu calului/și cu bot in jos așa/
 i-o-mbrăcă cu tot cu kele di iepure/tōt/i punșă la git clopoței/
 zurgălăi/hățur¹/hămu-l ținea āla care zică că-i calu/și un polog/
 15 polog//alb/invelitā covat-așa/pologu-āla atirna pînă-m pāmint/nu
 s vīdeā niș piçoarele omului acoșo/și iel mascat pā față/venșă//
 "h^hei vine calu/calu" !/cēata di flăcăi cu calu//di să făcāu mai
 mulț¹/nu mai umblāu kar mulț¹ ca la cēata di colindī//pacru/
 cīnō¹/trei/pătru/așā umblā cu căi//păi făcāu dintr-o puținā bu-
 20 hăi/o puținā/băgā intr-īnșā un căluș/coadā di cal/și o-nrundā/
 apăi unu o ținea in supțioară/unu spuneā plūgu/și unu iș uđā mi-
 nil¹ și trāgā pā...pā păru-ola/și ea făcā bū/bū/bu/bu/ [1]^zcă
 că-i buhăi//așā obiței//

alți boi la plug//cu boi/băgā boi cu plūgu-ā cūrți/"hăi"
 25 cēa ! plāvān/viiorșā/moș anu
 "hăi spūneș plūgu !"/trecă la ferēastrā gā^{ta}/
 "la urēk cu clopoței
 zīcēș roāta măi flăcăi"
 ișai/i dădeai plata cīt credeai să-i dai acōlo/plecāu/vineau
 30 alți//ș-așā să perindā toātā noapțea// [Același]

tutunu

tutunu primăvara în mărta/faç fitării/brăzde/da fitării¹ i zi-
 ce/pă turcește//pămîn mranîțat/mranîță cernuța bună/semen¹ cu ce-
 nuș-amestecat/pă vatră/dup-ăea-i pui mranîță...guno¹ mranîțat bi-
 5 ne/mărunțol/i¹ dai apă-ntr-una/și seara j dimineața/i¹el încolțes-
 te/i¹ese-afară/și-ncepe să crească/s cîș s-a făcut așa di mărișor/
 începe să-l răsădască-n cîmp/ară locu-l prepară/are doi yamen¹
 cu avară care-i unu la un capăt/unu la un capă di trage caric¹//
 caric//un f¹el di semn așa/că tot pă turcește-i zice caric/s-ai¹
 10 yamen¹ din urmă cu par¹/ascuțit¹/façe găurli după cum i¹ dă stă-
 pînū...să le facă di diési//di urmă...um păetan mai nicușor/nu
 mare desigur dacă...i nevoie di nu-s mai mic/pui¹ și yom mare/cară
 cu burele/tinika...i zice bură/tot pă turcește/apă di zece kilo-
 grame/și torn¹ în fiecare gaură de umpli cu apă/după ¹aiă cu apa/
 15 păi vine...ăi care-l răsădesc/vine cu tutunu-m mină/cu sivric/fa-
 çe gaura din nou acolo undi ai turnat apă/și...i¹ bag un fir di
 tutun/și-l string¹ cu sivric-ăla/di să lipeste...di [k] pămîntu
 di i¹ă/di rădăcină//da trebe să-l string¹ bine/că dacă nu-l
 string¹ bine/nu să prinde//că vine stăpînu/turcu/s-apucă di virfu
 20 lui d-iic² /dacă să rupeă ieră bun/frunza//da dacă-l [ε] ișă dō...
 dia pămînt/nu eră să[ε]nu ieră sădi³ bine//nu ieră bine//și i
 bărăta pă...fițele-ălea...că di ce nu stringe bine la pămînt//
 apăi dup-ăea cîș să facă oleacă di iarbă il prășeau/p-ormă l-îngro-
 pău la rădăcină ceva/ceva/și cîș s-a făcut mare/s-a dat în copt/
 25 intrăi la rupt//frunzeli de la pămînt/foile de la pămînt/să numeă
 dip/doo trei foi/mai sus...cam așa di-nalt³ să numeă ană//...și
 de la ană în sus să numeă duruc⁴//frunzele spre virf//ăi înșira/
 sirur¹/avga...atunța nu erău port¹ ca acuma la port¹/atunța ierău

¹Gest: cca. 25-30 cm.

²Gest.

³Gest: cca. 40-50 cm.

sirići/liemne așá di grúase /lungî¹ așá cit în colțu uodái/inșir-
 raí pá sifur¹ fetele/leráú doí flăcăi care luá șirurli de-un cap
 unu/unu de-un cap de la f^oetile care l-inșirá și-l dădeá deopár-
 ti...și-l pungeá de-l legaí pá capátu sirićul-elea//il mai legaí
 5 înoá în doo trei locur¹...ca să n-atírne-n j^uos/d-el stăteá...
 lingá leam/pái luá cîte patru cînș sirići io^u di capăt-osta/
 dumneata de eialantá/și-l ducaí la tejjél¹/la tejjéli leraú par¹
 bătú¹/puse mertet¹ drept¹ pá capu parilor/s pá parte-ăea/s pá
 parte-ăea cit erá sirićile de lungî¹//máta trecaí p-acólo/io
 10 p-aii²//ne dućam și pungeam sirićile-ălea pá tejjélile-ălea//
 rărișoara-așá/unu di altu ca să bătă vintu/sá vadá șaréle pin-
 tre ele//și-l țineaí acolo piná să useá/dup-ăea-l dădeá jos du
 pá sirići/intr-o dimenșată cu rouá...și-l făcaí levenk¹//il dă-
 deá în doú-așá...//

15

[Același]

nunța

[Cum se făcea o nuntă cînd erai dumneata tinărá? De cînd se
 începea....]

úște cum să-ncepeá a...te luá după [k] di la...cam di pá la
 20 nércur¹//luá și făcaí coláș¹/micú¹ așá pentru dar.../ni-í dă-
 deá în șear-ăia atunđa la mása măr^e/i¹ făcaí coláș¹ mai măr¹
 pentru naș/pentru nași/și...pînî făcaí¹/d up-ăia făcaí sarmále/
 tăiaí gáin¹/le curătaí/le-aránjaí/pásár¹/pór^s/dác-aveáí/făcaí
 sarmále cū...cárne de p^uoro/cū...nu lera ca acúma cu brînzá/cu
 25 mezelur¹ cū...atunđa lera pásár¹/tăiaí póra/pásári/făceá uále de
 sarmále/și...lera fúarti bine//făc^oá cu dar/cu ș^eervite dădeá pá

¹Gest: cit mina.

²Gest.

colăc¹ acolo/făcă col [k] fără colaş n^u să făc^oa//acuma dă şer-
vitile așa fără colac//da ac[k] t^unca să făcă cu colăc¹/pună co-
lăg deasupra/ş^oervitu^r1 și/dădea lă...trepădători care țerau acó-
lo//și țeră și toț¹ așa cu șervite încruțisate/cū...ca ș-acuma/
5 acuma încă mai mult să dă/atunca nu prăa...dădeași așa/da acuma
mai multă...șervedărăiașe d^o-asta//

[Spune-mi în fiecare zi ce făceau ?]

viner¹ făc^oau cozonăci/da nu prăa să făcău cozonăc¹/atunca nu
făcă lumea cozonăc¹//acuma fă^o/da atunca n^u făcă cozonăc¹/atunca
10 ...făcă mîncăr¹/pună masă/seara/acuma nu mai p^u^o/pune pân alti
sate pune masă/și seara cî [ε]cîț vin trepădători/dă...aij la
noi nu să mai pune/da atunca trebea să puț masă șiara cîț vinea
sîmbătă trepădători pună masă/a douășă pună masă oamini [ε]na-
șului/cîț vinea iș pună masă/țeră...keltuială mare//acuma cū...
15 fărîmă de cozonă c-un paș di vin gata//s-a țerena n^unta [i]//

[Și duminica dimineață ?]

d^umînica dimineață făcă mîncăre/femeili/trepădătoareli/pentru
țera la masă/cîț pună masă a mare/siara/făcău o duminic-atunca
mîncăre/f^oerbeșă sarmale care ăra făcute di sîmbătă șiară sprē
20 duminică/făcă țgată noaptea sarmale/du p-ă^oa duminică le f^oerbeș/
și seara ț-ăducă/le duca cu carēle/cu [k] le duca și le...duca
la sal^uon acolo un^de ăra^o...ăra bine/

[Și miresei i se rupea pîne ?]

da/i să rupea pînea cînd ū vinea ș-o lușă/vinea nașă de-o
25 luă de-aiișă/ișă colăa în prăgu uși și o-pkină cu colăcu nașă/i
...mama ței/șăcra/și dîp-ășă intră cu colăci înăuntru-aiișă/și
rupea și zvîrlea afară/la lume/incolo/incolo zvîrlea/toț agățau
și prindea^u să prindă p^oeste cu buțic-ășă de pîne care-o
prindea/^oca că să duce la undiță să prindă peste [i] da i rupea
30 în cap colăci/așă-i spunea/colăci di dar^u/și colăc¹ să dă lă...

rupăá nŭma pŭpăz-așá dⁱ deasŭpra cã colăcŭi rãmŭneáŭ intrég^t/i dă-
 dăá sŭara pã colăc nășá nășulŭi/ș-a năși ierăŭ colăcŭi//ș-avșá dea-
 sŭpra o pŭpiză/ășá-ŭ spunșá/o fãrfimă di pŭine fãcută [i] ca o
 pŭpiz-așá/și p-ăia o rupăá ș-o zvirlșá//lă...lŭme//

5 [Și luni ?]

și lŭn^t i vinșá nășá și ó lŭ [ɛ] sã dŭc^oá ș-o-ăducă pã nășá/și
 legă mirșasa sŭara/pã sŭar-așá/dup-ăia ŭncručișá/cŭ șervite cu...
 și sã termina/mart^t fãc^oáŭ plăcŭinte...mars șară ^teră plăcŭintile/
 aducă^u fiiecare trepădător care f...ierăŭ mai nșamur^t mai deaprox-
 10 pe/și fãcăŭ plăcŭinti//tăiăŭ găini/aducăŭ brŭnză/untură/care cum
 avșau/vrșau//fãcă pã [k] plăcŭinte/și petreăŭ toată nyapteșá/mars
 sŭara/...de-acólșá sã termina cu nunta//

marănda cōstantin, mărănda nŭmŭli m^teu
 șaptizec am implinit acŭma

15

călușenile

călușenile le fãce după paști/dŭpă ce trece păsteli/lă...la
 paparŭda/ășá fãcă kar prima...fãce di florŭ inainti de paști...
 cu-o șăptămină la florŭ atŭnc^oá/sã prinde șurate/ă...sã prindi su-
 rate cŭteva f^oști acólo prietene/punșe intr-o cãldare apă/inelŭli
 20 și-l punșe-acólo/și sã leăgă ŭna la ^uok/ŭmbŭl-acólo cu mŭna pŭnșe
 cãldare-așá/ŭna-ŭ spŭne lótru/ŭna nu ștu cum acólo/și cată cu mŭ-
 nă apă/...și dacă găsești...inelu care ŭ zŭceá șá cã ŭna-ŭ șogŭie/
 l^uótru [i] și cată p-acólo inelu cari găsești...p-ăia o fãce//
 care-l găsești di ŭa ŭi lótrŭ...ăia-ŭ mai mare cum ș-ar zŭce/și
 25 după paști lă paparŭda/fac călușane/fãce di pãmŭnt așá/ășá//i fã-
 cș cap/ŭi fãce cōrpu/pișoare/mŭnt^t/i ca ŭn copil așá di pãmŭn/il
 punșe-ontr-o cuti^tă/și sã dŭce cu ŭel șă-l dă pã apă/i sã fãce

p^uopă/să fac f...aş' ne făcăm/cin ne făcăm/şi făcă p^uom ca la
 mort¹/şi să-l ducăm de-l dedeam pâ apă//intăi l-ingropăm/l-ingro-
 pă cu-o săptămână-nainti/dup-ăgă...f...în siya di j^uo¹ mar¹ il
 dezgropăm/şi-l ducăm pâ apă//colşa vinea şi acasă şi făcă^u gisma-
 5 ne...făcăm...aduşam fiecare uouă/untură/făină//făcăm gismane/ne
 punşam şi mîncăm/pomana căluşanului şera//^{asa}/după ce i-l dădeam
 pâ apă//

[Aceeşi]

a rămas mama văduvă

10 tătă meş a murit impuşcă^d la mină//

[Cum ?]

avea um băgat care-î i mort în războiu mondial/şi şera cam
 bolnav/şi-î spunî...mamei/femeii lui: zicē//şera cam boşlav
 băgatū/di...frică/di...likitură aşă-î spunea//şi î-a spus
 feme¹lli:

15 "fa l marinceo"/aşă o kema pâ mamă/"să impuşcē vasilē ō...
 corovatică de-alea... cum ūi drăcu-î spunea/şaca nu ştu cum fi
 spunea/ă...s-o-mpuşcē şi să-î dea inim-ăia s-o mănîncē/că-î bună
 di frică/că îel avea puşcă/bărbatu mami/şi îel a văzut ō...pasăre
 de-alea în grădină/şi s-a dus cū.../ca s să ducă s-o-mpuşcē/a
 20 intrat într-o bucătărie/avea mama/şi cîn ā intrat în bucătărie a
 vru să-ncarcē...cu cē-o hi-ncărcat îel arma/ş-a lovit-o cu ţăva
 di...pōdin-aş şera mărunţică/bucătărea/a lovit-o cu ţăva di...
 pōdină/şi s-a descărcat...f...s-a da cocōş-ōla/şi s-a descărcat în
 palma lui...ţoată fultuiala î-a intrat în palmă/...^dp-ăea a ieşî
 25 de-acolo cu mina plină di sîngē şi

"marinceo m-am nenorocit/m-am impuşcă^d la mină/rămîi sārăcā cu

băieți"//ia a-ncepu să plîngă "cîe-ai răcu^t ?"/

și 1-a loá și 1-a duz la spital la isaccea/acolea iera spitalu/
cîñ s-a dus la isaccea acolo nu iera/doctoru iera dus în plasă/
nu iera acolo/și i mîna i s-a cangrenat/și la trei zili și-a vără
5 sat fiergea/lui i-a fos fricá/s-a vársat și fiergea/i s-a cangrenat
mîna/i s-a umflat aica la inimă cî o pine-asa/s-a murit//s-a
rămas mama văduvă cu trei băieți//cū...o soră de-a mea/s-un f...
fratî care-i mort în războiu mondial//

[Aceeasi]

40

[Amintiri]

cîm m-am făcu...asa di copil mic/asa di patru cînc an^t/cum
era veata p-atuncă...di copil pã la viii...aveam via noastră...
uoi ni năstre/iera proprietate pã timp-ola/acuma i-a statului tot/
da' aveñ și noi acuma//cîm m-am făcu de vro șase an^t/tata m-a tri-
15 mēs cu oile//aveam vro zece oițe acolo/și mă ducam cu oile//bã
mã mai dcãam iarna la școalã/cã iera tabla can grea/iera can sãrã-
cút/noi eram vo op copii atuncã/tata nu prea avã pãmînt/și era
can sãrãcús/și...mã-ntrepușã dã pã la școalã/vãra cu oile/iarna
la școalã/asa mergãm//cî^m m-am făcu de vro zece/únsprezece-an^t/
20 n-a mai adunã^t și du pãñ sat/uoi//ca s fiu cõban adevãrat/în fi-
ne...vãra mergãm în pãdure/cu oi^{li}/io an crezú cã...cõbania ie ca
cum ar fi acasã/venãm seãra cu oile-acasã/le bãgam în grajd acõ-
lo/plecam în sat/însã nu mai mergã/cînd^d am plecãt în pãdure/cum
era veata de-atunc/lup^t puternic^t/acuma au kerit cu timpurle
25 esteã//i-a otrãvit/i-a-mpușcãt/cẽ le-a mai făcút/cã nu-^B//da^o

Asistînd în timpul înregistrării informatoarei Paraschiv Maria,
înțelege perfect sensul anchetei, așa încît cînd este înregis-
trat, anchetatorul nu mai este nevoit să mai punã întrebãri.

atun̄ca era^u lupⁱ/și m-a lăsa^a tata-m pădure^e acol^o/că el treb^uea să
vie și p-acasă cū...lapti^{li}/cu ce ma aveam acolo//și-șpune tata
"băi" s̄ce "uite-aiș te culș tu/" c-aveam țarc mare/"tu aiica
te culc^t/vez^t cîⁱpli pân spatili stini p-acolo/și tu aiica dorm^t"/
5 cum an dormit io acolo/ș can cu fricā toată noaptea di lup/
tócma bine cā...lupu n-a avú pā un^de să pătrundā p-acolo/ș-a pă-
trunș pân altā portitā/ș cîⁱ l-au loșat cîⁱni roatā/a sāríd din
tîr^{lā}/tócma pisti mine//undē dormeam io-ș cojóc-ola acolo/io cîn
am văzú [!] iau cojocu în spinare [!] și fuj la altā tîr^{lā}/ș-an
10 lăsat uoile-acolo/cîⁱ dac-a vāst cā io am fugit/și cîⁱle după
mine/a lăsa^a și uoi și tót/a veni vro doi trei lupⁱ/noaptea iar din
urma noastră/din urma mea dac-am fugit io/și ne-a rub vro doozej
de uoi acolo/numa le-a gituit aș/și le-a omorît//în fine de-atun-
ca/tata nu ma m-a lăsat singur/a văzút/da io copil di doispřeze-
15 cē-an^t/stau în pădure pūnic acolo/i le-am păzit io pînā p la
vro pāispřezece-an^t/apropē cîⁱspřezece-an^t//pā la noi să făcāu
clăcⁱ/șeara să curāta porūm/sā torcā lînī/sā scārmānā bumbac/
de-astea să făcā/ș-acō s-adunā feți/și dac s-adunā fēti...fētili
vineā și flăcāi...fiecāre aveā simpāticu/cîn după se s termina clā-
20 ca/erā...un fluior sau un acorde^{on}/și jocur^t frate//ș-aveam ș-^o
suror^t care mergāu/șerāu invitāte/cā iele făcā^u invitāti/te tcaⁱ
"ilgāno/vasilico vii la clācā disgarā"/ș-aⁱlantā vineā la rindu
iei//ș mă dučan ș-io cu-alde sōr-meā/și ierā și fēti mai niș așā
cam di...teapa mea//cîⁱ cîntā acordeonū/mā-șvirteam ș-o pā di
25 mārīne cū cîte una acolo/care credeam cā...verisgarā sau...în fine
dac-am învățat olegacā să joc așā pā la clācā/nu n-a ma^l plăcut
uoile/cā mă trimetșā dūminica/ș cā dūminica ierā juoc/ș treb^uea să
stau acasă/dūminica/tata nu vro s să ducā/aveā vaș/car/p-atun̄ca/
abā/ș trēbeā să mă trēmēatā cu-ōili/ș-an lăsat uoili//dac-am
30 lasāt uoili/acūma ce vroian/dacā mār^e la uorā/treb s-an ș-o

gagică//fiecare ieră ou gagică lui/"ș-ai să fac o gagică"/pă cine/
pă cine ?...m-ă uită io până uoră măi !/"cam ilenuța-i bună"/vi-
dăam io că ieră durdulic-acolo/și numa am începú s-o joc/bá bon-
boneli/furam dup-acasă/cite-un uou/doo acolo/ca s-am ș-io banț/
5 maⁱ da și mama doi trei lei/să-i dau ban s-o-ndulcesc/ca să...
vorb-ășă ști io ?/n fine...h^aai s-o fa^s gagică//la noi așa ieră
p-atunța/dac-az^t o dansai/și i-aminteai că s-o fa^t o prietenă/ea
spunea "ști stai să mă mai gândesc ^uoleacă//duminică-s spui io/
sau cîn ne mai găsim în cursu săptămîni"/

10 n fine tocma bine că io...i-an spus treab-asta/și ea așa
mⁱ-a spus:

"iz dau rezultatu cîn ne mai găsim"/ca duminica/cîn a veni du-
minica/să fie adevăra pr^eetena mea//

și mă găsez joi seara//da io în loc să-i spui

15 "fă ce faș/te-ai mai gîndit ?//iej de acor^d ?"/

"fa ce faj mă/te-ai mai lămurit ?"/

20 "cum să mă lămures mă ce...ce merge pe lămurire ? / trebea
să mă-ntrebⁱ dacă m-an gîndit"/

"păi da/da te-ai gîndit ?"/

20 și-n spune s^ee "da"//

eⁱ di Bucureș-atunța/cîn an văzút-o că ia n-a spus da/pui
căeula-ntr-o parte/dă-acuma asta-i gagică mea//

m-an dus seara cu ea/an condus-o-acasă/ce-i spuneam numai
știu p-atunô/...dă ^uorôșe caz/vorgam așa ca copiii/

25 n fine m-an făcu flăcău/dă-acuma-n...toată firșă/de doozej
dă-an^t/m-a loș militar//da pîn-atunța/noi di cîn...de la cînșpre-
zeș-an^t încolo...cum vine sărbătorⁱle-ăștea/la paști...la noi
aița un^de-i brutăria acuma/să făcă lăgân/noi flăcăi care ieram...
flăcăi s-au...care-i ieray liberatî...în speșal/ș^t d-ăștialanți

mai îndămin-asa/ aduca¹ lemne de la pădur¹/ le furam noaptea/ ne ducă¹ noaptea cu carle/ furam de-acolo/ ^{le}-ac¹ean și făc¹an leagă¹n/ polițoare acolo/ ș-acolo era hora// ș-ap¹ei acolo leagă¹nu-n t¹o timpu mergă/ asta iera/ -ncep¹ă la ziua-nti¹ di păste/ j de la păste/ mergă
5 pîn¹ la duminica mare/ în fiecare [k] trei zile lă pas¹/ de-acolea în fiecare sărbătoare... iera leagă¹nu// iera comite să stringă ban¹ copii aducă¹ uoă/ care erau mai mici-ș¹a/ la leagă¹n acolo/ doo uoă trei/ polița// venșă doo trei tur¹/ z da jos/ altu//... iar la crăcun/ atun s¹e... i-adevăr¹ă cu moșoalele// ne-adunăm șapte/ ob zece flăcăi/
10 care crede¹an noi preten¹ț¹ așa/ ș ne cam potrivim/ ș¹ ne-adunăm în sear-asta colindă¹n la g¹orge/ mi¹ne seară-privătam/ făc¹an repetiți/ ca să... nu cunva să ne d¹cen la casă/ cîn ajungăm acolo/ sau dacă-ș¹ cas să ne-ncurcăm// adivăra ca la iekipă c¹olo/ ș ne puneam pă cete¹ aș¹a/ patru c¹olea/ patru c¹olo sau patru c¹olo-ș¹a// noi spungeam o strofă/
15 allant o strofă/ asta c¹i poft¹ă... colindu care-¹ poft¹ă gazda// doamnăle/ la lină f¹intină/ pe cel deal/ colind-est¹a care le plăc¹ă lor// moșoiu iera moșoi/ iera cu măciucă/ cătruna e-ș¹ cap c¹olo-ș¹a serioasă/ poate n-az văz¹u de-astea/ da... dac-o v¹deț¹ ie palăță întreagă/ i¹e... urit¹ă tare/ ș-ș¹ și frică s-o vez¹ / c¹ă dac¹ă...
20 iera-nainti/ nu prea vid¹ă l¹umea/ mașin¹-est¹ea/ nu prea văz¹uș¹ l¹umea străină moșoi¹// și cîn iș¹a u¹m moșoi inainti la o mașină/ păi inșeț¹ă și șoferu// iera frică/ ș-ap¹ei noi cu măciuca/ și er¹ă c¹ite-o doamnă de-astea/ vine¹ă străină p-acolea pă la noi/ iș¹a un moșoi așa-nainti// și-¹ băt¹eam pă măciucă/ și ș¹ ea nu știe¹ă c¹e i¹e/
25 noi i-arăt¹am ban¹ // și ș¹ ea di frică... c¹e-ave¹ă în buzunar/ j dac-ave¹ă... un doozes sau c¹inzej di le/ sau o s¹ută di lei/ io de-ș¹eam m¹ina să i-o iau/ ș-ap¹ei i¹a di frică ne d¹e deș¹ ban-ola [i]/ c¹in făc¹am urid¹ la ș¹a/ cu cătrun-ș¹ea/ așa di urit¹ă... i crăp¹ă herș¹a/ și

¹ Gest: bate in masă.

² Gest.

toată noaptea mergan la fată/aveam pretenle noastre/care-avea...
pretenă/i să pună pamblică la căculă//bă dacă iera prietenă bu-
nă/ativară simpatica lui/făcă și colac pă tim/acuma nu să mai fă-
ce la flăcăi așa/făcă fata/făcă colac//și prietenului său/i...da-
5 ruia colacu/de dea colacu/j dup-ăea i-agătau o pamblică la căculă/
ăea să știe/că de la prietena lui...i-a pus pamblică/umblăⁿ
toată nu ptea/a doua zi dimineață...ne stringeam î...tos/mpăr-
țeam^f...ce-am cistigat//bani/că să...fata dădea și ea bani/cinșpi/
doj de lei i/treij di lei/după cum vrea fata/și mpărțeam bani//
10 păi dup-ăea cumpăram două treij deca di vin/și dă-i băutură//dă pă
ling-asta/măi ad^ucan și șapte ob zece bucăz di crap/cum iera
atunj mul crap/salău/bă...măi pîndeam niște păsăreli/spunean că
i-a kerî mami/noi le ștergan noi/ș le puneam acolo grămadă/puneam
o fată și ni le făcă/la cuptor/mă ! și trăge-i vin frate !//

15 ă...dup-ăea m-a lăa militar/...am plecă prima dată la țisnad//
î^u ! da pîn să pleg militar/beție...o lună di zili n-an știu cî
să fac//aveam io vrăo sută ș ceva di deca di vin//zis vrăo miij
și cîn su kilograme di vin/iera//ș-apoi în vrăo lună și jumătati
i l-an găti lu tata//că vineam în sear-asta vinean lă...mini/ăia
20 zece flăcăi care/to^d leatu nostru/cu acordeon sau cu cîmpoăie/
c-aveam niște leat^t de-ai mei cu cîmpoăie^{le}//ș-apăi trăgan cu
cîmpoăi^u ac^{lo}//și băutură de az^t pîn-a do^ua zi/dacă ne eră somn/
cădeam acolo-ș cas-ăea//dormeam/iar ne sculam de-acolo/și plecan
la ion dincolo/ș-ăea am umblă zilnic//ș-apăi dup-ăea la noi să
25 făcă numa sîmbătă seara bal//da noi ce-am făcu^t/în videre că
leatu nost^ru pleacă militar/dedean și joia//că înainte nu iera
joia tineretului//încoăce s-a formă joia tinere/da înainte nu eră/
da noi ce să făcem/ca să ne distrăm mult/dădeam bal gratis/noi
plăteam f/leatu-ola plăteam muzica/fete^{le} nu mai dădea nimic//și
30 dedeam balu și joia seara/și sîmbătă seară/duminică seară-ăea mergea

distracția/pără de-am plecă de-acasă//cîn am plecă militar...m-a luat și m-a s la țignad/m-ă dus cu trenu...și m-a dus/și m-a dus/și m-a dus/pînă di ni cîini nu mai lătrau românește/"unde ne dū-
ce măi frate ?"/[...]

5 dup-ăea am venit acasă/acasă am stat go doi an^t di zili...ca-
valer/c-asa [ε] cîcâ...liberă de-acuma/am sta liberă doi an^t/tata
a fost [k] a murit în tip ce eram în armată/dacă greutății pre-
să pă noi ș-eră săraci șă atunca/mama în spuni "băi digăba mai
stai/căsătorește-te//ia-ț o nevastă ș tu"//

10 "păi asta am să fa^s bre !"/mai bgine că țoamna...măi pă
care s-o iau oar că iō...ieran can săracuț/n-avgam decit un hec-
tar de pămînt/cătăm să iau ș-una to mai ajunsă oleacă/cam a cui/
ș... "să iau fata lu panai tačea"/ala eră pescar di...meserii/om
boga^t/avga nevodu lui/șeră mare pescar pă timpurl-èlea/avga yi
15 vrun ectar di yi/vreco patru hectare/și tocmai ia-ș spunea/ce
"dacă ne lom amindoi/tata-z dă ș-o barcă/un cal/vacă/noatin/vo
zece uoi/iz dă j din yi di colă-asa"/spunea șel ști/bă-ș dă și
doe ectare de pămînt/și m-am bucura^t/ș-am lua fat-asta/da de-asa
iō...purtăm legătur^t cu iā...kar cîn am plecăt în armată/la
20 mărnea satului acolo i-am spus "fă ! să m-astept^t"//

da ia mai șmeker-asa "unde la cursă ?"

"nū" zic "pînă viu iō di armată [i]/să m-astept^t"//

și m-a așteptat/în continuare am mers așa preteni pîn ne-am
căsător^{it}/ne-am căsătorit/...haide acuma nuntă/ne-am pregăti di
25 nuntă/n-am cătăt un naș/am pregăti nunta așa cun trebi di merour^t
fiișcare șamurli/s-adună grămadă colō/ala vine...șapă-ș grădi-
nă/ala făcș-ș gard/ala aranjază cotețu să hie casa oleacă mai
arișă cūrtea/că nu cîn o vini lumea să ridă/"oite mă ! cș-am
găsi la gorge în cūrte acolo"//să hie cură/vărui/ș-altu

văruiește casa/pictază pînă casă/likești/ce găsește urit/fațe
 frumos/s-arătăt toate neamurli//și vine asta durează di mercurt
 și pînă sîmbătă//sîmbătă zestre//ⁿai la zestre" !/vine neamurli
 mele/cărut^t/caldărea cu vin în cărută/muzica /și la fată acolo/
 5 merge acolo/incepe s-adune/țoal-ă de-acolo/și ăia-^t...pentru fa-
 tă/ăia de pă pat/pernă/ce-a avut fata p-atunc/adună-ⁿ cărut^t/
 ș-apoi o șterge pînă sat//și-ncepe toate cu perⁿli pă sus/și...
 țoală/iorgan/arată ști șă vadă lumea ce are fata/și kiuje/și mu-
 zica cîntă/ba șă mai dau pă jos săltata/jocă...înaintea cărut^t/
 10 apăi noaptea/seara începînd de la ora șapte și pînă pă la vreo
 zece noaptea/să spuni mărgeleli/ș-apăi vin fete/flăcăi și...în
 curte acol pînă la zece noaptea jocă mărgeleli/dup-ăea pleacă
 toată lumea acasă/ne odinim/a doua zi la ^uora nou încep muzica
 iar la noi șă cînte/la sócru mare//și cîntă pînă...s-adună toată
 15 lumea de-acuma/la ora două pleacă ș-aduce nașu//ia nașu de-acasă
 cu muzic^t/cu cîzva trepădător^t de la om/de la nire de-acolo/adu-
 ce nașu/il încrușază/i pune niște proșape d-êlga lung^t/luș și
 lu nașu/ș-apăi ii iă...mirli și cu mirăsa de-acol^o/dacă ii șă
 [v]căsătoreșg mai dinăinti ii iă de-acolo/dacă nu/pleacă numa cu
 20 mirle și ia mirăsa dac-o ia cu nuntă de la mamă de-acasă/de-acó-
 lo//și merge-mpreună muzică/merge năinti/nașu di urmă cu cavalér^t
 de onoare/cu fete și lumea to^t popóru di urmă/nuntași care sînt
 merge la biserică acolo...fațe cununia//și ne-a băgát în bisé-
 ric-acolo//acuma la noi era ^oobiček înainte/spune șce/ce "dacă
 25 calș tu pă nireșă pă kicóare"/șce "tot [r] to tîmpu are șă te
 asculte ia pă tîni//dacă te calcă iă"/șce că "rămii su kicóru ei"
 da io aușeam acuma din neamurli ei

șce "calcă-l pă kicóar/calcă-l pă kicóar"/da io ă sta gata/să
 nu mă calce/și cîn a dat șă mă calce/a calcăt așa/an calcăt-o

†Gest: a calcăt în gol.

îo' pă șa //știi/"ehé ! de-acúma" zic "ieș sup kicóru meu"/j drep
cá m-ascultá nù mái fáce...dac-an cãlcát-o șo întâi pă șa nu mái
fáce ce...//

cristea ge gorge

5

[37 de ani]

ierám speriatá

sá vá spui cín^d ierám m¹icá/in clasa pátra/fácau copiii cá-
lujene/cum ș-acúma sá fac/da mái rar//și cín an fácu căluianu/
ne-an dus sá-l dãm pá apă/iera' apa mare/venitá in margine sá-
10 lu' cum vine' apa la noi//și an rup căluianu-așá sá-l aruncám
mărunțel/mărunțel pá apă/ca sá plóc/^{asa} sá spuné 'običeu/și
dup-aga ne-an loá^d di miná/toáti f²etili cite ierám/sá jucám pín
ápá/ș-an rámas io numa cu una di miná/ș-a venit alta și ne-a dat
brifj³ de la spáti/ș-an căzú^d la fund//și m-a scos apa di dóc
15 uor^t/di grázá îo...vróian sá m-apuc așa² zicán/sá m-apuc sá mă
salvez di...di valur^t//și-ntre timp-osta a trecut un 'om cù...
bárca/și m-a apucá de-aiis³/cím m-a scos a treia qará apa/di
cuf/și m-a scos la mal//și m-a salvát/ș-asta-î întâmplárea/ș cín
an venit acasă/bolnavá/an zăcút o luná di zili/lu máma nu-î spu-
20 ngám ce am//

"Ce ai ?"

"mă doare capu/mă doare capu"/nu puteám sá mă scol//ș cín i-a
spus fimeili...ierám speriatá/m-a descintát și...m-ám revenit//
ș-asta-î întâmplárea//ș-alčevá ce sá vá mái spui cá mă duc...

¹ Gest: : cu piciorul în podea.

² Gest.

³ Gest.

[Și cum ți-a descîntat ?]

sînzîrîmei care descîntă/pune o bilă-ntr-o lingură/ș-o pune-o
 pâ foce di-o topiești/și pune un șervet în cap/și te descîntă/ce
 zice țele acolo nu știm/și-ntr-o străkină pune apă/și cîn ter-
 5 min-acolo...cîn ajunge la cuvîntu unî trebuie...pune plumbu-ol-a-
 colo în străkină/deasupra capului și sfîrșie/și te discîntă
 pînă-n trei yorț//și te-ndreptț//orț că-î asta-î o credință/orț
 că-î descîntecu/nu ștu/da iaca că ie leacu//

[Și la copiii mici, cînd erau bolnavi, ce la mai făcea ?]

10 și i freca/îi aricea/așa să spune/îi tăia cu lama/pă spate/
 sau cu briču /câ p-atunța nu prea ierau lame ca acuma/îi tăia cu
 briču pă spăti/și pă...pept/dacă zcea că are junk/spărgă^ea un ou
 proaspăt/il plimba pă tot corpu/unde-avea jung/or în spăti/orț im
 piept/și undi iera jungu să spărgă ou/și...presăra oleacă di
 15 făină di mămligă/să spuî așa cum...în limbaju nostru/și-î puna
 o cîrp-acolo pă...pă o oală fil obloja și...să-ndrepta copilu//
 dacă te durea stomacu/ie răcă...oblojeală cu c^eapă/cu uști/
 cu u^uoțet/cu spuțe...să-ndrepta//

paraskiv`mari^{ia}a

pătruzeștrêi [de ani]

20

874. SOMOVA [ALR II, 682, WLAD, 583]

(jud. Tulcea)

Culegere: 1966; CC, FL, MM, NS; transcriere: VN

și eră pești preă mul

25 mûl p^ești cînd eram 10 mic/nu eră niș năvoade din astea/nu
 eră nimic//avea^u numa niște cotșețe/făcuti dim păpur-așa/și eră^u

doi¹ trii pescari¹/și mă ducean¹ cu țel ca să v¹ăm//era¹ tănăsăke/și
 costăke mănășă//moșu-m tănăsăke mă duca¹/ei¹ ce să creș cîn¹...co-
 t¹etu-ola o-um mincog/s c-o plasă/scoteșu la pești/scoteșă cîte
 cînzěj di kilograme de pește/sau ș-o sută pã zi din cot¹etu-ă/
 5 dacă-l căta di trei¹ uor¹ pã zi/di trii¹ uor¹ fl...șășă//da nũ
 erău pescari¹ ca acuma/nu egzista¹//mă dučan¹ eo o-um ier. .așă o-um
 cîrlig iarna cînd îngeta/și scoteșam dintr-o copcă...sã vã spun/nu
 mă cred/cîte treizej di bucăș di crap îi făcăm u gaur-așă/și mă
 punșam așă¹/și țel vinea¹//eã țel să cunoștea¹ undi țesti¹//și sco-
 10 țean¹ cîti treizej di bucăș dintr-un...

[Cu ce ?]

o-um fer indoit din nimio/așă um fer indoit¹/și crăpu vinea¹/
 și țel să vedj albastru/s ședșă//și țel nũ umblã mai mul decit um
 metro-așă adîncime/țel intrã im papurã/fi¹ ștuf/și țel pã-acolo sã
 15 ũ.../dã scoteșan¹ la p¹esti¹//pã-urm-a vanit neșade¹le/și dac-a veni¹
 neșadile...trășau la pești/s-acolo-l lasã jumãtatj/de-l mincã și
 cor¹li/n-aveșă cui sã-l...încășe s-ã-ndesit//

[Și numai cu coteșu pescuiau ?]

nũma cu coteșu/și cîtiva vintiri¹ din eșșă da nũma e d-aleșă//

20 [Cum erau ?]

vintiri¹li erã făcușe den plas-așă/o plășă/s-aveșă o...o
 cril-așă cuș s-ar zice/tot di plășă/și peștile/s cîn dășă de
 cril-așă/vinea¹/vineã pe crilã/pinã intrã im [r] im coș-ola pã...
 gaur¹le-aleșă ac¹olo/de-acolo intrã/sã umpleã și ala cînd erã
 25 pești¹//și erã pești preã mul/preã mul/din cale-afarã/erã mul di
 tot//

[Da ce fel de pește ?]

tot f¹elu//știucã/șaliu/babușă/giban/crap/cortã-crap/somn/
 30 așta eșșă//

pav¹șel ge popa
 șaptizeș și ob de-an¹

¹Gest.

vinean di la isaccea

vinean di la isaccea de la o fat-a mea//di la...stefan
gorgiu...//si venin cu baba/cin ti laj di va [k] di vale/cin te
laj la vale/iei au veni^d vo cin sasi butoale cu vin/si unu-a ră-
5 maz mai in urma/s-ic-1 vad...era unu cu butoiu cu vin apruape
de-ala cum a tras/da videam^u asa putin un butoi dat asa-ntr-o par-
ti//da nu/rezema di mal//lipovano-a...vru sa bage telegiru la
roată/stii ca sa-mpedice roata//ala [k] eram de vro dooj di
metri departe de iel//vat ca sa suie-n caruta/dă giô la cai/si
10 vini di vali//cit putea vinea di vale/cu butoiu di vin//c-acolo
mai era cizva nain^{ti}/el a ramas acolo//da^u s-ic biô la cai/si vin
in dreptu lui//

"mă¹/nu sa vedi nimic">//rotile era putin lasat/si butoiu
sprijina di mal asa//k-iel a dat caruta-n sant//acuma ce sa fac?
15 fi spun babi:

"ja tini caii mai babă"/butoi-osta n-o curge/că ala a vinit/
caii sedeau/cin mă uit acolo/unu/butoiu căzu^t pă burta lui asa//
butoiu de obzășcinj di deca/iel a vru să-l sprijine/iel beat/a
baga telegiru/si cind a dat cai-oleacă de-a mai cirait/s-a răs-
20 turnat/s-a căzută//strig la babă:

"săr^t di grabă că..." nu murisi dom^{ne}//nu murisi/ma pun cu
spatele/sar din caruta/si mă pun/c-aveam un ^uosim mare nu putem/
da el sezea si...să-negrea/si căsca ^uoki//strig la babă/vine baba//
n-am putu să cat să-¹ spun/nu-ă-¹cepu baba să strige/"săris să-
25 ri^t"/vine asta...că-¹ la cooperativă/căruta^s/...vasili/s cu-¹al a
lu plingu căre-a murit//

"mă¹ vasili !" vini/a venit//iel to s-a-negrit/io [k] ntre
piciorle mele/că nu puteam ca să...s-a-negrit/s-a-negrit/s-a-ne-
grit/mă¹ ! c-a vinit si iei/cin^d ¹-an da drumu-a căzut//butoi^u//
tropic.

núma aii'ca erá pri'ns pá búrtá/și-ngropát așa/in spáte/butoá'u
óbzeșcî'ș di deca/il dăm j'os...a murit//

[Același]

scăldătuor'í

5 a vinit uō... viec'in-acólo/o nașe/¹ botezase mámi doi copii/
încá doi fraz mai m'ic//i botezasi//și vine ia:

"as fos la túlca?"

"am f'ost"

"[ați] tras mătasea?"

10 "an tras"

"da fata ce mai face?"

"ei" zice "tot așa nașe i" ce-"ote-așa stă-m pad" zice// "am
fos și i-am vrăji nașe"/ai mama să-i spuie la aia/să-i mărturi-
sească/am fos și i-am vrăjit/și o'te așa/și o'te-așa"/ a sa-n-a

15 spus vrăjitoare-ai//

"păi/doamne"/hina ei/"o hi di vint"/

"păi" zice "ea a fos la s'eceră/și l'era cāl cald//și p-ormă"
zice "a vinit o ploai/și seara au dormit acó¹ la cîmp//și să
v'edi că...pămîntu r'ec'e/ud/și a tras-o" zic-"a corentat-o//a

20 corentat-o la o parte-așă//și-i din curent/din răc'ală//

"măi hînă nu i-ai făcú scăldătuor'í"

"da ce f'el să-i fa^c?"

"i'oti i'esti...niriste//să strînj miriste"/niriste noi i
spu^{nim}//di pá cîmp//și i'este un fiel așa crieste p la t'elin¹/su-
25 doarea calului/i umbra iepurlui/...ă...frunza lu tatin/...ășa//

și ... "le pui" zice "și aduce apă/și l' pui la stiel¹//și pui ci-
reși- de plumb deasupra/te scol¹ dimineața/fas fuocu/și-pher-

Tușeste.

bînt buruienîl-êlga le dai î hert/și-î pui/și-î fac abur"/zîce
"faș și abur/spălăturî așa/nu ștîu ce/nu ștîu ce..."

n fine mama trimietî băietî/aveam doi fraz mai mic/s-au suî
călârî și...

5 "vă ducet/mă ! acolo la umlar [?] la tarlau-ai//ieste
t'elin-ai acolo//duce-va-s și-n tarla și zmulget nîmistile"/a
da Jăsağ/roate niș n-avet hîdeje ce-z dăsaği//di p'ar di căpră/
cu ci [k] p'artile-asa-ntuarse/și le pună pă cal/le pună-ș ski-
nare/de sâmană di iele//a da dăsaği ș s-a dus ș-a strîș ei
10 buruienî di-alea/a strîș iei nîriste/"cîș vă urcăz la la deal
păm pădure smulgez luaz buruienî di-alea care sîn p-acolo"/
c-acolo aș văzut șo/cîn nê ducan la s'eciră cã erã așã o burușã-
nã cu cîș dieste/ai ie iarba lu tatãn//iarba vîntului iestî/
iarba...m^h ! a dus zêce buruienî/a facu mama așa/ș cum aș facu
15 bae o datã/a-ncepũ s sã tragã/picșarle m'ele//a facu ș-a doilea/
ș pîn-a treilea s-a disumflã picșarle/ș parcã aveam solz di
p'esti//așã s-a asta da...mã dureã-nkeieturli/mã dureã/crez diș
rãceal-a fost//iãcã ce-î și bãnuiãla/ [ε] dacã nu știi// [..]asta
n-a fos ișacu di la fimeie//

20

mita a p'opa
păi vo ^uobzêc [k] șaptezeê și ^uopt
[de ani]

a murî^t alisãndru

șî băietî a fos la lucru tos/toatã ziș/seãra aș vînit la
sa^t tot/n-ã vru sã rãmîe unu//io ã rãmãș cu iel/iel ce "mã
25 fimeie/cî tot fãcãl gãlãgiã-afarã ?"

"mã" ! zic "bãietî-êia s-a-ncãrcã tot îș cãrușã și s-au dus
la sat">//șî io ã spus ca sã rãmîe unu macãr cu minș-aiiã/și

n-ă vru să rămîie//îi spuneam lu gîcă zic "dă-î brînj din căruță
la unu să rămîie-aić"//și iel...s-ă dus//

"ei !" ce "lăsă-î/gîni cî s-a dus" zîce/"și gîni c-ai rămas
tu//îo în sear-asta m^uor//mai acuma dîc...pîsti dîc cîsur^t îz gâ-
5 ta" zîce/"m^uor"//

îo^u zîc "ei ! dacâ-î vorba așă" zîc/"îo pl^tec pî ića dî-a
drieptu/pînă ocălește iel pî cîlo/îo ies înaintî/și mă duc acasă
//cîm să m^uor^t tu în sear-asta/și îo ce să fac ?/ce să ț-aprîi la
cap ?//luminăre nî/cîndelâ nî/nî iej griji/nu eș îmbă [cat]/atî-
10 ta tîm/am spus s tî duj la dîctor/băeatu ț-a rugat astîs/să ț
ducâ la dîctor/s țe pîie la raze/să v^fadâ ce ai/și tu n-ai vru/
n-ai vrut/ai stat//ē ! vorba ta" zîc /ca sî...ca sî mor^t aić/tu
în stanca/s^t s țe-ngrop aiș la pîăr/or la st^tejăr"/c-aș-aveș iel
o vîrbă//îo aića sî mor/s-aića sî mă-ngropî/la pîăr/or la ste-
15 jăr"/"da ce ies tu" zîc "prent ?"/iel la cîsu mîrtî/da eu îl ju-
decam//mai plîngeam/șî-l jîdecam/în erâ cîdâ//n-erâ fricâ//hî !
cup sî stay îo/ nîmai îo^u cu iel ?/nî veçîn/nî nic/pârkeșu la
trei kilîmetri dîncîlo/sîmova la trei kilîmetri-ncîce...

"n^uăă !...așă" zîc "v^fes tu/v^fes tu așă/să m^uor^t c-ō [k] fî-
20 rî luminăre/dacâ te ducîi acîs țe puneș-n căruță/luminăre/kemîm
p^uopa/^uor tî nîr^t ce//aldatâ mai aveșî glugâ cu stof/ma erâ apă/
stof/pî malî b^fâlți" zîc "cu fulg//mă duc^oam" zîc "șî loam un
stof/sî-ț aprîi la cap//da acuma dor ũ stof dîi streșîinâ" zîc
"să ies sî zmulg/șî s ț-aprînd...cînd ai muri" [I] îl jîdecam
25 așă//

și iel: "taș tu dîi gurâ/lăsâ//lăsâ sî mă vîd îo mor/câ îo
eraș sî hîi mor dî lun^t seșara//da a vîni" zîc "nepîți tîi de lî
pîrkîș/s-au trîcî dî lî cîmitîr/dî pîștîli blîjînîlor/s-au vînit
aića/s-a fîcît o gîlîgîiî !/șî pîi cîi^t/sî-î mînînce/și iel o
30 gîlîgîiî/s-a-mbrîncîit bîiatu dî la ũșe/s-a intrît bîzna/î-nîepî
Orteșă.

să răcongăscă la mine/și Țo m-ă supărat fuȚoc/și Țo poate murăam/
 dă m-a-nt^uora"/m ! asta n-a spus-o//și p-urmă stau Țo/pling/ă
 sta zic /ě ! v^{ia} nălăgată..."/

"e !" zice "lasă cⁱ...c-o legăm noi/o legăm noi//ě ! în doo
 5 zilⁱ n-avem c^e l^ăegă"//

"ě ! tu spui că mo^rⁱ pⁱști doo căsurⁱ/și...sⁱ legăm via" zic//
 ațură : el//p-urmă zice:

"d^u-te și taie cașu"//dă nu țegzistă caș//c-aveam vacă fătădă
 da c-am muls o jumă di kilu//iel știi/că Țel cîn mulg^ăă/inkegă//
 10 m^ătereu mă goneă/s mă-s s^ă-nk^eg i cașu//^s tai cașu//că eră-nkegăt//

"lasă-mă-m păc^e"/da țereă șgăra de-acuma/noăptia// "lasă mă-m
 păc^e/că nu mă duc//nu mă duc" zic//

"d^u-te bre mito/că s^ă strică/păcat"//

"da" zic "hiⁱ păguba de ũ...de un caș/da niș nu mă mai duc"
 15 zic// "nu te gⁱndi"//

și cit o fi fos cașu...il întreb: "unde-Ț cașu ?" că eră spⁱț-
 zurăt lă țuol așă/la un cui la pat//c^eas așă de grănic^{er}ș știi//
 rotund//mărișor// "unde-Ț cașu ?"/zⁱ s^ă mă uⁱ la c^eas//tăc^e//"
 "undⁱ-Ț cașu mă ?" tăc^e// "l-ai da di pomănă ?" tăc^e// "l-ai vⁱnd^{ut} ?"
 20 tăc^e// "Ți l-a furăt ?"//tăc^e // "l-ai cad^{or}ăt cuiv^ă ?"//tăc^e//nu
 mă sp^uni n^{ic}/i ! n^u mă sp^ui/n^u mă sp^uni//tăc^u și Țo^u//părcă-m
 părăă că doarmⁱ//a mă i c^eer^{ut} apⁱ//m-am sculă/și Ț-an dat^t apă/și
 nu Ț-an dat apă/cu țingura s^ă-Ț torn în g^{ur}ă/c-an da^t s^ă-l scol/
 da el eră țeap^{an}//și p-urmă Ț-an dat "s^ă-z dau cu țingurița"/zice

25 "ptu !"

Ț-an da cu țingurița/da Ț-an da lăpti//covăsit//șf...ă-ngițit
 Țel lăptil-ăla/a rⁱdică mⁱnă/s-a șters la g^{ur}ă/s-ă asta/țărăș...
 părc-an șimțit așă p la șkinăreă meă c-a-ntⁱș Țm pi^cor așă/ci Țo
 așă stățeam/și Țel în pat//dă/stățeam așă/șf...vorbeam cu Țel/și
 30 Țel cu miⁿț șf...Țo zⁱ că Ț-ă-ntⁱș pi^coru/Ț-a-nt^ep^enit //mă

stau io/ mai stau/mai stau io mult/zic "am sa ma culc si io olca-
ca//nu mai vrei apa ?"/tace// "nu mai vrei i...?"/da stind go asa
am auzit...ci iel cum statea pa piernă/n-a zis nimica/n-a da nij
dintre [k] s cu mina lui iera-m mina mea/m brațili m'eli//si tot
5 il f/asta iera deșkeia/si tot il kipuiam/riete mina//da zic "stai
cu min-afara la margina/stai cu mina atirnată/si t-a-geța mina//
si io saio-ncalzesc//o țineam si tot o frēcăm/tot o friecăm/
iel a făcut acoli pa piernă...ha !" k-e^u atit-am auzit io^u//a tita
gălăgiie a făcut iel//si...^{eo} n-am stiut//n-am baga di siama//
10 n-am mai tinu cuont//cît uo fi fos ceasu/cît o fi zăbovit^a noi...
gata//io zic "ma culc//nu mai vrei apa ?"/tace//da cu uoki dișkiș/
sa uita parca la mine ținta//uoki dișkiș//gura-șkiș/cin a facu
"ha^p i/a-șkiș gura//

uof ! iera marti siara/s-a sta si nercur/si juoi tocmai...
5 parca sa mai unflasi olca/da tot gura-șkiș//da uoki deșkiș^t/...
si...io n-am stiut niș ca doarmă/niș ca [ε]iș muort [i] si nica//
si cin^d vorbeai jdea cu uoki deșkiș^t/cind era m^uort si dea cu uoki
deșkiș^t/da nu [ε]m-a vini miia-n gind as^a mai ! da uom m^uort/uom
sa doarmă/ai ca mort/moare cu oki deșkiș^t/ca di slabăcune/cite nu
20 stu ce/de nu st ce moare cu uoki deșkiș^t//da...ci...ci doarmă/sa
doarmă cu oki deșkiș ?/parca ca iepurle ?/parca ma gindeam/n-am
pomeni [i] da nu-m dădea in gind//ca sa hii//zic "io an sa dau
lamba-ncet/si ma culc si io olca//dacă nu iessa-afara/daca nu
b^tei apa/ nu mai vrei nica/ma culc si io olca//si dau ic lam-
25 ba-ncet/s-aveam o haina cu blana/iau hain-aga cu plana/s-aveam
ast^ternut juos/si piernă/si zic sa pun haina pa mini/si ma culo
si io olca//a ! plinsesim di cu seara/si pina...ma unflaseam//
parca niș nu mai vidiam//dau sa ma culo io/ma asta/"ma^t" zic "io
m-ai culca/si o-adorni/si" zic "iel s-os [ε]da s sa scoali" zic

"s-o cădia/p-ormă n-oi putea să-l rîdic în pat/or cîni ştii/i-o
mai cîere apă/să nu răbdî iel di şieti/îo să fiu straje"//m-an
sculat auz/m-am scula^d di juos/şi iar mă dau la iel şi/mă uit/şi
iar mă pun juos/şi şed/s şed/şed/mi s-ă urît/ă m-am plictisit//
5 "a bă ! tot dorm tu ?//dormⁱ ce fac ?/nu mai vrⁱei apă/nu mai vre
cutariⁱ"//nic//"doamne" ! zic/"doarmî iel şi cu ôki deşkiş"/să pun
mîna pã iel/cîn pun mîna pî iel/şi-l zgîţin/ca mäs-asta/ţapîn
era/cîne ştii cît a stat iel/cî m^uortu nu stă aşă mult//iel cît
fi cãli atunş sã...îl îmbrăc/să-l dezbrăc/să-l asta/cî p-ormă-nşe
10 pînⁱestî/şi nu mai pos să-l dezbrăş/nu mai po să-l îmbrăc/numai
...iel luat^c /dau şi-î pun iorganu aşă la cîafã/pareã ierã la cîafã
fã cãld oleacã//i trac pã picşare iorganu/iel a-nşeţat/a-nşepe-
nit//dacã n-am vâst eo/s-am vâzut atunça/parcã a trecut rîeşe pã
mîni/i !" zic "iel îe muort de cîn^d a făcù hîp !/iel gura n-a mai
15 dişkiş/şi niş nu dişkiş/cî m-ă repezit/driep la uşe/şi cînd am
ieşit acolo/ierã o policoară/şi ierã lăcⁱ tu şi keia//zic "ies
afarã şi mă duc ac [k] tucma acasã//da-î pun lăcⁱ tu"//parcã ierã
sî între hoţi/or luphi sã-l mănîncî//pîn-am ieşî la uşe/întunerec
nu sã mai videã niç în cîer/niç în pãmînt/cî iarba vⁱerdi/cî
20 ierã-m mai acuma/pî la şasi mai//î...vierdi/copăci sus ierã
vierã/şî nu ierã pî cîer o steã/ierã un cîer albastru/aşã senin /
şi c_sã mai pun lăcitu/îo tremurãm ca kerkira/ieşti unul aiç pîn
tulca/triemur-aşã/nu poati sã puşe nimic în mîna sî ţiⁱşe/aşã fă-
cãm şi îo//şi n-am mai pus lăcitu//ş mã-nt^uore/cup sî mã duc ?
25 întunerec bẽzna/cî colo bãlta/dîncăcî pãduria/dîncăcẽ...ierã
loc/şuşşuş panç^{ulu}/an luat-o la dial/am vâzut cîⁱnili î iarbã
vⁱerdi/ierã cîneli alb/mã duc mai înainti/trec pã lingã cîni/mã
duc mai înainti/şi ierã vaca lîegatã/şi gî [k] viţielu ierã în
grajã/în dam/viţielu/giţielu/giţielu [!]

¹ Povestirea este întreruptă pentru că se schimbă banda.

[Aşa]

5 io mai zic și [1] da//și vaca culcată/iera um butug di nuc/
 și mă pun pă...butucy-ela/și cu haina-m mină//n-ă lepăda haina/da
 niș lăcitu//^{cu haina}/și-m pun haina așé pá genunke/da făcam așé
 ca kerkira/kiçqarle bîta bîta/bîta bîta/bîta/di frică//șî n-aveam
 10 ce să fac//acuma-m[?] "doămne" zic "ce-am făcut eo !?"//m-am gîsat/
 am ajurit/mă uî la ușe/ușe iera-nkisă/și ^uobloanele ierau trasi/
 dija iera lamba-n¹et/da nu să videă lumină/nu să videă nimio//
 çare iel ce făc^oa ?/çar să mă duc să-l vⁱăd iarⁱs/da zic "nò mă
 15 mă duc //acîl^o ! ce să fac io/ny mai mă duc înapoi/să mai vⁱăd//
 feriască dumnezeu să nu să scqali/să mă [k] să îa dipă minî"//câ
 iera m^uort//mai n-eră frică/ști n-eră rieçi așé çî...câ iera
 m^uort//^hlor^uos ști/^hlor^uos//"^o ! doămne" zic/^han stat ço acol^o
 ç-am tremura/an tremurat/zic "ce stau io și triemur"/da vaca...
 20 çin m-a văzu çî stau acolo/un s-a umflat ça colo-așă ^ști¹/a pū !
 da ști cum a pufnit/ç cum a ^uoftat/îo parc-an da să plîp/zic ^ști¹!
 ...nu mai ari çini si tē...mulgă/și çini să mai inkeçe/și çini să
 ti mai priponească/s te mai skiabi/s-a dūs de-acuma//da n-ăm
 plîps ^hi^r/^hi^r limba-ⁿ gură ni s-a uscă/da nu//io m-an gîndi/da
 25 çî să stau io ! păi stau pîn la ziua ai/çine-ar să vije să mă va-
 dă pá minîlor pi iel/o^r să mă-ntr³ebi//ia să îau io și să mă duc
 acasă">//aveam și-o cătălușcă/sideă și ça lingă minî așé//mă dau
 io acol^o/iera o grămadă di lîemni di arăgūt¹/di-estça/și smulg
 ç-un arag/și cu haina-m mină/și cu lăcⁱtu/ç-o îau încol^o la dial
 30 //tot țineam driapt-așă/eă iera acolea o ripă/niste tranșeie/"să
 nu dau în grókil-èlea/in tranșeii/in rip-așă" zic//și pă¹ tot an
 ținut ço driapta/driapta/am ieșid la drum/drumu galbin di pămîn
 galbin și/sușçau-așă/ç-apăi an luat-^o spre casă//să videam çă
 dac-am ieșid^d la drum zic "ia s-o-ntînd io la kiçor"/ç çî am in-
 30 çepu să m³erg riepidi/riepede/parc-çalergă unu după minî-ⁿ fuga

mări/^uom/du^g du^zdu zdu zdup/númai în duđuia^u urîékili//zic
 "áolęo !/alęargá [!] strigóii//strigóii"/zic "ĉe-o hí ? alęargá
 după minî/numa ie di kíp/acúma/iel o hí/ĉine-o hí/da ásta-î ^uom/
 alęargá"//m-am oprít în loc/am văzú cá s-aprókięe párcá^z m-am
 5 oprít^t î loc//m-am întóre înapóî și mă uít.../níc//cít sá [k] ză-
 riám îo așa înainteá ^uókilor/nu ierá níc//nu sá má auzéá níc//
 stau îo și má gîndⁱesc/má nu ie nimeréa/nu ie níc// má" zic "îo
 mer^o riépidi/și-ñ víjfięe ^uurⁱékili //calc așa și zdúpuî/și-m
 víjfiî urîékili//di-áia" zic "mi sá năzăriá/sá calc îo má uş^uor"
 10 //dup-áęa am încépút uşor uşor/uşor uşor/má rar/și má uş^uor/má
 má înkedicám di citî-un díu/má dáđęám cite-o lăsăturá/cite-o
 groápá/má ajung^oám cít cólo/dá-î dá-î dá-î/am ajuns//în sat/în
 sat/ierá ^uo rípá/ș-acólo n-erá fricá zic cá..."cólo an scăpát ęo
 de-acólo/da alicá la iáne pítu" zic "rípa și rípa/sá nu híi vup
 15 strigóî/si iásá"//á cíⁱn^t mortî/mortăĉín^t acólo/hoítur^t anúncá/
 rípá mări/erá groápá/țineám ęo driapta sá nu ásta/da n-erá fricá//
 ș-apái an trecú di ríp-áia/zic "ei ! an scăpá și de-aliĉ"//cín
 sári un cíni di la ^uom di-acólo háu bau bau !

"híi i" ! mi s-a rídícát páru-ę cap máĉⁱucá zic "ásta-î stri-
 20 góiu"//m-an scăpá di strigóî/ș-an da piste áltu [!] apăi má duc//
 sá má duc cólo la ^u...v^hăr kípurlę/la íon círnát/nú m-an đus//sá
 má duc díncólo lá gítá/zíⁿú má duc/sá-î anúnt"//și-ę vin píu la
 nⁱeneá plétou/má đay la gard/má uít/întunerⁱec bézna/nú cíne/nú
 luminá/nu nimicá/ierá tírziu/párcá am auzít un cocuóș/cín ęęám
 25 la margín-acólo/im maaláo-áia/c-a zís cucurígú ! cum o hí fost
 nézu nópti/doásprezéĉe/cít o hí fostá/viú viú la frati-nú íon/
 cín^d acólo bat în gard/strig/

"aló íqanî !"

"há há ! há há !" și-a leșít iel//

30 "ĉe-î cu tíni la ór-asta ?"//

"măi" zic "dorn ?

"păi" zice "dorn//dă ce-î cu tîni ?"

"ei !" zic "is spun eo acuma//imbracă-tē/aranjază" zic "și ai
5 să m¹erghi la nuntă/că am nuntă" zic//terminasem cu nunta la țanăși/
ș-acuma..."c-am nuntă" zic//

"măi !...da ci-î ?"

zic "a murit aleasă^{ndru}."

"măi taj din gură"

10 "ei ioti de-acol di la ylii vii"/

"de la ylii vii tu acuma !?"

"di la ylii"//

"și ?"

"și lacⁱ tu oiti-m mină/ș cu haina-m mină/niș lacⁱ tu nu î-am
15 puz la ușe//hai"

"hⁱei haidi !" aⁱde-a sculat iel băiatu/fata/le-a spus/s-a-mă-
cat/și zic "imbracă-ti/și vin acolea la băiat/la fiică-nu"//c nor-
mea epă lăuză//

intru io pi poartă/lătră un cățeluş//dintii mă dug la sôr-mea/
la cumnată-meo//intru pâ poartă/avă cîini/da io riciam aşă cu
20 ară-ola/și măi tuşam "hăp hă" ca să audă/cîini să lătri/și să
audă iei să...să măi strig noaptea/im putiera nopti...să scol
lumea din s^uomn//numai/m-an dus aşă/a lătră cățielu/a isit iel//

"cari î-acolo ?"

"iaca io sîn^t."

25 "ce căuz" la or-asta ?

"ei !" zic// "trebădătoariⁱ ki kem la nuntă"//

"ce-î ?..."

zic îⁱ..."hⁱade" zic "c-a murit^t alisandru"//

"măi taj din gură/angelino ! a murit cumătru"//da n-eră și
30 sôră ș-cū...cumnăt/și cumătru//ă fini ā...s-au sculat ei/zic
"Tușeste."

"i'otî am fos şi la lion/şi l-am anunţat/s-acuma v-anunţ şi pă voi/
s-acuma mă dug la gicâ/să puiî caii la căruţâ/mă duc şi scol şi
pî păulina/pă r^hicâ-mea..."/

"hai du-te/du-ti/taţâ !"/da ia-ncepu să bocească/aciļu câ-î
5 laie şi bălaie/s scqalâ şi fata/speriatâ/ncepi s fă/

"tăcēs fa din gurâ/da iel dē cînd...şi cit an stat eo p-acolo/
s-ă vini to drumu/pai dacă ierâ să tip aşâ/şi să zger/ce-ar mai
r^hi ?//tăcēz din gurâ/mbrăcaţi-vă-ţ/liniştii-vi-ţ/dacă asta/s să
m¹irget/să...l-aducem de-acolo/să-l scaldas/să-l asta"/

"ei bini/haidi du-ti"/

mă duc eo/intru pă poartâ/căţielu latrâ//hām ham hām hām !/şi
să i/latrâ căţielu/ce "vine cineva"/călina ierâ triază/sedeā
liugā suobā/cu lamba-nciēt/şi "asta vini cineva/cunoscut"/audi
dub dub dub/

15 "asta gin^{esc} câ mama vini de la yiii/uo hi rău lu tata"//
gicâ dormea-m plapamâ//i iorgan/a uita şi s mai vorbesc şi
d²-ele [i]/şi io cum am intrat intriēb/...

"une-î gicâ" ?

ziçe "dgarai"//

20 da io zic "un^de dgarai"/credean că dgarai în grajd/orî în
samalic/c-avşam v^yiti/aveam as^t s-avşâ iel/pat s-acolo/ziçe
"xute-l am pat/in"... "gicâ/gicâ" strigă şi iel/strigan s-io/şi iel
cicâ gisa/şi nu/nu putea s să trezească//i fini s-a trezit/

"scqalⁱ mă/iote-a vini mama//ie rău lu tata ce-î..." ne-ă
25 sculâ acolo/"şi ia iotî umblâ noaptea în miezu nopţi..."/

"Ci-î mamâ/ci-î !?"/

zic "haidi scqalâ/şi-mbracă-ti/şi puni caii la căruţâ/să
miergen să...l-aducem pă tac-tu de-acolo/că ie r^uu/ci mai..."

şi ziçe "haidi"//

"i...?! ă/ă" iel somnor^uos/ș-acuma ce să facă și iel/să
 plîngă/să zică ceva/da io "hai că mă duc s-o scol și pă țată-ta"//
 da zîcē "ie rău țari or^t kar a murit ?" [!] zîg "nu mai m^oare" [!]//
 atîta an^zis// "nu mai m^oari de-acuma//ie rău țari/și nu mai
 s m^oari"//

"ș !" ce-"a muri tata"//s-a scula/zîc "ia tu călino ! ș-aprin-
 de hîni^{er}u/ia și dă-i flanșaua/dă-i pantaloni/servestē-l acolo s
 să-mbrăce/că io mă-ntu^orc acuma"//cum am ajuns d^{ri}ept fier^hestre
 la fîc^hă-mea/ă strigăt/șă ier^hă trează//

10 "aha !" cîn a i^șit...și aea/cum a dat la ușe/a și-n^șepu să
 țipⁱ/pînă să viiⁱ să discute p^oarta/a și-n^șepu să țipⁱ "ii ! mă-
 mă"/i^șce "a muri tata !"//

"nu mai m^oari dⁱ-acus//taj din gură"/zîc "cî-i^di sc^uie p^oarta
 și taj din gură"//am intrat înuntru/ș-atu^ș și băiețⁱ tos s-au
 s sculă/și aște^șa/și p-ormă trăb^gligo^re-a alergat/și "n-ai" zîc
 "n-az vru să rămin^het^u un^o-acolo"/zîc "c-ă sta n^umai io singur^ha/și
 i^ote^ș-a murit și/l-a^ș lăsa"/zîc "uⁱți cu lăcⁱtu-m^u mîn-am^u vini^t/cu
 ...hăina.../h^haidet^u"zîc "mⁱc^rgeț/unde-i vasele ?"/"ie la mină//la
 s^hervic"//

20 "eⁱ bini/i^ote" zîc "tū/vid^ean la tîni...luminărⁱ luati//ia
 niș^ti luminărⁱ/luas c^ogilita v^oast^ră/io n-au țian^ocu cu f^harfuri/
 ș cū cu furculiț"/cum îl dăd^usim/cămun^hasi^ș pă fata lu tănasi/pă
 hristina//ș^hi a vinit/...n^he-an^u s acasă/cîn n^he-an d^us acas-ō era
 și ion/și andrei/și an^hgelina/și gic^hă trăs^hesi căruța/ă-hăma căi/
 25 zîc/"ia vină/angelino tū/vino p^haulino și tū/vină călino și tū/la
 ladă//să vă dau hăini/ș să-l n^gropă [k] să-l i scaldat acolu/iel
 ie țap^han acolo/ce să-l mai adu^hciț acasă/așă/să mai umblăm acasă-n"
 kar ș-așă să-l aducă//da" zîc "acolo plitⁱ/l^hemni/apⁱ/i tot"//am
 umblat în ladă și i-an da tot cî-i^h treb^ui de-mbrăcat//șorak/
 30 h^hizmeni/pantalont^h/bri^uu/flanșă/totu i-an da bocan^hci/i-an dat or

pantof^h / și n-a putu să-l încălț / că Țel cum ă-ntîns picóru-ășá /
 așa a rămas picóru țapăn / driept // și n-a mai putu să-l înfrîngă //
 ș-un picór a stat cam în sus așa strîm^b / ș-ășá a-nț^hepenit //
 l-a-nțîns așa / l-a-nváluí cu dóo brîie aveă Țel acólo / și l-a le-
 5 gát / și zîce di dóo ũorí am adus apă di la gîrlă / și tot am încăl-
 zít / și l-an țínut în apă Ț-am pus / s-o mai muíă / nîmic // mîna cum a
 țínut-o strîns-ășă / ũna / a țínut-o aȚiça / așá a rămas / așa Ț-am
 pús-o pã kept // cá s-a-ntîrziát...

și...ní l-a adus în zorí di zî / da țîșám Țo pã la poártă / an
 Țo dișkís poártă / mai umblám pîn cîrti / p-acólo / ba la vacá / ba la uoi /
 ba la as^{tea} / și pîná mai plîngăám Țo așa / și mai plîngăám cu hóho-
 te / de-acúma Țerá dînspre zîo / sâ sculási vasil^{te} e din dial / l-aud cá
 strigá:

"cê urli fă ? cê urli !"
 15 "óí" zîc "úrlu c-ast^{te}ept sâ viíȚ Țursu și la mîni sâ jocá / cum
 a jucat la tîni astă-toamnă"

"da cê-Ț ?"
 zc "a muri^t alisándru" //

"taș fă din gurá / cî aiurîes / cî ai ? // cum cí-Ț...bun sánătȚos /
 20 și astá"

"eȚ ! bun sánătȚos" zîc "númai Țel știȚ cê sánátate-avíá
 de / de ũ an di zîli de cîñ sufere" zîc / "și úȚte-acúma s-a obosit
 s-ă astá" zîc "șȚ / ...s-a dus // s-a dus sâ-l aducá cãrúța" //

acúma Țel nú intrá-Ț casá / intrá Țe^l în casá / íȚ spuni tudóri /
 25 vîni tudóra túma-Ț casá / ne-am pus noi acólo / an skimbá páturle / am
 așezá pát / am aprîns cãndela / am f...an skimbát / am astá / am aranțát
 ... / cãlîna șideá și Ța-Ț casá // da cu tudóra // Țar mai Țes Țo
 p-afará / Țar mai mă duc / mai mă úȚ / mai astá / cînd f...Țel strigá
 din dial:

sce-"ai dreptăți fă" zice// "aus tu că/că vyin 17/vyln ș s-audi
cintind"/da iel cini plingea ai pin sad/bocea/rhică-mea și cu
săr-mea//și iel zice "vin/că s-audi căruța trancăniă/și s-aude
...cintin/pă lingă mocănescu"/pă undi-a fi//

- 5 a vini și l-an da juos/și l-am așezat în pat și.../l-an ținut
/iera marț șiara/miercurt diminiata l-a aduă/și juoi șiara
poati [k] i miercurt șiara/privieș/și juoi l-am îngropat//o-a
stat doo nops și doo zile/și iote-așa moari yomu//da ci moari
yomu/cin moari/moari/ie mort//da...ce-a pățești viu ză/ci zice
10 că mari ie focu di yom moor da-i mai mari di yom viu//păi inki-
pui-ti ce-am pătit io-n șiar-aea/da dacă făcîa iel/fo mișcari [i]
ceva/cum a făcu nienga p'etcu/să vă pov'estiesc/ă...păi nu știu
ce făceam io/tot ieșam și fugiam//da n-as fost 17/aoleo păi di la
noo iel s-a scula^d dim pat să iasă/să fugă di moarti//și cadî
15 colo juos/ia țipă/zgară/kamă vîcîni/ și-l urcă-m pat//și a kema
pă badița dunitru/ pă fimieia/a kemat pă/a mai vini fiçori-si/
nora/s-a stat di la noo diminiata ș pin la dousprezece/or la două
și vo cînsprezece minunți șiara/moartia//miezu nopti//io m-am
pus ș-am dormit oleacă/da p-ormă m-an sculat/și ieram atientă//
20 doamnă ce-a mai țipat/ci s-a mai kinuit//ci s-a mai zvîrcolit//
"da l'egăți-mă-ț/dă...făceti-n liac"/ [i] "puneti-r' dă..."dú-
ce-vă-ș și vă culcați/nî să puni pă inimă că țari mi-i gr'eu">//și
dacă tos ședeau ca lăstuni asupra lui/iel începea: "ă ! ă ! ă !
ă !" și țipă/s-auzșă gin^{esc} că de la stradă//măi/da sâr-mea dornă
25 //surorli mai dornau/da io an stat atientă/zice "apă !"/"măi" zic
"intrebați-l măi/dați-i apă măi/dați-i/poati mănîncă ceva/poati
lui îi foami/poate lui îi șieti/i să făce așa rău//măcar udați-i
gura">//a cêrut apă/sari di grabă cu-o cană di apă//a băut-o iel
și/"das ligănu di grabă">//^o a pus/i-a dat și ligănu//s-a sculat

așă și-l ținău/și să...și-ă pus ligănu dinăintî ă) i ca o yit-a
răenit așă și/ciș 1-a pus pā piernă/ăel a fos gāta/cu sūfletu
ișit//

[Aceeși]

5

[Fintina]

să [r] să sapă/sunt gămin^t care să pricepe la ră ș/să sapă
j^uos pînă să dă di apă/atunoa ciș s-a da di apă/să pūnî un [k] ar-
mătur așă să num^testi/ca să să întărească pier^teti ășteș/ca să-ș
sprîjinî per^teti care-ș...sunt ūz^t/ca să nu cādă-ș juos//și
dup-acēșă butoi^l-ă a cādă/așă să num^testi/să lasă săpîn^d ă j^uos/să
lasă ăa în jos așă/pîn-a da^d bini di apă/știt//după cē-a da bini
di apă să ăispoi^testi/să curăță/și după acēșă pā butoi^l-ola/incēpi
să să să zidăscă zidu pprejuru fintini/știt ?!//să zidești pînă/
sus//da//și...butoi^l -ola rămîș-acolo-n.../și-ș pūșă acolo j^uos
niște l^oemne-așă-ă...pātru lemn^t bini/care să num^tez gîzd^oeli/așă
le spūni/știt/ăia ăesti un fel di armătură//intăritură/ca să țină
butoi^u ala//și să zidești cu peatră pînă sus/după cē s-a zidit/
de-acolo să pūnî tubu-ăla/știz b^oetonat pmprejur/să petrueste
pămprejur ea să nu cūșva să ăintre apă din ploșe sau altă mizeriș
20p-acolo/și să pūșă val/sau cūpănă știt//ca să...

[Cum e valul ?]

valu ăe făcūt așă dintr-un lemn/grușă/n^otez^t bini/cu alca la
un capăt/și pūșă pā pā doi par^t bun^t/știa/sprîjinî/și să scoati
cu lanțu sau cu funșă/ș să-șvālūi pā val-ăla/ș scoati/scoati apă//

25 [Ce are la capăt ?]

ărî o alca//așă-ș spūni/di undi să leșgă lanțu sau funșă//
moleşă^g gōrge
pātruseșitrei de-an^t

! Interjecție prin care informatorul încearcă să imite efortul mu-
ribundului de a vomă.

ășteza-z lupi

ieram de vro paisprezece-ani/mă ducaj cu tata la porum toamna
 //și...ne culasej la ma era ceva pin la ziu/urcin la deal/printre
 niște dialur^t/io an văzu^d din căruța/niște ciin^t/mi s-a păru că
 esun ciin^t cobănes^{t1}//și-¹ spun lu tata zic "u¹te tată niște ciin^t
 //ci caută aia p-acolo acuma ?//

cin să uita iel mai bini¹ "ce "băi ășteza-z lupi¹"/"ce..."opres
 căii aiC¹//s-a oprit/s-a tras la un duos/pin-au trecut iei/dupa
 ce-au trecut iei încolo/s-au urca la deal/atunca am...an da
 10 drumu/s-am pleca la noi/s-apoi ne-a povesti tata cum umblă//iei
 umblau i haiti//asta era toamna/pi la culgesu porumbului/și umblau
 in haiti nu stu cit timp/umblă iei/vro luna di zili umblă-¹ haiti//
 s-atunca am văzut/lup^h mult//p-ormă am mai văzut in a...tot in
 timp-ola/tot in toamn-ăsa/kar a dat p¹ăsti iel acolo toamna/carij
 scočen^t cu căruța/an da^t păsti iel acolo-¹sa in i in tarla/an stri-
 gă la iel/s-a speră s-a...a fugi^t încolo//

[Același]

[Via]

ca puni-n i...in doo felur^t: alți-nt¹ore locu/-l disfundă adi-
 20ca cu cazmağa/cam di vro patruzej di centimetri/alți ară cu plugu//
 și după ce s-ă pregătit t^eerenu/să făci grop^t/cu cazmağa/sau
 alți-l puu cu sadila//il puni//făce groap-acolo/introduce cirliu/
 dup-ăceea-i [E] i¹...i¹ dă pământ de vro...doș șkoape-asa/să bati
 bini/după ce s bati/iară-¹ mai puni/cam di trei uor^t i¹ puni pă-
 25mⁱⁿ pînă i¹esă la suprafața pământu/știa/și de-acolo i¹ făce um
 masuroiaș mic/la virfu cirliului/și-¹ puni-un s¹eam acolo/ca s
 să știe/știț//și primăvara cin dă/după ce dă șa și crești mai

mări/ atun̄ca il ca^uută c̄etăţeanu acolo/ca...dinⁱ vrăstar-ola care-
 mai dă/plevi-ⁱ spuni/mai rupi/si-ⁱ lasă dōo tr̄i cordiţē ştiţ//ca
 să-ş p̄oatā iel s^u s̄a dizvōlti/mai bini//in an-^ola//p-^ormă...al-
 tă-^ogrijire nu i s̄a mai dă/dacă iē nobilā ō strop^oestē/hibrizu nu
 s̄a strop^oestē//si dūp-acēga s̄a-ntreţine loc^o-acolo//s̄a s̄apā di dōo
 tr̄i^o horⁱ/si di patru horⁱ/dupā cum i^o terēnu de mūrđar//tōamna s̄a
 tăie/tōamna s̄a copc̄estē/si s̄a tăie/si s̄a-^ogrōpā//făcē muşuroi//
 primāvāra iārā il de^ogrōpā/al dōi^olea an/si i pūnē un arăguţ acō-
 lo/ca s̄a nu cuşvā s^u s̄a rūpā vrăstaru vārā/di vint/să...s̄a distru-
 ōgā b̄utūcu//

p-^ormā la al tr̄i^olea an/cin^o in^ocēpe s̄a făcā strūgurⁱ/cā la al
 tr̄i^olea an/in^ocēpe s̄a făcā strūgur^o//atun̄ca sigur cā s̄a...i s̄a dā
 ō atēnţie mai mārē/i s̄a pūnē arăg^o mai s̄anāt^os/sau ō pūnē p̄ā...
 s̄irmā-ⁱ pūnē spal^oer/si-^o pūnē pā s̄irmā/si o pliv^oestē/mai bini/
 scind dacă iē nobilā o strop^oestē.../tōamna la culēsu strūgurilor/
 s̄a culēge/s̄ s̄a pūnē-^o lir//adica-^o cāldārⁱ/din cāldārⁱ in nāsīlcā/
 si din nāsīlcā s̄a carā-^o lin//^a s̄a s̄a spūnē//si s̄a zdrobēşte cu
 pi^ogarle//

[Acelaşi]

20

pîinea

[Cum se face pîinea ?]

cum sa făcē pîinea la noi aici in comună !?

să c̄er^one făina pint-o sitā de^osă/s̄ s̄a dūcē la cāldurā/
 s̄a-^oferbintā puţinā apă/ca s̄a...pu^o si r^oecē ca s̄a nu s̄a ōpār^oas-
 25 cā coca//s̄a pūnē dūp-^oaea drojdi^o/sau plămăd^oelⁱ de casā/cum s̄a
 obi^onuēşte la ţārā//si lasă...o plămădim di cu s^ogārā/c-^oaşā-ⁱ la
 noi aici^o/si dimi^ogāţa dacă vrem s̄a plecām la cim^o ne sculām mai
 di nōap^oti/dacă...dupā cum ne sculām/dupā cum avē^o posibilităţ//o

frământăm/săara-și punim sari/i punim tot/dimineța o frământăm/o
 lăsăm di crește puțin/o punim lă panacovă/asa și spuni la noi/ū
 lemn copleit asa cu mai multe rătundur¹/și-n ie. să pūni pīnea//
 și tot ase [k] asa crește ca și di frământat/o lăsăm/pin-aprin-
 sdeș focu la cuptor/o lăsăm dosp¹este/și dup-ațeeș o băgăm la
 cuptor//și-o lăsăm ^uo ^uoră și ū sfert/o ^uoră jumati depīndi dupā
 cit iī pīnea di mare//^{du}p-ațeeș o scoatim/și...//

pascali vasilica
 di pătruzěj di an¹

p^uorc

n^uoi di cidva tim n-am cumpara p^uorc//av^oem scrafă noastră/ne
 fatā ntodeșăuna/știs nu mergem altă parti să cumpărăⁿ cite-um purcel/
 noi i ținem mai gramad-asa pīnā cīnd āmplinesc o lunā doō iī in-
 țercām de la scrafă/de-acolo care vrem să-l iīn[ε]ingrășem pentru
 15 crăcūn/avem de gin să-l ingrășem il i dām de-o parti//dac-avem
 z¹er/iī mai dām z¹er/tărițe șā cu lătur¹ i dām puțin porūb^b/cel
 mai bun iēști yorzu di mic pentru...pūrçiel//^si-ī dai yora/cā
 dacā-ī dai porūb^b apūcā limbric//iī dām yorz/iī dām lătur¹.../vara
 iēști foarte bunā iarba pentru iel/il dezvoltā/iar cīn ajungem
 20 aprōapi di postu crăcūnului/cum să spūni/atūnc nu mai mănincā po-
 rūmb mult/inçepim să ¹i-l inmușem/se i-l fērbim/fērbim cart^uof¹/
 sf¹ēclā-ī fūart^b bunā pentru el/intodeșăuna făcēm lucrū āsta ș-acū-
 ma/fērbim sf¹ēclā cu făinā di mālāi/^uo-ogrōșem/și foarte bunā-ī
 pentru pūorc¹//și cīnd ajungem de l-am făcū graz la crăcūn/
 25cā-ntodeșăuna tre^b să-l puī dinainti la-ogrășat/cā trebī s te gin-
 deș cā pīn la crăcūn să fiī gras//i di crăcūn il tăiēm/il tai
 bărbati cum as spus/nu fimeili/și il alēgim/iī spālām mațili/iī

curăția/le răzuim/și...a doua zi/ca cum fi di ^uobiței crăcunu/cum
 să face pâ la noi/finiția seara atunci/toașă carnea/pentru cîrnat/
 umplēm cîrnat/și pręgătim/c-avēm di pręgătit/tocăș carne pentru
 sărneluți/piftelute să face la noi să ^uobijnuēști/diñ mușkuleț fa-
 șeș friptură/punēm friptura/ș-o punim la cupt^uor/și punim i pipier
 negru/piper roșu/și ^uustur^uoi/și uō acoperim bini/și iēșe-o frip-
 tură foartē bun-așă-nădușitā//și restu la noi...^{nū}știn noi la
 șraș cum o fi/inșă la noi la țară/alți ^uo sāră carnea/iar la noi
 sāră...^{șo}-ntodeșuna ^uo fac cavarman//uō pun ș-o tai bucăz bucăz
 20 marț/o pun și-i dau o-un pig di sari ^șș ca cum sāră dā la friptură
 nu mul ș-o sarț/sā nu sāră pōatā mîncā/și dup-acēșe o pun in t^fay^h/
 ș-o bag la cupt^uor//și șe sāră-nădușe ^aș și sāră face friptur-adivā-
 ratā di mîncat//o pun in^k cāldārț/sau in borcane/da-m borcane
 todeșuna cîș caus sāră iei/sāră sparg/da-n cāldārț zāmălțușe sāră pūņ
 5 mai mult/și după cē s-a rācīt i^ș t^uorn untură/untura ș-a...inkeșe
 deșupra ei și po ș-o țfi un an di zili-ntodeșuna așă/șou așe uō
 [r] uō prigăteso//

[și altceva din burta porcului, stomacul...?]

stomac-ala-i jūpōi/i jupōae așă [ε]șeș...kīșca/i sāră zīcē//i
 20 sāră curățā foartē frumōș/și sāră face tobā//

[Cum ?]

cum i? ā...tocām [κ] tālēm i șeric/ficāt/urēkili/i...inima/i
 ...rānikī cum sāră spūni/și sāră f¹erb toatē la ū loc/sāră scot/sāră taiē
 bucăz/bucăț cu cuțitu/sāră pūñ¹ē pip¹er n¹egru pip¹er r^uoșu/usturōi i/di
 25 toatē-astēș sāră pūņe/și o umple//dupā c-a umplūt-o/uō cōșāi/sāră
 n-āibā a¹er/pișca/ș-o pūņē și-o f²erbi-ntreșgā//dupā c-a f²ert-o-n-
 treșgā/o scōati ș-o pūņē la țeșe/s sāră tescușascā/sāră n-āibi zīamā
 dilōc//pā [ε] cā dac-arē zōamā/mușeșgāēște/sāră stricā/și după cē s-a
 scurz bini/bini/e scōati la vint afarā//și stā mul tiab dup-așe//

[Aceeși]

nunta mea

nunta mea a-ncepu de... joi/cum s-ar spune//ă joi au început
 i trepădătoarele/să pregătescă...mîncărea/în sfîrșit toate ce
 trebuiesc pentru nuntă//i vineri...s-au făcut i sarmalele/și al-
 5 te trebu//am aranjat în cameră/s-a scos totul din cameră/pentru
 ca să fie loc/după aceea sîmbătă...toată ziua...cî treabă prin
 curte//sîmbătă de la...patru/a venit muzica pentru mîrgăle//s-au
 făcut mîrgălele/au ținut pînă la ora douăsprezece/după aceea muzica
 a plecat acasă/toată lumea a plecat/i...nuntași tot s-au culcat/
 10 în sfîrșit/și...după aceea urmează duminică dimineața//

duminică dimineața vine muzica dimințată/mireasa nu să-mbracă
 pînă cînd i nu pleacă muzica după nună/aduce nunu cu toate fami-
 lile lui/după aceea vine nună/imbracă miriase/după cî imbracă miria-
 sa/umblă cu sărutatu mîni/prin curte/intîi la omeni socrului/și
 15 după aceea la omeni nașului//după ce s-a termină cu sărutatu mîni/
 pleacă la soacra mică/la iertăcune//cînd ajunge la soacra mică/
 acolo...stă i sfîrși/soacra/socru/și dacă ai bunic//și nașe de bo-
 tez/dacă ai/stă și ea la rînd acolo/și le sărăz/mîna la tes/și le
 cîrt iertăcune//după aceea...să servești toată lumea cu un pahar
 20 de vin/și...i daru miresei ie să-i dea ban//indiferent omu cîd
 vrea/u leu/doj/trei/dacă ie rudă mai apropiată/și zece//ă și să
 termină cu iertăcune/se dansează o horă de mîna în curtea socru-
 lui mic/nunta pleacă la cununiie//cînd ajunge la cununiie/să cu-
 nună/[E]iese de la cununiie/cînd ajunge-acasă iar din nou la soa-
 25 cra mare/s-așază la masă//s-așază la masă/ține-o oră/doo/la
 masă/nunu cî...cu toată masa/cu toți i famili [k] cu toate fami-
 lile lui//și după aceea iesi la dans/se dansează pînă seara tîrziu/
 pînă să strecoară toată lumea care e-n afara nunți//după aceea să
 kamă iarăj la masă/oameni nașului/care să respectă cel mai mult/

gămeni sócrului îi servește/și ține masa mare toată noaptea//pluz
 de asta/pă la doosprezece noaptea/mai plăcă cū...cum e obićeiu/
 cu țuica roșe lă soacra mică//cîn să-ntgarce-napoi/să dă găina
 năsei/adică ploconu/și cozonăcu/și cun s-ar zice/că cū asta s-a
 5 terminat//dacă nuna vrăa să mai danseze/iesi-n curți/alfel...la
 masă nu mai trebî să stea/că iou...asta/cozonăcu-ola ie cu un
 [...] ș' plăcă...muzica/conduce toată.../asta gămeni nașului//la
 naș cînd ajunge/duminică/apropi dîmînță/iî servești numa¹ cū
 [k] citi-un pahar di vin/și cū cozonăc/atit//
 10 acūm î urmează pentru lun¹//lun¹ se numește buorșu/asa-i
 zice//pină pă la doo/trei/nu să simte nimic//nij lă[ε] mire/nij
 la năse/nij la nimen¹//după la doo/vinē muzica la mire/incepe să
 danse [k] să cînte/plăcă gămeni sócrului/la nun/ia nunu/și...î
 sfirșit î toț¹ nuntași dă cadourle/lun¹//la mireasă//aduče nunu/
 15 dă cadourle miresei¹/dup-ăea intră la masă din nou//lun¹ nu să
 stă prăa mul la masă/îsă care ie uom/trēbe să aibă...simț-ola că
 nu să stă mult/știț.?!/iese-afară/și danșază/dacă arē plăcere
 să danseze mult/iese-afară și danșază mul^t//dup-acēea aduče ia-
 răș nuno-acasă/acūm e toată tărășenia la nun/că așază masa găme-
 20 nilor de la sócru//și servește î sfirși cu sarmale-acolo/cu ce
 ari/și la urmă cozonăcu/vin/in sfirși/diñ distul cun l-a servit
 pă iel/trēbe să servească și iel/și cu asta s-a-nceliat î...nunta
 //lun¹//însă mărț/dacă vrăa să mai facă/cum să zice plăcînta/
 atunô i/e i keltuiala nu e prăa mare niô a nașului/niô a sócru-
 25 lui mari//fiecare/dacă arē plăcere s să ducă la plăcîntă/duče or
 o găină/or brînză/or untură/î sfirși/ce arē Homu//asa ie obićeiu
 mărț//și in sfirșit î/care mai vrăa să mai facă/diferite năzdră-
 vâni așa/se unesc cîte doi/u Hom ș-o femeie/să skimosesc in fel
 de fel dē figur¹ acolo/și plăcă pin sate/pe distracția-asa/și

prinde găina/în sfârșit/a cui ie de nunți/nu [k] de-a nunți/nu
cușva să ȃ[ε]/s-alége de găina altuia//

kiricâ ișana

șoptisprizèșe-anî

b^uorșu de puțină

b^uorșu de puțină/se pregătești din țărițele dî la făina de
pîini//și pun acól/in sfârșit i ci di mare aș tu vasu/pui i așa
după tine aprocsimativ cită țărițe trebuie/și dup-acéșea ferbî apă/
intr-um vas măriș^uor/și to^rnî pesti ie //și o laș să fșarbă//^uo
10 zi/s-o noapte/iș trebuiește ca să fșarbă/și să se limpezășească//
și ișese b^uorșu acru/și bun//dacă vrei să aibă un gust mai frum^uos/
iș pun [k] iș pui puțină țizmă/sau u puțin crenguțe di dud//și
fșarte hune//pentru la b^uorș//

[Aceeși]

plakia

plakia sîn din dōo felur e//în s^uobă/și pe mașină//ășă//o
plakie i s^uobă/ă se face cam așa: aș pește/ir razî/i și in altă
tigăe/sau in ce-aș acolo/cū să zice/tiuc/ășă/faô i un rântaj așa
cun s-ar zice/prăjeștî i cșepă/mirodeni dacă ai/dac-ai i zarzavă^d
20 lă/saričilat/roși/ardei/dinăștea/și faô rîntaj-ol-acolo/multișor
ășă să fișe//dup-acéșea așezî ala f [k] in tava care vrei să faș
plakia/și pui p^eștele crud//și peste iel/il unș așa frumos cū
ulei/s cu pⁱer roșu pe deasupra/și dūp-ășa fiș pui b^uorș di puțină
ie fșarte bun//și o baș în s^uobă/să ferbi/și ie bună//ișă pla-
25 kia pe f^uoc se face alif^eel^u//se prăjește p^eștele//la fel se fa-
ce prăjeșală cu cșepă/cū diferite zarzavaturî dinăștea/și [k] dar

însă p^oestele să pune prăjit//și să ferbi/fgarte bine/tot cu b^uorș/
și Țe mai bună//așa pe f^uoc în plăc^e miȚ mai mul//

[Aceeși]

scoătim pești^{li}

5 [Cum pescuiești ?]

mă duc acas^a cîn mă duc/d la școala/in scriu/in fag lecțiile/J
d^up-ac^eea/după ce-m fag lecțiile/mă p-^ormă/mă duc p^a vale/undⁱ
sîm rîmi/undⁱ găsîm rîmi/și le scoătim/le p^uneș într-o cutii și
...făc^em undița/o lu^o și plecăm//luom [k] ne lu^om și tolbița/și
mplecăm//ne d^ucem cu barca/sau...de la mal/intrăm în apă/și prîndem/
aruncăm//p^unim î undița rîmi/și aruncăm/și scoătim pești^{li}//

[Ce ?]

bi [k] giban și babușcă//

[Și ce faci cu el ?]

15 ne d^ucem acas^a/ș făc^em saramură/il prăjim/care-ⁱ mai mare/

[Tu faci saramură ?]

dă/

[Cum ?]

[ș] il pun așa/îș scot mâțele/șf-l pun p^a r^uoc/îș pun sare/
20șf-ⁱ dau r^uoc/șf...să făc^e saramură/și p^a-^ormă-ⁱ pun apă într-un
[k] într-o farfurii/și i pun și niște sari/șf-l astup/niște apă
caldă/șf-l pun acolo/șf gata//

mocanu pe vasele
unșpe anⁱ

25

p^letrea pr^ostu

și omul ala areă trei copii/p^a ^uom fi kema pro [k] p^letrea

proustu/și lei acuma/inainti de-a să [k] a se rînduî între mort/
 taică-su le-a spus că să împarte frățeste toate lucrurile care
 le-avea//ș-acuma lei a [ε] taică-su era boier mare/ș-avea di toată//
 și lei s-au pus ca să-mpartă/ș-au împărțit prima dată...cărțili/
 5 casili/ș-au împărțit//p-ormă au început să-ș împartă/p^făsăr^t/vacî/
 și lei acuma a^u [ε] au împărțit păsările//ș-au [ε]ș-au pus fiecare
 păsările/la curtea lui/ș-a mai rămas un coc^uos/și cocosul ăla...nu
 mai putea ca să-l împartă/și piatra proustu i-a spus ca să-l taie/
 să facă un b^uor^s//acuma lei l-au tăiat/au făcu^t un b^uor^s/acuma mai
 10aveau ca să-mparti și vacili//au împărțit ei vacile/i-a mai rămas
 un taor/cel mai frumos/cel mai mare/acuma spuneă i să-l taie și
 p-ala/"da cum să-l taie mă ! p-asta/tu nu vești că-i preă mare/ce
 pos tu să-l mînîc ?"

"a ! atunca să făcea toș citi-un i grajd/și-ș care grajd are
 15să între/in ăla are să...ei [ε] a lu ăla are să fiie"//

acuma fratele mai mare aduce toș meșteri din țară/ș-a făcut un
 ...graș cu cornul^ești/cu di toată//al doilea le țel//ș-a treilea
 pițreș/ș-a dus în păduri/a adus niște creng/ș-a făcut acolo-șă/
 20așă ceva vierdi/șă cuscă acolo/ș-acuma l-a acuză p^uș-a-ncep^u
 ca să să plimbe p-acol-șă//boșu acuma spuneă pițreș proustu și că
 "i [ε]l-a minș ar să între tu nu vești ce cornuleți frumoșe"/și ri-
 deă de pițreș proustu//acuma boșu cînd a văz^ut că-l mînîcă muști-
 li/a fugit r^epidi în i coliba lu pițreș proustu/ș-a-ncep^u să mă-
 nînce la frunzar de-ăla den pădure//acuma pițreș proustu a rămas
 25cu iel//ce să mai facă iel cu iel a spus/a spus că să-i deșe fra-
 tili lui că-i dă ban^t mul^t//nu iel s-a dus în pădure cu iel/să
 ducă la țirg//^{cu} care om să-ntilneă cu iel [ε]fi spuneă că-i frumos/
 da iel să-ntilnește prima dată c^u șom/

"ia uⁱ ce frumos taor!"da atunca "da cîz ban^t i cer^t p^a iel?"
 30 și iel spune "zece ban^t/zece niⁱ/zece s^uti/zece gologani/zece

ban¹"/ș-a c¹er¹ut i¹el at¹ita/omul ¹ăla sp¹une¹ă "frum¹os ta¹or/da și mulz
 ban¹"/mai m¹ă¹er¹ge i¹el/să-ntiln¹est¹i c¹u om//da i¹el in t¹impul ¹ăsta/
 i¹-a rupt i¹ o ur¹ă¹ke la b¹ou/ca să nu mai i¹ z¹ică t¹ăb¹ă l¹unga c¹ă-i
 frum¹os//p-o¹rmă să-ntiln¹est¹i c¹u om/i sp¹une "i¹a u¹ă c¹e frum¹os b¹ou da/
 5 ta¹or/da ăre n¹u¹mai o ur¹ă¹ke/c¹e p¹ăc¹at/da cu c¹it il dai ?"

"cu n¹o¹ b¹ă [k] cu n¹o¹ m¹i/n¹o¹ s¹ute/n¹o¹ ban¹/și n¹o¹ g¹olog¹ă¹n¹"//

"mult i¹e/frum¹os b¹ou/da p¹re¹a mul c¹er¹"//ac¹uma i¹el d¹in c¹e m¹er¹g¹ă/
 c¹u-at¹ita i¹el mai sc¹ăde¹ă d¹im ban¹/p¹in¹ă a aj¹unz la un ban/și un g¹olo-
 g¹ă¹n¹//ac¹uma/p¹in-at¹un¹ca nu-l mai l¹oa n¹im¹en¹ea/că nu mai ave¹ă c¹ăr¹ne/
 10 nu mai ave¹ă c¹ăd¹ă/er¹ă ș¹ontor¹og/ē nu mai ave¹ă h¹ur¹ek/s-a pus la un
 cop¹ăc/intr-o p¹ăd¹ur¹i/ș-acol¹o-ș¹ă in cop¹ăcul ¹ăla er¹ă niș¹t¹i hoț/adu-
 c¹ău c¹ă er¹ă o sc¹orb¹ur¹ă/și p¹une¹ău ban¹ ac¹olo//și el s-a pus ca să
 d¹ărm¹ă ac¹olo-ș¹ă//ș-a dorm¹it i¹el/da cop¹ăcu f¹ăc¹ă: sc¹ir¹ța sc¹ir¹ța/
 sc¹ir¹ța sc¹ir¹ța/da [ɛ] p¹iet¹rea p¹roștu sp¹une¹ă:

15 "cum ? m¹ărs s¹ă vin/mar¹ț ?"

"mar¹ț"

"f¹ie și mar¹ț"//

"da c¹i^d ban¹ in dai ?"

"p¹ăi un g¹olog¹ă¹n"//și [k] i¹ă c¹er/"un g¹olog¹ă¹n ș-un ban"//

20 "a plec¹at i¹el ac¹asă/c¹ind a ven¹i mar¹ț/l¹oa [k] t¹ou er¹ă/tăur¹u/
 er¹ă m¹in¹că^d di...lup^h și f¹i r¹um¹ăș¹er¹i n¹u¹mai g¹ăsil¹i//ac¹uma ven¹i i¹el
 c¹-un top¹or/ca să-i sp¹u [k] s-a duz la r¹ăți lui/a l¹oa top¹oare
 ș-au ven¹i toț/cu c¹ăr¹li/ca să i¹eie c¹re¹șil la cop¹ăc c¹ă di c¹e i¹-a
 m¹in¹cat t¹ăoru c¹e/că c¹e frum¹os er¹ă t¹ăurul ¹ăla //

25 "ș-at¹un¹ca i¹e¹i au vin¹it cu top¹oare/cu c¹ăr¹li/c¹ind au t¹ăg¹ă cop¹ă-
 cu/a-n¹c¹ep¹u s¹ă c¹urg¹ă ban¹ d¹i i¹el//au in¹c¹ăre¹ă toț/c¹iti...juma¹ di ca^r
 ac¹olo/c¹it au put¹ut i¹e¹i ca să-n¹c¹ărc¹e/ș-au plec¹at ac¹asă//să-ntiln¹es-
 te in¹șpre zi cu niș¹te g¹ămin¹t/ven¹in și i¹e¹i/să c¹uc¹ău la t¹irg//și
 c¹in...au aj¹unș i¹e¹i/in¹tre [k] la g¹ămin-¹ăia/g¹ămin-¹ăia in¹treb¹ău c¹ă
 30 c¹-au i¹e¹i in...in c¹ar//unu sp¹une¹ă c¹ă ăre mal¹ă/ăltu sp¹un¹ă c¹ă ăre

grîu și porum pîentru păsări/și pîetrea prôstu spunea "să nu cre-
des că/i frați mei mă-a spus că am horziș^uer aița/dă n-am//am
bant"/și oameni ș-au căutá di drum/și ieș s-au dus acasă//cînd
au ajuns acasă/să-j' descărce bani/ieș i [ɛ] în caru lu frati-su lu
5 pîetrea mai mare/terá málai/și-n a lu frati-su mijlociá ierá po-
rum și grîu/și-n a lui era bant//acuma pîetrea n-avea ce să faceá
cu ban-eia/ș-a spus că să să ducá la p^uopá ca să-ș óará banița/
impru [k] imprumut ca să mășure bani//și să le-mpartá tot/tot
cum a spus táta lór//ș-acuma ieș s-a dus la p^uopá/ș popá a spus/
10 că să nu cres că i-a spus la popá/pîetrea/"să nu cres că/noi i...
noi...f...impărțim málai seú grîu//impărțim bant"/și p^uopá a veni
fuga ca să sará/să sare gárdu/să vadá ce-mpărțesc ieș acóló/ca să
le ieșe bani//a sárit el gárdu/da/pîn să sará gárdu/cîple s-a re-
pezit/și s-a-șfipt într-un știap//din ce /iel f...intr-un par de
15 la...póartá//din ei iel țipá [ɛ]și să zbátă/d-atita intrá mai
mult f/in știapul ála/pîn-a murit//acuma pîetrea prôstu//s-a dus
ca să-l l-eie de-acóló-șá/ca să...fi ducá/să-l îngróape/să nu zică/
că ieș is de viná//și l-a agitát/l-a spînzurá de-un cui/a bătut
un cui in f ușe/și l-a spînzurát//l-a [ɛ]agitát de-acól de barbá//
20 ș-acuma ieș a spus că să plece di șatul ála de-acóló/cá ar să
între la răspúdere//și cá [k] au plecat ieș de-acóló//și frați
lui i-a spus lu pîetrea ca să...să-șki [k] să tragá úșá dupá iel//
da iel n-a a [ɛ] i-a spus ca să-șkídá úșá//da el a-nșeles că s-o
trag dupá iel/a scós-o dia balamále/din toc/ș-a luat-o în spinári
25 cu popá cu tot/ș-a plecat//a ájuns într-o pădure la un copác/eu
niște crácánț márt/s-a suít f iel//acuma pisti noápti i-a spus f
frați éia lú...lu pîetrea ca să...să stea acóló ca să-ș pászascá
că ieș dorm/ș p-órmá dupá ce dorm ieș i pi la doospi noáptia áșá
să-ș scóali ca să doármá iel//
30 acuma f...sup copác a^u vini^d doáspreséce hot/și cá pe copit [k]

cu căpitanu treispi//au adus lei/au pără [k] au prădat o bis¹eri-
 ea/au adus mătăsuri¹/iicoani/tot feelu/bani/tămie au adus ũ sac//
 s-acumă au fură s-am p^oerbiec/nu j du pă undi/și l-ă pus și pă
 berbiecul ăla ca să-l pirlăsască acolo sup copac//și lă [r] la rú-
 5 mül ăla de la berbiec/pieștea s-a-nnădușit/și după [k] s-a-nă-
 dușit p^oerbia și a strigă la iraz lúi¹/"frăti/nú [ɛ] nú mai po^t tu-
 șiesc"/și ie a spus "nu tuși mă !" și a-ncepú să tușiască/da
 h^oți di j^uos că eă "i-ăus sfintu p¹te [k] a ajuns tămii/și cu rum
 di berbiec tooma la/in c¹ier la gura raiului/la sfintu piētria/
 10 c-a z¹is și di-eia tușiești/i-ăus c^o tușiești"//

acuma i vinșă lu pētra prostu ca să-s facă treăba acolo-șă/
 și lei taman i făcâu mīncari in c¹iaun//și lei i-a da^d drumu/și a
 căsūt in c¹iaun//lă hot-ega/"și ute ne-a da și mălai/vez ne-a dat
 ca să făcēm f/să făcēm i mămăligă"/s-acuma lei au mai stat lei
 15 acolo/cadi keia de la/la ușe¹ //

mocanu p^oe vasilē
 unșpi ant

875. NICULIȚEL [ALR I, 684, WLAD, 582]

(jud. Tulcea)

20 Culegere: 1966; CC, FL, MM, NS; transcriere: FL

[Amintiri din viața subiectului]

ierăm dī...pă noă euti treisprezece oin mobilizarea intăia
 la bulgar¹//ne tăia ilie moldoveanu cu... cu mașina/ne sečeră/și
 cum mănăm noi cai/aveam patru cai la mașină/mergân călăr¹//pă
 25 cai/ca găvol¹ di băieți/ne-am pus într-o parti/m-am pus într-o

¹Textul nu a fost înregistrat în întregime.

partii cū kičōarili/in loc sâ mă puș afară cu kičōarili/m-am pus î
 la proțap c'acolo//și mergînd așa/mi-a țîșnit un iepur/și cîm s-a
 speriat caii/drept...am căzut î la proțapu mașini acolo//kar ofn
 an căzut la cētiră/m-a lua roata aia mări și m-a tîrîit/ca...vo
 5 zeți metri așa/[ε] parc-a arăt plūgu/cîm a trecut pisti mini//cîm
 a trecut pisti mini/nu mai în vineă suflet/găta ieră atunța sâ
 mor da/am mai avūt zîli di kinuit//n-a frînt un kičōr/am suferit
 o vară întreagă//nij n-am crezūt sâ mă mai fac io ūom/da...scă-
 pai//

10 neă rusanda cecal/neă tănasi sē-năcăjă cu.../aveam noi o ma-
 șină/v'ekē/și nu mai mergă deloc//ieră griu frumos/un griu/cum
 ieră anu trecut/ca zidu//și...iar io aveam o mașină di-aia vekī/
 da nu știu cum fi spunea/ce marcă ieră//am uitat cî marcă ieră//
 cam întîi/întîi/iei au adus adus mahatcă cu mașina//p-ormă aldi
 15 moș iionică tača/numa vo dōc trii mașinî ierău î sat di secerat
 atunța//sē-mvekisă și nu mai mergă/tōt năcăjă acolo/și m-an
 dus sî kem pă rusanda/cu cumberu i^m aînă vineă/alergă pă cîmp//
 cîn aud:

"bunicuțule/lasă tuati/haidi-acasă/că-i mobilizări/de-acuma
 20 nu vă mai videm"//

în sat băteau cluapitili/a...a mobilizări//a lepădat mașina
 cum sē află așa/s-a plecat//atunța a fost scurtă treaba/au sta
 vro dōc/trii lunî/nu știu cît au stat/s-au vînit înapoi//s-au
 cēdat bulgari atunța//și de-acolo au încēpūt concîntrării/pină...
 25 pă dōozēc încațe a...ținūt//război//

dălcărăn ne pētre
 șaizășipătru [de ani]

treierîşu

il coseşam/il î...grămădeam/il făcăm cakit/pî urmă...arânjam
 pătăştili/^{im} puneam pătăşca pă căruţă/căram/nuaptea căram/điua
 treieram/aveam un kin şi nuaptea cît ţinea/cu [ɛ]cu lúnili di zilî
 5 treieram//mai sê-ntimpla pl^uoi/ne-apucă pă arman griu/sau yorz
 c-aveam/pă citi doc/triă săptămînt^î/ne kinuiam//doc/triă zili
 de-aga-l uscai//după ce-l ploia/il sucam şi pă o partî şi pă al-
 ta/numa vinea iar/altă bură/iar il ūda [i]/iar il [i]...//kin ie-
 ra/nu ca acuma//acu cîn vinea treierîşu/nú mai aveai somn//niş
 10 zî niş nuaptea/^uodina//incontinuu/nuaptea cum is spui/căram/şi điua
 treieram//cîn răsărea suarili/băgai caii-n arman şi/mină şi mină/
 te... [i]//minam pină pă la kindiie așa/apăi...îl grămădeam la
 par/...ş-apoi puneam iebăluşili//fimeia alătura/şi dă-i pină sco-
 teaî dim pleavă/sfinţea suarili//pă urmă/cu lópă [k] cu lópata/il
 15 pácân cu lopata şi cu plásă//aveam plásă așa c-un mⁱertec lung/şi
 trăgai cu plása//unu trăga cu plása/şi unu arunca cu lopata//il
 curăţeaⁱ/da că...cum să curăţă/acuma cu [k] cū maşina/nu-l...
 puteai curăţi//tot mai păios/mai gronţorós dă...//aşa iera/nu
 ierău maşin^î ca acuma//

20

[Acelaşi]

viie

noi puneam c^uorz^î așa/...indigenă să spună//puneam córdi...
 im pămînt/şi...dor isă citi-oleacă creştea așa/im primu an//a
 doilea an să ridică așa/al treilea/al pătrulea/al cinc [k] patru/
 25 cinc ant/dacă dădea r^uod//te kinuiaî pină videai viie/şi o tăiam/
 o cuculeam/o curăţeam di cîrcei/di supţi^uor^î/curată să fiie/să

¹Gest: 20-30 cm.

n-ai**ba**...sterpăc**un**†/sterpăc**u**nea o cu [k] o dăde**am** jos tot/răm**in**ea
 but**u**cu car**i** n-ave**a** p**o**amă kel/f**i** lăs**am** cu**ar**da gu**al**ă [l]//ca să-s
 făc**ă** a do**il**ea an/și c**in**d a do**il**ea an n**ic** at**it**a nu făc**ă**//^{da} ac**u**ma
 mai g**in**i c**ă**-i făc**ă**...^uo le**ag**ă mald**ăr**/și v**ă**t c**ă** rode**ș**te **i** fiic**ar**e
 an//vi**il**e/...ne n**ă**c**ă**jan c**it** [k] la o s**u**t**ă** di but**u**c**ă** to**at**ă z**i**ua
 pliy**ă**i//ac**u**ma pliy**es**c c**it**i c**in**c s**u**ti di but**u**c**ă** și t**er**min**ă** mai [ɛ]
 divr**em**i//

[C**in**d d**ă**dea rod ?]

rod^u/al...p**ă**tru/c**in**c an†/a**ș**ă in**ce**pe**ă** s**ă** de**ă** rod//fol**o**s ad**ic**a//
 10 a**ș**ă i**ă**...de m**in**c**ă**re/d**ă**de**ă** i**ă** mai n**ă**l**in**te da/ca să-i vez**ă** un fol**o**s
 a**ș**ă...la [k] pe la p**ă**tru an†/la c**in**c an† a**ș**ă//și nu s**ă** p**un**g**ă** s**ir**m**ă**/
 c**i** ni n**ă** i**er**ă rar/i**er**ă s**ir**m**ă** p-at**u**n**c**//har**ă**g/i**er**ă p**ă**d**u**re**ă** ap**ru**ap**i**/
 i**er**ă mai liber/nu ca ac**u**ma//i**er**ă p**ă**d**u**re**ă** liber**ă**//scote**ă**i um bon/
 ș**i**...umb**l**ăi to**at**ă p**ă**d**u**re**ă**/te-n**ă**le**g**ăi cu p**ă**dur**ă**ru/i**ă** d**ă**de**ă**i c**ev**ă
 20 s**ă**colo p**ă**dur**ă**ru**l**ui/și...t**ă**g**ă**i la ar**ă**g c**it** i**ă** t**re**bu**ie**ă//c**ă**ram c**ă**
 c**ă**r**u**ț**i**li//

[Ș**i** d**u**p**ă** ce culege**ă**i ?]

cule**g**ă**m**/p**un**g**ă**m i**n** lin/o c**ă**lc**ă**m cu pic**u**ar**i**li/p**un**g**ă**m la but**o**i//

[Ș**i** din but**o**i cu ce scote**ă**i vinul ?]

20 dim but**o**i//cu c**ep**u//scote**ă**m p**ă** c**ep**/at**u**ne**ă**/p-**o**rm**ă** in**co**ac**e** a
 i**ș**it fur**to**ane**le** a**ș**te**ă**//da i**n**t**ă**i c**in** ne-am t**re**zit noi/cu c**ep**u//p**ă**
 c**ep** scote**ă**i//

[Acela**și**]

pi**ne**

25 plam**ă**dim di cu se**ar**ă pi**ne**ă/p**un**em la cov**ă**t**ă** fă**i**na/și [ɛ] pu-
 nem pl**ă**m**ă**de**g**al**ă**/și dim**in**g**ă**te ^uo fr**ă**m**in**t**ă**m/și-o l**ă**s**ă**m di dos**ke**ș**te**/
 și-o p**un**im la c**u**pt**ă**or//ș**ă** c**u**ac**e**//

[Din ce faceți plămădeala ?]

tođ diă piine//plămădeala...^uo [k] noi herbeș și cîti-ū iemei
cum îi spūnem noi inaiinte/di ingroșăm cu făină di mămăligă/
unior^t o mîi făcēm ș-așa cu plămădeală di-asta/să spūne plămădea-
5 lă/plămădim/și [Ń] făcēm așa bucățele/bucățele/și ia să usucă/și
plămădim cu di așa//

zañfira sekilă
șaizeșisase de an^t

ștofa la mîin^t

10 punșam cîti-o grătișe așa ^m mijlocu căși/punșam o algișe de-
deșpūt/deasupra cū apă așa turnăm/ș-apoi bătēm așa cu mîinili//
dacă să-ntimplă de nu puteăi să dai la kiuă/și bătēa/bătēa/bătēa/
să stringău băieți/șamini/mulț^t așa/și făcāu cu rindu//acuma
bătē-ū rind/p-urma bătē-ū rind/și să-șvăleă ștofa la mîin^t
15 așa//la mîin^t noi îi spūșam//da-ī...nu-ī duć la kiie/ĉi "dām la
mîin^t"//ș p-ormă o-ntindeām afarā și să usca/și p-orm-o dućāu de
vopșāu/sau croișāu/haine//

[Aceeși]

dacă ōomu mūrari

20 dacă ōomu mūrari/cind îi vineă să mūrā/ī ții lumînareā//du-
pă ĉe mūrari/ [r] după ĉe mūrari îi puī apă/...la f^uoc/să-șcālzești
āpa/il puī într-o algișe mārī/și-l...șcalz^t mōrtu//după ĉi-l
șcalz^t il imbracă cu [Ń] o cămășā/cu...ĉi are/cā-ī fimeie/cā-ī
bārbāt/il imbracă și l-arīj^oășā la māsā//il puīe așa-Ń casā/pā
25 māsā/și p-ormā...vine ca obiĉeiu or^tșicare/la mōrt//cu ilor^t/cu

lumină¹/cu.../și-l ține două zile/uite până asta di az a ținut și
trei zile/că poate că nu i-a vinit rudili tuăți/puăți că nu/și-l
duce la grupă//

[Cum îl duce ?]

5 îl mai duce și cu căruța dacă-i diparti//cari-i mai apruapi
il puni până două lemne așa/și patru ușmini il duce//până la...gru-
pă//

[Și acolo la groapă se dă ceva ?]

10 nu să dă nimic//nu să dă nimica la grupă//il ingrupă/il
făormintează pe dinșu acolo/și colivă/atita iesti/colivă și
citi-un pahar di vin/care ia colivă/ia și cite-un pahar de vin//
adică yin/noi așa-i zicem yin//

[Și acasă ?]

15 acasă să face pomana/masă//face masă/kamă teț¹ ușmini cari...
de-au fos la grupă/i pune la masă/le dă cite-un pahar di rakiu
inainte/p-ormă...măncă/și pe-ormă le dă și yin/stau la masă/
și...zice "dumnezeu să ierti"/și pleacă//

[Aceeși]

murăturle

20 dumătil^e le strîng de la curți/și le aduc acasă/cu cōsur¹/și
le puie într-o algiu și le spel¹/intr-o covată așa de pîni/le
spel¹ binu/și le tai/și le puie în vas ca să fiară la...la foc//
dacă [ε]pos să puie și ai kip¹er/il dai pe^m mașină kip¹eru/și-l puie
kip¹eru cu dumățele//și s face buli^uon^u//

25 [Dar pentru iarnă ce mai faci ?]

mai fac kip¹er mușcat/kisat/

[Cum ?]

fi stringe/fl tai așa fălii/fălii/kiperu/fl pui d¹ să usucă/
 și p-ormă-l pui la kiua/și-l kieseț//la kiua/și p-ormă-l șern¹ în
 -curti/di gunyai/di...cudă de-așa de kiper¹/fl șerni/și-l pui la
 borcan//mai pui și o-oleacă di...ulei/sau îi pui niesz di nucă/și-l
 5 pui la borcan//

[Murăturile cum le faci ?]

murăturile dacă stringe de la curte tot așa/și kiperu-l stringe/
 și dumata/și mai pui și citi-m piepini dacă țiești/și le stringe
 tuate/le pui și le sp¹el¹/bini/intr-o apă/doc/ca să fi¹te curati/
 10 opăreșt¹ butoiu care să-l pui murăturile/le opăreșt¹/le spel¹ bini/
 și p-ormă...le spel¹ și le dai drumu la butoi//după ce le dai dru-
 mu la butoi/le mai ții e și doc așa/și p-ormă încep¹ și-l pui
 apă și cu sari//fac apă cu sari/și le torn¹ deasupra/și p-urmă le
 pui așa ceva ũ fun deasupra/și le pui greutată ca să stea apa/
 5 pisti iele să nu să strice//

[Și nu mai pui și altceva în ele ?]

pui și țelină/măi pui și usturoi/ca să fii mai buni/măi pui
 și foi di dafin/da//

[Cite feluri de chiper sînt pe aici ?]

20 țiește kiperu cari de-i gras/țiește bucuroșt¹/asă rătunz¹/
 gogoșar¹/cari le spune acuma/noi le spunem bucuroșt¹//ăia se
 puni cu hoțet/să puni cu o [ε]alti alimentii//țiește șușcă/țiește
 cornu capri/feluriti di...da tot kiper îi spune//

[Aceeși]

25

[Porcul]

fi luăm...de pă piață/sau de lă scroafă/dacă este un cetașean/
 și-are scroafă cu purcei/fl lom di-o lună di zli/i dăm prima zi

mîncare așa puțină lăturică/cu puțină prăjălă așa de-ș face el
poftă de mîncare/um pic de zer îi punem în Ț mîncare/ca să-ș facă
iel să uite/o săptămîină două de țîță/incontinuu urmăm așa/c-un bră-
găruș așa/pînă cîn iel uită de țîță/dup-aceea îi dăm lăturică
sfărtă cu iarbă/punem pă foc/punem tărîțe/ferbem/ingroșem/cite-o
mină di sari așa/ca să-ș facă iel poftă de mîncare pînă ajunge la
doo trei lunț/și după aceea tulburăm tărîțe cu apă/cîn vinim de
la lucru/nu-i mai căutăm în coarne ca să-i dăm numai fert/ii dăm
10 tărîțe cu apă și cu sare așa/iel dacă-i mîncăcôs mănîncă/crește
dizvoltat/păpușoi îi dăm/spunem păpușoi nu porumb//cît mănîncă
iel pă zi așa/aproape cîn să culegem...păpușoiu zis/incontinuu-i
dăm/nurmai păpușoi pînă la crăc¹un/și apă//apă mai des/că păpușoiu
ăla să nu-l îngită iel întreg așa/să-l poată riș¹ni/s-a făcut
15 gras/a venit crăc¹unu/l-an tăiat/l-am disfacut pă spate/scoț mîski
aparti pentru afumat/scoț¹ slănina aparti pentru topit fără carni
la un loc/...buturli să scoate aparti/burta să scoate pentru șun-
că aparti/o taie așa/o scrijil¹ frumos/dim mațe le spălăm/fațem
cartabos/fațem leberbuș cu drobu porcului/Ĉi esti/iarăș din nou
20 să face//ficatu alb/ficatu negru dacă vrea să puneț o bucățică/
splina așa lungă/care-o are porcu/Ĭ...șorig du pă la picoare/care
cu păru ăla care nu se ntrebuintează la mîncat/să pune la fert/
și-l tocăm păm mașină/cu usturoi/cu pipăr negru/băgăm la mațe
le-alea groase/și fațem un leberbuș/intăia/să-l tot mănînci//inșă
25 suptirile toate le curățim/frumos de mizeriă așa/le usplim cir-
naț¹//care vrea să-i facă/după obicei/i face mic așa/care nu îi
las-asa întreg/știt să-ntrebuintează mic-ășa așa/ii uscăm un pic
asa/care vrea îi prăjim în untură/restu-i usuc puțin la sare/
și-i ai așa uscați și-i mănînc/cămă osărăm/o punim la puțină să-
30 rată/care vrea o face cavarma/faț puțin și dim macră așa cavarma/
din cap fațem răcitură/dim picoare iarăș la fel/șasele le-ntre-

buintăm la borș/măcra mai la mîncărică/la...cuș să spună înaint-
 te ianfe/de carne/că noi cîn ne-am trezit/copii ierăm/nu să spu-
 nă mîncărică/nu să discuta/ianfe de carne//borș/păcă să spună
 la...răcitură cuș să spună astăz/păcă//

5 [Și cum faci păceaua ?]

cuș facî ?//spelî capu bini di sînge/să nu aibă/l pui lă apă
 reče/să iasă din sîngele-ăla care-l are/după ci spelî capu in apa
 ăla care-a ieși di sînge/l-așezî in apă frumos iarăș pă foc în
 vas mai mărișor așa/iî pui sarî cit trebi/nu multă tari că iel îș
 10 lăsă așa din fierț/și-l fierbî/il laș cit cres să fiarb-ășă/să
 scadă/l-ai scos/ai scos carnea deoparte/zemușqara o lăș deoparte
 ca să a răcască/kisezî usturoi în kiuliță/laș di să răcește ză-
 ma/mesi zămă cu usturoi/pui farfuriili-ntinșe/și pui î fii-
 cari farfuriie carne/p-ormă dacă s-a răcit zăma/pui și zemușqă-
 15 ră farfuriil/o dai la reči s-a-nkegât/și să numești păcă//

tasica me mede^uoru

pătruzec [de ani]

drôbu nêlului

cî să tale nêlu/drôbu nêlului/ficatu alb/ficatu nêgru/iinima/
 20 bobriki/să pun î apă/să herbe/ășă să spună înainte/să herbe//
 după ăla/il scoț/il răceștî/il toč marunt/pui pătrinjel/leuștiam/
 căpă verdi/kiper nêgru/usturoi/și-a prap...[k] uș [k] unș tava cu
 untură/șî pui prăpuru nêlului pă tava/p-ormă pui drôbu ălaăș
 frumos/l-arinșezî frumos/l-ai acoperi cu drôbu/l-ai mînjit cu
 25 untură/și l-ai băgă la cuptor//asta-i/drôbu nêlului/plăcintă zis/
 făcu de...miel//

[Acceași]

săpunu

adunăm mațili/slănina carii-mai prăstă/du pă...kelea porcu-
 lui/sau...cum să spun/că să...porcu și să pîrlește/acuma să spun
 că-i lom pelga/da spunem așa vorba țărănească//adunî untur-ăea
 5 frumos cu cuțitu sau cu ce vrei tu/ai pus-o într-un vas așa gră-
 măjară/țea-ai terminat treaba di tokit porcu/de aranjat/pui tu-
 te alga grămadă/și le-ai tokit/le pui undeva așa la răcuare/să
 nu ți le mănînce pisișili sau cîini/cînd îțî cade la mină sodă de
 săpun/țea-ai luat sodă/le-am pus într-un vas/intr-un căun cît an
 10 crezută așa/cîntăreștî untura/patru kilograme la kilogramu di
 sodă/dacă ai ^uo kilograme pui două kilograme di...sodă//l-am
 fiert/două căsurî pă foc/pui ^uo găleată de apă rece/l-ai dat jos/
 săpunu iese/să spele rufe cu iel//

[Și sub el ce rămîne în cazan ?]

15 sub iel rămîne ^uo cărăntiie niagră/care cărăntii-ăia
 să-ntrebuințază/la spălat cîrpi di minî mai negri/la spălat...
 borcani mai murdare/sticli mai murdare/diferiti lucruri așa/^uo
 păstrezi/cărăntiia ăea/ș-o-ntrebuințezi la obiecti...nîegri cari
 sun de spălat//um preș mai negriș^uor/asa cari nu...pos să bağ
 20 cărăntiia/că ia iesti niagră [!]

[Și sub cărăntiie ?]

rămîne ^uo mină di cenusușe/di la soda cari o pui...la săpun/ră-
 minî o mină bun-ăea/um pumn bun di cenusușe/la fundu căunului/ăea
 o arunc/că nu mai întrebunțază...la nimic//

25

[Aceeși]

de-atunța avem frică

un cetățean/a spus că iel nu credē rusălii/că iese sãrbãtoã-
re//și s-a pus ș-a copt pîini diminiãtã/și...a aruncat scãbuzu
ãla care au tras ei de la cuptor/cum...copsese pîinea/l-a aruncat/
5 î uogradã/zis în curți cum sã spunē acuma//ei au plecat la cîmp/
"ei/hai sã lom sãpili/sã plecãm la sãpã/sã prãșim"//ci s-a-ntîm-
plat din urmã/scãbuzu ãla a fumeat cu gunoi/și gunoiu ãla a ars/
a ars/a ars așã pînã s-a dus sup streșina cãsi/a fost gunoiu
spãtili cãsi mai multișor/și s-a aprins casa/ș-a ars tûtun//cîm
10 au vinit seara di lã...sãpã/casa lor tûtun/a ars/n-a scãpat ni-
mic/nimic/numai c-a tãbãrit lumea/di lã-a scos dinãuntru//atît//
restu nimic nu lã-a scãpat//c-au avut pãm pod/viti/c-a fos pãn
curti/au tãbãrit lumea/di lã-a scos/și iaca de-atîta noi avem
fricã/și ținem rusãlii//

15 kar dacã greșim și plecãm la uo grãdinã/sau sã videm ceva/pu-
nem um pelin în cap/dormim pã pelin seara/și plecãm cã pelinu
ãla-n cap la baltã/sau la grãdinã/ca sã nu ne-apuce rusãlii//
de-atunța avem fricã/cã sîn cîzva anț di zili/sîn vro doozãc și
ceva di ani/di cîș știu io cãzu-ãsta cã s-a-ntîmplat//însã uomu
20 ari fricã/disigur cã sã zvonești/și fiicari...prîndi frica cã sã
nu lucreze în ziua di rusãlii//

[S-a întîmplat sã pãțeascã cineva ceva dacã a lucrat ?]

dã/s-a-ntîmplat/s-a-ntîmplã cãzurț de-ãstã//a lucrat/a rãmas
c-o minã damblașivã/a umblat prin doctorț sã-șã deã drumu lã...la
25 minã prin ijecții/socotelț/ba și di piçor i amorțit/și prînd fricã
cã așã unu di la altu/și nu mai lucrezã//însã inainti bãtrini
lucrau/nu țineau cont cã-i rusãlii/cã-i...sfîntu spiridon/cã-i
sfîntu trif/ũti d-egzemplu și-acuma/sfîntu trif//sfîntu trif sã

84

țini pentru gîndăc//cari-î atent și știie di vîrenea bătrînească/
îl țini/cari nu cî spuni/"e ! da cî să-l țiu io pă sfîntu trif"//
iaca gîndăci î-avem și ni mînîncă porumbu/diî cauză că noi nî țî-
nem//la sfîntu trif să rațe agazma/să duce să ia agazma di la bi-
5 sêrică/să stropești pomi/să sîrbătorești î felu lui așa oit de
puțin să-l sîrbătorești/că-l sîrbătorim pentru gîndăc//iar astăz
lumea nu mai sîrbătorește/și gîndăci s-au îmulțit di ni mînîncă
porumbu//

[Aceeasi]

10

pîinea

pîinea aiița să rațe...prima dată/plămădia//lom plămădeala
fiie di casă riie di...la alimentară/încălzim puțină apă caldă/
punim plămădeala/dup-ăia lăsăm să dospescă/după c-a dospit/uo
frămîntăm/după c-o frămîntăm o punem în [ε] îî conopădi/și dup-acêea
15 dăm focu la cuptîor și punim la cuptîor/o lăsăm să s_cua [ε]s_să
cuacă/uo scuătîm/șî...asta//

[Dar cozonaci ?]

cozonaci tot așa/prima dată să plămădește/să pîni drojdiie/
și dup-acêia/tot cu puțină apă caldă/după c_e dospescă/îî frămîntăm/
20 după c_e-î frămîntăm/îî lăsăm să dospescă/după c-au dospit îî pu-
nem îî forme/da prima dată cînd îî frămîntăm/batim uou//cîti-î...
depîndi cît aluat vrem să fačem/ouă/unt/untură/puțin ulei/mir-
surî/și dupî acêea îî punim îî forme/dăm focu [k] lăsăm și-î for-
me să să do [ε] dospescă și dup-ăea-î punim la cuptîor//î scuătîm
25 și...gata//

tatu lućica

optîsprezêce anî

ieră la baltă

noi am fos cu gicu/și cu tăkiță//aiic vecin cu noi//ne-am dus
 acolo/și take nu ieră fricos/io-s mai fricos/că prima dată/ierău
 likitor[†] de-slea//și...nu știam/și undeam acolo//vă că mă pișcă
 5 la pișor/și cîn văd/una ieră atîrnată de kicor//încep să țip ș-o
 ieu la fugă/ș-a-ncepú să...eă tragă s [ɛ]să zbur^d dim pișor/ca
 să-l mișc/și ia atunđa s-a dizlip[†]it//atunđa alde take rădeau di
 mini/și [ɛ] iel/cîn ieram pă o plută/nu ieră adîncime/pî la pișt
 ieră apa/și ne-an dus încolo//și...atunc ieră lipitor[†] să lipeau
 10 di iel//da mișe...atunđa...nu mai ieram fricos/lē lyam cu mîna//
 [Și cu undița ?]

ne-an dus cu gicu/cū tăkiță și io//ieră la baltă//io/care vi-
 nisam mai demul/știam locurile că/...undî cadî piști//gicu să
 duča în partea aia/oa io-ș spun: "măi gicule/ai vină-ncoače/mă/
 15 vez[†] ce p[†]este prinđ eo acuma"//și cîn mă duc s-aduc...undița/un
 șarpî vini spre mini//io o iau spre mal/zonc i într-o grupă/cad/
 pă brînc [ʔ]/ș-am ajuns la mal//alde take rîdeă [k] rîdeau de
 mini//

dăscălean andreă

20

[11 ani]

876. TURCOAIA [WLAD, 595]

(jud. Tulcea)

Culegere: 1973; FL, VN, RP, NS; transcriere: VN

ușigă-i crûca

25 tăt-al mișu...ieră...însură^t tînăr/și nu făcuși nunta//noi
 stătăm iq ca [k] a parte-ailantă ai sat//și...acolo aveam o tre-

Cere/pă unde astăzi sint vii//i [ɛ] intrăm p-acolo și ne lăsam deva-
 le la...la [ɛ] la mǎlu giri//am [ɛ] arman-ost-aici care să numește
 h arman...undă este ap-ai acuma/ieră păduri/multă și deasă/pădu-
 re veke/bătrînă/și tata s-a dus ziua/c-a tăiat l¹emne/c-atunca
 s l²emnele să fura/nu să cumpăra//și si să ducă noaptea si le ga/să
 nu-l vadă păduraru//cîș s-a lăsat cu caru/pă drumu care ducă la
 vale/pă l-aldă gorge min²a pă la vii.../acolo cîș s-a dus/s-a
 dat [k] s-a lăsat divale/a uopri^d b^uoii/că era cu boii de funie/
 că era oleacă di zvircolii/și...să uită i urma carului/vede un
 mcățel/pă coada caru^{lui}/trăgea b^uoii/la put¹era/și nu putea să
 meargă/povestea lu tata/n-a [ɛ] n-a mințit alcineva/tata/na-a po-
 vest^{it}/nu putea boii să tragă tare.../

"O ! uciğă-l cruca" zice "asta o fi uoare ?" cînt^t a zis așa/
 boii s-au smucit/ș-ast-a rămas i urmă/a trecut p-alături cu tata
 s-a dus.../și nu l-a mai putu prindi/s-a dus im păduri//s-a dus
 tata după iei/pim pădure/a umblat/i-a căutat/abea i-a găsit/și
 boii numa pufnea urit /șă să fugă/s si ducă/să scapă/a fost h^kru urit/
 ș-așa că i-a domesticit/i-a dijugat/a încercat/a [ɛ] i-a legat bini/
 și i-a [r] i-a stăpinit//după un timp încoa boii și-a venit în
 zof¹iri/tata ș-ncercat caru/a plecat /cu boii di funie/și s-a dus
 acasă//și povestea alți/să făcă/pă drumu-ola/i locu-ola/fie un
 capră [k] o capră/fie u ied/fie un cățel/...să-ntimplă//la p^uod-o-
 la/dac-as trecu cu mașina/p-acolo/acolo iar s-arăta/tot așa/să
 suia pă coada carului/să suia pă...înțepea să facă niște năzbitii/
 25 niște gălăgie/niște uricune-așă/ca să speri^{te} u^omu//da...s-a-ntim-
 plad multe// [...].

[Cum ai zis, că era oleacă de zvircolie ?]

zvircolii...ă...u¹te ce...pă timpur^t/cîș...legzistă/cum
 legzistă astăzi eclipsă de soare/zicez boieri noștri/ieclipsă de
 limită.

sqare/atunca...aia s-ascundeá sqar¹le/și din tim în timp p^{se}ereá//
 jel...iesá/ieréa întreg/da ncepeá si si topéascá/lúmea iesá cu
 tinikele/cú ^sclqapite/și suná/și strigá/și trăgá/^j după tqatí
 sunitil-elqa/s fáca datoría/sqar¹le sau luná ce ierá/și devenéá
 5 la l^uoc iar/sá zicá cá l-a mncat zvircoláci/și cine ierá
 zvircoláci ?/copiíi care ieráu fácut¹ di máni nemáritatí//

andóné panai^t
 șaptezeși^uòp^t [de ani]

un givec

10 [Cum se făcea, înainte vreme, un ghiveci ?]

un givec ?/sá sápa o groapá rátundá/dupá cíd gríu avéá ^uómu/
 sau uora sau ce vréa sá púli-ntriⁿsu/dacá avéá mult/o fáca dí um
 métru jumátati lățimeá/dacá ierá dí [k] mái mult/dí doi métri lă-
 țimeá/dacá ierá mái puțin/ráca númai um métru//o fáca rotúndé-asa¹
 15 și sápat asa /de jur împrejur/ca sá nu pqa sá pátrúndá ápa//și
 íl fáca cít credeá íel dí adínc/și pá dilátur¹/íi puneá niște
 l¹emne di stuf/suptíre dí stuf asa/pá dí latur¹/pisti tot/și-í
 bága páie/pán stuf-óla/ca sá pqa sá stqa páieli/sá nu sá dúca
 j^uoa/și le umpleá asa biníșor/biníșor/dí jur împrejur/íi puneá
 20 páii/și sá bága ínăuntru și bátea cu mîni páiili/le-asaá/pá
 stuf acólo/și d-acólea/puneá o scíndurá deasúpr^aa/vineá cu sácu
 și-í dádea brínct¹ ín groap-ai-acólo/dup^{la} aia/dupá ce-l umpleá/pu-
 neá páii deasúpra/ca sá nu rázbeascá plqála/și pisté páii puneá
 pámint/și-í fáca un í¹el dí mușuroi asa/frumos/rátund asa cíd
 25 erá fáta lui/a grópi/și primávára/cín avéan nevoie/fie dí sámințá/
 rie dí mncare/de sámințá/cá dí mncári cá puneá íel ín altá pár-
 te/da asa erá pένtru sámințá/s-atúnca sá dúca și scoteá de-acólo/

¹ Gest.

șă ducă la cîm și semăna/

[Da' făceau și gropi de-alea care le ardeau ?]

á nu//álea care le ardeá/ieraú în pămînt/kar mișe mi s-a-ntîm-
plát//ío i-an da floc la un vecin/cu-o grupă de-aiá/

5 [Cum s-a întîmplat ?]

úite cuș s-a-ntîmplat/ío i-eram militar/stunča i-eram căsătorit/
ș femeia i-erá tînără/aveam o grupă/în cîrtșa lu tata/și tata...
i-erá bătrîn/^{oá} muriserá /muriserá tata/ș-acúma a râmás treábe ca
femeia să lipiáscă grup-aea/acólo mai mîncá broáștili/máș nu ștu
10 ce/a lipit-o/a curățit-o/și io cîn am veni/háș să árdeș grupá/
să bágám grîș-acól/aveán niște yorz/

[Da' aea nu să făcea tot așa.]

aea să fáca la gura strîmtá/ca o yálă/și-ș lăturt[†] largá/
tócmaș în formatu unu ulcór//așá și/am intrát înăuntru/am văzút
15 ce i-estș-acólo/am pus niște páșe acólo/am pus niște jărátéc/ca să
s-aprîndá focu//inșá grup-ásta/i-erá lîngá un gard//vecínu nóstru/
a fost cam abuzibil și în loc și...să fáca grupá maș [r] maș [k]
ca să fáca gárdú maș la [k] de-a dr[†]éptu lui/[...]moș marin pópa/
a tras gar [r] gárdú maș lîngá grupá/tata lș-a spus "máș vecíne
20 nu maș tráșe gárdú-aiicđ" zícē "cá să poatá-ntîmplá/cînd árdeș
grupá"/zícē "sá i-a gárdú floc"//

ba i-el maș pá urmă/a făcut ș-o saia di yoi//to pá lîngá gar-
dú-óla/cá...nu să gîndșá hómu la o-ntîmplare ca ásta//ío...un
năród/care n-am maș făcut treáb-ásta/am veni și io dîn armátá/
25 într-un concéd[†]u/și háș să ard grup-aea/i-am bágát foc/i-am bā-
gát pá[†]i/și...nu s-aprîndș/ș-am pus o tablá di fier pá gura
gropi eia/cá zícē m-am temút șo să nu cușvá să [ε]izbugnășcá...sá
între în ștuș la [r] la gar^d-osta//cîn s-a aprîș/foc-óla/erá pá
...pîn iunie/qámeni i-eráú la cerna /duj[†] lá...la vot/la al[†]eđer[†]
†11 sugerează nevasta.
†8at vecin

.../și vecinu nostru/nu țeră acasă/și nu țeră nimin¹ aproape sat//
 țată lumea țeră acolo//cînd a răbufnit¹ foc-ola d²-acolo/aveam și
 pași-mprejur/împrejură gropi/ca să ba⁵ grîu pã urmă/au lua și
 pașili foc/și s-a aprins și gârdu lu vecinu/s-a aprins și casa
 slu vecinu/s-a ars tot//ș-au rămas eo vinovat/să-î dau concurs de
 ajutor/că ne-au judecat//

[Același]

cum nașteă înainte copiii

[Cum nașteă o femeie înainte ?]

10 i¹o¹ți cum nașteă înainte copiii/să i zice [ε]să lăsa di naștere//
 așa/kemam moașă/vinia/și-î naștia pã copii juos...//ne puneă la
 gen¹u¹k-asa/și nașteam copilu iote juos pã o p¹etică/și-¹ lua
 de-acoly/i¹ tăia buricu/i¹ lega buricu/și-l lua/și-z [ε] ne ridică
 pã noi/și...ne puneă-m pat^u/dacă ne-asaă pã noi/puneă apă¹ l
 15 scaldă/il spăla/ginis^uor/il înfăsa/¹ nu-î făc²ă nimic încolo//

[Și femeia...]

la trei zili...ne făcã bai¹ noă/la fim¹ei¹e/la mama...copil^u-
 lui/și pã copil o săptămîna il scaldă baba/moașă//și ne făcã la
 trei zili baie/și d²-acolea ne puneă iar în pat/s-o săptămîna sta-
 20 team în pat//

[Și la apă vă duceați ?]

nu...o lună nu ne duca¹ la apă/o lună nu țisem din curte//o
 lună/la o lună ne duca di botezăm baiatu/și ne făcã moliftă/p^uopa/
 și de-acolea aveam voie să umblăm//

25 [Da'apă cine vă aducea ?]

aducă baiet¹i/bărbatu/suror¹i/fras dac-aveai/ți-aducă apă//

[Și la trei zile ce-i puneai pe masă ?]

la trei zili/făcăm mîncare/și le lua yip/sau rakiu/și le

cisteá pá fim¹éili care...care le kema atúnca/cim mă scálda pá
mini//și ie-acólea să duca^u acasă//

[Și copilului...]

și copilú¹lui nu-~~l~~ făcá nic//

5 [Ce-1 puneai pe masă copilului la trei zile ?]

la trei zile îi pună...~~l~~ pună cămășú¹tă/~~l~~ pună pîni/sare/
um bá^u//...i le pună cînd ~~l~~ la ursitor/la trei zil¹//

[Și s-auzea așa din bătrîni, să fi...]

da/

10 [Asculta cineva la ursitori ?]

s-~~au~~zea//ne spună părinți n¹ștri/ci nainti vineá...și st¹te~~au~~
trei fi¹eti la g¹am...//di urseá báiatu/^{ci}...

[Și le-a auzit cineva ?]

spun¹ău bătrîni n¹ștri că a auzit/~~u~~nu a fost/~~u~~om str¹in/

15 venit.../

"primiți-mă ș pá mini-~~u~~ sear-asta sá"/

"nu po să te prim¹escu"/a zis ~~u~~omu//că fim¹éia ~~l~~erá născú¹tă//

"cā i fim¹éia născú¹tă/și..." în sear-~~u~~sta ~~l~~el [E] are s¹i triá¹ba
l¹oru/acólo/să-~~l~~ pu¹te copilú¹lú pá m¹asă//...

20 "mă¹ i macar pá prisp-afar¹á"/cā ~~l~~erá vará//

și l-a culcá pá prispá afar¹á//

cî~~l~~ l-a culcát pá copi [k] pá ~~u~~omu ála pá prispá/a auzit cum
urseá ~~l~~ele//

~~l~~ei ~~l~~-a ursit așa:

25 c¹ una a zis..."să ~~u~~rses sá moar¹á" una a zis: "nú"... "da

cum sá-l ursim ?..."//a stat/s-a gîndit/zic¹e..."sá-l ursim" zic¹e

"a sá-n¹éce în fîntina d¹-acasá//aveá ca [k] în c¹urte fîntin¹ă...//

á~~l~~elánt-a zis..."i [E] tot în fîntin¹ă//sá-l ursin s sá-n¹éci

...//la d¹o^uáz¹é¹c și unu de an¹//

acuşca ūómu ăla lę-a auzit ęę-a zis^ŭ//hăi a terminat/a ple-
 căt ¹ol//diminiăta ūómu cînd a plecăt/s-a gîndit că sã...sã spuie/
 ieli... [k] sã [r] sã le spuie la yamen^t//cã sã aibă grijă/sã vã-
 zã ar sã hie adivărad/la dōuzęşiuunu de-an^t/cînd o-mplini copii-
 5 pîl-ola//...

lę-a spus...nũ lę-a spus atuncęa//s-a dus^{lu}//"aș sã mai viu
 ię p la dumņavăstrã..."

s-a făcut/a trăit yomu/și s-a făcu^d băiatu di vo nõosprezēęe
 an^t//a veni la yameni-ęia//cînd a vini^d la yameni-ęiã...zięe "aș
 10 vini sã mă primie și pã minę sã mã culę la dumņavăstr-aii^c"//

"hăi...t¹ie primia"//s-a culcăt/diminiăta cînd s-a scula sã
 plieęe/"uite ęę-aș venit^u//aș venit sã vã spuie ęeva"//

"ęę sã ne spuie ?/ęę sã ne spuie"//

"s-avez grijă di copil^{lu}/ci ię aș fost ūómu cînd aș veni
 15 d^o-am dormi pã prispã la dumņavăstrã/s-am auzit ursit^uorli ęę-a
 ūursit^u//s-a ursit că la dōhăzeşiuunu de an^t sã ți sã-nēęe copilu
 i fintinã//in curęe...//s-avez grijă"//

iei a ținut atuncęa yameni/alde tãta lui/socoteala zi cu zi//
 cînd a veni tîmpu lã [r] la ziu-ęęa...s-a pus ș-a astupăt finti-
 20 nã//ã astupăt fintinã//

iel sã duca/umbla/pã undi umbla/vineã [r]/vineã s sã uite-ę
 fintinã.../sã duca pã un sã duca/vineã s sã uite-ę fintinã.../și
 fintin-astupătã//

s-a lu^{at} m^ă-sa di triabã/a fost yolęcã ũ lac acolo la fin-
 25 tinã/ũ[ę]holęcūtã di apă vãrsat-acolo j^uos//și s-a duz lingã
 ap-ęęa/j^uos/și s-a pus aș /j^uoz la ap-ęęa/și l-a gãsit m^{ort}
 acolo la lăcut-ola di apă/cînd a iesit ei/di l^{ea} [r] l-a vãzut
 acolo/s cînd s-a dũsã la iel/iel m^{ort} lingã apũşar-ęęa//

30

Gest: aplecat.

tudorę neculaę bãlũtã
 obzeş¹pãtru [de ani]

[Credințe bătrânești]

aleă țerău...de umblău/cîñ să volnăyá lúmea//...ne spuneá
 alde máma noást^ré.../ci p^uneáú ...noápteá...vineáú și cîntáú pá
 drum/...trečíáú/mergíáú/dá nú s-atingéá nimerica de iéle/sá du-
 5 Cgăú pá drum cîñ tînd //cîte trei/pátru/cînc/fiétii//mergáú cîntîn
 pá drum //acușca punéáú...mars șiára nú lucrá//lup^t seár-nspre
 marz nú lucrá/cá zicá cá sîm marsierile//vineá de rupeá lîna dî
 ...cît stăteáú la șezăt^uorⁱ/de lucráú/și lucráú cū...punéá în f
 [r] înt^r-o bucățicá dî strákiná/cá țerá strákin de pámin^t atúnc//
 10 punéá șiéu/și punéá ca fetílu/in f...în strákin-áea/și turná
 șié^u/și sâ-n [k] toká cá [r] ca ápa//și să sl^oeiá/și să ducă cum
 aprîns cándela/așá ardéá/la álea lucrá//cîñ sêdeáú la șezătoáre
 de lucrá/punéá pá masá/másá-n niljóc așa/și punéá pá masá/și fié-
 tile/fimⁱéili/lucrá im [ε]imprejuru//

15 [Și marți serile...]

și mars șiérilî...dacá nu lucrá î șiar-áea/nu făcáú niⁿíc/da
 dacá lucrá/și să culcáú/și le rămíneá lîná/cașere í furc^t/seú pá
 fus/lîna/dimíngáta ióte-áșá o gáșgá scármánatá//...o gáșgá scármá-
 nátá di pá...rúptá di pá...diñ...fúrcá/nu má țerá fúrcá//ș cîñ
 20 zăcșéá dî...zăcșéáú dî di cîumá...//vineá ș să suiá-m pódu /cítî
 dóo fimíi/ș să suiá-m p^uod/ș cînt te suieí să dai málai i/fáiná/
 Cș te suieí să dai/le gáșgáú im pod^u/u^o ! dacá tăcșéáú dîñ gúrá/
 dî nu le ocáráú/nu zⁱcăú nínic/plecáú/nu-s făcáú nínic/nú-s făcá
 níc un rău//da dacá zⁱcăú "á ah árză-vă fócu/iar v-az luáá de
 25 umblátu/iar v-az luat să umblás pîñ sat/sá fácez rău la lúme
 iar/pírli-v-ar f^uócu/sá vá pírléáscá³/intr-o zi-n dóo nú-î máú
 rămíneá báieți//tóz gureáú.../Au máú le rămíneá báieți//^{da}//da
 di ásta di marsierⁱ...am apucat și ío//

¹ Toată propoziția e spusă șoptit.

² Gest.

³ Șoptit.

[Cum ?]

am apucat cîm nu ne lăsa' să lucrăm în seara de mars siară//
ieram ca cum ūi fata' /ieram//și nu ne-a lăsa' să lucrăm//

"nū nū-ŋ sear-asta nu mai lucrās[†]/cā-ŋ sear-asta-ī marsiāra"//

5 și mai încoace n-ă mǎi foz marsier[†]//s-a-mult^{†d} lūmeā/n-ă mai
fost^u// [...]

[Da' ciumă a fost pe aici ?]

dă/

[A fost ?]

10 a fost//mureșu de nu putea s sǎ-ŋgroape//nū mai sǎ dovidea' s
sǎ-ŋgroape//

[Ai apucat dumneata ?]

da//...muriā//...sĉea cǎ-ī v^yiniā diŋ vintu//sĉa cǎ diŋ vīn
vyini//...^ha umblēt/iār s-a luā cūma/iārā//"a veni diŋ vintu"//
15 da dacă nu h^ocārai/nu-s făcĉā nīc//da dacă h^ocārai/făcĉā rāu/
tāre rāu /...făcāu rāu tāre...// [...]

[Dar de zmeu, de zburător se auzea ?]

de zburător' spunea...cǎ fiēti cari ierāu/s-aveau drāgosti
māri/și nu-ī lāsā pārinți s sǎ iā//și zīcĉ^oā ĉe pācāte făcĉ^eāu/cī
20 nu-ī lāsē/și-ī innebunēā așā/i zǎpācĉ^oā/dacă nu-ī lāsā//și umblāu
noāptiā/umblā noāptea pǎ drum/povīstĉau pārinți nōstri/da noi
n-ām apucat// [...]

am auzīt/da n-ām vāzūt/da la respinti[†][ĉ]la respintele drū-
mur[†] sǎ bolnāyēște multā lūme//cī di ĉē...acōlo la respinti/
25 unde-z drūmurli cruĉ/acōlo sīnt ō...de yin...fiēti/trei fiēti/la
respintele drūmur[†] acōlo//s dacă tē tē-apucā de tr[†]ēc/ī ūrma lor/
tē munĉēst^{†e}/tē poĉēst^{†i}/nu mai iest[†] h^oom sǎnātōs//pǎ unde...undī
stā iēlē//cǎ zīĉe cǎ iēlē-acōlo/in respintele drūmulu[†] joacă/fā-

[†] Se referă la o fată de 17-18 ani care asistă la înregistrare.

[‡] Șoptit.

De uoră//și dacă calc ac^uolo/atuhă năptă/nu mai și lă^c/
m^uoră¹//[...]

[De sorb se auzea pe aicea ?]

da//

5 [S-auzea ?]

da//

[Vrei să-mi povestesti ?]

de s^uorb/a foz lă...cîm ple^oă/de ploă/am [k] n-am foz la
zb^uor^u/eram mărîtă^ă//șî...a luă^t/lă...iorman'/iô-ășă² la ior-
man/a-ncep^u ploăia...și s-a lăsat s^uorbu//și să videă...cum^u-i
u^o...on turn d-êla de la fabrică/mare//ășă iesti//să videă d^u așă³
//dă-așă de la sat/cum ploă//di ploă așă³...ășă rîdică [k] să
rîdică apă//câ iesti gol acolo aproape di.../și s-a...s-a lăsat/
pă gol-ala/și de la gol-ola s-a rîdicat/și s-a lăsat aproape
15 undă-a foz zboru//dⁱ ieră lūmă/ dⁱ ieră bu^ora//ș-a luă o căru-
tă cu cai.../ș-a urcăt-o sus^u/ș-a urcăt-o pîn la ũ¹⁰/și dă-acó-
lo i-a dad drumu//a vârsăt-o-ndărăt^u//și s-a făcut praf/și căru-
tă și cai și tot/c-ășă a luă-o/cu t^uot^u-ășă/a rîdicăt-o//ășă
ierăm mărîtă^ă c^ă//și cîm ploă să lăsa pă [r] pă pă jăpș așă/pă
20 dūnăre/pă așta/di rîdică/di s [k] di ũcă apă//i [ε]ia apă di
pl [ε] și p-ormă ploăie [k] ploă cu brăște/cū piēsti/unde ploă
cu piēște ș cu brăște/ala-i [k] aia-i apă luătă di sorb//rîdică-
tă//și pă ũrmă o vârsă/o ploă...//brăște di-ăleă niș carē...//

[Aceeși]

¹Sat învecinat.

²Șoptit.

³Gest.

lînă

o spălam^u/o trăgeam/c-atunci cîn ne-am trezit/nu ieră mașin^t
 di tras lînă//și ieră keptenei¹/le spuné//ieră doăă...bucăt așa //
 așa ieră di lată² /așa ieră/patrat//ș-avea coadă//ș-avia pūsă/fă-
 5 cūt-așa//pă o scindură/ș-o puneai iote pă pat/cū [ε] cum u¹
 m[ε]asa//și puneai part¹-aia/pă [k] cu capu pă pat/și cu astilantă
 care trăg^oai/puneai lîn-acolo/ș-o trăgeai așa //³ș-o trăgai așa/o
 trăgai așa/cu keptenei-ola/și pă urmă o lua¹ în sus//așa//ș-o sco-
 teai ca la mașină//o scoteai ca la mașină/ș-o făc^oai caiere/ș-o
 10 torc^oai//

[Și după aea ?]

o torc^oam/urzeam pantalon^t/țoale/ [ε] di h¹aini/torc^oam/țeseam/
 și le dădea la mîn^t/nu ieră să le ducă la kiō/cum fi acūș/ca să
 le bată la kiūă/să facă ștofă/le dădea șara la mîn^t//făcea o
 15 grăti di...di nuieli/așa ũ [ε] ca um pătu/ș căra apă/adu^oă cu bu-
 țoaili/și pune^o-ntr-un dam/care undi ierau yit¹ele/și turnă apă
 pă iele/și le bâtea așa⁴/vea lopătele-așa// și le bâtea /pînă să
 făcau/ca cum si face la kiūă//ș-atunca le lua pă aia/pă grăti-aia/
 ș le trăgea//și-nc^oolo/și-ncoașe/așa pă grăti-așă/și le stringea
 20 val^u//le string^oă val ca la kiūă/și le ținea trei zili așa/și cîn
 le scotea de-acolo/de le [ε]de le scotea/de le [ε] de le usca/zf-
 cea¹ că-s¹ cu lustru ca la kiūă//

[Și cînd vroiai să vopsești ?]

cîd vrea¹ dîpă...dîpă cîtă lînă aveai/așa puneai boia^u cu
 25 cantaru//

[Și cînd nu aveai boia, se mai vopsea și cu plante ?]

să boia cū...cu coajă de...de la păduri//di stejăr^u//

¹Gest.

²Gest.

³Gest.

⁴Bate din palme.

[Cum ?]

o herbea/ aducea/ să ducea și aducea aldi teta cu saci// lua/
avea o ierinda/ așa făcută/ cu două/ miniere/ și să ducea și cură de
pă pom/ cură coaje/ și-o aducea/ și-o puneă/ și-o kerbea pă fuocu/ f...
5 uali mar/ așa-n cazan/ și-avea puțină/ și-o puneă în puțin-ăea cu
tuotu/ și-î puneă cuibu/ acru// fi puneă acru/ cum puî la bucreș/ și-o
țineă nu știu cîte zili/ noș zile/ și să-năcreă ea ști/ și pă ur-
mă... băgă ștofa acolo// băgă ce țiesiă/ ce-avea să vapse [ști]/ o
băgăi acolo/ scotea di... di ia/ două trei căldăr/ și puneă pă
10 fuocu/ și le băgă/ băgă ștofa acolo/ și-o puneă... aia herbinte pis-
te ia/ și le-nv^î elea/ și trei zili le-ntorcea/ astăz le-ntorcea/
mîne le-ntorcea pă parte-ailantă/ poimîne le-ntorcea pă par-
te-ailantă/ di-acolea le scotea/ și le spăla în apă rîce// și-o
scotea/ și-o puneă și să... să uscă/ și le făcam pîrpiț-ăia...
15 care-î... care-î purta omeni//

[Aceeși]

ne-a povesti cum a veni lupu cu iel

să duca moșu-neu/ ieră vîntor^u/ să duca/ aducea/ dă momora luki/
le lua numa pielea/ aducea vulk/ aducea... rațe/ gîști... l^îebidi/
20 aducea-n tot f^îelu de p^îăsăr^î.../

[Ce făceați cu ele ?]

carî ieră di [ε] să mîncău/ le mîncam care nu.../ le lua numa
keili/ di le vindeă//

[Și n-a avut vreo întîmplare cu lupi ?]

25 dă nu stăteau... juos// dăcâ să ducau la pîndă la luk/ unde
umblău luki/ stăteau în sălci/ din sălci î impușcă/ nu stăteau
jos//...

moșu-neu a veni^d de la černa un lub dipă iel pîn-ăiica la
Sat vecin.

sat//

[Cum ?]

aveam puorci...la paduri//la ginda/aveam cir de puorc//si
n-aveam [k] n-aveam porumb^y/si ajunc i-a-put la paduri/la ginda/
5 i-a facut acolo purcariet^t/s sa duc^eau s stăteau cu iei ac^olo/si
vineau acasa//vineau/luă mincari/să ducău îndără^d la iei//

acuşca muşu ce-a facut^u...a sta să gişe la mincare/a vini
să gişe la mincari//s-a dus în cerna s s-a mbătat^u//...a foz doi
iⁱinş^t//iel a ieşit afară si-a plecat/s p-ala l-a lasat acolo//la
10 ū uom//iera zăpada mare//a plecat acasă/in tim...de nuapti//cum
o hi fost a[ε]...proapi di miezu nopti//cind a ajuns f...de-a
trecut de-acolo de la c¹ernă/s-a venit pină-ncăce/i spunî la
bujoră-acolo sus/a-ncepăt să urlă/luki//a-ncepūt^t să ur^le//iel
s-apucă şî urlă şî iel ca luki//da n-avea arma la iel/...da fu-
15 ma//cind a venit/a tăcu^d luki de urlat/iel a venit pă drum/cind
a ajuns aica-ntr-un [k] iesti un dial la katra roşie i spunî/
cind a ajuns acolo/i-a ieşi luki-nainti/^{acolo}/doi luk//i-a ieşit
inainti/iel merg^ea-nainti/si luki dipă iel//merg^ea//avea cuţitu/
a legat cuţitu de brîu/şî merg^ea/şî brîu atîrnăt/legat de-aica
20 cu-o [k] cu cuţitu/m¹erğea şî scăpăra kibrit/cin scăpăra kibritu/
ier răminea mai departe/iar vinea di pă iel/şî făc^ea/sau cin
s-aproka/să vedea cuţitu/făc^ea clant/clant/clant/printre dint^t//
cin s-aproka//cind i scăpăra iar/kibritu/iar răminea mai in urmă/
s-a vinid de-acolo/pin-aica la capu satului/s-aica cind a venea
25 la capu satului/s-a-ncepū să latre cîni/s-a-ntors lupu-ndărăt^u/
s-a venit acasă/tamam pă la nezu nopti//cind a venit acasă...

"Ce-ai vini tu-n timpu-asta/ce căus tu nqa [k] in timpu-asta
acasă/pă vrieş-as^{ta} ?"/

"m-am îmbătat in cerna/s-am plecatu//...da nu ştii c-a veni[K]

¹ Legat de mijloc - gest.

c-am veni c-un lupu"/și pi urmă ne-a povesti cum a veni lupu cu
iel/cum a urlatu/unde-a urlat^u/in ce lucr^u/și unde i-a iesit
inain^{te}//

[Aceeși]

5

și la undiță an dat

[Ați dat vreodată la pește ?]

dă/cu să nu dau//și la plas-an dat/și la undiță an dat/

[Vreți să-mi povestiți]

[I] cu^u să povestesc/că i^oiti...iera iarnă/e/cu^u să-s spun/n^u
10 kar iarnă/eră toamna așa să/răcoare/și...eră pește mari/asa -n
gol/ș-înc-ō vecină de-aii^{ca}/acuma erăⁿ căstorită/n^u cînd erăm co-
pîl//ne-an duz la plasă/ș-am prins p^eest^ue mul tari//amîndoo//
stric/toț^u rămeni zîca: "mă ! femeii-este^a-s nebune/ce fel sunt?"
//ni^c o femeie nu ma eră/dăcîd no^u/s dăⁿ la plasă/cînd erăm copil/
15 dădeam pă la undiță/prindeam/și cu mîna am prins p^eest^u//de//

[Cum ?]

ă ! i^e-n grok așa/după ce să trăgă apă/iel rămînea în grok pă
lă...asta p la stof/p la...aveam pămînt în baltă/ieram/aveam pă
lîngă jăpș^u/și dacă se trăgă apă/"hai să mergem s-adunăm p^eest^u"
20 //și găssem pî la rădăcin^u di di papură/di stof//găssem pieste/
prindeam/ne ducaⁿ la...colibă/il frigam/mîncam//

[Și borș de pește făceați ?]

făc^eam//

[Cum ?]

25 tăgam c^u apă/ș ferbeam căpa/dac-aveam și m^orcov/și m^orcov/
ferbeam bine/căpa/m^orcovu pî așa/și pe-ormă...pungeam p^eest^u/pu-
neam p^eest^uili/dup-sea-i pungeam puțin mărar/sau lăuștean ce-aveam/
1 Gest: 30-40 cm.

dădeam jos/și puneam uțet/și mîncam//tarî rapid//
 Constanța pestea [tanța]
 treizeșopt [de ani]

astea întimplări le țiu mîntē

5 odată știu cî...nu m-a găsit tătă la bostan/și m-a bătut tare
 c-um porum d-ălă/c-ūn lujan de porumb/m-a bătut tarî/d-an rămaz
 moartă/ășă bătăe m-a dat/că...el mă lăsă la bostan/și io fugan
 la altî/copii care ierău la cardac/la coliba lor/ne jucam//

și-odată eram cu vacile//eră kiscu kiri aici la noi/ieră o
 10 baltă/piscu kivi și ne ducan cu vacile/cu copii/ș-avea um batic/
 ș-atunca nu era baticurî/că n-aveam um batic așa în cumpărăseră
 mama/s-aiă ea um batic di ștîofă//și io m-am pus și i l-an loat/
 fără să știe/și m-an legat cu iel la cap/ș-am plecă cu vacili/și
 l-am perdut//dacă l-am perdut/n-am mai vinit acasă//că mi-a fos
 15 frică//m-an duz derēg la bostană în baltă/unde știeam io c-avem
 coliba/m-an dus acolo/ș-am plîns/pîn-am adormit/și noi [k] am ador-
 mit/cîn m-am trezit eo ieră noapți//și mi-eră frică/și să stau
 acolo/și să plec/am plecă ș-io/și eră o...ă di undi trečan noi
 de-acolo/că dacă vinea ape/că numai cîn eră seacă...puteam să re-
 20 coltăm pămîntu//și treçam pîn niște stufî măr di păpură/ieră ca-
 rări//ș-am plecă singură/n-am pus/aveam o trăistă/care-i loam mi-
 cărea/am pus-o-n cap/că m-eră și frig/și fugam/și plîngam/și
 cînd pe drum m-am intilnit/c-aveam doi fraț mai marî/vineau după
 mine/și m-au adus acasă//astea întimplări le țiu mîntē c-am [!]....

25 [Lupii mai veneau pe aici prin baltă ?]

în baltă nu știu//dă dă//ba dă an văzut odată lup/eran copil/
 aram în baltă/tot așa/și noi aveam o pădurițe/[ε]aveam trei hec-

tare de pământ/era impropetări tata/c-a fost...război/și la-impro-
 petărit cu trei hectare de pământ//și l-a mijlocu pământu^{lu} aveam
 o păduri/ș-acolo-șă cînd aram/cînd ieșe un^u lub din pădure//a-ncep^u
 lumea să zbere/că toată lumea a^r a p-acolo/să zber^eere "lupu mă ! lú-
 spu mă !"/a fugit și i^lel//s-a to d^us//

și vinea la voi acasă/lupi//veneau/săreau gardu/ne furau^u oi-
 le/din curti//

[Veneau chiar lângă casă.]

dă cum !? da ce/aic^u aveam casa/și-n dos aveam [ε] stîna//aco^{lo}/
 tîrla noastră/cum era/și săreau gardur/că era și săpada mare/iar-
 na/numădcît săreau gardu/ș-o loa așa /aveam cînt^u/cîte cî^u și
 cînt^u țingam//ca să nu le furi//

[Aceeși]

coloian

5 [Faceți din pământ, așa...]

coloian ? dă...

[Cum se făcea ?]

făcăm din pământ/i^u făcăm picoare/uo^k/gură/ca ũ^u hom//ș pe-ór-
 mă-i punem coj^u di uo^uă/in to^u fielu//colorate//și galbene/și
 roșii/și stînjăni^u/in to^u fielu//cînd il făcăm frumos//pe urmă-i
 punem fl^uor^u/lumină^u aprindeam/il tămii^u cu tămii^u/ca la mor^u/n^e
 d^u can^u și-l îngropăm/dup-aea făcăm bragă.../făcăm bragă și...an^u
 ziua de păpărudă/atun^u să răcă/făcăm i [k] umblam pîn^u sat imbrăc^u
 te/de strîngăm/și făcăm plăcinti/făcăm...așa...cî^u ceva să mi^u-
 șcăm/il [k] n^e dcăm și-l ducan^u la dunăre/l-aruncăm p^u d^unări^u ca să
 pl^uo^u/ș-acuma să făce /dă...acuma doi an^u i^u heran^u la cîmp/femei^u m^u
 eram//și n^e-an^u dus p^u coastă/și in^u ziu-aea cî^u treb^uea/mărt^ua

! Gest.

coloiianului/aşa ie mărtşa s face coloiianu/na-an dus pă cǎstǎ/s-am
 făcu coloiian/dǎ i-a da^d baticǎ/di pomǎnǎ/aşa ca la mort/l-a-ngro-
 pǎ^t/cǔ urcǎrli cu v^yen/spǎrgǎ urcǎrle/aş pus toate s-au bǎut aş
 răcut/petrečere/uıtaseş de praşilǎ/treb^uea [k] ieran la teraşe/la
 5 vii//s-uıtaseş di praşǎ/ingropǎm coloiianu ca sǎ plóc/cǎ nu ne
 ploşaserǎ dilóc [...]

[Şi cum bocii coloianul ?]

coloiieni/ieni/

ta-a kerdu mǎ^f-ta/

10

pim buruienǎ/aşa:

ieni/ieni/fel/cari cuş să-ncredi aşǎ zice//mai mul
 ridi/ca cit bočesti//una bočesti care-i mama lui//

[Aceeşi]

am fugi noi

15 [Cum te-ai măritat ?]

spun !/dacǎ-i di spūs/

[Vrei să povesteşti]

ă io aş fost in cǎntru prima dată/dup-ăşa...ă na-an gǎsi la
 o nuntǎ amindoi/şi acól la nunt-ăşa an dansǎ^t/o dată/di dco
 20 Mort/ [I] pinǎ s-a terminǎ^t/s^t up-ăşǎ aidi sǎ plecǎm acasǎ//na-am
 dǎs acasǎ amindoi/p-úlit-aş vorbit/dacǎ am plăcǎrea sǎ vorbes cu
 iel//sǎ-i spun saş nu/s-atunc i-an da^d rezultatú//şí dup-ăşa
 na-an cunoscút amindoi/s-aş vorbit [E]un an şi cin lun^t am vorbit
 amindoi//dup-ăşa na-an luǎt/dǎ aş fugit//aş fugit/nu na-an da
 25 [k] nu aş vorbit cǔ vǎrbǎ bunǎ/sǎ ni dúcim//am fugi noi/şi
 dup-ăşa...

[Unde v-aţi dus ?]

102

lă măică-sa lui//ne-am dus/că i bărinți mei nu vroia să mă
dea/că îmi vroia să plece militar !/mai avea încă două săptămîni/
vroia să plece militar/și cum să mă dea !?/așa noi am fugit//
amînd^uoi//

5 zis^u "lăsă că l-aștiept"//și...am fugit acolo.../și pi urmă ne-a
primit/mămic- sa a f [k] să pregătiseră/avia d-ali mincări/d-ali
băuturi acolo/tot/tăic^ă-su la fel/mai avea ș-un prietin/de-a lor
la lei/și am i/ne-am așiza la masă/le-am sărută mina/așa ne-am
cunoscut//

10 [Și nunta ?]

nun [ç] nunta/am făcut-o tocmai în octombrie//

[Să-mi spui toate obiceiurile.]

spun//păi i noi am făcu nunta pă douăzeciși octombrie/noi pă
cînsprăzechi iuni acuma/d-iczeplu ne-am luat/ș pă douăzeciși
15 uoctombrie am făcu nunta//că...a plecă militar/ș dup-ăea l-u dat
înapoi/ș-așa ne-am loat di nuntă/ș așcem nunta//pă douăzeciși sim-
bită șiara am avut briadu/așa să zice la noi/briadu/vini nășica
și mă-mbracă miriasă/și mă scuati afară/și aduce și ia femeii/mă
scuate afară/^tup-ăea...a-ncepă să cînte muzicanți/noi dansăm/pînă
20 mai tirziu/cît a vrut în [k] femeii lu nășica să stea la noi//
acolo/de exemplu la mama soacri//și am stat acolo/pînă a zis îli
cî plăcă/dup-ăea le-a cînstit/și au plecat îli//^tup-ăea duminic
că dimineața la fel/au [k] iar p la vro nou au vînit/muzicanți/
iar au început//au început să cînti/s-au adună neamurli di m par-
25 tea aldi soacri-meă/cî îlele treb^ueau să pîrti nunta/că dacă am
fugit/și a^u plecat/la nășica cu vesteșă/să duci/dup-ăea s-a dus
l-aldi mămică mea/^tup-ăea au vînit iar înapoi/le-a pus mase/la
oaminți acolo/au mîncat/^tup-ăea iar i s-au dus iar înapoi cu gine-
rica/de-a loat-o pă nășica//și dup-ăea a vînid dirēgd la mi
30 acolu/și m-a-mbrăcat/șo ieram de-așa-mbrăcat/cî m-a-mbrăcă

fiștili//m-am fbrăcăt/cînd a vînit nășica numa m-a scos afară/...
numa m-a scos afară/și dup-ăea am dansăt/cît an dansăt cū nășicu/
și gînerica a dansă^t cu nășica/ dup-ăea am plecă...am plecăt f
la mămica mea/să ne ierti//și cînd am ajunz la mămica/me-a da^d
5 mămica cuo^ocorzili di-am așeză lă...nășica/lu nășicū/la neamurli
iei/dup-ăea la b [ɛ]ășt^t/la feeti/lă neamurli meli/am așeză con-
corz^t/am mai dansăt/și tup-ăea am plēcă spre bisierici/s ne cunu-
năm//la bisierică ne-a cununa părintili/p-amînduoi/^tup-ăea ne-a
scos afară/iăr p-amînduoi/și [ɛ]am intrăt în saluon/că ieră cam
10 frigușor atunc în octombrii/ăm intrăt în saluon/s-am dansăt în
saluon//acolu^t up-ăea...pînă la unșpi/la unșprăzeçi s-a puș meșli-
li/^tpă ce-an sta la măs/cu alde nășica/au da^d daru tuot/la ora
patru am plecăt acasă nuoi/amîndoi cu gînerica/am plecăt acasă că
așă-i uobičeiu/ăm plēcăt acasă/și tup-ăea diminiăt-acasă/ne-an
15 sculăt ci f aveă buorș di-ncălzit/am încălzi/buorșu/și l-an da^d
la [r] la yamini care au vînit cu aldi mămica/acasă//și au vînit
și iele acuolo/au mîncă^d buorșu/dup-ăea...au plecă fiecare acasă/
ș tocmai siara au vînit iăr la legăt//ă seara iar s-a făcūt legăt/
lun^t siara/s-a vînit i muzicanți/s-a^u duș la nășica/a luăt-o/la
20 mămica mea/s-a vînit la [ɛ]mama soacra/s-acolō...m-a legă^d nășicā/
iō ierām i cu rōka de logō^d nă-mbrăcătă/și...m-a-mbrăcā năși [k]
m-a legă^d nășica/cū baticu la cap/care mî l-a loăt iă/așă să zi-
ce/și dup-ăea me-a da cad^uourli/care-a avūt di dat/fiecarī/atit//

marićica hadăniță
mierc pă doojdōi

25

șarpi

cînd am foz lă cu uoili [ɛ]/le-am avū la praopcea/sās [ɛ] tocmai
"Topic.

la kirvan' /sã vã spun/ș-acólo ierã frãti-miu/ierã de egzemplũ
 8obãn/șĩ mã duçãm și iocu mai multĩ fiãti/bãiet' /ne duçãm dumi-
 ca la iel acólo/șĩ iesti 8o...un agúd//ș-acólo sã s'ãrpt' mult' și
 vioriei ierã//și noi am yru sã intrãm dupã vioriei kipurli/da
 5 cin^d am vãzút atit' a ș'ãrpt' acólo/n-ãm mai intrãt/cã me-erã fri-
 ci/sã iintrãm/ș-am scos i/a priñs iel/cã iel ierã mai mari/frã-
 ti-meo/care erã 8obãn/a priñs yunu//8i sã fãçem lu i'ãla ?/l-a l²e-
 gã^d di gĩt/șĩ l-a puz di-um b'ãt'//și l-a lãsat/mã priñsã altu//și
 l-a legã și p-ãlãlãltu la fiel/șĩ dup-ãã i-a tãiat'/de-ãic di la
 8git/iel/și noi bãiet' i priviãm iñ júru lui/il tĩngãm di b'ãt'/și iel
 trãgã/l jupuã/iã luã piẽlea/i-a loã piẽlea/j dup-ãã ne uitañ la
 i/cã fiecãri/yosişuor di la şarpi mişca//cã iel dup-ãã l-a tã-
 iat'//ne jucãm/și iel l-a tãiat'//

[Aceeşã]

coloian^u

[Fãceã dupã Paşte așã din pãmĩnt...?]

ã coloian^u ? fãçĩãm cu bãet'i//cũm ?//

[Vrei sã-mi povest'esti]

[!] e^ã 8ini ştiã sã-l i boçãasc-așã mai bini/dã noi ierã și
 20mititei/nu preã dor mai mul rĩdeãm i urmã/nu ci plĩngĩãm//cu bãiet'
 feeti/rĩdeãm d-ẽia care erãu mai mar' /noi nẽ tĩngãm dupã iei//sã
 vã spun:

ẽã un coloian sã fãçẽ/ie o sãrbãtqari mai inaĩnti di...vã
 spun.../ã uitañ//cuñ sã zĩçẽ la ziũ-ãã/și sã fãçẽ cu i'apã/cu pã-
 25mĩnt/i fõrmã de yon/ș s-așãzã prima dõtã põ õ bucãtĩcã di cartuon
 sau di hãrtie de egzemplu/și il așez' acólo/iã puã i yõã roși pĩ
 lingã iel/iñ loc di mbrãcãmĩnti/i-așãz' cõjil-ãlea di yõã roși/j

¹Topic.

niște flori¹ e¹li pî lingă i¹el/șî-1...te duș să-1 ingrôp/tôt cu
 băeți unde^vă/cu-o fărîmă di cruce-¹/fac¹/și l-ingrôp¹//șade-acôlo/
 ingropăt /^dp-ășă și¹ara te du¹c i ^umbli pân sat/te-mbrăc¹ și...mai
 mascăt așă/s¹ nu te cunoască l^umea/că n-e rușini/s¹ te duș/și [E]
 ste duj la f^oemei/iz dă așă ũ ^uou/ăilanta oleăc di brîză/făini/
 untură/ci ari¹ ia în casă iz dă/și vră¹iz dă//ătuncă-1 [E] le
 strîng¹ [E]dă egzemplu unde^vă: la o fati/le strîng¹//mămic-sa lu
 fat-ășă șadi-¹zi¹o-șă-acasă/nu si d¹ce la treăbă/și pregăt¹iești plă-
 cînti/fuoi/și vră¹ ia să faci din i toate așă cari i le-am adunăt
 10//di fi¹eti/de băie¹t¹/pregăt¹iești ia acôlo/tp-ășă dacă strînge
 ban¹/i¹ă suc/sau dacă nu/iz băie¹t¹ mai mar¹ i ia vîn/și cîst¹iești/
 dă intîi i dizgroapă coloiănu/și...i m¹er¹gi cu iel a la d¹nări/sau
 la guol/dacă i¹esti f¹apă/și te [k] ũnu să p¹u¹ne pu¹opa/do¹i cari il
 du¹ci/ũn¹u f¹at¹ă/ș-ũn¹u sp¹ati/altu dăscăl/altu m¹ama coloiănu¹lui care
 15 cînti/ș-ăi¹lă¹t¹i și plîng/și rîd/mă¹ mul rîd di cit plîng/la colo-
 iănu//pîn-aj¹ung¹i lă...d¹nări/d¹up-ășă il dă p¹ă d¹nări/și ș-șă la
 revederi/^dvîng-acasă/și m¹ăni¹ncă/și beă c¹e eu strîng¹//ș-așă e
 20 m¹ana coloiănu¹lui//

[Acceși]

20

a tăiat^c purc¹elutăticu l-a tăiat^c //să vă spun cum i¹ l-a disfac¹ut i¹er¹ ?//

[Da, da.]

vă spun//...^oin l-a tăiat/cu vrăo trei¹ yamin¹/c-a f^oș cam mă-
 rișu¹or/l-a tăiat/la gî¹t/dup-ășă l-a pus c¹ă capu la val¹i/ă...i-ă
 25 tăiat i¹ i¹-a făc¹ut o cruce¹ la cap/și i¹-a tăiat capu di tuot//d¹upă
 c¹i i¹-at [E] d¹up-ășă l-a pîrlit/l-a pîrlit/s¹ d¹up-ășă i¹-a tăiat ca-
 pu și¹ty ? și d¹up-ășă l-a disfac¹ut p¹ă șira spinării/i¹-a dat pu¹tin
 i¹ șunc-a¹ă la o p¹arti/și să videău m¹ușki/ătunc i¹-a scos o¹ti¹-um

mușk /cfti¹-um mūšk/^P-amindoi/^dp-ăea a luat f...toporișca și i-a
 tăiat/primu ȳos de-ai¹ di la git/care-i mai tări/s s-a dus cu sf-
 ra spinări/pinā la coadā/dp-ăea și pā parte-ăilanta la fel/și i-ă
 apucat i di sus/di lā...¹inimā/cuș sâ vâ spun/de la belegatā/nu
 5 știu/ă vin-ăea/și ia cîn^d a tras/a scos toatī măruntăili/inima/fi-
 catu/splina/căr le-avut ie di sâ țin tuati//¹o-a tras în sūs/s
^dtup-ăeā a rămas mațili/cînd a ișit primu maț/a-ncepū sâ i scoatā
 citi unu/că i-a tăiat...¹ălea/i le-a pus într-o tava/^tp-ăea i-a
 scos mațili care-z mai supțirelūti de-o parti/le-așăzat iar/cîn
 10 a-ncepū sâ iasă ălea groasi/l-a tăiat//și l^o-a lăsat p-ălea groa-
 se-acolu/în iel/le-a spălāt/p-ălea supțireli/ci tătico-așā/ălți
 ȳamin¹ nu le spalā/le lasā la f¹ime¹ și le sp¹eli/dā tăticu nū
 iel i/le-așăzā iel/s dūp-ăea le spalān noi//și dūp-ăea le-a spalā
 bini/le-a puz j^uoa/dūp-ăea le-a loā p-ălea groasi/iar la f^eel/
 15 cari i a foz buni di tartabōs¹ umplūt/le-a puz de-o parti/și
 p-ălea s cari a foz mai murdare așā/ăleā aș m¹erā/le-am aruncāt/
 p-ălea/ce sâ fačen cu ieli/ci ăle prea tări mirōasi/nu-z bune
 di pus//și i ^tp-ăea a tăiat purc¹elu/l-a spalā^d bini/l-a tăiat în
 patru/și l-ă lua/și l-an dus/l-am agățāt în bect/ține ari bect/
 20 dacā nu/intr-o cāmerā/undē vre¹ sâ-l pu¹ pā purc¹el /și-l laș
 acyolu o nuapti/s dūp-ăea a dōra zi te-apūj di triabā//spel¹ mațil-
 li im¹edgāt/dupā ce-a¹ scāpāt/spel¹ mațili im¹edgāt/ălți care
 vrea sâ măninci di dulce atuncā faci prăjitură/mămăligută//măniș-
 cā/ălți nū//spel¹ mațili le răzui bini/cū cuțitu/partea care-i
 25 mai grōasā/sâ faci ieli ca fo¹ița di [ε]țigārā/s dūp-ăea le pu¹
 de-o parti/iar le clăt¹est¹ di vo citiva uort/s le pu¹ de-o parti/
^tp-ăea le iei p-ălea grōasi/ălea grōasi le pu¹ cu-apā mai călduți/
 s frig ol¹ecută/și li frēs cu sari//le spel¹ și p-ălea la fel/și
 ăllanti le pu¹ pentru tartabōs¹//sâ li ūmpli//iar ā...cînd i
 ătuște.

5 țe-aléģe cárnea dī...círnaț[†]/atunc²ă/țe-aléģ[†] cárni mai multă/cū
 șuncă dīn aea/cu șoric/cū cárni/ș-o puț la... 'la círnaț[†]//dai[†] i
 cárnea pīn mașínă/sau i mai bună pī [ɛ] cum o toș cu top^uoru/că o
 toc[†] tot mai[†] i mit[†] teluț[†] Țoleacă/dă-i mai gustășă/că cárnea car[†]
 10 trece pīn mașínă i i la to^d gustul ăla dī cárni/și dūp-ăea úmpli
 círnaț[†]//i pune[†] la mașínă/și-i úmpli cīd...d-izemplu[†] cīz vrei/
 după cum úi și purc^oelu/di ari cárni//dūp-ăea rămī [ɛ] cu tarta-
 bōși/la tartabōș[†] puț inimă/puț ă ficātu/și ăla alb/și ăla n^oe-
 gru/și-l i ferb[†]//il ferb[†]/cárni/șuncă/i [ɛ] j d-ăiic dī la falcă
 15 iar puț/ș li ferb[†] bīni/ș^uoric mai mult/și l^o puț acolo/ferb[†] bī-
 ni/puț ș-o frunză dī dafin/sau mai mul/după cum vrei să ai mirósu
 la iel/și ferb[†] bīni/dūp-ăea le toc[†] dīn nou[†]/le toc mărún mărunt//
 ș le dai pīn mașínă/lē dai pīn mașínă/ș le úmpli cīti [r] cīt
 ăesi/dă-acolo/úmpli tartabōși/i lej bīni/și i-ăgăț afară/să zvīn-
 20 tă/și dūp-ăea i pos să-i suț im puod/s nu să stric[†]i//

[Aceeși]

377. CATALOI [WLAD, 584]

(com.Frecăței, jud. Tulcea)

Culegere: 1972; AH, PL, VN, RP; transcriere: RP

20

ca[†] noșt[†] i-a furat

[...]cīnd am ajūs în tulca/...ieră marț/ărá Țobor de vīt[†]//
 m-am dad jos la Țobor/să dau ș-io^u ruată pīn Țobor/să vād...cī
 i p-acolo//și căruța a stat...f șosșă/nu băgată Țobor/afară//am
 dat Țo ruată p-acolo m-am uita[†] ș-io cī-i pă...Țobor/și m-am du și
 25 m-am su[†]it în căruța/ș-am pleca^d divale//in^u oraș//

!Tușește.

in oraş am tras la hân//cum efrá atúnca hânur/am tras la han/
 ...am dezămat cáⁱ/şi-î spun hanġiului: "ai grije di cai !//dă-le
 apă/dă-li mîncari/că îq-am plecat î^u oraş/să tîrgui//şi pîn-am
 intrat îo im prăvăliⁱe/că din hân intrăm pim prăvăliⁱe-a vini
 5 ş-iel/şⁱ

"neş simeşane ! am sosi şi îo"//

"dă-îojumatî viş să beⁱ"//că iel de-aga^u vinit/de-aeş iel
 im aveş griji di cai//

acó^{lo} la han/ⁱerş nişti yáminⁱ/bandiţi-şia/vindiaş cai/da
 10 nú-m pazăr/in hân îi vindşş/şi îii a pus yókí pí cáⁱi meⁱ//acúma/
 cüm să afe îii...a cui^u îs cáⁱ/şi di yúndi-s ?//îi spúne hanġi^u-
 lui/

"n-á mai vinit yomş-ásta cu cáⁱ ?// [k] cu căruşa ásta ?"//

"n-ă vinit//da di ôⁱ ?"//

15 "am vorbit cu iel sâ-m dúcă...nişti marfă pîn la bábădag//şⁱ"
 zîcî "am sta di vórbă cu-iel/şⁱ e-am uita númeli"//

"hó ! simi^uon mihai/din catal^uoi//a lui^u îs cáⁱ"//

"dă da da dă/bine" zîcî// "iel îi"/şⁱ/ş-suş luad vália//aş
 dispărut//

20 me-a ţinut calia la margina sâului/că îi a ştiut că sun din
 cataloi/da unde am să trag nú ştiⁱe//me-a ţinú^d margina la...már-
 gina sâului/cînd am trecút^o cu căruşa/îo am văzú^o doi yámenⁱ/da
 cê şti^u îo cîne sun^t/m-am văzú^o di drúmu m^ueu/îo niş nu î-am^u op-
 servá^t/că eî stăteşş j^uoa//m-à^u urmărit/unde-am vinit/un [k] cînd
 25 am intrat in cûrti/ş-unde-am...dizămat cáⁱ//îeî aş dormid la
 sâlcii-estş aîş pi la yúmrâ//

îo am vinit acasă/lerá tógmaî tîmpu secerî//am luat cyása/
 m-am dus pş-aîş pi la câⁱir/am spus "aîş trebe să dag yáminⁱ să
 c^uos^ues/c-aîc maşina nú mērge//şi ô-am să fac îo singur/băeţi mic/

trebe să pun uamen¹ să coșiască//ii au stat p-acu^olo/îo n¹ i-am
vazut//pim baldaranu-ala pe-ac^o/cine-1 vedi ?//

săra a vini^t cobanu/mulga u^olli/și îo stătiam...pi puart-asa
și vorbean cu cobanu//doi uamin¹ la puarta//io trimed baiatu/pi...
sficor i¹ spui//ia du-te mai vez¹ uamen¹-aga" zic /"poati cată ceva
di lucru"//

c¹ s-a duz baiatu l-a-ntreba¹ zice "nu avet...briza ?"//

"nu av¹em ca dam laptil la casarie//n-avem briza di vizari¹//dam
laptil la casarie"//

10 "hai sa ma duc s-io spre ii sa stau di vorba"/zic "poati cată
ceva di lucru"//banditi¹//ii cin m-a vazut/a plecat/"e" zic/"u-
min¹...mar¹/dac-avea nevoi¹ ii di lucru/nu pleca/statia sa...stea
di vorba cu mini"//da ei n-a stat//a plecat//daca ii a plicat/1-am
lasa s-io in pace//

15 ziua uob^uosi^d di la tulca/ba cin am v¹nit acasa/m-am du s¹ la
cuas-ac^olo sa fag drum /cind am v¹nit/m-an culcat//daca m-an cul-
cat asa/auud un cat¹elus ca latra//"mei ! c-o fi ?"/auud un armă-
sar ca rînkază//da baba-n spune¹

"simi^uane/tu ai a^uuzi ceva ?"//

20 "am auuzit"//

"c-ei auuzit ?"//

"a rînkezat armasar^u-ala sur"//

"m^hm¹ //și nu ti duș sa vez¹ ce-1 acolo ?"//

"stai s videm/mai rînkaz-o data ?"//da iel n-a mai rînkezat//

25 s-io am adormit//obosit/era timpu seceri//

cin ma scol dimi^ușta/ma u¹t.../nu-s cai//

"mai baba" zic/"sti¹ ca cai nostri nu-s ?"//

"ce vorbest¹/vest¹ ca s-o fi dislegata...//is pin grajdur¹

pe-ac^o sau o intrat pi samalic la iarb-ac^olo/și mininc-acol la

¹Exclamație care exprimă duminirea.

...unde-ai tu iarb-acó¹o/fin"//

"nu-s mái"//

"da v¹ez¹ in grajd"//

"nu-s mái babo ná !//ci-¹ ac ?//is tri¹ ca¹ mar¹ !"//

5 "s ! da unde-or sá fie ?"//

"stia¹ io ?"//si cum [k] sic/"is dial¹egat/nú-¹ rupt//si...

i-am i¹egat io asiará//nu i-a ligat altú"//

cin¹ dau pi lingá vecin¹ p¹-acólo/gardu táiat//sirma táiatá/

cu...cleste cu [ç] táiat/si i-a scos p-acólo//

10 "e¹ bá¹ babá" sic/"ca¹ nósti i-a furat//úti ic cá...cin¹
s-a-¹ [k] sujit c¹alari/cind g-a-ncálicat"/sic "a rup pámintu"//

iera¹ așa cirtit¹/sti cum [ç]...//iele cin g-a-ncálicá di-áco¹o/ó-o

fi afa/o-ástia-s glyábi//s cind i-o-ncálicá s cin o spus "háit¹!"//

ay rúp^d dumne pámintu-áșá cū copítli //s-áú dúá//

15 má dug la.../am érá atúnca.../la meli¹ție/s-ánúnt¹/u¹te-áșá
áșá/ó vinit¹ i¹ p-ai¹ca/s-a yuítat pi có "furt¹"//ay scos drúmu

[k] díra/an dú-s-o pi¹ la márgina sá¹ lui¹ sti¹ ? unde-a fost áșá

drum neyumblát/s cunóștea rúp^d/dar pi-úra cin an dad di c¹arú¹/

de-áco¹lo nú s-a mái cunoscú¹//nú-s//

20 m-ám dú-s cu mili¹ția pi lá...und-eráú țigán¹/pi cólo/pi cólo/
nu-¹ !//si nú-¹/apá¹/i-an da si-¹ z¹ári//si...mili¹ția di la túlca/

a anunțat mili¹ția costán¹ți/a trímés un¹ i mili¹țéan car¹ cu [ç] cari-m

cunóștea cá¹i/di státiá la márgina tul [k] la márgina is [ç]cos-

tán¹ți//da i¹i n-ó intrát...pi undi sá i¹intrá-¹ cyostán¹ța/i¹i a

25 intrát pi sup málu mári/pi drúmu négru s-a dus !/...s-a intrát ca-

g-acólo//i-a ținút...dóo sáptámin¹ i¹nkis¹/lingá áerodróm//intr-un¹

grájd ay stát/i¹nkis¹//dupá á¹á/i-a scos/si i-a dus si i-a vindút//

in pázar la negúren¹//judéțu costán¹ța/armásáru//l-a vindú¹ la

...váliá r¹ia/si h¹un¹-a vindú¹ lá...nișil¹niá//áșá/cátuná/nișil-

30 niá// [...]

[Mihai G.Simion , 63 de ani]

ăstea neceazur¹ li pățiam

aviam uoi//ș-apăi auuziam nupțea/bălălălălă !/sărgeu [lupi]
 și-n tirlă//apei cin videam^m...să făcău cini cu ia movilă/ș să bă-
 țiau//și ră [ɛ] uaja^u șo scotșea/da^u șo scotșiau nupțea//că iei cini
 5 ō apuca/ș-o [ɛ]^u șo gitiuiau/și ăstea mai di multi uort//

kar intr-o zi.../di bobotșiază/...m-am scula din nupțea/-a-
 viam băgatu flăcău/care știân că iel^u șo să pleci cum eră atunș dă
 bobotșază/dacă s^f făce ziuă/nu-l mai pos ține/șă sui călari pi
 cal/și pliacă/și mă lasă cu tuati baltă// "ia scyală măi !//că"
 10 zic "pîn la ziuă s-arîjem la vită-acolo că.../că pe-ormă rămîn
 singur">//am dat la uoi să minințe-aic/pi medșanu ăsta/eră un dos
 acolo/am pus la uoi să mănințe/-ntunereș//afăr-arunță ză [k]rulș
 di zăpădă//în spuni băgatu [k] cini bati//

zic "ia vez^t măi/ci bati cini-ășă">//

15 "tăticule vin uoiile">//

"ci vorbeș măi !//cuma să vii cind io lă-am pusmncăre-acu-
 ma ?"//

"vin//și uoiile speriatu"//

"ce vorbeș ? dă drumu la cini-ășă mar^t">//c^f cini-ia țineam
 20 l^tegat/că poati trece cineva pe drum/ășă dărîmă uomu// "dă drumu
 la cini"//cini [ɛ] iă țineam l^tegat//

cin a da drumu la cini/ș cin sâ [ɛ] cini cin a rupt-o di-a fugă/
 uoiile speriate vin înuntru/...vād doș uoi că umblă berbetășe//
 "eă ! ci-ia cu ăstea ?"//puș mina pi ieli...kipuș la git/sinșu//
 25 "eă ! lă-a trîntit lupu//d-au ajus cini repide și lă-o scăpăt"//
 dar uoiile n-ă mai scăpăt că ieră ruptu/gurmăzu p-aiic//

s-au dus cini divali-ncolo/...c^f să-ntuarce cini-nap^uoi/aic
 intr-o ripă/ăld lup acolo/cu ăltă uășe//mncă acolo la ia//

dădată-j¹ dă drumu cîni-¹ rîp-¹ aia acolo/și i¹esi lupu cu cîni¹ spi-
nare// "h¹o b¹a !"// lupu/asa di voinic cî i¹era/c¹a fug¹a cu trei cînt¹
în spinare domne !// parc¹ă i¹era peșă d¹a p¹a ei// s-¹ă dus// și aște¹ea
nec¹azur¹ li p¹ățiam di mult¹i vor//

- 5 și la cîmp/^{cu} uo¹lli p¹a cîmp/le s̄ [ɛ] spunge¹m la b¹ăeț/"a¹i griji/
nu¹aptea cî¹ vii/...s¹ă stai în cu¹ad¹a !//c¹a lupu-¹ cu¹ad¹a s¹ă rep¹edi/
n¹u-¹ frun¹ti //s-¹a¹i griji di cînt¹/c¹a cîni cî¹ s-¹apropii di sat/cam
ti i¹ăp¹ăd¹ă//vin înă¹inte-acas¹ă/îo di i¹ge-¹ i c¹omăg¹ez dac¹ă-¹i prind/c¹a
vin înă¹inte¹ uo¹ilor//li d¹au îo l¹or//da/tu s¹ă a¹i griji di cu¹ad¹ă//
10 cu¹ad¹a și ar¹pili//s¹ă li p¹ă¹es/frun¹tea n¹u/în frun¹ti n¹u s¹ă b¹ag¹a
lupu/nic¹odată//și nec¹azur¹ d-¹est¹ea p¹ățiam mult¹e//er¹au și lup¹
mult¹//i¹ei te...te-atac¹au//da/int¹odeas¹una te-atac¹a-¹ cu¹ad¹ă/vin¹ău//
kar intr-o s¹er¹ă aut cî¹ni b¹oh b¹oh !/b¹oh b¹oh/cî¹ni l¹eg¹ă^d la
uș¹a tirle-acolo// "m¹ăi/ce b¹ati cî¹ni¹ă-¹asta" zig/"b¹ati pi l¹og"
15 zig/"da b¹ati d¹ies//i¹e c¹ev¹ă//cînd i¹es afar¹ă și m¹ă u¹it a¹ic/un lup/
m¹ari dinan¹ia dr¹acu/cî¹ni b¹ati¹ la i¹el d¹omne/da l¹eg¹at//i¹el d¹oi
b¹an¹ nu d¹ăd¹ea//i¹el miros¹ă pi jos//faco d¹at¹ă/...a r¹idic¹at capu-¹
sus/și s¹ă u¹it¹//da n¹u ș¹ti¹ di und¹ă-a v¹ini s¹uir¹at¹//cî¹n m¹ă s¹uir
i¹o d¹at¹ă/și cînd o t¹ulești/"h¹i ! p-¹a¹ic"//i¹esi și d¹uoi c¹ăț¹ăl¹andri
20 di¹ samal¹ig di c¹olo/s-¹i¹ei pi i¹sa/z¹ig "n¹ă !/c-o s¹ă mi i¹a-¹ gur-acu-
ma"//am fug¹i și îo c¹ol¹ea zig.../"mi-¹ i prind¹e/și mi-¹ i¹a"//da
lup¹ er¹au mult¹ at¹un¹ca//ac¹uma s¹u disp¹ăr¹ut/nu m¹ă sunt//

[Același]

via

- 25 via s¹ă p¹uni-¹ f¹elu urm¹ător//ar¹ t¹u¹amna//ad¹inc//int¹ăi ar¹/și-s
c¹uris tir¹ănu//s¹ă nu a¹ib¹ă...k¹irău/c¹a k¹irău gre¹u...p¹eri/și gre¹
s¹ă s¹ap¹ă/și via n¹u m¹er¹gi-n...locu ăla/îns¹ămn¹ă k¹irău-¹ăl¹ă un loc
îșul¹eră.

ințelenit// apăi via nu mērgi undi i-un loc ințelinit//trebuī sǎ-l
 distelineșt/sǎ-l lucrēșt cizvǎ anđ di zili/sǎ-l fǎrǎmițēzđ bini/
 ...șī sǎ-l prīgāteștđ...pēntru viđe//via/ho puī primāvǎra//tđe
 duē primāvǎra/șī-tđ alđeg cīrligē/sōiurđ/di cari-s plācē/li hokēj
 5 di cu varǎ/sōiurđ buni/cīrlig buni/finčǎ via nu sǎ pūne-ŋ fiicari
 zi//sǎ pūni-ō datǎ pintru cizvǎ...anđ//sau zej di anđ//ia dureǎzǎ
 mūlt//și cǎ sǎ ai ho viđi bunǎ/trēbe sǎ ai/intǎi/sōiur buni//puī
 sōiurli/facē gropili/dacǎ pos ca sǎ...fiī mai sigur/sǎ-i faj
 gropđ.../din tǎmnǎ//și primāvǎra numai ho...fiig//adđ cǎ ho...rǎ-
 10 sǎdeștđ/puī [ŷ] puī cīrligu//

pin cīrlig/ca sǎ nu-l atāci niminđ/nu-i puī nimic//mǎ ūit
 ūni/pūni/pđepinđ/sau fasōli//fasōlea și pēpeŋli...fi [k] il ho-
 trǎvește pe cīrlig//mai cu șiamǎ fasōlea//sǎ-ŋcīrligǎ di...di ri-
 rișorǎ-ala/iel ș-așǎ-i slǎbuț/mic/și n-are puteri/s-o mai ifășurđ
 15 și fasōle-ășǎ/și spūne/

"am multe lipsurđ//a kerit"//

"pǎi cum sǎ nu karǎ/dacđ tu puī fasōli ?//și puī pđepinđ//hor
 iđ boștanǎ/hor iđ fasōli/sau iđ viđi ?"//da il vrēǎ s fǎcǎ vie//
 apăi via nu sǎ fǎcđ-așǎ//puī cīrligu/nu puī nimic/și ai griji//nu
 20 adinč/dar...primui an/ș-al dōlliǎ an/sǎ te ții di ia nđeni !//cum
 ai vǎzut cǎ iarba a dat cap/prǎșēști-o//nu sǎpǎ adinč/da prǎ-
 șēști-o//sǎ n-o laș sǎ...fǎcǎ bǎldǎranō-ala/și pi-urmǎ/

"mǎ du^c ș-jo sǎ sǎp cīrligili"/

"da/binđ faș cǎ tđ duē//dǎ/cīrligilđ tǎli nu sǎ mai vǎd"//

25 "e ! da le sǎp jo"//

"pǎi tu li sǎpđ/da iđlⁱ s-au uscǎt//și cđ sǎpđ ?//locǎ-ala
 gol ?//ai perdú și locu/și muŋca//dǎc-ai pús-o/sǎ tđ ții di ia//
 c-atūnc/pos sǎ fǎc o vii bunǎ"//

mǎ ūit aiș la...kar...la mini...//jo am prǎșit-o ǎstǎ-varǎ.../
 30 di patru horđ sau di cīnc horđ//via meǎ/nōra a prǎșit-o di șasǎ

14

hor^t//an culés-o p^a-ă me^a/și n^a-an dus ac^uma s^a culégim și la
fiçoru//bunînteles/iel arî serviç/da i^a...tuatâ vâra s-^a [r] s-a
ocupâd di dîsa//la minî s^a gâsiç^a strugur^t/mâlurîç//și vi^a/puțin
atisâ di mâlurâ//

5 cîn n^a-am mutâd la n^ora/nîmic mâlurîç/și vi^a frum^asâ/ș-avîa
uo pu^amâ...nⁱ-emâlurîç/ș-un must așâ di dulçî/di nu pute^aș s^a-l
bej//sâ likâ p^a dⁱ-eștî//

"șî" ! zic/"fat^o" zic/"m-ai luat/cu vi^a//tu ai sâ faj vin
bun"//

10 "di ce tâtîcule ?"//

"ș^t !/pâⁱ n^u vez^t ce strugur^t ai tu ? ce bu^abi/plini ?//și
strugur^t pâlîç^t diloc/nu ai/pâlîç-ega a meⁱ/im stricâ vînu" zic//
"una câ-ⁱ acm/ș-al doⁱlça sâ pu^ate s [k] întimplâ/câ kar sâ s^a s^abi
//câ" zic/ș-un lucr^u p^atat/un lucr^u stric^at/n^u-ⁱ b^un"//

15 "ș ! tâtîcule/is p^arî matali"//

"ș ! n^u mâⁱ fatâ/nu-m pl [k] nu-m p^arî/câ-ⁱ kar așâ" zic//

"uⁱti/tu ai b^aud...mus la n^oi"//

"da/am b^aut"//

"cum s-a p^arut ?"//

20 "ș^{er}a b^unîșor"//

"da/da a tă^u fi b^un//a me^u b^unîșor/da a tă^u fi b^un//ș-așâ
câ..."//

"și c^ari-ⁱ c^auza tâtîcule ?"//

"ap^a de ! mă fatâ/tu ai v^az^ut câ i^o am p^așit-o mai d^au^unâz^t

25 //cam ^a sc^ap^at-o-m buru^lanâ"//

"pâⁱ di șî ?"//

"pâⁱ di șî ?//i^o cu u^olî/mâ-ta b^atrînâ/...e !//sâp^a ș-ș^a
cîti-^u rîⁿ pi zî/șî...î fiⁱc^ari cîte^o l [k] zî/șî [ç]tuatâ vâra
p^așâ//și buru^lanâ t^ot i^{er}a//pîn terminâ-ș cap^atu-âsta/s-ajun^zâ

30 di dîçcol^o" zic//"dar tu/ai lucr^at-o bine" zic/ș-^ar^e și..."//

așă' că nu să puăti.../úndi Țo vii-i-șă săpătă bini/și nu are
 buruiană/și...strúgurile-șă mai dulci//buaba di puamă//úndi butúcu/
 nu are iarbă/șă dulce//ș-úndi are iarbă/ș-ăcră//fișcă/băldărănu-a-
 la/ș-iel să hrănești tod din sieva...pămintului/ș-ătunô ?//sălbă-
 5 tăc'únia...șă mai lacomă/sqarbă mai mult/și butúcu.../și să mai
 șurbi și iel ?//și/cum fi vără/ba mai ie și lipsă di plúșii/ș-ai
 măi lăsa și buruiană-ale/

"mi s-a măluri^d yia"//

"păi sigur c-ar^t să mălurească/dacă tu nu mai săp^t//úmbli
 10 numa pi la...răstórant//pe-acólo stircéști/in loc să ei sapa/șă săk
 piⁿ vie cîti-úⁿ rînd acó/să uómor^t buruiana"//ș-úti de-aíca...//
 órce lucrú/ingrijit/nu să puăti potriví cu-ăcellánt...nengrijit//

[Același]

mămăligă, gîsmán, píșne [și] plăcintă

15 [Mătușă, cum se face mămăliga ?]

cum se fáce mămăliga ? úite noi așă/punim apă la foc/punim
 sare/și mămăliga să mai fácă și alfel la părinț^t o știem...la bă-
 trînt^t//da acúma nié go n-o mai fac așă//ă punem apă/sare/dădă-n
 fert/și punem...vum pumn doi di rășină/um pumn aíca /um pumn
 20 aíca /și punem í fácal^tétu/ș...o lăsăm așă ó...dădăm puțin/ș-ó
 lăsăm să fșarbă/ș pe-órmă cîn[ș]cînd mai ferbă/pi-urm-o mesti-
 cam//

dar acúm io po să vă spun că nú știu di cînd n-ăⁿ făcu/cre
 cízva an^t de zili/io acúma așă fac: pun apă pá f^uoc/i sare/șă dá
 25 apă-n fert/și c-o mină pun făină/c-o mină ívîrtés/c-o mină pun/
 c-o mină ívîrtéz/măi cu sama așă grișată s fáce și mai bună da...
 nu preșă să găsăște la noi la túlca//
 1. Gest.

și până cred io așa/p-orm-o las puțin di să-ntărește/ș-o răs-
torn într-o farfurii/pi-un fund/pi cē...da//că noi țărani înainte
nu făcăm așa mămăliga/îo să vă spun/da acuma uite de la tiniret/
di la fică-mea am ivățat/îo is spun că...//noi înainte la părint
5 așa am văzut cum spun/om pic acolo/oa pic acolo/ș-acuma tineretu
alfel face/ș-așa că io acuma n-am mai făcu nic șo așa//

intr-o zi am făcu [k] ș face și prga virtosă așa care-o fă-
căm noi înainte//intr-o zi ă făcut...moșu să fac io așa/că e [ɛ]
lui [k] io mule-m plăce ca s-o măninc cu orce ști/să-ntărește ea
10//și să [k] i zic: "asta nu-m plăce mi că-ș prga tare" zic [i]//
ș-uite-așa în doo feluri ști/ș-așa ș-așa acuma// [...]

[Dar ce mai făceai din mălai, copt în cuptor ?]

da/măi făcăm așa în cuptor/ști ce făcăm noi/punem puțină de
pîne puțină/cin^d avgam vacile//ș să prindea lăptile/ș noi spungeam
15 gismane//puniam puțină...n lăptil-ăla și băteam pris/ puțină ma-
lai/puțină...di pîini/și băteam/și punem în tavă ungam cu untură
sau cu ulei/punem ș cocăm la cuptor//zbunem gisman/și la așa//
pi-ormă făcem drojdie di pîne/ș-acum tot așa din așa făcem...//

[Ia spune cum se face drojdia ?]

20 [...] cuacim pînșă/și punem așa o pînșă mică/dacă nu-ș mi-
că rupem j dim pînșă-așa care-o cuacem/și un [ɛ] o bucățică di
coc-așa cit pumnu ăo lăsăm/n-o cuacem//ș după ce să cuace pînșă o
scuățem...bucățica așa c-arg-o coc-așa mică/ș-o disfac/o pun
intr-o crățică-n asta/puțin/ș pun puțină apă rețe di să asta/și
25 pun coc-așa-n șă/șă o pîn/șă [ɛ] dospeste până pă șăr-așa/vro doo
trei ori dospeste//

și pe-ormo după ce dospeste/ș-o frămint/aleg i [k] citecătă
măi rămine cuaj-așa di la pînșă-așa care-ș cuaptă//ș-c alec ș-o
day la o parte/ș rămîn cu fainf de malai//ăo frămind bine/ș-o las
30ă să dospescă șărș//ș la urmă o fac așa turtisgare/șo pun așa..

vor o fac turtișoare/da turtișoare mai bin¹ să vă zic așa/o fac
 așa mi-c/asa ș-o pun pã ũ fund/ș scindurã nouș curat-asa ș/le pun
 ș să usucã/dacã-ș varã le las ai-c/dacã nu/șo am da focu-acuma
 ș-am uscat//le usuc așa mititeli/ș dacã să usucã pe-ormã fac
 spîine//ș-acuma am fãcut kar/nu je de mult//

[Cum faci pînea ?]

Î pîineã/cînd fac pîine trebẽ să plãmãd [k] pun plãmãdealã din
 așa cum să spunș/drojdiș di beri isti care...alẽ di la Țoras fac
 cu drojdî de bere/care fag de-astea/da noi tre să-ș punem plãmã-
 deal la...//

Cernim fãina di pîini/ș i mușem î...doș bucãtele di turtișoa-
 re-n alșã/î n apã cãldã nũa/ș dupã ce cernem fãina de pîini punim
 sari cit credim noi să punẽ la pîini/ș i mușem i cu...drojdș-șș
 să-mușe bine/ș...punim apã și rãrim așa/cit cret cã pîini fac
 15 șș: doș kile de apã/trei/pãtru/cit...//ș i pun st[ș] bine ș-o acop
 [k] ș mestig bini bine cu sare ș cu fãinț di pîini/ș-o pun în co-
 vatã sau î ligãn/ș-o acoperț bini la cãldurã/ș i șã crești//crești
 ș-a d[ș] di cu șiar-o fac/ș dimneșta Țo frãmînt//șã o frãmînt/cum
 să frãmîntã pîineã/ș-o laz d dospești iarã pușin/ș pe-orm-ș bag la
 20 cuptor ș-o coc//

cã alfel nu pos/noi nu cumpãrãn drojdîe din așa di gata//noi
 așa fãcen/cu din asta știș ?//di casã//

[Și înainte ce mai fãceăți ?]

ò plãcîntã/

25 [Plãcînta cum se fãcea ?]

plãcînta-ntînzț fũșșã bini/asa frãmîntș î/dacã vreș cu oșo/da
 care cum are/omu știș ? dupã puteri//intînz fũșșã supșire/puș la
 o [k] la brîzã șoșș/fãc i...din fũșșe/dacã vreș să fãș cu zãcãr
 presorț ș pușin zãcãr pi fũșș-șș/pușin Țulei/ș i puș brîzã/ș-Țo
 30 adunț așa fũșșe pistș fũșșe/ș-o taiș așa bucãtelț bucãtelõ/ș-o puș

in tãvã s-o c^uo^c//rãc cum yrei/sã rãtundã/s-așã/dupã cum...fãicãre
dupã cum il dũce capu/știț ? fãcẽ//

s-o coș la cuptor/pui și smintinã dasupra dãcã ai și uo^uo/
dãcã n-ai/nu pui//

5

an^gelina casi^ean
șãizisãapte parcã

umblã^ș cu frup lã peatã

[Ai avut și oi și...?]

10 am avut...uoⁱ//și vac/am avut/umblã^ș cu irup lã...peatã/cum
sã umblã inã^șinte cũ frupt cũ brizã/aveãm vacile și... [...] ș fã-
cãm unt/smintinã/brizã/și umblãm la peatã cũ asta/ș fãcãm...
aveãm o [ε] cẽ sã fãcin ? noi pãmîn mul n-aveãm/ne-ntreținem cu u^una
cu alta...//

15 [Ce fãceai din laptele de vacã și din ãla de oaie ?]

ẽ ! d [k] ãla di vacã...mai mul la peatã//dã ãla di uai fãcãm
brizã//j dac-aveãm uoi mai multã/c-am avũ și dõoșcinj dã am avũ și
mai puține pentru casã/dupã cum puteãm//ãlea fãcãm brizã felii/și
mai vindeãm și la peatã/mincaș și noi//ș-ãla di vacã/fãcãm brizã
olã...punãm la uale de ! cum erãu uall-e^{lea} dẽ pãmînt inainte și?
cⁱ s [k] ș-acũma mai sun nũma...//

punãm la uale/sã prindeã/bãgãm la beç/luãm smintina/le punãm
ș sã scocã așã pã suobã/di sã-ncãlza știț ? ș le turnãm intr-õ...
coșuleț așã c-o strẽcurãtuare dã tifon pusã/ș tuñnãm ș fãcãm brizã/
25ș dũcãm brizã la peatã/brizã prõspãtã cã...așã/fuãrte bunã//
smintina/fãcãm unt/

[Îmi spui cum le fãceai pe fiecare.]

ũntũ aveãm i bud [ε] diñ ãla rãtund așã budãi/și bãtãm...ũndũ

bini binē-l scoteām în î apă rēci/ș dacă mă dučan la peată/să
 vând/i aveam formiț^o-așă de unt//d-o litră/d-o jumă de kilu/ș le
 făcām așă î forme/le puneām p-o fruză de hrean/și...vindeām la
 peată/că vineau/și lușu așă//că iel să topea așă pă hirtie/da pă
 5 fruz-așă/spălam fruză² da hrean/puneām/și ducām/care lua ȳo litră/
 care lua o jumă di kilu/unt/smintina să vinda/că o litr-avea ȳomu
 să ea/ȳo jumă di kil aveā/un kilu/...șă smintin-așă.../o-adunām/
 ș-o puneām la beș/ș făcā būnă/ș-o ducām la...la peată/mai vindām/
 mincām și nōi//

10 [Dar brînză cum se făcea ? Aia din laptele de oaie .]

așă di lapte de ȳae/luam laptele-l î mulgām/il puneām puțin
 dacă nu țeră...țeră rēci tari/[ε] puțin¹el așă la căldură să-ncăl-
 ză/și-ț dădean kag/cu kag//dă/esti kag da la meș/cin tai me¹i ti-
 nir¹ de lapte/eri kag-ola//și puneām sare-ȳ kag-șla/ș să făcā
 15 așă ca brîza/ș¹ pi-ormā...il loam/și loam z¹er/și-l fărîmām bini
 bini bini/șă-¹ puneām într-o sticlă/ș-aviām/puneām o lingură...
 din asta care mincām di supā da kag/și-l puneām la căldur^ā să
 prindeā/după cē^s prindeā il frămîntām/și-l puneā frumos tot
 așă-n tifōn/și p-o masā/sau avām crîn noi făcut așă țispre di [k]
 20 pintru ȳoi așă di scîndur-așă/patrāt/ș-aița puținⁿnant așă di vo
 treizeș ști ? ș turnām acolo/puniam ā...om pitroi țeva avgām [ε]
 ũ fund așă frumos curāt/petroi/ș șă așăza bini bine/ș p-ormā tă-
 leām rālii fel¹/pătrate/ș-o puneām la salamorā/ș să făcā brîzā/
 di ȳoi//

25

[Aceeși]

¹ Gest.

[Porcul]

după ce-l tăiem/il pirlim/binișor/după ce-l pirlim il spală
 frumos pi deasupra/pi-urmă-l tai bucăz bucăt/noi înainte făcăm
 mul^t șuncă//să vă zic că noi am trăit...leu am pus casa-m maha-
 5 iaqa nemților//nemți/șuncă/băturli/toate pulpile-ălea din urmă
 mai alés/s-ălea le făcă șuncă//le punem lă într-o puțin-așă la
 salamūră/punem...punem [k]presăram puțină sare/st^tțea ȝo zi/așă
 cu sarga/pi-urmă ferbeam apă/foi di dafin/piper-n¹égru/usturói
 pisam/și punem stătea o săptămână în f salamūr-ăea/pr-ormă le
 10 scotem ș le scurg¹ăm/așă afară să zvintă/ș le punem în băcșac ș
 le-afumăm//și-l lăsăm așă-ntr-o magazie unde-aveam la răcuare/și
 tăgem o bucătă/găteam...//și untura o topem/slă¹na făcăm jumăr
 untura o topem o punem la borcane/dacă mai făcăm și cîrnăt/fă-
 căm lebărboș/cîrnăt/toba o umplem/din ășteea tot așă.../măcinăm
 15 cărnea frumos/punem usturói/piper-negru/și...umplem cîrnăt//
 pi-urmă lă...lebărboș/ficatu ăla alp ș-ăla n¹égru noi nu-l...
 prga vrem să-l mîncăm/il ferbeam/și puțin șoric/și după ce-l fer-
 beam il [k] să răcă/și-l dădgem păm mașină/și umplem/mățigăr-
 l-ol¹ șă rămînea mă [k] umplem așă cu mașina/punem usturói pi-
 20 per-n¹égru tot/și lă umplem/și le dădgem puținel numa-ș fert/li
 punem așă p-o masă/punem ũ...fund dasupra/ș să presay eli bine/
 ș¹ pi-urmă le punem așă undevă/ș cin^d plecá dim¹neța/undevă în
 paket/say mîncăi c-on ăai cu cutări//

ășteea/t¹oba iar la fel/prăjem cărnea/toba/curățăm...șș bur-
 25 dăhanu ăla la porc//il punem șă-l opărem/șă lyam dinuntru
 p¹elș-ăea//spălăm vini/ferbeam [k] ăea cu cărne-o făcăm/că să
 [ç]ăea stă mai mul timp/po s-o țî și ȝo lună/doșo/trei mai mul
 cid vrei s-o țî/ș la păste/ș-o punem și ferbeam cărnea/șoric
 foarte puțin/punem tot ășă di ferbeam cō...foi de dafin/sari/
 Gest.

puțin pipèr-nègru/șî pî-urmâ carnea o tăgăm așa cù cuțitu/feliqă-
 re feliqăre feliqăre feliqăre/ș-o umpliăm/to [k] pipot-aga tob-aga
 dacă era curată d spălat o spălăm/ș-o cusgăm aică unde-î făcăm
 noi o bucățică di gaură//o cusgăm cu stă/ș-o mai ferbeăm puțin în
 5 ap pă foc//puțin așa o ferbeăm ca să nu rămîg -aga crudă și ? să
 strîce/că așa dinuntru mă [k] era fert material-ola//ferbeăm așa
 puțin pă foc/la fel pî-urm-o lyam ș-o pungăm gar așa pă masă/pu-
 neăm deasupra ũ funt sau petroi/și ga să presă/să scurgă tuat-o
 mai impungăm așa cu furculița și iisă toată zlam-aga și ?//ș să
 10 presă/o lasăm pînâ să răcă/să presă să...făcă carne-aga așa/ș
 cînd o tăgăm/tăgă feli feli feli feli/s tăgă așa cu totu//feli
 tăgă și mincâ//

[În ce făceai toba ?]

cum î ?//n...aiča[ɛ] ăn î nuntru băgăm în pipot-aga așa toate
 15 aļa care spun iș/cărneș/[ɛ] noi spūnim tobă//[ɛ]burdăhen-ulă care
 are și vaca și porcu și/da//și noi acolo pungăm toată carne-aga
 tăgăm/

[Și mai era unul mai mic.]

ăla mai mic/[ɛ] la așa-î spungăm moș și toba ș l [k] ăla mai
 20 micu/moșu spungăm//

[Și ăla mai mare ?]

ăla mai mari tobă/to [ɛ] noi tobă așa g-aș spus noi//noi așa
 știm să spūnem/ș-aga eră ăla micu zîce//

[Moșul cum îl făceai ?]

25 tód la fel pungăm și-n așa/și făcăm/dă iș dă multe por^{ti} nu
 prga fac acūma/fac nūma yūna șî.../n-am mai făcut acūma po să vă
 spun/norⁱ-mga a făcut anu-ăsta/ș-aga mică/ș-aga mari//c-are
 băgatu la școală/ș-a trimes p-aga mică la băgăt//ș-aga să yuple/
 da/ș-aga mică//

¹Gest.

și umplem/tod la fel le puneam/să presa/să răcă/și p-urmă li ligam
 li ligam c-ō șfōar-așă bine să țiii/ș li pūnșan tot ^așă într-o căme-
 ră unde are aier știt//mai dișkideai ușșă/că [ε] noi le țineam mai
 mul timp//

5 iar cîfnăți dacă...ii nu-s așa muls și vrei să-î ții mai mul^t/
 cîn...țin cîteod^dătă și vāra și io/¹⁰ am muta de-alēa /vriș să țin
 și vārā/e^f dacă suntⁱēm nūma doi/māi fac iconomiī/vārā/pleș la
 lucrū/sau māi știū iō cī/i luam și-î prājam așa nițelūș/și-î pu-
 nșam într-ōm borcān de sticlā/ș le tūrnām unturā deșsuprā//și-î
 10 țineai/și-n mijlocu veri//iī afumām cîteodātă/ī [k] care vrea să
 i-afumi/i-afumā//iī puneam și-î afumām/ș-āiā ține māi mul dacă
 i-afumām/șunčile/lāsām șunč pīnrō...lāsām d la fiicārī por/ș-acū-
 ma lāsām//lāsām di lā burtā/slāninā dīn āșā/āșā luām cē [ε]și lā-
 sām āșā nūma frāgīdā/cu șorī cu tușot/^așā felī āșā² de mic/lunș
 15 āșā² adic-āșā² di-nguște/lūnș/li pūnim la salemūrā^tōt āșā cu foī
 de dāfin/cu sārē/cu pīpēr-nēgrū/și le țīnīa/le scuātem j le zvīn-
 tām/afarā la zvīn s sā zvīnte bīnī bīnī/ș¹ pī-ūrmā le dān cu pu-
 țīm pīpēr-r^uoșū/cu puțīn ulei//li făcīm āșā r^uoșī știt ?//lē āșta/
 ș¹ le pūnē ș le-afumām//ș-āiēa țīnē și vārā ștīī...//și șunčā fă-
 20 cēm în tot ānu cīn^d plecām la lucrū/și n-ai cē sā pui în trāiștā/
 c-acūma n-avēm /brīnșā māi cumpārām noi/da cīteātā n-ai !!!
 brīzā/n-ai ī sā cūmpīrī/poāte un bān/māi știū ec cē/da oprīm dē
 la por șunčā/ș-avēm/īarne/un cāi/o b^ucāțicā de șunčā...//

[Și din cap și din picioare ce faci ?]

25 i făcēm pīftī¹//dīn cap/și dīm pīcūārē//dā//

[Piftii se zice aicea ?]

dā/rācītūr/și māi spūne și pīftīē/dupā...dā//ai¹c [ε]īnā¹īntē
 spūnēā rācītūr/bātrīnī/ștī¹ ?//acūma spūne și pīftī¹/și rācītūr
 și.../rīșcare dupā cum...dā//

¹A mișcat microfonul.

²Gest.

[Alea cum se fac ?]

alea li punim li spălăm bine bine/lē...spălăm/rađem bine pi-
 cuarle/tăem unġile to to t^uod le spălăm/și punim [ε]făcım mai di
 multe uor^t că dintr-un cap nū po face-ōată/că nū sun^d așa mult//^uo
 5 jumati-o dātă/doo picġarⁱ ș-o juma di cap o ată/il spel^t bini bini
 bine/ăl tai așa mai...bucăt mai mar^t/ [k] măi mic/și-l 'pun intr-o
 uală/și-l pun să fearbă//ferbe pfnă cfn să ia cărnea di pă uase/
 potriveșt^t apa ea s să prindă/că cite uni pune apă multă și nu să
 mai prindi//rămīnē ap-asa așa//potriveș sa după...//să după še
 10 prindē bini să [k] rămīne apa puțină ș să ferbe bine cărnea/o dăm
 jōs/scuțim cărnea-ntro tavă/și ziama o punim ș să răcēște i uā-
 lă/ș [k] cărnea scuțem tuatⁱ uasili di pă carne/to to tot rămīne
 nūmăi cărnea/punem în farfurii/faiantă ce ai/[ε] fiicare în ce puā-
 ti/punim așa eit credim noi cărni/ș d^upă cē să răcēști ziām-ăia/
 15 pisăm ^uusturōi/bini bini bine/ș-amisticău cu ^uusturōi/putin pipēf-
 n^tegru/și...cari puni/car^t nu pune/cui i plăce//și punim i fiicari
 farfuriⁱ ziām-asa/pi carne-ăsa/citā carne [k] citā ziām-avem/ati-
 ta farfuriⁱ făcēm ști ?//punim așa/ș li dăm la reče//și ieli să
 prinde//alea/să prinde bini li-ntorē așa//și le puⁱ la reče/și
 20 mănīnc/răciturle-alea/și-m mijlocu veri fa^s io/că am...frigider//

[Aceeși]

iēra^u lupⁱ multⁱ

iēra^u lupⁱ multⁱ/ma ales cfn ieram acasă la părint^t/ne-à vi-
 nit...a scăpat intr-o primăvară lupu i uoi/și cini...ierau kipur^t
 25 mulz^t dă...ierau noinar^t/și au plicat/nu ierau pe-so [ε] pfn apro-
 piere/-a intră lupū uoi/ne-a...ne-a dărāmă vro...doosprī^s cē
 treisprī^s cē bucăz^t di uoi//dacă nū-l simțea taică-meu/putea să lē
 ...pi tuatⁱ să li ^uomurō pfn la ziua//da a sfn [k] a simțⁱ

tăică-mău din casă cîn dormia/și a î [k] cîn a isit afară/cîn...
 auză cîm...mursocă lupu...la uoi/cî s-a dus erantuneric/și a
 dat...cîn a intrat în saia la uoi/s-a mpedică di-un batal//cî sâ
 uită/cu mațli scuasi/bărdăhanu-afară/imidiat...s-a ntors înapoi/
 5 a aprins filinaru/mă scuâlă și pe mini/cînd f...ⁿ e-an dus/lupū/
 deasă [= deja] sârise țel cîn a auzit ușa/orêt cā a isit tăi-
 că-mău afară/și/cîn ne-ân dus/ce să vezț ?//^uo gruză di oi trîn-
 tite pî t^uot î uoc^uolu/numa uoi vro...treis^pce paispô bucăzî di
 uoi//acolo/și restu uoili țerau ingramădite-n [ç] tr-o s [k] cuolz
 10 di saia aeolo//și atunș lup^t irau foarti mult/pi la noi//

[Dar ai văzut lup ?]

am văzut//am văzū și natural [!] //

[Unde ? Cum ?]

kar cîn umblan cu uoili/cā am avūt ocaziă cā am umblă s c
 15 uoile/eā dea la părint aviām uoi/cit î am fos mai mic/am umblă
 cu uoili//și/umblînd așa cu uoili/mergînd...înaîteș lor/uō [ç]
 pî ū răzor cum țe sâ [k] eranaîte răzpari pi la noi/iel dihan-
 nia a foș...a sta^t kitulăt/kitulă și cîn...an trecū di ia/după
 e-a trfcūt uoili s sâ a [ç]șt cîn di la cuadă/a apucat uc uai
 20 numa^tdicit di git/^v cîn am văzū cā s-ā...ua [k] aripa din drăgă-
 ta s-ā sperșat uoili/cîn mă u^t/dihania cu...ușeā...apucată di
 git//

atunca/"ține mă !"/^e-aveșan cînt/ș-a da drūm^u-a fugit/dā...
 nu puteșă cā...dihanșă țerā...mai al dracu ca cîni//cîni țerau
 25 niști cînt^t așa...mai coțonar^t/nu țerau așa cînt di uoi/cobăneșt^t/
 e-a dus//

grăma cristaki

pătruzeșase [de ani]

kerdelēle, plăcinta [și] piineșă

[Ai zis de cherdele; cum se fac alea ?]

da/a^uceea să fag din piine//cînd [k] după ce frămîntăm piinea
s-a dospit/și punim piinea la tavă/oprim...mai puțin/s-o-ntîndim
5 ca di colae/și d^up-a^ucea t^ot așa o-ntin^{de}m și punim brîză i^ă/cu
ouă//

și le strîngem/s le tăiem bucăț și le-așezăm în tavă/tava ^uo
^uungem cu grăsimi/și deasupra șavăș l^ăe punim zmintîna/bătută/cu
ouă și/binețeles că așa...că e plăcintă dospită/dar isă gr^usăș/
10 din piine//așa se fac/kerdelēle la n^oi//

[Dar plăcinta cum se face ?]

plăcinta/-ntîndem f^uoi/le lăsăm di să zvîntă/și dup-a^ucea tot
așe b^ătem brîză cu ouă/s-o luăm/s-o fășim creăță noi puțin ai^o/
dup-a^ucea ^uo strîngem dăm altă pală deasupra/isă dacă vrem să fă-
15 cem f^uoi mai multe/ieste care-o făcem și din nouo f^uoi/și din ze-
ce foi/i punim ũ rin de brînză/ũ rin di grăsimi/dup-a^ucea altă f^ua-
i^ă earăș așa/s-o făcim de patru c^î șase f^uoi//într-o tavă// și
dup-a^ucea o băgăm la cuptor/totuș cu grăsimi și/cari vrea s-o facă
dulce/o fa^ăe dulce/care-o vrea s^ărătă/o fa^ăe [k] i^o di obișnuin-
20 ță o minîng dulce șiț ? și spun obișnuința mea [!]///

s t^up-a^ucea e [k] să scu^ăte/să tăie/care vrea s-o facă cu
sirob de e dulce/topește niști zahăr arde/i fa^ăe sirop p^uni/care
nu/ o fa^ăe cu zmintîna tot așa/bătută cu ouă/deasupra/s-o băgă la
sobă/s dup-a^uce^ăa i fine/ũ sfer di ^uoră/dooj di minate/după cum e
25 gr^usăș//se cu^ășe și...e scu^ăte și ie bună di...serviă//dac-am ave^ă
s-acu o bucătică/ci făin-ar fi/da n-avem [!]///[...]

[Ce mai făceați din făină ?]

di făină...ast-avem/că l^ăe gog^usăș/că ie biscuiț^î/iarăș tot
așe cu nouo/cu grăsimi/și-i dăm pim mașină pi^ă formă/biscuiț/că

1 e gogyoș/prăjitur¹ așa nu pră...bucătărim noi/că n-av¹em vreme
 știț ? suntem la treabă/și...//eu paharu da /pe timp^uur¹/da/uite
 don director [1] m^uă e^u aminti ceva//pe timp^uur¹/intindeam fuas
 cu vergăua/ș tăian eu paharu//vor cu cuțitu tăam/știț ? in verif/
 5 di *ișă un triuung//is-acumă/nū mai/acuma dăm și noi pi^u formă/
 pi^u i...totuș/diferit mult față de...// [...]

[Pînea cum o faci ?]

pînea o făcim...plămădim de cu șiar-acum/i punem...făcim
 plămădeli di casă//de egzemplu oprim noi din...plămădeșo^u care-am
 10 plămădit-o/oprim o bucățică di cocă crudă/și dim pînea care
 cuăcim scuătia un mez//ș punim c^u puțină apă [k] c-un kilogram de
 apă/ș-e amestecăm//o lăsăm ză dospescă ș-o frăm¹ntă^u cu fă¹ină
 di porumb//

ș¹ dup^u-a^ușea ni le făcēm...or așa turtișoare cum vrem/or i le
 15 stringim in mină ca perale-așă/ș le punim ș să usucă/ș-a^ușea ne e
 drojdia di pîne//

și plămădim/ne dăm fă¹ină jos/iferbintăm apă/ne plămădim
 fă¹ina/după cē...să răcēști puțin cuoca care-am plămădit-o cu
 trei patru kile de apă/punea plămădelel-estea-ntr-o...cănîșă/sau
 20 ū ue farfurî¹șe la noi e^u puțină apă caldă//s-a-muiat/am pus ș¹
 le-am mestecă bine/le-am...bătut/cu plămădeala a^ușea di pîne//

a^u dōa zi ni sculăm la patru la cinc/cin credēm n^uoi/ș după
 cum avēm timp/și ūo frămintăm//ș după dōo ori cin dospēști/cind
 25 ș¹ cal dospēște și mai repide/egzemplu io...acum vă spūn...cum
 lucrez eu//merg lă lucru//mă scol diminiată/la patru jumăti/pîna
 la cin¹/jumă de ūoră frămim pînea//după cē-am frămintat-o/
 m^uă-velit-o c-un prosob/deasupr^ua-i pun altă cēvā mai g^uș ca să
 nū...răcāscă pînea/și plec¹ a treabă//după cē mă duk io și-m
 m^ulg toată grūpa m^ușă cīt am/daș mīncare/deș la ūora ūop mă-ntorc/
 30 ce pînea să m^u-e pun in tave/ș să m^u-o pun la cupt^ur//că să am
 1Aprobă indicațiile date de directorul școlii.

timp/văra mergi mai repede pînea/îs-acum...a da frigu/și merge
 mai încet//văra veneam și noi mai repede că...d-egzemplu cum sun
 lă...zeotehnie//mălgas/văra/dădeam vacile-afără-m padoc/vășile
 pleacă la timp/lo veneam acasă//și totuș pînea merge mai repede/
 5 îs-acuma merge pînea fuarte/nă-apucă zece/uspăzece/pîna noi
 seșatem pînea din cuptor//da totuș.../vă putem servi ș-o-o bucă-
 ț¹că de pîne/să ne vedes pînea de țară...//

[Și drojdia aia o mai faci și din altceva decît din...?]

da//se mai face di spumă de vin//cîn ferbe vinu/fac [k] mus-
 10 tușim struguri/și ferbe vinu-a doșă și/a treizeza/prima spumă ș-o
 aruncăm/că ști^uo scuțo/mă murdăra/mă.../după ce ferbe și... credim noi
 că spumă-aceă-șă mai curată/ni stringim într-un vas/spumă/ș punem
 făină totuș di porumb/și șo-amestecăm/și șarăș așa șo lăom ș-o
 stringim ș-o punim la șusca^d după c-o facim noi ș ca mērele/că
 15 pērfle-aeole o mărime/o punem la șuscăt/și șăa-ș drojde de vin/
 șperăm n^ooi/că despēști mai...bini că șcāsta cară-ō facim/și kar
 dacā faciū ș-un șozonā/put¹em să punim și de-aceā...drojdi/cā
 n-ari mīrosu-ășă aerū/trāim ș noi c-ō șperanță c-ar fi mai bună
 drojdea de vin ca di pîne făcută [!]

20

albu stānca
 treizeș¹șase [de ani]

porcu

[Să-mi spui tet ce faci din porc, din fiecare parte a lui.]

da//după ēe-l ū...curiță/di-¹ș apală șorișu/șl disfači casā-
 25 pū [k] șomu cāvē l-a tăgāt/ș sfirșī la noi aīcā n-avin casāp/ve-
 cīnu/fratilē/nă-ajutām noiășā-ntre noi//
 și după ēi-l talē/mi-l disfaēē//lō^u/mașile mi le puni-ntr-o

copăe-acolo/îo mi le disfac foarte frumoș/mi le rat cu cuțitu/mi
le-ntorc pe dos me le rad/le spal/toc ce-am di la burta-asa mai i
...grasut/mai.../carnea care nu cred e ke e kar macr-a-ntia s-c
bag la cirnati/mai i asa/de pe la git/si umplu cirnati//

5 burta-acea uo umplem toba/cu urek/cu falci/cu ficat/rinik ce
esti-n i nuntiu a porcului/totus umplem burta//acea/si facem toba/
si-i spunim noi aici...toba//

iaras carnea/oprim si di fum/da nu oprim tot//restu ei nu
afumam...tiam tot curatam de pa uos/si punem la putina/la sare//
10 si avem/si ne servim di cite or avem...astas facia...o pitea/uo
luom din putin/-o spalam/facem pitea/mine facem saruile/poim ne
uo prajim o bucatica avem [k] "ce/estiz n-am timp sa fac repidi
mancare"//uo bucatica di carne/am spalat-o fuga/am prajit-o/s-asa
...iaras oprim suncă/di facim slanina cum sa opreste stit ? af-
15 ra de carne/si oprim si slanina/facem suncă/uo saru/uo tinim
cite doo saptamin trei la sare/dup-asea uo dam pin apa fiarta/o
punim la fum/facem si noi cum ne pricepim [ε] asa si noi acasa/
s-avem s noi o bucatica facuta//ca-i afumata/ca e...//s-a [ε]
s-afel gatim si porcu//

20 [Din ce faci toba ?]

din...falci di la cap/

[In ce pui toate astea ?]

in...burta porcului//da/da//

[Dar e si una mai mica asa...]

25 s-ala sa fasa/ala i fundacu porcului/asa-i spunim/fundacu
porcului/si ala l-umplem//tot cu compozitia care bagam in burta/
si-n fundacu cela/fundu matiler acela/esti/si tot asa/lesta-o
mie...toba/asa-i spunem noi/toba//

[Si din cap si din picioare ce faci ?]

răcitur¹ fa¹cem să ști¹//da//¹ē p¹unem fu¹arte frum¹os la f¹ert/
le f¹erbem cu m¹orcov/...și fu¹ă¹șe de d¹afin obișnu¹im noi¹ de p¹unim/
ș după c¹e cred¹em noi¹ c¹ s-a dislipi¹d di pi¹ ^uos/dup-ac¹ē^a le l¹ăsăm
um pig di să răc¹este/pisăm ^uustur^uoi/scu¹atim c¹ărnea/ș-ameste¹căm
5 zi¹ama [k] c¹ărnea n¹-o p¹unem fi¹ec¹are bucă¹țic¹ă f¹arfuri¹ē/cit cre-
dia noi¹ de mare/ș dup-ac¹ēs p¹unem...cu polonicu zi¹amă/și-l d¹ăm la
r¹ăc¹ē/ș să-ⁿkagă și¹/¹ē fu¹arte simpl¹//fu¹arte simpl¹ dac¹ă [i]//

[Și cu gr¹ăsinea aea mai rea de pe ma¹șe ce faci ?]
ac¹ē^a la săp¹un//

10 [Ai făc¹ut săp¹un ? Ăla cum se face ?]

da//^{da}//săp¹un¹ se făc¹i l¹ă un¹ kilogr¹am di gr¹ēsime/k¹ar și ma¹ți/
c¹i ma¹ ¹ē s¹ă mai r¹upe/t¹otu¹ș/c¹e se str¹ing¹i di la por^c nu s-ar¹un¹că
n¹imi¹ē/la un¹ kilogr¹am d¹e gr¹ēsime/p¹unem un¹ kil di s¹odă//

și d¹e c¹int¹ărim...c¹it¹ă gr¹ēsime-av¹em/at¹it¹ă s¹odă m¹er¹șe/p¹unem la
15 f¹ert im pu¹tină ap¹ă/cit cred¹im noi¹/c¹in¹ șase kilogr¹ame/d¹upă cit
av¹em//f¹erbem/d¹ă p¹ă c¹-a f¹ert ^uo jum¹ătă di ^uoră/p¹unim s¹odă/șă-l f¹er-
bem p¹in¹ă clocot¹esti il aș¹ă di gr¹os/ca m¹ămăliga dac¹ă a¹ș făc¹ū m¹ă-
șă¹șă v¹reodată j¹i v¹ă d¹ă¹ți¹ zi¹ama/c¹in¹ f¹erbe m¹ămăliga aș¹ă de făc¹e
c¹ă c¹ă¹ at¹un¹c¹ noi¹ lu¹om pi¹ ^uo surc¹ic-aș¹ă/șă-l d¹ăm j¹o^z/dac¹ă s-a-nt¹-
20 rit¹/f¹i d¹ă¹ cu d¹eg¹itu/că j¹e bun de s¹odă/j¹el d¹ac¹ă j¹e s¹od^uos/s-as-
p¹re¹șe num¹ă¹șăc¹it/făc¹-aș¹ă o cu¹ăj¹e s¹od^uosă//ișă dac¹ă e gr¹ăs și-
mai tr¹ebe s¹odă/¹ē...^usur^uos aș¹ă/al¹un¹șcă//s¹i n¹ d¹ăm zi¹ama dac¹ă j¹
mai tr¹ebe s¹odă/sau gr¹ăsimi//ș-at¹un¹c...noi¹ i p¹unem/ș după c¹-a
f¹ert um pic e¹ăr¹ăș/il d¹ăm jos și...d¹upă...d-egz¹em¹pl¹-ac^u [k] l-am
25 dat ac¹um zi¹ara jos/mi¹in¹t¹ dim¹ne¹șă¹tă t¹ăem săp¹unu//il l¹ăsăm t¹ot¹uș...
c¹in¹ șase ori di să-n[ε]t¹ăre¹șe/ș dup-ac¹ēs il...t¹ăj¹em//șă n¹-l p¹-
n¹em bin¹ē la...ușc¹at im pod/in c¹eva intr-o tr¹ăiștă-ntr-u¹ coș/și
l-av¹em pentru tot ¹anu di c¹osum¹at//

[Și pe fundul cazanului ce r¹ămine ?]

da/rămini-un trinô//rămine așa un trinô/acăla po să-l f^uol^uo-
 s¹éșt¹ lă spălat pătură/ceva mai in^kis așa știț ? că-î fuărte-
 kⁱa/și ca să spel¹ un pres mai alb/sau ceva așa gr^uos de jos/
 fînⁱacă/-ⁿkide/cum spūnă noi in^șacă//dar noi majorităt^{ea}-l lăsăm
 5 ș l-aruncăm/undevă l-ingropăm/ca să n-ăpūce păsările/să n-ăpūce
 animale/că-ⁿ cūrte^a omūlū egzistă și al^{te} p^uorc/și pasăre șā...
 capră/uai¹/totūș trebe s-avem ceva pă lingă cūrte/odată ce suntēⁿ
 țărān¹/dacă n-am avea nimica/am spūne că di^gaba trā¹im la țară//

[Aceeși]

a loat fuoc

u^e feme^e zi¹ua a făcu pīnⁱ1//și a...a lāsāt i fōcu apris/și
 a mīhnit.../fōcu a [ε] a loat ā fuoc ^uo cīrpă di lă bagăc/și a mīh-
 nit pīnă nu^{ap}țea//noi erān la cămīn//ă casa ac^{ea} luase fo^c//
 atūnci-șā tot¹...i uamēni/copiⁱ1 cē ierān la cămīn/su fugit acō-
 15 lo//u uem s-a dus iimed^{at} a telefonāt la pompi^{er}1/ș-a vīnⁱ
 p^uompieri//

cīnd a vīnⁱ puempi^{er}1/a stis casa/și a zis ā la feme^e-șe^a
 eā i fiicār¹ datā cīnd ā făse pīne/s să ūti la co [k] la...
 bagă^c/ca să nu i-o i^{ee} fuoc iārā//

mihai cornel
 sīnd de zēce an¹

878. BEȘTEPE [ALR I, 677]

(com. Mahmudia, jud. Tulcea)

Culegere: 1966; CC; PL; MM; NS; transcriere: VH

buricu a vinit ș-a făcu casă iică în beștepea

[Si de unde ești ?]

aică sin născut/acolea sin crescut/t^uot//tata mⁱeu...a venit
 cu niște mocanⁱ bogas din transilvania/da lei mocani eia a trăit
 cizva anⁱ în țară/acolo/în rega^t//vara să ducau la munti/cu oile
 //și iarna iarna în județu ialemița/m baltă/aveau obșarē//și la
 10 baltă aveau obșarē/și la munte//și averea l^uor/iei n-aveau casă/
 bordeș-avea aic unde iarna/bordēș-avea și la munte//și averea
 l^uor iera în căruță//primăvara...vara adica cîn să urcă la munti/
 să ureau cu căruța/da pînă lă ū loc/și de-acolo puneă samară pi
 20 săi/și să urcă...în sus//nu puteă să urce cu căruța pînă-ŋ virfu
 t muntelui//și țoamna coboră la vale//iară puneă averea-ŋ căruță/
 ê-o aveă tot/ă averea cōbanilor iera mântăⁱ/cojocăce/primenele nu
 ștu ôi/tot în căruță iara//copiii lor tot în căruță iera nu [ε] /
 și...la urmă a trecut/a zis că-n turcâșca/că iera aică încă turci
 pă timp-ala//a trecut în turcâșca//s-a așăzat la ū sat...acuma-î
 30 zîcē tîrguș^uor//da-î zîcā pazarliă...pi timpurea cînd a vinit
 iîi//și zîcē că ma erau trei bordeș-acolo/la pazarliă/ș-a mai
 făcu și iei/atăpîni la tată meș/încă trei//și pe ôrmă a stat eî
 cizvā anⁱ în pazarliă/și s-a mutat în peștera//tot în județu
 cōstanța/în peștera...sin ș-acu dōo famili...o familie a lu
 40 pop^hia/ș-o familie a lu peteu//dă unu pană s-a mutat în cașamăc//
 tēt acōle ă apropiere da^r...și aldi popiia a [ε] au av^ud moșie ma-
 re/pîn-acu/trei miî dî iectare//da șilant māi...mai cîte puțin
 pămînt a luat/n-a luat ca [r] ca popia//și pi urmă tată meș...cîn

s-a ales/da a stat optiaprizee sau doozaj di an¹ dese nu ma-nsai
 //la lei//si cin s-a ales/s-a ales cu dee suti patrutej di uoi/
 doi cin¹/s-un mazar//s-a pernit sa vije/sa dese...inapoi la ratu
 1^{hor}/la ci[mest¹]/in munti vranoi//s s-a dus pina-n picuneaga/si
 5 din picuneaga a luat-o la vale//s-a vinit pina-m bestepa/si-m
 bestepa a dat pisti mama/s-a casatorit cu mama aiica [i] si...a
 ramas acolo//

[Da mama de unde era venita ?]

mama iara venita din basarabia/dintr-u sa^t edeburnu//a trecu
 10 bunica...eu caru cu boi iarna/pi gat-a trecut/cu doi boi la car/
 eu dee vas⁶/si doi minzat//si asa a stat in kilia doi an¹/doi jumate
 asa ceva//si pi urma...a plecat/s-a dus in calica/aiica iesti
 u sat calica//a stat acolo iara vo doi an¹/sau trei nu stu cit/
 s-a veni/s^f s-a asasat in malu balti/ai⁶//s-aiica a stat iar vo
 5 trei patru an¹/ca ierau turci/pi timpu ala//a stat s-acolea in
 malu b^falti/vo trei patru an¹/avea o vije acolo/lucrata/vile s-a
 gasit...plantate/da ierau parasiti cind a parasit i sateni
 de-aiica...er fi murit di ve boala di ceva/sau u din cauza raz-
 banelor turcest¹/a plecat/nu sa stie unde-a plecat//omani
 20 de-aiic⁶//s ce s-a facu^t//da cind a vinit aldi bunica/a gasit vii/
 unile-ngropati/da unile dizropati/da paraginuti//paraginuti/
 cresuta balarii/buru^{en}¹/fel de fel//li dadea foc/la burueni-
 le-alea/si via o taja di la pamn^t/si-n vije sin butuc/s-acuma di
 vita cara poate are doo sute de-an¹//sin pi la unele vii//da//si
 25 pi urma cum va spun/s-a asaza bunica/a vinit/s-a facu casa iica
 in bestepa/ai^j di la vale di casa nast^ra/a facu casa aiica-m
 bestepe/dupa lel a vinit inca cinc/s-au facu sasi/si dupa asa/
 net net/cind umblam ioi la scoala/iera uo suta doozaj di ianlij/
 s-acuma cit er fi/nu st¹u !//

[Da alte neamuri nu au venit aicea ?]

a veni și bulgar[†]/a vini și turc//tatar[†] adica nū/tatari iara
 veniz din crimea//iara pissi-e sută di ramilii/di tatar[†]/și bul-
 gar[†]//da bulgari iș acu cu skimbu di populație s-a cus/in cadrila-
 5 ter//da turci la o miș op sute noozășino a pleca/tot//n-a rămaz
 niș unu//și țeraș improprițariț/aveau pământ alică/dad di la stat
 //și kar părinți noștri/avea tapii turceș[†]//și cind a venit ro-
 mini/autoritățile româneș la o miș op sute obzéc s-a așazat/oto-
 ritățile româneș[†] alică/in dobrogea//cin^d a vinit lă-a respectat
 10 tapiele turceș[†]/și lă-a dat i statu pămîn...după tapieș tur-
 căscă//lă-a dat și citi zéce iectarē deesebi di c-a avut in tapii
 //altu a avut cinē iectarē/altu a avu zéce/altu a avu^t cinspră-
 zéce/altu a avu deozăj di iectarē/in tapii/s-a respectat^t tot/lă-a
 dat/statu nostru romin//ș-așă...pi urmă/a lucrat çameni/fiicare
 15 după cum da/la o miș op suti obzéc a vinit autoritățile romi-
 neș[†] alică in dobrogea//și de-atunca...să lucrează după statis-
 tica romineșc-adica/da pînă atuncă era...turc//iș stăpinea//da
 ce fel...era in timpu l^uor/nu știu că [1] iș nu ieram//

[Da nu ți-a povestit tata ?]

20 povesteș//ziče că dădea ă log dē...plata...empozit la v^yite/
 la pămîn/la nu știu ce/dăde zecuială// vazică...aveau harmane/
 după cum...țaraș pîn-acum/și ūomū sara cind curăța boabile/vine
 dea cu ișuru care erau turci/venșă și sâ uita la grămada di bo-
 bi di arie-acolo/ar fi atitea kile//kila era di ob baniț/kila
 25 turceșă/așă//și...făcau iș socoteala că ar fi atitea baniz di
 dat...proprietaru adica/iou sâ zicem/țeram proprietaru/dumneavoas-
 tră țeraș...sâ zicem cu ișuru care-^l...și socotesc/ș citi bă-
 nia trebușă sâ dau/trăbușă sâ le duc/ieraș magazieș turcăscă/
 uite-o acolo /tătaraș^{ca}/adica turcăscă//eraș magazieș-acolo/am
 30 apucat și șe puțin [2]sâ dărimesă/dă mai ieraș un zid așă/așă di

[†]Gest.

nan di vo jumá di m^oetru/j di vo zéce metri di lung//acólo ducau
 qamini...zăcuială//v^yiti/dac-aveai zéce...dădeai una/dă dacă
 n-aveai zéce/nu dădeai nimic//că turși [!] era după cum spun bă-
 trini/era uşor di tet//dac-aveai zéce vac...dădeai o vacă/da cari
 5 vrej/nu-n[ε] nu țî-o lea iel/s-o alegă că uți pi asta/s-o dai//
 dădeai una care vrej dumneata//aşa uoi la fel//dac-aveai o sută
 di uoi/dădeai zéce uoi//da [r] da ce făcau uamini/avea ş cîti cîp
 suti/ş cîti o mie/iersu trii uamin^t la noi aica cîm m-am trezit
 io^u/care avea cîte-o miş două suti di uoi//dar...cî făcă?! lă-
 10 sa patru cîp suti acasă/şî...că vinea di cu sară...ala cu zăcuia-
 la ş-apoi dădeai uordin la...la uomu care era di sârvió la prima-
 riş cuş să zî^{em}//că să zbere piş sat/"b^fă ! mîne dimineată să
 ținez vacili ş uoile-acasă c-a vinit cu numărătoarea"//ş-apoi
 io ce făcam/şî dumneata/şî dumneata/care-aveam mai multi/loa ş
 15 duca celea vale/piste dial/cîp sute/şî lăsa cîp suti-acasă//
 "cîti ai?"
 "cîp suti"
 "e ! ai să dai atîtea"//cîti zéce/dîp zéce una//ai să dai
 atît//ş le ducai/li dădeai/alegai nişti bôbân^t acólo bătrîne/le
 20 duce^oai şî...le dădeai/li primea/nū...nu era bănuială că...ai dat
 f slabi/sau ş...cîni ştiş cum//da trebuea să duj la număr/atîtea
 v^yiti/atîtea uoi/atîtea vac/atîtea...aşa iara//

ion le mocanu sau mocanu le ion tot așe

obzeşapte [de ani]

profsoaru pop

iel a vinit intr-o duminică/

[Cine ?]

profsoaru-ala//

5 [Cum îl cheama ?]

[!] h^hiacătă...pop îi zice/da iote...i-am uita numele [!]

pop//

[Și...]

[...] într-o duminică/îo mă ducean la biserică//și ducîndu-mă
10 la biserică iel stăteș di vorbă/cu mașina era în drum/în fața bi-
s^serici.../și stăteș di vorbă cū un învățăt^uor/lăpușneanu îi zice/
s-a mută la tuloa/da a murit//îvățatoru-ala//îvățatoru cu mîna
stîngă așa /pi mașină//dă profsoaru/pop/era-m mașină/singur era/
iel era șofer/iel era...tot//și stînd așa învățator-ola cu mîna pi
15 mașină/cîm m-apropii îo...așa la vo cînzěj di metri/mă vedî îvăță-
toru//să uita așa lîng la mîni...îo văd că să uita "mă da di ce
s-o fi uitin"/zic î.../ieram pr^tetin bun/cu iel/cunoscuz/bun
cu-îvățatoru//cîm m-apropii începe-a ridi//

"ia vină pe-aiice moș iuane"/...v^viu//mă dau lîngă dînsî acó-
20 lo/la mașină/zice "moș iuane ia oiti dumnealui" zice "vrea să
steș cu dumneata puțin di vorbă"//

"îi să steș dea...oi ști ce să-i răspund/îi răspund/dacă nū..."
zice "po să-n spui dumneata ceva de satu-osta ?"/

"pâi" zic "aș putea să spun așa puțin.../nū mîlt/că...din î
25spusele bătrînilor/bunicu" zic "a formă^v satu-osta//iel iesti pri-
mu care-a făcu casă aii^{ca}"//așa//da zice "la ș^ferp^t...cum le zî-
cez dumneavoastră ? da să-n spui pi țărănești/nū după carte"/
zice//

¹Gest: cu mîna rezemată de mașină.

"s^fēr^k..."/>

"da la ȃnu i[ε] la unu cum iⁱ zic^et ?"

"s^fēr^pe"//

"da la ^uobi^elile-^al^ea" zic^e "carⁱ t^e-ncal^z d^umneata/iarna im
5 pi^eȃr^e/cuⁿ l^e zic^e ?"

"^uog^ele"//

"da la una ?"/

"^uog^al^a"

"h^ai d^u-t^e s^f t^e-ap^rindⁱ lumⁱn^ărⁱlⁱ" zic^e "im bis^eerⁱc^a s^e s^a
10 viⁱ inap^oi/la minⁱ"//

s^e m-am dus/s-am ap^rinz lumⁱn^ărⁱli im bis^eerⁱc^a/s m-am int^ors
inap^o//s-am intr^a cu i^el in s^coal^a/s-ave^a...ave^a ni^ștⁱ f^uoⁱ uⁱ-
t^e-a^șa di...di marⁱ la f^uel ca cum iⁱ hⁱrtie-^asta/s-ave^a pi k^e/pi
fiecarⁱ fo^aiⁱ notat/intreb^arⁱli carⁱ s^a m^a-ntrebⁱ//la cutarⁱ cum
15 iⁱ zic^e/la cutarⁱ cum iⁱ zic^e/la cutarⁱ cum iⁱ zic^e/"da n^u dup^a
cartⁱ /a^șa" zic^e "cum vorb^eștⁱ pop^uor^u" zic^e "ȃr^ani cuⁿ vorb^eșc/
a^șa s^a-n sp^ui//sⁱ-i sp^une^am a^șa dup^a cuⁿ...m^a-ntreb^a i^el/s-ave^a
...dac^a nu m^a-n^șel de^a miⁱ di...di num^er^e//

[Și c^ut ai stat cu el ?]

20 t^reⁱ zⁱle-an^u stat cu i^el in s^coal^a//la ^asta cum uⁱ zic^e/la
^asta cum iⁱ zic^e/la ^asta cum iⁱ zic^e/a^șa/ca s^a v^a sp^un a^șa pi
deas^upra/da eim m^a-ntreb^a /m^e-educ^am amⁱntⁱ/sⁱ-i sp^une^am/s-apⁱ
cuⁿ v^a sp^un/m^ai...intreb^a/intreb^a de-acolo/lep^ad^a//"ⁱa m^ai sp^uni
ve una de-^ali lumⁱ" zic^e/"d^umneata"//

25 i m^ai sp^une^am cⁱt^e-o pov^eestⁱ/cⁱt^e un^a ^alta [i] i^ar^a s^a lu^a
di t^reb^eȃ/i^ar^a//pi ur^m^a cⁱn s^a pl^eec^e/a vⁱnit acas^a/sⁱ m^e-a roto-
graf^ă c^asa/pi nev^ast^a-m^ea cu vo do^o fⁱm^ei/cu r^ur^cili/cum tor-
c^au/le-a g^asi torcⁱnd aⁱc^a r^aȃa casⁱ//s-a zⁱs c^a-n t^rime^te roto-
grafⁱile/da er^et c^a mi l^e-a t^rime^ta/da i^ar^a p^rimar/unu care i^ar^a
30 c^ontra m^ea de la liber^arⁱ/sⁱ er^et c^a a^le^a mi l^e-a op^rit/nu le [k]

nu mi le-a mai dat//dă a vru să mă ieie cu [r] cu iel în baltă
 da roseti/la...la aștalant cum fi zice/la...la vo dco sate-m bal-
 tă a^{co}//a vru să mă ieie cu iel/și nu m-a lăsa nevastă-mea/a zis
 că...să mă du^s la meară/s fae făină nu ștu ce/nu ștu ce/și...nu
 5 m-am mai dus cu iel/în baltă//dă [l] iel a vru să mă ieie pi mi-
 ni/"moșule io cu mine te [ε]mi-a plăcu" zice "cum m-ai răspuns/și
 ...ce m-ai mai spus" zice "de-ai lumi/și nu ștu ce/mi-a plăcu
 di dumneata//hai cu mine//te-aduc acasă inapoi//cu mașina//cun ti
 ieu/așa ti-aduc"//e ! nu m-a lăsat//fimeia/ș-așa...spun c-an stat
 10 în școală și/după...aița iara netat...ei ntrebăr^t să-m puiă//ș-avea
 ș-avea dco mi/di bil^oeti di-alea//ș-a mi-a spus iel//ne ducan cu
 caii la cimb/la păscut//ș-apăi i acolo cin^d ajungam/ne grămădeam/
 "e ! hai de/cari știie poveste mai frumoasă/și mai i mai lungă ?"//
 e ! începeam io^u/sau începai matali/sau dumnealui/spuneă/ș-apăi
 15 fiecari la rindu lui...povestea/și le știu din...de-atunj/di cind
 ieran copil//

[Spune-ne și nouă...]

da acuma văș că...băeți cari li spun io/li spun și iei di pi
 carti//

[Vrem de cind erai dumneata copil]

20 e să vă spun una//a fost uodată/un uom/sărac/prăpădit//da-i
 zica oameni...toader tutungiu//pentru că iel...fuma tutun cu lu-
 leaua/cacă n-avea tutun/punea frunză di copac/și [k] în lulea/și
 sugă într-u^{na}//a pus și iel la cale cu fimeia să pl^oecă unde va ca
 să ciștigă c-avea copii mult/și iera sărac//ce face ?! pune-um
 25 bolovan di piatră...în traistă/ea să zică oamini că are pine//
 ia traista-ș spinare/să zică oamini că are pine//și pleacă//mer-
 gin^d el pi drum/să-ntilnești...cu domnu iisus cristos/și cu sfin-
 tu petre//deș oamin^t bătrin^t/merc pi drum/"bună ziua"/"bună ziua"
 "un ti duș tu mă omule?"/

"mă dug" zîcē "să găsesc undevă di lucru"/să lucreș și iō"
zîcē "cā am copii mult/și-s sărăc/prăpădit"//

"da cum ti kamā ?"

"păi" zîcē "mă kamā toader/da-m mai zîc qamini toader tutun-
giu/cā fumez mul" zîcē//

"e mă toadere"/zîcē "mergem și noi/tō după lucru/căutam și noi"
zîcē...

merg ii pînă la ū loc/ajung la o apă//ajun la o apă acolo/tre-
bușă să treacă...trebușă să li ieșe zēce ban¹/pentru toț//pentru
trei//și ii a zis/dumnezeu și cu sfintu petrea/cā n-au ban¹/"plă-
tești tu mă toadere" zîcē "dacă ai"/iel aveș treizîj di ban¹ im
pungă//atita/n-aveș mai mul//"plătește tu mă¹ toadere" zîcē "și
acolo unde-o să muncim/unde-o să găsim di lucru" zîcē "lucram și
...iz restituim bani"//

15 "beni"//

dă toader tutungiu zēce ban¹/trec ap aș/s-a dus//mer⁵ mai de-
partē...mai dă pisti altă apă/tot aș//iar a plătit toader tutun-
giu/zēce ban¹/ș-a trecut//mai merg mai merg/iar mai dă pesti-o
apă//iar acolo/dă iar trei [k] zāce ban¹ toader tutungiu/cum a
dat mai înainte/dă ș-acu^m//după ce-a trecut ap-aș/dumnezeu ii
spunē:"mă toadere/măi" zîcē "am iflăminzit/tāre mă !/obosi² di
drum/ș-am iflăminzit/și v¹ăd că tu ai pine-n torbă mă !"//

"dē" zîcē...

"pune-o aiica să mincăm"//

5 "mă¹ qament bun¹" zîcē "mi-i rușini sō v-o spun"/zîcē/"n-am
pine brē !"

"ē ! n-ai pine/"ai pine/da nu vrei să dai tu/iej rău"/

"nū-z rău măi qament bun¹"/da zîcē..."ia sã vă arāt" zîcē "am
om petroi pu./ca să zică qamini că am ceva în traistă"/da zîcē
)"n-am" că zîcē "sin sāră prăpădit//n-am avu di undi să iau"//

"ia scoate-o/scoate-o" îi spune dumnezeu//cînd o scoati...
pîni/o pîni albă/frumoașă acolo-n tolb-asa

"e ! vez mai toadere" zice/"tu nu vrei să scos pîinea hă? uitî
ce pîne-albă și frumoașă și tu zicăi că p^eetroi"//

5 "of ! doamne doamne dar//cum/șine-a făcut-o" zice- "asa di
frumoașă"/zice //io petroi am pus in torbă"/zice [1] "n-am pus
pîni"//

"e ! nu-î nimic"//

mai umblă îi/nū găsăz di lucru//

10 "măi toadire"//zice "văt că nu găsin di lucru/iz dau șo lă-
diț-asta"/zice "țfia/du-te cu ia acasă //da" zice "pîn-acasă să
nu zîj nimica"/zice/"acasă să-î spui lădițā/lădițā disfă-ti cu
tot felu di haini/cu tot felu di bucati/...și" zice "ai să ves tu
ce-ari să iasă dintr-însa"//

15 pleacă//iă lădiț-aiā supsuorā/și pleasă//e cînd...s-ajungă
iel aproape di sat/trēcā pintrū sat/care erā naș-șo lui//di cu-
nunie/și di betez//dă la naș-so/și-ntîrziie la naș-so-acolo//dă
n-ari di lucru/iî spuni lu naș-so/zice "nașule ves să nu zic așa
ș-asa/la lădiț-asta"//

20 naș-so după ce-a adormit toader/iî zice la lădițā: "lădițā/
lădițā/disfă-ti cu tot f¹elu di haini/cu tot fielu...di bucati"/

hō ! cîp s-a disfăcū lădița su isfd/v¹iti de-acolo/a isft
haini/a isf fel di fel//e ! a-nkis-o iel/a dat-o la loc.../și să
duce la om meșter/ș face alta/și i-o punē loc//la a lu toader/ș

25 pe-asta o hōprești iel//

dimineața s acolā toade^r tutungiu/ș^f...duce-acasă//cîp să
duce-acasă/il vede nevasta cu lădiț-aea supțuorā...

"e ! cî-î cu tîni ? ce-ai cîștigat un^{de}-ai fost ?"

"uite" zice "ai să vez¹ acuma"//cînd^d începî iel să vorbească

30 la lădițā/lădița habar n-are//nimic//

"mă i prostule" zice/i¹ spune femeia//cîni ştii cî şarlatan a
fest ala" zice/"te-a-nşala^d" zice/t¹-a da^d lădiţ-asta...//şi tu"
zice "l-ai erizut pi iel"//

o iă ie¹ toader/supărat/e ie şi-napoi să-l cauti pi...^u omu
scare i-a da^d lădiţa să vadă...ăşă/umblin^d iel/il găseşte//

"mă¹ omule" zice "tu me-ai dat...lădiţ-asta/şi uiti aşă ş-aşa"
zice..."ba încă nevasta gata să mă bată" zice/"pentru iă//m-ai
inşălat"//

"măi lasă lădiţ-asta aiîca" zice "tu/na-ţ iap-asta"//da să mă
oseuzăz di cuvînt/zice "cînd-oi aveă n^evoje să-î spui/ă iapă cacă
banⁱ zice "cît im trebui miî"//şi iel" zice "are să-s [g] făcă la
banⁱ" zice "cît is trebui tîia"//

ie iapa/încalică pi iă/tot aşă să-ntimplă la naşⁱ-so...ci-i
^uopreşti iapa/şi-¹ puni alta la loc//să duce toader acasă/...vor-
beste la iapă ca să-î cacă banⁱ/di undi/nimic//^habar n-are//

"mă prostule" m¹/nevasta-î spune//zice "vez mă cun ti-nşală/
dacă ieştiⁱ prost/c¹ să-s făc ! /du-ti-napoi"//caută din nou//il
găseşti//

"măi omule" zice^{so} "y-aide m-ai inşala^t//me-ai dat iapa"/zice
20"aiţe-aşa ş-nşa"//

"mă¹ toader ! lasă şi iap-aiîca/na-î rădăca asta" zice "pune-o
aiîca/după caf-ăşa/şi du-ti cu ie/cînd îi aveă von necaz/v^e nevoii
mare" zice "îi spui birzoî măcucă"//ş-ai să ved" zice "ci triabă
ari să facă^{ie}//cînd oi vrea ş-o astimperⁱ" zice"-i spui: «la log
măcucă"//şi ie te-a-¹ iapă/ăşă se-ntimplă ...?//să duce iară/
poposăşti la naşⁱ-so//¹ spune lu naş-^{so} "naşule ves să nu vor-
beste-ăşa"//naş-su şă vadă să-accorde ş-a trîia gară/să vadă cî-î
...după ce-a adoraî toader ai spune zice "birzoî măcucă"//cînd a
zis birzoî măcucă/şi cînd a sări^d măcucă/şi cînd l-a loa la batae
30pi naşⁱ-so.. bati-l/dă-î/pata/kuta l dă-î batae lu naşⁱ-so/naş-so

strigă la fimeie//vini fimeia//bate și pi fimeie//bate pe-amindă
 //"măi scoală-l să-i dă și iapa/să-i dă și lada/să-i dăm toți/
 numai să ni lasi"/^S duce fimeia: "scoala finule !"/^S scoala fi-
 no-so.../"la lo^S măcucă"/s-a dat măcuca la l^uoc/

5 "i^fz dăm iapa/z dăm lada/i^fz dăm tot"/așa//i-a dat...iapa
 care-a loat-c/i-a dat lada/și măcuca a pus-o după căfă//plăcă//
 cu ieli să ducă-acasă//cîș să ducă-acasă/cînd îl vede nevasta/
 "hē he hē !" zice "acuma-i a vini mai pricopsit//și cu iapă/
 și cu ladă/și cū...măcucă-ncă" zice "după căfă" zice/"ia să ti
 10 v^fad acu ce-ai să fa^c ?!"//

"h^aă să ves tu" zice "ce-an să fac"//
 "ce să fa^c ?"//

cînd...ajunze/verbete la ladă/lada să disfașe cu fel di fel
 di...mîncărurⁱ/di hăini/di v^yiti/un-altă la iapă/iapa [!] mă scu-
 15 zaț...băliga banⁱ/i^lel...ce face ? să puni/ședi//nu muncești/nu
 nimic//da avea um boier vecin acolo cu iel/care avea zēce zili di
 lucru/la boier/să lucr^eezē//nu s-a mai duz la boier//să lucr^eezē/
 iel acuma avea di toți/iera bogat/trimete boieru un i...credin-
 20 cōz/de-al lui// "du-te bă la toader"/zice "și adă-l bă ! cum"
 zice "iel...de-atîta tim^b nu mai vine pi la noi să ni vadă"/zice//
 "ari zēce zili di muncă"/să ducē sla la toader/toader stătea fm
 pat/boⁱer//

"măi toadere !" zice "uite-așă/s-aș-a[ș]ă /m-a trimez
 boeru"/

25 "poa să ti trimeată" zice/"cine-o vrea//eo la voi la lucru
 nu mai viu"//...

"cum ! nu vii ?..." întoarce b^arapnicu și-i trage una/lu
 toader//

"hă ! hă ! păi zce-așă merge ?" > bîrzoⁱ măcucă > cî a zis
 30 bîrzoⁱ măcucă /ș cîș l-a loa la batae pi...vatave-ala a boieruluⁱ

l-a scos pîn-afară din cîrți//îm bătăii//l-a bătut bini//z duce la
bo: "boierule/îo la toader nu mă mai duc/cîti zîli oî aveă//po să
nă/mă omér¹ aîca/da la îel nu mă duc^u//

"di ce mă ?"/

5 "e hē ! ia du-te dumneata/s-ai să vez ce pățast¹"//

"ce-o fi mă și aîa ?//ia duce-vă-z voi mă cu patru/cînc/
șasi-acolo//duce-vă-z mă să mi-l legas/să l-aduce² legat"//

să duc îîi...vo cî șasi î³/să-l aducă legat/pi toader//

"măi toaderē ! ce nu vii mă la...boier la muncă ?"

10 "nu viu//nu vreu"//

"păi uîti" zîce "ai să lucrez/zăce zîli și nu ștu ce"//

"oî aveă îou dă...eu d-acu la voi nu mai viu"//

"nu vii" ?

"mă" zîce/"plecăz din cîrtea mea pînă...pînă-î lucru mă î...
15 liniști^d//dacă nu" zîce "o să vedez voi acu/ce vă fac îo voo"//

"ce ē ?/îă pînez mîna mă ! să-l legam"//cînd a zîs pînez mîna/
să-l legam/unu dî îei...el strîgă la măcûcâ: "bîrzoî măcûcâ"//cî
ă zîz bîrzoî măcûcâ/s cînd î-o loa măcûca la batae/î-a scos și pe
ēea din ogrăd-ararâ/s-ă dus cu îei//

20 "boierule...la toader nu-î kip să măi întri î ogrădă"//

"ce vorbej mă !? așa dî fricoș sintet/asa dî proș sintet.../

îa hai voi eu mîni mă"...îă îel aîti măi vitej/vo doi trēi/sau
cînc acolo/să duce//cîș s-a dus/lasă/el l-a făcu și boierului//

l-a loa cu măcûca/l-a scos afară din cîrți/l-a gonî și pi îel//bî

25 .../"m^fă ce-o fi cu îel mă"/acu să sfătuiă boieru cū oamîni lui//

"ce-o fi cu îel mă ?/dî undi are măcûc-esta fermecat-asa"/zîce/

"oî nîma vorbeștî la îe/și îa sîngurâ" zîce "batî/nu măi dă cu
mîna lui"//ășe//

îel/ce s-a gîndit/după ce s-a văzu bogat/...zîce "an să mă duc
30 să dau boieru-afară din...din cîrtea lui"//z duce la boier: pîne

doi cai la o trăsura bună/^{da} că era acú bogat/căi b^ună/ⁱtrăsura
bună/frumoașă/să duce la bo^uer//

"bună ziua bo^uerule"/

"bună ziua"/

5 "bo^uerule/știⁱ ce-am venit io la tine ?"

"d^e ce-ai veni^t ?"/

"să-m^ă vinz moșia"//

"cum mă ? să-z^ă vind^ă io moșia ția ?" zice

"ai s-o vinz//dacă n-o vinz țe-o iau fără banⁱ...//fără banⁱ/

10 it^ă eu moșia/gata socoteală/din doc/una/or...ne tocim/or dacă
nu...șo țe-o iau"//

"măⁱ c-o fi/c-o pățⁱ/"

"nimica bo^uerule/uite-z^ă dau câteva zile/termⁱn/...și viu din
nou/dacă n^u...o să videm noi/ce facim amindoi"//

15 îi dă vo trei patru zile termⁱn/să duce//la trei patru zile
...iar cu trăsura/mbrăc^ă b^uni/bo^uer ce !/...cînd ajungă-acolo/ce
spune ?...

"cum țe-ai gîndi^d bo^uerule ?"/

"mă !...să poati mă să-z^ă vind^ă io ția moșia/da io ce fac?"

20 s^ece "nimica ?"//

"or o vinz/or nu !"/

bo^ueru să măⁱ gîndești/să sucește/"uite-z^ă măⁱ dau termⁱn o zi//
...mîne dacă viu...și nu m^e-o dai/ō vide^ă noi c^î fac^ăm"//

c^î să duce-a do^uza /bo^ueru t^ot zice că nu//^{el} c^î strigă la m^ă-

25 c^ucă: "birzoⁱ măc^ucă"//ș^ă cînd îl l-^eă pe bo^uer la batae/il b^ate//

"vinz moșia bo^uerule ?/dacă n-o [i] vinz/n^u ti ier//

di la un timp..."măⁱ zice "iartă-mă că...ț-o vind"// ad^e

s-a-mpăcat acolo/bo^ueru cum s-a-mpăcat/și i-a vind^ut-o//s-a duz

bo^ueru de-acolo/a plecat/a intrat toader tutungiu//^{im} moșia

30 bo^uer^uluⁱ//in gra^durⁱ/in casă/acolo/tot ce avea/șă/ce să măⁱ

gîndești i//erau trei zmei într-o pădure/acolo apropiere di iel/
 h^uai s^u să ducă ș^u la zmei-^ueia să-^ui scoată de-acolo dim palatu l^uor/
 să le cumpere și palatu zmeilor//zmeii deodată s-a puz di priči-
 nă//că...n-^o dă/că nu știu ce/tot așa le-a făcu/le-a dat termin/
 5 vo doo trei zli/ci s-a dus.../zmei s-a zburli^d mai tare/

"nu-ⁱ nimica" zice "io va las/...da va mai dau termin pînă
 poimîne//poimîne cîș vin/dacă nu/o să viden noi"//

cîș să duce poimîne.../zmei tot așa a cîrti^d deodată/cînd a
 strigat iel la măucă: „bîrzoⁱ măucă”/ș^u cînd e-a lo^a la bătai/ș^u
 10 pi zmei/nu ști^uea-neotro s-o apuce//s-a-mpăcat/și cu aea/ș-a in-
 trat/ș-a rămas acolo/im palatu zmeilor/ș^ul/că era palatu mai bun
 ca a boerul^u care-l cumpărasⁱ//și argaⁱ...avea c-o avea
 stăte pi meș^uda boerul^u//ce să-ntimplă ?vini moartea/la iel//
 "toader^e" zice "iuti ti pregăteșⁱ că io" zice "an să ti ieu//
 15 rîndu tă^u să m^uorⁱ"//

"io să mor ?"

"da"//

"bîrzoⁱ măucă"//cînd a striga^d bîrzoⁱ măucă/ș^u cînd o
 loat-o la batae ș^u pi moarti/ș-a băgat-o-ntr-o camer-acolo/ș-a-n-
 20 cuiat-o/ș-a ținut-e trei zli-ncuiat-acolo//in trei zli să-mmul-
 țase/lumea...di nu mai avea loc pi pămînt//asa di multă că dacă
 nu murea ni^cunu/di născut/să naște^a/și...cu mare rugăminti i-a
 da drumu//cîș s-a duz la dumnez^u ca să..."c-ai făcut ?/unde-ai
 fos tu iⁿ aste trei zli" zice "di uite lumea s-a-mulțit/și tu
 25 n-ai lo^a nimic ?"//

"păi" zice "an fos la toader" zice "să-l l-eu și așa ș-aș^a
 me-a făcu/m-a-nkis într-o oda^e/și m-a ținut..."

"păi" zice "io^u ț-an spus să ti duj la toader ? cîș ț-oⁱ
 spuni io^u/toader/atunca să ti duj la iel să-l lei/da pînă nu
 30 ț-oⁱ spuni io/să nu ti duc"//

s-a rămas moartea bătută di toader tutunghiū/și toader tiutun-
 ghiu poate trăești s-acuma/da n-am mai fos pi la iel să-l văd//mă
 dușan/cind eram tînăr/da acuma [1] n-am mai fos să-l văd//

[Același]

5

păi aiica iera șarp¹

păi aiica iera șarp¹...a vinit uni de la bucureș s-a adunat
 cu lăzili/cu lăzili a aduna șarp¹/s-a dus la bucurej/da ci faci
 cu i¹ ?!

[Cu ce i-a adunat ?]

10

cum ?

[Cu ce i-a adunat ?]

cu ce-i aduna ? avea...io n-am văzu^t/da un nepot al neū ū la
 caraibia//a bagat/iești ūo...uo insul-aiica in lacu razelm/popina/
 pokina noi ii zicim//și-m pokin-acolo i-a bagat pi aia/dim bucu-
 15 reș/doi inș/și-n trii zili/sau im patru zili au amput i niști
 lăz di di vo...șapți suti/ūop suti/nu ștū ci^d di kilograme//di
 șark//avea zice că...asa...to^d di...plasă făcut/cu ūo lingur-asa/
 da mare-asa/și cind il videă i-o pune-n cap//s-aveau mănus/baga
 mina/și-l apuca/și-l бага i alea//da uni mar^t//da ie^u cin^d eram
 20 asa mic ca băeți estea/aveam un frate mai mari ca miⁿi cu zăce
 an¹//s-aveam acolo/viie la malu baltf/aiica-m parte-asta/s-aveam
 cires/și i...la sambata moșilor/cin...cind i¹ sambata moșilor/acu
 ...are să fiie sambat-aialantă/peste doo săptămîn¹//sapa șanț/aco-
 lo la viie/la noi//și sâpin șanț/tati-meo dormea noaptea...acolō//
 25 da frate-no să duca ziua și sapa la șans c-on tatar//da să duca
 dintfi/și minca cires/și pi urmă să duca di sapa ū la șanț//și
 cin s-a dus frati-neū să mănince cires/i-a ișt um bala^uor

înainti...ca un burl/uite-aşa ea ! cit uala j^uos colga //uite-aşa
 //di gruoas/şi lung di vo trei metri jumati//dă//şi frati-neu cîn
 l-a văzut/s-a sperie di iel/a rămas aşa incremenit//şi iel aşa
 să duca cu gura cascata la dînsu//...lă...frati-no//şi...iel cînd
 5 a văzu că de-acu s-aprokie şerpele di dînsu/avea lopata şi hîr-
 leţu/cazma/il mai zice//avea lopata şi hîrl^eţu-n skinare/şi cînd
 o lepada hîrleţu/şi cînd i-o dat cu lopata una-n cap/unu s-a
 simţit că-l biruşi/a făcut ivirtita inapoi/s-o loat-o la vale//
 frati-no s apuea^t coraj/cîn l-a văzu că fugă/după iel cu lopata/
 10 dă-i/dă-i/dă-i/dă-i/dă-i/pîn l-a ^uomorît//l-a ^uomorî^t/şi l-a pus
 sup cîreş//şi pi la noş-aşa ne-am dus noi/să-i ducim mîncare//...
 lu frati-no şi tatarului acolo//cîn ne-am dus/le-am lăpada mîncă-
 rea că iîi săpau pî pî coastă sus/nu săpa aproape di cîreş//an
 lepada mîncarea/mai erau nişti ver^t ai noştri i/aici stătea...în
 15 cas-asta di la vale/fuga la cîreşe//cînd am ajuns la cîreş/cîn
 l-am văzu balaor^u-ole sup cîreş/şi cînd an loat-o la fugă napoi/
 să crăpi ferea-n noi [!]/aşă fugă fugam/inapoi//cînd ajungem/tă-
 taru ştiia//

"cî iî măⁱ ! ce măi fânică măi ? ce mă ză^hariîi mă ?"/pi
 20 frati-mieu za^hariia al kema// "ce ie mă zaarie ?"

"ă ! moş aric un balaore mare sup cîr^eş/moş aric"/aric
 il kema//

"ia mergem io^u să videm"//

merge tataru/cînd a mers tataru/ce să vez ? şerpile era m^uort
 25 //da încă tot mişca//

tataru să kiteşte-aşa/să kiteşte iel/cu lopat-aşa/acuma cînd iî dă
 una/cam pi la jumatai/şerpili numa din cuad-aşa a mai mişcat//
 e hă ne ! am văzut noi ce...era mari...^uo mătahala/cî-ncolo-ncoa-
 ce...aşă şarpi mare//acuma nu mai sîn^t// [Acelaşi]
 (Gest.

nunta

kemau niampur¹ i/černeu fălină/făcău pini/colac i/če zîce "fa-
 cîm nuntă"/^{di} sîmbătă s-apuea [k] da dacă iera de-o lua cu nunta/
 he nê ! ncepeă di juoi//o lua cu nunta di la satu nou/sau di lă
 saltă parti//să duceu ș-o aducău în doo zli/făcău//da acuma mai
 digrabă//^o face//

[Spune cum chemau lumea]

dă/kemă lumea la nuntă/niampur¹ strein¹ carē...cu asta-¹
 diavor^{no1} fi spuneam//

10 [Cavaler de omoare]

caval^{er}/așa i-acuma/dă//da atunța fi spuneă diavor//

[Cum era ?]

diavoru sâ duce cu [r] cū frate a lu mirili/sau cu... [ε] că
 n-aveă frate/uñ niam/să făcă un colac/așa mare/să puneă-m mină/
 15 ș cu plôscă/ș sâ duceu...și kemau i sat/toati niampurli/doj inș//
 dia [k] diavor^u-ola cari spun io/și...și frătii lu nieli//ș-apăi
 kemau/intii/ș-apăi a doile iară/a trillea iară//că făcă^m nunta di
 sîmbătă o-ncepe/diavoru kema//dacă iară cu nunta/kema di...că sâ
 s_ducă cu nunta//da dacă ira di ij din sat/kemau sîmbătă//sîmbătă/
 20 duminic^â/j lunⁱ/și mart/țineu//

[Spune așa toate obiceiurile.]

duminica i...sîmbătă sara/răce mărgele//rac [k] kema diavoru/
 atunța numa a [r] o [k] dimingăta/moș i^upane² /parcă/kema cu cola-
 cu ?/sau de nu/intii kema cu colacu da p-ormă/numai kema cu cola-
 25 cu/numai diavoru//da numa intii atunc/kema cu colacu/doj i¹inș//
 frătli nirli¹ și...//ș-apăi kema și sîmbătă/kema ș face mărgele/
 făce mărgele/kema la...lă

[Cînd făceau mărele ?]

¹ Intervine un vecin care asistă la înregistrare.
² Se adresează subiectului Ion Mocanu, care asistă la înregist-
 trare.

noaptea//jucă...nuntă/jucă tinerime-afară/da nașu/nașă/nea-
murli lū...asta stăteu la masă//ș-apăi kema la adunari/diavoru//și
pune mirli/mirișă la adunari//și diavoro-ala isă:

"măi/flăcăi/tpată lumea care binevoit/peftiz la adunare"//și
șii vineu în casă/care vreu/nișmurli/și s-aduna//

e¹ ! d^e-acolo/treče az//^hai dimineața/duminică dimineață//iar
și kema//kema/făceu ^uobičeiu z dūcau la biser¹că/să cununau/imbră-
ca nireșă/nașă/

[Cum e îmbrăca ?]

10 uo-mbrăcă nașă/aeuma cîn să duče-î imbrăcată/da atinca
uo-mbrăcă nașă/

[Cu ce o îmbrăca ?]

cu rokili care îi să cununa//dă//și î mergău la cununi/vineș/
ș dăuza/lun¹ iar îi kema/

15 [Dar duminică, ce mai făceau ?]

o fo [k] jucau tin^eeretu-afară//da/nu făceu u/altă...

[Masă nu se făcea ?]

cū ? stăte nașu/tin^eeretu nū/nașu/ș cu oamini nașului/a sócru-
lui/toa/steteșu la masă/eum nu ?/da tineretu/da aeuma să ba/să
2obag și tin^eeretu//da-nainte tineretu nū/

[Se dădea dar ?]

atunș duminică nū/lun¹//daru z dădeș lun¹//lun¹ iar kema/făce
masa mari//și marz/moș iyan¹ /parcă kema[ε]/fă[ε]făce uncrop ă?//
așă//două zili/trei/patru/zili/numa mîncărur¹ făce//păi trebuie să
25ai butoăie cū...proști mar¹/proști mai era//

[Dar uncropul ăsta ce este ?]

ei ! de la masa mari/a dou [ε] duče și-î dă [k] știș oamini
cari...[ε]o dăruit/duče daru//atunș la uncropo-ala//

[Ce se făcea la uncrop ?]

¹Se adresează subiectului Ion Mocanu, care asistă la înregistra-
re.

tot așa/jucau/steteu la masă/cintau/jucau/asta e//

[Asta marți]

da/da dăruie¹ mirăsa//

[Asta marți.]

5 marț//

[Și luni cum făceai ?]

lun¹/lun¹ începe mas-sea mari//

[La apă să duce mireasa ?]

nu ! [...] cîn¹ vini¹ di la bis^oerică/stă^u mușă și iesă soacra...
0 m¹ă-sa nîr^u lui/iesă c^u-o tablă/și [k] dintîi le iesă c-ō șervet/
sau...sau o roke¹ dacā ară/cum...cum iera¹ la noi uobice¹lu//și-i
trăge¹ nuntru//pi¹ nîrli/pi¹ mireasa/da dentîi le dăde¹ cîte-ō pa^har
di rakiu//lu mirli/ș lu mireasa//ș-apăi i trăgă¹ nuntru//

ștefana ion mitru

5

șaptizăc și trei¹ de an¹

îs și puțin¹ cojocar

io^u ū di meseria¹ mca/îs și puțin¹ cojocar//așa că cîn¹ tăiem¹ f
mei de la gale/fi luom pelea/foarti frum^uos/il jupueem/fi dăn
sare/după ațee¹ il lăsăm o zi ș-o noapte/s stea¹ sare pelea/după
20 aea/după cî s-ă loat ga/partea de sari/uo lu [k] scoțen¹ la sari//
stă^u o zi la șari/s-a uscat/de-acolo/dacā cînd i¹ neșsar s-o pu¹
la argășeală//ai p^us-o la argășeală/întîi...prima dată/tre^b s-o
spel¹//o fae¹ paket/o duj¹ la dunăre/sau la riu unde...ai un¹ riu
mai aproape/o duj¹ la riu/o spel¹/foarte frum^uos/ș-o-adi¹c acasă//
25 acasă ai cădă/mari/dacā ai/dacā nu mai mîcă/și pu¹ i ia...pîn¹ la
zece/dozăzes/triizeș/cinzej/după cit/după cîte pe¹ ai/și după
cîtă mărime ari cădă//le spel¹ frum^uos/le pu¹...^uo peli/și-i pu¹

0_stra^d di tărițe//după aea iară...mai pui o peli/iî mai pui un
 alt/stra di tărițe/și pină cîn termin' peili/la fiicari-i pui
 cite-ū stra^d di tărițe//după asta la fiicari zi/uo-ntorj di doc
 uor¹/câ ea sâ arde/sqarle-i paternic/și ea o-neâlzești/și sâ
 5 ardi//și-i cadî lina/și nu mai faș nimica//dacă n-o ūntorj la
 timp//așa eă...ea trebuie-ntoarsă/ca sâ nu-i i peardă lina pelea//
 după ôi zili/sau uob zili/dacă-i timpu călduros/in cînj zili/
 șasă/êel tîrziu/ea s-a argăsit//î uob zili/sau doșpi zili/cînd
 fi frig/atunêa iară s-argăsaști...//uo scoz di la argășalâ/o-n-
 10 tîns fșarti frumos/câ sî-ș ia formatū /întînsă/și uo-ntrebuințaz
 cînd fi vini timpu//

cîn e-a venit timpu/o rad/o nalbeș^t cū prav di var/așa-i spu-
 ne cretă/uo nalbeș^t/fșarti frumos/o faș pieptar/sau căculă/sau
 coj^uoc/

15 [Cum, cum faci ?]

p¹ieptaru îl croieșt¹/o-ntîns p¹elea î lung/î lat/și dup-așa
 ...fi îei măsura p¹ieptarului/i-ai lua măsura peptarului/¹ dai i
 lungimea/dasă are pelea lungimi/bini/dasă nu/o mai înădeșt¹/mai
 înădej dim bueșz/di coloz/di coloz/ș-o mai înădeș/și faê lucru cum/
 20 cum trebui//și...după êe s-a terminat eroitu/dacă ai meșină/bini/
 dacă nu/o faj dim pînză/după starea uemului/dacă ari...poftă di
 meșină/îi faș ș cu meșină/ș dacă ai meșină/dacă nu/il faj dim
 pînză/așa cum s-află.../cam asta ar fi//

[Opineile cum se fac ?]

25 uopinçili...devin dim peli di p^uorc/sau dim peli di vită fă-
 cuti//ieli...vita cînd-oi tălat-o/trebe tot așa sârată/și pus um
 prav di peatră vinată//ca sâ fiie mai trăinică/și sâ totodată s
 sâ zvintă//ea/punîndă-i peatră vinată/ea sâ zvintă//s-a zvintat/
 o pui la șari puțin/s-a zvintat/de-acol-o pui la uscat/im pod/or
 30 undi într-o magazie undeva/și tai di ia bucăț.../lățimea di

trei^j di c^{en}timetri/și...pi^oru cit iⁱ di lung/treișcⁱna/patruzăc/
 să ia să face mai lungă/din cauză/că ia vine ș la vîrf/ș la căl-
 efi/vine mai i lungă ceva//și croit-o/i-ai dad gaur^t foarte fru-
 mes/cu sulă iⁱ fae încrețiturli/ō-n [k] și dup-așa...o fac...după
 5 fiiecare pi^or/unⁱ pi^or^u mai mare/altu mai mic/o faj după pi^or/
 și...dai formatu la calapot/ai um mic calapot așa/iⁱ dai formatu/
 o șee^{ne}șt^t/ș-a do^oa zi/o iei lă...lă purtat//ș-o port^t pină să
 rupi//după țe s-a rupt/iar fae albă pereke/tot din a^oșeaș pele//

mecănu iⁱ iⁱlii
 patruzășipătru [de ani]

10

pfinea

pfinea cîn ni pregătim pentru pine/ea să facim pini/ra^oem
 oparcă așa/cum a spus dînsa //facem u...așa um pum di făină/pu-
 nim într-o eratiță/dup^ă a^oșea luăm turtișoare-așa/să num^t ești/fă-
 15 cute din i spumă di v^vin.../și...turtișoarele-este^a noi le pregă-
 tim toșma/măi mult//cînd i ferbi vinu/lom spumă din așa/și mes-
 ticăm cu făină di porum^b//și după a^oșea...punem așa pi o măsă/
 frum^ues/intr-o cameră la-ntunerec/nū la soare/sau lă cameră fer-
 binti/sau pi s^uobă/ca să le coaceⁿ cuⁿ să spunem/așa s să usu^oțe i
 20 voie//e^ă atun^e iesă bune/și nu le iesă tăriia di...ielⁱ//și
 le-ave^u/le punem într-un săculeț așa/sau un coșuleț/și le punem
 im p^uod/la păstrare/sau într-o cameră uscată undi...nū intră ude^a-
 lă/nū intră nimic//să stea păstrate//ș cîn ne trebuiești lom trei
 sau patru bucăz din alea/și pūnia...im pūnu c^ela di făină/intiⁱ
 25 pri. [k] uepărim făin-așa c-um pig di apă caldă/ș-o lăsăⁿ s să ră-
 căseă/după țe s-a răcit/pūnim turtișoar^e le-alea/trei sau patru
 bucă^t/mesticăm bini/lăsăⁿ să dosp^ească/dup țe-a dospit/luom

†A asistat la înregistrarea informatoarei Pavel Nastasia.

și-ncăizim apă/ō crătiță/cit ni trebuiești di șasi kile/op kilii/
după cită piⁱni vrem să facem//și loș și mesticăm ap-șea cu făină/
bini bini/punim sari/potrivit-așa/o mină di sari/...dup-acēea lom
și punim ^uoparc-acēea//carē...plămăd^eetu care să spuni//il mesti-
5 cām bini/bini/bini/si iarășⁱ/punim un prav di făină deasupra/ū
strătuț așa suptiri/s-acoperim bine c-ū șerve^t/sau...uo cîrpă
curată/și lăsăm să doskască iară bini/pinea//dup-așa o frămîntăm
cîn^d a doskit/o frămîntăm bini/bini/bini/și...cu făină mai multă/
oa s să-ncroșă/ca să putem să facem...aluat-ōla/care facem piⁱ-
10 ngea//după c-a doskit eară...am văzu că răsare-așa frum^uos pinea/
l^uom/și facem bucățali-așa di aluat/lī sucim bini pi masă-șă/le
fațe rotundi frum^uos/și li punim iară la f^eel in i...formi/ā dacă
[k] sūnti/nu poa să aibă toată lumea formi/pin ā...crătițoare/-aș
știț/punim cu cîrpa/dup^ā acēea dăm f^uocu bini la s^uobă/ș cî am
15 potrivⁱd noi/că-i f^uocu oun/d^e-ajuns/av^eem cuptioare făcuti di/
care di peatră/cari di pămînt/după cē s-ā doskit/iarăș acolo/lă-
săm di răsari puțin pinea-șe-așa făcută...potrivită/o l^uo ș-o răs-
turnăm pe-o lepătă//ș-o băgăm la cuptor//așăzăm frum^uos pi vatră/
n^ee uităm așa/dacă-i f^uocu mari/sā n-o pirlim/sā n-o ardim/dacă
20 viden că s-a ramanit așa frum^uos/o lăsăm in pațe/pînă cē să coace/
o lăsăm tim de-o ^uoră//după ^uo uoră.../desigur...că știm că
pinea-i coaptă/luom ș-o scoatem frum^uos/o ștergim bini/o-așăzăm
iară pi masă/o-acoperim c-o cîrpă iară curată/ceva mai gr^uos/ivē-
lim/și șa să moșe/acolo/și să fațe/pinea distul di bună/și caldă/
25 și bună//s fiie acuma/ș-acuma āj mincă [!] o bucățⁱcă [!]/

mocanu ne maria
treizeș patru [de ani]

[Întîmplare]

aiîca la noi în sat/nu di mult/acuma pē...șaijdo¹.../anu
 șaijdoi așa// iera o fat-ati di m [ε] frumșasă/eu sâ spun/și voi-
 nică/și drăguță/s-o singură fat-a avumă-sa//și ea...dēsigur că
 5 dacā erā ținută mai bini/și maică-sa sâ uita cu patru uog la ea//
 unde-i cam poțea/acolo o duc^ea//nu-i prea bini-așā s-o duș [k]
 i¹ mai ții pi copil și cin scurt//nu-i bini kar așa sâ-i dai dru-
 mu//ioy dacā vreu i sar-asta la bal/și nu-i permis ea sâ mē duc/
 nu trebui sâ-i dai drumu//

10 iera uo ploaia/iera uo...u un sâ spun/tocmai sâ topșā zăpa-
 da-n timpu cēla//și curgā uo apă din toate p¹ărțile//și mē-sa-i
 spune:

"fa ! nu ne duceșā la bal/tu nu veș cē apă curge fa ? "
 iče/"ni-i frică"//

15 "e ! punim scara și trecē și to ne duceșā"//
 cin s-a dus și devreți la bal/nu pre^a erā apa așa mare//
 dereșua/eu sâ o un/c-așā u stani la noi//cin curge-apa/s spuni
 dere //și...

"fa ! " zice da...șai mama/cā puteșā sâ tr^eecin" zice//c-așā/

20 noi ne sî ducē o fatā singură la bal/duce eu veic-sa/cā...la
 noi/la țara/zēe că păzăști mē-sa și tata //pășșt un cin di
 iepur d cēt de fatā //și...cin^d eu zice:...put^eem mamā sâ
 trecēșā sa-i apa micușā"//zice-"i dereșua micā"//

"noi ai sâ tr^eecēșā"//pune-o sica scar-acolo/și trecē//

25 cin^d au stat i i la bal/afarā o-n opu sâ ploaie/māi țari s sâ
 topișcā zăpada/uo n^eegur-așā pinā-m pășin^t/cin dā sâ vinā-napoi/
 cē sâ vez/apa mare// "nai sâ tr^eecēșā"/tōt pi-undē-au trecut//in-
 șarcā unu/zēe i "da merge r^eepidi dereșau //nu trec/cā
 ni-i frică"//da ia māi îndrăznetā zice

54

"am să trec" zice// "lasă că am oîzme" zice "pînă la genunchi/ș-o
tree pînă apă"//

cîm a ajuns la mijlocu dereli/uo fură apă/și...uo ducă-n [ε]
apă/și o trîntește/îmediat într-o groapă/ș-a-n^oecat-o//

5 [Aceeași]

pîinea

10 Cernem...d-egzemplu dac-astăz ie...mercur^t și facem mîini// cî
nu po s-o coc...într-o zi/s-o plămă^{des}/puoz da...mai uș^uor [i]
Cernem făina/o ducem în casă/în bucătăria la căldură/și seara o
plămădim/facem uoparcă/cu turtișuari/plămădeală/și după-aea/după
ce-am făcut ă uoparca/o plămădim pi/plămădim pîinea//cu-apă căldă/
ș-o lăsăm di dospesți//pe-orm-o frămîntăm/lăsăm di cre^ești/și...
la s^uobă cu ea [i] o adunăm și...facem fuocu la s^uobă/și...o bă-
găm în sobă//

15 [Oparea cum e, din ce e făcută ?]

tó^d din făină//făină cu-apă feartă//opăreșt^t apa [k] făina
cu-apă feartă//

[Și crește ?]

păi crești că-î punem f...drojde//

20 [Și dacă n-ai drojdie ce-i pui ?]

drojde facen di casă/din f...spumă di viie//

[Cum ?]

cu făină di porumb//punem f drojdea/di la v^yen/cîm ferbi
v^yenu//lem drojdi/și facem ă/punem făină di porumb/o cernem ș-o
25punem/ș-o mesticăm bini di să-ngroașe//și după aceea/il lăsăm di
cr^ește puțen/și li facem rotunde-asa/și le batia/le punem pe u
fund/după-aea ele să usucă/și aș mai mul timp//

pavel nastasia
uoptișpe [ani]

879. CRIȘAN

(jud. Tulcea)

Culegere: 1971; GA, MC; transcriere: VN

pescăream...cu talien¹

- 5 io^u...pescăream...cu talien¹/cu vintiri/cu s¹etcă/și cu-ave/
 și nu cu [ɛ] puteam să cuprind într-o zi/țuțe scull-esteșă să le
 manipulez//az mă ducean la ave/la se^tcă/că ala ieră p¹este care să
 ...băga î uok/și să gîtuia//ș trebuia să-l scot/că dacă-l lăsam/
 mureșă//însă restu di scule/vintire/taliene/pi undi ieră apa bună/
 10 le lăsam/și la două zile mă duceam//și mă seulam...la..trei/acuma
 vara/la trei/că.../căldură și trebui cîd mai devreme să vii cu
 p¹estele/să-l aduc în condiție pruaspată//cîd mai pruaspată//cîd
 mai pruaspat//și zilni⁶/zilnig/ zilnic//în felu-asta lucrăm//
 pe-urmă...pă toamnă...să cam prostea pescuitu cu scull-esteșă/și
 15 făcăm nevod/o plasă mare e/nevod mare//cîș șase yament¹//doce bari
 mar¹/încă una rezervă pentru/de-a pune p¹estele-n ia/ș plecan la
 golur¹/numa la stuferi³/aia la golur¹/la apă limpidă//ș-acolo/
 s-adună/după ce dăde călduri mar¹ mai pă toamnă/apele scadeu/p¹es-
 tele să retrăga-n golur¹//ș-atunca noi cu plasa aia/cu mătula
 20 așă...trăge/înconjoară/...il stringem/il str [k]grămadem/il gră-
 madem/il grămadem/și...l-am [k] urmă aveam o t^uorbă lungă așă
 acolo//și cîș și strimtoră p¹estele de a¹iica/și el cîș și strim-
 toră/cîn...trăgan noi de-a¹iica-șă/iel...fuge tot în torba așă/și
 noi ridicăm/foarte frumės așă/după el/după el și/cu mincogu/și-m
 25 barca rezervă//dă-i/dă-i/dă-i/dă-i/prindeam bîn pește prindeam/
 fiicare zi făcăm o mișe de kilograme noi șase îinș¹/dă//iera mai
 pr^uost/cînd era toamna/frig//vînt rece/dimineața brumă/...dă ! și
 pă gol mai cu șamă/te [r] te prăjește vîntu/te [k] ș te frige
 șii//iera greu/da...greu pînă ne-nferbintam//pînă cînd pornei

te-nșurubai in i asta/șⁱ mai cu șamă cînd vedeai că iese și
 p¹este dōmne !/dispărea frigū-ăla do^ane/dispărea oboseala/asa-i
 eu să spun...vinatū-asta//sistemū-asta de vinat//ș-asa e/sistem
 de vînatōare//iera și dă/trăgeam de eles/ieram și tiner^t/acuma
 5 n-aj mai face treaba asta//cā numai merge [!]/nij n-am ekilibru-a-
 la bun ințeles//

[Cum pescuiai cu avele ?]

cu-avele ?//cu-avele pescuiam doi ¹inș^t in [k] pā bārcā/tot
 pā gol//aruncam/făcam o[ε]on cîrlig asa/la capăt unde-aruncam pri-
 10 ma datā/aveam o...cātrunā.../cātrunā/și...juos/o petricică//pe-
 tricica ajungā la funt/cātruna stătea deasupra/ca să avem seanu//
 s-ō vedem//și^t făcēm on cot asā... /frumos//ș pe-ō^rmā aruncam/in
 linie dreaptā/ș cîn ajungem la captū-ălant/iar făcēm un colțșor
 asa acole/tot asa/ș-acolo altā cātrunā aveam//ș-apōi ¹ișeam/și mer-
 15 gām o distanță de doi trei sute de metri/unu trage la rami/și unu
 cu doi bețe bati-n bārcā²/hodoroģala//la hodoroģalā/pac/pac/pac/
 și-n bārcā asa/ș-asa/traca traca/și-n colo³/și-ncoace³/ș-apropi-
 du-ni/ș-apropindu-ni/ș p-ō^rm-o pā lingā ia/și-ncolo/și-napoi//și^t
 p¹estile ruģea/și sā-nșurca/in ave-acolo^așā//care venea/dădea i
 20 ave-acol^o/sā-nșurca//ș-atunș vineam la un capăt/foarte frumos/des-
 curcam/descurcam/scotșam și descurcam/scotșam și descurcam/...pînă
 terminā la captū ālān^t//¹ișeam din hodoroģala unde-am hodoroģit/
 numai/ajungem mai departe/c-aiiēa iera hodoroģalā de-acuma peste-
 le iera fugit pā-acolo//menșam i ālți/māi departe/sā iārā...făcām
 25//ș ne-nșălzeam//da iera gātā pā rame/ingeta/știi tu asta asta
 cînd e frig//

[Și iarna cum pescuieți ?]

¹ Gest: cu mina de jur împrejurul lui.

² Bate cu picioarele în podea

³ Gest: în toate direcțiile.

iar na pă gață//tot cu matula cū...nevodă-asta/plasa asta mare
 //prima dată ne duțem...măsurăm locu//măi | cam asta ar fi de-aici
 // un kilometru//aii băgăm/s-acolo scoatem//am...făcut o [k] o
 cōpcă patravă/asa mare/am răsturnat sânișii cu... plasa nătră-a-
 5 culo/că ia-i îngetată//ca să să dijgețe//și unu placă...de la
 cōpcă/de-aici-șă ia...la dreapta...zețe cōpcă/o sūtă de metri//
 și mășară/di zețe-și zețe metri/inșeamnă/și restu dilantî cinî/
 cu...cū lomurî sparțe gața//tălem/s rācē cōpcă imprejur/un kilo-
 metru lungime/doi sute lățime/și după ce-am ajuns înapoi iar
 10 aici-șă ia/apoi băgăm sub gața niște lețurî lungî așa cam di ze-
 ce/unșprăzâși metri ca s-ajungă di la cōpcă la cōpcă/și din urmă
 mă s-agată Ńo funiută subțiri//subțiri/poă să fie-șă ca degetu/
 tot așa de v^o treizez di metri/și de ia s-agată pi urmă/una
 grosă//...care e legată deă de plasă/de [r] de nevod//și [ε]
 15 unu mină lețu-ala pi sub gața/impinge cu...[ε] o răscă/di lemn/că
 ala i sub gața așa/s-il impinge-șă/și...de la cōpcă/cōpcă-n
 așa-și^d în cōpcă-n cōpcă/in cōpcă/și el merge//ala merge/merge
 trei patru cōpcă/și pe urmă după ce l-ă minat/apuă ațșșar-șă di
 la iel/o scoțî...cu bătu-ala/o scoțî...și trag/pin să-ntindî...
 20 toată funi-șă/s cin s-a [k] ajunge-șă grosă/captu lă șă
 grosă/fl scoțî/s-apăi vin dilantî/și-l legă cu...șă niști și-
 urî//niști șiurî/o scindură aici la pat ca să [k] la spate ca
 să nu să...cūrșă-aici la...asta/funișă grosă/acolo...un lăntș-
 șor că...ingată și...gata...rupe/da lăntșșoru nu ștu ce/legată o
 25 bucățioă de lemn dă lăntșșoru-ale cu-o ață/s cin o vinit/tinid
 io intinș acolo/el cin a vinit/s cind a făcut așa/lăntșșoru-ala
 s-a-șvirtit cu...ața acolo/s-o-ntindî și-i potcovit la picșare/
 potcove//trap/trap/trap și/tragî...inapoi/șă-șpre/inapoi//
 unu de la altu/uneșorî și [r] și ș skimbă/tras pin la asta/și
 30 skimbă/unu trage/altu și skimbă/altu trage/s tot așa merge/merge

pîni-u capu-ăla/incol^o [k]/acolo tot așa cînd^d ajungem/...undi
 acogatem//o copcă/...jumătăte rătundă/s-aiică dreaptă//undi scoga-
 tem acol^o//s-acolo tot așa/unu cînd^d i-a vinit cu lețu-aiică/a
 scos im părțea așa/s-unu-m părțea așa/an scos/uni trag incolo
 5 funiili/s-ălți-ucolo/pin-a vinit capili...plăși//ă vinit pi la
 capili plăși//atunșa/...aveșam niște sufăne/tot niște gondereș-
 să/căre...de la capă tu di juos/ăl căre-i aseuțit/ăre un fer//...
 un fer așa/un cêrc//cu cêrcu-ăla prindi codola di juos/căre mer-
 ge pe pămint/o prindi/infingind așa și/cu cêrcu-ăla prindi/s pi
 10 su^b cêrcu-ăla merge toătă codola s cu plăsa/pin lă căpăt știș ?//
 ca să fișe pi pămint//cit [k] c-așa ci dăcă traș/ăl salț de la
 pămint/peștele s-adună/s tini pi pămint acolo/s cînd a ajunz
 de-acuma cum s-a strimtorăt/ăla de-acolo [ɣ] cum a-ntiș/a ajunș
 la gondere-acolo așa/capătu-ăla/de-acuma/atunșa sălță gondere-ă-
 15 leă sus/peșțili a fușit tot la torbă/...dă/așta trașe o singură
 toănă pă zi//pă găță//

anton grigore

șăizășăidoi de anș

porumbu

20 dăcă ar...tarlă lucrătă/apoi odată arind/pun și porumbu/il
 pun pă brăzdă/doo brăzde nu pun/a treiă pun//...doo brăzde nu
 pun/a treiă pun//dă dăcă-i tarlășua/ăle-nțelenită/apăi nu măș mer-
 ge//acolo trebui să fac cuiburș cu săpa/după ce ar...boroneșc nu
 ștu ce/săș...nu fac cuiburș cu săpa/pun cu călciu/....trănc¹ cu
 25 călciu/am aruncat/am astupăt/măi repidi știș/c-aiică-i luocu ni-
 sipos/nu-i...clisă din ăla bolovanș/tare/nu ștu ce/nisipo/și...
 porumbu răsăre/ [ɣ] cînd răsăre/ăla căre-i pus cu săpa/și [k] săș
 1Bate cu piciorul în podea.

cu calciu/păi trebî să stai di pază acolo di cor¹//cōri-l scoa-
 te-al naibilor//să...păzești//cum ieram înainte atunca avea tata
 vo zece copii acasă/avea pi cinē să trimeată ș-acolo/să/că zece
 am fost//și alți/și alți/acuma nu numai noi/ieram mult¹ atunc//și
 5 păzeam...pină mai s [k] creștea mărișor/creștea mărișor/hai/il
 luam la prășit/trăgeam o prăș [k] o primă prășă//ș-a. doilea oară
 îl umpleam/făcăm mușurșeie/și dai bōzdorovlea/cum a spus rusu/dă
 doamne sănătate//păzeam/cind iera de-acuma șocălăi/intră iar
 cor¹li/iar coroiă să...da/atunca cel puțin făceam șerdac/puneam pi
 10 șerdac/aveam am biē/grușă/lung/făcud din funiie/din...r¹estur¹ di
 funiie-acolo-așa/la captu-ăllant/subțire acolo/da/ci^d mai subțiri/
 mai subțiri/j la captu-ăla subțini [k] subțire-acolo/virfu iera
 făcut cu păr di cal/

[Harapnic ?]

15 arapnic da//ala să spușă șriē/când îl loveai și cind pocneā
 odată/ca dim pușcă [l] /nu kār ca dim pușcă/da tot...pocneā/
 veneam seara la dunăre cind/duminica mai cu seamă/hōra cîntā
 uite...aiē-așā le^{ra} /cîntā hōra/ș¹ noi veneam di [k] pi grind
 acolo-așā/e drōșe di copii [l]/ș ne punem...pi¹ flang așā cū...cū
 20 harabnicele/pe cind începem și ecōu vine-m părtea așta știi/crā
 prā prā prā pā/ [l] știi ēe sunā un ecōu așā/pocneam tot odatā
 știi la comandă//ș-ascultam ecōu//și aștia de-aiēa//"ia oite !"
 făceam un [k] făcea un haz/știi/pi urmă începea lei și cîntē hōra/
 ș noi ascultam//

25

[Același]

b^uorș pescăresc

cind aduce piēștīli/b^uorș pescăresc vrșau să vă spun//cu¹ face
 la noi peseari//cind s-aduce p¹ēștele/pruaspāt/șimediat āl l-ei/
 'Gent.

ăl curéř frum^uos di...soltⁱ/ăl spⁱelⁱ frumușⁱel/dup-ăga pui ciorba
 la fuoc/taⁱ c^eapă/pui cartof puțin/mă rog/s [ɛ] c^e mai tr^ebuie-acó-
 lo într-insu//și dá aⁱlea-ⁿ f^er^t/după c^e dá aⁱlea-ⁿ fert/pui pⁱes-
 te^{le}/acolo/ăl arun^e în...c^orba aⁱa/iⁱ pui s^are/iⁱ pui zarzavat/c^e
 5 tr^ebuⁱi/verd^eturⁱ dⁱn ăst^ea/marar/pătrun^jel/mă roc/ca la b^uoraș//
 așă/după c^e ferbe c^ăt soc^otⁱ c^ă-i g^ata/iⁱ tornⁱ uoțⁱet/iⁱ pui uo-
 tⁱet/ăl înăc^eřtⁱ/cu uoțⁱet/...și după așă...ăl sc^uoțⁱ pi^m [k] la
 m^asă/și-l serv^eřtⁱ/m^anin^etⁱ//pui pⁱes^te/salamur^a/cuⁿ s^a făc^e pe la
 noi/in farfurii/și m^anin^etⁱ//așă s^a făc^e la noi b^uorșu de pi^ește//

10 [Ce m^ancăruri mai faceți din pește ?]

mai făc^em pⁱes^te prăjit/și usc^at ăl făc^em așă prăjit usc^at/
 mai făc^em și cu su^os/iⁱ prăjim c^eapă cu buli^on/cu ăsta/și-l...
 iⁱ-l [k] p^une^m/și făc^em așă m^ancărică/da//dup-ăga mai făc^em pⁱes-
 te și marinat/in uoțⁱet/ferbem uoț^et cu-ăpă și cu pip^er negru și
 15 cu fuoⁱ de d^afin/șⁱ dup-ăga l-aș^ezăm pⁱes^te^{le} ănt^r-um b^uorc^an
 frum^uos/și-i turnăm s^usu-ăla/zeama aⁱa/deas^upra//da//ș-ăp^oi pi
 urm^a pos s^a serv^eřtⁱ/și pi^ește-o s^aptămⁱnă/și pi^ești d^ou^a/c^ă i^el
 nu s^a mai stric^a/da//kel nu s^a mai stric^a//și m^anin^etⁱ cⁱnd ^{tes}
 sl^ei^t/cⁱnd i^eřtⁱ flămⁱnd atun^j m^anin^etⁱ/da//dⁱm pⁱes^te//

20

bordei paraskiva
 șaizășitrei [de ani]

nunțli

ă ! la noi nunțli si-n^ece^au di [r] di joi//in^ece^au di joi
 fiⁱncă...făc^au colăci//joi s^a făc^a colăci p^ent^ru nuntă/s^a p^regă-
 25 t^eău//făc^au colas p^ent^ru nășⁱ/mă roc/p^ent^ru nuntăș/care-i poft^eău
 la nuntă/care-i poft^eău/ș-ăp^oi le făc^au un fel di colăc/si fac
 așă un fel de colăc in floric^ele/frum^uosⁱ//și la noi s^a sp^une

șiștî//piu vorba acuma a ieși/lă...rusească/șiștî să spună//da//
 colați pentru mireasă/altfel îi rache/ăștea pentru dar/pentru
 nuntăștî al fel îi rache//da//apă pe-ormă joi[ε] vineri seara să
 grămădesc fetele la mireasă/prigătesc și ghiranta/prigătez buke-
 5 tele/prigătesc petala care s-o gătească duminică/fetele/da//
 vine//dup-ăea sîmbătă//de-acuma sîmbătă să grămădesc/fetele
 care-s de-a nunți/băieți//iau muzicantu și duc/ [r] și duc la
 miri/si du cu mirile/cu tot/cu gramada așa/să duc la naș//da//
 aduce nașu de-acolo/de-acasă/al i-ă de-acasă/nașului i pune-acó-
 10 lo/i serveste c-un rakiu/cu ce are el acolo/le-m[ε]pune pe masă/
 ei i mă roc/ca la nuntă//ș-apă vin la [r] vin la mireasă/și ju-
 că...mărgele la noi să spună/mărgele//juacă mărgelle sîmbătă se-
 ră/tirziu pîn...cîd vrea/pînă pã la doosprezece/pi la unu/jucã
 înainte-ășă//dup-ăea să-mprăștiău/fiicare z ducau pe-acasă//pi ur-
 15 mă cînd duminică dimineața să sculău iar să grămădeau tot/toate
 fetele la...mireasă/vineau//îmbracă mireasa frumôs/o găteau ieie
 acolo cu ghirantă cū...petală/cum ieră înainte/că să pună pete-
 lă lungă/cu roki/ș-brăcau fetele/cu nașă/și nașă ieră cu ieie/
 da//o-mbrăcau/dup-ăea plecau la biserică/să cununău/ [r] să cu-
 20 nunău în biserică/dipi ce să cununău/vineau la mire cu tuoti/vi-
 neau la mire/și jucău nunta...puneă la masă/ii ospăta-ntăi/nun-
 tăși tot/cu-acolo isă și jucău/hora cum să jucă înainte/acuma
 nu mai iestî hora//jî jucău/și jucău pînă...duminică seară așa pe
 la...șop pi la noo/dup-ăea-ncepeă masa mare/vineau/ș-adunău...bă-
 25 trini/ș tineretu plecă//da//vineau bătrini ș s-adunău/ășă//puneă
 și la bătrînți masa/frumôs/ii ospăta-ntăi pi tuoti/după ăea [r]
 după ăea/vineau cu dărurți/ii dăruia/fiicare/pi fiicare nuntăș/ii
 dăruia/cū cite-un colăcel de-ala/și cite-o batistă/ce-aveau și
 acolo/puneă pe colac//da//uamini dăruia/ce-aveă de dăruit/tot/
 30 masa/la masa mare/si spună la noi...ăș/după ăea.../dipi ce

dăruiaŭ/mai mîncău îi/mai jucaŭ și/să-mprăștiiaŭ/si ducaŭ acasă/
 apăi de-acólo lun^t iar să grămădeau/vingău tot^t/iar la nuntă/la
 mire//aducaŭ fiicare dărur^t/cî si dăruiaŭscă mireasa//fiicare//bă
 aia o^o ligăn/ba aia o[ɛ]o pereke de farfuriⁱ ba/mă roc/că-aveau
 5 lei//aduca la mirăsă/și iar începea nunta/și iar mîncău/și
 beiaŭ/și petrecaŭ^mda//până seara târziu//să făcă cîte-o săptămi-
 nă nunta/dup-ăea...de-acólo lun^t/asa ma^r [k] lun^t iera//marz^t
 de-acúma s-adunau cî si făcă găinⁱli/să strîngă găin^t//apoi
 s-adunau iară la mirăs-acólo/la mire adică/nú la mirăsă/s-apoi
 10 aduca fiicare cîte-o găină/cîte asta/și făcaŭ iar b^uorj di
 găină/și mîncău și iar petrecaŭ/și tocmai atunș să termená nun-
 ta/pi mart//începea di juoi/și si termená mart//și uite-asa nun-
 ta să făcă la noi//

[Aceeasi]

vărsa dunărea

dacă vinea di colo de la deal dunărea vărsa//vărsa dunărea
 asta/pis^t to^d l^uocu/unde si te-ascunzⁱ ?/undi să ti duč^t ?/aiica
 ...am avut căsuța așe/ne-a dărămat-o/an dărămat-o/stă locu l^ote/
 a-nnăsipit l^uocu/să făcem alta/și n-am mai făcút//n-am mai putút
 20 să mai făcem//anu-asta iară dacă...tot ne gîndeam^c -anu asta si
 făcă/băietu-adica/că io nú mai fac//dă ! nu știu să vedem cîn
 ne-o ajuta dumnezeu//

[Dar cum a venit mare, noaptea ?]

da/ia la noi vine treptat/treptat așa vine/nu vine deodată/
 25 ca cup vine-ntre dealur^t/și vine puhoiu//nú//la noi vine treptat
 //trep^{ta}/cîte puțin/cîte puțin/nij nu baj di seamă cîn te-neacă//
 nij nu baj di seamă//dă//că ia vine treptat//nu vine deodată/că
 undi-s munt acolo si grămădește la vale deodată/bu[ɛ]bușește//da
1 Oitează.

lă noi trepta/și...stăteam și noi ba pi dimb/ba pim partea allen-
 tă/ba undi ierá mai nant//ne dućam dormeam/ci n-avei unde/in cá-
 sá sá dormi/aveam o sítá sea/da/n-erá fric ci sá dărimă/cá ierá
 uđá/apá ierá/călcai juos/in asta/și iisá apa//da//și zic "s-o
 5 dărimă ne[ξ] ne-omurá"//așá ci ne dućam și noi la școală aića/
 am dormit/că-ı nant/școală-ı tare/la noi aića/asta veke/care-a
 fost//și dormeam acolo seara//băieți geți dormeau aić/lotă-aića/
 făcuse om pat/cá ierá ba haină/ba pușor ierá/ba purcel ierá/și
 stăteu coto pi dimbu-ála acolo/și[ξ]nu puteau si lepede//stăteau/
 10 dormeau/au fócút um pat aića mare/didisupt ierá apă/și iiii dor-
 meau/da/dormeau pi pat//ce ierá sá facem/așá...//io n-am mai dus/
 cá io n-an stat/n-erá fricá/da iei o stat/nu ierá [k] n-avea ce
 sá facă/fiincá ierau lucrurı multe/și nu puteai sá le lıepezi//nu
 puteai//ce nu-ı lingá casa ıomuluı ?/ce nu ieste ?//c-unde sá le
 15 dućı ?/stăteau aića și păzeau//of ! tare-ı greu/tare greu ne-a
 pedepsit dumezeu cu-apa/tare,tare/anu trecut a fost//

[Aceeși]

ne ocupăm cu reparația bărcilor

noi in orce caz/aven de-a face cu pescari/tot tımpu//vı di-
 20 minęatá la șapte/și noi/fiiecare pescar vini/cuș sá spun i/ne ocu-
 păm cu reparația bărcilor știț/și/...cum i sizonu di primăvară/ș
 di tomnă/di vará știț j vreau sá spun i...vreau sá spun prima
 dată sezonu di primăvará la noi cum ieste/cu preęatitu bărci/
 pentru acumbii//așá//nu prigatim/bărći/aranjám/ca pescari sá poa
 25 sá plece in bunę condițiunı/in larg//si pescuiască/s-aducá pro-
 ducțiie cid mai mul la stat//da//p-ormă...avem tımpu prohibit
 ș-acuma fu [k] care-a fost in mai/prohibițiie...n-á fos pescari
 in baltá/in orce caz/noi am fost foarte ıocupatı/tot asta a fos o

pregătire pentru vară//campana di vară//[ε]cîñ si declanșază
 comp/cîteva zili//trebuia și-aiîca să...dăm îefort foartî...¹in-
 tens/ca să poa să facem...făță/mă rog//ca să poa să prigătească
 qamin¹ să plece tot în treaba lor//și mai îeste campana di toamă
 5 carē...urmeză să fiî pregătî/să nē pregătî n^uoi/in spîcial/ă...
 tot cu roarțe di munca/ca să putem să...le reparăm bîrjli la
 tim^p/s plece cu nevoade la...toamnă//la noi...asta [r] asta-î cup
 să spun/meserîga noas/care-î...putem să vă spunem...

[Cum se repară o barcă ?]

10 barca să s [l] are mai multe părțî/ [..]nū durzază/alta durzază
 mai mult/alta mai puțin/da în orce caz/să-ntîmplă dup-un an/sau
 mai puțin/incēpî să pu^{te} zească scîndura/crivăcî/care o ține pă
 ia/legătura//și...îe normal că pescaru/îel totu vrea să [r] să
 fiîe la punct știț ?/să n-aiîbă dificultățî/cînd pleacă-n larg/să
 15 atîngă di vrum pîruș^{te} an/ceva/s să ducă la fund//știț ?//șî¹ asta-î
 toată treaba//și bîrj la noi/sînt un¹î bune/sunt alte rele//la
 una scoțî cîte-o cirpeală în toată barca/că le alta căptuseștî
 bîrcă-ntreagă/întree fundu știț ? / [..]mă roc/noi facem tot posi-
 bilu oă să...putem face reparația/să fiîe corespunzătoare pentru
 20 pescarî//

[Și la urmă o dată cu... ?]

o dăm cū calafat/la pazurî/pazure unde-î la înkîeturî cup să
 spun/știț ?/pî-urmă să dă cu catran//deasupra/șî ia [r] ia face-o
 cōjă să prăjăște la soare/și înră p la apă/și nu mai cîrge//

25

trișcă vasele

pătruzec [de ani]

îo m-am mărîta la doozej de-ân¹

îo m-am mărîta la doozej de-ân¹//și me-am făcut întăî logodnă//

bin^e înțeles/a venit...logódnicu/a făcut vorbe/cu doi oámini/și pe-
 titor^t da/și atuncã i-a cîntat/i-am scos la tineret să cîntē lo-
 gódna//am sⁱervit tineretu/la bátrîn^t am pus masa/aparte/ș^t dup-áa
 am făcut nuntă//după doo lun^t di zilⁱ am făcut nuntă//nunta cum ?/
 5 a fost așa: sîmbătă siara mǎrgeli//...a cîntat/mǎrgeli pîn^a la
 doosrǎzēce nuapte/și pe-orm-a cîntat marșu//dup-áa...dimineața...
 ne-an scula^t/ne-am dus la bisⁱerică/m-a [k] au venit m-au îmbrăcăt/
 ne-am dus la bisⁱerică/ne-am cununat/di la bisⁱerică ne-an dus la
 sócri/ș-acolo-a cîntat//...până-ș siarǎ/pentru tineret //siara a
 10 pus masa mare/pentru fameliar^t//și-atuncã a-ncepú să dǎruiescǎ//
 pe la doosrǎzēce nuapte/a-ncepú să dǎruiescǎ/să joáce//...ce să
 mai zic !/[...]lun^t a-ncepút iar să vie/să dǎruiescǎ mirǎsa/ca-
 dour^t/și dup-áa iar a pus masa au/servit/s-au distrat/pînă seá-
 ra//

15 mǎrt^t/mǎrt^t/dimineața se scóalǎ/dacǎ mirǎsa a foz domnișoarǎ/
 n-a mai scós-o mǎrt^t/ca s sǎ ducǎ să frēce toate cazanele/ [!]
 dacǎ nu ierǎ domnișoarǎ o scoteá// [...]înainte așa ierǎ cǎ-i sco-
 teá toate ualle-astea/sa le frēce la malú dunǎri di fulingínǎ/ca
 s sǎ murdǎreaseǎ ia/ca sǎ-i ríie rușini cǎ di ce n-a foz domnișoa-
 20 rǎ [!]/după áa s-au îmbrăcăt remeile/cízva/s-au mascăt/ș-au
 plecǎ peș sat/la áeeia cǎre au ū..au jucǎ la nuntǎ/știț/á adunac
 gǎinile/au venit/au începú să le taie/sǎ le curețe/sǎ rǎcǎ cǎrbǎ/
 sǎ facǎ mîncǎre/ca sǎ puie iar din nou o mîncǎre/á...masa/ș-atuncã
 au duz barbați au [ε]ducǎ i...vin/remeiili cu gǎinili/ș punǎu masa
 25 serveǎu și/dǎnsu ierǎ pînǎ la doosrǎzēce nuapte iar//ș-asǎ s-a
 petrecút nunta//

trișcǎ victórea

treizeșiopt [de ani]

^t Termenul e sugerat de e persoanadin sat care asistǎ la înregistrare

1-a priș rurtună

[Te-a prins vreo rurtună ?]

pă mine nă m-a prins dă.../s-a-ntimplat un caz carē...f...
 5 ieră gata să [r] să și moară/un cetățean/un băea^t ténăr/numa ter-
 minase armata și.../iēste un gol/tricōzēr//și...1-a prins furtună/
 avea scule multe-m parcă/după [k] 1-a aruncat un val...de-apă-m
 bărcă/băgatu a luat dispolu/să verse apă/și când s-a dus să ēie
 dispolu/a vinit al doilea val și 1-a...răsturnat//avea se^tc/avea
 ...bagaje/că ā adorait în băitā//după..ce 1-a răsturnat/iel i...
 10 ș-a dat seama că are scule în valoare...mare//ș-a luat [k] a bă-
 tūt un cuōlic/...ș-a legat i...un capă^d de scule de c^uōlic//după
 cē/a legat cuōlicu/a vru să iasă la mal//a bătut c^uōlicu bine/a
 legat^t scullī/bărcă a lăsat/ș-a vru^t să iasă la mal/în cizai cum
 ieră/cizmele-ș fuarte grele/cin să umflă cu-apă/și n-ā reușit/
 15 s-a-nt^uorz napoi la bărcă/ș-a-ncepu să țipi//ieră irate-su//da e^l
 eră în al gol/și ieră distanță mare/n-ā auit/și după un tim^b de
 ...o oră și ceva/o^uoră și un sfert/o oră jumătate/a ajuns coșu-
 lețu băgātului în golu în care se află iras-su/și āsta cin a văzu
 că...coșulețu/și-a dat seama că s-a-ntimplat ceva cu...^{cu} fra-
 20 ti-su//mai mic//după cē...a dat și iel bagajeli tot [k] uate jos
 în [k] dim bărcă/ca să fiie barca mai ușară/să meargă mai repede/
 a luat i [k] s-a puz la ramē și/a luat-o spre l^uocu unde știa că
 au scule/c-āmindoi pescuisu//și...după...cē-a [k] a plecat/cind a
 pă gol i să [k] la mijlocu gólului i se rupe și...lu āsta/ramē//
 25 după cē i s-a rupt rama/s-a puz la vislă/la c singurā vislă/și
 ā ajuns//cind a ajuns la/iel de-acuma ieră ca și m^uort//1-a pus
 în bărcă/după cē 1-a pus în bărcă/1-a dus la o sondă/iēste o son-
 dă pă...dunărea veker/ș-acolo/muncitori de-acolo 1-au [k] i-au făcu
 frēcție cu spirt i-au/1-au încal [k] au încalzi camera și/băgatu

s-a [k] și-a revenit//da/nu mai are nici-o defecțiune/nu nimic//
 apostol cornel
 doozej de-ani

880. AGIGHIOL

5

(com.Valea Nucarilor, jud. Tulcea)

Culegere: 1972: AH, FL, VN, RP; transcriere: FL

cin vinea timpu armanului

făcăm plugărie/aveam zece hectare io care doosprece h hectare
 de la parint care ierau omade/si...cin vinea timpu armanului
 10 aveam mașina de secerat/ o inoșinte// eceram/ to timpu o lună de z¹-
 10 dit trebușă de secerat/ și de-acolo/ termenam seșera/punșam [k]
 vineam acasă/aram armanu cum sa...il aram/ii boronșam și-i băteam
 cu cai/aveam butușe de piatș/intr-um iel care-ș...nu știu da...
 poate să-i videt/butușe de piatș/

15

[Îl mai ai ?]

ieste/și-acum//butușe de piatră/și punșam și-l băteam/punșam
 pușine paie pă iel și-i băteam/pină cin să făcă ca pèleș/ca palma//
 ș-atușș punșam caru/făcăm car mare/așă de...[ε] iș spunșam/car mare
 făcăm/și capiș/ierau pă cimp capiș/ducăm si-ncărcăm de la cimp/adu-
 20 șăm pă arie doo care trei după iera pă...arman așă-ș spunșam noi/
 ș-apă-l băteam/punșam cai și-l băteam/[ε] scotșam toșbele/aveam o
 plășă făcu

[Ce băgai in mijlocu armanului ?]

um par/punșam um par/par așă-ș spunșam/păru de arman așă-ș
 25 spunșam/ș-apci legăm o funie de a [k] de cai/ș-apu cai mergău de
 jur imprejur pină sa-șvirteșă funia pină la...la cai//de-acolo

întorcăm cai invers/să dezvăluia funia iar/să dezvăluia-aprejur/
 și iară...la margine dădea/și iar să batea//după ce mergea zece/
 după cum iera făcute pailele cu să făcăm/le puneam și le/le luam
 cu iebău/um fel de iebălt/și le luam/și le strîngam și le căram
 5 la/aveam un ietac/targă îi mai spunea/la noi ietac îi spunea//
 și-l luam și-l duceam la...la scirtă și.../le duceam acolo/p-urmă
 boabele după ce le luam/le luam la iebălușă/cu-o altă iebălușă mi-
 că le-arușam și le...le curățam/le scoteam prin vînt//după aia/i
 le luam și le puneam î...la plasă/s făca o plasă cum îi de pește/
 10 și...c-un băț lung/întorcăm/le curățam și le făcăm cam cum ieșe
 acuma curate de la batoză/stii//ieșea și mai bune și mai rele stii/
 după cum iera//le luam și le băgam la magaziie//

gerge pe bălanuță
 șaptezeșisase de ani

15

îinu

[Dar in ai lucrat ?]

dă//și îinu o lucră to părinți/

[Cum se lucra ?]

tot în [k] tot așa dugit/tot ca cînipa//tot așa/tot așa/il
 20 lua și-l î zmulgă/ăla nu să cosa/il zmulgă și-l făcea așa mărun-
 kei/mărunki/s-apoi il duca la dugit/tot așa la gól/și-l pune și-l
 pripone cu...niște părușcan¹ acolo/c-alminterga il fură apa/și...
 pune așa deasupra niște creng și-l lăsa la pămînt acolo/și apa pe
 deasupra/asă-î plăcă//și-l lăsa zece zile să duga/ăla mai timp [k]
 25 mai greu să duga/și pă urmă l-duce și tot așa l-usca/și-l pune
 tot așa la meliță-l bate//ave meliță așa/asă di lemn făcută/asă
 di lungă iera //s-ave o clapă deasupra/il viră acolo șumușagu-ăla/

¹Gest.

ș-apoi cîm începea așa a bate/apăi sarea surcele de... tot paia
 ala sare și ramine numai ciltu-ala//și din ala să lucră/să lucră
 cămăși/făcei orșice di iel/ș făcei un lucru bun/sănătos lucru/
 asta-1//

5

sofia panai petcu
 Uobzâc [de ani]

și iel o murit cîm an dat în postu mare

o fost argat/ieram fimeie nevoiasă și ieu/ș-o fost argat/ș-o
 dornit la un f...ciert/avea o viie ōomu-ala/avea ciert/ș-avea o
 10 gîrlă așa pîn niijlocu vii//și ōomu-ala pusă să cîrlige d-estea de
 viie/de cumpără cîte doi lei hîru/hîru/ș-o răsădit acolo viie//să
 duce ōamini și fura ōlți/care să-ŋvatasă ŋoț/i-o furat vo cîti-
 va cîr [r] cîrlige de-acolo/iel să uită zice "mă/tu-î mama lui/
 uite ŋ-o luad di colo di colo"/le luă de-a rîndu așa/zice "să te
 15 puă să păzâjî disarâ/să păzâș să păzâș să-î păzâștî să videm nu-î
 prișz ?"//

s-o culcat cam pe margina gîrli-ai/da gîrle ieră așa di vum
 metru poate mai bine/cam mai ave și apă/și iel cu mantaua s-a cul-
 cat așa cam pe margina/că să prindă ŋoțu//și iel pi semne că l-o
 20 tras apa/iel numa c-o manta/ŋoaptea trașe corant//ș-o rîcît/o rî-
 cît io n-aș știut deloc ce are/vine acasă "mamă mă doare/mă doare
 niijlocu" și "mă doare niijlocu"//

"Ce ai mă băietē mă ?" ieră voinic/doozej de anî aveș/"Ce ai
 mă băietē ?"

25 "nu știu"//

il ieu și-l duc la doftor//intăi ieră premilitar făce pre-mi-
 litaria getu//l-an dus la doftor/cecărôiu/ieră un doftor/ave...

rază//l-am pus la doftor/n-o luat două sute de lei/razăle/rază cu
 vizită cu tot//și cînj l-o căutat acolo/șeram și iou cu iel/cînj
 l-o pus pă [ε] ¹imediat/ne-am uitat/doftorul-așa imblă/așa imblă pe
 răzele eiea cu deștele/șo mă uitam da nu...nu pricepem ce ie/décit
 5 tógma aiica sus lîngă beregată iera/puțin alb/incolo negru tot//
 ie așa/l-o scos ^{de}acolo de la raze și l-o dat/in sală/să să-abra-
 ce//șo an rămas cu iel/acolo/la raze/intuneric iera/tare//

"domnu doctur" zic "ce-i cu flăcău meu ?"//

"mătușică/flăcău matale/știi ce-i cînj ban¹ ?"/că cînj ban¹
 10 luai o alămie atunci/"ce-i cînj ban¹ ?"/

"da"/

"nic cînj ban¹ nu keltui cu iel/băiatu-i...plăminu...de atac/
 tiberculoză/și nu să-ndreaptă/și putrid tot înăuntru"//

"ce să-i mai fac ? să-i mai urmez iecție ? ce/atita am fos
 5 bolnav cu ala//

ce "deșaba-i iei/nu-i luă nimic/moare da mai durează//mai du-
 răză/iese boala asta" zice/"de șaptesprezece felur¹/iese de
 dozej de an¹/iese ³ de jumata de an/iese și di trei lun¹/iese și
 ...de șaptesprezece felur¹/nu să știe da"/zice "mai durează//dă
 20 scupă/varsă ?"

"nū"//

asă-i vinea parcă citeodă da n-am văzut sînge/ceva/nū//

zice "mai durează/da cînd o/cînd o hi de-o să moară"/zice/"a
 să deie niște sînge-afară/și cînd o da sîngele să știu c-atunș
 25 moare"//

asă/am vinit cu iel acasă/nu i-am mai luat getu doftorii/nu...
 ce că "dă-i să mănînce/să steje la odină/și să păzeș copii"//da nu
 i-am mai păzi deloc/tos la masă/doar avea strakina lui deoparte
 ș-o cănuță/da dacă dorna cum iera ^uobițeiu acolo/nu ca acuma
 30 fiiecare-ș crivat//de-a rîndu-aș/de-a rîndu//și mă gîndem și io/

o muri' o muri'/o trăi' o trăi'/cē să-î fac ? un să-l culc dacă n-avem unde ?//nu s-a-mplut deloc/nimerica nu s-a-mplut//s-o zăcut îel așa înc-ū an și vo...triî patru lunî/o zăcut//s-avem gîndaĉ/o căsă plină cu gîndaĉ//așă m-an dus îe s-am strîns vo doi sac de
 5 gîndaĉ [k] de frunză/s-arunc așa la gîndaĉ/aruncăm așa pî mesă/pî scaune/avem casa plină//și îel stăte cu mîinile-m buzunar și prive/"îa uîte-î mamă cum mîinĉă/îa uîte/îa uîte parcă plouă afară"//
 "păî"/zic/"îa uîte-s flămînz mamă"/zic "acūma" zic "mîinĉă"/taman lă-velgală acolo//și āla a făcut așa o dată //îo n-an luat sâ-
 10 ma/da aveam noră//hai îe o văzūt nūmadecîto fugîit și îel afară/aveam un gard de lemn/am stricat casele/aveam un gard așa dinaintea uși și/stetea așa îem scuipa/îem sâ ștergă/mai dēdēă cu mîinile pā seîndurle-elēa//
 "mamă" zîce "nica vasilē"/zîce "îa uîte"/
 "cē-î ?"

15 "niște sîngē"

"îi ?" cîn am îșit îo afară/m-am sperîet tot un sîngē îerā/
 "cē-î cu tine ?"/

"uîf ! nu mai pot/uîf ! nu mai pot"/

nōrî-mēa ēa zîce "mamā/noî an tras cu sōrā"/aveu și îei o fātă tot așa/zîce "an tras da a murît/tot așa da" zîce "dā digrabā/
 20 aî banî ?"

zîc "am"

"dā digrabā niște banî sâ mă duc repede la bācāniē sâ îeu o limonată [k] d-ēia/nū/o alāmîie"//

daū ū leu nūmadecîto dus și îe fug cā îerā aîc kar în cēn-
 25 tru unde-î podu āla/sā dūce și îe o alāmîie//o tăîet-o drept în dōo așa/"îe și sugē"//îem o sugē/îem îngîta/îem scuipa/pā loc î-o oprît sîngēle//î-o oprît/cū-alāmîia aîa î-o oprît//s-apāî a mai durāt/asta va sâ zîcā pe tîmpu...gîndaĉîlor dupā pāste/și îel

limba tusea.

o murit cîn an dat în postu mare/la doo săptămînă//

[Aceeși]

ș-am fugit dipă Țel

atunța cî/dac-ave o casă zîce că are avere mare//și Țo țeran
5 la tătă yitrig/ș-ave fiçort înșuraț/ș-ave rețe ave/și m-ō-ncîntat
așa neamurile lui/că "Ța uîțȚ cutari baiat ȚȚ bûn/Țe să stai să
munçestȚ tu la tăt-tu ăsta că nu-z dă avere nu-z dă ninic"//ȚȚ
drept că nu dă ninica/munçam așa//și m-o-ncîntat că ari casă/rămfi-
ni Țel în casă/ră [Ț] averi//ș-am fugit dipă Țel di tinără și Țaca
10 ō-am făcut//pă urmă m-am căit Țo/da...diğaba//

[Ai fugit ?]

am fugit/

[A, nu te-ai dus cu nuntă, ai fugit !]

nū/păȚ da/mă dăde de cînspreçe anȚ părințȚ/părinți țera ȚamenȚ
15 ȚospodarȚ/țera/da țeran nîcă//da mai ave fete/și Țo hai să m-arăt
Țo mai vițgază di Țeli/să fug înșintȚȚ/și ăsta-Ț//

[Dar fetele dumitale le-ai dat cu nuntă ?]

cu nuntă Țe-am dat/

[Pe toate ?]

20 Ța uîțȚ-o ăsta o fugit/de-aiȚca/

[Cum s-a întimplat ?]

ăsta cum umbla/un flăcău de [k] eȚ umblaȚ flăcăȚ mai multȚȚ dū-
pă diȚșȚ/ș-o vrut un flăcău s-o dau Țou/și Țe n-ō vrut dipă ăla//
"fă fată du-te dipă ăsta"/

25 "nū !"/imblaȚ flăcăȚ mai muis că țera mai frumoașă mai...acuma
s-o mai făcut și Țe mai urită ca minȚȚ//și așa/Țe façe/hai de m-o-Ț-
cîntat ș-am.../hai s-o logodim//Țo n-ăm vrut/nu vrșam și nu vrșam//
"mă ție care-s plăçe ?"

"ei ! uite ăsta-î mai ospodar"/tot ia ospodărie/la avere/"îi
 mai ospodar/și-î mai bun"/și ălant ieră dascăl/nia-m plăce coli-
 va mai tare [!]/ș-asa/ne-an găti să logodim/să logodim//ne-apucăm
 rațem pișcoturî vo baniță/pișcoturî/rațem mîncare/yin nu mai avem
 și mntuisâm/ne ducem cumpărăm și yin/ei ! vin neamurli/c-am o hîcă
 și la sabagiia alică/vin neamurli/grămădim/da io cu înimă-ndoită/
 nu-l vream și nu-l vream/ș nu-l vream/"de ce mă ?"/

"nu/nu ni-î la inimă/și nu..."/ie cîp să gînde că-î bun cînd
 poate/cine știe ?//

10 ei/asa ne-an culcat/ne-an gătit noi sarmalele/le-am pus noi
 acolo/dispre zîuă să ne sculam la treabă iar//ie să scolă zîce...

"hm !/știi ce gis an gisat leu ?"

"cș-ai gisat ?"/io parcă mă durea așa la înimă/logodnă dacă
 n-avem ni c coraj/ni c o vîte//zic "da cș-ai gisat ?"

15 "nu-l mai vreau/dă-l boali/nu-l mai vreau...cș/zîce "ia uite așa/
 așa/am gisat rău tari"//

și zic "io ț-an spus"/zic "cînd ai vrut/ai zis că te duc dipă
 iel/du-te"/tot logodită/adică nu să fugă nu ninic//asa"

20 "fa fată acuma c-ai făcut tu ?"/noi am vestit ȳameni/nirele
 de-acolo ave neamurî vestite de pi la sat/o vînit/o tăiet o capră
 [!]/o ȳaie c-o hi tăiet și i/gătise ȳamini mîncare//

s-o lînat de zîuă așa/ie fuge de-acasă/o fugit la o soră/o
 fugit acuma cî să-î fac io/"măi doamne/duci-vă și-î spunea cîneva
 că să gătesc ȳamini-acolo/[c] noi hai/că am neam mare"/zic "măniacă
 25 da" zic "ăia au kesat de pi la sate neamurle"//să duce o hîcă a me
 și cu bārba-su//cocăneș iî im poartă/iî și cîntătorî aveu/cîp să
 duce/cocăneș ia vîniț incoară"//zîce "ce fac ?"

"păi"/cș "ia uite/mîncare să vîrîm în sobă/c-o vînit surori [k]
 sori-meș/o vînit frati-meș/cutare"//

30 "păi știi că nireasa nu mai vrea/o fugit"//

174

"da unde ?"//

"nu ştim de ia/nu-î acasă"/"ei !/ca cîn-î-o ^uopărit cu apă
hărtă/ruşine mari//vinî nîrîlî şi cu diăvoru aiîş la minî/

"unde-î mariîa ?"

5 "nu ştiu"/

"unde/cuî sâ-m făcă ie treăba asta/ăoileò//ruşine/da cum aşă?
//mai gîni-î spuné di la-nôsepût/ai văzû că nu ie... «făcém şi
drégem» ş-acúma..."

"e ! dacă nu/îo ştiu/nu mai vré/nu mai vrăa/nîc nu ştiu

10 unde-î"//

s-o dus ş-o căutat ş-o găsit-o la o soră a me//o găsit-o/ó
adus-o aiîca acasă/"ei ! ce făcéz acúma ?"

"nu mai vreu/nu mai vreu/şi nu mai vreu"/

"păi trebuşă să-m făc aşă/să-n hí spus" zîce/"acúma nă-an gă-
15 tit/uîte neşmurî/mîncărurî..."

ie ! o tras o ruşine şi iel şi ia/asta s-o dus la ^horă
pînă-î sară/da iel getu o plecat la un sat străin să să-nsqare
de-a doîlea [i] şi n-o găsi nîrşasă ş-acólo [i]//

şi pâ urmă iea ş-o făcut ambiţia/o zîs aşă/că noi sarăc/da î
20 ierău mai ^uospodarî//zîce "ş-o făcut ambiţia cu minî" zîce/"da să
ştiie că" zîce "din drum o ieu/cu kelea/cu...cum o hí/cu pişqare-
le gqale/în cămaşă/da o ieu/tot im fac ambiţia ş-o ieu/ş-aşă n-o
făcút//a furat-o/a furat-o de-acasă/n-an ştiut/îo dornam//şi ia-
ca asta am păfi şi cu asta//da alelante toate logodite//toate lo-
25 godite/şase fete/numa asta o fugit//ş-o nimerit gîni/acúma trăiesc
îs ospodarî/iî bine//

[Aceeaşi]

ćuma

n-am văzút-o da-n₄ spuné părinți nōstri/cā vinǎa/spuné kār só-
 cru-néu c-aveú ^{uoi} i₁/și i₁ ierá [k] dornéu ĉobáni-așa pi
 ling-apropăpe di uoi ș-o vinit ćuma/ș-așá sâ scărkiná /așá făcá/sâ
 scărkiná-n cap//urítá făcútá ćuma/urítá tări//da sâ n-o hí zădărít/
 s₁ suia-m pod/suie [k] cum ierá pe timpurle elea nu ierá casá ca
 acuma//sâ făcú casále da lăsa tinda așá/fără pod/așá di prost[†]
 ierá//făcú o casá acólo cum o da dumnezú/și restu zidít/da im
 pod nú//și s₁ suie-m pod/ćuma/și dideá tot jos dǎ-acólo//dedé ĉe
 w [k] ĉi găsá/tot arunčá jos/și dac-o zădăré₁ dǎ-o...te dūcú₁ di
 dăde₁ intr-inșa/mureá//mureáu fime₁ fatá ĉi ierá/^{uom}il atingé și
 mure₁/di ćumá//iaca asta am auzít//părinți nōstri-o văzút/da io
 n-am văzút/da ni spunǎ/cá di ćumá o [k] și mureáu/mureáu cum...
 z^{ca} cá úmblá ćuma/sca "ia úite s₁ suie-m pod"/ierá fricá/nu sâ du-
 s₁ ĉe nimerǎ/dedéá dim pod tot da s-o hí lasát așá sâ úmble ćuma//
 ĉi făcú/și ^{uoi} dacá scăpá la ^{uoi} le ^{uomora}il lăsa sâ nu-l zădă-
 rásčá//

[Cum era ciuma ?]

o fime₁ ĉicá urítá tare/displetítá/ zdrențu₁șasá/urítá tare
 20 ierá/io n-am văzút/da spuné zicé kār sócru-meú c-o văzút-o/o vă-
 zút-o la ^{uoi}/o văzút-o la ^{uoi}/și urítá fime₁ ierá//

[Aceeși]

armanu

acuma armanu a₁iĉa la noi/sâ făcá in felu următor: bâteám o
 25 fațare de teren/o curățám cu sápa/pi úrná carám apă ș-o udám/și
 cu căruța cu căruța il bâteám/pină sâ bâteá ga/știț/sâ făcá tare

[†]Gest.

terenu-ala //p-urma aruncam paii piste dinu si iel tinea paiile
 elga asa pina cin vedeam noi ca sa treieram griu sau secara 6-avram/
 secara/asta iera/griu [k] secara si horz asta iera la noi inainte
 //pina de horz/si secara/majoritatea//

5 il coseam/cu coasa coseam/manual/cu coasa/nu mai legam nis
 snopt/[E] mai[E]incorde a vinit cu snopt/legam snopt/porecacie-l fa-
 cam asa/si incarcam in car l-aducam/il trinteam pa fata aia de ar-
 man/asa-l spungeam noi inainte/si luam o bucată de piatra/coplita/
 pungam i [k] niște raliu asa avra ia/niște [k] cum ar fi o [E] cum
 10iecplic ie/o rotata cu gintu din aia sti/si ala vinga si scopa di
 unu altu/unu i altu/...si iel.../oboseam si cai tota ziua ca tre-
 buia sa-l batem/stii/si pina-l ruppe toate episele elga//cin vi-
 dam ca...nu mai are deasupra il intorcem/opream cai/il intorcem
 cu furca pa partea alanta ca sa...il batem bine//dupa ce-l batgam
 15bine/scotgam cai-afara/si/i luam un rind de paii/ca vedeam noi ca/
 iera ce-l luam u rind de paii cu-o ieba/ca ieray iebalt din alga
 mar mari asa//luam paiile elga/dupa aia/mai bagam iar cai/pina
 cind ajungam jos/de ramineau numai boabele si plava/pena/ma rog
 ci iera acolo arman//si iar stringam gramada cu pingatpore iera/o
 20scindura asa/s-o impingam de colo/de colo/alti cu matura di urma-l
 facam gramada si/cu niște iebalust mai mic/cu colt/cu coada ca fur-
 ca asa/si-l aruncam in vint/cin batga vintu/il lua vintu/plava si
 ...prafu se duca vint/si boabele ramineau curate/bine nu isa
 dintr-o data/trebuia sa...sa-l mus pe tota armanu-ala/dintr-o par-
 25te-n alta/din alta-alta/pina isa curat//trebuia sa-l scot curat//

caraienake te kirica
 patruzesidol [de ani]

!Bate in masa.

turtișoare/plăcinte/bulgur

[Cum faceți piinea ?]

cum făcēm ? uîte-așă/avem turtișoare noi și spunem/turtișoare
le făcēm dî...must dî-ăsta/acuma o țeit mustu-ăsta iz bune țare//
smustu cîn dă să fiarbă/punem făină dî-ăsta dî malai/făină dî
popușoi noi și zicēm/ș-șpoi o punem acolo/ș-o frămintăm/o mai lă-
săm așa ca vro dco trei ore să mai stēie/și p-urmă le lom și le
făcēm așa/le făcēm micuțe-așă/turtișoare/ci dacă le string așa
sau micuțe/și le lasă să usuce//și pi urmă/černă făina/încăl-
zeștă apă/d pă cę-așă încălzit apă/pui patru turtișoare d-ēlea/sau
cînē/și...plămădeștă/rač cu făina căld [k] apă călduță să hiie
să nu fiie fherbinte/citegată făcim hoparcă/da acuma-ș mai bine/că
și vara/faē numai cu turtișoare d-ēlea//și...plămădeștă/cind i vez
că dę-acuma dospēște/pui ș-o frămint cu mīnile-așă²/o frămint/
p-urm-o adună/rupă așa cite-o porțiune de aluat de āla/faē gogoni-
că așă/il pui în kitar/avem kitare [i]/și bag în kitar acolo/bag
în sobă/o scot/o mănincă/asta-ș//

[Turtișoarele astea se păstrează mai mult timp ?]

dă/stay și-un an de zile/

20 [Așa cu must ?]

uîte-așă cu must/dacă să usucă stay și-un an de zile//le ții
la loc uscāt/să nu le ții pe la umizală/să mučezăscă/sau să să-n-
timple fel de fel de necazur/și stay și-un an de zile//decit da-
că faē din āslante/nū cu must/nu pręa stay āstea/nu pręa dospēște
25 piinea/dacă să-nvekēse/da āstea cu yin/un an de zile țin//șo de
ānu trecut am avut pină ānu āsta/pin la vin//țare sun bune/uîte/
voi tot cu must az făcūt³ /țare bune/și nic nu s-acrește pinęa/
tot ș-o mănincă//

¹Gest cu palmele.

²Gest.

³Se adresează gazdei care asistă la înregistrare.

[Și din făină ce mai faceți ?]

plăcintă făcăm/cozonac făcăm/cornulețe/nu prea sîntem așa pri-
ceput/cu c-am apucad din naînte/la Horaș să face torturî/kécurî/
nu știu cum să zice/numai s-aud da nu știu/n-am văzut//tot aveam
50-vătătoare pînă gazdă/și făcăm/"da garită să fac kéc"/c-o mai hi și
ala kéc/să-nkagă laptele/cē-i/îo zicăm că-i kag din ala de-nkagat [!]

[Plăcinta cum o faceți ?]

plăcinta/făcăm aluatu/intindim foile-așa suptiri/lē lăsăm un
pic și să svînt/le punem așa pe niște ziare așa să să svînt/după
10 cē s-au zvîntat/pui brînză/brînză dacă vrei s-o fac cu uouă și ai/
bine/dacă nu iz merge și fără uouă//și...intorc foia [k] foaia așa
frumoa/o adun așa mai crețșoră/o tai/pesmeței/pesmeței/ung tăva
cu untură/și pui acolo/și...dacă ai smintină îi pui deasupra/dacă
20 ai o smintină și fără smintină//așa să face//

15 [Și cu ce mai umpleți plăcinta ?]

cu ivără/nu-ți spun dovleac că dacă îo așa am apucat ivără//
ivără avem în grădină aiica/cresc așa marî/și p-urmă le răzui
cu răzuitoarea/am răzuitoarea-așa și le răzui/și p-urmă îeu și pun
zahăr î iel/î iele/mestic așa să dulcască binișor/și fac [k] in-
20 tind foaia/pun î d-eia/ivără d-eia/s-o fac sul așa/val așa/și iar
o tai pesmețî s-o pun/cu untură sau ulei/cē ai/așa făcăm//[...]

[Și bulgur făceți ?]

da cūm l oleō l tare bun țeră bulguru//îo kar ș-acūma zic că
de cē s-a desființat bulguru/să-l prind p-ala/nu-ș cē-l fac//

25 [Cum se făcea bulgurul ?]

țeră bun tare//

uite grîu/il luaî și-l vinturî sau l-alegî/da-l vinturam că
nu prea...da că-i grîu de la...adus curat/și-l dușam la rîșniță/și-l
răcăm așa mai măscăcel/așa să hîie/nū kar mărūn tare kar ca făina//
30 și-l spalăm în două triș ape îșă plevușoara aia toată/și punșă
gest.

tăia¹ dumată/tăia¹ kiper/tăia¹ de toate-acolo/dac-ave¹ și carne
pune¹/dacă nu numa așa su bulguraș/și...făcăm sarmăluțe sau kiper
umplut/și mîncăm/ne-am făcut mar¹/da//

acuma ^uorezu-ăsta n-are/nîia-m pare ^{ca}.../fi bun ș-ăsta da
5 tot mai trebe cît-oleacă de bulgur/parcă nîia-m pare că al gust
are//

croitoru gafița
pătruzêc [de ani]

la vilvára

10 păi mama de multe ^uor¹/la vilvára/pune¹ cite-o baligă/mama o
baligă pune¹/cite-o baligă de vacă/o lipșă așa la...la dam/la graj
cum zicet¹ dumneavoastră/la dam/o lipșă așa de perete și cîn te
doare ur¹ekă/cîn astea/zicē că-î năjit//și ia cite-o bucățică
de baligă d-eia/ș-o aprinde/ș¹ ia să [ș] p-urmă după ce vede că
15 s-aprindē baliga arde/o stingē și iēsă numa un pic de fum//ș-ăpoi
ia și te discintă/acolo la ureka eia/și pune fumu-ala întră pî
ureke//și sâ-ndreaptă mult¹ copi¹ de...de baliga aia de la vil-
vára//așa am apucat/că mama mea făce/de năjit/cîn te doare ureki-
le//da acuma ieste tratament/insinte ce iera.../numaidecit cu/
20 d-estea de...bătrineș¹ făcău//

[Ce mai făceau bătrînii cînd erau copii bolnavi ?]

ei ! șe făcău ?/uite-asa pune¹ău căldur¹/pune¹ău...discintă de
bagiță/discintă de...bagiță/cîn a¹ diariie//acuma te duce la
spital/da atunca nu/mama mea kar știie sâ discinte//pune¹ău mōc
25 linguri¹/lingur¹ d-estea de lemn/nu d-estea de.../și nōc fire de
paie de la mătură/bete d-elea de la mătură/și cu neri d-eia
bună-ntr-un păhărel și discintă ea/știie ea un discintic//și cu

niști perî d-estea/da perî vek/perî s-ai vek//și pune și discintă
 acolo/și p-urmă-l lua și...il puneă pe copil așa cu fundulețu-așă /
 că...perili-elă-s fierte/caldute/și-l puneă așa cu fundulețu-așă
 tot la căun acolo așa/ave un căun ispre pentru așa ceva/și-î vineă
 5 căldur¹ acolo la fundulețu-ăla/și...cu discinticu ăla/sa-ndreptau/
 ce le făcă/nu știu//

[Aceeși]

la păpăruvă

răcăm la păpăruvă//nu știț ce-î păpuruva ?
 10 adunam frunze d-estea de ștegiie/marișqarq-așă/d-elă care
 zicăm care-s mai mar¹/le-șșiram toate cu ață//ș-alta le lua și le
 puneă așa toate pe...pe mini//puneă așa o rind de asta/le cosqă
 pā rokiie/rar așa/le-șșaila/iară mai jos/iar mai însaila/iară mai
 jos/iară mai...//și mă făcă toată o ștegiie de-eia/să numea pă-
 15 păruva p^u [i]//și...să făcau cite șase fete sau cînc fete/i ori^{ce}
 caz mai micute nu kar d-estea mar¹//și alga luau/una lua o gală
 d-estea de pămînt/ca să i să deie zmintîna/una lua sticlă ca să i
 să deie ulei/una luă o torbă să deie făină/ș-apăi te ducei și ju-
 cai păpăruva acolo/și rimeia cit jucai iz dădeau//iz dădea ulei/
 20 iz dădea făină/iz dădea...zmintîna//de dūcei acasă și făcau...
 gismane//gismanile cuș să făcau ? puneai...laptele asta care țî-l
 dădea se numea kișleag//apăi il luai și puneai kișleagu ala
 într-o cratiță/puneai făină/o șerneaș ș-o puneai acolo/și-l băteai
 așa ca cum fac malangita//molicel așa/și-l luai și pui în tava//
 25 tavaia o ungai/toate tăvălile/și făcăm multe tăvăl¹ d-elă/făcăm
 cite șapte^u opt tăvăl¹/să-î saturam pî tot că-î la păpăruvă//și
 făcăm [k] puneam acolo tot/și pî urmă luam și stropeam așa cu
 untură/pe deasupra/și puneam zmintîna//le bagam în sobă/și le
¹Gest.

scotgám și taiám așá cu cuțítu/pesmét/pesmét/și mîncám//
 ásta/sá numeá la pápáruvâ//

[Aceeási]

nunta

5 aiiĉ...la agigól/faĉe sá-nĉepe nunta de símbátá seára//sá dú-
 ĉe símbátá seára/cu borș/sá dúĉe la naș și la soăcra micá/sá duc
 de la sócru mare//cu muzicánti/cu ȳámin/cavaléru de onăre/sá dú-
 ĉe la naș íntfi cu borș/după aia sá dúĉe...așá sá spune un ĉor-
 bá/borș sá spune/sá dúĉe la soăcra micá/după aia după ĉe vin s-în-
 10 ĉep mǎrgelile//s-adună cavalér/domnișăre/ȳámin/cásatorit/care
 are plăĉere/cíntá muzica danșgázá pîn la dóișpe noăptea/dup-aia
 a dóozea dimineăta/duminică dimineăta/așá zic cá sá duc cu ra-
 kiu la naș/la sócru mic/după aĉeia vin/la sócru mic/sá duc/iaȳ
 nașu l-adúc la sócru mare/îmbracă mirgása/după aĉeia íartá mirgá-
 15 sa/sá duc la cununiie/sá cunúná/șt după ĉe vin de la cununiie/
 s-așgázá la masá/staȳ la masá/după aĉeia ies la danș/danșgázá/
 pînă seára iar/noăptea//

după aia-ȳ iar íntre qámini nașului/a sócruului la masá/și...
 pe la opt noȳá/sá duc/duc nașu-acásá/staȳ puțin și la naș/și vin
 20 ínapói//cá lunĉ dimineăta íarás/sá duc iar cu rakiȳ la naș/vin ína-
 pói/íarâ sá duc iaȳ nașu l-adúc/sá dau dárurle/dáruieste fiicá-
 re cît vrăe/și...staȳ puțin la masá/după aia toátá nunta mergĉ la
 sócru mic//staȳ la masá la sócru mic/trei ore pátru cît...vrăau/
 după-aia íarâ merg ínapói la...sócru mare//acólo la sócru mare
 25 mai danșgázá/mái staȳ/dup-aia íintrá la masá/mái staȳ puțin/și...
 merg la...naș//

în timp cît vin la sócru mare-acólo/ii legá capu la mirgá-
 sá/ii ia coronita/ii púnă-un batic/bukétu la mire i-l íntgárĉe

zî ce că nu mai ie mire/nu mai ie [!]/dup-aia se duc la naş/năşu
 mare face masă mare-acólo/la naş cîñ să duc să spălă la mîin¹//
 spălă...mirlele şi cu mireasa spălă mîinile naşului/da nu ştiu cum
 îi fac [!]/şi staş acólo pûşin la masă la naş/in¹ spécial merile şi
 5 mireasa cîñ vin de la naş să nu vorbească merle cu mireasa/nis
 să nu să uite napóí//nu ştiu de ce [!]/sau alţi merg unu mai
 naînte unu mai napóí/măi î urmă/alţi merg de mină cum vreaş da
 să nu vorbească/amîndóí//

şi vin acasă şi...să termină nunta//dup-aia a douăşca mart¹
 10 fac borşu//face-un cazan de borş acólo/să mai adună uşini/nun-
 táş/care sunt şi/termină//cavaléru de onşare dá şi iel vâdra/
 mart¹/dacă ştiş dá un deca de vin/biscuiş¹/bombşane ce are acólo/
 şi...asta-í...cu nunta//

[Şi la o săptămînă ?]

15 la o săptămînă da !//duminică la o săptămînă le face calş
 la mire şi la mireasă//să duc la biserică/citeşteş popa acólo ce
 spune iel/după acéişa să duc la naş/împreună mirile şi cu mire-
 sa adică/tineri/nu mai sint mire şi mireasă [!] să duc la naş/
 staş la masă/s-adună şi...părinşí feti şi-a băiatului/s-adun-acé-
 20 lo/dup-aia merg din casă-n casă//şi la sócru mic şi la sócru ma-
 re/şi termină nunta//

Ielena Pintilie
 nouăşprezece ani

881. DĂENI [ALR I, 690]

(jud. Tulcea)

Culegere: 1966; CC, FL, MM, NS; transcriere: PL

la mărășeșt[†]

5 iei tată/c-am pătit/im bulgăria am păti n-am pătit/iera teren
 dișkis/și videăi/da la mărășeșt[†]/o puseseșm pă...pă culme//acolo
 ne-a băgat la...la tranșei/norocu nostru cu franței/daacă nu iera
 franței/caput iera/cum ziçe neamtu//e[†] a luptat trei divizii ale
 noastre/contra la doosprezece divizii nemteșt[†]/păi fă socoteala/
 10 trei zile și trei nopt[†] cid duçi o furnică n-aș luat în gură//trei
 zile/trei nopt[†]/s-aprișeseșe ceru//așă a fost ră[ș]război/da no-
 rogu nostru c-a vinit franței/di la salonic/c-a mai slăgit rún-
 tu-acolo/și-a vinit franței aiica/și-a...a luat comanda iei/ar-
 mată n-ă adus//numai ofițer[†] francej[†]//și-a luat comanda și le-a
 15 apus la ai noștri: "păcat c-aș[†] avut armată/da n-aș[†] știut s-o
 conducet[†]/aș[†] băgat cum băgat[†] bucatii elea la...la makină"/zi-
 çe// "păi noi[†] hi avut armata asta" ziçe/"armată c-aș[†] avut/cu
 keptu di ner"/ziçe "aș[†] pierdut armata" ziçe// "tuată rominia
 noastră trei divizii di armată mai are">//că nești cin iș-a dat
 20 c[†]aiu la [k] dimișăta/le-a spus caizeru/ziçe/"lu[†]ăm masa" ziçe
 "la iăș[†]...la doospe">//a luat masa/că le-a dat o masă acolo la
 mărășeșt[†]/i-a...i-a făcut val-virteșj//peș trei divizii/ale noastre/
 a tocăd doosprizeșe divizii//a făcut mormane cit casa așă/de...
 de lumă-acolo//ei/da nu ne lășă franței/"nu scuati capu"/aveșm
 25 și teren bun/iș vineșă pă...ș-ntișșură cum iș pă lunca așă la noi
 aiș/și a vinit parlamend de la iei/că să facă pășe//ruș iera
 tovarăș[†] cu noi atunș/să facă pășe cu noi/da cu ruș război
 inaiinte//ai noști "nu/tovarăș de luptă ne-a fost/tovarăș[†] să him

și dezmoobiliză¹"/ș-atun⁶ca a făc⁶ut pă⁶ce și cu ruși și cu noi//[. ..]

ționiță dragomir

șaptezeșipătru [de ani]

[Pescuitul]

5 [Cu ce pescuiai ?]

cu plâsî sau h^uodorog/um^u fel di coș/il pune^ăi așa/umblăi cu
iel pî apă/și prinde^ăi p^ăesti/na//sau cu plasa dacă te ducăi/vi-
neam di la cîmp p^ă tîmpu-ăsta// "e/mai ie pîn disgară/na^ă s^ă m^{er}-
gim s^ă dăm o țoană/două/la plasa"// ieră apă/iuti ca cum fi^ă asta /
10 acuma a^ăi^ăca//

gă vine^ă pînă a^ăi^ăca/pînă a^ăi^ăc la prăvăliie vine^ă/apa cîn vi-
ne^ă mari//te ducăi/dăde^ăi doo trei țoane/vine^ăi c-um sac di pești
// iei/acuma ikipa cîn te-o prind^ăi cu unu așa /algară o lună
[!] după tîni//

15 [Și ce pește prindeai ?]

a^ăi^ăca acuma n^ă// in^ăte prinde^ăi c^ărtan/algitură/știucă/moa-
că/c-asa-i zicem noi// di-ăla pești/pești bun/frumos/di mîncari//

[Și cu ce îl prindeai ?]

cu plasa/n^ămai cu plasa/ișăi la mal//măi is făc^ă o plăcere/
20 s^ă zbate^ău niște pește...

[Dar cu undița ?]

și cu undița/și cu pros^tevolu/și cu cîrlionțu [...]

[Cum e cîrlionțu ?]

ieră um^u fel di cîpcel așa/il băgăi i apă/și-l scotgăi la

25 la mal//

[Dar cu acela cum i-ai spus ?]

¹ Arată pe fereastră.

² Gest.

coș orb/îi îngrădîd di jur împrejur/și la [k] îi lăș^î o gură
 după ce-l termin^î/și la [k] ari un fel di cur așa/strînt/și-î leg
 o cirp-acolo/și la gură còlo îl mînjăș cu mămăligă/și pēstili
 yine la mămăligă/și scapătă acòlo în coșu-òla//și cînd îl scoț/
 5 scoț cîșș sāsă/și zăcē ș-o străkină cîteodată/dacă-î pēsti mult
 scoț ș-o tava odată//[...]

[Același]

[Casa]

[Cum se face o casă pe aici ?]

10 iăș șanț/dipă șanț puî savură/dipă savură îi puî tocchi di leatră
 /kătră și cît p^lerna asta /și mai nică/și-î puî kătră/pos sâ-î puî
 ...la un zenuk^u/piatră/cît/cît îi mai naltă piatră/cu-atîta nu
 făcē umezgală-ș casă//kar noi avēm la um băiat al neș/mîne rînd/
 să dăm rînd//și te puî și fac cocolșășă/cum fac cocolșășă ? fac
 15 un yraf di pămînt/uz gîni cu apă/car^î patru cîș sāsă butoaje di
 apă/și pă urmă intri dumeșata îiel/și bag cai/și unî presară
 paîi//zvîrli paie/in tuati părțili/și bag doi cai îiel/și-l fră-
 mîntă gîni/gîni/gîni/după ce l-ai frămîntat/te puî cu sākili și
 tai/bucăs/ș-ăilalt î urmă făcē cocolșășă//cît/că îeu am fost acu-
 20 ma/sîmbăta trecută/ș-am făcut rînd la fișoru-nu/cît să puati paîi
 multî/la vrafu di pămînt//paîu-l ține/pă pămînt//ș-am dat rînd/și
 mîne-avēm iar rînd la băiatu-asta/că ieră să dea joi/ș-a trecut/
 [k] sîmbătă ș-a trecut/și a...și s-a-ntimplat di-a ploșat/măi gî-
 ni c-a ploșat/că...ieră cam criză di plusie//

25 [Și pe urmă ce faci ?]

acuma/cu cîti camere vrei să-l fac//doș camere/sau numai o
 sală ș-o cameră/cît vrea să-l facă//îl fac/la...la băiat am dat
 trei rîndur^î//îi mai dăm un strat acuma mai suptiri zis/ș-o ter-

minăm//

inaînte să făcă de kirpićî//kirpiću ăesti un fel di calapod
 așa/cu doș pârț//puî pămîn și-n ăsta/și-n ăsta/și le net [r] ne-
 tezej gini cu apă/și ridiō kirpicarū-ăla/il spelî/pereti ăia la
 skirpicar ca să să sloboz^o ască/c-aminterⁱ dacă nu...nu-î spelî/cim
 puî e[ε] altu pămînt/nu...nu-î mai dă drumu/să lăse/să ține de
 kirpicarū-ăla [...]

pă urmă îî fac [k] îî puî podinā//p^oodinā/uni puni di șipcā/
 uni puni di staf/di ôi puati^u omu//puî corzile/puî grindā tot/și
 10 pă urmă puî stufu/și fac tot așa cocolșășă/și puî pă staf acolo//
 după ôș-ai pus cocolșășăle-m pod/s-au zvintat im pod/o likeștⁱ
 tavanu ăsta//il likeștⁱ uiti cum îî ăsta//

[Cu ce ?]

cu pămîn//faș pleavā cu pămînt/și-l likeștⁱ//

15

[Același]

[Ce a făcut subiectul ieri și azi]

ierⁱ dimineață m-an sculat și m-an luat di treabā//an luat sa-
 pa/na-an cuibărit cartuafili/di la cartuafi am intrat ne-am pri-
 git căpa/baba zicē

20 "nai să mincām"

zic "mai am oleacă di treabā/nu yiu pînă cîn nu termin treaba/
 puā să hie masa cu neri/im termin treaba/și yiu și stau la masā">//
 așa am făcut//am termina treaba/m-an dus an sta la masā/pă urmă
 m-an culcat ș-an dormit o orā/mai mul n-am dormit/că nu mă lasā
 25 pustiili di kiçari/mă-njunție cîn mă culc/uite-acuma ieu stau/ca
 cîn stau pă așe//mă arde și mă-njunție//
 az an săpat fasole//az an săpat fasoleș/cîn șt vinit dumnea-

v^oastră mă luasăm să bat ^uo cuasă//c-a vinit băiatu asiară/zițe:
 "bre tată/nu-m mai taie cuasa asta diloc//iey nu stau"/zițe/c-are
 căruță-m primire/la gospodărie/să duce cu yamin^t la cîmp/1-aduce
 napoi și/

5 "lăs-o mă"/zic/"la mine-siica să mă..."/cîn at scsit dumnea-
 v^oastră/taman o scosese din coporiie s-o bat//și domnu g^orge
 zițe/"merg cu noi acuma"/

"cum di ci ?/dacă zices că să merg/merg"//

[Același]

10

la c^uopd di ^uorz

cînd ieram noi acum...cînzeșicînj de an^t/m-ajunsesem și iey
 copilă/hai că coacă fetile elga mar^t ^uorz//hai/bucuriia n^oastră/
 că să ne ducem la c^uopd di ^uorz//ce să vez^t/avgam un bătrîn/kor/
 și cîntă cu cîmpo^u//și cu fluer^u//atunc^t/iera bucuriia n^oastă/
 15că-1 dădeam cite zece ban^t lu bătrînu-ăla/și-l lu^uam noi mai mul-
 te feti il lu^uam de mină/și-l ducăm acolo la ^uo gazdă undi/ne
 strîngam noi fetili//ș-acolo ce să vez^t ? strîngam cite doi lei/
 și lu^uam raki^u//făc^oam petrecere//ba ducăm făină/ba ducam carne/
 că dacă iera carne destulă la crăcun/punem acolo și fărăjam car-
 20ne/făcăm foi/să găsește una mai di [k] mai dikisită/"hai fă/că vă
 fac io foi/ă" ce "io am mamă yitrigă și io vă fac foi și plăcîn-
 te"/da dac-a vinit amentu iei lîngă dișe/i s-a aprîș tigaia/cu
 foi cu untură//

"îi/na ! i s-a aprîș/asta-1 mama fojilor ș-a plăcîntilor/i
 25 s-a aprîș tigaia"//

ia c^o/iera bucurasă că iera lîngă gagi^u iei/nij nu mai iera
 v^orbă//lîngă hamant/c-atunca așa zica/amurez//ăideă/ne punem/ju-

cám/ce să vezî/nu ierám mulţumite numai noi//băteá-băieţî uşî/
flăcăi// "hai/că cine-î acolo ?"/

"păi/amurezu lu cutari"/

"hai să-î dăm drumu"//

5 hai că mai vineá şi la ailantă/hai că...şi ne stringám şi fă-
cám cite-o h^uorá/di ducám locu afund//ce să vezî ?/haide c-acúma
ne vineá rindu/ne puneá dóo cite dóo la vatră/că nu ierá plită
ca acúma//ierá vatra focului/şi cu sobă dá cari dădeám cu paie
f^uoc/da atunca di ánu nou puneám şi noi lemne pá vatră/h^o mátu-
10 ram gini/şi c^oo^oc^oám h^oorzî//iei/la h^oorz/acúma puneám dóo buabi//
um bob di h^oorz il puneám cu c^uadá/ş-un bob il puneám fără c^uadá//
zicám c-ala-î fata/şi ál cu c^uadá-î băiat//să roteá buabili/să
roteá pá vatră/pină...bá te suc^oái tu-ncólo/bá iel în^ocoló/tineí
socoteálá car^o-î bobu/fatá şi care-î băiat//api cin se-mpreună/
15 bucuriá n^oástrá ierá/că zicám áşá d^uámne/că mă v^oreá//da or^o má
v^oreá [!] or^o nu mă v^oreá [!] de bucuriá n^oástrá î seá-áia ásta
ierá//şi ásta pre [k] petre^oc^oám pin^o la ziuá//c^oo^oc^oám h^oorz^o//ierá
fuárti frumos//

cîn ne ducám la h^orá a dóo^ore/ toáte cari di cari ne-ntrebám

20 "Ce-as făcut fá ?"

"á"/áia/"noi á legá şi par^o fá !"/legám par^o/áişám áşá/cu
h^oki-^okiş^o/ne ducám la gard/că gardurli ierá di lemni/c-áii^o áşá
sá fac//şi cari ierá mai noduros/"î ! ce de fraţ mai ári"//

"iá úite p-ásta cu fraţ mult il á ú iey"//care ierá şi cu

25 c^uájá pá iel/lemnu/"há ! í b^oo^oat"//

úna zice "ú/iey l-á lu^oat p-ásta netid fá/ári sá hiie sárac^o/
sárac^o"//şi ne bucurám tuát^o áşá/dupá obi^oeurli di ánu nou/
c-áşá ierá atunc^o//

voica ionitá
şaisăşisapte de an^o

m-am prins ieş la horă

dyămni/iera' bucuriia mia//m-am prins tamän la o nuntä//äida/
 an jucä la nunt-äia/bucuröasä ieş da/tuati i zicä "di ci stai fä/
 cu capu cam intr-o parte ?"//io pi semne di fodulä ci ieram//stä-
 5 teäm numa cu capu cam intr-o parti [!]/äide/vini şi 'ömu ästa
 cari l-ä lu^uat ieş/vine şi sä prinde lingä mine//ü ! dyämne/
 dyämne/cin mä duc seära acasä/m-a luat mama di pär:

"ä/di gini ce te-ai prins la horä/s-a prins şi bäiet lingä
 tine ?"//dä-m bätäie//cä aveäm o sorä mai mare şi...äia jucä mai
 10 di mult/da ieş mai/mäi iute pi semni că ieram//apäi riz älelanti
 di mini/"na/te-ai prins şi tu la 'örä/ş i te-a bätü mä-ta az !"
 Ce sä fac ?/aşä ierä vremeä//

[Aceeşi]

lina

15 tündem dacă avem 'ölte/dupä acëea ne pregätim ş i o späläm/
 turnäm apă fiartä in clocute/in copäi mar^t/ş i dacă ea sä-moaje
 bine cu äpa fiartä/noi o scöqetem in coşur^t/o punem sä sä scurgä/
 aşä zicem noi//dup-acëia o luäm ş-o ducem in cobiliţä/ş i ne du-
 cem la dünäre//ş-o späläm/o späläm la äpä reçe/o späläm bine/vi-
 20 nim acasä o bätim cu verg^eäua/dacă are cornu^t sä dizlänéz^t/sä
 dizlänöazä lina/ş-o punem sä usucä/dupä acëea o scärmänäm//o scar-
 mänäm/ne ducim o trägim la maşinä/dupä ce-o trägim la maşinä vi-
 nim acasä ş-o façim caiire/ü val care ne luäm de lucru/ş i torçim/
 ş i punim pä rişkitör/firile/dupä acëea le scrobim/dacă façim aba-
 25 le/de häine/^uo scrobim/^uo urzim/^uo depänäm/mäi i scurt/o depänäm
 pä mosoare/di pä mosoare o punim ş i o urzim/dupä urzit bägäm raz-
 boiu/ne-aşezäm războiu/innävädim/ş i tesim//abale/sau covertur^t/sau

lucrur^t în fulg//cu fulgi să scot așa pă nătră/pă război/pă nătra
războiului/să sco cu cirliгу//cu andreașă zis astăz//și vedem mo-
delu și facem flor^t după plăcere//asta-¹ la război//

[Aceeși]

[Obiceiuri la mort]

aii^o cîn muari ũ^u om/trașe să muarâ zicem/i¹ pune la cap o
sticlă cu apă/și cu vuj covrig sau biscui^t ceva//ca cînd i-o is¹
sufietu/prima dată/asta să-¹ dea lui di pomână/o sticlă cu apă/
sau un pahar dacă are//și asta țiești/la... [k] a murit//să pune
10 și-l scaldă/doș [k] dacă i părbat doi yamen^t trei/dacă te femeie
aoo trei femeii//o spală bine/o piaptănă dacă te femeie/o spală și
pîn gură și piste t^uot//o-mbracă cu cămașă curată/noo d-egzemplu/
ca rucari-ș păstrează di muarti un lucru bun//da-ntii pă piei
ști^t ce-i pūni ?/i¹ pune o pîză/așa nūma pînă la genuk//cari să
15 pregătești di ș-o face așa mai bună/da stūncă taie cu fuarfili
și i-o face/și-¹ pune boi^u/la pîza aia//i¹ pune boi^u//după aș
o-mbracă cu cămașă/după cămașă îmbracă c-o fustă pă didisupt/cu-o
altă rokie care a ținut-o ia di muarti/o îmbracă/il așază frumos/
i¹ pūni pînză/pînză i-o pūni cu...firi-așă/face trei firi/unu rō-
20 șu/unu albastru/unu alb//trei firi di bumbac//i le pūni așa/di la
un colț la altu în cruci//și pūni și canaf^t//un canaf roșu/unu
albastru/unu alb/pūni nouă canaf^t/aii^o d-egzemplu la cap/acolo-¹
pūni ca să aibă iel cunună//cunună așa-¹ spunem noi//și după aceia
il pūni pă o pērnă/i¹ face o pērnă/și-m pērnă lui i bēgă nūma
25 flor^t//d-egzemplu mai mul busuioc^u//busuioc să bēgă/im pērnă mōr-
tului/ș^t acolo i să bēgă piēptinile și săpūnu cari s-a spălāt//
h¹ai^o dea vine și facem coscūgu/il pūne-¹ coscūg [k] înainte de-a-¹
pūne-¹ coscūg/i¹ pūnem pă coscūg acolo/da coscūgu mai mul la noi

să face/didisub nu să face cu scindură/cu stof//să te păstrezi¹ j
 di-um maldăr di stof/la țară așa ie//pu¹ stufu/dup-așa pu¹ o [k]
 o foiță de-astea/zis o covertură/o pūnim/pūnim perna cari-am
 umplut-o cu flor¹/d-egzemplu cu busuioc^u/și deasupra pūnem și...
 5 un fir de ață/tod din ala trei/cari-am spus/unu roșu/unu alb/ș-una
 albastră/il pune și-i spunem că-i pūni briu/pă...pă la mijloc așa
 //și cînd ie așăzat mortu/i pūne pinza deasupra/florile/și-l în-
 kedică/tot cu-o ață din alga de trei culor¹ așa//acolo la kédica
 lui/i¹ pūne o batistă/ca cîni-i rūpi la mormânt kédica/să ia ba-
 10 tist-așa//ș-așa ie la noi/să plînge mortu/să plînge di tot¹/di
 mami/d-egzemplu di fraț¹/di suror¹/să plînge pîn la cimitir//îm
 biserică cel mai mult să plînge/cînd ie ia...la revedere/de-i pū-
 ni cruca pă piept/atunc plîng tot/pînă ie ia la revedere tot¹/cu
 dîneu//că ști¹/mêrge cari sîn mai mi¹ ie sărută mina/d-egzemplu
 15 cari sun mar¹/sărută numa icuana sau cruca/care-a pūso prețu//
 așa iesti la noi mamă//și vi¹ scasă/te duc/tos te spel¹ cu-o cană
 de apă//să strîng tot și să spalăla min¹ tot c-o cană de apă//
 care n-a apucat să udă pă min¹ și tot de-acolo//tre¹ la masă/pū-
 ne masă/pūne cite do¹ trei felur¹ de mîncare/dacă-i îm post face
 20 fasole/sărmăluțe/horez/pilaf/asta ie la mort//

aide-a trecut...mormîntareș//să-i făcem de no¹ zile/i¹ purtăm
 săptămîna//purtăm săptămîna din ziua di cînd l-am îmormîntat și
 pînă la no¹ zile/i¹ purtăm săptămîna//îm fiiecare dimineață făcem
 mîncare/și kemăm trei patru vecin¹/și...stă la masă//băuutură/mî-
 25 care bună/și asta i-am făcut/di no¹ zile trebū să-i făcem la bi-
 serică/-s toati soroacēle/așă să spunē/i¹ fac capiti//i¹ fac trei/
 trei capiti//capitili sun^t formate din...dintr-un pătrat di colac/
 un colac așa pătrat/și după ala/alz do¹ colăcēi/ca [k] arangelas/
 așa-i spunem noi//cum d-egzemplu sun covriği aștia mar¹/implețit//
 30 da le face și cte-o cruce//pă iei/și deasupra o cruce mari/de

pîne/tot în kipu căpștilor ăstea/și ălea le spune căpșe//fațem
 cîte doș trei/de trei [k] de noș zile//dũpă acēea/fațem de trei
 săptămînt//doșș una di zile//iar fațem căpșe/fațem doș căpșe//
 de la mormintăre-am avũ doș/di la trii săptămînt să fac pătru/și
 5 de la trei [k] de la noș zile s-a făcũt trei/și fațem acũma și di
 șasș săptămînt/de pătruzăj di zili//di pătruzăj di zili/maș făcũm
 doș căpșe/s să facă nouă//și fațem ș-atũnca pomănă bũnă/iș dăm
 di pomănă dacă ări/iș dăm haïne/iș dăm încălțăminti i fine/ũomu
 di la pele l-imbăc/cĩnd iș dai mũrtului/ășă-i la noi//atũnj di
 10 șasș săptămînt fațem pomănă//dăm și măsă/masa [k] dacă avem măsă
 măre/c-un scăũun/dacă vrei să-i dai nũma lui/farfuriș pă măsă/
 străkinț/că noi pũnem și cîte-o străkină/ca nu cușvă să fișe ăș-
 țea pă lũmea ăilantă di ũos/că noi bătrine-ășteaășă-i zĩcem/că
 ășteaz di ũos//da fațem di pămĩnt/pũnem și cîte-o străkină/și
 15 cîte-o ȳală di pămĩnt/să fișe/și di pămĩnt//și dăm di pomănă tũ-
 tul/pũnem și fațem și bread/la măsă/pũnem um prosop frumos/pũnem
 um batic frumos/in...pom/o ȳală di apă/pũnem cãndilă/lumănarț/
 ășă-i la noi//

[Aceeșı]

via

via/cũș să recũltă prĩma dată//prĩma să ără/să ără...adĩnc//
 dipă țe să ără/să făce gropũ//dipă țe să făce gropũ/s-adũce/să
 tăie cĩrlĩge/cĩr [k] cĩrlĩge/să tăie nũmaș țe-i sãnătũs/cu óku
 bun//s-ăleșe cĩrlĩge din [k] di cĩș să tăie viă//dacă s-a adunãt
 25 cĩrlĩgile/să pũne-ș gropũ nũmaș doș cĩrlĩge//pũnem fiicari grupă
 cĩrlĩge/cĩte doș cĩrlĩge//dipă țe pũnem cĩrlĩgu-ș grupă/iș trăgem
 pămĩnt/il bățem bini cu pișũarũli/dipă țe-l bățem bini cu pișũarũli

fi tăiem di la suprafața pământului ca să rămie/primu ^uok/numai
u singur ^uok/să-î rămie la suprafață//dipă ce-î rămie primu ^uok/
fi facem un mușuroiaș de pământ mic/deasupra la [r] la...la...la
butucu-ala de viie/la cîrlig//acuma/il lăsăm//vini vara/dă cîrli-
5 gu/dipă ce dă cîrligu/îel prinde mușuroiașu un fel di cîajă//dacă
nu ie ploa și [k] dacă ie ploa marⁱ și prinde cîaja/ie nevoit mu-
șuroiașu ca să îl răscolim puțin/din ce căuză ? că căpușa dacă dă
la suprafață și dă di cîajă/îșeamă că are-ntîrziere//dacă ie cîa-
ja luyată/căpușa dă la suprafața pământului/și dacă iese la su-
10 prafața pământului[ε] Sicomferența așa de...puțin/cam așa ar vini /
cu să spună/...cîșpe cîntimetri/^uo luăm la săpă//dipă ce-o luăm
la săpă/î dăm [k] î nivelăm mușuroiașu/nu mai rămie mușuroi/și
il lăsăm di crește//acuma asta-î primu an//a doua an/cînd a vinit
primăvara/să-l tăiem cîrligu//cîrligu nu să taie decît să lasă doi
15 ^uok/atît//din ce căuză/dacă-î lăsăm mai mult ^uok/îel devine di
îmbătrînește cu să spună/î dăm drumu prea tare/și îel devine di
fațe c^uorz mult î vara aia/și nu-î merge//ș-un cîrlig din primu
an să lasă doi ^uok//dipă ce-î lasă doi ak [k] doi ^uok/asta-î pri-
mu an/nu fațe pîamă îel//al doilea an/î lăsăm patru ^uok//nić al
20 doilea an nu fațe/iar al treilea an î lăsăm/doo cordițe sau trei
cordițe și-î lăsăm pîn la șase ^uok/la cordiță//și-î dăm drumu ca
să facă pîamă//după ce-a făcut pîama/la culés/^uo culegem/dipă ce-o
culegem/o ducem nai [k] acuma noi/...acuma ie crămă//acum [k]
naiite cîn avșam/nu ieră crămă//o ducăm acasă//o punșam în butoi/
25 de-acól di la viie//avșam u^m mustuitor/î lemn cu patru...crać//
ne punșam [k] punșam patru cînc cîldăr^t în butoi/dipă ce băgam
patru cînc cîldăr^t/ne punșam/o brustuiam bine-m butoi/făcăm ca să
ia mai multă/în butoi/iar mai culegam/iar mai punșam în butoi/iar
mai o băteam//dipă ce să umpleă butoiu/terminăm/vinșam acasă cu
†Gest.

ia/aveam un cin făcut di lemn/asa-i spuneam cin/făcu di lemne/
 dintr-un buștean mari/săpăt cuș să spune/săpăt la mijoc/făcut ca
 cinu//și un sac/un sac mar/și puneam struguri în sacu-ăla/ne puneam
 în cin cu picurării/și-l calcăm//și [!] dacă-l calcăm/șișă vinu//
 sădipă ce șișă vinu/butoiul ieră ifundat//ne puneam și-l puneam în
 butoi/vinu//acuma/vinu...a o zi/la a doua zi începă să fiarbă//în
 [k] mai înainte nu să pună/că să pună un fel di c^uot/asa-i spu-
 neam/di...țarasari/doo bucăz di țarasari/li băgăm/le scoteam...
 ă...miezu di la mijoc/și lăsăm numai c^uaja/și le puneam/le tăiam
 10...ca [k] doo bucăți le puneam cap în cap/le legăm la mijoc cu r
 [k] cîrpă/și băgăm un cap în butoi/iar un cap îl puneam într-un
 vas/mic/și în vas puneam apă/și-l lăsăm di fierbea//dacă nu-i pu-
 neam c^uotu/să mai făcă și alceva/să pună o căldare/la t^apa bu-
 toiului/și lipeam de jur împrejur la căldare cu pămînt/și stăteă
 15o singură [k] o noapte și doo cît aveă [k] dacă ieră butoiul di
 patruze cînzeș di vedri/aveă dorăție și de-o zi jumăti di fierț//și
 scoteă unu permanent lîngă butoi/și-i dădeă/c-un stuf acolo/ca să
 nu dea...spuma afară//dipă ce să termenă cu f^ertu/să limpezeă/
 s-astupă butoiul/și dădeă rezultăte di vin/dacă-i [ç] l-adună bini
 20de făcăi recolta bună di strugurți/șișă vinu bun//dacă nu răcêi
 recolta bună di strugurți/șișă vinu rău//

costică ge lupăscu

treizășpatru [de ani]

[Porcul]

25 depinde după cum iesti purcelușu/dacă iesti mic atunc/iș dăm
 cîte-o minuștă di buabe/grîu/sau puăti ker porumb mai muai/cînd
 iesti purcelu mititel/iș imușem în apă dacă-i [k] în caz că po-

rumbu ȧesti uscăt/șî purcĕlu ȧe mic/nu pĕatȧ sĕ-l mĕnĭnce/il
 ĭmuȧem ĭ apă/i-l dĕm/iȧ fĕcem ĕir fert/din tĕrĭȧă/de grĭu/o dĕm
 ĭȧ fert/e-adĕugĕm puatȧ rĕmĭnȧ și mĭncĕrȧ/cĕre s-a coclit și nu
 mai ȧe bunĕ/o adĕogĕm și-o pĕnem la purcĕl//purcĕlu dĕpĕ ĕe s-a
 5 mĕrĭt/iȧ dĕm porumb/mĕi cu nĕdeȧdi//ĕpĕ/la timp/la dĕoșpe/la prĭnz
 ȧar ĕpĕ/sĕĕre ȧar tot așĕ ĭȧ dĕm porumb/ĕir/ȧarbĕ-ȧ mĕi zmulȧem
 [1] vedĕȧ cĕ uȧtĕsem/iȧ zmulȧem și ȧarbĕ vĕre/di-ȧ dĕm/d^upĕ ĕe s-a
 mĕrĭt/la crĕcĕn/il tĕȧem//

ș-acĕma ĕi sĕ fĕcem di ȧel//

10 [Spune cum ĭl ĭmpĕrȧi, tot ce faci...]

cum ĭl ĭmpĕrȧem ? cĕrȧeĕ o disprĭndem dĕpĕ uȧse/șĭ-o fĕcem/
 așĕ bucĕz di cĕrȧȧ/ca cum s-ar spĕni pastrĕmĕ//iȧ dĕm sĕrȧȧ/șĭ-o pĕ-
 nem la copĕȧe/saȧ la pĕtinĕ/iȧ dĕm sĕrȧȧ/uȧșĭȧ ȧar dĕopĕrȧe rĕmĭn/
 scriȧflĕti și ȧeli/șĭ le dĕm și lor sĕrȧȧ//acĕma mĕȧflȧ/le spĕlĕm
 15 bĭni/le sucĭm pe dĕs/le frecĕm cu sĕrȧȧ...șĭ dĕpĕ ĕĕȧe le umplĕm//
 tocĕn cĕrȧȧ/ameștĕcĕm acĕlo cu mĕrĕsur^t/cu ĕ-avĕm noi/șĭ umplĕm
 mĕȧflȧ//le fĕrbĭm sĕu...le fĕcem cĭrnĕț^t/cum zĭcem noi/trĕnda-
 fĭr^t//

[Șĭ mĕȧele groase ?]

20 gĕlbĕș^t//

[Cum se preparĕ ?]

cum sĕ fac, ĕȧa ?/

ameștĕcĕm cĕrȧeĕ/cu puȧĭn uȧrĕz/șĭ dĕpĕ ĕe ō amestĕcĕm cu
 uȧrĕz/umplĕm mĕȧflȧ ĕĕȧeȧe//le fĕrbĕm/șĭ ĕstĕ-ȧ//

25 tĕba tot așĕ/fĕrbĕm bucĕz di cĕrȧȧ/bucĕz di zĕnĭnĕ/ [ŕ] cĕu...
 ficĕtu/cu urĕkĭȧ di la porc/bucĕz di șĕrĭc/dĭ cĭȧ s-a pĭrlit pur-
 ĕ^tĕlu luĕm/șĭ le fĕrbĕm/le tocĕm mĕi potrvĭt/nu kĕr mĕrĕnti mĕ-
 rĕnti/potrĭvĭt/ [ŕ] kĭșca ĕĕȧeȧa cĕrȧi [k] tĕba zĭs/o fĕrbĭm și pĕ
 ĕĕȧeȧe/șĭ p-ŕmĕ/ĭntĕȧ stĕȧ cĕ nu/ĭntĕȧ o umplĕm/șĭ pĕ ŕmĕ o fĕr-
 30bĭm cu tĕtu/dupĕ ĕe fĕrbĭ cĕrȧeĕ/o bĕȧĕm [k] o umplĕm acĕlo/cosĭm

toba așă/și punim la fert gar//după ce să fěrbi o scoțim ș-o pū-
nem la țeasc//și asta//

[Dar din casele capului, din picioare ?]

din ȳasili capuluș le faćim răćitură//fěrbin f[ε] căpățina aia
5 di porc/o fěrbin bini/cu apă/pină mai scedi ieă/nu-ı mai adăugăm/
fi punim di prima dată apă mai multă/și fěrbi pină să dispīndi
ȳasili di pă carni/după acēea/le punim la farfuriș/și le punim și
să-ȳkagă//

[Dar din grāsimea mai rea, mai murdară...]

10 aia o adăugăm la săpūn//

[Cum faci săpūnul ?]

săpūnu/cum să-l fēcem ?//cīntărīm/depīnde după cātă grāsime
avem/la patru kilē di grāsimi i punim unu di sodă//șf-ı punim f
soda/punim și grāsimea acēea/fi punim și-o căldare di apă/sau
15 zis mai puțin la patru kilē di grāsimi/șf-o fěrbin pă foc/ele
s-aleg/cīn credim noi așă că s-a făcūt/s-alege și iel pă deasupra
așă/să faće ca solzi di pēști/și noi atunca zīcem c-ala săpūnu i
bun//il dăm jos să răcēște/și după acēea-l tăim/tăim calūpură//

[După ce-l scoți ce rămīne ?]

20 rămīne...borogină/ıo așă-ı spun/alți-ı spūne trīnșă/di
săpūn//

victoria matei

pătruzec [de ani]

cu pescușitu o duc cam gīne

25 ieu cu pescușitu o duc cam gīne//mă duc dimineața di z de di-
mineață/mă duc intăi de căzut rīme pentru undiță/s-apoi mă duc la
dunare//acolo pui rīmele/pui rīme fi undiță/apoi dau la undiță//

péstele_ș cel mai mult îl prin_șz/pi la un_șpi doi_ș [k] douăspreze_șce/
 ziu_șa//péstele_ș cel mai însem_șnát care-l prin_șz [k] îl prin_șdeám ieu/
 ierá somotei_șu//somotei_șu ieste un fel de péste alune_șc^uós/cu ^uo
 gurá mare și din_șț ca niște...cu_șie//

5 cîte ^uo dată io prin_șdeám cîte două trei kile [k] kilograme/
 cîn mă ducám diz ...de dimine_șată pînă la trei patru/^uora trei
 patru//

cloșcáru g_șe matei_ș
 am doi_șspr^șze_șce an_șt

10

asă n_ș-a_ș salva via_șta

cî_ș să plecám îspre casá/n_ș-am hotá_șrí cu...verí mei să ne
 scáldám//kar la dunáre/únde ierá ca mai adîncá apă//cóló n_ș-am
 dezbráșat și n_ș-am scáldát//cî_ș să ne scáldám/io dádúșem într-o
 gr [k] într-un izvór și mă ducíseré adînc//[Ń] după acéșea m-a
 15 vázút verí mei și...i-am kemát//i_ș au vru să mă sco_șățá/dar i-am
 [Ń] i-am tras și pe ei după míne/cá n-au putú să mă sco_șățá/cá
 mă-_șngropáserá în námól//atúnca a vinit ũ vár/mái mare/clásá...a
 șapte_șa și n_ș-a scos pe cîte to_șț_ș//și asá n_ș-a_ș salva via_șta//

[Același]

20

882. TOPOLOG

(jud.Tulcea)

Culegere: 1972: AH, PL, VN, RP; transcriere: PL

m-a curentát și m-a trázni_șt

m-an dus ^uodátă cu cáilă...iárbă/și...m-am pus să mă oulc//

ș-am dormit 10 puțin ș-am visat c-a să ploaie//și m-am sculat//cîn
 m-am sculat drep că niște nor¹ vinea așa dintr-o parte//am luat [r]
 am luat cai/ș/m-am încălca² pă lei și am plecat//pîn să sosesc la
 o distanță marecare de...de asta/a dat o ploaie/din partea/tod de
 5 unde-am visat ieu//10⁴ am sărit jos de pă cai/aveam ș-un minz așa
 mic și frumos și zic "mi-l ie apa"/treacă o vale/"mi-l ie apa"/și
 dă-1/dă-1 bătaie la asta/pînă cîn să sosesc 10 la valea care[ç] cre-
 deam/apa a venit cam așa //am trecut-o//cîn am isit din zona api/
 din partea de 1ic/de către afințit/am văzut că scapără o [k] ca
 10 cîn a scapără un kibrit//și/tocma stuș m-a curentat și m-a tráz-
 nit//

p-asta necaz l-am avut//

[Și ?]

și/am căzut jos/am căzu jos/dac-am căzu jos am căzut/da din
 15 zona api 1eram/da apa încă 1era/di [r] di pă deal//ș¹-am stat
 acolo/pînă cîn^d/mult timp am stat/pînă cîn am visat c-a venit unu
 din irate și spune ce "scolă mă/că nu-1 timpu di dormit aici"//
 și m-am sculat/cîn m-am sculat/m-am uitat cai 1era depărte în bu-
 cate/duș¹//de ploaie nu mai ploa/da apă tod vinea//am stat/m-am
 20 uitat/vedeam de ic/vedeam barba aici² parcă să vedea ceva n¹egru/
 da în fine/am înc^{er} [k] nu știgam 10 ce am/numa atita vedeam/nu
 știgam că...în gură-1 numa sînge și pă nas//vine un băgat/și-1
 spu "măi/du-te și dă cai 1ia de-acolo"/cîn am spus să să ducă să
 dea ca¹i/mai zi/că n-am mai putu vorgi//n-am mai putu vorbi//e !
 25 s-a dus băgat/și m-a dat cai/1-a scos la marn [k] la drum/1-am
 luat 10 "haide/haide"/tot așa cu...c-un căpăstru c-un...mină/am
 vini^t acasă/nevasta avea copil mic/ca să nu sperii femeia/auzeam/
 nu puteam vorbi/ca să nu sperii femeia/1-am făcut semn să să du-
 că să lege cai/și m-am băgat acolo în^u odaia 1ia³/și m-am încuiat/

¹Gest: cca 0,5 m de la suprafața pământului.

²Duce mina la barbă.

³Gest spre camera vecină.

m-am în¹cu¹iat//zic "am să-m¹ reviu¹ io"/în¹ gîndu¹ meu¹/treb¹ă să...
 să-m¹ reviu¹//stau¹/am stat¹/de unde¹-a aflat¹ tata¹/și cînd¹ a v¹enit¹ ta-
 ta/a fost silit¹ să-¹ dea¹kid¹ ușa//"¹ce-¹?"//

m-au¹ duz¹ la doct¹or/a¹i¹ă mi¹-a făcu¹t niște i¹jectii¹ ș-am¹ v¹enit
 5 acasă și m-au¹ băgat¹ în p¹ămînt//în c¹arșaf¹ cu p¹ămînt¹ galben¹/gros//
 și-am¹ stat¹ io pînă¹ dimineața¹/mi¹-am¹ revenit¹ c¹eva¹/și p¹ă urmă¹ m-am¹
 duz¹ la brăila¹ la frate¹-miu¹/ș-acolo¹ am¹ stat¹ vo...dooz¹ej¹ de zile/
 ș-am¹ v¹enit¹ la loc//ăsta¹/ăsta¹ l-am¹ p¹ăți¹ necazu//

necula¹ smădu

șai¹zeșip¹atru [de ani]

10

[Întimplare]

bunicu¹ ier¹a a¹i¹ă în p¹artea¹ ăsta/cum¹ i¹ă zic¹em¹ noi¹ rahmanu¹ /și
 ier¹a în cîmp¹ cu...cu u¹oile¹//da iel¹ ave¹ă u¹o...și iel¹/ier¹a flăcău¹/
 ș-ave¹ă o gagică [I] ăsta/la alt¹ sat//ș-a p¹lecat¹ noaptea¹ a lasat
 15 u¹oile¹ cu altu¹/ș-a p¹lecat¹ la...acolo/să¹ să ducă¹ la sat/sigur//ân-
 tre tîmpu¹ ăsta/intr-un¹ loc p¹arecare¹ i¹-a i¹esit¹ trei¹ lupk¹//și ni¹c
 una ni¹ă doo¹/să-l¹ ata¹ce//iel¹ cu bătu¹-m¹ mîna¹ și virtos¹/a dat¹ în
 stînga¹/a dat¹ în dreapta¹ [E] nimic/lupi¹ să-l...să-l¹ sfîșie¹/că iel¹
 așa să țese¹ p¹ă lîngă¹ tine/nu să repede¹ doodată¹//se repede¹-ncolo/
 20 se-ntoarc¹e napoi¹/și numa¹ a dat¹ iel¹ niște kite¹ ș-a v¹enit¹ alt
 cînt¹ de la altă¹ tîrlă/alt¹ cînt¹ de la altă¹ tîrlă/și...cînt¹ ăia
 l-a salvat¹//ășa//iel¹ văzîndă¹ că...ăsta¹ a p¹lecat¹//cînt¹ a p¹lecat¹ ș-a
 dus¹ după¹ cînt¹ ăia/cînt¹ ăia nu l-a cunoscut¹ da...l-a scăpă¹ de
 la pericol¹ nu l-a...//cînt¹ ș-a d¹us¹ acolo/l-a văzut¹ ăia/cobani¹/ăsta
 25 noaptea¹/"¹ce¹ ?"/¹ce¹ să mai¹...că iel¹ aproape¹ nu mai¹ pute¹ă vorbi¹/și
 bătu¹ nu pute¹ă să i-l¹ mai¹ scoată¹ din mîna¹/încl¹estase¹ mîna¹ p¹ă...mă-
 c¹uca¹ lui/și ni¹c una ni¹ă doo¹ă/a stat¹ ăia mult¹ pînă¹ cînd¹ l-a dezge-
 1Sat invecinat.

țat//dă-acolea n-a mai plecat/un timp n-a mai plecată dipă [l]
...dă//

[Același]

a trăit cu două neveste

5 ș-am avut aiaș la...un sat vechin/unu/care iel ieră coban//și/
a venit acasă/ieră coban la alt sat/la ragmanu /și iel iocua în
calia² /ș-a venit acasă//a venit/n-avăa copii//

"măi"/zițe/seara/și "marito"/zițe/"io ma duc și nu mai viu
pină duminică/acasă">//bine//a plecat^u omu//a [ε]a stat pină cin
10 a-șerat/ș-a plecat/cu gîndu lui//dipă ce s-a înșerat s-a-ntors
înapoi/acasă/ș-a venit/și s-o băgat în niște cătină dacă știz
dumneavoastră ce-î cătina/s-a băgat în niște hașas acolo/în fața
casi/ca cum ar fi acolo³ //a stat iel ce-a stat/h^uopa vine gâgic
cū//vine gâgicū/iel vede/a stat iel cît a stat/a stat/vede că
15 să-șkide lamba//după ce să-șkide lamba/să duce h^uop ! să duce la
ușă:

"marito/marito/dă-m drumu"//

nu răspunde//

"marito/marito/dă-m drumu//dă-m drumu marito"/zițe//

20 în fine/di silă di nilă iș dă drumu//dă...iș diskide//da iel/
ea l-a băgat pă h^uorn pă gâgic/acolo a fos^t o căldare de apă și/a
hodoroği căldărea//

"da ce să^{dă} ce-î acolo ?" zițe

"iș/ce să fiie ișane" zițe/"ă/s-a rupt kicoru la cocos și
25 l-am băgat acolo" zițe/..."hai înăuntru"

"nū !"/nić una nić două//ș/avăa scară...în sală/pod [k] ga

[k] lă la pod ieră gura în sală//a dat să scoată scara/ca să-l

¹Rahman, sat din apropiere.

²Sat învecinat.

³Gest arătînd pe fereastră.

izbească pă iel/să-l dea la o parte să poată fugi ăla/ș-a făcut
treaba asta//însă ăsta nu iera ũ^uom prea voinic/ălant iera voi-
nic//și cînd a scos scara și să-l ferșască p-ăsta a își^t și ăla/
ăsta/pac ! cu cuțitu-n spate//ș-ă...a fugit ve pătruzej de metri/
5 n-a murit/și s-a dus la o...altă gazdă//iel s-a-ntors înapoi dipă
ș-a-s-a-ntors înapoi dipă șa//pă ăla a scăpat-o și pă șa la alt
vecin/ș-a rămas singur iar/iel//ăla a fost silit/tăiatu pîn la
ziuă să sosșască la baba [k] la hirșova la spital/ș-a luat altă
cărută/din sat de-acolo/s-a dus dipă iel la spital/l-a-ngrijit o
10 lună și ceva în spital/și cînd a vînit/a vînit amîndoi//

și de-acolea a trăit ũ^omu cu[ç] cu două neveste/de-acolea a
trăit cu două neveste/am fost și ieu în casa lor/care/iera amîn-
două/da//

[Același]

15

[Întîmplare]

ieram de șase ani la șapte/tata iera concentrat că iera
concentrările ălea pă timpurile ălea atunc/și pă mine mă trimitea
mama cu cai la iarbă/vara/acuma-n toamnă/adică d-egzemplu acuma
pă toamnă cî sunt pepin^t pă cîmp//aveam și noi o bucată de pepi-
20 ne aici^{ca} la mîrginea satului/ș-intr-o sărbătoare din ăstea...ce:

"te duc cu cai/acolo la pepin^t"

io "nu mă duc cu cai/ce/dacă mă laș^t să mă duc cu căruța"//

mama spune "nu cu căruța"/zice "că nu pos să pui cai la
cărută"//

25

"nu mă duc pă jos/că pă mine mă doare piciorle/dacă mă laș^t
să mă duc cu căruța merge și s^uora mea cu mine/dacă nu/nu mă duc
nic ieu"//copii//ie ! s-a-nvoi mama și m-a lăsat să mă duc cu

cărúța//mî-a pus cai la cărúță/ea/și io an luat-o și pă sóra mea/
 și ne-am dus acolo//acolo am luat cai de la cărúță/că io puteam
 să-î ia de la cărúță/da nu puteam să-î pun/că n-ajungem să le
 pun hățurle-ș cap//an luat cai de la cărúță/î-am împiedicat/î-am
 5 dat să mănînce p-acolo/ș-a venit bostangiu la noi/șera un turc/
 "ce căutaș aiîca ?"

"păi/am venit cu caii/ne-a trimis mama aiîca"/

"nu să poate/nu-î voie aiîca/luatș cai și plecaș d-aiîca"//
 noi am început să plîngem "cum să plecăm că mama ne-a trimis
 10 aiîca/că vine și ea mai pă seară/aiîca/și punem mătura asta"/
 c-aveam mătura de...de-asta de care măturăm pin casă/acolo/"punem
 mătura asta-ș cărúță și ne ducem acasă"//

"nu/acuma imediat"//ne-a pus cai la cărúță și ne-a...izgo-
 nid de-acolo/să plecăm//și ne-a arunca și mătura de-aș-ș cărúță//
 15 iel/turcu ala//noi șeram copii mic/șou/de șase la șapte anș/sóra
 mea șera mai mică//ne-an suiit în cărúță și/am pleca de-acolo/și
 mergin la vale-aș/cum mergă la vale cărúța aș/a venit mătura ș
 ș-a dat la picurle cailor/la coada cailor/și cai s-a speriat
 ș-a-nceput să seră și să fugă și să fugă/noi am început să țipăm/
 20 ș-am venit aș/întră cai/și m-a tras cu hățurle-aș-ntre cai/și
 cum oi fi căzut/cum n-am căzut/că n-am mai știut [!]/da m-a adus
 pin la marginea satului tîriș aș/ș-acolo m-a găsit niște ceta-
 țenș și m-au adus acasă/togmai că...în tîmpu asta și mama urca
 către noi încoło ca să vie naîntea noastră//

25 m-a dus la spital la babadac/am stat vro șase săptămînș și/
 an rămas cu s'emnu [!]/

paraskiva smădu

șaișeșeșe [de ani]

pórcu

cîn a tăiat pórcu/il pírlește/il cūrăță/il spală/il disfațe/
 scoate șunca/la o parte/p-ormă-ă scoate cârnea măcră la o parte/
 rămin uasele/p-ormă fț alege dăcă vrei să făș tobe/cirnați/carta-
 5 boșț/c-așă să spune p-aiic pă la noi/așă//ț-alege tot ăștea pen-
 tru ăștea/și restu de cârne se pune [r] se pune la săre/și șunca
 să topește/să făce grăsimea la o parte și jumărlă-acelea la o
 parte/și/făcem cartaboșț/făcem cirnațț/făcem tobe/tocăm cârnea/pă-
 nem tot ce trebuie acolo și le umplem

10 [Cum le faceți pe fiecare]

d-egzemplu făcem tobe//nă-alege la tobe de la cap/ureki/câr-
 ne nu prea grăsă așă/ș-o pun ș-o ferb/cu piper/cu foi de dăfin/
 cu henibahar/cu săre/o ferb pină să ferbe de-ajunș//de-acolea o
 scot ș-o las să răcăscă/ș-o tai/feliuță-așă foarte suptirele/
 15 suptirele/și lă-așez intr-un yas/și le pun ș-acolo piper/le pun-
 f...ășta henibahar/și lă-amestec bine/bine/bine/și le bag in
ăștea care lă-am spălăt//am spalăt d-egzemplu thoba/băba să spu-
 ne la noi/așă/și mhoșu/adică mățu cel mai gros/și ăltele care sin-
 mai groase așă...din hele lă-aleg ieu/și le făc/le umplu/le făc
 20 tobe//și după ce lă-am umplut/lă-am cusut frumos/le bag iar din
 noi la fert/și le mai ferb puțin/că șa deja-ă ferărtă cârnea/le
 mai ferb puțin/și le scot și le pun la tăsc//le pun p-o scindu-
 ră/pun ășta și pun pătră/grăa/greutăță peste iele/ca să se tes-
 cuăscă să făcă bine așă//ășta-ă thoba//al doilea făc cârta-
 25 boșț/și iei tot așă/i ferb/le ferb și le toc/și le pun horez/le
 pun piper/le pun săre/le pun henibahar și le umplu la fel ca pă
 ...mățile spălăte/curăte/le umplu cartaboșț și-ă ferb și pă iei
 la fel/i leg și-ă ferb/da pă iei nu-ă mai pun la tăsc/i las
 așă//

pă urmă carnea de cîrnăţî//mă-a ales-o/o toc/frumos/şi o ames-
tec cu sare şi cu usturoi pisat/şi maţele le spăl/le curăţ/bine
bine bine/şi le umplu şi fac cîrnăţî//la noi să mai spune şi tran-
dafirî/da//

5

[Aceeşi]

viia

io/cîn am veni/după ce m-am căsătorit/măi precîs/mă-a da
taică-meo o bucăţică de loc acolo cum îi spunem noi/să punem viie
cum puneă fiicără//am cumpărat şi noi nişte cîrlige de la un ce-
10tăţean care aveă o viie măi...considerată mul măi bună/am luat
soţiea/şi cu hîrleţu am î...săpăt/am pus viia//măi ieră un loc î
cam prost acolo/adică locu ar fi fost bun într-un îel/ieră negri-
jit/cum ieră timpu/ieră măi greu/s-ară cu tractoru/cu...brăţu/cu
mîna//am diafundat locu ş-am pus viia/aceste cîrlige//a îşit/a ră-
15sărit/am prăşit-o înc-o dată/...după ce...spre toamnă/ne-ă-văţă
şi pă noi cineva să-î punem gunoi/ă lua gunoi că...ierău grajdu-
rîle/an luat gunoi ş-am pus pă teren/al doilea an/ne-am pus ş-am
î...săpăt-o din nou/aveă pir/aşă să spune/are-o buruiănă care/î
cam periculoasă pentru culturî/şî/am scos fir cu fir//nu-m plăcă
20mie să văd pe teren î...o buruiănă din asta//şî/in timp de trei
anî de zile a îintrat pă rod//dac-a îintrat pă rod/primi strugurî/
mărgeş la culés//am luat soţiea/copii nu aveam/an luat/socrî-me
socru-miu nu prea veneă că...ca bărbat de alfel şi mie mi-î silă
la culés [l]/măi digrabă fac alte treburî şi/şî...in prim [k]
25n-aveam prea mare bucăţica/in primu an am făcut vro...şăizej de
...deca/vedre cum le spunem noi//şî/bucuria/nu aveam vase [l]/de
ajuns/aveam ũ vas acol un butoi făcut de mine/nu mă-a îos de-ajuns/
m-am dus am împrumutat de la un sat vecin/un butoi/mă-am făcut

datoria/mi l-am umplut/și...acuma/ieram bucuros/am și io vin/cine
 ne venea/cine treca pa strada/i kemam "vino-ncqa [!] sa vez vinu
 meu"//vin/iera u vin foarte bun de vita...nu nobila/vita terasa
 cum ii spunem noi/insa.../și/de vindu nu vindeam/insa...is spun/
 5 cine treca/paream sa riu pr'etin//și sa duca vinișoru nostru/zi de
 zi/pina l-asteptam pe celalt/

criseta nicolaie
 patruzeștop de ani

iera doi lupi

10 uite/vineam de la padure/c-o caruta de lemne/io mai naiinte/
 inca nu ieram casatorita/și-era c-un frate-al meu/și...iera doi
 lupi/iera asa doi lupi pe... [k] noi mergam pa drum cu caruta și
 ii ieram/mai ieram vro cizej de metri de noi/mergau și ii im
 porneala/asa//s-a dus in urma la...un cird de noi//acolo...cobă-
 15 nu cu cini/ii au fos doi/cini s-au duz dupa unu/incolo/ea a
 ramas [k] unu-a ramas im marzinea cirdului/a luat și iel o uie
 și fuga cu ea in gura/asta am vazut-o ieu cu uoki mei/fuga/pin
 s-a-ntors cobanu cu cini eilant cu nu ș ce/a murecat uia/n-a
 luat-o cu iel/da a spart-o la burtă și a/a nevoit s-o taje uomu/
 20 ce-a mai facu cu ea nu știu/da asta a fost//

[și alta data ai mai vazut lup ?]

mai am vazut unu...impuscat/aiic intr-o masina/iera mulz da
 nu asa cu...sa faca pagube mar/cum is spun cu astia.../ieram
 intr-o zi la padure/taiam cu...un cumnat al meu/și vine tot asa
 25 .../trece pa un mal asa și-m spune/"uite ce/sa știț/staț că
 asta-i lup"//ne uitam/merga ce merga/și iel nu sa prate-ntorțe
 cu totu/cu gitu-asa/iel sa-ntorça cu totu asa//și noi am stat

acólo și ne uítám/iel merǵá pe o cqástá așá//și s-a dūs încólo/
 nu avǵam rost ca să-l izgoním/să fásem gurá ca să plece//noi am
 stat și ne uítám la iel/și s-á dūs peste-un deal așá//am tírít
 lemníle élea-m pădúre nu știu ce/a dóya zi/am mers și n-am mai vǎ-
 5 zút nimica//a treia zi m-am dús și...s-adunám lemnéle grámádá/cá
 le-am tăiét în álea dóyá zile și-acúma să le dám grámádá//ío m-am
 dús pá un drum să vídem dacá puteam să țíșím cu cáruța/da//am mers
 ío așá vro dóozej treizej de métri/pe drumu ála la vále/așá/vinǵá
 un porc mistret/da ío státeam și mă uítám la iel/și píná să strig
 10 la un cumnát al meú vasíle/"vasíle/vasíle"/zíc "ia úite porcu"/
 atúnc iel a...pus cqáda pá spáte/cum să spúne/și a luat-o la fugá
 pá drumu di únde-a vinit/l-am văzú și pá ála cu úókí/așá reali-
 tate/ánu ásta/nu de mult//

lǎncu íoána

pátruședòí [de ani]

15

brínza

[Cum se face brínza ?]

cum să fáce ? să strínǵe [k] să mǔlǵe úoile/în gález de lemn/
 cum...iera/má síp s-acúma care au úoi//să strecoară pe un tifón/
 20 dóyá tifóne așá/să strecoară ca s-ínr-un cazán méré/să dá...kag/
 kag avem de la mei/țínǵám așá/tăiám melu/țínǵám [k] fácam kag/și
 l-avǵám de la mei//și-l plámádeam ínr-o sticlă/punǵám ce [k]
 strecurám acólo nu s-ce/și iar zǵama așá ínkǵám brínza//și/dupá
 ce ínkǵám/il amestecám/il încálzǵám un pic la foc/și să lása iel
 25 síngur/il strínǵám așá cu mína/și...punǵám ínr-o zǵírná mare
 cum să spúne/și...il lúam și-l punǵám ín...ínr-o críntă de lemn/
 punǵám ceva ú fund peste iel/și iel se lása/l lásám acólo cam...

fro/nu kar o jumăta de zi/să scurğa bine/il tăiam și-l punem la sare//puneam sare peste iel/atunc iera cas/cin il puneam in brinză la doo trei zile/să făcă brinză deja/că să-ntărea/iera sărată/și să mănincă brinza și/uni-o făcă și alți-o mînca [1] c-așă-i străba [1]//

[Acceasi]

883. ENISALA [AIR I,679]

(jud. Tulcea)

Culegere: 1966: CC, PL, MM, NS; transcriere: PL

10

Cetatea ieracii

ienisala/iī nume turcesc//să spune că ienisala ieste...numile să pronunță... [ɛ] lăgân dulce/așă spune//ieste cetatea asta ieracii/asta n-o ținem noi mînte/nic buniți noștri nu știie/n-o știie de cînd fi//

15 [Dar unde-i cetatea ?]

i-aiița la...un kilometru jumate//Cetatea ieracii//dim maringea satului/aiița dim virf/da-ă...vara vini vizitator¹ mult¹/mult¹ di t^hot//ii p-o stîncă di piatră care/ti ia o groază/stîncă di piatră/um munte mare/mare/și n-ai [k] stîncă/nū-i piétris/
20 stîncă//ș-acolo făcut zidărie de um metru și ceva/zidăria//să cunqaste ș-acuma zidu//și la o-mprejurime di...Cîrca așă/cînc mi di metri/zidăria//acumă/să mai cunqaste încă/ieste la o năltime așă di zeți metri pîn locur¹/trei patru metri/zidăria//spune că
...piatra nu-i de-aiița//adusă cu...corăbiile pă timpur¹//că pia-
25 tră aiiț in dobroga din așă/nu ieste//așă spun cari cum vin și vizitază//zițe c-ar fi din italia//Cini poa să știie ?!//
mitake iacob
șaizășapte de an¹

păpăruva

da/sînt obiçeiurî vek/acuma cãrã...apryãpã-au dispãrút/a trã
 jõe/dupã pãsti/umblã cu pãpãruva//ãste cum sã fãce ?//fãteli/
 fnaînte kar fãteli marî/fãteli marî/di hãrã -apryãpã/stringãu
 5 stãgãie/di-egã mari/o-nãira pã aþe/fãcã aþã ãirurî multe/ãduçãu
 bujõrî di la pãdure/roã/ãi-mbrãcãu pãpãruva//o-mbrãcã de nu sã
 vidã/deçit numa vidã iele pãm bujõrî ãã aþã puþin/ã-o-mbrãcã
 di jur imprejur cu...ãtãle ãlea/cu stãgãia ãã//ãi-nãepã sã um-
 ble pãm sat//cu pãpãruva:

10 "pãpãruvã ruvã/
 vinõ plyãie ãi ne udã//
 î...sã creãscã sã vinõ [k] sã viie ploãile
 sã creãscã grãnele"

ãi mai multe-acolo/cum ãtiu iele//di obiçei...ãsta umblã di
 15 cãsã-n cãsã/fãteli/du pã ce cãntã cãntecu lor/ãsta n-o ãtim noi
 dicõt ieli/iãã/acolo gãzã [ç]uã sã duçãu ieli/ãi le dãdeã brãnzã/
 hãrã/zmãntãinã/mãlã/fãlinã//ei ! umblãu pãmã pãm la hãrã zeçi aþã//
 de la hãrã zeçe ãi duçãu la...la cãsã acãluia cãre ãerã pãpãruva//
 c-aþã spunã ãã/ãã ãerã surãtã/aþã-ã spunã/surãtã//ã duçãu
 20 acolo/sã dizbrãcãu mã rog/sã spãlãu cã iele au [ç] da ãerã/am uã-
 tãt sã vã spun cã ãerã aþã un obiçei/dupã ce cãntãu/iããu cu-o cofi-
 țã cu apã ãi le udãu//cã spunã cã dãcã le udã/ãi udã intãi pãpã-
 ruvã/ãi p-urmã pãm tuãti fãteli pãm piçurã/da cãtãodãtã/li udã kar
 de-a binãle//kar ãn zãuã ãã sã udãu tot sãtu unu pãm altu aþã/ãi-
 25 neãu tuãtã lãmã/acu nu mai țãne//ãi/dupã ce terminã iele de um-
 blã pãm sat/sã duçãu cu tuãti-ãleã/cã stringãu vãrba ãã/unt/
 brãnzã/di tuãte d-estã de-ãle mĩncãri//acãsã sã punã ãi fãcãu
 mĩncãre/cuã sã zãcã pãmã tãmpu ãla gãmãne//ãdãcã mãlã//mĩncãu/tot
 acolo ãi ãerã/ãi fãcãu uã fel di [ç] un ã/ca uã cãluian/aþã-ã spu-

neşău/din lut/ū^uom//zică că a murit scăluianu//il luşău/fi făcău
ca un fel di sieriū/di coscūg zis/şī il îngropău undeva//l-îngro-
pău//nu ştiu la cît timp/nu-m^t aduc aminti la ōi zi/să ducău şi-l
dezgropău/şi-l dădeă pă apă//şi-l făcă p^uomană/din min^c [k] din
5 ōei ōe adunău iele/dim malai dī una alta/mîncău şi...iele tuot a-
cōlo/asta ieră obiŋeū lor/cu păpăruva//asta...o ştia//

[Acelaşi]

cun^u să făce hramu

pă timpur^t să făcău hramur^t/ca ş-acuma/însă ierău māi/nu ştiu
10 cun^u să făcă atunc^t/m^t-adug aminte/ī satu nostru ieră ōel māi fru-
mōs hram//di ōi ? pēntru că iel să făcă vara//hramu cădeă/fiie ī
iunie/la sfirşitu lu [k] la-nŋepūtu lu iunie/aşā/in [k] să skim-
bă//însă ieră fuārti frumos pēntru că ieră ziua māri//s^t făcă
hramu pā timpur^t/im mārġinea sātului/pă izlāz/ieră o vātrā mā-
15 re-aşā/sā^a zīce vātrā/p^t izlāz//cimp libir//vineău din tuāti sātī-
li/di pim prejurime/care niŋ la un sat nu s-adună ca cum s-adună
la noi la ienisala//ī-o grāzoveniie di lumi/cărūŋ^t/maşin^t//di ōi
vineău/māi mult aiŋ la ienisala ? pēntru că ierău curioş^t ca să
viziteze şi ŋetātŋa ierāclie//vineā tocmai di la tūlō^a//cu maşī-
20 nili/cu trāsūr^t/pā timpur^t ierău trāsūr^t/cum le māi zīcă şi
faetŋane/aşā-ī spuneā...bātrīni//veŋău cu trāsūr^t/vizitāu ŋetā-
ŋŋa/dacă aveău neāmur^t vineău şi vizitāu pi la neāmur^t//s^t făcă
ū hram fuārtē frumos//vineău dim babadag/vineău di pi la tūlō^a/
ī...bombonār^t din āŋa/şī făcău...umbrāre di stejār//cīt ierău/lū-
25 ŋŋa di...mūltā/mūltā di tot/putŋā îŋconjorā pŋate ap [ŋ]terēn di
ŋinŋ ŋectāre/atīta popōr di lume ierā/di jūr împrejur nūmai cofe-
tār^t/nūmai...ierā de-o frumuseŋe/āltu strigā/"hāi la bombuāne"/

altu zică "hai cu șekeru/aide"/fel di fel di bunățatur¹/fliioare
 cîntă/auzeai pă ăla di cîlo//după aia/după nram/să făcă și pelivă-
 niie//la trîntă ișău//iera un sat/în sātu caraman¹ zis/care
 ierău numai bulgar¹/di națiune bulgar¹//și după ce termină hrămu/
 și ișău la trîntă/știi mergă cam un fel de...cîntă/că iel ierău mai
 tar¹//ișău la pelivăniie/ișă unu/trîntă pă altu/ăpoi ăla care
 dovidea trebuia să iasă meru meru pînă cîn il trîntă și pă iel
 //după ce il trîntă/pe urmă ișă altu care se simțea la putere/
 pînă cîn rămînea unu//ăla care rămînea trebuia să ia un bacșis//
 10 o cămașe/uo cîni știe ce/zică că iel fi mai pelivă din tot¹//și
 uităsă să vă spu că...hrămu care ne ținea/cîn vinea din tuati
 satili/vineau mă ro^o și rudili/mă mult/tiniretu/tiniretu în spe-
 cial ieră cel mai mult//trăgau la...flicare unde avea neamur¹/fi
 pună la masă/mă rog/ trebuia să aibă o mîncare pregătita/acuma să
 găsească mai mult mei/cu mei/și/după ce stătea la masă/atunc mergă
 tuata lumea la...la h^uora și-ncepă h^uora care să făcă...tot
 timpu/iera ceva frumos/fincă ieră vare//

[Același]

asta-1 a lîni

20 noi lucrăm lîna așa: cîn [ε]di cum să tundeă di pe uai/o spa-
 lam/o uscăm/o scarmanăm/pi urmă o dădeam pîn darac//o dărăcăm/
 scoteam m¹ezurica/fruntea/lîni/o torcăm suptiri/făcăm cerceafur¹/
 pă perete/pă pat/r¹estu/iar o dădeam pîn keptenei/keptenei//și
 torcăm gros/pentru pantalon¹/pentru haine/pentru...//
 25 di vopsit/cum o vopsăm//fierbeam ste [ε]gie/ștegiu/ș-o dădeam
 pîn ștegie/și la urmă pîn usuc/di uai//apa care h^uopăream lî-
 na-ntăi//o puneam la căldură-ntr-un kup di pămînt/cînt o scoteam

de-acólo/albastră/ișă lînă albastră/vöpsită//și lucrăm dintr-fîșă
 că-î flaneli țesúti/la războaje le țeseam/impletít nu țera/țeseam
 //flanéli/hăini/cercșafuríle li lăsăm așa alb//asta-î/a lîni //

[Dar din alea groase ?]

5 naftarlíi//din álea/mai [r] din álea mai grúșe naftarlíi/
 făcăm țuáli naftarlíi//

marija mitake
 șáizej de anⁱ

[Obiceiuri la mort]

10 ũ^uom cîn trage să muarâ/stă/il păzești rúdili/neșmurli...//
 a murit/fi țini lumínarșe/pînă fi iese sufletu/pînă muare//pî urmă
 mă il spală/il scaldă/l-îmbracă/il pune p-om pat/la noi pî pat
 mai mult/pî pat/și după așa seara la privegi//să-ngrămădesc nu
 numa neșmurli/și strălín^t și...stau [ç]/dascălu vini și citești o
 15 cetație/la mort acolo/dup c-a terminat cetația/aílant să mai ia
 di...mai leagă cite ceva di mîna murtului/măi tragi de-o ată/nu
 ș cí/astea/glumi așa//după așa/să-l îm [k] cînd il înormîntășă//
 il scuți din casă/puni la uși o țuálă/o pernă/farfurię cu mîncă-
 re/o cană//a isit cū murtu pî puartă/a dat așa la sinevă/țuála și
 20 pernă și.../merge la biserică//de la biserică spre cîmitir atunc
 făci doosprețe/odinél^t//

[Dar pe mort în ce îl pune ?]

în coscúg/coscúg//

[Și cosciugul pe ce-l pune ?]

25 pe doș lemne/ș-apucă doi uámin^t di la cap/și doi di la pi-
 cșári/și-l duc pînă la...cîmitir//^a făci doosprețe odinele/la
 fiicari odineșă pune un șervet ceva/un colác//a plecat murtu l-a
 dat p-ála/pînă la cîmitir//la cîmitir cînd a ajuns/iar preotu face

o cetație și-acolo/a dat drumu la mort/in groapă/au plecat tot
acasă/fac mîncare acolo/au...mîncă/toți/a terminat/l-a-mormin-
tat//la trei zili-î faci iar o...pominiri//iar mîncari/iar...la
noș zili iar î faci/la trei săptămînt iar î faci/la șasi...
5 săptămînt/la trii lunț/la noș lunț/și la anu/s-a terminat cu po-
menli//

de ziua morților se duc la cimitir/cu mîncari/fiicari/cu co-
lăc/cu...citești preotu ș-acolo la [k] prohodesti la fiicar¹ mort
cari vrea ca să ducă/și după aia să pun/băa/mai mîncă mai dă de
10 pomână și la unu și la altu și asta-î ziua morților//[...]

la-mormintare șara la privegi/să faci colivă//colivă/fierb¹
grîu/îndulcेश cu zahăr/pui deasupra bomboani/bomboani/biscuit¹/și
asta-î a colivi//după ce/a cētīt ășcălu ce-a avūt acolo ce-
ta¹ne-șea/puni șameni care suu la privegi la masă/iau intăi din
15 colivă/și pă urmă mîncă/mîncari//

și cu brădu//să face um bread dintr-um pom/dintr-o creangă
di pom/sau kar um pom scuati//scuati-um pom așa cu rădăcină cu
tot/șt...coaci pop^ușoi/faci floricele di popșoi/covrig/biscuit¹/
îșiră acolo di țate/și puni și citi-ū rînd di hăini/im brădu-ala
20 și-l duci o...fimele//tot la...fimele duci brădu//ș-acolo la ci-
mitir a împărțit tot¹ din/fiicari ș-a fost//

[Aceeși]

î arman

cî vinea timpu seceri î luna lu...iunie/lu iulie/da/lu iulie/
25 atunc cetațeanu/adica noi isam la...la seceră/cu cuasa/și cu gre-
bla//bărbatu lua cuasa/trăga cuasa/nevasta luyă furca di urmă/și
grebla și făcam căpit//așa să spună la noi/căpit//și stăteau/

după ce terminăm de cosit și îngrămădit căpițele pe cîmp/vineam
din [k] acasă/făcăm o arie/armă/cu se spune la noi//să prășea
pămîntu/asa superficial/să aducă apă cu butuăile și se stropă bine
pămîntu/s-așternea paie peste pămîntu udăt/și de-acolo iera un
5...um butuc de piatră/asa-î spunea/butuc de armă//făcud din pia-
tră tăiată-n fâlii așa/și puneă cai și mină cai cu butucu-ăla di
bătătoră pămîntu-ăla bini/bini/bini/pînă să făcă ca masa așa
drept//după acēea/să mătura paiele/să mătura armănu/și aducă uor-
zu cu cărăle/il puneă în armă/și tot î cu acēl butuc de piatră/im
10 mijlocu armănului/iera un...par di lemn/îfipt//să legă c-o funie
câi/și o lua di la [r] di la margină/margina armănului/și merģă
împrejur/împrejur/împrejur pînă cîu câi ajungău la par/că să numea
par ăla di mijloc//și dacă ajungă la par/p-urma dezlīgă câi și-î
skimba în partea opusă/în partea cealaltă/s-o lua napoi/merģin
15 înapoi/să dizvăluia funia/s-o lua di la mijloc înspre margine//și
tot așa mereu/merģind înaînte și napoi/uorzu să fărma/să pisă
pîntu că iera cald/butucu-ăla/câi-l pisău cu copitili/butucu-l
fărma/și cînd î [ε] să făcă ca o pătură pînă la urmă/nu puteă să fiie
terminat/să scoteău câi afară din armă/ă...uămini/luău [ε] adica
20 ca noi/luăm niști furc di lemn așa cu trei carne/și-l/il afinăm/
il îfoiam așa/il luam pe dedesupt și-l întorcăm așa î făcăm/asa
rîndurî/rîndurî/rîndurî așa/împrejur/ca î...spîțili [k] spîcile
căre ierau deasupra ierau bătute/însă ălea de dedesupt vineău su
pătura paielelor și nu să puteău...nu puteă străbate butucu ca să li
25 sfărîme să iasă bobu di ieli//s-atunța li afinăm așa/p-ălea di di-
disupt li scoteăm deasupra/și buabili cădeău la fund/spi [r] spî-
cili ișău deasupra//atunța din nou iar băgam câi/iar învîrteăm
pînă cînd noi credeăm că...uorzu s-a scuturat tot din...di spic//
atunț luăm [ε] sunt iebale/le spunea/asa cu mai mult colț/cu
30 șapte colț/tod di lemn/și...ncepeăm la scuturat//le scuturăm

paille-n sus/in sus/i sus/t^uotodată le și dădeam la o parti/și cu
 niști ietațe zis/așa făcute din două brațe di lemn/și cu niște
 corz^t de nujele/in j^uos așa arc/și p-urmă legate cu sfoară imple-
 tită plasă//și in jele se-ncarcă^u paille/și să ducău in i...cu
 5 să spună la noi/in...in samalic//ducam in samalic/să deponitau
 acolo pentru iarnă//după ce să scoteau paille/răminea pleava//plea-
 va răminea amestecată cu ^uorzu la un loc așa/că așa trebuia să ră-
 mină/nu ieră algeasă//să ingramădea acolo pⁱ loc i arman cu ^uo sir-
 gile/o [k] sirgila iesti ^uo curăa di lemn/și cu o bucată di scin-
 10 dură i față contrafisată din două părț ca să nu să...să nu să
 strimbeze-ntr-o parte/și să-mping^a pentru că așa/aria ieră/arma-
 nu ieră drept/să-mping^a așa/și-mping^a ^uorzu cu pleava tot il fă-
 că ^uo grămadă in mijlocu armanului//p-urma cu niști iebăluș^t mai
 mic/cū...cu c^uolți deș^t/cari prindea și buabile totodată cu pleă-
 15 va/s-arunca i vint//pentru că vintu lua pleava/iar buabili cădeau
 grămadă//in timpu cîn se vintura/buabile[ε] nevasta/avea o plasă/
 tot așa pe-o prăjină legată o plasă de...^uo plasă de sfoară/și in
 timp cînd ieu vinturam ^uorzu i vint/nevasta trăg^a cu plasa și a-
 duna paille mai grele cari nu le luă vintu/și cădeau tot p^uor
 20 //și plasa aceia li...li aduna/li trăgă la ^uo parti...//și mereu
 așa trăgîn/^uorzu răminea b^uob și b^uob curat//in arman//

stan niculaie

[42 de ani]

[Cum se împarte găina tăiată]

25 tai bucățile/ce-i...būtū-i but/garili-s gare/de-acolo képtu/
 gigeru/inima/tațe sa tațe rîiecare cu...bucătelili cari... [ε]
 cari bucățică//
 li mai alég buturile/képtu/măi ie și așa di is... [ε] spăta/

duturile di la piciorari cari-s mai bune/sa pune la ianfile/și r'es-
tu ca-1 capu/ca-1 gatu/ca-1 garile/sa pune la supa/la b'ors/noi
obijnuiim b'ors//

stan maranda

5

treizășino[de ani]

cirnați

se tuacă...carnea la mașină să dă/usturoi/piper negru/să puni/
în carne/spală mașile bine să le-ntorc pe d'os/li lei cu cuțitu
așa ă rind di...să ia dă pă iele/să curăță bine/să freacă cu sari/
10 să spală bini/dă-acolo să... [k] carnea dacă iese t'ocată/să pune
usturoi ă ia/piper negru/piper roșu/și t'ot la mașină să puțe
umpli/cirnați//

în mașile elea grăse/tot așa să pune tuțe măruntaile porcu-
lui/ficatu/ăla/gigeru negru/gigeru ăla alb/b'obriki/ăinima să pi-
15 șază bini și iele/t'ot așa la mașina de t'ocat să dau/mașile
t'ot așa să curăță bini și iele/să-ntorc pe d'os să curăță/să spa-
lă bine/ș-ălea să puțe umple ș-ășa/nu numa la mașină/și la mină/
dacă...și la mașină și la mină cum...//

să mai pune și ărez ă iele//puțin ărez/sau...noi mai punem
20 și bulgur di grău/să face la rișniță//s-ameștecă t'ocătura asta/
și dă-acolo să bagă la mașă/la mașile-ălea marți//

t'oba și ia t'ot așa să face//să curăță bini și ia/să-ntorc
pe d'os/să ia ă rind di piele/să freacă bini cu sari/t'ot așa
carne să pune/b'obriki/ăia negri/ăia alb/pune...că dacă fac/ci li
25 bagă acolo/di-acolo umpli cu carni numa//să mai taie di la cap
fălcile ălea care are grăsimia capului di la porc/să taie fălcile
ălea/să tuacă bini și să bagă la tobă//t'oba după ci să umpli/să
dă ă fiert/ăo pu ă caun pă foc/dă ă fiert/acoperită așa/și

r^uocu să fiie puțin...nu așa mare/să fearbă înčet//

de-acólo să seuate/să pune pe-o masă/să pune ^uo greutate pe
ia/pui ^u fund/um pietroi ceva pá di^usa/să...//de-acólo/să ia și
să agi^ută la...să mai pune și la fum/al^ut [k] altă lume ^uo pune la
5 afumat//

[Acceasi]

nunta

nunta ai^uo s-incepe di la ^uora doo după masă//diavoru/s-anun-
tă c-o săptămână numai na^uinte vine/de-l prinde/de-acasă//[...]
10 iel să duce/diavoru/la ^uora doosprece la mire-acasă/mirile-
dă ^uo f^uie/să keme to^ut yameni din sat//adică care sun neamur^ut cu
iele [k] cu iel//iel ia gi^ucu/plosca/pune vin in ploscă/și m^urgi
p^u sat să keme neamur^uili mir^ului/după ce a [k] s-a-ntors de-acó-
lo de-a kemat/anun^ută și totodată și fetili ca să vie pentru a
15 faci...bulguru/pentru să facă pupăza//au vinit fetili/au făcut
pupăza/de-acólo fetili pleacă acasă și...

[Dar pupăza cum se face ?]

pupăza...să face/tot fă^uin-asa di pi^uni/să...cu^u să face
p^uin^uga//to cu apă caldută/puni di doskești acólo cu frecăte^ui/cu
20 h^uparcă cum ai [ε] și după aia o cu^uace//după ce au plecat fetili di
la mire/m^urgem ea să luăm na^ușu//ni^u ducem cu vestea la na^uș/cu ra-
kiu//după ce-am v^unit cu rakiu/m^u stăm/ni^u ducem la sócru mic/și
acólo iar cu rakiu/dup-acéia ni-ntoarcem inapó^u la mire/și plecăm
iar la na^uș s-fl luăm să-l aducem la mire//dup^ut ce-am adus na^ușu/
25 incepe să j^uace m^urgelili/afarâ//după ce-au jucat m^urgelli/s-a
stricat pi la ^uora doosprece nyapte^ua/au plecat acasă/tineretu//du-
c^uem na^ușu acasă/^udup^u ce-am dus na^ușu acasă/vinim iar to^ut la mire/și
de-acólo pleacă to^ut^u ceta^uteni cari au fos po^uti^ut acasă//a dooza

dimineață/vin iar la sócru mări acasă/și merg iar cu vesteța cu
 rakiu la naș/di la naș să duc la sócru mic/s-întorc iar înapoi/și
 ...să duc di iașu nașu ca să vină s-îmbrăce mirișsa//îmbracă ni-
 5 reșsa cu pantófi/cu vuala/cu gírlanta carí țiești ia [ɛ] să fișe-mbră-
 scătă/după acéșsa merge la cununie//ajunge la biserică/să cunună/
 s-întuarce iară înapoi la mire și-ncepe nu [ɛ] nunta să juace//ți-
 ne pînă seara//și după ce s-a terminat seara/lun¹ dimineața/iară
 să duce di ia nașu/și dup ce-aduce nașu acasă/merg numai fișeile
 di la sócru mări/și cițiva uamin¹/care-ale să duce la sócru mic/
 10 cu rakiu acolo//dup¹ ce s-au dus acolo/stau la masă acolo/și vin
 și să face darurile//să leagă/pă diavur il leagă cu peșkir¹ lung/
 îi mai dá ^uo batițe de la...părtea sócrului mări/din părtea sócru-
 lui mai mic/și fișecare cetașean iară il leagă tot cu peșkire/cu
 .../și după asta seara s-a termina nunta//

15 [Dar nunta de luni are vreun nume ?]
 nunta de lun¹ ? la [ɛ] cuș s-ar spune la masă mare/de s-adună
 bani/darurile atunș tot la...

[Dar oamenii care vin la nuntă ?]
 trebădător¹/trebădători sunt uameni poftiț¹ la nuntă/rudili
 20 mirului//după o săptămână di nuntă/ă...mirili și cu mireșsa/pof-
 tești nașu la lei/și după acéșsa pleacă di li face calea la bise-
 rică//

cristea măcsim
 doozăc [de ani]

25

la vișe

mergem la vișe/incepem să cule [k] să strîngem puama du pă
 butuc/^uo strîngem în căldăr¹/din căldăr¹ ^uo răsturnăm în butoi/
 butuaille le-avem în căruță/după ce-am umplut butuaille/le-am

mustuit bini/am zdrogit puama-m butuăie/c-un...l¹emn//și...am
 umplut bini gar butuăile ș-am vinit acasă//acasă așezăm linu cu
 doo [k] doi [k] patru ketroăie mar¹/așă pușe-m patru colțur¹ di
 s-aș^oază linu pă ketroăele elăa/după acēea/la noi să fa [k] să
 5 strivești/uămini/in lin/calcă-n lin//cu...cizmi di caučuc/sau/in
 cel mai rău caz s sumetică la kițari/in kițarli gyal¹/ș-intră-n
 lin//după ce a calcăt puama-n lin/a așezat-o iar ȷ sus așă/-ntr-un
 colț/a pus iar niști scindur¹ deasupra ȷei/ș-a pus niști ketroăie
 //după ce s-a scurs to mustu din praștina ȷea c-a rămas acolo/să
 10 ȷa praștina ȷea ș s-aș^oază-n alt butoi/și să lăsă im butoiul
 gălea//iar mustu cî cūrge di lin de-acolo/să ȷa și să pūne-n alti
 butuăie mari/in becūr¹/și de-acolo se lăsă di herbi vinu/im bu-
 toai//și praștina ȷe bună di...^s să făcă rakiu/la cazan//

[Același]

15

884. LUNCA

(com. Ceamurlia de jos, jud. Tulcea)

Culegere: 1972; PL, VN, RP; transcriere: VN

tot cu pescăria m-am luptat

cum am putu devini iou/pescar//iou la taică-meu u/român/
 20 transilvănean/ca și mine acum/uite cum sufer/ȷeră suferind/că noi
 am fost ultimi copii cam//nu s-a putut//n-am cunoscut bine pes-
 căria/in skimb i[ε] am avut atrăgere-asta di apă//și socru m^ou eră
 tod la fel cam.../ș-atunța să cēr^oa pescar¹/nu prăa ȷerău/nu ștū
 cum/dădga sculi boȷeri-ēi mar¹/dădga sculi/noi să fim muncitori/
 25 vōrb-ȷea/cum eră pă timpur¹/panaitake stefanake/p-acolo//aș auzi
 di ȷei/și dūmnea vōastă//ș-așă că ne-a duz la stăpin¹ acolo/ne-a

dat sculî/cit a maş cumpără şi noi/cu cîd banî am avut/şi...am
 pornit pã doozeşicînc am porni pescãrija//din doozeşicînc am por-
 nit-o//ş-am mers pînã-n cînzeeş/pînã-m patrujnoş/cînzeeş/tot cu pes-
 cãrija m-am luptat/între timp/între aştea/cu y-ay spus a di naura/a
 sros şi grãdinili pustii/cînd au rãmas dupã bulgarî/am luat şi mun-
 ca asta/in skimb/aveam cînc bãieţî/ãl maş mare/pã iel îl ţineam
 maş mul la baltã//iel servea cu balta/cînd era nevoie/mã duçam io
 la skelë cu marfa/c-aşa iera uordinu/la trei/la trei zili să te
 prezintî//cã ie o sutã/cã-i o mie/cã-i cînc/cã-i paispe/treizeş/
 10 o sutã treizeş/sã te duç acoli//adicã să ri prezent//la trei/la
 trei zili//aşa era nomenal/ca io să mã dug la trei/la trei zili/sã
 mã duc acolo la...kerhana/sã predau/çe s-a priş/da//

[Cum se prinde peştele ?]

dõmne ! el/preştele să prîndi-n tot felu de modurî/am i/deo-
 15 camdat-am lucrat p la vîrşe/la vintiri/sã spun şi vintiri/şi vîr-
 şe/romãneşte vîrşî/ruseşte vintir//şî...pîn la urmă am întors-o
 cu nevedu//cu nevedu să lucrează maş uşor/adica cum/sã [ε]zic/sã
 prîndi maş uşor/vreş/nu vreş/ai inkis o porţiuni di...cîteva miş
 di metri patraţî/cũ acest neved/şi-l traş/şi vreş/nu vreş/trebũ
 20 sã-l l-ei//dar cu vîrşa cînd o pui/asteps sã viiî//trei zili/stai/
 te duş şi ridiçî/ie ceva/dacã nu-i/ptiũ ! scûipî/şi il pui la loc/
 [!] dar cu nevedu/traş/şi l-ai luat/ş-ai piecãt//[...]

"bã ! ce ziş tu/mergem î pilcu cutare/sau mergem im bãituta
 cutare ?"/dupã vint//cã noi pescãri/cam dupã vint/ştim çe di-
 25 recîteş/şî cam un să localizează/marfa//ş-acolo mergan şi-i trã-
 şam/ş-aşa cã...vorb-aşa/cîteodată brodeşti/cîteodată nu brodeşte/
 te pãcãleşti/aşa-i//pescãrija/çe maş incoã şi-ncolo//

[Dar cu matula pescuiaţi ?]

dã ! am pescuit şi cu matula//

30 [Cum este matula ?]

e¹ ! o criiă/o-nălțimi¹ cît în pod/și mai nălță/și mai nălță
 ie/cî șase metri înălțimi¹/și funie gruasă/jos/funie mai supțir¹
 sus/cu plute//și aranjate-ntr-așă fel/că merge una//așă di-nțet/
 să trăge/ ușor/i...sînt niște/hruzili/să numesc/care-are-așă/au
 5 fear¹li-ndoite/și funia vine și trece pã sup fer//pã lîngã pã-
 mint/adica/nu să saltă/cum ar fi aci//cã dacã să saltă/s-a dus
 p¹estele/n-ai făcũ treabã//dar funia merge pã lîngã pãmînt to
 timpũ//to^t timpu//di la-nțepũt/pînã la sfîrșit/pînã vine matnea
 să numește//matnea are o mărime...matnea are o mărime cît ar
 10 fi o casã/adica o ^uodaie de-asta//po să zic și mai lîngã încã/
 cam ar avea/cam cînj metri pã cînc//o lărgimi/acastă matnea//și
 lîngimi și-n lărgimi/și marfa să depositeaz-acolo/fiînc-aiic ie
 gălăgiie/^hodoroğalã/pãtru bãrc //vînt/suflã/lume calcã/strigã/
 vîrb-ăea/iel să lasã tot în dipãrtare//tot în urmã urmã/pînã la
 15 urmã vine cu ațeeș torbã/vrea nũ vrea/vine aci//

lazar stefan

șalzeșiopt [de ani]

cumã

[...] iar s-a mai întimplat/ unili/ to^d morz¹ din aștea//unu
 20 [k] o tînrã/cîn...în timpu cûmi/intr-o vreme a fos cumã mări//
 și...ã...cîm plecã cumã pîn sat/cũ copilu-^m brățî/s-a-ntimplat
 într-un sat/s-a dus cumã-n sat/horã juca//și nimen¹ nũ-o cunoș-
 țea/niic n^u-o videã/adicã/o videã/da/muierẽ cu copil în brațe/da
 nũ o cunoșțea cã-i cumã//și ia/umblã pî horã//flăcăi jucau atid
 25 di n¹ebun¹ de-a calcãt-o//ia s-a supãrat/pînã seãra pãtruzej de
 flăcăi/și...pãtruzej di f¹eti a omorît//a făcũt um prãpãd în sat/
 di...pãtruzej di cruc¹/proșpãț¹/și pãtruzej di...di...asta...

mămî plîngău//nu-î nimică//a mers cî-a mēra/să ducău mămîlî la
 ...simitir//plîngău//..."Cîni plîngē ?"// "măma plîngē"//as să du-
 cău mămî^{li} plîng^{ea}/toate mamele plîngăa/nūmaî...măma lui stuian/a
 lu ōnu/a lū [k] îeră stoian care...care aveă un cal/atîta di istet/
 sdî di mindrețe ȝ scotea-ŋ comună//și cînd/maică-sa plîngăa/și
 de-atîta mîlîlă cē î-a foz băiatu/a strigă^t mami-si:

"mămă ! nū maî plîngăa"/cā îa l-a-ntrebă/

"stuiane !/di cînd ai plecă tu/calu tăo/șores să-î dau/nū mă-
 nîncă/vin ai dau/nū bea/cē fag mămă cu calu tău ?/"

10 îel a răspunz/zițe cā dim mormînt//

"măma/nu mă maî plîngăa//nu mă maî jeli//îă calu/și îeșt în
 dru^m/pornește spre răsărit/pă cîne l-oî antîlni/lui fl dăruiește"
 //ș-a făcū^t maică-sa așa/î-a făcū pomână băiatului//

și...una tînără tot așa/cînd ā...a venit î la socru-su/trei
 15 zilî tînăra/cu sălbă/cu fruntar/^c-asă umblă tînrî/știi cā cā
 pîna să-ŋveka/îa purta sălbă/zărzănale pă îa/dî...doamne fir^îesti!
 //cînd ā...a veni cūma a luat-o//ș cum cūmă ?//cē-ă făcū^t șa ?//
 s-a dus la foc să [k] cā făcā mîncare//și ū șurîc/îa șurîc în gū-
 rā/și cînd îeșî șocra atunc îeră rușîni.../îeșe șocra...la îa
 20 la foc acolo/îa cînd a văzū^t cā șocra vine/să n-o simtă cā îa[ŋ]
 mîestică-ŋ gurā/a-ŋgiți șoricū-ăla//șoricū-ăla s-a oprit aiîc^î//
 a-nîcăt-o//îa cînd a căzū^t/"îi ! pi fâta năstră cūm-a luat-o//
 gata"//

"ai să mērgen"/zițe "lă...la mormînt"//găt^a pîna șîara/gata
 25 s-o-ŋgrupî//să nū maî fiîe cūma//cā cūma-ntr-ȝ vrēme/ŋe povîștea
 bătrîni/cūmā/n-ȝ videăî/și-z vorbeă/și dacā nu [r] nū-î cūvineă te
 lua//au dūș-o la grup-as^t/șîara/să dūce doi tîlhâr^t/să-î îa gâl-
 bîni/niîc gâlbîni nu î-a lua de pă îa//atîta...să mērgă/cā
 cūmā-î/cūmā//aîa cînd a văzū^t cā s-a-ŋgropăt cu gâlbîni/"hăi tu ș
 30 tu/amîndoi/mîerget cā suntet uniț^t/și mîerget^î să dizgropăm mōrtu/
 1682: in git.

să luon galbini"//

cîñ sã duçe sã-l dizgruápi/ia á fos ínecatã//au dezgropát-o
...cînd sã dizgáte galbini/a rîdicát-õ...sus//î fund//cînd a ri-
dicát-o/ia muáli//sã leágânã//da únu di [r] dí íei cícã:

5 "dã úna dipã cáfã"//de-áa sã dá dipã cáfã/ca sã íasã [!]
//í-a dat únu dupã cáfã și a strigát//zíce:

"hõ" ! zíci "stai drept"//cînd a zis ho ! stai drep^t/și i-a
dat um pumn dipã cáfã/ia a zis:

"hãqũ !" /a íșít/curícu díñ gurã/ș ia a rămás víie//íi cînd
10 a vãzút cá ia a rămáz víie/únu cãzút íncólo/ș-únu-ncólo/a rămás
mort^t íei//

ia sã scualã de-acólo/plăcã la sócri//sã duçe la sócri
"mã má ! mã má"//nímic//nu díșkídí sócri//doámi fir^testí//cum ?/
cúmã strigã//íei tó lí íerșá teámã dí cúmã//cã ia așa strigã//cîñ
15 víñșã la úșã/strigã și díșkídeã úș/ș-intrã píști tíñí//cînd...a
plîñș íei ce-a plîñș/ia strigã/íñ gurã mãre/"mãmã íoș sînt mãmã!
úite ce-í cu míñí/úite"//nímic/nu credeã//pîn a un timp/mãmã-sã/
s-a dus la mãicã-sã/mãicã-sã dí mílã/zíce "rãta s-a dus/lãs sã
mor și ío//íe cúmã dá/sã mã ia și pã míne//mi sã tráge cîngãru
20 jos //cîñ sã duçe mãicã-sã/díșkídí úșã/ia//díminșatã sã duçe la
cîmítír/bagã páie acólo/la mormínt²//s-a-ntímplát múlti cãzur^t
díñtr-o vrémi/pã kéști de-ástșea așa/pã cúmã//cúmã zíce cá cîñ
ne-o íñtrã sat/curãșã/copíi/dacã ío plecãm cu copíi la pãdúre/
fugșãm//cã víne...cúmã/dãcã copílu plîñșeã í strîngãñ gítu/fl
25 gítuian/cã víñí cúmã//aúdi glas/și víñí acólo//da//atít-a fos/
íñtr-o vrémi/díñtr-o vrémi/díñtr-o vrémi//

doí flăcãí s-a-ncurãjã^t/ca sã rămíle-ñ sat//tot sãtu s-a
curãșat//sã pleçe la [r] lã pãdúre ca/sã nú lí gãșșeascã cúmã//doí
flăcãí a rămás íñtr-un sat/a rămás íñtr-o cãmérã/amíndóí/și cúmã

¹Subiectul își potrivește basmeua pe cap.

²Ultimile cuvinte sînt rostite în șoaptă.

s-a fă [k] preface'cut intr-o musca/númai atita' //ş s-a băgát int^r-o
 pereke' di cízme//[r] intr-o pereke' di cízme//[ş]...s-a arátat iar
 ân fața l^uor//"dimineată/voi cîm plecáz de-aiica/sá nu lúaz nimí-
 ca din casa asta"//iei zice "dá-o drácu/ia a plecat/ [r] ia ple-
 5 cat" zice "nu mai ăesti-aiic"/pá ia s-a preface'cut intr-o muscá/s-a
 băgát in cízmi-l-álea/ iei a luat cízmi-l-álea//a luat cízmi-l/
 ş-au luat-o şi pá ia//cîp la cîmp/hai s sâ-ncálte unu di iei/cîp
 sâ-ncálte ia zice "ce-am vorbit io cu voi má ?"/i-a trînti p-amin-
 doi// "ce-am vorbit io cu voi ? de ce-az luat lucrú-asta de-acólo?
 10 //nu i-al vostru/de ce-l l-ei ?//da//aşá s-a pominit dintr-o
 vreme//

lázăr rada

şáizeşinò [de ani]

ne-a povestit r¹élur¹ şi kípur¹

15 bunica a trăid nózeşcînc de an¹//ş-n nózeşcînc¹ de-an¹/
 ne-a povestit f¹élur¹ şi kípur¹//a fost tūrç/război/turcesc//iei
 au plecad din...trákia//gonindú-i tūrçi încuáce/a...la doç la trei
 locur¹ i-a dărîmat pá/iei a fos copii ^uorfan¹//má-sa [ş] a tăiat-o
 tūrçi/a rămas iei trei f¹eti orfani//ş ta-ţu şi/ta-ţu le-a ncîps
 20 cu gálbeni//cu kímere di áur disúp//da copii/cá pá copii nu-i
 kinuia/pá ta-ţo-l kinuia/ş la trei locur¹/l-a dărîmat/cu sábi¹i-
 li pá iel// "áur^{ru}/ş-áuru/ş¹ áuru"//ş iel tót nu-^l dádea//ş toc-
 mai aiica/f¹erma/băi/acólç ş-a dat áuru/bunicu//tata lú/buni-
 cá-meş//cîn de-acúma a pus sábeş/pá tăiatç-acúma//cá sâ-l taie/
 25 după ce a dat áuru/a strigá bunicu/
 "f¹etelor ! discîn^{di} ţi-vá/dat-ăi//nu sâ mai puáte/gata"//
 după ce-a dat áuru/
 Gest.

"un¹kășule la ieniki¹oi"/spre t¹ulca to^{cmai}"/"acolo s-aj¹unget¹
 voi¹"/"acolo nu mai aj¹ungem//noi ne-nt¹uarcem inapoi¹//adică turci
 //irontu turcesc//c-at¹unca ieră război¹ c¹u...ca¹i/cu săbi¹i/cu.../
 omorit¹ură//de-aj¹ungea și te tăia¹//asta ieră//după aia...c¹ind a
 5 venit la comuna asta/la ieniki¹oi/a trăit/ce-a trăit/a venit a¹i¹c
 //trei f¹eti mar¹t/g¹oale/gol¹u¹t¹//maică-sa/m¹uarta/ta-tu/zice c-a
 apucat de a-mbrăc¹a doo cămăș¹/da f¹etili ave¹a c¹ite una// jăde¹an
 să spălăm/to¹ati r¹upte//ce să făc¹em ?"/zice/"r¹upim o cămășă no¹o"/
 ne-a¹n g¹indit noi trei suror¹t//

10 "mă¹ soră arăgă/să r¹upim una r¹uptă/ia tot i¹ r¹uptă"/n-ave¹am
 c¹irpi ca să c¹irpim p-a¹lalt¹ [i]/da¹ ai să r¹upim p-a lu tata
 nou¹/și p¹unim c¹irpi l-allant¹/și om pitre¹ce p¹in¹a o¹ vide¹a//und¹i
 aj¹ungem//ș-a rupt cămășa lu...tat-tu/no¹o/ș-a c¹irpi p-a¹lalt¹/
 așa ni povist¹ea sărăca//

15

[Aceeși]

cavarma¹ga

[...] da cavarma¹gă nu să făc¹e/să făc¹e din i o¹ale ști¹t//al
 f¹el//dă..

[Știi să faci ?]

20 am...făc¹ut/alde [ε] sócru auz¹i [k] făc¹ut//

[Cum ?]

i¹e¹i tot așă/ō...tăie u¹aia/o c¹urăț¹a/to¹ate o¹sili¹-i scu¹ati/o
 ia un [k] c¹u un c¹ocan¹ la rind/di l¹emn așă/un c¹ocănel/și p¹i-ormă
 o b¹ate//o b¹ate/o b¹ate/așă to¹at¹a la rind/și d¹up-aga o p¹une la
 25 fiert//așă...bucă¹t¹ mar¹t/tăie-așă.../ș-o p¹une intr-o caldare ce-
 va/ce are/o p¹une la fiert//d¹up-aga i¹ p¹une/pip¹er¹ negru/foi di
 dafin/acolo-n apa a¹e//după ce f¹erbe/o scu¹ate//ș¹-o l¹asă d¹ să

zvintă tot așa/și pi-orm-ō pune-n f...tot im borcān/im borcān//cā
 în f alceva în f căldare/in f...și mai pune iar/da im borcān mai
 ...binī stă și/tot așa cu untura/cum o țarnă deasupra//și
 pi-ormă scuāte de-acolo găteșt/nu știu/n-am ā...gāti^d diloc di ia/
 5 da așa...ⁱ gustāsā ia/da nu-ī ca...cărnea di p^uorc/cā [i] ia cum
 ie prājītā iē/ald^fel//așa dicit feartā/neruminitā nē nimica/sā
 pune la borcān așa//scuāte/ștⁱ pi-urmā...gătește din ea//

balcān veta
 treișase [de ani]

10

nunta

simbātā seara încēpē nunta/dā...mîncārea-ī drept cā-ncepē...
 pîne cîpⁱ făcēm f/di j^uoi//făcēm pîni/făcēm colac/ce trebuie/
 pentru nuntā//dup-sea...viner^t/simbātā tălēm pāsār^t/tălēm f...vi-
 țel/dac-avēm/p^uorc/cē...cîni ce are//piēști/āl gătīm/āl făcīm me-
 15 rināt-așā/il prāj^tim//și-l făcēm marinātā-m borcān/cu foi di dā-
 fin/cu pipier negru/iar pi-ormă/sarmăluți iar făcīm//tot așa/cār-
 ni di p^uorc/tocām și...făcēm sarmăluțe/dup-sea făcē iarā...frip-
 turā di vⁱitā/pi-urmā sã servēște/^uor^t dac-avēm i castravič^uor^t/
^uor^t salātā di...varzā roșiē/se cumpārā/și făcēm/ș-așā cã...pū-
 20 ne toāte/cozonac iar făcēm/simbātā seară cînd încēpē nunta/sã
 fiie [i] sã fiie toāte gata//pi-ormă cînd vin ūameni/s-așazā mēsa/
 sã...servēște fiecārī/mizilic/tot așa din f mațili di la viț^tel/
 di la porc/făcēm ā/miziēl/cum sã spūne//sã [k] pūne^m ficātu/pū-
 ne^m iⁿinima/tot așa/rinik-ē^șa/cārne/și făcēm/tocām tot la un loc//
 25 puțin șuncă/ștⁱ dup-sea încēpīm sã ūpleⁿ la mașină/așā/la fel ca
 cîrnați//cînd f...terminām/iⁱ pūne^m um pig la fiert/cînd s sã pū-
 nã/sã ūopărește-așā bine/și dup-sea...pūne^m ā pă o māsă așā/și

punem [k] le aşezăm frumos//şi punem ceva greu pesti lei/că să
 priseze-aşa bini/să nu stea afanas şi/cînt se răceşti/se taie şi/
 s serveşte la masă//[...]

sîmbătă seară este midinic//cum să spunî la noi//ă...dumini-
 scă/nunta/toată ziua//duminică seară masă mare/este//lun¹ i/acuma
 carē...vrēa/mai face/care nu...vin cald/cum se făcēă la noi i [!]
 ş se serveşte vinu cald/dă iar dar din nou u şī...asta să termi-
 nă//

[Da midinic cum se face ?]

10 midinicu-asta ?//iē/că ie s-adună fete/băiez/danşază//asta//
 tineretu-asta//da acum nu prea...mai face/năinti cînd erau tot
 aşă/bulgari aud ş¹ io du pân f/părinţi cum î spun/făcēă midini-
 cu-asta/sîmbătă seară/nu făcā masă dē...famiş¹//făcā nūma tine-
 rét//sī...făcāu cîtī dōo trei cupţoare d^e-astea di turti/dac-aş¹
 să auzi d^e-aşā [!]/turte şi pi-ormă le ungea cu m¹ere deasupra/ş¹
 făcā cîte dōo rîndur¹/trei dē/h^uor-aşā/ca ierā tinere cret că
 mūlt//cine ştişē cum o fi fost/şi intrā...yamen¹ aşā/in hōrā/
 femej/şi rupeā la fiecare băeāt/şi la fiecare fatā le dădeā
 cîte-un ā midinic d^e-ala/aşā sā [!] kema//că...cine mănîncā din
 20 āla/i¹ vine rîndu/şi lui adica/cum le-a venid la aş^ealant¹/da la
 noi nu sā făcēă acuma încoāce/incoāce lūmēa//acuma...şi femej [k]
 şi tenerēt/şi fameliş¹/tot/vi¹ şi sîmbătă seară/şi duminică seā-
 ra vin//la nuntā//in rînd cu...toată lūmēa//cum se dāruieşte lā
 fameliş¹/aşā sā dāruieşte şi lā tinerēt/ş-asta... [...]

25 lun¹ asta la noi este yobičēi¹u asta/i mai pune pā soācra/pā
 sōcru in î căruţel/in f¹el de fel de [!] rīde de lei/aşā/i plimbā
 pā sat.../pā...strāz¹//

[Aceaşi]

vintiru

[Cum este vintirul și cum pescuiești cu el ?]

vintiru ie/să făcē după cum/vrem să-l făcēm/mai mare/mai mic/
dacă vre₂ mai mare/il făcēm cînc cērcur[†]//dūpă mărime/primu mai
smarē/al doilea mai mijlociu/ al treilea mai mic/și-l întin^d/după
ce făcēm ă...vintiru-ăsta/intindim așa ie din gura lui/iel vine ro-
tund/din gura lui/intindim o setcă [k] o plās-așă/care i spun₁ pat
[ʃ] patcrilcă/așă//pă undi înkidem/cînd înkidim cîte-o gură/pieș-
tele i [k] vini/vini/și nu poa să treacă di plasa așă/pînă să ducē
vintir/ș-acola nu mai poa să iasă//și cînd il scoț[†]/iel are fu₂
lă...spate-ăi[†]/i [r] i₂ disfăcēm așă/scuățem p[†]estele/legăm
strîns iar/legăm ș[†] di țăruse/di care să pro [k] să proptește iel
//și-l înfigem iar în apă/pînă cînd/cînd dacă vrem il scuățem/
dacă vrem il ținem acolo//

andrei stanciu
doisprizecē-an[†]

15

[Buhaiul]

[Cum faceți buhaiul ?]

dintr-o cutie/sau alți dintr-o putinică mai mic-așă.../i...
la cap/căpātu di j^uos/ă o [k]astupăm cu pele/și căpātu-ăstălant₂
20 di sus/il lăsăm g^uol//cînd ă tragem di iel di păr/punem căpātu-ăs-
ta jos/care-i gol/il punem jos/ș-avem niște sirme-așă puse/care
să-l ține/cînt tragem/să nu să-nalțe/să [r] să răsune mai tare//
și în căpātu-ăsta di pele/făcēm o gaură/înășurăm...păr/mai multi-
șor așă/di un cui/și cînd ă cîntăm/tragem și de iel/știi/și răsú-
25 nă așă grosișor și//fuar₂te frumos//

[Același]

am începu să caut prin cîrturî

io/ ca orîșicare copil aș văzu mai mult copii/ m-am dus și io/
 aș lăsat uoile...pă baza că ieie n-o să plece//m-am dus/ș-am înce-
 pu să mă joc/seara cînt să viu acasă/aveam vro dcojdo de uoi/cînt
 ssă viu acasă/dicit trăsși mai aveam//le-am adus acasă/am începu să
 caut prin cîrturî/nu le-am găsit/i-am spus lu tăticu//tăticu s-a
 dus/le-a găsit la un coban/și/pînă să plece iel la cobanu-ăla/mie
 mi-a spus să umblu/poate că le găsesc/poate nu găsește iel la coban
 //ș-am umblat io pînă-n seară/n-am văzu ci nū le găsesc/aș venit
 vacasă//acuma...tăticu cînd a venit/a venit cu ieie//și [ε] nu iera
 numai uoili nșas/ș-a lu vecinu//ș-a lu bunicu//toate la [!] mini
 s-au adunat//și le-a mpărțit tăticu-acuma/și lu bunicu i le-a dat
 uoili care le-avea/bunicu/și lu...vecinu/și gata/gata să mă bată
 tăticu/acuma mămica zice "hai lasă/că dacă az găsit uoili/digă-
 s ba-l mai batî"//

[Același]

885. CIOBANU

(jud. Constanța)

Culegere: 1973; PL, VN, RP; transcriere: RP

20

ne-am avu bine

ne-am avu bine vrun an dă zile/măi bine/și ieran d-o șamă/
 ea-i încă mai mare o-o [k] ca mine cu vro dco lunî ș ceva//și io
 urma să pleg militar//și m-eră drag dă ea/și eră și bogată//avea
 vro noo tectare dă pămînt/șo avean nūma vro trei și jumătate/ș-o
 25 bucătă dă vie-acolo/cășile-aiăa ceri eră bătrînești/că aș fost i

...cel mai mic/și-î spușeam ei/

"băi !" zic/"ar fi bine ca să ne luom amîndoi"//

"he !"//șce "să te duș să-s fac armata"//

"e bine" zic/"an să mă du să-ș fac armata/dă...dă dacā te-oi sfurā ?"//

șce "cū să mă furā ?//dă ce sum puș dā gălînă ?"//

ș-atuncî î cîș s-a apropiat ca să plⁱec în armat/-adică toa^mna pîn octombrie/ce mi-a ple^znit în cap într-o seară cîn am vîni dā la um...bal/ș m-a caș refuzat/erā caș supăratā//ș m-an gîndⁱt iō nouăptea/zi⁵ "bā !" /^{ic} "ia s-o"... a dōa zi l¹erā duminică/și iray niște nunti//kar iō eray cavaler dā nouăre/adică deverigā lā...ū văr//și mai vorbes cu vreo doi aidi diminița/le spuș la șea/

"bāⁱ" zic/"ușt-așā așā"//

șce "bāi" ce/"noi te-ajutām"//

15 și șlāra dūpā cē s-a stricā nunta/șea vineā-n [ε] împreună cu dō^uo verișurē//între iele//dā iō jucāșin cu ia lā...la nuntā zluș/și tōt așā can...bosuflātā//

șt cîn am ajūs î în dreptu la ū^o uliță care trebeā sā...vinim încoāce spre noi/iō m-am băgāt așā-ntre eli//ș-am apūcāt-o pā șa zola cot/ș p-o verișur-a l¹ei//și ia dādeā diñ mîinⁱ/șea la spātli mîu/iō atuncā an spuș/zi^c "puniz mîna pā șa !"//cîn ā zis "puniz mîna pā șa" / [!]ā-șfacāt-o și mînā !//

cînd sā ne-apropiⁱem încoāce/la ū^o mātūș-aⁱi¹ca mai apruāpe/n-ām mai pu [k] cîn m-am uitāt în î îndă^rāt/vineā tuātā nunta dūpā 25noi//

șea spușe/"cē facim mă ?" ce/"c-are sā ne-o ia"//

zic "aș s-o băgām ai¹ca la mātūșā-meā"//

am băgāt-o-acolo/șā mātūșā-me-șea aveā cāși cu balcon așā.../ sistem bulgăres cum erā//

30 ūșā-ncușātā/mātūșā-mîa erā bucătăreșā la ū^o...la nunt-ago¹⁰//

ăea spune/"Cē fâcē?"

zi "spârgim ușa !"/

a [!] spart ușa/s-am vîrît-q-acolo//s p-ormo ne-a sosit f...
nunta/lumga//hă ! dă-î p-acolo/pînge pî uş/-am încuiat ușa/ti-
snè !...//

a vînit f...m'osu/tă-su îei cu...primăru/primăru prietîn cu...
cu noî/adică și cu ei/da cu noî țeră mai mult//s l-a lăsa pă moj
jos/sî țel s-a suîi pā balcon s-a-ntrebat-o sîcē/

"ilîncuțo" zîcē/"cūm este/cu voșă ?"/

10 da șa spune zîcē/"nu-î cu voșă"///îo î-am pu² mîna la gură//
ăla să-ntuârce primăru cātrē sócrū-mîu/sî-î spune sîcē/"e^î !
uîkule-î cu voîa/cē mai vrei ?//hăî să mērgim încolo !"/

nū s-a cōvinz moșu//s-a dus/...s-a găsi cu șăfu dā miliție/dā
p'ost//cu jandăru//sî ăla/tot prietēn...țeră cu tata/cā vineă
15 p-acolo pā la vîie/...a vîni și ăla/tot așa l-a lăsa pā...pā moj
jos//sî spune sîcē/

"rădule aița îeș ?" îm spune îel mîo/

zi⁵ "da/domle șef"/

șcē "ilîncă î-aița ?"

20 zic "aița"/

zîcē "dă-o la ferăstră !"/

an dat-o la ferăstră/zîcē..."cūm e/cu voșă ?"/o-ntreabă pā
șă//

sçē "nu-î cu voșă"/spune îa//

25 cō "da vrei să mērg acas ?"/

sçē "cē să mai căut acas ?"/ [!] spune șă//

ș-atuncă an rămās nuaptea acol la mătuși-mă/dîmîneața hăî să
plecām acasă//an vînit acas aița/tata p'ou ! nîuriat s-îel p-acó-
lo pā la...dăvale pā la cîrcumă/a zîs "an să l-împușc !/cā nu tre-
30 beă s să-șuare/s să ducă s facă armata"/nu stū cē/îp fine l-a

domolit f...niște...ung d-ăștea/cîn am venit an tra la tãta-moșu
 nõstru//șî...p-ormã tãta-moșu...nu//...da an trãs acolo/șî î a ve-
 ni socrũ-miu/împreună c-un...fiçor al lui//ca sã...sã sã cõvingã
 sã-ntrebe dîn nou//frãti-miu/erã cãsãtorit//i-a primit/în curte/
 5 a veni la gãm/a spus "în casã nu intrã" ce/"decid la gãm între-
 bat"//

șî frãtiii iei aveã un bãt/un cõmag im...im minã//cînd î a
 daskis î gãmu șî a-ntrebat-o pã ea s'cẽ.../a-ntrebat-o moșu//

"ilincũto" zce/"cũm e tatã ?" zce/"cu voreã ?" sçe "vrei sã
 10 rãmii aij"/nũ ș ce/

ea-i spune [k] le spune/zî "cũ mai umblã dã colõ colõ ?" sçe/
 "plecatã acasã ș vã vedez dã treabã"//

iel atũncã/frãs-su a [ε]a bãgat [k] a da^t cu...pãru-ãla/ș dacã
 n-õ trãgam io înapõiu/õ spãrgã/i spãrgã pãptu//ș-atũncã frãti-miu
 15 neneã/ș-a luat lã...l-a luat pã el lã.../sçe "nu ț-e rușine bã?"
 zce/"vrei sã fac...crim-aicã ?" șî...ș-a^d at afarã//

șî-ș fine/dupã...șase sãptãmîn¹/aveã un î...un vãr dir¹ector
 dã bancã naț¹ionalã//ilincã//șî ierã a¹icã acas//dupã șas¹ sãptã-
 mîn¹/nũ ținea mortis cã s-o gã//s-o deã la hirsõva dupã un...ne-
 20 gustõr d-ăștea/care ținea prãvãli¹e/nu stu ce/ⁿ fine/noi timb dî
 șas sãptãmîn¹ ne-am yãzũ dã treabã/ș !!!

tõ⁶ma cã în seãra dã lãsãtũ secului dã postu crãcũnului/a vint
 //a kemãt-o pã gã-ntii//a kemãt-o-acolo/șî i-a spus sã vii-acasã
 cã "ũ¹te sã ț-arãjezi lucrurli/ș p-ormo sã-i kimãș ș p-aldĩ
 25 socrũ-tu/ca sã...sã vã-mpãce /s faciz nuntã"/da iei cu altu
 scop !!!

iã/cîn am vint io siãra dã la pãdure cã aducãn niște aras
 pentru vie/în tõt timpu...în toãte serli m-ișã-n...în cale/șã-n
 daskideã pãrta aicã/da m-a [ε]mⁿ-a ajũtã la dã^hamãt cã¹i/i fine
 30ca tineri//ã atũnc în seãr-șea/tristã//a venit/ẽ !/n finĩ io am

- priçepút cá-î tristă//^am hăgă cai la grajd/am întrăt acolo [ɛ] ús
 la bucătărie/gătise pent^ru că...cum é hobiçei^u dá lăsatu séculuⁱ/
 friptură cutare/vin aveam...//hop ! ne pomínin^u cū...îa-^u spune/
 șce "rădule"/șce "uite-asa așa"//șce "cē zis tu ?"//
 5 îo ^m-an^u gîndi^u "păi..."//s-apropia...trebe^a să pleg militar/ș
 trebe^a să ne facă nunta tata/nu ș cē/"măi...te duj" zig "dă/cum?"//
 "păi" șce/"trebe să viⁱ își să..."//
 ș-an^u sta^t c-an^u sta/ș-a...nș-am pom^onit[ɛ] a venit î...frăti-su/
 âsta care-a da cu comăgu/și cu...director-ula//ăla a stat în dōsu
 10 la hō bucătărie acolo^a la frăti-mă^u/șă s-ă...a apărūt âsta la
 gard//a strigăt/am îșit îo/
 zic^o "cē vrēⁱ ?"//zic...cē doreșt ?"//
 zcē "băi undi-î...ilînçă ?"//
 zic "i-n^otru"//
 15 cē "kam-o-ncu^așce"//
 an^u kemăt-o/șî...în s [ɛ] îⁱ spune/cē "hăiⁱ !"//
 zic "un^u să mgărgă măi ?//cē vrēⁱ/cē vrez voi^u dá la șă^{mă} ?"//
 îel m-a [k] șce "dă-te măi încu^așce mă !"//
 m-an^u da măi aproapⁱ dá gard/
 20 șce "bă" șce/"fiⁱ așa" [ɛ] șcē "înțelegător cum is spun îo" șce
 "că..."//șce "tăi^ucūtu" șce "vrșa s-o...s-ō keme/să-ș î arăjezi și
 îa lucrurli" șce "șî/^uo să vișe s [k] hō să uo keme să...vă-mpă-
 cătⁱ"//
 atúnca îo/m-am încintăt și î-an^u dad voișe/ș-ă [k] cá șa m-a-^ure-
 25bă/cē cá...dacă[ɛ] îⁱ dau voe să pleçe sau nu//zic^o îo "dú-te"//
 ș-a plecăt î încă [i] érá-mbrăcătă cu flanēla me^a/d-ălga țē-
 suti-^u război//
 ē ! s-ă dús acolo/miⁱ me-a venit î...după cē-a plecăt/me-a
 vînit așa greș/ști^ă ? [i]//șî..."măi" zic/"îa^u ūti cē prostie-am
 30făcu"/ni^u n-am măi mîncăt în șgar-ășă/mama érá cam bolnăvă di

tifos//

am plecat î...dăvăle//m-an dus pâ la sor-sa/i-an spu^z la eea/
știa ș-ăea//șcē "ai cu minie acolo"//m-am^d dus acol la ei/an [ε] io
rămas afară/a intrat ea-nnăuuntru și... [k] sor-sa/și i-a spus să
șias-afară//a ieșit afară/ē ! a-ncepū să plîngă/îp fini/șă miⁱșe mi-a
veni greu/și z [ε] pî la urmă i-ă spu^z "măi" zic/"fii liniștită" zig/
"lasă câ...dac-o fi să...să ni-mpațe/ca să făcem nuntă"//

ē !/a doğa zi...mă pomēnes cu ea în grajd// [i] Ńeu...făcūsēn
curățēnie la cai acolo/-i cēșelāsīm/cînd a vîni pîp zor^t așă// [i]
vîmedeāt a-ncepū să plîngă m-a apūcā dā gid/"răducūțule" nu ș cē/ca
tineri//

ș-am stăt puțîn atunța dā vōrbā ear cu ea/și...tot așă pâ
băz-ăsta că să...pî la urmă iei cu sc^hōpu-ăsta//și...i-a sp [k]
i-a propus ei...i-a spus zcē "uit-așă așă"/și i-a [ε] spus zcē...șcē
15 "muartă mă dăspărțez dā iel" șcē/"da...viie nu"//

ș-aveā ũ frātī mai mari//iă/a doğa zi s-a dus frātⁱ-su-ăla acō-
lo/șă...l-a lua pâ socrū-miu la...zor i-a spus: "bine tată"/zⁱcē
"cī vreī d^umneată să faș ?" șcē/"asta-i" zicē "cîrpā ca s-o iei
dî...s-o Ńii dîp gunoī s-o scūtur s-o dai la o parte ?" zicē//cē-i
20 cāznicie" zⁱcē/"lasă-i !"/cē "s-a plăcū"/șcē "cē yrei ?//nu te lua
dūpā derbedei-ēa"/spune iel/frā-su//

î fine/îo m-an dus iar la...treabă la pădure/cîn an trecū șia-
ra ea mē-a pîndit î călēă//a Ńișit/și...mē-a spus [ε] că ē-a spus
î frāt^t-su/ăsta marli/șcē-"i spuī lu rădu să viie dîșiarā la miī"
25//mē-a ēșit în cali/mi-a spus/am yin^t acasā/am dîscārcāt cārūța
cum erā/mē-am arājā cāⁱ/am mîncāt/m-am...skimbā și eo/ș m-an du^z
la frās-su//cîm m-an^d Ńus acolo/tō^g mai stătēā la māsā yāmeni//m
erā rușine că... [i] erā frātī-su mai mare ș^t...//

zⁱcē...șcē "cē e rădule ? hāide/stai...la māsā"/nu ș cē//

30 "nū stai nea iuāne/mulțumēs c-an stat" cutare/

sce "Ce-a facu derbedei-eia p-acó ?"

"bre" zic/"uit^o-asa asa"/

sce "hai cu mine" sci// "mergim noi acuma"//

o fine-a mincat omu/am plecat/ne ducem/si...io intru-n casa
scare-o tinga curata//a dic-a anuntat-o pa ilinca/s-a vinit/s-m-a
lyat/m-a bagat in casa care era curata/si asta fra^t-su-al mare [ε] a
stat cu socru-mag-acolo/in casa//a stad da vorba//

in timpul-asta...era...i tot asa casa aproape da strada//a vazut
doi cu tigari/vinega directoru si cu asta/cu fra^s-su//vinia acol
pla...la moş//cind a...a intrat in curte/a vin^t acolo la casa/as-
ta nea ion/fra^t-su/a intra la noi/une eram in cas-asa gatita//

s-a intrat acol la moş/"hai ! buna siara unkule"/nu stiu ce/
"ce faş ?" cutare/nu ş ce...//i noi/cin a intrat ei in casa la moş/
[!] noi am intrat [k] am isit pa...part-ailanta si/am vinit ac-
sa//

si daca l-a-ntreba pa moş/"ce! unde-i ilincuta ?" cutare/

"e ! tata/ilincuta s-a duz la locu ei" zice//

ion ve radu

pornit pa saptejdoi [de ani]

jocu^r d-astea

[Cind erai copil mic dumneata,cum va jucati pe aici ?]

e ! ne jucam la mingea/la drakie/la litz/

[Cum e aia ? Ia spune-ne cum se joaca fiecare.]

mingia...iera asa da...um petig da piele/gaurit/s p-ormo ba-
zgat i cirpa tare batud bine/si-pretit cu sfogara/tare iar/legat/s
sa faca asa cam ca uo portocal-asa/maj micuta//

si dadeam pa bat//ne facan doo cete//i jumatare jumate/si

d-acólo aveám un băt/s puniá^m miná așá /cînd ăla dasúprea/cînd ăla
 dasúprea/cîn ăla dasúprea/s carē ī ișá-ŋ cap/ī² rămînea la bătăe//
 ș-ăilals să ducă la pîntă//și rămînea^u unu dîn [ε]tr-ai l^uor/dîn
 1¹ășă/s¹ dădeá mînga/arunca mîngia așá/și ăș [ε]ștîlant cu...cu băt-
 5 țu/i dădeá//

ī...ăștea care era subalterni lū șefu dă cată carē era/ī dă-
 deá nūma cîte trei//ș dac-aveá norócu să lovească bine/dacă nū/ră-
 mînea prost//iar șefu aveá cînc/lovitur¹//ș-aveá ũ siemn/la ô di-
 părtare carecar¹/cînd ī loveá mîngia/fugá p.ŋ la siemnu-ăla/
 10 și-ndărăt//ș dac-aveá [!] norócu să-l lovească...ășă cu mîngia/
 trecă ășă la bătă¹e/ș-ăștîlă la pîntă//

iar cu lițu/era așá^u bŭcătă dă l¹em cōplită/și făcut-așá ca
 ô...fălcașă dă sanje la un cap//p-o parte era trei linii/ș pă
 parte-șilantă...cînc//și pā...pā burtă cum vineá așá teștura/vi-
 15 neá așá³ niște zînzacur¹//iar pā...pā aića pā față/vineá niștē
 1¹icsur¹ așá//așá/ș cîn dădeá.../dădeá cu bătŭ-așá la liț/s¹ cîn
 cădeá/dacă cădeá pă [ε]parte-ășă cu trei ī sus/băteá¹ trei//dacă [ε]
 cădeá cu cînc/băteá¹ cînj/dacă cădeá al¹lante/nu erá nimic [!]//
 ăsta-ī !//

20 [Și ai mai spusunul ?]

ī driki¹ea erá așá: tót așá/^uo bucătă dă l¹em/cam așá /și pu-
 neá-n...în gard//doo s¹emni//la ũo distanț-așá//și dădiá ăsta cu
 bătŭ//dă ic¹ //ô țineá așá /și-ī dădeá cu bătŭ/să ducă/ș-o prin-
 deá...ăilan/dîm pîntă d-acó¹o//și unu dî ășă/care-o prindeá/ī
 25 arunca cu ăș/ca să i [k] lovească-ntre siemnl-ēleș/dacă loveá-ntre
 s¹emne/ciștigă/dacă nu loveá-ntre seame/să...ierá nulă/nū [ε]nū
 ciștigă//

[Dar cînd erai flăcău, ce făceați aici la sărbători ?]

ăș ! la sărbător¹ ī făcă¹ horă ī sat//și-m postu păștiului/ișan

¹Gest.

²Tușește.

³Gest: pe o parte și pe alta.

⁴Gest: cca 10 cm lungime.

lă...la diál//aşá să spună//la mǎrgineá satului//lá izláz/ş-acó^o
ne júcap lă lumínárica/lă...mălăgáşu/î feluríte felur^t dá jocu^r
d-astea//

[Cum erau, ia spune ?]

5 mălăgáşu ierá aşá: ă şase persunę//doo la mǎrgin^t/şî úna la
mijlóc//şî te-apucáí dá miná//şí...cín^d zicá únu/pst !/i^z dádeáí
drumu áştia/iar áea dá la mijlóc/cáta sá tea prindá/ş dacá te
prindeá [1] trecá áia la mijlóc/şí íei la mǎrgineá//erá...késtí^h
d-astea dá.../jucári//

10 iar lumínárica tót aşá//ţingá únú...úo fatá/say un băgát/ú...
um băţ/im miná/aşá o...aşá/şí vînjá í áltu şí-í lua áea díim miná/
ş-ála t^recá la loc/p-ormá vineá áltu/şá áltú/şá áltu şí...//

[Acelaşi]

l-a dat în atac

15 [Se mai întâmpla să se dea lupii la om ?]

éí !/spunęá úni cá s-a lua dupá íei/áltu cá cín a vîní dá la
hírşuva-ntr-o nuápe/í...s-a agítát í dí şina cărúţ^f-a foz mer-
gîndá şí s-a fost apucîndá dá...dá şina cărúţi/da í şkim n-á fă-
cú nímíc//

20 dá...me-a povistit un om dá la topálu /ⁱ mort/a murit í dí...
dá atac/dí fricá/l-a dat în atac//a avut o fatá lă...bălćescu^t
máritatá//şá áideg-atunća la bob^uotezá sá sá ducá la fatá//cum
erá...nú era maşín^t/s-a dús pá jos//şí iárná/í kíć^hurá d-ága/cín
s-a aprokiát í între [r] între dorobánţu^t şí bálć^hescu /pá úo
25 vále-acoló/s-a pomⁱnít cū ũ háitíc dá vro...zeće císprázecí//

íel cín e-a văzút/a spus..."gata/mă mánîncá"//s-a fos spre z

[k] spre şiará//c-á făcú ? s-a adús aminte/dím bătrín^t/cá s-atírⁿ

¹Localităţi apropiate.

ceva î urmă//câ-ncepuse să-l țeasă/une e-a fost isindă-nă¹inte/
 s-a fos tăvalindă/alți urmă lui/alți pă...mărgin¹ așa/iel a scos
 tabakereș frumos c-a fumăt/ș-a discinz briu/ș-a [k] a dășkis ta-
 bakereș ș-a apuca cucuri-șia dă la briu/iñ tabakeri//și i-a da dru-
 5 nu//și/a ținut...d-un cap și/restu...să tiră pă șoseșă așa cum...//
 iei/cin a auzit zörnăind î tabaker-șes/s-a lăsa toț¹...î urmă
 lui//și mergă/și...să repēșă cîte unu clant ! dă tabakeri//iar
 mai mergă iar: clant ! dă tabakere/pin-a ajus...im mărșinea satu-
 lui//c¹n a ajus im mărșinea satului/ș-acuma este niște gărdurari-
 10 țâ d-șea acolo/niște...cum î spune gar^d viu/d-șea//ș-acuma d
 cîte uor¹ trec/me-aduc amintē/pinā la gărdurariț-șea s-ā...s-a
 ținū după iel/și...p-ormă s-a retrās/a rimās...î urmă//cin s-a
 dus/acasā [!] la...fatā/gata//^s l-a dat in atag dī frică și/...a
 murit//

15

[Același]

ast^ea a fost numai p^uovest¹

[Dar Martiseara mai venea ?]

[1] noi [r] noi n-am apucā cu mărșșeșara//bătrini/ina¹inteș
 bătrîn¹lor noștri sâ[ε]să vorbșă cu mār^sșiarā//noi n-am...//cicā
 20 c¹ să ducā pā la clăș/pā la...//cret cā...ast^ea a fost numai î...
 p^uovest¹//n-a fost lucrur¹...adevărati/cuș spuneș cā...să ducā la
 femeile lăușe/...și făcā ursitor¹ acolo/cā[ε]"ēla să așbā noroc
 așa/āla să așbā noro^c pā diñcolo...//ē ! ō fhī fōs/n-o r^hi fōst/
 nū ștu//

25 cū spuneș dă unū [ε]d-un copil carē l-a ursit î cā să mu-
 rā-nnecāt//și a avūt atita...î tārī¹e/nū ștu/bărbātu sau femia/
 c-a auzit cin l-ā...sau mușșe/nū ștu cum dă ā [ε]a avū tārīa
 d-a-nșeles//și s-a făcūt copilu mārē/s-a șșe nū ștu cē/la ō

țetate ȝarecări/a avút fîntînă-ŋ cúrte/ĭ-a pus ĩ...capác ĩ/lácát
 acólo/șĭ cînd a vîni tímpu ca sã...sã mȝarã-nnecat/s-a suĩ pã
 capácȝ-ãla/șĭ l-ar fi ȝãsítã mort acólo//

[Același]

5

m-a furá dĕ la horã

[Dar cum ai fugit cu nea..?]

ē ! cŭm sã fug ?//l-a-ŋvãțat frãti-su !/d-aċĭa ăsta/lăcomiĭ-ăs-
 ta/cã ăsta-ĭ lăcôm/noĭ [Ĕ]noĭ nŭ ne-am potriyit/ĭote-ĭ frãte/da nu
 s-a potrivĭ cu ĩel//puni mĭna pã ȝa mã/pã ăsta a lu alecsi kĭru
 omã//cã ari pãmĭn mã !/noŋo hĭctarĕ dã pãmĭnt"/vĭniã...óptŭspre^{zĭ}ċi
 pogȝani cum...//“ċi ŋŭmbli tu dupã sãrãċi^ĭ d-aleã ?”//șĭ m-a furá
 dĕ la horã//da nu m-a apucá sfințitu sȝarlui/ș-atunċ^oa/tómai [Ĕ]
 aprȝape la sfințit/cã ĩ^oeram...aveãm șĭ noĭ viței/aveãm vácute/mã
 duċãm acãsã dãvreĭ...//

15 șĭ a veni bĭetu tãta/cĭnd s-a dus ċinevã și ĭ-a spus^u//“hã !
 punĭ mĭna pã ȝa mã !”//ċe sã potriyeșt^ĭ“nŭ mã lãsas lum^ĭe bunã/nŭ
 mã lãsas !”/ș s-ã [k] a vĭnit^u o mãtușã mai aprȝape/ș-acólo m-ã [Ĕ]
 m-a bãgat//aviã scãr^ĭ/ș casĭli cŭ balcon așã/cu prizpĭ//ș-așã m-a
 ...m-a tĭříd/da ĭo aș vãzŭ lumĭa lã puãrtã//da a stat ũni cu sãpi-
 20 li sã nu între//dã la nŭnt-a^o s-a mai ĭșiruiĭt^u//v^ĭez^ĭ ?//șĭ/șĭ
 tócurli aviã pantóv^ĭ noĭ/mi-ĭ zmintĭei//așã m-ã t [Ĕ]m-ã...//ș cĭm
 m-a vãzŭ sus acólo/mã țineã-m brãț-așã/șĭ țipãm/“sãřiz lum^ĭe bunã/
 cã m-am duz d-acŭma !”/vez^ĭ...//dã zĭċe dómnu m^ĭeu/“mã mĭr cã nŭ
 țe-a sãřit ĭinima”/cã ĭel m-a costã cã sĭŋ fricȝasã/ști ?//

25 ș-acŭma/ċe sã potriyeșt^ĭ ?//a treċŭ timb dã șas sãptãmĭn^ĭ/ș
 tód m-a luat tãta//vĭniã tãta-sócru/nŭ vręa tãtã/niș sã mã...pri-
 viãscã/niș sã mã ȝea”//lumĭa a dãřimãt...ĭ balcon-òla/a spar ȝiã-

murt/scandal/da noroc c-a fos frați miei la odorob/im baltă/era
japșă//și să făcă așa...cite-uz coș/șă puniă/șă prindia//a foz dus
aco/numa unu-a fos din trei/că a rîmăs trei/doj a mûri pă fron^t...
//ș să făcă yomôr/garantât//

5 ș-a vrut [k] noi aviam un ũ...ũ văr primar/î derector dă ban-
ca na[Œ] națională/și iel/trimes¹esi că să ne dučen la vapor/să
meargă la brăila cu noi//ș c-o sor-a lui//verispară/sci "să mear-
gă și iilinca lu unku alecse/ca să [k] vreau s-o distres și pă ea/
s să distrezi"//ști ? a vinit așa dă grieu/și cînd a vinit/iel/
10 d-acolo/a auzit/a scris.../a vinit/"nu"^c "s-o lom//s-o luam ș
s-a terminat"//

mă kam-acol la...^a casă la iei/c tata...a pliz mieriu...//ș
cînd...m-a kemat acolo/taman^s să lase sig dă p^uostu...crăcunului
//făcusim plăcinte/tă¹esim o găin-aij/da toată ziua am plîns în
15 ziu-aij//și plîng¹am mir¹eu/că m-iera dor d-acasă/avean ș-
lucru¹ p-acolo/aviam.../și adusesi...să-nsurase frati-miu-ala/și
e ! ca fată/avean ș-
cas-acolo curată/ș-acolo tuati...//und¹e
creș^t/nu ști ? și trăs¹ș¹ e dor să.../mai ales că n-aviam nădej-
di//și nu că să mă ducă//dacă mă luată/a¹iica-ș sat io nu stau!!
20 să mă duc¹et¹ und¹-o.../să nu s-agudă dă numili meu"//

"ei ! ba la/că iute iest¹...cu sor-mea ies" ci/"iar în sat/cu
fiștili"/

"nu"//

asă//avia ũ frate...student/c-atunca era [k] ș-a dad doj an^t
25 i...într-ũ an^u//ș să-mbolnăyise/ș l-ad^usesi-acasă//era c-ũ an mai
mare ca mini/și iel stigă/...ce fel i eram eu//

șce-"l kemam pă angil"//cînd l-a kemat [k] "viden și angel ce
ziçe/că...iel p^oate ari...mai mult a citit ca mini"//

cînd a intrat/"m^t ci-i făcim noi ? u¹te...lu iilinca/că
30 vren angil¹ s-o luam/ș s-a terminat"//

zîc "ie griu a dâspărți...yo fată/știin numai um braț"//cînd
a zis așa/m_e !//

io dă unde !//că am zis/"dă cê să hiî ieu...cît uoi/cê șce
«asta a mai ținut unu»"//vîez[†] ? un copil/și făcăm domne judecă-
5 t-asta...^am avut-o//

și/a vinit siara/și m-a luat//cînd a vinit...iel dă lă...arac/
î dă aduca/c-avea vie mari/io îșam ina[†]intî//iel gata/na ! ca
tiner[†]/mă lua/mă pupa/nu stu cê/da atunca.../

zig "radule"/zic "io astă siară"/zi "pl[†]ec"//
10 s[†]ci "u[†]ndi ?" o^dat-a scăpă hăturli dă la cai...//fug[†] la u
sor-aioa el//

și/am plecat//a venit îî în stradă/și le-a^s spu^s ș[†]-alde
socrū-miu ș la șea/zi "că alfiel nū mă-mpacă tata//mă dūg" zic/
"că nu mă-mpacă alf[†]el"//c[†]el săracu-a vinit a [k]ziua acolo/ș-a
15 s [k] nūma plîng[†]a/n-ă zis nimic//șcē "m-am jurat c[†]ă să te bat"/
și știa c-am fost un copil ascultător/și siara cîm m-am dus/cē
să potriyest[†] ?//a vinit/m-a intrat în casă dincolo/și stam așa/
la masă//a int^xat tata/șcē "iote cî ie" șcē/"io nu te dîspărț[†]ez
dacă nu vrei tu//nū te dîspărtes[†] tată"//

20 ș-a vinit s-un frate-a m[†]eu mai mare ș[†]/...[ε]ș-a du^s rădu la
iel/și l-a bărătat acolo/și yo sor-a lu tata/că "dă cî faci[†]
treab-asta" zci/ș-a venit înapoi//

îlîncă//i^uon ve rădu//
șaptezeș[†]unu dă an[†]

îi discintă

[Cînd erați mici și vă îmbolnăveați nu erau doctori ca acum.]
nū ieră draga mām[†]//mîncă māmă/cē dă tineret pāintu !//am
avut uo soră/cuca...buălilor a fost//n-a fost în sat/să nu [ε] să

n-o lovi¹ască//și io nu//io am¹ fos¹ ô¹oclu !//a f [i]c-așá sã zic¹e
cã [i] și cu tifosu//io n-am zăcut//ia gl¹ô/cu gl¹ôile-a rîmâs/sã
m¹arã și...fiem¹iie/bătrînã//i [k] am¹ zăcu¹ ș-io¹ dă gl¹ô//cum m-ã
^uz la doctor/c¹e n¹a făc¹ut atun¹ca/cã n¹a pus tãta într-un¹ coj¹oc^u/
5 în cãr¹u¹tã/p-am¹înd¹o¹ș n¹a duz la hîrșo¹va//c-ã...a do¹vidiã docto-
ru/^uumblã pîn¹ sat//ș-io n-am mai av¹ut !//a jucã [k] am...zăc¹ud dă
scarlanti¹nã...do¹o zile sau trei//ia a zăc¹ud dă s-a gun¹o¹it^u/ș c¹u
[k] în¹cã c-un¹ frate//ș-^uite¹-așá//pisem¹ne-așá a vru¹ d¹umnez¹eu¹ zic//

[Dar cînd erau copiii mici și erau bolnavi, ce făceau cu ei ?]

10 c¹e-¹ă făc¹ă ? m¹ur¹ia//

[Dar nu se duceau pe la babe să le descînte...?]

l¹e du¹cã/sã du¹cã/¹i d¹iscîntã/da/le so

[Cum ?]

dă d¹u¹o¹k^u/dă jun¹g^u/zi¹c¹e cã are¹ j¹un¹ș¹ dîn d¹u¹o¹k^u/pã-^ug¹i¹t¹u¹are/
15 [i] i¹o am¹ v¹az^ut pã s¹or-meã//cum f¹i [ç]i trãge/î d¹ascîntã/ș
sã-ndrepteazã dragã !/c¹i cã "șar am vini¹ tãtã arman¹co/iar mi
s-a-mbolnãy¹ copilu"//[a] p¹vãtã dă la suãcrã-sa/cã mãma sãrãca n-a
știu¹/da [i]//și ^uite¹-așá s-a fã^{cut}//

da lu s¹ocru-m¹iu î-a murit...pãtr¹u/intr-^u an//î-a m¹ur¹i rãtã dã
20 ^ușp¹c¹e an¹/bãgã^d dã no¹o an¹/dã ang¹inã//cu capu dă p¹ir¹es s-a băt¹ut
// "n¹u mã lãsã tãticuli/n¹u mã lãsã mãmicã/hãu¹li^u !" /ș-așá a murit/
bãie¹z¹ mar¹//¹i muris¹e [k] î-a m¹ur¹i pã ^ormã do¹o f¹eti !//cãșãto-
rite/le-a rîmãz bãie¹z¹/la ^una¹ trei/la ^una¹ trei/cu cãsi/a murit
o m¹ar¹te-așá rapidã//n¹u ștu/ș pã ^ormã rãmãș¹ese do¹o/ș-ãleã sãrã-
25 c¹e¹le-a m¹ur¹i t¹ot așá//

^uite rãdu...m¹ur¹ia dăcã nu ¹eram¹ io o fi¹ie ca sã-l în [ç]in-
toro/ști ?//și bãrbãtu/lãsã-l/sã d¹uce p¹i ^uamen¹/mai vorb¹iești/
cînd a dad d-o supãrãre io l-am în¹yitej¹it/"lãsã mã rãdu¹le/cã i¹o-
te/fereãseã d¹umnize¹u dã alt¹li mai r¹eli"/și nu știu c¹e/ș¹i trãcã-

miargă//eră să să pearză odată/n-ăuz¹ !//da ș [k] aveam patru. ..
vite/plugu nostru/patru cai//să-mbolnăvyise unu/să muără domnū-
le !// "cē-i mă/tu n-ăuz² [k] ia să [r] să-l duc imideă să [ɛ] să-l
ea să i taie capu cîniva//cē_e !/sint uni cu doi/și"...zig "nu
5 muără/și noi cē ?//iei î dă la unu/i-ar¹ un ictăr do^uo/și...fa
raș treaba"//ș-așă am răcut//și...cē i să pusiēsi domle /cîn vi-
nea¹ ișă afară/șca cā "mor^u"//astea așă [ɛ] il lua niște hi^uor¹/
p-aldī sor-sa/ș cîn le lua hi^or-ūla ș făcă "ūu¹"//oatā le tăia și
u^udu//da ști cē/a avū niște bărbă¹...și d-ăea nūma dā supărare
10 săraci¹//una aci/cāsile-astea cu balcon/ș-una-n deal¹ ūncuaci/
apropae dā noi//¹eran tiner¹ și noi//ș-¹te-așă s-a petrecut//

[Aceeși]

nunta

stăteă logodi¹//dac-o lua cu plōsca să ducă cu mai mult¹ ș-o
15 lua cu...așă [ɛ] cîcā cu plōsca//adică să ducă/să-mpacă acolo/ș-o
da//ș făcă nunta la anu//cārī sta logodi¹//î cē [k] merg¹ă cu nun-
ta/să ducă la fată/făcă bra^o/sîmbătă sîara/și duminică^u o luua/să
d^ucă dreb la biserică/să cununa/ș p-ormā te^d cā acāsă !//să pu-
niā-i puniā-m pāt/p-amindoi/și lie da ū uou să mănînce/intîngă
20 dintr-ū uou/e ! eră socotel¹ mar¹//da acūșă...//

[Spune-le toate cum erau.]

ș-atūncā și [ɛ] făcā...dā mîncă ac^uol lie da dintr-o farfuriē/
să-ntîng-amindoi/și p¹-urmā pleca...î la cununiē/ș-acolō dacā cînd
ișă l¹e puniā ū...suācra/așă/ūn āla dūpă gît așă/și-i trăg¹ă//ș
25 să gătēă cu bisuoc¹/

"cē le dāru¹ēst¹ ?"//

"le dāruies cāi/vāc/uoi"//

"să trăiască/să trăiască"-acól lum [i]//

ș¹...să ducău//așa să căsătoreă la.../care ȳeră/acuma nu ma e mă-
mă//acuma.../să duce/te duce dă la bis¹er¹că la local/juacă/puni
măesi/și...//

5 [Mireasa se ducea și la apă ?]

ȳeră [ɛ] aducă apă/ș¹c-ūn...căldare/da brăcăc cum să s¹ce tur-
c¹ște//și l¹egat un f frîu//ș¹să făcă că [ɛ] zvirlă pă casă deve-
rîga/caval¹eru dă ũnyare/đeverigă să s¹ca//ș¹av¹ă [k] c-aveă
apă și răsturnă la pițuar¹li lor cip să pl¹ecē ști ?//așa ș¹/să
10 făcă că ridică [k] ^azvirlă dă do^uo treă ũor¹ ș¹ / . . . ę !
običei așa//acuma nu mai făce//dacă ȳese cînevă c-o gălătă dă
apă/ȳi dă un ban acū și-l vârsă dînaîntea lor acôlo//așa ca s le
găsă cu plin ș¹...//și dîn astea//
am f...tîmpinat.../ đoamne đoamne !//

15 [Și luni ?]

lun¹/nu să mai făce nimic//înainte să făcă/dă/să strîngă
fem¹li/făcă lĳegătuare/lunĳa brę !//acuma/pînă-ŋ z^uor¹/făce ș le-
gătuare la local/și...//făcă/și să ducă la local/acôlo și juca/
legătuare ō făcă acasă//la mirĳas-ac^uolo unde ȳeră/și męrg¹ă cu...
20 lă^uutari/cu toz muzicantĳi/lă^uutar¹ să zică/Ńu să zică muzicantĳ¹
in^sinte//și jucău fem¹ile dă sărĳă-ŋ grîndă n-auz¹ !//f¹el dă
f¹el n-aū dă sęa sărĳite//și v¹ez¹ ? așa...//

[Dar pe soacra nică n-o mai...?]

ō ! ț¹i-ĳ [r] ț¹i-¹ă jūdică n-a^uz¹ !//pūne și pă măgar fĳ sūĳe/
25 sã pã...cîn pleacă dîmînĳața nūnta d-acôlo// [i] cari [k] pa carē
ĳ-apucă/care nu/o șterĳe-na¹întē d-acôlo/și nu mai...//ș-așa//

[Ș-alte jocuri se mai jucă luna ?]

să jucă f¹el dă f¹el !//să alun¹ėlu/și șkăpa/și...brĳuĳĳetĳ/
și toăti cari să cîntă/c-aĳ vâsū cĳte să cînt-acuma n-aūz¹/toăte
10 rteaza.

toate să jucău/dă//

api m-iera și mie drac cîn ieran tînăr ǎrgeș//ș cîn ieran
domnișoară jucăm//mai aviam una tót ca minē...așă potrivită dă
...dă-nălțime/și cam rudă ști¹ ?//și jucăm în mijloc/nu știam ho-
5 râ/ș p-ormă i-an lua șiama/la horă//am mai...jucăm//ș-o jucăm
amîndoo//a dă spate//acuma/șaptezeșunu dă an¹/ce să mai juăce//
ostenim mergînd și.../ș-așă//

[Aceeși]

să făcă năprăstii mar¹/fînainti

10 [Mătușă, bătrîni nu spuneau că umblă ceva pe sus, care
cîntă ?]

ielili//am a^uuzi^d mamă/și noi dîn bătrîn¹//cîc-ayuză multă
lumi//cîntă cînticē cî nu s-a pominît/dă frumôș^u/tot fielu dă
glăsur¹/dar să-mbolnăveă lumia atuş ș sâ[ε]iera uneli dă știa dă-1
15 băgă d[ε]dî ieli/ș sâ-ndrepta//da//bolnăveă dî...dî ieli să aia//
și ști dî ce ?//că multe făcă dă strigă//strigă/númli//și dacă
zîca "ce ie ?" vai de p¹elea ei/da dacă zîca "ayuz¹"/s te-a^uuză
dum¹ezeu !//și [ε]și peră^{nu} mai videă//dacă zîca "ce e ?" "ce-
gă s te făcă"/cîne șt^{1e}/...făcă/și mai întîi dă tuate sâ nu fi
20 răspusă/și dacă răspundeă cîcă...//să vorbeă aîca/ș cum stătia
trîntite pã la margineă sätului/pã lã niști grop¹/mbrăcate f alb/
sta/și s-a-ntîmplă d-a văzut ȳamin¹ cînd a plecă la căra^d noaptea
//ș-ac^uoleă v¹ecîn¹/a murit/a fost un...a murit un ȳom//vez¹/fîie
c-a venit așă pentru murtăea lui/s-arăta/s-a arătăt fna¹intē f¹el
25 dă f¹el//spuneă [r] spuneă bătrîni noști că...cum vinia mârș¹si-
ra/că-î mârșiară/mârș¹siara nu lucrău dȳamne ferești//să făcă mul-
te...nășărimbur¹/multe//

și ișă/dacă ișă în miezu n^uopti să ducă [k] videă cite-o

pîzã albã-ntisã/șcê "aia-î mîaza nopți"//sã-șfricoșã//aița a pã-
 țit-o...șaminț pîescãrț/a crezú cã-î ziuã//ș-a pl¹ecat în baltã//
 cîn a pl¹ecat în baltã/î pã...pã cãrãrea ũ s-a dus^u/cã aiț ẽra
 baltã mare-șcõlo/da ști¹ ? mai vinjã șicsu/mãî rãmînã...jẽziri//
 5 la úna sã z¹cã rotundu/ãlta nevodița/ãltũ [k] ãlta...așã ști¹ ?
 multe rușinõãsa/pe [k] cu p¹estẽ mult//șî î-a jẽșit în cale ũ...
 un jẽd//ũ jẽd frumõs/șî l-ã loș șî l-a mîngiãt//

"ã ! jẽdu tãti jẽd !"//

"cẽ ẽdu tãti jẽd"//

10 cînd a zis "cẽ jẽdu tãti jẽ" hîãt !/cînd a fãcut ș s-a-șki-
 nat/a kerit//a řos sã-î sarã inima lu omu ãla//da precîs/a fost//
 da// [...]

sã duçã cîn^d jẽrã marșiarã dã fãcã clacã//

[Cum e aia ?]

15 marșiarã/vinjã//spunẽ cã vineã șî ìntrã//șî jeli^u o vidã [k]
 o priçpeã dãpã^u o pãrere cã-î marșiarã !/c-aveã piçuarli ca
 c^uopitili dã cal//ș sã duçã [k] sau dã caprã/așã/ș sã duçã șã...
 strigã^u una afarã/c-așã le-o-șvãțã^d bãtrîni/"õ ! ardi casli lã-
 li !"//șî ia a jẽșit/a [r] a kerit ș s-a dus^u/s-a dus c-a crezú
 20 cã-î arde caseli/cã a fos pîm pãdũr¹//șî-î dẽdeã pe de [k] ũș-
 turõj pã la ũș/pã la.../șî a-șcuãt/ș-a știs lumina/"ã^h ! cẽ
 hãiti-as fost !//ãh ! dacã nu-n dãscuãt¹ ũșã/dãscuãt¹-m¹ ũșã/
 cẽ hãite-as foz/m-az mîntit !"//cã ẽa cîne știe cẽ le fãcã/le
 zmuçã cașerli/sã fãcã n¹evãzũtã/ș p-ormo-șcẽpeã...șocõtel¹ d-ãș-
 25 țea/da//sã fãcã nãprãștiã marț/îñainti/așã a fost//lumia a fost
 ũșfricoșãtã/vez¹ loçurli/puștiãtã-așã/dîn cẽ/dîn cẽ//ne povistã
 cã ascultã șî noi/mamã mamã ! la povest¹ [i]//

[Aceeși]

† Informatoarea își îngroașã vocea.

piine; nanangite; turtoi

[Cum se face piinea ?]

îmujem cîte-o turtă/încălzim puțină apă/plămădim aluqatu zis/
în sear-asta/ş dimineaţa-l frămîntăm//lăsăm să crească/punem în
5 tavă/ş p-ormă la cuptor//

[Şi turtele cum le faceţi ?]

turtile sã fac tot din aluqat-ula răsăritu//¹ luăm de-acolo
ş plămădim garas într-o cratiţă c^u málai//şf...p-ormă le facem//le
punem la yuscãt//pe un fund//

10 [Şi din făină ce mai faceţi aşa pe la sărbători ?]

còzonac/còrnuleţe/kéc/pândispan/din astea tuate...ţîntar //

[Şi nalangite faceţi ?]

cum sã nu ?

[Cum se fac nalangitele ?]

15 tot/din còcã din aqa//nanangite/ca-nainte//

[Dar cum le faceţi ?]

acumã cum le facem din f...din còc-aqa/sau din f¹alta ?//

[Cum se făceau din bătrîni.]

din piine//rùpeam piine/le făcam în min¹ aqa/şf...dospitã//

20 spunem nanangite//

[Şi din málai ce făceaţi ?]

mãmăliguţã/s făcã ş turtoi//care era înainte...n-avla piine/
n-avea...//din astea//

[Aţi apucat turtoi ? Cum se face ?]

25 dã//sã opăreşte málai/ş c-o minã dã fă¹inã sau un pum mai bun
aqa/plămad¹es cu totu şf.../il lasă opărit aqa...fără...jumã dã
zi aqa/sau...mai puţ¹in...sã pune-n tãve/şã gar la cuptor//mã-
mãligã cuptã//

30

Se adresează anchetatorului care a prins un ţîntar

mãriqara dîna
pãtruzesfdoi/in pãtruzesf¹unã

puarca

[Cum vă jucați în vacanță ?]

jucăm...puarca/...sau fotbal/...jucăm m-am ascușă cîn e seara cu vîzută/așa spunem//dacă te vede/te pui//seara ca să nu poa
5 să te vadă//

[Dar poarca cum este ?]

este un joc cū mai multe bețe/ș c-ūm băț scurt/făcut tōd din
lemn//așa mic/rotund așa//și...unu din băț/se alege...face mai
multi grup¹//face una mare/și-i spune cîgîr//iar la al¹late fa-
10 ce niște b¹ete unde bagă copii bețele dacă atîngē...puarca//

și atunc ū...se dă pă băț//pune fiecare copil mină...pe băț
acolo//și care nu a [k] nu-i mai ajunge să mai pună/să punē pur-
căr//și atunc f [k] și face ū simn dî la trei sau...patru metri/
șă aruncă cū puarca//dacă nemerește în cîgîr/și...fuge r¹epidi la
15 o gaură//fiecarî copii fugē la altă gaură/nū la acēas carî-a
fost//fuge la altă gaură//și dacă nimerēște-acolo/nu să mai pune/
se pune alt [ε]cêlâlâl c^re me [k] care nu ari gaură ș^f ...//

dîma didi
am ūspră^zece an¹

20

calo¹ite

noi vorbim de la școală/și ne strîngem într-ō dup-amiaz-acó-
le//vorbim de la școală/ș cîn ne strîngem dup-amează/ni strîngem
la o garecari fată//

ac^uolo noi/noi după ce facem calo¹ite/mîncăm uouă prăjite/bă-
25 tute/și mămăliguță caldă//și ducem fi¹ecari o¹te dōo sau trei
uouă/și facem și [k] ducem și málai//și după c-am făcut calo¹ite-

248

le/le găti¹ cu coj¹ di uo^uă/le-ngropăm în pămînt/și li lăsăm acolo/
ș¹ li dizgropăm a doa zi//a treia zi ? //a treia zi//li dizgropăm
a treia zi//și/după c-am făcut caloi¹țle și le-am îngropăt/ne ducem
la masă/mîncăm f¹ mămăligu¹ța c¹u o¹le prăji¹ti/dacă vre^m mai stăm.../
5 mai stăm/dacă nu/plicăm acasă//

da²/și ne ducem...cînd le dizgropăm a treia zi/ducem uo^uo/du-
cîm f¹ făi¹nă/și h¹untură/și tot acolo la fat-ăea care-ă făcut f¹
caloi¹țele/tod¹ mama dise¹ș ne cu¹ăce și plăcîntel¹ă//și noi ducem
caloi¹țle pe apă/le plîngem/cum e de h¹obi¹cei/și

10 [Ia cîntă cîntecul ăla.]

noi f¹ am pus popă/am puz dascăl/di fete/n-ăm făcu cu băez
noi/alti clas-au făcu ș cu bă¹ș¹ț¹//și plîngam acolo...am făcu și
brad/și am du și fi¹ecare c¹te u¹ leu/ș-am luat f¹ dul¹ș¹ur¹ im
brad//și cîntăm ă

15 caloi¹ță/i¹ță/
pui de coconi¹ță//
te ca^uyta mă-ta/
prim păd^ria deasă//
c^u o mină di sare/
20 ș¹ c-o lum¹ina^re//
hă hă hă hă !//

și plîng¹am//și/după ce dăm caloi¹țli pi apă/ne-ntoarcim înapoi/
mîncăm plăcînta/și/s-a term¹ina cu caloi¹țel^e/le-am făcut//ne du-
căm acasă//

25 [Pe care apă le dați ?]

li dăm pe-ai¹că.../dacă a ploa li dăm pi-ū la⁶/dacă nu ni du-
cîm mai diparti//le bār^uoi¹ cu¹ se spune la noi//le dăm acolo//

¹Se adresează informatoarei Ion Maria, care o corectează.

²Aprebă indicațiile aceleiași informatoare, care îi amintește celelalte etape ale obiceiului.

³Replica aparține aceleiași informatoare.

[Și faceți două caloițe ?]

fațem mai multe/cⁱti fiete [ε]cite fete sîntem//da/cițe dōo de
c^uopil/fațem//

dîna ¹iyana

zece an¹

5

886. DULGHERU

(com.Saraiu, jud.Constanța)

Culegere: 1973; FL, VN, RP; transcriere: RP

asta-î poveste auzită

- 10 îel...ăsta/a fost un ^uom tînăr//un...băia tînăr/cari îel în
viața lui/c-așa-z băeți tiner¹/s-a avut bine cu f¹etili//c-așa-î
și astâs¹ /așa//și îel n-a luat-o puati pă...p¹ersuan-ăea cari
ș-a dus îel...cîtvă tim bine/și a luat alta//ș-așa/ș-a răzbunăt
pă ¹e [ε]pă îel/după ce s-a căsătorî ș-a luat alta/ș-a plecăt...//
15 l-a fiermecăt/cum să zică pîn timpurli-nai/și astâs¹ puati-o fiî
drăciî d-ăstea/știu îo ?//

- și/l-a fiermecăt/și îel a plecăt într-o nupți/dă lîngă fe-
mîa lui//în puterea nopți//a plecăt/asta-î poveste auzită/nu că
am ¹ știu îo sau.../[ε]istea-ăuzită//a plecă de lîngă femîa lui/
20 și îel nu știă ¹ști? /bui măcîț așa fără...să-j dea siama ce fači/
a plecăt/a trecut...dunărșea/a¹iô în dobrușa/că pă vreme-ăea îer
[k] stăpînea tūrou/a¹iô/pă dobrușa//

- și/dac-a [ε]îel a vînit în dobrușa/trebûia să s-abată ș-iel
la vro muncă ceva/ș-a găsit un î...turo/cari ira b^uogăt/ș l-a
25 băgăt slugă la îel//tūrou/dac-a văzū că-î băia dă...cuminte/și
ascultăt^uor/l-a pus logof¹ăt//pă turcēste-î zîce caîs¹//¹a logof-

f¹ăt// [...]

fi kãmã și i¹el//t¹urcu/-l kãmã la i¹el//și-l întreabă/zîcî:

"c-ai tu mă ?" zîce/"dã n-ai mîncat în timpu-asta cit am fost
io plecat/nú vr¹ei sã mănîș/cî iș sup¹erat ?"//

5 și-i spune ¹el atun¹ca/zîce "domnule" zîce/"mie m¹-a vinit un
d^uor dã casã//ș trebe sã-n dai dr¹umu sã pl¹ec"//

t¹urcu cînd a a^uzit/"binî m¹ai" zîce/cum l-a kãmã și pã i¹el
acolo/i-a zis pã numi/cî "dacã ț¹-a veni doru"/zîce "te du¹c acã-
sã/[ε]dî c¹e sã nu te du¹ ?" zîce// "tu știi" zîce "cã ai mun¹cît
10 a¹ij la mine/îo-s plăt¹esc"/zîcî "cîst¹it"/cã turș¹i a¹l¹el i¹era cîs-
tiț¹ pã timpur¹-alș/a¹o¹ i¹ ș-acuma ei//zîce..."și-s plăt¹esc...pî-
nã-ntr-um ban"//

sã p¹une i¹el... /și-i faci soc^uotealã...lui/...zîce "tu ai sã
i¹ei dã la mine...trei s¹uti dã...rile"/ril¹e dã a^uur cum era bani
15 pã timpu t¹urculu¹ atun¹//fac¹ soco [ε]tiala/trei s¹ute dã rile//
"mã !"/...^Bc¹e "și zîce/"cînd oi pleca" zîce/"t¹e-mbrac în haine
...turc¹est¹//îz dau un...cal/care vr¹ei sã ț¹-l alej din iergelie"
//avea h¹iergeli¹e/dã cai t¹urcu//și/zîce-z dau trei pî¹n¹/sã ai pã
drum//a poruncîd la...servituare zîce/"sã faș și aluat/pentru
20 trei pî¹n¹//și cînd o fi" zîce/"sã l¹e bag în sobã" zîcî/"sã mă
k¹em¹ pã mine"//t¹urcu//

ina¹inti d-ã...d-a bã [ε]d-ã sã frãmîntã aluat¹u/îi spun¹e i¹el/
t¹urcu/îi spune lu...lũ...logof¹ăt/zîce..."mã" zîce/"tu" zîce "mie
sã-n dai" zîc¹e/uo s¹utã dã rile/dîm bani care ț¹i i-am dat/cã trei
25 s¹ute" z¹cî/"și sã-n dai uo s¹utã dã ril¹e-nnapo¹i/pentru un cuvînt
care ț¹-l spu¹i"//așã//așã faci/îi dã s¹uta dã rile/cã...tr¹eb¹uia
sã i-o dea/cã i¹era-m mîna lui/și/t¹urcu-i spune/t¹urcu...îo așã zic
o-a foa/și uo¹om dășt¹ept o fi fost/o fi fost i¹el și...un om prevã-
zãtor așã cum a fost ¹el/t¹urcu i-a spus un cuvînt/știi...cam
își d¹rege glasul.

int¹elept așa i-a spus//ițe "tu dacă plej¹ dă la mine" zîce/"în
 călea ta" zîce/"ai să găse¹est¹"//zîce-"o pădure"//șce "ș-aproap¹ dă
 pădure-aea ai s¹t¹ t¹he-ntilneș cū o trăsură/cū doi boier¹/în tră-
 sur-aea"//șce "vez¹ cînd ajung¹ im mîrgînea păduri"/cî "să nu iai
 5 p¹ă drumu care merge pîm pădure d-a dreptu"//zîce..."tu să iai la
 stînga"//ce "ca să [k] i¹ mai lung drumu p¹ă la stînga/dar "zîce/
 "is prînde bine ții"//

asă faci iel//cî a ajus cu aea acolo/[ε]ș-a găsi tovarăj dă
 drum/că tot în direcțea-aea mergă și boieri/iel/...cînd a ajus im
 10 mîrgînea păduri" zîce/"mai...preținilor" zîce/"uite cē... "ș
 "dumneavoastră vres să mergeș p¹ă drumu-osta"/zîce "aidiz după mi-
 ne" zîce/"p¹ă drumu care m¹erg io//p-asta cari face la stînga"//
 șce "nu mai mergim p-ăla dîn...cari taie pîm miljocu păduri"//
 așteea/boieri/"nu" zîce-"asta-i d-a dreptu" zîce/"cē să mai
 15 h^uoc^uolim p-acolo/n-a vrut//

și iel/călar¹ p¹ă cal cum era/a luat-o p¹ă drumu-ola care ș-a
 spus tîrcu//n¹ s-a dăpărta¹ d¹oo s¹te dă metri/ș-a-ncep¹ut s-a^uudă
 țipăt/și răgnit/ī...ī urmă//s-auzea cum i¹ jăfulau h^uoți p¹ă...
 p-ășteea/bă boier-eea/care iera în trăsuri-aea//iel a sucit re-
 20 pide calu/iera înarmat cū...cupist^uol/c¹ p¹ă timpurl-ela¹ era pis-
 tuale cu ali¹c¹e//și/...il i [k]iel scuate pist^uolu și s-apropie dă
 tovarăși lui/trăge un foc...ī sus/h^uoți cînd a auzit a văzu p¹ă
 cineva [ε]ș-a trăs și fog dă armă/i-a lăsat ș-a fugit...în tuat¹
 părți¹e//și i-a scăpăd/zîce "aidis cu mine-acu//p¹ă drumu meu"
 25 zîci//nu mai mergi [ε]ș-a suci și iei/ș-a mers cu tîrcu//el
 era-mbrăca turcește/da iel iera romîn//

asă a^u mers ei.../ș-a ajus într-ū sat//tîrcu/ [k] stat c¹ să
 mă [k] că n-ă spus-o/am [r] an uitat-o//s-o lom dî urmă-acuma//
 acu tîrcu după cē i-a lua s¹ut-aea dă mi dă lei/¹i mai cergo-
 30 s¹ută//cē "mă dă-m o s¹ută/să-s spu¹ al d^uo¹lșea cuvînt"//scuate/

și-î dă și sut-ăea//zîce-"al doilea cuvînt iese-ăsa" zîce/"tú"
zîce/"-n călăt^uoria ta" zîce/"ai s...ajung într-o comună/intr-
săt să zîcim//și" zîce/"sin [k] tu să nu te duc" zîce/"undi t¹e
primeste...dă iese" zîce "gazdă/și ie r¹emia acasă" zîce/"și"
5 zîce "te [ɛ] adică [ɛ] cer¹ gazdă/s te primăscă/și ia zîce/că
«p^uoftim și ie luoc/ai vini¹ înca¹ce» zîce/și vă p [k] te po-
tește s¹ te dug" zîce/"tu să nu te duc/un te iivită remia" zîci//
"s te duc/numa¹ undi te iivită bărbatu"//i-a spus turcu//
acum/a ajuns și în sату-ăla/ajunge la uo casă//cînd/in i fața

10 căsi femia/uo remie//intrebă boieri/că ierau cu t^uot trei/ierau
...cu tovarăși lui/intrebă boier¹ zîce/"nu cumva" zîce/ne primis
și p^uoi...i siar-asta" zîci/"să dormim/să [ɛ] o¹ suntēm nește că-
lăt^uor și/n-av¹em undi/și..."/>
feme¹a "da" zîce/"veni¹" zîce "ie lo^c"//
iel/ăstă turcu/să-î zîcen turc//iel...c-ă zis i/iel ș-a adus
aminte dă cuvîntu turcului/zîce "mă" zîce/"mi-a luat i...suta dă
...dă ril¹e/da" zîce "mă-a mai spus cuvîntu-ăsta" zîce/"ia" zîce
..."să nu mă duc//s¹ mă duc undē...a¹iica a kema fē [k] nē-a
iinvita f¹emeia/să mă dug dincolo/să ved¹em/mă iivită cîn¹eva/
20 vrum bărb¹ ?"//ș-a trecu la vechin dincolo//

cînd/uo¹u iera pîn curte p-acolo//
dîce "nu cumva" dîce.../"vreau sa mă uodinesc în siar-asta/
nu mă primeș și p^u mini ?" spun¹ turcu//
zîce "da"/zîce "ieste loc "sîci//"^uoftim"//

25 fl kamă-năuntru//iel i...iintră cu cal cu tuot/fl iivită că
iera p^u-ns¹erate/fl [ɛ] l-iinvită-n casă/și/...ș-a luat...i-a puz
măsa/cum să primește sti¹ un musaf¹ir acolo/un...uom călător/zîc
[k] după cē am sta la masă/zîce "măi i n¹ene" zîce/turcu/oi "io
aj vrea să mă du să vorbēs ceva cu tovarăși mei" zîce/"să vedem..
30 cînd av¹em plecarea ? mai tîrziu/sau mai dă dimineață ?..."/>

"du-te"/gazda//ce "du-te"//

iel ducindu-să/pă supt...aşa pă ō [k] umbera gărdului/iel a
 zări ceva la puartă/c-ar fi cineva/cind ac^uolō...vede el bine/
 s-apropie pă sub [k] așa furis/a văzut/dozo persuane/femia ¹eră
 5 dincolo dă puartă/și persuan-astilantă dincaáci//aşa că...cîn să
 uită bine/um puopă//iey cūm an cumpărat-ō/aşa o viz [!]/zice [k]
 ie¹ să uită bine/ia rōka/p^uopi/s-o pune la ȳo stingie dă gar/
 scuate cuțitu/și taie un c^uolțisor//aşa/și iel ba [k] o bagă-m
 buzunar//da iel a vorbit/ [k] i vorbea-n...timpu cind i...tăia
 10 iel i c^uolțisor^u-ōla/vorbă cu femia zici/"acuma-i mōm¹entu"
 zici/"să scak"/...⁸ce "dă bărbatu tău"/șce "c-a[ε]pă ȳamîn-estia
 străin¹/spuni că l-a ȳomărid/dă-i/fă-i/drege-i tu/dă-i in cap/
 ce[ε]fă-i ce vrei tu/și scag dă iel¹"//

iel/s-a rețras pă supt umbera gărdului/s s-a dus...liniștit//
 15 s-a duș...la gazda lui/ăsta tūrcu/loqur¹ătu//friștreaș-acolo?//
 și [!] zice...cătrec gazdă/zice "da"/zice "am vorbit"//in-
 treabă gazda că a vorbit/zice "am vorbi^t"//da iel nū vorbișe/nūma
 văzuse ce văzusi//și/...iel stă/nū[r] nu s-a mai lipi s^uōmnu dă
 iel/să văzā ce să-ntimplă după auzitili lui//

20 cint/la dōoșp¹e nuapteș/im puterea nopți/aude-alarmă//femia//
 "hiu !/vai ! hai ! săriț lume ! că mi-a ȳom^uorit ȳomu/¹ute-așă/
 iute-așă/săriț !"//

ăsta/gazda/turcului/iese-afar-a^ude și lei/vine la turc/i
 spune zici "uiti tovarăși tăi"/zici "spune c-a ȳom^uorit un om/a
 25 ȳomări gazda ūne-a stat/ȳomu/v¹ecinu nostru/ute-așă așa..."/

zice "treaba lor" zici/"io" zice/"n-am nevoi"//iel știa/
 c-ari să fie//c-ari ⁸ să-ntimplă//așă/iel i/s-a văzū dă treabă//
 dimineață/s-a sculă și iel ca tot¹...ȳamni/ășă...[ε]bōier-
 duci care-a stat acolo la[ε]unde[ε]s-a-ntimplă nenorocirja/ierău
 30 legă¹//in cătușe//dă autoritățili du pă timpurl-ela//ce-i
 gest spre magneton.

întreabă/zîce... [k] ¹ei tǎgǎdu [k] ¹ei uamini nu tǎgǎduiǎ/¹ei spu-
 niǎ adevǎru/cǎ nǔ ¹iei/nǔ l-a uom^uorit ¹ei//cǎ...nǔ/¹iei !//f¹emi¹a/
 /"i¹ei/¹ei" zîci/"i-a dat în cab/¹a tǎgǎt...capu cu top^uoru-acó-
 lo"/nǔ ¹stu ¹ce//

5 acuma irǎ timpurli ca sǎ sǎ júdice/cǎ atunǎ sǎ jud¹eca la locu
 dǎ fațǎ//crima//ǎ venit m...jud¹ecǎtoru/sǎ-¹ júdice/s s-ǎ pregǎti
 spîzurǎtura pentru cel vinovat.../așǎ/și la [r] la dooșpi sǎ
 fie...spîzurǎt//boieri/...s-aștîpta dǎ spîzurǎtura/cǎ iera [k]
 cǎ ¹iei l-a uom^uorit//acumǎ/la júdecǎt-acuólo/s-a du și túrcu//s-a
 10 dus/la júdecǎtǎ/...zîce/...

"domⁿle júdecǎtor"/dupǎ ¹ce i-a condamnǎ la muǎrtǎ/¹ice "-m dat
 și miie" zîce...zîce "voie sǎ vorbes ¹eva/dacǎ vrǎs sǎ-n dat¹"//
 zîce [r] zîce "da" zîci/"iz dǎm"/júdecǎtoru//

15 cǎi "uite qamini acǎștea doii care i-az júdecǎ dǎmneavoǎstrǎ"/
 zîce "nǔ sîñ vinovat^u//ei sun tovarǎș cu min¹e dǎ drum din cutǎ-
 re...loc">//cǎi "și...pîn-aiiǎa//și ¹iei/a traz lǎ...la [ε]gaz [k] la
 casa muórtului" zîce/"cǎ l-a p [k] f¹emi¹a a ¹iși și i-a primit/
 și/dacǎ i-a primit a tra și ¹iei la ¹ia/¹o" dîce/"am fos tovarǎj
 dǎ druñ cu ¹iei/și ¹o an traz la ve¹ínu/d-apro [k] d-alǎtura//
 20 íce "uite/veínu-¹ aiiǎa"/iera și ¹iei lǎ fața locului acó¹⁰//și
 ...síce "veínu știie cǎ ¹o am vinid la ¹iel/m-a primit uomu"/⁹ ce
 "și...spre siarǎ"/zîci "dupǎ c-am sta la masǎ/dupǎ c-ǎ sta cu
 t^uoți la masǎ cu...gazda meǎ" zîci/"me-am cǎru voie" zîce/"uiti-
 dǎ fațǎ" zîci/"sǎ mǎ du sǎ vorbes cu tovarǎși mei/un cuvînt/ca
 25 sǎ viden cîn...cînd aviem plecǎrea//

júdecǎtoru...îl ascultǎ//

zîcǎ...și ¹iei/... [k] și miij [k] ¹o^u/ducîndu-mǎ"/z¹ cǎi "spre
 puǎrtǎ" zîce/"mi s-a pǎru cǎvǎ/cǎ ie cinevǎ lîngǎ [k] la puǎr-
 t-ac^uólo"/zîci "s-an trecú^t pǎ supt úmbra gǎrdului/pǎ-ntun¹eric

aşa"/zice "n-am fost observat/şi m-am dus pîn-sruxapi dă iei"//cî
 "sta dă vorbă un p^uopă cū ^uo femie//femia cret cā gāzda a fost//femia//
 //cā ieră-n...în ogrăda uōmului acolo//ş zîci "o-n [ɛ]ō-v^făţă pā
 femie/zice «uite...acūma ie» zîci «tîmpu să sca^s dă iei [k] dă o
 5 [k] bărbatu tău»/ce «cā...altă uocaz¹e mai frumoasă ca asta n-ai»
 //cî «spui cā l-a ^uomorit oamin-estea şi/scai dă el»//iō" zice/
 "cînd am a^uuzi cuvîntil-estea/am luat rōka şi i-an tăeāt un c^uol-
 ŧişuōr"/...cē "dî r^uōka/ca să am şi iō uo dovadă"//

da puōpa s-a şi-ntuōrs/cā ieră ş-iel la faţa locū^u₁/la ju-
 10 decāt-asta//zice "dî la rōka mēā ? la rōka mēā ?" cînd/rōka lui
 fără c^uolŧişuōr !//

ia jūdecātu^u rō/şi-l pune l-ā l^uoc//ie^szact ! a fos
 c^uolŧu...tăeāt/d-acolo//iezact!... a venit//treş p^uopo la...la
 muarte//aşā/femia la fel/i-a ^uomorit şi pā iei şi pā femie/i-a [ɛ]
 15 traz la spîzurātuare p-amîndoi//[...]

zag^uoneanu gōrgi
 şaptēzⁱec [de ani]

via

ca să plantēzⁱ via/treb¹e să...pui cîrligile la şcuālă/...
 20 ş-al dōileā ā l¹e plantēzⁱ...îm pāmînt//dacā vreai dă primū an/
 l¹ pui/şi dă primū an îm pāmînt/da nu să prin^t tuate//da cînd^d le
 pui la şcuālă/uo iaī numai p-acēā carē vezⁱ bine cā are rădăcinā
 //ş s-a prîs//ş-o pui la...a pāmînt/la...//

şi/după c-aī pūs-ō/vezⁱ dă ia/^uo sapⁱ/^uo [ɛ]leḡ/ī faş tot...
 25 tuatā mūnca cē sâ cēre/la ^uo viţā dă viⁱī//şi la trei anⁱ/sau
 patru/...māniş strūgurⁱ/şi bei vin [i]//

[Dar vinul cum se făcea înainte ?]

tòt așá//dî strúgur¹//

[Dar cum îl faci ?]

cum îl fac¹ ?//după ce-l î culeș/fi¹ pu¹ la zdrob¹it/strúguri/
și-nček storsù/...îl pu¹ la butoi/mustu/îl laș să fiarbâ/vrâi
5 sâ-l î...sâ-l prist^uočekst¹/îl scoz¹ du pă drojd¹e/și-l pu¹...la
vas curat//ș-âi ũ vîn/lacrîmâ//

a noastră ie tînără//a noastră-î...a-mp¹lîni¹ trei an¹/mérđi
pă patru/d-acuma-ncòlo rodêște și iă//

[Ce fel de vie ?]

10 ieste^u o mi¹șe unu//

[Același]

[Preparate din făină]

[Să-mi spui cum se face pînea pe aici ?]

cum sâ să facă pînea¹ ?//dacă vrei să faș pîne¹ bună/fac¹ !/
15 dacă nū/faș și brutan/cum fac¹ un¹li//

uo plămăde¹ di siără/ș-o frămînt¹/o laș sâ să d^uospășcâ/
o¹ las iar în...î vasi sâ să d^uospășcâ/și asta uesti pînea//da...//

[Cu ce o doșpești, pînea ?]

[E] nu cū/noi i zicîn drojdi¹/da alți nu ștu cum îi spūne//

20 [Și cînd nu ai drojdie ?]

iău fac î ũ f¹el di turti-așá li spun//[!]

[Cum le faci pe alea ?]

cum sâ l¹e fa^o ?//pu¹ î pîni prășp¹ătâ/și o^uopres puțin
alu^ua^d/dîn pînea care-am c^upt-o//né[E]nefiartâ [k] asta nē-
25 c^uptâ/cu¹ sâ spun ?//ș-o pu¹ și...îm pîni-aia care iesti/îo le
da¹ pă la tuate večinli p-acia pîne//î c^ulorez¹ din așá cum le
spūnim noi/turti//

uo pu¹ ș-o laș sâ să d^uospășcâ/ia bini-ntr-o cratișá/și

cînd ai văzu că s-a-muia și s-a dat ea puțin în d^uospială/ô ames-
 tiș cu mălai//și/după c-a lăsat-o pe zi/di s-a d^uospit ea cu mă-
 lai/o faș turtișoari//și faș cozonac dⁱ zic că nic...mai bun^f ca
 drojdiă iesi cozonacu//io am să fac acuma de...cum î...că s-audî
 5 töt ai că [i]//

[De înălțare.]

[E] înălțarea mîni ăstî /di rusali//și/asta estî//io la pas-
 ti mai mul cū...cu d-astea fac î coz^uonac//da po să-l țîⁱ și-o lîna
 dî zili/că iel nu [k] să usucă/da nu să strică//ști/să arterezi
 10 iel//

[Dar ghizmană ai făcut ? Cum se face aia ?]

am făcut// [i] cum să faci ?//cu laptî acru/cu brîză prăspă-
 tă/cu uo^uo/...o báz^t bîni și...^o baj la cuptor//gizmană//[...]

[Din mălai ce faci ?]

5 cê faș ? mămăliguța/turtuoi/cum zicăm noi uodată turt^uoi
 cuopt//turt^uoi/mălai [k] astă...mămăliguță mă [E]cum...făcim noi//

[Mămăliga cum o faci ?]

cum o fac ?//dacă vrei s-o faș pripitâ cū...să faci/cînd a
 dat în fⁱer c-o mîna puș și cū una mestic//ș-aja-nsimnea ză mămăli-
 20 gă...prikitâ cum zic//dacă nu/-î puș mălaiu și/o laș să fiarbă
 cît cresⁱ/ș p-orm-ô iei la...mestⁱecat//

[Și turtoiul ?]

turtou/acuma nū mai face lumea/da răcă-năⁱinte//rierb^t apă/
 și opârⁱestⁱ mălaiu cu apă fiartă/și-l laș...acolo cît creⁱez^t/[E]
 25 vini di să-ndulcește iel//p-ormă l-amestiș cu fălină/și-l puș in
 tavalē și-l cuoc//da nu-^l laș mul/ca să nū dia-năcreală//

angelina/zăgoneșanu
 și zeș^t și săși [de ani]

cu trăznitili

kar i rata mea cari ȳesti dusa la capsinca / ȳe cro¹itoreasa //
 sa lucra // si-n timpu-asta a venit u... farima di buru di pluu // si
 ia / to¹gma¹ s-a scula di la masina / undi lucra / sa pu¹i uo ro¹ki-asa
 5 pa... pa pat // si-n timpu-asta a vinit o... u fulger // s-a zburu priza
 din i aparat cit... colo // aparatu n-a f^uost im priza / numa p[ε] priza
 asa / a zburu priza-ma per¹ete // si pa fer¹astu / era doo glasture cu
 flor¹ // u¹na a facut-o... tandar¹ / cum piis¹ez¹ i... im piu¹a / asa iera /
 facuta // da // si una n-a avu nimica //

10 si-n timpu-asta io to¹gma¹ vinean da la cim¹ / da zic "tu lam¹i¹-
 ta / di ce miruasi tu aica asa...?" / mir^uosia ca cin scaper¹ ki-
 briti //

da ia / n-a zis nimica // zⁱci "stai / lasa ca-s p^uovestesc io acu-
 sa mamica ci ie" //

15 zic "ce-i / ci s-a-ntimplat ?" //

a-ncep^ut a pling^e / ci "nu / nu s-a-ntimpla nimica" // ci "lasa ca-s
 spun go mai tirziu" //

da io am vazu ca ia iera... deja... skimbata // si asta s-a-ntim-
 pla cu tra¹znitili //

20

[Aceeasi]

sa treera-n arman

[Cind erai copil cum se treiera ?]

sa treera-n arman // se ga un arman asa... ryat-asa... o sutu de
 metri / cum ^s-ar spune-asa patrat / cum s-ar [ε] spunem asa s^f... / caran
 25 cu caru da la cim¹ / cu caruta cu ca¹i sau cu bo¹i cu o-aveam si... /
 tavlug di lemn / aveam un... par ingropa la mijloc / ^s mergam mnan

¹Casimcea, localitate din jud. Tulcea.

²Informatoarea vorbește în șoptă.

tuată ziua ne-ardea suare-n arman cu bic¹u/hai la marne !/hai la marne !//vineam pin la asta /iar intorcân cai in¹vers/vineă cäl-ola¹ după asta și eär...//

5 dădeam ci^d dădeam/dacă vedeam că s-a...bătu puțin/l-intorjâm
pă parte-a¹lanta/l-intorcân di¹ dco or¹//a trē⁸ oare luam paili pă deasupr⁸a știț ?//nu tuot !//iar intorcân/și p-ormă luăm tuăti paele//

pă ormă/...minam pină cin^d il grihojam/pină să rupeă...
teap-aea știț ? pină să grehoja/p-ormō-l stringam la steajâr cu
10 ...^mpingătuarea/cu c-aveă/făcân grămadă și^f.../dac-aveam makină di vinturat/il vinturan cu makină/dacă nū l vinturā la lopătā//lā...
iaba prima^d ată/aveam³ ebălușe din alea mic/la eaba la vint/dădeam cu primiteașă/erā ū fel de primitea depă asta/putea s la lopătā/scoteam curăță^t s p-ormō căram//in grupă/sau in magazie
15 undi...//

[Dar groapa, unde păstrai, cum se făcea ?]

cum să făc [k] ^uo grupă să făcă la...deasupra să făcă puțin mai strimtă/s p-ormă să făcă mai co^dlărit-așă știț¹ ?//i^uos// frumoaș-așă rotun^{dă}

20 [Cum ai zis ?]

mai codlărit-așă cum să numea//să dădea foc/știs ? ca să pirlă^a [k] ca^s să usuče bine/dacă nu ira...șudă/să strică//dădea foc/să ardea bine/să băgă acolō-n ea și stătea și cinc an¹ di zile-acolo//

25

jipa c^uosteșă
pătruzeșipătru de an¹

di la p^uorc nu s-azvirle nimi^g

il tăim/...il pirlim/il spălăm/il curățim bine/^dup-ăea-l...
tăim bucăț tot așa/i^l lăsăm să să răc¹ască/iē mai mulți ^uobiței/
^uuni i fac alfel/no [k] io spun cu^u faćim noi//

5 așa/după ce s-a răc^{it}/il i curățim bine du pă uasi/uasil^f
deoparti/cărnea deopart¹/fiecare [k] șunca deoparti/¹i dăm cu sa-
re//iar i...șep să spun că di la p^uorc...nu s-azvirle nimi^g/dic^{it}
c^uop¹itile//kar așa și ieste/vorbim di mulți ^uor¹/zi "mă"zi^g/^udi
la p^uorc^u-osta" zi^o/^unimi^g n-ar^uj/dic^{it} murdăria și...și c^uop¹iti-
10 le">//

i curățim...tuăte ci are-acolo/mați/tot/faćim și gilba^j/c-așa
să zicⁱ la n^uoi/cirna¹/toba...răciturⁱ/i sfirși^t ce să...că mai
...bun în casă ie [i] um puorc la uom//

[Și gilbajii cum îi faci ?]

5 gilbași cum i...să-i faćem/i^l faćem din i hⁱcă^t/din borjoc/din
i căme dă lă gușa...porcul^ui că ie mai grasă/puțină cărni/puțină
grăsimi tot așa/le ferbem/le t^uocăm/și pă o^rmă ^uumplem//

[Și toba ?]

t^uoba tot așa/cū șoric/cū p^urekilⁱ/limbă/iinima/din ăstea mai
20 v^ungăse-așa mai i...cu mușk//din ăstea//io așa fac i/puăte altli
mai au și alte apucătur¹/xō asta aș v^uzut-o/...asta o fac//

[Și toba în ce o faci ?]

în i st^omăc//în st^omăc^u lui ^uo curățim/că are doo p¹eli¹/u^o
cură¹im/și p¹eli¹-ăia... [i] am venit șar la v^orb-ăea/iar/niș p-ăia
25 n-ō aruncăm//o pu^uni^u cu s^uri lă sticlă/și faćim kag pentr^u...lap-
tili¹ la uoi//și niș p-ăia n-o azvirlim//dăc-așa-i i

[Și nu umpli și una mai mică ?]

ș-una mai mică/sacu/i-ăia//săc^uțu//ăia-i i ma¹/iel n-ari [i]
... dic^{it} fundul¹et^u/dă//

[Și cheagul cum îl faci ?]

kagu di igzemplū...curățim i cê sâ curățâ du pă...nu ! mur-
dărie-aiă/are [ε] o p¹eliț-așâ stomăcu/ș-o curățim/uo tai așâ...m
buc¹ăț/^uo bag în sticl/-o puț cu sari/și cîn...vara ie lapți/pu-
5 nim puțin z¹er peste ia/și...să face...fuărte bun//

[Dar din grăsimea de pe mațe...]

ășă/ō punem la săpun//

[Și ăla cum...?]

săpunu cum sâ făcê ?//tot așă/cū apă di pluă dă...iese mai
10 bini/punim ș-o ferbim pă fuoc/și după cê s-a t^uopit ia tuot/pu-
nim s^uodă/...ăi ! că mai pui și sari/măi i spuni bătrini și gas
și p¹elin/noi nu ^uobișnuim aștea//ca să spun i...mămica-l face//
adică io cu mămica/că de ! dacă io cu ia a rămas aciă [i]/ne aju-
tăm//și/nu-i punem/dici sari și um pig di naftalină//dac-avem/da-
15 că nu nu punim//ca să spun așă/că unile puni gaz/unile pune fasó-
li/că spune că scuâte p[ε] p¹etile/și i punem soda/și soda l-ale-
ge-l faci...//princípălu să-l ferb¹ di doo ^uor/și...sodă să ai//
asta-i la săpun//

[Și rămîne ceva ...?]

20 rămîne mizer¹ă/sigur !//

[Și la aia cum fi ziceți ?]

trîné [r] trîné//ăla l-azvirlem ^rigu//fina¹intê și ira s^uodă
ca acuma/și...diéro¹ și p¹erlan¹ și di tuate !/oprea bătrina de
spăla//noi n-am apucat...kar așâ sâ tră¹im în i.../dă/auzeam pă
25 mămica pă tătîcu povestînd//

[Și săpunul cum știi că e gata ?]

il sâ...cūm sâ spun eo ? dacă-i pui sodă di ari di ajus/iel
sâ face la fiel ca ȳurda//cîn ferb¹ zêru de la ȳoi/iel sâ face la
fiel ca ȳurda/ȳurdêște-așâ pă deasupra/ș-atunca iel fi...gata//da
30 dacă i-am pu^s sodă mai mult^ă/s-a făcut...cu t^uotu//nimig nu
! Dehumirea unui detergent.

s-al¹e¹gi//da iel cîn s-a al¹ea/dă așa șevă ap-ăia roșea/leșia lui
cari țesti/o dă pesti cap...roși¹-așa//

jipa ișana

treizeșfòb dă an¹

5

[Obiceiuri la nuntă]

[Să-mi povestești ce obiceiuri sînt la nuntă; se face brad pe
aici sau ce să face ?]

s¹erată//așa să zîcî//s¹erată//

[Și înainte tot serată se zicea ?]

10 tó s¹erată să zî [k] înainte/cum spunē aldî mamică/br¹ad așa
să zîcî//da ieu/sierat-am apucat/nu po să spun cum țera breadu/
că spuni că gătea mirișa ș-atunca ș¹.../acuma nū țesti//dî ig-
zemplu...iē la băiat/spun așa/că la băiat ești că mai mari deră-
ju/și...că mai mari-aglomerăție//

15 ă mercur¹ siară/kamā st¹olnicî//iî kamā/iî cîstește-acolo-șă
.../î sfîrșit ! iș faoî șocrū cîsteșea lui//acumă...hotărăști cum
să mergă treburle/cum să facă/ințeleg¹er¹ ințē ? asta țesti//

acum joi/te duș tot așa/că dacă ișș stolnic/te duș să-î dai
Homului¹ uo mină de ajutor/nu că să-l distruj sau ū mai știu ieu
20 pî la urmă/cî să iasă//te duj l-ajuz la treabă/viner la f¹el/
femei¹ cum ești uobișe¹i¹u kamā la sarmali/pri sat/...iar i sîmbă-
tă/să face sarmali/să ta¹e găinli/friptura/cî iî di făcut acó-
lo/mirișă/...și/sîmbătă șera ie șerata//

tót așa/gătești mireșea numai cu flureșea pă cap/și merge [ε]
25 la sal¹on/dășgază tiner¹etu/duminică-î...cununia/șera iē [k] du-
minică siara ie masa/și...ăștea sunt//

[Și luni ?]

lun¹ i...să țiermîná/și mars cari vor fac...plăcîntile cum să

zîci//care nū/...etă pă loc//

[Și luna n-o mai pune pe socara mică...?]

dă/da//suăcra mică/suăcra mări/nașu/pă t^uoțⁱ.../ăi pūni: pă
măgar/pă...taligă/pă ruabă/pă ce găs^tești/distul f.../uobițejurⁱ//

5 [Și marți la plăcinte ce este ?]

marz la plăcinti tōt așa/rači plăcinti/da numa femeili//băr-
bați nū mai arī voi-acolo//

[Aceeși]

la m^uoț

10 la m^uoț/spune că dacă ia copilul...tōt așa cînd îi tai păru/ăs-
ta i...să zîci muoț la noi//îi pune tōt așa copil^ului pă...uo tā-
vā/sau pă masă/îi pūni ban^t/îi pūni caiet/creiōn/ac/ăță/fuarfⁱcă/
indiferent...lūcrur dîn ăstea//și dacă ia c^uopilu...spune ū lucrū
de-acolo/adică trei lucrurⁱ/...spune c-asa făce/ivață meserie/-va-
15 țā cartē/cu tuate ăstea/îo știu ?//¹

[Și cum a fost la fata matalē ?]

mariana/c-asa^uo kāmă/tōt așa cînd e-an lua m^uoțu/nașe zîci:
"hai fină" zîci/"să-î făcim...uobițeju cum...cūm este"//cā dîsa
î-a pus pă tāvā/î-a pūs tōt așa/creiōn/caiet i/ăcu cu ăță/ō buca
20 di cozonac/ban^t/zîci...cînd î-a așzā tuatī-acolo/jūcăriⁱ/zîci
"mariana/ia vino-ncuăce !"//²fata/iera mārⁱșorā/iera de vrⁱun
an și vro patru lun^t așa iera//s-ăus//zîcē "ia ia tu de-aîca/cē-s
plăce ție"//

drep să vă spun/nū pot să uīt asta//parc-asa [ε] zic unde-a-pvā-
25 țat ea și la școlā/unde-a fos fatā bună/nū ștⁱu/zi [k] a loat
prima dat-a loat ca¹etu și creiōnu//a do²qare/a lua bani//î-a
baga la suptiuar-asa/s-s-a repezi s-a lua cozonacu//

¹Repetă remarca informatorului Zagoneanu Gheorghe.

²Inregistrarea se intrerupe pentru a se schimba banda de magneto-
fon.

da nășica zice "fină" zice/fata asta a ta ari să-nveți carti"
zici//

zic "ei ! cini știi/cin sî ya face mari să skimbă/că ôrcare
copil așa esti"//

5 și așa a foz/la lucru/lucru^oază/cuasi/croșetiază/da mai mul pă
carte bănuș//mai mul pă car [l] și di mulți ur^t zic/"o mai f^hi
și astea" zig [l]/"vorbile-astea din bătrîn^t puati ceva"//da/cu
cartea/fuarte bine-a mers//

[Și ceilalți copii ?]

10 la băia nū mai î țiu minte-așă cum e-am făcu/da băeatu la
măserii-a bănuș mult//fivața iei și la școală/dă...la măserie//
côcănă/ dacă-î dădăm ceva să facă/gard/din ăsta/tot/așa era ali
lui/cocănu/kirpidⁱ elu/asta mica tot așa cu cartea//fivața bini ia//

[Aceeși]

15

jocur cu mînga

[Ce jocuri vă jucați pe aicea ?]

jucăm diferite jocuri cu mînga/că cu^t/mînga-n culor^u...//

[Cum e mingea în culori ?]

18 iistē...stă u^o fată [ε] în mijloc/și aruncăm...mîngⁱa și/țuātē
20 spūnem citē o culurare/fiecarē ce culurare vrem//și ia^d dacă zice
una din culor^t/noi treb^ue să fugⁱim după mîngie/și cîm prîngem [k]
prîndem mîngia să spūnem la cel^falte fete "stop"/să steā pe loc/
ș^t dup^e-ačea s-ō aruncăm î mîngia în țele//dacă lovim/fșiāmnā că
au u^o țe u^o pîne/dacă nū avem [k] am țeu/sau altē fete//

25

[Și cucii sau cum i-ai mai sis la celălalt ?]

cuē î/sînt î împărțite-n trei țkipe de fete/și [ε] unū pe mar-
ne/alta î altă parte/și în mijloc//și cele de pe mărne aruncă la

mijloc/ca să l¹ovească pe cele din mijloc//dacă a lovit f pe [e]
una din mijloc/aşa eşe afară//

coja măriușara
am usprăzeți an¹

5

887. RÎMNICU DE JOS

(com. Cogealac, jud. Constanța)

Culegere: 1972; PL, VN, RP; transcriere: VN

tată-miu iese de la făgărăș

[Părinții dumitale de unde erau ?]

10 tată-miu iese de la făgărăș/de la breaza/satu breaza din ju-
dețu/făgărăș/iera atunci//d-acolo-î vinit aiij/l-a adus boieri//că
boieri de-aici de la noi/ierau din părtil-êlga//și iei boieri au
vinit di pim basarabia/s-au tras cu cîrdurle l^uor di noi/viniț[†]
aiic/mocan[†]/cum să zice//ș[†] p-ormă s-au dus p-acolo de a adus bă-
15 iez d-ăștia/c-acolo iera ungaria/a-î-a adus fără să aibă pașaport de
trecere granița/au trecut clandestil/larna//câ-n spunea tată-miu/
câ să...așa să da di piste munș[†] d^e-a tăvălacu piste ză [k] troie-
ne de zăpadă [!] câ.../nu putea să meargă-m picșare/câ să scufun-
dau//ș[†] l-a adus aiic//ca să stea pă lîngă tîrlă/să-î păzească
20 uoile crude/primăvara/și să mîie la ușe cîn mulge uoili/așa//
ș-aici a crescut/aici în...î n dobroga a făcut armata/aici s-a
căsătorid/mama-î vinită după ialomița//[...]du pă la rîmnicu să-
răt/î vinită/din părtes muntelui î vinită/că pă...pă ialomița încă
nu să populase mul^t/dă//și cum î-a-mpropitărit aici/cu pămînt/
25 î-a-mprop[†]itărit în dobroga/cîn s-a-mpropitărit în dobrogea/ș-aici

ne-an născut//

victor ne oănchea
șaptespătru de an¹

an crescut-o...mai bine ca mamaiei

5 de doi an¹ și trei lun¹ an luat-o/c-a murit mamaiei/s-a rămas
bărba-su cu...trei copii//doi fetițe/și un băiat//și p-ormă iou...
m-an duz la mărtea l^uor și/moșu-neu ce-a zis/"femeie" z¹ce "dacă
vre¹/h¹ai să luon și noi o fată s-o creștem"//că io am mai avu lua-
tă/și n-a murit//tod de la un frate-al meu//asa și//dac-a vru și
10 iel/am vru și io^u/i-an zis p-ormă/taman la...mormintaręa mă-si/
m-an duz la bis¹erică /și i-an spus a...la o soră de-a lu...^uo-
mu-ăsta//zic "tu dacă" zic "o da costică fată/o iau iou s-o cre²"
zi "s-o fi [k] hincă n-are mamă iou/o iau/c-a mea a murit"/...
ș-apăi...i-an zis lui p-ormă/după ce-a ngropat-o pă mă-sa/măi tir-
15 ziy m-am intilni^t cu iel/și an zis "mă costică dă-n nię pă...
stăncuța"/

ziče "fă i mariço " ziče "n-aj dipărta-uo că z¹se "sint su-
ror¹ amindoo//da" ziče "iz dau băeatu"//

"băea nū iau//ci băieți-i mai halmanale//băieți dacă să mă-
20 rește/nu te mai ințeleș cu iel//te și bate//da fată o creș cu
tine-acolo/vorba așă/o căsătoreș/ce-i fač/i fată//ș-apăi...nu n-a
dat-o iel//nu ș-a-ndurat//mai tirziy...aveam un yečîn acoloș/și
vine la mine-ntr-o zi pă seară/ziče "večînă/večînă !"/

⁸ "ce-i ?"

25 ziče "du-te că te kamă costică kičoreamu"/o-așă-i zică lu
tat-su// "pîn lā mārā"/aveam mār-așica la găzdoi /di măcina/di
făinā di porum/"ș¹ tē kamā pîn-acolo"/

¹Topic.

5 ¹ e' i/1o n-am inkipui zic "trebe ca i-a ajuns cutitu di uos/
 o hi plingindâ fata//câ f¹etița dacă era mittică/ș-a rămaz di
 mă-sa/și ierá la o mătușe-a iei/p-aiiça...una anica p^uopa/și vez¹/
 vedeá că așa are mamá/și ia n-aveá/toată nuaptea plingea//și...
 5 intr-o seară/1o mă dug la iel/"má costică iou".../da/a vinit moșu
 și n-a spus/scē "má dug la iel acolo/sá gile la mine aiiça/ș să...
 să vorgeá ceva cu marița"//

ne-an^{du} s acolo.../"fă marițo"/Zce "m-an răzgîndit că să-z dau
 fata/câ plingē fá i nuaptea/trebe că dorește de mă-sa"//și mă-sa
 10 ierá tot așa o femeie uakeșe ca mine/și...

"má" zic "tu n-o dai/da uite ce-i: nu mine/poimine să yi pá
 la fata <ai la tata>/ș-asa și pá dincolo/1o să prind nilá de ia/ș^f
 p-ormá să n' -o iei/pái...1o atita n-1e de copii"/câ dacă n-am
 avu^t//

5 "nú viú/nu viú"

"nú-m vii pîn la crăciun/pîn te uitá fata [i]"//^s-asa a făcut//
 și...m-am dus//an lua la mine...vo doo trei șirur^t de covrig^t/
 bombuane/...cã...m-an ūs acolo/n-aveá sárácēle/ierá numa cu-o ro-
 kițică pá ia/pá p¹ele//ș-aiiantá marea/ș cu băeatu de minută//de
 20 la casa lor/unde murisi mă-sa/i túmna acolo lîngá noi în c^uolt/
 vineá la bunic-sa/ačí la vale//

și¹ ...1o cînd am văzút-o/cînd a intrat rata/zic "ai la mámica
 mariána/f [x] stăncuța"//

a și vini fata la mine//v¹ez m-a semálúit cu mă-sa tot așa
 25 uakeșe//a vini la mine/i-an da covrigēii/i-an da^d bombuane/i-an
 dat...nu s-a mai lăsat de gítu neú//nu s-a mai lă^{sat}...//aiiantí
 să uita/le-an da și la áia cite-un șir de covrig^t/și...an luat-o/
 înc-a vinit cu haina uómului pá spate-asa/ierá rácuare/ș-apáim
 înválui la kep fetița/n-aveá gata/cu capu gol/^{cu} kićorútele guale/
 30 ...an luat-o ș-an dús-o acasá/n-a spus "una tatá/una mamá"/asa

10rteaza.

spunea tat-su că zicea/cînd era mă-sa și cu ta-su//seară o culcam
între noi//an crescūt-o...mai bine ca mamaiei care [!]...io dacă
n-am avu băiez[†] niie n-a foz nilă de copiii așa sărac[†]//an cres-
cūt-o/an căsătorit-o/an găsit un băed bun/trăies și io acū pā
5 lîngă ia//

mariia și marian
șaptezeșiob de-an[†]

s-a-mbolnăvit de la picōru-ăla

frate-nu/i-a muri nevasta dintii/și pā oră/dacă i-a muri ne-
10 vasta/a rămas fetiț-asta//și iel s-a-nșura/ș-a luat altă femeie//
aia a fos[†] o femeie-a dracului/o bătea pā gātă copilă/o kinuia/
siara/[†]el era di serviciu/și să ducea ș-o zgîția de păr//spunea fa-
ta/"fire-ai a dracului să fii"/ce "pentru tine mă bate tac-tu"//
avea nemulțumir[†]//și io ce m-an gîndit/i-an zis "mă frate/uite
15 ce-i/io [k] în dai fata niie"/fata avea...șase hectare di pămînt de
la mă-sa/c-atuncă iera pămîntu propriu al lor//așa//și zic "în dai
[r] în dai doo hectare de pămînt/dacă vrei/dacă nu/io nu-n trebe
nimica/io...iau fata de la tine/o creșco/o mărit/dacă vrei să-i dai
și tu/ca să-i fac și io ce-i trebi/să n-ajungă și ia rău/bine/dacă
20 nū iar treaba ta"//

da/ce folos[†] sta a foz bătută/și i-a strica șoldu//a zvîrli cu
ū...her după ia cîcă//cā spunea fata/iera mărișoră/iera de vo...
nóo an[†]//și i-a dărîma șoldu//și din șoldu-ăla/a divinid de i-a
c[†]opt/și i-a spart/s-apăi i curgă//cum ?//cum ?/și pā unde-am fost/
25 pā unde...am lecuit-o iou/nūmai sē-nd[†]eptase//e[†] ! dacă fata s-a
mări/s-a făcū de doispres[†] ce -an[†]/ia ședeā la mine/"tușicā stau la
matăle/da di ce tăticu cū-atîta pămînt a rămaz de la mămica" /

†Tușeste.

băieți care i-a făcut cu nevasta asta i-are și trăieș/"di ce io
 n-aș putea să trăies și io pă lingă iei ?"/vez¹ că fata/regretă
 pentru că/de ce să nu hiie și ia cu ta-su la ū loc//az¹ așa/
 mîine-așa/a...să făcuse fata de doisprezêce-ant¹//ē ! p-ormă
 5 s-a-mbolnăyit/fata//s-a-mbolnă¹it de la picôru-ăla/cine știie cum/
 răutătēa un s-a strîns/ce s-a făcut/bolnāvā//o duceș rău//așā//
 cîn bolnāvā/cîn sănātuasā/ce să fac ?/ē ! de-acolea zic io/"nū
 știu stefanē"/zic "fata ast-a noastră/ce-on făce cu ia ?"/ zicēn
 că uite/zicē-așā/uite-așā/zic "fi bolnāvā "ce să fa⁶ maritā ?"/
 10 acūma-ntr-o seară/i-a venit așā un leșān/ș-a vo [ε] vomitā sîngē//
 a vomitā sîngē//și io vez ce femeie-am fost/cā m-am zăpăcit/am fugi
 la...bunica mea/acolea-ŋ curte//zic "s-o kem"/ș-an lăsat-o pă ia
 c^u-o luminareș/la masā/aprînsā/"stai mamaie-aiș/cā uite-acūma mă
 duc și viu"/>

15 "du-te mamaie"/ș-a vinit//a vini bunic-sa zig "băren dacă mu-
 re să-i ție luminareș">//și digrăbā ce n-a veni niie an luat/
 aveam smîntînā/c-aveam vacā//am pus și i-an dat vo dōc trei li-
 gur¹ di smîntînā/și ia a-ŋgițit/și s-a liniștit//iā [k] s-a domo-
 li sîngili//s-a liniștit/am pus-o-m pat/sā-ŋgălbiniși/c-acūma bā-
 20 rem ar sâ hiie și bunica acolea sâ...//^hē ! n-a fost nimica/a mai
 durat ia vo dōc săptămîn¹/ș-a murit fata//tot așā/cînd i-a vinit/
 tot așā a mai vomitat puțin sîngē/și a baldosit im mînele noastre/
 i-am pus luminareș-m mînă/[...]

[Aceeși]

25

[Treieratul cu cai]

armanu se făce-ŋ felu următ^uor: se ară terānu/se nivelează/ș¹
 se bate tot cu petroiu//se strōpește cu-apā/ș¹ se bate bine/ca să
 ...nu între buabele-m pămînt//după ce s-a bătū^d bine/lăsat s să

usuțe/p^e-ormă s-aduțe recolta//recolta țe făcută căpiț la cîmp/
sē [ɛ] încarcă la car/se aduțe pe...arman acolo/se-ntinde de la înăl-
țimea de jumăta de metru//paile așa cum sunt ele/recoltate cu
spic//pe-ormă se bagă cai fără petm/ de la...fărîmă puțin așa/nu-
5 mai cu picșarle//pe-ormă se pune pⁱetroiū după cai/care ăsta le
[r] le fărîmă/le toacă/scutură...buabele/după petroi/după cîteva
ture/care se face cu petroi/ș^t cu cai/se pune dicaniia/care pe
...o...bucă^d di scindură așa gruasă/sînt pușe niște cremene//niște
pêtrē de-ăcelea...galbini/scapără/ș^t ăcelea taie...pailli/le face
10 pleavă pentru....conșumu animalilor/noi făcăm cînd era...î [ɛ]
nainte//[...]

după ce să toacă ū [r] un rin di paie deasupra așa/se-ntuarče
//se-ntorčeă/cum...¹ereă-nainti/cu furcă de lemn/le-ntorčeăm/loan
de la margină/trei patru ¹inș^t cîț^t eram acolo/tot^t frați/părinți//
15 întorčeăm/scutură^m bine/ș^t pleava ăceia/se scutura/rămînea j^uos//
și buabele//și ișă paiu care era mare deasupra//iarăș^t după ce ter-
menan de-ntors/dedeam drumu la cai ști/-i minam ruată/ruată/pînă
să strîngeă...funia pă stîlpu din mijlo^c//minam doo trei ruate/
iarăș il întorčeăm/pînă să toca tot//nu rămînea paiu mare//după ce
20 să toca/să bătea bobu/bine/strîngeăm...cu-ō targ-așă cu calu/
strîngeăm...intr-ō liniie/depinde după cum bătea vîntu/că nu iera
...înainte...batoze și estea/rar di tot//se vîntură la lopată/la
iaba/la vînt//și pleava sã...o lua vîntu/o dučeă la cîi șase metri
mai...separa^d di buabe/buabele iarăș cădeă în partea...de unde bă-
25 țea vîntu/cum aruncam în contra vîntului/buabili venă în vînt//
după ce ișau dim pleavă/le luam la plasă.../iera o plasă cum țe
dē...pescu^tit/făcută pă um băț a [ɛ]lung așa ș^t/lua la lopată arun-
că și/unu dădeă cū [k] un da cu lopata[ɛ]arunca buabele/și unu dă-
deă cu plasa/și mai cădeă pai de-ăcelea bețe zis/ce iera mai
30 gruos/ș^t iel să dučeă cu b^uobu/plasa ăceia-l alegeă//și s-alegeă

asa' de frum^uos/cura^t/dup-asa-l incarcam la saci/il bagam la maga-
zini/a doua zi/a ceiaș poveste urma//

vancea de vasele
patruzeșase [de ani]

5

nunta

nunta d-egzemplu se-ncepe nunta/cam du pa j^uoi//sa kamã fe-
meili s-ajute la...curatat pasari^t//vⁱinerea sa taie p^uorcu//
s-ajuta/s^t care sa simte da sa duce s-ajute la nunta/alta sa duce
c-un kil de u^ores/sau c-un kil di zaⁿar/alta cu cite-o ga^lina/
10 c-asa s-ajuta p-aiis pa la noi//si...vinerea sa taie porcu//seara
s^t toaca carnea//porcu sau...mizat/sau uale de are/s-alege car-
nea/s sa toaca//simbata sa kamã tot asa filmei/da face sarmale//al-
ta face frunze de...i foi de varza/altele fac sarmale/cinta la^u-
tari//altele kiue/altele juaca cu gainⁱli//simbata seara...de la
15 ginericã/pleaca si-o ia pa mⁱriasa/si mer la salon//merg la sa-
l^uon/s-acolo danseaza/pina la...doosprezece [1] nuapteã//danseã-
za/kiue/sa servește cu vin/sint i din partea sócrului/sau din
partea miresei/si din partea lu ginericã/daca sint intr-o comunã/
d-egzemplu daca ie dintr-altã comunã/bãiatu face la iel dans/in
20 sat/si fata tod la ia dans/simbata seara//sa distriaza/vin acasa/
sa hodinẽz/duminicã dimineata/...asa treaba nu mai ie ca...sa fa-
ce si de sambata/sa face si friptur^t si.../sarmali/cozonaci sa
fag mai inainti/salamuri tot asa sa fac/tot mai nainti/de joi/de
viner^t/...duminicã dimineata/fata daci-i din altã comunã s-aduna
25 pa la zece/unsprezece la...baeatu/la sóru mare-acasa/s-aduna/cu
masin^t/inainti ierau cu carutele/merga mai frumos/iera si mai fru-
mos/acuma merc cu masinile/iera cu carutele/sa-ncolona frumos/asa/
daca ie din al sat/tot asa sa dug la miriasã...o ia/si...sa duc

cu nunu/^{si} la noi țera-nainti frum^uos//să duceauă d-o lua de la
miriasă/si cind apruape/"ia iesiz măi"/să puneau cîte șase sau pă-
tru/sau șase băieți/călări/lă legau șervete la cai/li se spuneă
colăceri//"*ia* ieșit¹/vede¹ să vede nunta ?"/ca să le iasă-nainte/
5 să le facă primirea//d-egzemplu vez venind ala din partea asta
du pă șosaa/să vedeă/pă deal//"*vine* nunta/ieșit¹ colăceri"//de
ira/din altă parte/tot așa//da aici în sat...nu mai țeau colă-
ceri//să duca ginerică/să duca la nunu/dacă țera din sat/fi lua
pă nunu cu muzica/d-acolo să duca la miriasă/câtea miriasa fru-
10 m^uos/i ținta/or c-o făcă să plingă/dacă țera vrana [i] mai tare/
nu plingă//i [k] după ce-o găteă ișă-n curte/jucă hora mare/cun-
s-ar spuni/h^uora mireși/dup-ășa intra-n casă de-j lua țertăciunșă/
...i muzicantu sau altu hom mai stolnic/parcă trece fiori pim mi-
ne cind mi-amintez de la...nunta noastră [i]//ia dōo pahare dă vin
15 p-o tavă/și-i dă mireși//miriasa ia paharu/și spuni "iartă-mă ta-
tă"//uite cun trece fiōru //"*iartă-mă* tată"//și tat-șo lua [k]
lua paharu/miriasa i dădeă la [ε]ș¹ ta-sū o binecuvinta/"tată
dumnezeu să te ierte/dacă m-ai gr¹esi cu cēvā/sau/mă rog/ai fos
cuminte/m-ai ascultat/ai luat pă cinē țī-a plăcut/te-am ajucat [k]
20 te-am ajutat cu tuate"/ș-o binecuvintiază/să...la casa ței cun-
s-ajungă/s să-nțelegă/cu bărbatu/și ginerica tot așa//ia paharu
și-l dă lu socru/și-i binecuvintiază/pă noi ne-a binecuvinta
taică-meu [i] i-a dat așa: "să vă dea dumnezeu din roya țerului și
din grāsimea pământului" și [i] așa țiu minte ș-acum/d-ala trece-a-
25 șă un fiōr pim mine//da ie fuarte iemoționă să...plec¹ atunc cu
nuntă din casa părintească/așă cu o cinște/cu...așă știi/și cind
im¹ amintesc/cin vorbesc trece-așă un fiōr pim mine cum a fos la
nunta noastră [i]//și după așa merg la cununișe//la biserică/c-așă
iēște-aicișă//te dūj la biserică/te cunun¹ la preotu/d-acolo merg
30 la sa [ε]lon/danșez¹ i/danșază cu tineretu/cu tineri/dacă ai/salon
!Spune in șoptă.

1...mai în altă parte/pentru mese/sau dacă ai salon pentru dans/
 sⁱ danseze tineretu/în altă parte/s-arânjează mⁱese/dacă ie...
 dintr-o cumună amîndoi/sigur că ie lume multă/tó^t satu apruape//
 s-arânjează-n salon/cîtē s [k] patru/sau șase rîndur^t dă mese/și
 5 sâ pun stolnic^t/dim partea mireși/dim partea lu...gînerica/s^t pã
 lã opt jumătate/începe s sâ așeze lumea la mese/și prima dată/cîn-
 tă muzicanți s-anunță [ɛ]vine țuica//sâ pune țuica pã masã//muzi-
 canți sigur că cîntă/stolnici kiule/s-aș^ează țuica-n sticlute/
 toată lumea vine cu pahare/cu furculițe de-acasă/cã de-un sâ aibe
 10 șacra sâ pună la toată masa [!]/pune la șia/mâi striin^t/mâi dă
 dăparte//sâ pune pîinea/după țuică/s^t s-așază mizilicu//salâm/
 sau ciltaboș^t făcu de casă/de porc/măslîne/brînză/ridiki/ĉe a^{re}
 u^omu pentru nuntă pregătit/cașcavã//după astea după un tim/după
 ĉe/care mai doreș^{te} sâ mai servească/după bine//după astea/sâ pun
 15 sarmal^e le/la sarmale/nunu mare sâ ridică sâ spună tata^l nostru//
 și tuată lumea sâ scuală-m piocurare/așa ie o datină/i [ɛ] dim bă-
 trin^t/spune nunu mare tata nostru/"sâ vă fiie dă bine/poftă mare"/
 dișsa^t rîde cînd povestesc [!]/da așa ieste//și...după sarmale/iar
 după un timp/apare găina nului/împodobită/mâi cu o țigară în gu-
 20 rã/mâi cu anumite zorzane/pã la ia făcută [!]/cu fulg^t cu [!]/
 juacă găina nului//dup-așa dacă n-o ia nîmu/s-o ia altcîneva sau
 ...dă un bacșis la stolnică/sau stolnicu care-o juacă/ia găinu [k]
 asta nunu găina [!]/mulțumește la stolnic/s^t dup-asta sâ servește
 friptura//servește fripturã/sigur că/la fiecare persoană/farruriu-
 25 ța/varzã roșiie/sau varzã acrã/ĉe-are/sau gogoșar^t/muratur^t/ĉe mai
 are//după astea sâ [!]servește dulcúr^t/cozona/prăjitur^t/și cam dă-
 că s-a servit astea/adica la sarmale sâ servește și vin/am uita
 sâ uita sâ spun d-asta//s servește...cum sâ pune sarmallı/și aș-
 ză și sticla cu vin la fiecare ramiliie sticla cu vin//ș-apã dă-
 30 cîntă/ie cîtă-o nuntășe/cum ar fi maică-mea/dacă ierã mâi tinãrã/
 Anchetatoarea.

sⁱ suia la lăutar^t pă scenă și cîntă//alta [k] altu cu kef să [k]
/"să-m^t cînte și cutare"/altu să cînte/și uite-asa să distrează//
dacă ie [k] au muzicanți cîte-o cîntăreșă/și-ăia mai distrează pă
lume//[...]

5 dimineața/ai că-î să-î facă legătura la...mirasă//s-adună
nașa/mare/cu mai multe femei/așază mirasa pă un scaon/^haidi ca
s-ă [k] să-î scuțată vâla/și să-î facă legătura/să-î pună um ba-
tic//gata o leșă-n rîn [k] o trece-ș rîndu femeilor//și cîntă mu-
zicanți-acolo/or c-o face să plîngă/or f...ș-atîncă după ce ie...
10ii pîne [k] nașa i pîne de trei ^uor^t baticu-ș cap/și ia [r] ia
l-aruncă/că nu-î plăce//asa e un obicei/nu știu [i]//după ce i-ă
așeză baticu frumos/i sărută mîna la nașă/bacșur^t acolo/ș^t cîte-
va femei care sîn pă lîngă nașă p-acolo/haș acū mirasa să-î țar-
ne lu nașa pă mîin^t//ș-altili cu funîngine/altole cu cînușă/sau cu
15pămîin/sau cu...și cînd să-î țarne pă mîin^t/alta pîne cînușă/și
mirasa lē...îin skimbu baticului/lē dă cîte-um prosop/și suacrei/
și lu nuna//și după asta/merg acasă//merg acasă klu^tind/ș-acasă
suacra mare/sigur c-a pregătit potracili/de seara//să duce mai de
20năapte/pîne borsu/le-arînjază/ș-acasă/dacă-î tîmpu frumos/in
cărte/cît fi cîrtea de mare/mⁱese lung^t/care pă unde-apucă/sigur
că ^uobosi^t/dă la nuntă/și dup-atîta kef/borsu-ăla merge de [r] de
intră pîn la călcîie [i]

lăzăr victoria

patruședoi dă an^t

888. BĂLTĂGEȘTI

(com. Crucea, jud. Constanța)

Culegere: 1972: PL, VN, RP; transcriere: PL

[Treieratul cu cai]

5 [Cum se treiera cu cai ?]

știți cum să-l...treieră ?/ făcă o arișe curată/făcă o faț-așă
 de arișe/așă-î zicăm noi arișe/um păm [k] curat/unde 1^{er}eră locu ne-
 ted/și pō urmă s-apuca și puneă acolo...grăunțe//puneă adică adu-
 că 1^{or}orz/1^{ov}ovăz/grîu/da grîu se semănă puțin//...mai mult 1^{or}orz și
 10 ovăz//pentru că ăsta să cătă mul la comerț//și... îl băteă acolo
 cu petroșu/l-întorcăi pă părtea așă/l-întorcăi pă aialtă/pă urmă
 pînă să făcă bine luaî paișele/și p-urmă l-arunceaî cu lopata sus//
 aveam o plasă de...de...pînză d-asta ca cum ie la năvod dac-az vă-
 zut//și dam pă dasupra/adunam paișele/s-așă s-adună//așă să lucra
 15 atunc/cu lopata//

[Și cu ce se mai vintura atunci ?]

nūma cu lopata//p-ormă a ieșit măkin¹/a ieșit...

[Dar cu o furcă așă cu dinți mai deși ?]

cū...1^{ab}abaua/așă-î zicăm//1^{ab}abaua și p-ormă cu lopata//întăi
 20 luaî paișele cu 1^{ab}abaua așă/cu dinți¹ mult¹ așă/măi am [i] s-ăcuma
 una/da-î d-alea marili/nūma dă pae dă adunat//

g'orge taușea

obzășunu [de ani]

pișea

25 uîte/seara plămădesc 1^{droj}drojda/cu puțină apă călduță/o puî
 prima dată de să șoaie/și pă urmă o puî...intr-ū yas/intr-o farfu-
 rișe sau într-un castron/să șoaie/și pă urmă puî apă călduță nūma

cît suferă deștu mic așa puțin/în capu copăi/o bad bine bine bine
și pă urm-o îvelesc cu făină/dimineța puț sare în cană/cît tre-
bue așa pentru cîtă pîine fac/și pă urmă o frămîntăm/și...cînt
crește o puț f vase și-o băgăm în cuptîor//kar sîmbătă am făcut și
5 mai pă mîne mai avem/tuma poimîne mai fac//

[Dar pîinea o faceți cu drojdie de cumpărat ?]

și cu drojdie de cumpărat/și cu drojdie din astălantă/uoprim
puțină pîine căldă/și puțină cocă din aia care puț pîinea/dacă
avem acum că facem cu drojdie/puț puțină aluad din ala care uo-
10 preșt¹/și [k] cocă din aia cuș să spuie/și puțină...pîine/coaptă
cîn o scoț¹/i rui puțin miez ș-o moț acolo/și după ce storc apa
aia/amestej drojdia aia cu mălai/ș¹ le facem turtelē micuța-așă/
și ieie se svintă și p-o parte și pă alta/ș-o...[ε] o ieie cîn is
trebuț puț o turtică de-așă/și crește ca și drojdea dă cumpărat//

15 [Și ce mai faceți din făină, de sărbători ?]

eș ! ce să facem/facem cocatur¹//gogoș¹/...știt¹ cum/tot așa
să...cu drojdie/cu uoșo/cu zahăr/cu vanilie...//orișicē/ce să nu
să facă/ce vrei faj din șa//

[Plăcinte faceți ?]

20 da cum !//

[Cum se fac plăcintele ?]

plăcîntē/ă puț puțin f coton/cîn o frămînt¹/sau puțină untură
dacă nu ie coton/ș¹ puț și-i sting puțin amoniac/ c -um pic de
uoșet/și puț ș-un ou acolo la coca aia care-o frămînt¹/și p-ormă
25 baș¹ oole bine/p-ormă puț brînză/și-ntînz¹ foșșe așă și-o dai...
înc-o dată-n două/ș-o strîng¹/...ș-o punem în tavă ș-o băgăm în
cuptîor//șf crește/numai că nu-i acuma să...vă dau/da mîncat¹ ?

[Și dacă nu aveți brînză ?]

ē ! face cîte cinevā cum îi spunem noi la sat/dolmā/ca cuș să
30ziică pă timpur¹/cu niște lûbinițe/în to felu/dă nu-i așa bună ca

cu...mai făcēm și cu mēre//cu mēre/tot așa frămīnț coca în felu
 care v-am spus/ș-o puī pă un ziiar sau pă un șervēt/ș-o aduc rōa-
 tă rōată/cu mēre/merili date pă răzuitoare/sau și cu pere/am făcut
 ș-asa cîn avem//și kār dacă sīnten d la țară/nu sīnten kār prostⁱ
 5 așa [i]//

tudōra herda

șaiștrei [de ani]

de moșⁱ

Ce făcēm de moșⁱ ?/an luāt farfurii/an luā cānⁱ/an luāt līn-
 10 gurⁱ/sau furculițe/depinde de ce.../vezⁱ nōr-meā a găsi furcu-
 lițe//și a lu^uat/și-am tăiat o gīscă/an loā dōo kilē de crez/și
 ...l-am i spalāt cu apă călduță de trei patru hōrⁱ/pă urmă cu apă
 rēce/că dacă-l spelⁱ cu apă călduță hōrezu să făce cel mai alb/
 aia s-o știțⁱ//și p-ōrmā cu apă rēce//dacă-l spelⁱ de prima dată/
 15 iel rămīne caș galbui așa/dacă-i puținā apă călduță mai bine//
 ș-am i fert cārnea-ntāi/an scōs-o de-acolo/an limpezit uala/dā
 napoi/ș-am pūs-o-n tavā ș-am băgat-o-n cuptiōr/s-a rumenī puțin/
 și după ș-am i făcū gata hōrezu/am pūs în farfurii/am puz la
 fiēcāre cīte-o bucāticā/...ș-am făcū cornulețe-n cupteōr/cu hōuā
 20 frāmīntate ca cum să frāmīntā cozonācu/și pă urmă am īmpletī cor-
 nulețe le-am copt în tave/ș-am puz la fiēcāre/șⁱ p-ōrmā avem o
 formā de galēte/am [k] la o hōuā/puī dōo līngurⁱ de zahār/și
 trei de cōtōn/ālea nūma cu cōtōn/nu cu unturā/și pă urmă...n for-
 ma așa cres c-o știț āsta/o cunoāștețⁱ//ș-am pus și cīte dōo ga-
 25 lețe/luminārⁱ [i]//

[Aceeși]

[Obiceiuri la înmormîntare]

trebuie să...ai grije/să-î faci băe/să-î [ε] mbrăce/spoi după așa
grije că.../să-î faci pomană [!] cum spunem noi/colivă/care pot/
în...bunînțeles că nu toată lumea/nić toată lumea nu mai poate/n-a
5mai putu și pă timpurî/ș-acuma...//

apoi s-adună rudēle toate/șervete le leagă la mîin la fiecare/
care-z neamurî/la popă/la dascăl cuș să spune la noi/la cel de du-
6ce crucea...//pomu/trebuie să-î puje o căldare și-o cană/oglindă
...//asta cres c-așî mai văzut-o/n-așî văzūt ? [!]

10 [În fiecare parte sînt alte obiceiuri.]

la noi așa ie//și p-ormă dacă...il duce patru xamenî/dacă ie
bărbat/dacă nū căruța cu cai/că nu-î ca la oraș să fie dric la noi
în sat//acuma a își mai bine mașinile astea/dă obloanele jos/
pune-un covor acolo/ș-așa te duce la groapă//

15 [Și ce se face acolo la mormînt ?]

păi/î-aduce pă părintele/il bagă-î groapă [!]/il dă c-o sti-
cluță cu...cu vin și cu cotoș și gata/o pînză pă ok și clapa/
te-ai dus//î urmă rămîn dăstui/te plîng dă...nu-î nimica/asta ni-
menî nu scăpăm de-acolo//

20 [Și ce-î fac din făină ?]

î fac capete/da ie o babă ispre care/nū poa să le faci toată
lumea capetele/astea nūma cine-î vadan/și cine are.../citește po-
pa pentru curățenie/și ia singură la totî mortî-o kamă//î kar
aica-î satu nostru/stă pă partea-aga de la colț încolo//ș-o kamă
25cînd e...cum ie mîine l-îngroapă/azî î face capetele/pominețî/noo
batiste/una o pune la mortu/și nouă le-mparte la copii/la bărbazî/
la cine vrăa//și-ncă c-un colăcel mic/tod baba aia-î face/nu pu
alceva/că biscuit ceva/nimic/dicit ce face baba/capitili/și colă-
cei pentru pominețî//și-o batistă/o pomineță dîn așa o pune mortu-

lui la piçoare//și mortu cîn moare fi leagă cu ață/l-în kedică im
 piçoare [l]/la piçoare-î leagă pantofi/cē-ai [k] cu ē-î încălțat
 //și cînd fi rupe kedica șea/i ie și batista/om̄u care-î rațe
 groapa//șervete la mîin și la uamēni dē la groapă/o sticlă cu vin
 5 cîm pleacă să sape groapa/asta să știe/că lei muncēsc acolo/
 dup-ai-î plăteșt/că zēce că doozeē/cîd vrea om̄u să le dea//

[Și apă îi cară mortului ?]

dā/i cară/șase săptămînî cîtș-o găleată de apă//

[Și la trei zile ?]

10 la trei zile iar îi fațe-o pomână/la trei săptă [k] așa că...
 după trei zile urmēzî nōo zile/la nōo zile iar pomână-î rațe/cît
 poate-acolo-ș casa lor/p-ormă la trei săptămînî/la șase săptămînî
 iar î fațe pomână iar cu popă/pă...urmează la trei lunî/la cît
 poj/la șase lunî/...la anu iar să trebui să facă...//d-apoi le-a
 15 mai trecut dē multe orî și cu vederea că nu s-a putu fațe/după
 cum poate astăzî să facă/după cum poate om̄u//să cēre-ntr-adevăr
 să le faj da/dacă poē//după cu și cu [k] după cum poē//poj mare/
 mare/poj mic/mic//

[Aceeși]

20 [Treieratul cu cai]

la vîrsta de paisprezece anî i/cîn am scăpăd din școală/
 paișpe/cîșprezece anî cît aveam cîn am scăpăd de școală/după
 cē-am scăpă din școală/asta mi-a fos profesia de agricultură//
 am muncit pînă la vîstra de doozeșunu de anî în agricultură/cîn
 25 am plecā^d militar//

eram...un țînc/pentru că niē acūma nū-s prēa mare/cāram dîș
 cîmp cu...cāru cu boi/car care pā tîmpu āla la noi/asa să obiș-
 nuia/car cu patru boi/cu doi boi/doi boi ș-un cal înșintē/asa

după cum ieră posibilitățile//și mă sculam/noaptea/in timb de...
vară/de plină campanie cum s-ar spune atunci/im plină...treieris
cuș să spunea la noi atunci/im plin treieris/mă sculam noaptea la
ora unsprezece/noaptea/și plecăm la cărat/și-ncărcăm pînă diminea-
5 ța la ora cînc veneam c-un car încărcat acasă/in arie/in arman/
[r] în arman//în arman/taică-meu cu maică-mea/...f...veneam des-
cărcăm caru/iei înăsădeau/așa să spună la noi/să descărca caru
pă arie/și-ntr-o parte și-n alta dădeai nu să ținga cont/da înșă
...in arie/aria ieră un teren rotund/curățat/și bătut cu pietroiu
10 cu un pietroiu din ala de piatră/bătut [k] stropit cu apă/bătut
cu pia [k] cu pietroiu/ș-acolo descărcăm f bucatele//le-înăsădeu/
adică le-ntindea pă toată suprafața asta/și băgam cai//băgam cai/
și mînam cu funia/aveam ũ stejar la mijlocu ariei pus/centrăt/
egzact așa de la...la distanța respectivă/cît avea ia trei [k]
15 șapte opt metri cît avea lărgimea/și puneam trei cai la un pie-
troiu din ala care-l legam de [E]din ștreangurile lor/și cu bicî
din ala marle/stăteam la steajer/c-așa să spunea la noi steajer/
și-î mînam/și strigam de-acolo:

"ea la marne/ia la mar/haî cai/haî na la marne/na la marne"/
20 și-î mînam cîte o oră încontinuu//pă oră să-șfășură funia așa/
după ce să-șfășură/întorțeam cai/dec calu care mergea pă partea
stîngă cîș să-șfășură pă stînga/l-întorțeam pă asta rămînea in par-
tea dreaptă dincolo/și-l întorțeam p-ai n...din dreapta dincoace/
și p-oră desfășuram/și ieră mînam de băteam bucatele-astea//și
25 le băteam după cum era căzu//după cum era și recolta/altată [=altă
dată] ieră mînată/trebuia mai mult mînat/altată ieră mai bunșoa-
ră/mă puțin/și mînam ore întreg//seara/pă timpu asta sau mă tir-
ziu/să termina cu...mînatu la arie cu cai//scoteam cai di arie/
și-ncepeam f f adunatu la steajer//adunam la steajer/cū...aveam o
30 ...piesă din ala făcută din f scîndură/i zicam tragă//c-un cal/

cu un crucoi/c-un cal/și cu traga asta/mergeam unu cu calu de nas/
și unu ținea de două lemne/să să urcă pă ia/s-aținea spăsat și...
duceam de la marginea arișei/până la steajer duceam boabele/care
se treierau/le duceam/le făceam grămadă//după ce termenam toată
5 kestia asta/începeam cu măturatu//aveam măturⁱ din astea de câmp/
și măturam/toate boabele la rînd/le-aduceam iarăș la steajer//
p-urmă-ncepea vînturatu//vînturatu se făcea manual//le vîntura ta-
ta și mama/sau cine mai iera acolo care ne mai ajuta din rude sau
mă rog/le vîntura cu lopata//nu bătea vîntu/să sucea vîntu cîn
10 din parte-ăea/cîn din parte-ăea [!]/nu să dădea la makină/să dă-
dea cu plasa/aia-iera o plasă din aia de...cîrpă di [k] din aia/
făcută/primetea să spunea la noi pă timpu-ola/primetea/tata vîn-
tura cu lopata/mama dădea la primetea/și aduna din i bucate/din i
partea aea care nu iera bună/din gozurle-astea care ișau/le tră-
15 șa primetea la margine//

termenă vînturatu/începea altă muncă/măi...cuș să spun/măi i
măi [r] măi grea zis/că începea transportu//transportu nu-l pu-
team face decît numai manual și la spinare//încărcam sacu cu...
șapte băniț^t/sau cît putea să...nu cît putea să-ncăpe na/cît
20 puteai să duć după forța ta proprie//și îl căram cu spatele la ma-
gaziie//căram...la pătruzej cînzej^t de metri/il căram la magaziie
cu spatele//

pétcu pe gôrge

[47 de ani]

25

a sări lupu

cam într-un an/pă primăvară/și...iera [k] începuse plugurli
la arăt//și boieru asta mă scotea cu uoile care n-aveau mⁱei/cu
stⁱerpele/ne scotea la câmp//și stăteau cu iele la câmp acolo//și/

282

iera încă ũ...un cetățean d-aiița din sat/și/ stăteam în timpul
doșpe/însă mă bătea un vînt/rece-așa//și zic "un să mă bag" zig
"la adăpost"/iera niște tranșele din timpul războiului din noo sūte
șaișpe/pă cîmp//m-am [ɛ]virît acolo-n tranșele/am stat acolo-șă/
5 cîn dau să mă scol/că dădea să treacă hoile hotaru dincolo că
spre țepeș /cîn dau să mă scol de-acolea din tranșei/dau să pășesc
peste alt tranșei/sare lupu d-acolea//cînd am văzut [ɛ] a sări lu-
pu/mi s-o făcu...păru măcucă/nu-a mai [k] parcă căcula să ridicase
din cap/nu mai stătie//văd că strigă ăla:

10 "bă/lupu/mă !"/io l-am văzu da [!] nu mai puteam să strig/că-î
lupu//strigă cetățeanu acela cu plugu/că-î.../"măi/lupu/lupu"/>
"io l-am văzu" zig/am kema cîni și i-am dat...urma la cîn¹/
s-a dus cîni cu iel încolea//

buga pavel

15

patrujdoi [de ani]

săpunu

mi-am adunat toate resturile de grăsime/am căutat un vas mare/
il pun acolo-m vas/puîlapă peste iel cam vrăo...zece litri așa de
apă lă...cîta grăsime am io o cîntăresc//la patru kilograme de...
20 grăsime pun un kilogram de sodă//și apă vrăo...zece litri/și le
f¹erb/le f¹erb un timp/și pă urmă-ncep s-adaug sodă//cu timpul/sô-
da distruge toate grăsimile elă/și-ncepe să se-aleagă săpun//cîn
văd ieu că.../l-încerc așa că...um băț așa/sau il iau c-o lingură
și-l pun în apă r²ece/și iel atunc se-ntâr²este/și văd că ie bun
25 așa/li mai adaug puțină sare/și l-am termenat//

[Dar pe fundul cazanului ce rămîne de la săpun ?]

se kama/restu ăla de-acolo/scradă/scradă sau lohôn/fiecarē i

¹Comună vecină.

spune cum vrea//

[Și ce faceți cu el ?]

ăla să-ntrebuințea [k] să-ntrebuință/cîn nu ierau atîteã substance kimiçe pentru spălat i/la spălatu preșurilor/la spălatu vâ-
5 melor de lemn/la dușumele/cîng-aveã dușumele//dar...acum nu-l mai
întrebuințăm că...avem la magazin/destule su^pstanțe kimiçe/perlan/
dero...//

suspan paraskiva

pătruzășfînç [de ani]

10

scaloianu

ieram noi miç încă/la școală/și ne-adunam așa la o fată/și
spuneam că facem scaloianu//ne duceam acolo/făcăm așa o formă ome-
nească din lût/il găteam cu coj^t de ouă că iera cam a treia săptă-
mîna de la pașt^t//într-o joⁱe/într-o joⁱe făceam/număram trei joi
15 de la pașt^t//și acolō/făcăm [k] să făcã o fată popã/il boceam/il
plîngeam/il duceam c-az văzut prin satu nostru trece-o apă mică/
ne duceam/il dădeam pã apa aia/il plîngeam/p-urmã veneam acasă/iî
făceam pomanã...//dupã aia ne udãm/măi alés cîn ierã un timp sece-
tós așa/kar i părinți noștri ne spunea/"mai făces și voi ceva/du-
20 ceți-vă/duceți caloianu ăla pã apă/cã poate plouă"//

[Aceeși]

a fost odată un potop

la noi în sat i/a fost odată un potop/dē mult/ieram ieu încă
la școală//a fost o ploaie mare că...a-necat și case pe-aiic/apa

1Nume de detergenți.

asta cără-o vede[†] că vine așa/a venit mare de tot/dim mal pînă-mal/a trecut și prin cîrțile oămenilor/a rup șoseaua/a inundat î/to[†] oămeni eștia du pă jos/kar aci lîngă pod ieste o casă/căre a-necat-o/a scos lucrurile de-acolo/așă cu...cum a putut/a salvat-o șuămeni/și pă urmă/cetățeanu și-a dărma casa ș-a urcat-o mai sus// de-atunc n-au mai fost plozi mar[†] așa să-nēce//și tot atunc a trāznit/la cinevā/la un vecin la noi aci lîngă noi p-acolo/a trāznit/și...in trāznetu āla [ε] a fost o bucată așa/ca o bucată dim piatră așa/ceva tare/ceva dim piatră/ca ū [ε] i formă de glonț așa//și a trecut prin i gēam/prin p^uod/nu știu unde/că hōmu āla a găsit-o in casa lui//im pod/im gēam/nu știu că iō ieram mică/știu că povestea...buniči/că a păstrat multă vreme/săgeată/săgeată așa-ī spuneș/săgeata āla de la trāsnet că ie bună de leac//cîn/să-mbolnăvește cinevā/dă o bgală care nu să mai vindecă/nu știu cum/să-l spele/să spună săgeata āla in apă/și cu apă d-āla de la săgeată/dē la trāsnet i/s-o bea/sau să se spele/și se vindecă//

[Aceeși]

ī fag mîncare lu māmica

māmica pleacă dimiņeșta la cîmp/ieș mă scol mai de dimiņeștă/20 fac paturle/daș la pāsār[†]/și/mă-mbrac/pentru școală/fag gozdanu și ple^c la școală//și la dōospre^zēce cîn vin acasă/mă dizbrac/māniņc/și-m[†] i vāt i tot ce am de scriz/de-mvātāt ș[†]/p-ormă...mātur cūrtea/ī fag mîncare lu māmica/fasole/tocāniță/borș//

[Fasolea cum o faci ?]

25 fasolea o puī să fiarbă/o puī s să opărească//ș[†] pă urmă scurg i apă/ș- iau fasolea/o spāl/și puī i altă apă curată/o puī la fiert/clă [k] puī mārār/și fierbe cu mārār acolo/și cēspă//și-ī fac

prăjeala/prăjeală/fi pui întii...ulei/și ceapă//și lași ceapa să
 să prăjească/și pă urmă pui bulion//ș-amestic acolo să se prăjeas-
 că bine/și o răstorn în i gală//și mestic acolo/o mai las să
 fiarbă/și cu [k] când o [k] când o veni mămica/găsește mîncarea//
 5 fătu stela
 unsprezece ani

889. TÎRGUȘOR

(jud. Constanța)

Culegere:1972; PL,VN,RP; transcriere: RP

treeraj cu cai

10 io am teren mult aiC//m [k] am avu vo ob mi di metri-aiC//și
 făcam un...armanu ziz/uo arie/rominește c-asa să zi [k] vor-
 bea-nainte/arii//arșă [k] arman fi turcești/vorba//băteam un log
 bine-acolo/-¹ udan cu apă/asa...cum să zic/ū uocol așa de...cîn-
 15 zej de metri patrat/poate era//mă-nțeleg ?//sau ș-o sută/și...fi
 băteam binj/cu pae/cū...nu ștu ce/j¹ dam pael^e la o parte și p-or-
 mă...să bătea...că-m...casă să făca//

și cărăm de la cîm^p cu b^uoⁱ/și puneam acolo un car/doo/...și
 ...puneam caⁱ/cu tăvălúg di piatră//și-șvirteam/ⁱ puneam un

20 lⁱemn la mij^loc/ingropá un lⁱemn zdraván la mijlóc/și cu-o funii

[Cum ziceați la lemnul ăla ?]

steajer//știț ? și...șvirteam cae-acolo/cu funia/cu fú [k] o
 funie lungă/ū odgón lung/ști ?//și...șvirtean cae-acolo/și-ncolo/
 și-ncolo/și...pă ormă întorcan cu fúrcele/pîn să bătea bine/^j ră-
 25 mînea sãmînța lá...pă vatr-acól^o/pă arman/și...luam paeli/ș-apăi
 vinturam/ștrînzán cu cai iar aveam o targá mare-asa/ștrînzám cu

căi grămadă/și p-ormă-¹ vinturam//

[Cu ce ?]

eu iaba^ua//aveam o...o iaba/ș-o vinturam întâi așa cu iaba^ua/
pină ne-am mai...pricopsi^t/că-na¹inti/trăgă cu o plas-așă/știț?//
5 ¹era o plasă di...șfără//trăgă cu plasa pael¹ la ^uo parte-așă/ș-o
... vintu lua paeli/pliava/nu ș ce/și...dacă mai rămînea pae/tră-
gă cu plasa//

da pă ormă...cumpăram măk [k] mașină/makin¹ d-elșe/măkin¹ di
vinturat//învirteam și/puneam cu...căldăreșă pörzu-n f coș acolo/
10 că era coșu mare-așă/și învirteam de-acolo și...¹ișă sămînța
curată//

stan vlad

Uobzeshpatru de ani

așa făcăm casa

15 o casă să fi...a așa: făca¹i kirpij de pămînt//pune¹ă...să ducă
la...derșă/sau acasă/șo acas-aș făcu kirpiș/c-am făcu grajdur¹ am
făcu și șo//făcăm o grupă-m pămînt/așă mare/mari/și puneam acó-
lō...apă/și băgam cai/do¹i cai//și-l mînam acolo/¹ puneam pae/pu-
neam p-acolo/și...pe-ormă-1 frămîntă bine ști ?...cu pă¹șe cu tot/
20 ș-apă¹ îl căra¹ cu [k] făcăm o teleagă cu do^uo ruate/și căra¹ la
...d-ēzemplu un teren care era mai...făcăm un teren așa...curat/
știț ?//făcăm tipare-așă di...di lemn//cuti¹ așa//și puneam [k] că-
ra¹ și...puneam acolo-șe/și dăde¹ș cu apă/și i făcăm kerpi¹o așa/
așă mar¹/dooze¹ grosime¹a/și patruze¹j lungime¹a/mă-nțeleg ? și lat
25 iar di...ze¹ci...di ze¹ce do¹șp¹ce centimetri/și-l ²u¹lam cite d^uo¹ la
u loc/cite doi/cite doi aș¹a/și făcăm casili//da//

kereste¹ă aducăm dă la oraș/pînă să făcușe la noi/^{ca} pă urmă s-a

făcu la noi kerestea [k] f și kerestea și.../da//și țiglă/și tot //intfi eră-velită cu ^uolană//știs ce-_i olana//az văzută ?//

[Spune-ne.]

da v-ăduc io dacă nu

5 [Cînd terminăm ne arăți.]

da//olană//ș-o-nveleam cū olană/știț^u ?//și olana eră cam f/ nu prea eră bună/știț^u ?//dup-ășă a vîni țigla/aducăm țiglă dî la jîmbolia/de [k] aducă...eră un f [k] un f depozitant aiĉ/c-aducă țiglă//dădeam olana jos/și puneam țiglă/că eră mai durabilă//țigla ținē.../nu trăește-ū ^uom cît ține o țiglă d-estea care [k] cari eră-nainte//așă făcăm...casa//

[Și sobele ?]

sobile dē cărămidă//tot ū f^uel dē...pămînt/dă mai mic/nu ca șea mari dî patrușeĉ//aveu cărămidă și p-afară/uite^d -ezemplu sîn
15 la zidu-ăla acolo//și.../le arde la cuptor/acolo/faĉe cuptor mare dî...patrușeș ĉinzej de mi^u dî cărămiș^u//le arde și/cumpăran dî la șea care [ε]i^u vîneă uamin^u ispre și făca//făcăm sobili/uite ca cūm d-ezemplu și asta² /asta-_i de cărămidă//și...băgam...atunca băgam pae/aveam pae^u destulē arman/și băgam pae/și

20 [Pe unde băgați ?]

pă parte-ăilantă//

[Cum se cheamă sobele astea ?]

sobă//sobă qarb-așă-_i zîca//

[Același]

25

m-a bătud xoți la drumu mare

vîneam dî la constanța/m-an du^z la cōstanța cū...doș cāruz^u dî
Horz//ū argat al meu//aveam ū argat//și vinin dî la costanța/

¹Gest: arată pe fereastră.

²Gest: arată soba din cameră.

5. acólô la cōstanța m-am întilnit c-un f...^uom care ⁱerá la...cōpe-
rativa noastră//cu negustóru//și zîce/

"măi stane" zîce/"să ieși..." zîce "niște marfă pentru cōpera-
tivă"//

5. ȳo zîc ^B"măi nea dumitre-ȳ...cam tîrziȳ" zic/că ^érá ^ácasu trei/
spre seară//"^ȳo" zic..."ajung tîrziȳ acasă"/și cam plo^oá...//

"măi ! să te duj la prăvălia cutare/lă...atati^ea /la cutare"
zîce/"că ^ȳi marfa gata"//

ȳeȳ m-an dŭs acó^{lo} /am mai zăbovit acólo/am plecá lă...pă lă.../
10 patru din cōstanța//pîn-am vînit ȳo la [k] pîn-am încarcá^d marfa/
ȳ ^Sfîrși^d m-a ajuns ^ácasu patru//cîn^d am vîni^d lă...^hotarŭ cōgálnî-
cánu și [ȳ]și tîrgușóru/zis/vát că ese doi ^ȳi^ȳ înaintea mea//ploȳá
și/ȳeram...imbrăcat ȳo cu cojocu/mantá bună...//

acól^o la mo [k] la o movil-acólo zîcŭ...ȳnu...vă^d că ese-nain-
15 tea mea//

"stăi !"//m-a oprit acó^{lo}/m-a-n [ȳ]cēpŭ să-ȳjure di grijanie
nu ș cē/după vórba/așá/aȳ zis că-^B...turc//tătar^ȳ//

ȳo cē să stăȳ !/că ȳnu-a ișit înaintea mea/și ȳnu/tranc ! ȳȳ
foȳ de revolver asúpra mea//

20 ȳo aveám doi cai bun^ȳ/ȳar ^ȳargátu-aveá...trei la căruța mea
dî urmă//...átúnca am oprit/^ȳel...nič una nij dōo/[ȳ]ȳa úite /
úite videtȳ și aiča sîȳ s^ȳemneli /în cap//me-a dad dōo-aiča^e /și
una mi-a da^d mai sus aič³ în cap//noróc c-am avút o căcŭlă...
^d-esteȳa țărâneascá/grușá/și...//

25 m-am ^uoprit/"zvîrle bani jos !//bani"/toȳ mă-ȳjurá acólo/
atúnč ȳo aveám șase mi cîn sŭte dî lei/ban^ȳ im buzunar//și ȳasıȳ
ș-o hîrși^ȳ de astrăgán/dădusem cîn sŭte dē lei pá ȳa//aȳ scoz
ban-éȳ dim buzunar/și ȳ-aȳ zvîrli^d jos//acólô apă/plo^oá și ?//

¹Gest cu mîna la cap.

²Gest: în frunte.

³Gest: în cap.

ș-atunĉa zĭce "dĭzbracĭ cojocu !"//
an dĭzbracĭ și cojocu/șĭ cu mantaya cĕre-o aveam/aveam mantă
di...postav bună/mĭ-a lua și mantaya/p-ormă...

ĉi "ĉ-aĭ acolo ?"//

5 zi⁶ "marfă pentru copĕrativă"//

dintre toate cĭt [k] ĉe marf-aveam/aveam o c [ε]^uo cutie di...
cafea//di vo zeĉi kilograme//mĕ-a luat-o și p-ăea din cĕruță/și
..."mĭnă !" zĭĉi /"acuma"//și am plecat//

a-nĉepu să-n curgă sĭnzili/¹ĕră [k] plo^uă/și-n...cĕruță ĕră
10 ...nĭma sĭnzi/...am vĕnit acas aiĉe/ni¹ n-am mai spus.../n-am mai
tras ĭn casă/m-am duz drĕb la fĭntĭnă/și m-ă spălă pă og de sĭnzĕ/
a eșĭ f¹ĕtĭle/c-aveam f¹ĕtĕ-atunĉ/f¹ĕti mar¹/...astĕa care-z mĕ-
ritate p-aiĉă/a eșĭ fĕtĭle/mĕ-a deșkĭs pĕarta/a[ε] ĕli a dihamă
ca¹i/ĭo m-an d^uz la fĭntĭnă/m-an spălat//m-an ũs ĭn casă/a-nĉe-
15 pĕt femĕea/fĕtĭle/-a plĭngĕ/-a țipa/ħaide ! s-a dus... [ε] c-an
ș-un ĉoban/s-a duz la primăru care ¹ĕră acolo/s-a dus ĕĕă urmă
p-acolo/...ĉe folos !/scăpasem biĉu-acolo//s-a dus pĭ la coĝal-
niĉanu p-acolo/zĭĉe "a foz niște...derbedeĭ p-aiĉă/turj/da" zĭĉe
"nĭ știu...pă la.../unde-a fost"//

20

[Același]

fraz¹ de cruce

ști ĉine ¹ĕră fraz¹ de cruce ? d-ĭzemplu ĭo ĭĕram ĝinere//și
ma ĕră o domnișoră...ĭn luna mĕa//născută-n luna mĕa/mă-nțele-
ĝeț ?//și ne băĝaⁿ niște fiare/n-az văzĭt și niĉ nu am ĝo cuș
25 să v-arăt acuma//cĕrĭ să ĭncuĭă ca¹i/ca să nu-ĭ fĭri hoțĭ//
să-nĉueă ca¹i di piĉuare/[ε]și să-nĉuĭă...ĝinĕrica/cu făt-ăea//
cĕrĭ ĭĕră dĭntr-o lună cu mĭni//și vineă alta/și ne discuă

¹ Se ridică de pe scaun pentru că a amorțit.

de-acólo//și 1o 1¹eram frati cū fat-așa//fratī dī crūci//

1o am avūt o fat-așa/^uo...vechină a mea acolo care m-a descuiat/
...și ș-acuma trăește/-1 dusă la cōstanța/și cīn^d mă-ntilnes cu
ea/"sorī-mea !"/și¹ cu bărbatu ei/1o-1 zīcām cumnat//

5

[Același]

colojan

cīnd 1erā/după paști/...marțea după paști/sau la dōo săptămīn
după paște/făc¹am marțea/colojanu//și/joia viitoare/adīca il fă-
cām/l-ingropām//cum ?//cum 11 lut în bātăturā pentru lip¹it/ne du-
10 cām acolo lā...mormanu-āla di pāmīnt/galbin/și făcām tib de uom//
și făcām...mīn¹/pic¹oare/...uok/așa o găuriam/în lūtū-āla acó-
lo/ī 11 puneam flor¹ pā līngā 1el/flor¹/nu prea irā florī-așā în
timpū-āla/da...puneam 1erā niște flor¹/11 zīcā calofir/miroșea
frumos//și 1ismă//mentă /luam flor¹ așa fiecare cīti-un bukețel/și¹
15 puneam pā līngā mormīntū-āla p-acólo/sā făc^ea una popā/...punea
^uo față di masā pā ea sā-nodā a¹ic /punea ^uo canā...cu niște sīr-
mă/ā puneā jar acolo/punea tāmī-ācolo/īncepēā sā...ā cīnti ca pō-
pa dacā 1erā pricepūtā/mai zīcām și 1o ca dāscāl cīte ceva/p-ō^rmā
ne puneam și plīngīām acolo/"colojēne/1ene/...te-a scāldā^d mā-tā
20 1izmene/te-ā făcu^t/te-a dres acolo/ī fini.../1eskidi portīțele/sā
cūrgā plo¹ițle"/ā făcu^d mamā cīt am fost fatā/di micā și pīnā
m-am mārītat/am făcūt lucrur¹l-ēstea//așa//pentru noi āsta 1erā o
mare...ispravā//așa//

11 ingropām/după ce-l ingropām ne ducām cu 1el 11 într-ō sīmā-
25 nātūrā-ncolo-n grīu/sau 1m...ūndi găsiām noi locu/joia/după marț¹
[k] āsta irā marț¹//

joia/ne^d cāp și-l dizgropām//āstea care-am fost acólō cu 1el/
īl dizgropām//āltādatā-l mai găsiām acu [k] acólo/āltādatā...drači
1 Gest: la git.

di g [k] băiet/să ducă și-l...il lua de-acolo/ni-l zvîrlea//asa//
 dacă vinșam acasă/puniam...di la mină pînă la mină toți feti-
 le-astea/adunam...făină/brîză/ce trebuia la plăcinti/și făcăm...
 mîncare/plăcintele/coloșanului//făcăm plăcintă/mîncam cu toatele/
 5 șișam afară...iera cald afară/ne udam ne făcăm păpăruda/mai iera
 și citi-un...băiețel care mai cîntă din...citi-um fluier/sau
 dintr-o muzicuță/petrecăm în ziua-asa//și [r] și copi/și marți/feti
 m[ε]ca să ne marităm de-acuma iera//

stana birsan

șaiseshiopt [de ani]

10

m-a trimis după oi

înainte de război/cît iera izlăz mult/cînd ieram io băiat/în
 curgă sînge din nas//și tata/ca să mă mai uodihnesc io/să nu mai
 munciez mult/m-a trimis după oi//ș-a[ε]m umbla cu oile uo vară
 15 întreagă//

oile să păștea ușuor//era izlăz mult/...noi ca băez ne ocu-
 pam cu cîini/creșterea cite-un cățel după noi/ca s-avenă cî ce ne
 jucă toată ziua [!]....

[Dar cine le mulgea ?]

20 păi le mulgăm/le mulgăm noi//

[Păi spune cum se face brînză, ce făceați ?]

ă ! brîza sî face grău//

[Dar știi cum.]

păi cum să nu știu [!] cum !//zi că/țircu/spircu/lîng-un
 25 gîrdu spartu/brînză este gata/da lîng-o căpă/tari mult să săpă [!]/
 aducăm oili di la iarbă/dacă iera și iarbă/iera și lapte/adu-
 căm oile/făcăm strungă/unu dădea oile la ușe/doi mulgă/c-avșam
 oi mai multe/ū om nu poa să mulgă dicît o sută/măcșim o sută

doozej di uoi//

mulgăm doi iș¹/p-ormă străcuram lăptili/-i dădeam kag//kagu
după cît îl avgăm di bun/dacă ăra kagu mai bun/puneam mai puțin/
dacă ăra mai slab/puneam kag mai mult//și brîza-n timb di doo uo-
5 re trebî să fii gata//o yoră stă pînă să-nkagă lăptili/și p-or-
mă-ntr-o uoră/-l puneam...în crintă/cum îi spunem noi/puneam...
cîrpa pă crintă/zăgîrnă așa-i spunem noi zăgîrnă/puneș zăgîrna/
punem brîza noi o luan c-o farfurie din cūbăr/o puneam în crintă/
u o tăian cu cuțitu mărunt/să scurg^ea puțin/după vo zece cișpe mi-
10 nute-o mai tăiam o dată/tot așa s să scurgă z¹eru di ia/dup-ăcea
o luan ș-o puneam î uluc di saramură//ulucu făcud mare-așă ca
vro doi m¹etri iera de lung/și despărțit în trei despărțitur¹/stă-
teș aița o zi/pînă cîn venea al d^uoileș rînd/p-ormă-mpingăm p-as-
ta mai în sus/ș-aița puneam alta proaspătă/ș stăteș doo zile-n
15 ...saramură/dup-ăcea o așezam în puțină//

după ce stăteș-m puțină doo trei zile di să mai întărea/ple-
can cu șa la tîrg/s-o vindem//z¹eru-l ferbăm/scoteșm ūrdă/cu
urda făcăm plăcintă...//

[Și cheagul cum se face ?]

20 mai cumpăran și praf de kag/și mai făcim kag di miel//cîn sîn
m¹ei mic dē sug la mă-sa/da arē kagū āla/iș puneș sare-n iel/și
l-agățam afară di să ūsca/că dacă-i preș proaspăt/nu-i bun//să
să ūsuce doo trei săptămîn¹/sau u o lună di zili//p-ormă-l luan
de-acolo/-l puneam în apă/stăteș u o zi-n apă să să-mușe/-l freș
25 cam bini cū un dos de lingură/și cū āla-nkegăm brîzā//

dragomir ¹ion
cînzec [de ani]

¹Gest.

cuṅ să ^uimple bórşu

[Uite, să ne spui cum se umple borşul.]

păi...să vă spun/cuṅ să ^uimple bórşu//tot așa/că^uutăm un yaa/
măi rezisten/nu um borcan...di sticlă/^uo puțină/mică/sau ū o uală
5 mare de cînsprezece kile/sau mă rog/după dorință//

și/punem tărîță/punem...apă reche/să muieṅ tărîța/pă ormă...fer-
bem apă în clócot/punem peste...ap-aea [k] peste tărîțele-muiete/
pe ormă punem huștile/ca să nu se...opărească/că dacă se opărește/
nu se mai face bórşu á cru//

10 ă pe ormă punem...crăc de.../c-asa spunim noi/crăj di le^uuş-
tean ca să dea un gust bun/și mărăr/și un tăcune sau doi di căr-
bun¹/să să sting-acolo-m borş că [i] să să facă bórşu á cru//
p-ormă-l lăsan ca să se limpezască/¹el [k] așa să zice/că...care
¹est¹ rea/a dracului/bórşu stă cu cūru-ṅ sūs [i]//da [i] da nu
15 i-ativărat//depîndi cum îl umpli/dacă-l greșeșt¹/stă supărat/dacă
nu/s-asează repide [i]//

c-asa în spune mămica mie/"a^uoleo !" zice/"ce-a dracului i¹es-
tu" zice/"di [r] di rea ce ¹ej/nij bórşu nu să limpezește" [i]//

și io-i spun/"ia ! să facă așa dă bine/să t-ei uala/și să te
20 car¹ pă la vechin¹/și să-s cauz¹ borj dacă io sun rea"//

petrân maria

trélzeșcinc [de ani]

pórcu

cînd î tăgăm pórcu/il î să [k] il pirlăam/bine/il spălăm/după
25 ce-l spălăm îi...ă...il ungan cu sare/bine/il înăbușăm cū...ū sac
doi/ca să i se-muie șoricîu/să fi¹e mai fraged//pă ^uurmă...il î [k]
fi scoteam șuncile-ntîi/...pă urmă î scoteam pic¹oarele/...pe

urmă-l dèspicam pe burtă/i scoteam măruntaele toate/mațili/tot/
dina^uuntru/i coăstelē/mușki/tot sã raçe bucăț¹/sē dūce na^uuntru//
pe-ormã se curățã toate...mațile bine/s-alege mațile toa [k] care-
pentru cîrnaț¹/așã c-așã-i zicem/pentru cîrnaț¹/i pentru...cirta-
5boș¹/i toba/fiicare sã curățã//grăsim̃ea care este sē curițã du pe
mațe sã pune pentru...sã fațem sãpunu/se spalã bine/sē...frēcã cu
sare/se-ntoarçe și pe parte-aelalta/sã frēcã cu sare/se limpe-
zește bine/se punē...^uo c^eapã tocatã peste mațile dē cirtaboș¹/așã
ca sã nu mai aibe gust/rãu/pe-ormã sã pune la fier¹ ficatū/borjocī/
10fi iinimã/riniki/dē la cãpăținã falca dē jōs i/^uurē¹kile/se pun la
fier¹ pen [k] și dē-acolo s-alege...pentru tobã/pentru gildibaș¹/
s-alege/și se façe/gildibași/și toba/sē [k] pe-ormã se ^uumple/dupã
ce se umple toate aștea sē ferbe iarã din nouo/dupã ce se fier^p/
sã scuțe sē pun la țeasc/pe o masã/sē pune ũ fund/sau dōo/cit cu-
15prinde/se pune petri/sã aibi gre^uutate/...pã urmã...umplin cîrnați
//rãmîne tręaba pã cîrnaț¹/fațem și cîrnați/tod așã/carē vrea sã-i
facã...^{cu} mașina di tocat/i sã dea carnea prim mașina di tocat/o
dã prim mașina di tocat//iar care nu/așã spune cã-i mai gustoa [k]
i mai gustoș cîrnați dacã e...ei toș cu toporișca//așã/sau ũ cu
20toporașu/cã iē mai i gustoș//fiicare/cum le plãce//

façe și cîrnați/se...pun pē...um băt/se pun la zvîntat/o zi
sau dōo/acolo undi-i calt/sã sã zvînte/sã nu prindã muțegai/și
pe-ormã sã dau la...magazie//

carnea scoatem i...adunã toatã carnea du pe yase/i i dãm sare/
25yasele la fel le dãm sare/și folosim intãi yasli lã mîncari/fin-
cã...iēle sun mai prētentiōase/su mǎduvã/su.../și trebe sã...sã
consume//

și din...cãpăținã //fațem...kiftie//da//

[Și toba în ce o umpleți ?]

Anchetatorul sugerează prin gest.

toba se ^uumplē cu mīna/

[Da, dar în ce ? În ce faceți toba ?]

pă¹ ! nū/cu^u să spun/[ε] se f [k] curăță/și pe urmă să

[Ce se curăță ? Cum îi ziceți la ăla care se curăță și
5 umpleți ...?]

se curăță de...murdăria care ești pă ga/asa/și pe orm

[Dar ce cureți de murdărie ?]

kișca/dar-ar dracu !/kișca/ăea e kișca [!]/

[Și aia mai mică ?]

10 ăla-î moșu/moșu//

[Și săpun ai făcut vreodată ?]

dă//

[Ei, cum se face săpunul ?]

se pūnē grāsīmăa-ntr-un cazan/pe-ormă se dă fōc/și pe urmă/
15 cīn^d încēpe să să topăscă grāsīmăa/î încep[ε] încēpe ^s să pūie so-
dă//și se pūne și sodă/și se pūne și apă/și iarăș citi-un pig di
sodă/și iarăș citi-un pig di apă/pînă cīnd î încēpe să se aleagă
săpūnu//ă ști¹ i/grāsīmăa să cīntărește//la patru kilograme de
grāsīme/mérge² un kilogram de sodă/și...dec ști¹ cită sodă trebi
20 să cūper¹//

și/cīnd ¹el încēpi să se-aleagă/săpūnu/î meste^c în cazan/și
i¹ei bătu/și...i¹ei cu degetu du pă băț/să-ntin¹z¹...pă deget/și ¹el
încēpe s¹ să facă solz/ș-atūncă...spui/"u¹ite-ti/săpūnu-î gata/
a-n¹cepū să se-aleagă/u¹ite-l să...ia solz du pă deget"/>

25 fl mai ferb¹ oleacă/pînă cīnd î i¹ese...trīncu/di didisupt/in
afarâ/la suprafată/și..."u¹ite-te-l încēpe să i¹asă trīncu" și/ga-
ta/fl mai fierb¹em oleacă/-î mai pūnem un pig di apă/și săpūnu
ești gata//s-adună bine du pă cazan/să mai pūne un pig de apă ca
să să liniștească/și se lasă...dī seara și pînă dimingăta/ca să se
30 întărească//dīmingăta.../să ta¹te/se curăță di...trīncu care i¹este/

și se pune bine/...trînđu care vręa sã-l folosęascã/îl folosęște//
care nu/s-arunçã//

[Aceeși]

am pățit-o atunc

5 cū cologaņu ę dandena mare cu mine//am pățit-o atunc//

[Cum ?]

io 1eram mai micã/ca alti fete/și...m-a kema și pă mini/kar f
nașe męa 1erã mai...mare/fata lu nașe męa//

"hai marțurã" zice/"sã vi și tu sã [k] la noi la cologaņu"//

10 "e ! Hai cã viu"//m-am dus//

"ai ceva coji de oo ?"

"am"//io strîngem/da nu știam ca sã le fac/cã dacã 1eram una
la părinte/cine erã sã sã juțe cu mine//

am dus cojli le-am adunãt/roși/gãlbini/verz/galbini/cum am
15 avut și io^u/care mę-a mai da citi-ũ^uou acolo mai frumos/adunã
cojli cã mãmica n-a vopsit așã/și...p-astea le opresc/...m-am
dus//ã fãcut un pãmînd galben acolo/a fãcut un kib di uom/cu mîin
cu piçurari/cu cap/a pus uoki din coji/l-a gãtit a-a fãcu^d nas-
turã pã burtã cu coji/pã la piçurãre cizm/corapã/tod din cojã di
20 uouo/l-a gãtit cu florã/cũ...tot/a kemat vro doi bãietã/unu pãpã/
unu dascãl/ã alti fete mãmã/sorã/a cologaņului//

pẽ mine m-a pus ca sã țiu bani//sã sã... [k] s-arunç lã...rã-
scrucã undi sã oprește mortu//nu știu cum an ținut ęo punga cu...
banã cã pînã lã prima rãscrucã am pãerdũ toz banã//

25 cîn mę-a cerũ bani ca sã-ı arunçe/n-am mai avũ niũ um ban//
m-a lua la bătãe/ji m-a trimis acasã//na ! banã bãietã/na ! colo-
ian/mãro !//

m-an dus acasã/a-an stat ascũsã pînã cînd au venit ei de la...

înmormintare/cînd au vîni dî la-mormintare/ai să pînă masa/să
 5 făcă pomana//am sări și io zidu/m-an duz la iei acolo-șă//

"ă !" zîce/"ai vîni doar să mînîc//acasă !"//

"nū mă du^s de lo^c/că dacă mă duc/să știs că vă spun lu nășica
 5 și/vă bati pă toțⁱ/jⁱ vă șa și pomana"//

m-a lăsa să mînîc că le-a fos frică [!]"//

[Aceeși]

m-a lua cu biću la bătaș

odată/ă kema^t tătîcu un om în î...acasă la noi să ne...jugă-
 10 nească un porc//așa//și/după ce l-a jugănit/...m-a trimes s-aduc
 o cană de apă să să speli...omu acela pă mînⁱ//io în loc să mă du
 s-adu cana de apă/m-ân dus și m-am băga su pat//

au așteptă să mă duc c^u cana cu apă//cînt să-n trag io ulti-
 mu pić^{or}/să m-ascund/mă pomⁱnes c-o cureă măi frate !/pesti pi-
 15 cōare una//cînd am văzu^t că m-a lovi pîsti pićōare/am fîit...pu-
 țîn mai...după iel și fugⁱ !//îera moara...aića la noi î...î sat//
 și/moara creștea porc//și m-ân dus și m-am ascuns...într-o cōcină
 din aea cu porc/er^eau vro zēce scroafe-acolo-șă//

an stat ascunsă-ntr-un colț acolo/cînd vineă scroafelⁱ la mi-
 20 ne să speria/fugă afară/io ō auzeam pă mămica/

"ă^uolșò ! vasile/ai văzu^t c-ai făcut ?//ai băt^u copkîlu/ș-a
 plecat în lumi"//io a^uuzeam/

"ăhăhă !/căutați-mă !//de ce m-az băt^ut ?"//

"ai văz^ut/pentr-o cană de apă/ai băt^ut copkîlu și [r] și [r]
 25 și uîti-te-acuma-șă/di unde-l căut/că să făce nuapte"//eră casu
 vro op^d de-acuma/seara//tirziu//io stătean/să-ntuneacă afară/mie
 de-acuma m-eră frică/da n-aveam îndrăzneală să ies/că m-eră frică
 că mă bate mai rău//

cînd a veni¹ cîe [k] cã^uutã p-acólõ-șã/îo...dina^uuntru de-acólõ/
"mãmicã !/bre !/nu mã mã¹ caütã cã sunt a¹iicã"//
"vîno/mîncã-te-ar mãma/vîno-ncõãce/cã nu-z mã¹ feg nimica"[!]//
ș-am îșit afarã/șî...de-atunãcã nũ m-a mã¹ bãtut/tot așã o bu-
5 cãtã bunã/m-an dus la cîm^pc-un un^k de-al meu/la...sã dãm porumb
cũ rarîta//avgãm ^uõ îapã bãlanã//șî m-a pus sã du^c calu di nas//
"e¹ ! rîrã-a¹ acũ/da..."[k] șî/
"țîni fã mãro d [ε]hãis !"//îo nimic//"țîne fã hãis/cã t [ε]ta¹
tot porumbu !"//șo nimic//"țîni fã cã te bat !"//pã la jumãtea
10 locũlui/n-a mã¹ avũ rãbdare/șî m-a lua cu biçu la bãtaș//
"ã^uolșo !" /ãla necãz !/am fuđi șî m-am ascũns într-un grîu//
șî stãteãrã [k] nu m-an duz diparti-ñ grîu/cã m-er^ea fricã//mã¹
lîngã mãrgîni/s-ayũ^d cîe [k] cum îl ocãrãște bunica pã unku//
"ã¹ vãzũ ? gãsi-te-ar drãci s^ã te gãseãscã/a¹ bãtu copkîlu/șî
15 sã [k] s-a aplecat îñ grîu/de-ãr adormi p-acólõ/șî de-o [ε]ș-o
îñtrã vrũñ șarpe-ñ gurã/o sã mãrã copkîlu"//
unku/"lãs-o ! dã-o dracului/ca n-ãrẽ nimica//ve^z di treãba
ta//asta nũ dõarme/matale nũ ști cîni-ã as^{ta}//cã dacã mã duc/a¹
o gãseșc îñ mãrziñea grî^uului"//
20 da îo [!]/de-acólõ/"mã¹ ! n-or vîni sã mã ca^uute/j¹ di m-or
gãsi/sã v¹ez¹ drãciã//gãr mã bãte"//ãñ stat șo cît añ stat/cẽ mi
s-a pãrũ mi¹ cã pîñ...pîñ grîu-ãla s-aude cẽvã rîșî¹înd//m-am
uîtat îñcólõ/m-am uîtat îñcólõ/"mã trebi sã fi¹ cẽvã pã dñi-
25 sũpt" //mã scol șî rũj¹ tipînd/"ã^uolșu !/nu mã¹ [r] nu mã¹ cal^ε
niç um porumb/ia-mã cã mã du^c cu calu di na^z/nu mã¹ cal^ε nũma...
da nu mã mã¹ bãte//cã mer^c cu calu di na"/am mers pîñã șîãra sã-
rãca di minî/m-a cãlcã șî calu pã piçõãre/cînd îl întorçãñ la
rînd/da nu mã¹ zicãm nimica//me-ã ros fricã cã vîne cînevã pîñ
30 grîu șî mã^uomãrã [!]//
[Aceeãși]

¹Vorbește în șoaptã.

890. SEIMENII MARI

(jud. Constanța)

Culegere: 1973; PL, VN, RP; transcriere: RP

scaluieñi

5 cînd eram mic/ne duçam tuate f¹etili/ne-adunam/și ne dučan/cu
...cū să zic ? [ɛ]făcăm dă două uor¹/cică făcăm u^o dată...sca-
lo¹en¹-eia miçi/și pă orma-¹i făcăm p-ășe mari !//făc¹ăm mărțea
p-ășe miçi/și j^uoșe/i făcăm p-ășe mari//

și duçam mărțea/duçam acolo-șe și noi mălai^u/c-așe țaram...
10 țera^m mic/cin țeram mar¹...//și-¹i duçam uoșe/lăpti/și ne făcă...
pisat/atunca era mieș bre !/m¹ei/și făc¹ăm pisat/dă m¹ei//să fă-
că cu lapte/ducă u^ona lapte dulce/u^ona acru/că^re cum.../și p-ăla dă
cile-l f¹erșe/și-l[k]ne-l făcă pisat//și...mălai/și uoșe/și le fă [ɛ]ca mă-
măligă/și ne făcă uoșe-ășe ni le prăjă//u^o femi¹e/m¹ă-sa la o
15 fat-acolo/ni le făcă...//

ș-ă [k] făcăm tot așe dă pămînt/ne dučan cu țel la cîmp/la
cîmb ne dučan cu țel//tot așe cu coj dă uoșe [ɛ]dă pămînt cum țe...
și ne dučan cu tuatele-acolo/și făcăm o grupă și...¹l îngropăm
acolo/și plîng¹ăm ac^uolo ș¹... [i]//și/dacă vinean d-acolo.../pă
20 urmă vină și mîncăm//stă la masă/mîncăm/dacă mîncăm terminăm//

acuma...era...j^uoi//joi vinean tot așe cu făină/vinean cu
uoșe/ne făcă plăcinte/țar cu lapte/...atunca mai să gășe cînd
țeram n^uoi/cîte niț¹el uorșez/puniam ban¹/luan cîte nițel uorșez/
mai puneș și bulgur/le făcă sarmale/ducă unli lapte acru/puniam
25 pă sarmale/țeram mai mărișare-acum//și făcăm țar scaluian/cu pă-
puse/cu...cu-o lădiț-așe/cu lumînă¹/atunca [ɛ]miercur¹ spre joi/
d^uormiam acolo /tuată nuapte-¹l plîng¹ăm/tuată nuapte-¹ni [i]...//
după cîi făcăm astre/să lumina/cînd țera așe...nu iră [ɛ]să dădia
dă z^uor¹ așe/ne d^učan la malu dunări/vorbem cu un uor/ne ducă cu

bărca/și...fi dućam [ɛ]pă gîrlă//și/să dućă cu luminăr¹ aprîse-așa/
 cu...lădiț-așa/să dućă pă gîrlă//și vineam acasă/ș-atunĵ minćam//
 făćam minćare/ne făćă femeie-ășa/că noi nu ĵeram în stare/și minćam
 pînă sĵara/ne jucăm/cu cokii//ș-asta eră cînd...//

5 [Cum cîntați mătușă ?]

scalu¹ițā ițā/
 trub_dă coconițā [!]/
 te cătā mă-ta pă dāvale/
 c-o mină dă sare [!]

10

alicsandra cocor

ĵeu am șaptezeșūnu dă an¹

nu ĵeră doctor¹ ca acuma

[Mătușă, înainte cînd ți se imbolnăveau copiii, nu te duceai
 la doctor.]

15 nij nu eră doctor¹//nu era doct^{OR}//nū/nu ĵera doctor/ĵo n-am
 fost/iacătă ĵe [ɛ]ĵo am doișprăzeće/că doișpe an crescut/și ĵ-an
 crescu dă ĵ-am făcu mar¹ pînă ș-an căsători pă t^uoț¹//da ĵeu cu...
 băĵeți la doctor/șo sîngurā dat-am fos cu yunū/că a zis că ĵe
 bo¹nav...nu ștu/că să ĵupuĵă pă palme-așă/da...nu c-a foz bolnav/
 20 sau nu ștu ce/nu știu ce zĵcă că ĵestĵ...asta cari să ĵupoașă
 //nu ștu ce bual-aveă//

dar ĵeu/cin sâ-mbolnăveă [ɛ]mai alés...aveă și copĵu diariĵe/
 mai aveă și ĵelu cū să zĵcu...așă că-l...cĵne știe/ĵl vedeai bĵni
 că-ĵ b^uolnav/și/noi ne dućam eră babe/da acūma nu mai...sun nij
 25 babe//ni dućă la ^uo babā/mi-l trăg¹ă pă spate/mi-l dăĵia peste
 cap/...dacă spunĵă că...cĵne știe ĵe [ɛ]ĵi că: "du-te d-adună
 gă¹inaz dă vrăĵie"/intr-un [k] ĵ¹așcă/ș¹c [k] p-órmo mulg¹am

puțină țiftă/și-l făcăm cu țiftă și¹ cu la [k] cū...făla/și i-l pu-
nșă la buric/și/¹im¹edia să-ndrepta copilu//să-ndrepta copilu/
din ce/ din ce/că iei și¹? mai bagă [ε]il lăsam afară// [ε]și
U
umblă d-a bușli/și mai apuca cfti-un găinat/măi apuca cftē cē-
5 va/și iel il ducă la gură//și¹ poate îi să-ntorcă copillu/și vez¹/
din...așă/uite să-ndrepta//da//

avea diari¹e/ne dućam era^u o femie//n¹e băga-m blide/da//avea
femia...buruien¹/f¹el dă f¹el dă buruien¹ aculo/mă dućan cu co-
pilu la ia acasă//și m¹i-l dăsfășă/punea femia...buruienile-așă
10 le ferbeș/dacă li [ε]le ferbeș/fi făcăm...la c^uopil scaldătuare/și
m¹i-l scaldă/și m¹i-l culcă la ia//și/după cē dormia c^uopilu//
că dormea...zicai că...a muri copilu/așă de dormea l//și dacă sâ
...dăștepta copilu/plecan cu i¹el/și viniam acasă/și c^uopilu mieu
...vinian cu iel^u sănătoz d-acolo//da//vinian cu iel sănătoz//da//
15 nū ne dućă la doctor¹/nū ne dućam/avea diaree/ni-l dădia cum
ișă spun pesti cap cîn avea diarie//da//și nū [ε] nū iera doctor¹
ca acuma//

[Aceeși]

nunta

20 să logodeș/...cu fata acolo-șă/acuma...logo^dnicu vinia sara/
pl¹ecă/că nū stă...cū să zi^c/pînă la nuntă nū stăteș...logo^dni-
cu-acolo//și vin^a...cū să zic acolo/măi vorbeș/măi...te dućai
...cū să zic pā la stradă nu stu ce/cu iel/pāi pā^u urmă duminică
ișam pā la...în sat așă/că nu ierau...nu ierau atunc așă ca să
25 făcă...h^uorā sau șiva/nū iera/că la fel nić acuma nu făce horă//
și/stăteșam p-acolo/ba viniau/ne dădeș felicitār¹/cum dă ș-acuma/
tot așă iera.../și/acuma dacă puneș zi dă nuntă/...acumă făcăm și
noi/făcăm rakiu/cum să făce rakiu/și pā^u urmă nunta//

făcăm raki^u/făcă a^olo lumeā biscui^t/bombuāne/astęa ęra/vīn/
 care ęreā tu^{ic}ă/cumpăraⁱ/da^o n-avi^{ai}/și/kemai lumeā/lumeā kemai/
 și fetili carⁱ ave^{ai} ș tu d-a făcę cu iele//care-ai feti ș tu cu
 ieli//și/i¹ ziu-ai^a...a foz raki^u/s-a termen^{at}//

5 acūma la săptămină/...să făcă atunc să începeā joi^a/atunc s[ε]
 ęernea făiⁱⁿă/că-nęepe dă nuntă//ęernea cu s¹ita/^uo...fata/cu
 băiatu că [k] carē...cū să zi^o ? dōșarā dă ęonęare și¹ cu...cava-
 l¹eru dă ęonęare/ęirnea făiⁱⁿă/adică începe dă nuntă/c-așā ęra
 atunc//începeā dă nuntă/ęernea ęi ac^olo nițicā/adică nū că ęer-
 ęnea tu^{at}ă fă¹ina//și/asta ęra joi^o/atunc...adu^{ca} un...cū să zic ?
 unu/^uor cū...cu vięara/or¹ cū...cū ęe gasia așā/și li cīnta//și
 jucā f¹etili/jucā acolo-șā/c-a-nęepu dă nuntă//

și acūmā...^dpă ęe s-ā[ε] trecu ziu^a a [ε] ziu^a asta/p-ormā...
 sīmbatā//sīmbatā iera nuntă/ęe să...potrivęeșt¹/atunc făcă māsā/
 sfăcă...atunc făcăm...țineā...pīnă mart¹ țineā/ș pīnă joi¹ țineā iar
^uo săptămină/nuntă și nuntă/c-atunc așā er^oā//și/ę ! asta ęrā...dă
 nuntă//^{cu}[!]nunta//

[Sīmbata făceau bradul ?]

da/sīmbatā[ε] da ! bra^{du} și duminicā dimineāța [ε]il sui¹ā sus
 20p-um...^um băt/im mij¹ocu cūrți/și jucā pīnă plecā la cununi^e//cū
 așā/și dacā plecā la cununi^e il luęā/și să du^{ca} cu el pīn¹ la bi-
 s¹ericā//la bis¹ericā-l...dădia/¹ ruęeā/luā băieț [ε] bōbu^oć/ę-ave¹ā
 ...i¹ i¹el aco¹⁰ //

și/viņęā dă la cununi^e/nu să du^{ca} la salon atunc/cā nu ęrā...
 25s să du^{ca} la cămīn/cu¹ să du^{ce}-acūma//atunca puni^a acasā//acasā să
 puni^a meșli//și/dacā ęrā cald/nuęptęa/puni^a afarā/dacā ęrā...ai^a
 [ε]ave¹ā cīte ęinevā așā cīti-u¹ grājd/mare-ășā/și...să du^{ca} lumeā
 acolo-șā și acolo pune¹ai//masę/cā în casā nū pute¹ai să pu¹/că
 1era lūme/s-adunā lum¹e multā//

30 [Și lunea dimineāța ?]

și lun¹ dă dimineață/bea lumea [ɛ] rakiu fert/potrugațe/ [ɛ] miș-
că/...tuată...ziua/care [i] cari cum putea [i]//asta era//

[Și n-o mai puneă pe soacră pe ...?]

ă ! Țo punia [r] Țo punia [i]//Țo punia pă grăpă/că m-a pus și
spă mine nū nūma pă șa [i]//

[Ia povestește mătușă cum era.]

păi lun¹/h¹a¹idi că [ɛ] te puneă pă grăpă/te duce...lă...la nună//
m-a dus t^uma lă...că cununăse...p-a [k] um băgă d-al mieu mircă/fl
cununăse...a¹i¹c¹ Ț...femie [k] adică nește Țamin¹ tuma-Ț capu satu-
10 lui dă dinc^uȚo//și...noi a¹i¹că/și tuma acolo-șă m-a adus cu grăpa
p-acolo-șă/n-a^uuz¹ ? cu...//avi¹am [k] cumăgaru nă-a dus/c-um măgar/
nū [i]//

și...p-ormă nă-ă ad^us ear îndăr¹ăt/a [k] nă-a pus ș-acolo ma-
sa/am bău^ut/am mișcat/da un^e er^oai să mai baj/dă...Țobiței !//și
15 p-orm-am yinit...iar nă-a adus îndăr¹ăt/pfnă s-a făcut...șiară//
alți a r [ɛ] a rămas...m^uor¹t¹ pă...pă undi s-a dus/p-acolo a r¹mas
[i]//Țe !/nuntă//s-a-mbătăt/ș-a căzu p-ac^uolo//și așa că...am pe-
tre^uc^u nuntă/ș-an termenat-o ș¹...//

[Dar înainte vreme se juca ariciul luni ?]

20 să jucă...aric¹u să jucă [ɛ] la masă să jucă//da/să jucă aric¹u//
am văz^u ș-Țo c¹il^d il jucă//aric^u//am văz^u/să culcă un Țom/adică...
ști¹ ? mergă așa d-a bușil¹/în [ɛ] Țomu-ăla/și...pă Țurmă/Țomu-olă
...iera¹ altu Țom/culcat ac^uolo/și mergă Țomu-ăla pă l¹ngă Țel/
să-nv¹irtea/ș să du^ocă pă l¹ngă Țel/il m¹iroșă/și făcă ca aric¹u//
25 și iar Țumblă/și iar il trăgă ni dă pantal^uon¹ cu dinți/ni dă...
dă cămașă/ni dă Țică/ni dă Țolea/il trăgă cu dinți pă...Țomu-ăla
care¹ era¹ culcat//și făcă ca aric¹u//și r¹deșă lumea ca să
r¹z-acolo-șă//

[Aceeși]

În seara dă anu nou

astăa să făcă...la iordan...î seara dă...dă anu nou//numaⁱ fe-
mei făcăm//acolo nu să d^ucă uamenⁱ//

ne-an dus...la un [ε] la un uon carē...avea uo [ε]ș-iel...n-avea
5...rakiu/n-avea banⁱ să șa [ε]eră o băcăniⁱe/dă...dă bombuane/mai
făcă cafea/nu ștⁱu cē/haidi să ne adunăm acolo//am fos și iō acō^{lo}
//ne-an dus ac^uolo-șă/am...an lua mincare cā iei mincare d-acasă/
ne-am pus...la mⁱesi-ac^uolo/ni-am pus.../hai a [k] să mincăm/cā
omu-āla ne-a zis/ci cā..."iō am [ε]am rakiu^d care vretⁱ/iō vā
10fⁱer rakiu/și...dacă vres să bⁱetⁱ..."care vrea/lua/care nū nū/și
n^uoi i ducă și lui cîte uo sticlă dă vin/cā zi "te duc acolo-șă/sā
ne cistinⁱ și noi acolo-șă/d-ăa nⁱe dūce^m"//și zice "să rîdiem"//

și [ε] uomu care ne sⁱervia pā noi acolo/iera și iel cuomic...
vāi de mine !//făcă cu noi tuate...nāsărimbili/iel le fă^{ca}// "hai/
15să jucăm mușamașă"//iel//așă-i zică la unu// "da să vā ținⁱez dă
mine ! să" [ε]/l-apucan d-aiči-șă dă cămașă/ș tuate femiile
s-ā-șirui de iel//și/iel mergă nainte pī...pī salonu lui p-acolo//
și...iel spuneā/diņ gur-acolo-șă//cē spuneā iel.../și [k] dā el
ci cā/"da sē vā ținez bini/ș cind uo hi sē...ăa"/ci cā "sā [ε] sē
20nū vā daz drumu"//[d] a iel cîn...să-mporneā/și iel uōdatā sē pi-
tia/și viniā tuate femiili/peste iel na [!]/și [r] și noi acolo-șă
...d-āia ne ducanⁱ să ridem/cē ne d^ucanⁱ să...biem/sau să făcēm?//

și astea/da...mai am făcūt ūntr-un an/am fūcūt aiči-șă c-aveā
aiča prāvālia/aveā și...băutur/și nu ștu cē//ș-a vinit un uon acō-
25lo/n-ām putu să ne curān dā el nijdăcum//acuma uomu-āla s-a băgat
acolo...undi i^{er}ă cîrōⁱumaru du [ε] pā tijgāu-ăa/și uo femiⁱe ci cā
"ia sē v^etⁱ tu ci-i fac iō lu āsta/dacă iel nu pleac-acasă !//ci
stā iel aič între femi !//aⁱica-i numa femi//și siar-asta-i siara
nūastră/nū-i siara ta//tu/sā plec acasă !//n-ā vru să plecē//
Gest cu mine la spate.

s-a dus a lua cósurli dá la sobá/vo do^uo cósur^t/s-a pu^z...
 niște cénuşă/sí...s-a d^uz la iel/"mă!plêc acasă/ȳor nu plec ?"//
 n-á vrut ús pun [k] a suflá pá...pă[ε]pá alega pá...care-a luat ia
 ...pá iele/ cu cénúşe/[ε]n-a mai văzút ^uomú-ála dălóc^u//l-a koríd
 5...dá cénuşă ȳo [ε]í ȳok/n-aú^z ?//el s-a agăţá dá c^uósur^t/fimia a
 tra^z dá c^uósur^t/i-a rúp haina d-a^tíc /s l-an gonit^t/s-a isít afá-
 rá...ȳomú-ála/a plecat//á-ncepú sã-jurí/a-ncepú sã fáca ca.../nu
 ştia cüm [k] cê sã mai zicá//

şí/sã fáca...^uo femie miriásá/sã fáca gí [ε]una ginericá/sã fá-
 10cá una pȳopá/sã fáca acolo-şa dascál/şi-ncepia...sã cinte/[ε]tót
 iele-acolo-şa ş^t/spúnea acó/"sã cunună cutáre/s cutare"/a ! ca sã
 [ε]ris/ca sã ríz//şí/eti d-aşá...sã ducá lumea//[ε]^uo singurã zi pá
 an [!]

[Cînd era asta ?]

15 la c [ε]la crăciun er^oa//da//í seara dá ánu nou//acumã sã fáce
 cu yamín^t/acuma fáce reveliȳon/acuma nú mai/atunca sã fáca...numa
 femelle sã fáca atunc// [...]

[Dar în seara de Anul nou nu numărați pari de la gard ?]

ē ! da/da/sã numã [k] liégá citi-un par/cicã [ε]dimineața sã
 20ducá ^s sã uita sã vază...cã.../dacã ieste drep/sau...dacã le vunu
 strîmp/ci cá "tu l-ei..."/ci c "-al mieu ie drep" ci cá/"da al
 tău e coc^uosát/[ε]ai sã l-ei cocoşá/n-ai sã l-ei drept" [!]/ē ! le-
 rá aşá ş^t.../făc^tá [r] fáca da...//ē ! c mai am uita/ci cres cá
 mai le tiu tuáte mințe//

25 [Dar orz pe vatră ?]

^uora pá vatră/dá sã puniá//

[Cum ?]

orz pá vatră/tót aşá sã ducá lumea.../tót aşá ca sã ríz/fă
 [k] aveá sobá/aveá ^uorz/şi puniá um [r] um bob/pá sobá/şi-ȳcă
 †Gest: în dreapta.

unu// "asta-î cutărică/ăsta-î cutărică"//dacă...boba trebă să
 sară uuu/unu să ardă//ci că "esti ăsta"ci că/"ăsta vrea"ci că/
 "că s-a ars"/da ci că "ăsta nu vrea/c-a sări"ci că/"n-ō vrea pă
 cutărică"// [!]

5

[Aceeși]

gîndați

noi lăsam goguoși//lăsam așa pereki//cite pere^k/Cinș perék 1/
 zece perék/cid vrei să lașt ca să căce sămînța//

Ŋo lăsam/și/după cē...căcă eă tuată sămînța lei murșau//și
 op-ormă [ε]puniam pă...ziar/ști¹ ? că pă ziar Ŋo/și-o string¹a frumoc
 și o dućam în casă [ε]i arna ca să nū deġir/că deġiră ia//Ŋo puniam așa/
 la ū loc/ca să nu deġeri//și/primăvara/Ŋo...Ŋo purtam...că eram cu
 cojuăce/-o băgam pî sin/ [ε]cînd aveam cloșc Ŋo băgam pă la cloșc//
 ca să stea ști ? căldă să cloćască ca să iasă...să iasă viern¹//
 15 și iia/i scuturam pă...ziar//pă doo frūze-acolo-șă/¹i scutu-
 ram...//dacă-î i scuturam/vedeam io că ie dă ajūs/zic [k] că niġ
 mult¹ nu poș ca sã...scoz mult¹ și să n...nu po să-î ingrijěj/maġ
 bine maġ puțin¹ și maġ ...î maġ bun¹//și...dî zî î zî/dî zî î zî/
 lei încipeau să să albiască/că ști ? dintîi î¹ mișcă cum e
 20 furnica//și pă urmă lei începi s să elbăscă//și iiră...dă șas
 săptămînt¹/...ierau ăstea...gîndați//și fi...dacă vedeam că să făcă
 streātu-ăla...luan cu frūzili pă alte/și-î skimbam/i skimbă¹ și
 p-ăla-l zvîrliam/streātu-ăla/și pînă să făcău lei/dă să făcău//
 cînd ajung¹a atunc¹...la șase săptămînt¹/dē intră-ntr-a șasga/
 25 atunca lei umblau să să Ŋurci//le-adućam crăj dă selcîm/măturică
 d-ăga dă pă cîmp/l¹e puniam că ie [k] puniam pă Ŋușe/pă pat/pă cē
 ...pă mieși-așă-î puniam/s l¹e liġam așa/s-lei să Ŋurcă...să urcă
 sus pă aļa//și lei urziău/urzeau pă aļa//

ci mai rămînia cîte...aia/i-adunăm la ū loc^u/mai le dan fruză
la aia/pînă să ^uurcă//mai rămînia ș [ɛ] pîn iei/nu să ^uurcau iei
toț/mai rămînea babei/cică aia ie [k] sim babei//și/să urcau iei
toț^f//le lăsăm acolo-șă...așă.../dăpă ce s-a ^uurcat ei toț/le lă-
5 săm ^uo săptămîină//

pă ^uurmă/luam toate crăcile-alea și/ne duçam afară și-^u curam
//curan gogosi li curățam li...puniam...in ceva așă/și...ntr-un
ligan/după ce...lú [ɛ] luam unil/1ⁱe punia la suari ca să meară
gîndacu//unili 1ⁱe trăgⁱau//le trăgă//

10 puneă apă pă foc/ferbea/și băgă cîti-o farfurie dă gogoj acó-
l^o/le mestecă c-un bețic^u [k] bețis^uor așă/și să lua mătase d-așă
//și pă urmă da...da crătiț-așă uc dădea jos/după ce a [ɛ] a mătă-
sit eă//^uo dădia jos/și trăgă//dacă videă că să supti^oa/iar mai
lua cîti-^u f [ɛ] um fir din ala dă uni-ⁱ bⁱătu/ș trăgⁱa pînă cîn ră-
15 mînea numai gîndacu gol//să trăgă//și...le făca așă toț...așă...
grămăd-așă/pă ziⁱar așă/și le puniam cîte zece/dozej dă...tră-
săturⁱ d-alea/iera//

după ce termenam ș lē...lăsăm dă să u [k] zvîntă/p-^urmă le pu-
niam^u într-o...ligan/și puniam acolo-șă sau grîu/sau...d-astea
20 așă mai ușor așă/și le trăgăm/le tră [k] lē dⁱepănam pă rășkitor
//le dipănam/făcam...sculurⁱ așă/și-l...pînă cînd il termenam tot
//^{du}pă ce-l termenam/l-agîțam/și p-^ormă l-înfășuram și înfășuram
în...într-o cîrpă curat-așă/făcan cîti-un kil cîte-o jumătati/du-
pă cum...după cu [ɛ] cîțⁱ gîndac avgăi//am creșcut/c-am pus la
25 băeț-estia ^uurzială și dă...dă borîngic^u/că nū...nū să găseă
atunj din ce eraⁱ să faș pantalonⁱ ?//să...ajūseșe și băeți nei
așă băieciandri/și...ce eraⁱ să le fac ?//lîn-aviam/torcăm/da
n-aveam ^uurđală//^uurzeală puteam eu cu un cîr dă c^uopiⁱ să...mai
tor și ^uurzeală ?//mai in torcă cîte-o bab-așă/mă in torcă/i
30 plătgan și-n torcă//da...așă puniam ^uurzială dă...su [ɛ] sucⁱam

borîngîcu/-l su^câ^m bine/ş p-ormă pun^găm în pătru i^{te}/le pun^găm...
cu^ş să zic^u ? cu^ş vrei să le pui/în pătru i^{te}/mai făc^ăm şî...
aşă-m pezm^ă ec^uor^ă aşă-î făc^ăm//cu urzeala dă borîngîc^u/iera fru-
moasă cum er^ăa/da...v^ăes^ă că trebe kin//să te kin^{ie}ş ca să creş^tă/
dacă nu creşte^ă.../dîn c^ă er^ăa^ă să pui ?//ş-aşă ^ăş cu gîndăci/
asta e !//

[Aceeşi]

[Via]

[Via] ō plantăm în felu următor/trasăm/marcăm rîndurli la c^ăe
odîm^ăsi^une să p^une/lă un m^ătru[ε]^ă a un m^ătru jumate/un m^ătru...pă-
truz^ăc/între rîndur^ă/distan^ăşă//să făc^ăş grop^ă cu cazmaşa sau cu
l^ăomu//p^unem apă/pu^ătină mranit^ă...făc^ăş m^ă muşuro^ă/ş-ap^ăi şa să...
creş^tă/să dezvoltă ş^ă...//

pă urmă-ncepem s-ō...folosim s-ō rîcoltăm//v-am sp^us/uo pră-
şim/uo tăiem/p-ormă culegim struguri/înainte noi i st^ur[ε]^ă i zdru-
be^ăm în i sac//îi pun^găm în sac/şi-ntr-ū vas mare/ō...copăie sau...
uo tr^ăac-aşă cum s-ar sp^une/şi-î...zdrub^ăm bine/zdrub^ăm zdrube^ăm
ş pă ormă-^ă storc^ăm storc^ăm/dan d-o parte/şi vin^u să scurgă sup
căldare/jos//cî^ş să umple^ă căldare^ă duc^ăm în butoi//

20 [Şi cu aia care o daţi deoparte nu făceţi nimica ?]

n^u/uo pun^găm i s^ăeparat/şi făc^ăm tuică dîn i aea cari...rămî-
nea//

[Cum îi ziceţi la aea ?]

prăştină/noi aşă i sp^unem/prăştină//da//

25 ş-apăi ieră vin mult/vin bun/dă teras/cum s-ar sp^une n^u stro-
p^ăt/n^u n^ămi^ă/n^u tratat/eră un vin mai hrănit^{or} zis/ū vin mai bun/
asta...i^ăeste el bun/da nu prea mult//

munteanu ne g^ăorge
pătruzeşipătru [de ani]

Uo peripeție

tot iarna era/căram...lⁱemne-n...^Uostrovu-ăsta vizavi...dă
 sat aci la noi//kičⁱu îi spunim noi//și...să cam înuiase gața/noi
 dimineață ne-an dus tera gața tari/că-ngeța nuaștea dimineața și
 5 ...peste zi să mușase/noi căram la stîjin^t acolo//uamini care-au
 fost mai bătrîn^t/...au plecat mai dă dimineață/a pleca^d/noi mai
 tiner^t/mai î...neaten^t că s [k] ^Uo să mușie gața/a^m mai stat//
 cîț să venim...și noi/să trecem pă gață/...începuse^s să-mușie
 să.../ce să facim acuma ?//î fine frati-miu...ira mai mare//
 10 "măi" ^șce/"ai să...încercăm//dăm drumu la un cal/sîngur/ș^t
 legăm căruța...dă voește/scuțem dă la cîntar//șⁱ ligăm dă ^Uoește
 numa...un cal//și mergem/tu merg în...urmă/ș-îo cu calu-naînte//
 calu care î-am da drumu/...cun-cum a [ɛ] să ^Uundălea gața așa/
 să [r] să uovălea/[ɛ]zic "ă ! acuma/acum-acum" î mergă-naînte//că
 15 la noi nu să opserva/că mergăm înc^d/da ala a luat-o tare//ș tū-
 ma-aproape la mal/a căzut//și mai căzuse înc-un cetațean cu doi
 cai//îon...grigore angel/așa-î spuneă lui//
 î fine noi am scăpăt/cun-cum/și dacă nū trecă ala să cadă
 jos/...p-orm-am căzū și îeu/da cu caii lu ala/calu nostru a îeși
 20 sîngur/da cu că^ti lu ala/"ține ține/ține ține"/a mai sări^t p-ormă
 cîzva du pă mal d-aič/și...am avūt [ɛ]uo frică mare/^Uo peripe-
 ție mare-atūj...ziz/da cum-cum am scăpă/și am salva și caii
 uamp^{lor}/a^l nostru-a îșt sîngur/și...am tăgăt ștrăngurle/^Uopri-
 torlî la cai ș^t/î-am salvăt//frică...apă/ce mai ! ⁱî grozavă/
 25 îfiorată//am scăpăt//

[Același]

kar pescar așa nu sun^t

[Cum se pescuiește pe aici; cum pescuiești dumneata ?]

ē ! kar pescar așa nu sun^t//cînd am timp f/am un cîrlionț/asă
să spunē la noi/un cîrlionț și...ne d^ucem dăm du pă mal așa cu iel
5șf/vine...oblet/vine fel dă fel dă...albitură/...asă cîte puțin nu
pręa mult//

mai pūne cîteodată cîtⁱ-un pripon/cînd...ie apa mai limpe-
de-asă/prindem...cîtⁱ-un som^uotei/șalau u...//

[Cum se face priponul ?]

10 ^uo sfoară lungă/ș^t legat cîrlige cîrlig-asă la o distanță dă
...pătruzēș cînzēj dă centimetri//cîrlige/și l-aruncăm în ap-asă/
pūnem rîme sau momială/peștișor mic sau...dă multe or să pūne și
bruscă/rusalie să pūne și...corșpilniț/ășa după cum e tîmpu
ști//

15 [Și cel mai mare pește pe care l-ați prins care a fost ?]

ēⁱ ! kar mare-mare-ășa n-am pri^s//căm la...trei-pătru kile mai
mare nū...//da//restu...d-un kil/și d^e-o jumate/dă do^uo kile/căm
ășa//

binențelēz la cîrlige/la cîrli^uonț cum...am spus/¹a asta vine
20oblet mai mult și...avem cîtⁱ-un...șală^uor/cîti-un vijgău/măi
mic așa// [...]

[Cum se pescuiește pe gheață ?]

îm mōd ^uobijnuit i...ășa căm clandestin pescuiam/nū...//înă-
dęam doo-trei plăș^t/...ș făcăm ū fel dă...nevōd/măi mic așa/un ti-
25fan//ș făcăm c^uopcă mare/ș bęgam...plăș^t le-alea-nădite/ș-apăi por-
ņęam cu c^uopē mic așa/făcăm ruatā-ruatā/și bęgam un gondel...cu
sfoară/și dădęam din cōmcă-ņ cōpc-ășa și-ntindeam plasa/ș-apăi ō
trăgăm la un mal//făcăm altā...șōzmā mare cum s-ar spūne/unde sco-
team ș^t.../^uo scoteam plină cu pește-acolo/bęgam în sac și

veneam acasă//

[Același]

lup[†]

[Cu lupul te-ai întâlnit vreodată ?]

5 dă/m-am întâlnit mai da multe u^ori [!]

șⁱ ! i[†]eram u^o dată cu u^oili cu cobănu zis/iră primăvara//și veneam cu u^oilē le-alegăm primăvară//și în urmă când vedeam u^o lupuică/s^c-um puⁱ după ea//vinea apruapⁱ-apruapⁱ la noi//dă... gură cobănu/cu cini/ia dăloc !//nu să șigisea nime[†]/vinea după noi//

10 cobănu [k] i^o eram mai micuș/copil/m-eră rrică//cobănu a băga...bătu-m^m mină/s-a dus cu cini i-a...încurajat pă cin[†]/s-apăi... a alungat-o/c-a vini pîn-aproape la mărnea satulū ēlea/s-a alungat-o/s-a-ntors înapoi cu puⁱ//ia...eră leșinată flămîndă să...
15 scuțată pradă pentru puⁱ să-ⁱ dea să mănînce și ea și puⁱ//

p-orm-am mai fost o dată călare/la u^o comun-aij la siliștea// am avu^t i[†] u^o treabă la un prieten acolo ș^t...erau patru lup[†]/s-eră gată-gată/s-a speria calu/să mă trîntească/cin^d s-a sălta^t că i[†] sta...piti[†]//cin^s-a săltat unu/să săltă încă unu/încă unu/pa-
20 tru//^s calu cin a văzut a simțit/gată-gata să mă trîntească//dă m-am ținut...puⁱn/m-am încorda că i^o eram neatent//apăi/dă frică/a^m minat repede ș^t/am scăpa dă iei//

[Am auzit că a intrat și în curte aici.]

dă/a intrat/a intrat//asta timb dă iarnă când ieră...//ta^j
25 din gură //bini iră gardu^rli...mai mi^o atun^o aic în spate/și... a veni năptea//noi am auzit/wū ! wū ! u^oili pîn obor//aveam și cin[†]/dă u^o atun^o/aveam u^o mai multe/am ieșt afar-am alarmat/
†Se adresează soției care vorbește.

am dat gură/și în ființe/ă rub^d vreo cîteva/le-a trînti da nū nū
 le-a luat//numa le-a rub^d le-a [r] le-a mursecăt cum să spunē/
 mursecadă dă lup//și n-am [k] încolo n-ă stricad/n-ă...//și s-a
 dus/a sărit înapoi și[†]/...a [k] s-a dus pă [ɛ] încă era gață/a tre-
 5 cūt pă gață în baltă//era dunărea-ngețată/era iarnă/da//

[Același]

pîine; plăcintă; tăitei

[Cum se face pîinea ?]

noi dē obiței/nū făcēn cu aluă niș cu drujdiuără/cu turtēle/
 10 cum obișnuim aiō//din cocă cuptă și...crudă/adunăm la ū loc și[†]/
 ăo [ɛ] plămădim în cevă/la urmă...o frămintă cu mălai ș făcēm...
 niște turtēle-n formă de piftēle//și cu-acelea plămădim dē siară
 de egzemplu/dacă vren să făcim pîine-a doza zi/răsare aluātu/...
 dimineață cîn ne sculăm ăo frămintă/ăo punēm...dūpă ce crește-n
 15 ...kitar/cuș să spunē-a iō[†] de-a mină/dă focu la cuptor afară și[†]/
 ă bāgăm în cuptor ș să cuace//dacă vrez/vă serves că kar am
 pruaspată [i]//

[Și turtēlele cum le faceți ?]

o buca dă pîine care d-egzemplu am făcut acum pîine ș-a cres-
 20 eut în copai/iau așa ă bucătieă//și-un colac care-l c^uoc/în
 cuptor//pun colacū f^r rup într-ū vas/pun^d -aceă cocă crudă deasū-
 pra/ș pun apă peste ăă//pîn-a doza zi sau a treăă zi cîn^d am io
 tim^b liber//d^up-aceă ăo frămint/cu apă cu tō cu ce este-aco/și[†] cu
 mălai//dup-aceă lē mai las ăo zi/și iau din c^uoc-ăcē^ea cu mălai/
 25 bucă[†]-bucă[†] și lē...le usuc//și[†] cîn^d am nevoⁱē/m^uoi în apă și[†]
 ...plămădeso//i mai bună că turtēle nū prea [k] drojdiuāra nū
 ține la noi că ie prea calt și să usucă repede//asta ăo ține mai

...proaspătă//

[Din făină ce mai faceți ?]
dî făină facem plăcintă/fac^{im}

[Cum faceți plăcinta ?]

5 frăm^{nt}ăm nedospită asta ^uo cocă/cu puțină apă cū puțină untu-
ră sau c-un uou/frăm^{nt}ăm/intindem foⁱ suptir^t/fⁱ punem în tavă/să
mai face mai multe foⁱ/fu^{ae} peste fu^{ae}/sau creață/cum...

[Și aia creață cum o faceți ?]

^uo fu^{ae} e întinsă/presărăm peste eă brîz-amestecată cu uou/o
10 dăm...în doo/ș-apăi uo strîngem...^uo-ncrețim așa/ș-o tăem bucăz-
bucăț^t/ș-ō așazăm la rînd așa bucăț^t/bucăț^t/în tavă usă//tot afă-
ră/în cupt^uor/le cuacim...//

[Și tăiței faceți ?]

da/tăiței dintr-un ou/bătut în farfurie/cū făⁱină-ⁿ conti-
15 nuare/pîn să-ⁿguasē/apăi îngrosăm coca/și-ntindem o fu^{ae} suptire
ș^t/ō lăsăm puțin să să ^uusuōe//dup-acea ^uō facem sul/ō tăem
mărunt^t pă fund/ș^t...ō lăsăm puțin pînă dă b^uorșu-ⁿ foc//[k] în
fert/cum s-ar spune//și-ⁱ punem//

munteanu gorgeta

20

patruziș^tșase [de ani]

891. SIBIOARA [ALR I, 988]

(jud. Constanța)

Culegere: 1966; CC, PL, MM, NS; transcriere: PL

ierau turc în satu asta

15 cîn a venit părinți m^{ei} aici în sat/ierau turc/în satu asta//
așa/și turci dî la un momen dat/dacă s-a ivit boieru asta mare

care avea o mie două sute de hectare de pământ/înțeleg/î-am [k]
venit tata boierului asta/iera primar/pă timpurile alea atunci//și
dacă iera primar/a-nceput să ia pământu de pe la turci/li dădea
citi-o oaițe/turci nu știa carte/și-î lua pământu-ș kirițe//și-î
5 dădea citi-o uaițe//citi-un berbec/că turci mîncă hoj fuarti mult//
și/după un an de zile cin să duca/pământu..."l-am cumpărat"//ș-a
făcut o mie două sute de hectare de pământ//așa//din războiu din
șaisprăce/a rămas cu-o mie de hectare/după războiu din șaispce/
că două sute¹ le-a luat statu și le-a dat improprietărire la...
10 luptători de...dî război//și p-urmă a rămas băieți/iel a murit/a
rămas băieți/și băieți a-mpărțit/șapte frați¹/a-mpărțit pământu/
alți l-a vîndut/s-a făcut alt boier¹ pe-aiița/unu capatu/unu bir-
zan/a cumpărat pămînd^{dî} la iei/și iei a rămas...hóbor golán¹//hó-
bor golán¹[i] cum să vorbea pă timpu-ăla/hóbor¹ golán¹/adică a ră-
15 mas șomer¹/nu mai avea pământ/nu mai avea nimic//așa să vorbea
atunța/știi/c-a rămas hóbor golán/asta-î vorbă...du pîn transilva-
nia du pe-acolo//

[Dar părinții dumitale cînd și de unde au venit aici ?]

mama mea nu po să spun precis/cînd a venit//da tat-al meu/
20 cam pîn î^u obzéc/cp suti obzéc/a venit de la țepeș voda//și de-acó-
lo a făcut armata î^u obzășisase/așa/și după obzășisase/s-a căsăto-
rit ș-a luat pe mama di la gogălnicănu de-aiiță/fi spunea caramu-
răt întăi//

[Dar moșii lor de unde erau ?]

25 moși lor tod din partea brăiiiei//adică a lu tata/iera din
partea brăiiiei/și a mami iera din...transilvania/ [ε]de pîn ardéal/
din...rășinar¹/nu po să spun precis di un iera//din transilvania/
din ardéal//așa/ardelen¹//și s-au căsătorit aiița s-au [k] a vi-
nit cū copii de-acólo/î-a colonizat statu aiița la gogălnicănu/zis
30caramuratu/așa//dacă î-a colonizat aiițaș-a făcut casă yameni

aii'ca si/s-a-ntărit/s-au găsit cum i'era' pã timpu atun'ca/kar
ș-acuma/un cavaler' dacã se-nsqarã/nu ia fatã de-aii'c di' comunã/
gãsește altã fatã intr-altu sat/la um bal/la o seratã/la o...la o
nuntã la ceva/i-a plăcut de fatã/s-a-nțalēs/și gata s-a făcut/nun-
5 ta//așã -atun'c/tot așã i'era'//[...]

tur'ci aii'ca/tur'ci aveșau niște case/învălitē cu pãmînt/cũ lút/
deasupra/așã//și zidur' iei n-aveșau/la cūrti sã...s-înconjoarē
cūrtēa/i'era' cu [k] libirã cūrtēa așã/c-aveșau moșii mar' i'ei//
pî-urmã aveșau cimitire turcēst'//kar la movila aia mari/nu știu
10 dac-at' [k] sã obsearvã de-aii'ca tocma sus în deal acolo/spre
drumu vãli negri /ie [k] a fost un cimitir acolo/carē colectivū
nostru a scos piatra de-acolo/a dūs-o la gospodãrie și.../a arat'
așã//și pē urmã intr-alte sãte une...a mai fos sãtili mai mar'/a
fost turc' mai mult/kar și astãz' sunt/cum i' la piatra/zis
15 tașau/sin turc' mai mult'/iar ari cimitirile turcēst' acolo//așã
//ș-atun'c pã timpurlē ălea coseșu/povestēa tat-al m'eu/cosșã cu
cūșele//așã//cosșã/și cum i's spun/cu grebla l-aduna/și-l cãlcã
așã/și fãcã ca un cerc așã de...

[Ce cosea ?]

20 cosșã grișu/urzu/ovãz/c-aveșã/ca sã nu...l-ia furtunili/ci'p
vineã furtunili di' cãpițã/bãtēã o furtunã mare/imprãstia tod
locu//așã/ș zca cã cãlcã pã...cînd erã roșo dimineatã/din nușp-
tēã/il cãlcã pușin așã/și-l fãcã un cerc/și-l lua' ca cum lua'
un maldir dē...de griș acuma/iei uã maldir și-l pu' la combinã
25 acolo sau la batozã//ș-așē i'era' pe timpu ăla atun'c//

aveșau tirlēle lor/aveșau uoi/aveșau vite/nu știu ce cutare/și
i'era' o mizerie neșpusã dupã cum spușã tatã-mieu//cenușã iei o pu-
neã ș-o fãcã movilã/cenușã [k] cã iei fãcã foc fuarti mult cu...
cu tizic//adicã di' f...baligã de vitã/de uaiē de nu ș ce/cu-aia
1. Valea Neagrã, veche denumire a satului Lamina, com.subur-
banã Ovidiu, municipiul Constanța.

făcá fócú/nu făcá fócú cu lemne ca cum...sá făcê-acúma//și tráia
fuarți ráu/turci//însă/ban¹ avșau mult/aur//avșau aur domle//că
pá tímpu ála atúncá să vindă/to¹ tatá-m¹eu povestă/n-am apucat
ieu/să vindă/nu să cîntăreă bucățele//niș sač nu ezistá/ca să
5 pui cerialile în sac/să te duc cu ei în...la^u obór la constanța
să le vinz¹//il puneă în căruță//puneă um pológ în căruță/și pu-
neă cu banița//cîn să ducă să vindă la un negustór/cumpăra negus-
tórú fasole/grîu^u orz/nu știu ce/măsurá cu banița//ș-aveă o ri-
glă/o scîndurá ca cum ar fi o linie di...desemnát cu ia pe-aco-
10 lea/nu ș ce/și rădeă/banița aia/să numeă riglă//așá//rădeă bani-
ța/știá că are cînsprêce kilograme o...o baniță dintr-ășá rasă
așá//ș-așá să vindă/fi făcá socoteala la aia/și pē tímpu ála
iera¹ aur mult//dădeă aur/așá//și luă turci/și...aveă pungițe
dintr-áleă mič/așá/și le țingă la șarpariu lor acolo/auru//mult/
15 dintri turc cari n-aveă...î greutăt¹ așá mar¹/sau poati-ay fos
mai pricopsit¹/mai...[k] avere mai multă/î...ș-ingropay bani//
p-unde s-a găsit/mult ban¹ pîn părțile astăa pe-aiica/aur ingro-
pat de turc/du pá tímpurle áleă de-atúnc//ay găsit mult¹//ș-acúma
vro cízva an¹/are vro treizej di an¹ cred că/așá/a săpat ș-aiica
20 că văzuse ũ om/iera ũ om bătrîn/așá/a săpat to¹ma pe su derșaya
asta dîncuăce/a săpat c-a văzut iel în nuapteă de sfintu gorgi/a
văzut isînd de trei or¹ foc//și s-ay dus acolo/a fos ș-un...
jandarm/un ploton¹er șef di di-aiica/ș-a pus niști yamen¹ ș-a
săpat acolo/și n-a găsit nimic//păsemne că nu i-a găsit locu ála
25 prečis acolo//ș-acúma să cunqăste grupa cum a săpat acolo/vo doo
trei zile a săpat//yameni eia/cu șefu de post acolo ca să gășască
...bani/și nu i-a mai găsit//

aurel tudoranča

șaižășičinč de an¹

porcu

ășă/cu porcu/de mic să crește cu [r] cu ci pos să-î dai/lă-
 tură/porumb/pină să face măricel/pē urmă dacă să-ncepe s să răco-
 rească/il creștem tot așa cu porumb/cu mălai/cu grăunțe cu ce pu-
 stem/și-l facem mare/pă urmă-1...la cuăcun il tăiem/il tăiem la cră-
 cun/facem răcitur[†]/facem cîrnaț[†] cum să spunē/facem tobă/facem [ε]
 asta/cirtaboș[†]/și așa dim porc//

[Dar cum faceți cîrnații ?]

cum î facem ?//cîrnați-î facem așa: luăm [k] tocăm carne/ăle-
 10 gēm carne frumoasă macră/și tocăm frumos/și le punem mirōsur[†] ce
 trebe/și umplem mațile din acēlea suptir[†]le/le curățim mațile fru-
 mōs/și pă urmă le umplim//și cirtaboși tot așa î curățim frumos/
 î spălăm bine/î frecăm cu puțină sare/și pe urmă î umplim cu
 mărunțișu/î umplim cu ficatu/borjōgi [ε] urek/le fierbim tuate
 15 mărunțel/și le băgăm/și le băgăm la...la mațe//

[Și răciturile ?]

și răciturle/cum zic [k] după ce tăiem porcu/or[†] cîz vrem să
 facem/la săptămîna sau la doo/le ferbem/le uopărim bine/le spălăm/
 le curățim bine cu cuțitu frumos/și le clătim în trei patru ape
 20 calde/și le punem la fierț/cînd î gata cō fierțu/le dăm jos și să
 răcește/pisăm usturoi și punem în dișși/le vînturăm frumos/
 și-asta-î porcu/ș-am terminat//

tăușanu sora

șaptezēși cînc [de ani]

mama cînd a venit

mama cînd a venit/a venit cū cînc copii/și tăicuțu a rămas la
 căile ferate-acolo//cā mama n-a vru să mai stea că/nu-î plăc[†]a pē

bărăganu-ăla p-acolo//zîce "mă duc acolo la dobrogea să iau pămînt/că să dă pămînt/acolo"//mai avea tăicuțu un frate-aiița/și-a venit aiița/și [ε]cum ie spui/ș-a dat casa asta/care kar stau io în ea/casă făcută di turc/bătrîna/încă nic n-am mai făcut-o
5 de-atunca/că io a...am rămas văduvă de mult și...//și p-ormă cî să facă biata mama/s-a dus la boieru și i-a spus/"boierule uite/io n-am...de foc/n-am ban¹"//a pus un om/i-a dus doo care di paie/a luat/i-a dat [k] a băgat o soră la un ivățător/fată-ș casă/a băgat altă soră la un notaru/ș-a strîns vro două/cum iera p-atun-
10 ca/doj pol¹ trei di...di parale/și s-a dus ș-a cumparat o scroafă di la carakoi/cuș să zică pă timpur¹//ș-a adus-o acasă/iera cu botu mare-așă/cică cîn a adus-o omu ăla ce "ar să-ț mînce toț cokii" zîce//mama ce "c-o vrăa dumnezeu acuma"/a făcut/a îngrășat-o de crăcun/a tăiat-o/la copii/și kar cîn făcă piftiile/a
15 intra tăicuțu pă ușe/cu desăgi în...în spinare//

"pă ce-î cu tine ?"//

"păi" ce/"n-am mai putu să mai stau di doru copiilor//no/da" ce "tu de ușe-ai luat porc/pă ce-ai luat ?"//

ce "ei !"/ce "uite-am muncit și io și f¹etili"/zce "ș-am luat
20 bani"/z¹ce "ș-am cumparat un porc"//e/a stat iel pîn-a trecut sărbătorile pă [k] crăcunului/p-ormă a trebuit să plece/că serviciu-l kema napoi/s-a dus//dup-aceșă mama/ce "no/du-te și stai acolo și iă ban¹/că " ce "uite noi n-avem cu ce trăi aiić"//a stat mama pînă primăvara/primăvara a kemat-o boieru la...văruiț/să văruiască circûmile p-acolo/casăle p-afară//văruiț ș-a așă pă scară/
25 a-ntrebăt-o...altă babă/care iera jos și-î dădă bidineșă/zîce "ia uit-te cumătră pă deal de vez¹/ce vez¹ ?"// "ce să văd ?"//vișă tăică-miș cu desăgi iar în spinare//

"văi di mini/păi" ce "ala-î moșu m¹eu"//zce "păi iacă vine"//

¹Carachiol, veche denumire a satului Pelinu, com.Comana, jud. Constanța.

"pă¹/c¹-i cu tine de-ai venit ?"//

"păi"/c¹e "nu mai stau"/zice//

ș-a venit/și...a lu [ɛ]aveam [k] a cumpărat doi cai/a cumpărat
cărută/a crescut fratele mare/surorile/munca pă unș-spucă/p-unde
5 le dădea dumnezeu și lor putere să poa să muncască/și am trăit
așa/cu [k] lua pământ di colo/di colo/di la ala/di la ala/munca
fm parte//lua și pământu/și-i dădea și sămînța/și c-o băgă iel/și
noi cu munca//și lua jumătate iel recolta/jumătate o luam noi//
ș-am trăit/ș-am crescut șapte copii//și pă urmă/i-a căsătorit pă
10 toț//ieș am rămas fără tăicuțu meu/tăică-meu a murit/ș-am rămas
domnișgară//ș-am rămas și/ne-am căsătorit fiecare la treaba
noastră//ș-ășă//

valerija toma

cinzeșlob de an¹

15

[Amintiri din viața subiectului]

cîn ieram de-un...di la un an pînă la șapte /-am mers/am făcut
șase/adica pînă [ɛ]di la un [k] di la șapte an¹ pînă la trei spreze-
c¹e/am făcu șase clase primare//ieram la tata/tata avea doi hișe
de cai//a răcu și iel tovărășie/cu un vecin/de-acolo/gligore măr-
20 gineșanu//mă trimiteșă pă mine/[ɛ]de dimineată învățam la școală/
după masă mă trimeteșă să puș porumb/șeu să semăn ovăș/sau orz în
sfirșit//și cîn mă ducăm acolo-șă/dă-ș calu a¹ a că nu meșargă/dă-ș
stînga/dă în dreapta/nu ș c¹e/în sfirșit//tuamna cîn...să culeșem/
nu culeșem/de c¹e ? că plugu ieră mic/kir işșă destul/așă-i spu-
25 neșam noi//kir/la buruișana așeșă/ș-ieră preș mult//și nu...nu fă-
căm niș o treabă//du pă vr¹...cîn am ajuns la vro pașșpe cînșșpe an¹/
"bre tată" zic/...zig /"măta nu pos să mă dai la o meserie și
pă mine/tată ?"/

"nu pot"/zițe "tu nu vezi/în timpu vacanți/te trimit și pe tine/în timpu veri/să muncești și tu/la cine ?/la...la vlad mitrea/la alecsandru cucșanu/la cutare/că și io/io sun cōban la alți"/zițe//de ce ? ca să ne...fațem noi rost de pîne//am mers așa un
5 an/am mers al doilea/am mers al treilea//

"bre tată"/zic/"io vreau/să mă duc și io la o meserie"/

"tată/io văd că tu vrei/să te duc/da dacă n-am putere/n-am putere/de unde ?//stai aiciă"//

în sfârșit/am stat ū an/am stat doi/am stat t [k] dacă tata
10 n-a văzut [k] am văzut că nu mai poate/"brē/tată/ieș plec"//

"da une plec ?"

"mă duc și ieș la o meserie"//ș-am plecat așa/da uni m-am
dus ?//m-am dus o zi în costanța/și m-am întors înapoi//dacă am
văzut că...[ε]uni ieră să mă duc ?//

15 "brē tată/ce fac ?"

"ce să fac ?" zițe// "n-am uni să te dau"//

în sfârșit//asta a fost în anū...patrușșinouă//patrujnouă//

"tată/bre/uite ce/dacă mata nu pos să mă dai la meserie/nu
pos să-m fac casă/nu pos să fac nimic/de-acuma și ieș sun mare/
20 im¹ vine mine/poimne bate la ușe armata/trebū să fac și io asta/
trebū să fa și armata/io am plecat"//

"unde ?"

"la oraș"//

"ce să fac la oraș ?"

25 "să-mvăt meserie"//mă dū la oraș/dacă n-avei ban¹/nimica/nic
prețin¹/nic neamur¹/nic pe cineva cunoscut/n-am putū să fac nimic
//viu iar înapoi la tata//

"tată..."//în sfârși am vinit//

"tată/ia opinčili și pleacă iar la plug"//

"goleu"/zic/"cîn ie kestia de plug/in pîru-âla/nu mă mai duc
tată/vez¹ de treabă"//

in pătrunjouă/in cînțec s-a-mpintat în sibiura semet¹ //am
intrat pontator alimentator//cîn s-ă-ființat [ɛ] semet¹ aiic¹-șà cu
tractoarele//iei/cum a venit tractoarele/pă mază a intrat/și ki-
ru/pîru adică [ɛ] cum îi spunem noi/s-a dus//dup-âia/tata zice

"hai să vindem hîțele astea de cai" zice/"acuma lucrează seme-
t¹"/zice//

"tată/dacă vrei matali să le vinz¹/vinde-le"//le-a vîndut ta-
ta aiș/și lucrăm cu semet¹//plăteau/mi-s pare că nu ierau² obzâc
de kilograme la hectar//adica dacă semănai grîu ierau obzâc de ki-
le [k] de kilograme la hectar/dacă semănai porumb ierau obzâc de
kilograme la hectar//semănat/arat/boronit/tot//a mers//tot prima
pară cîn s-ă ființat semet¹/tot nu ieră bine//ira [ɛ] tractoare
siareur² //în sfîrșit/a mers un an așa/doi/din ce în ce/traiu
s-a-ambunătățit//primu an/al doilea an a vîn...tractoare altfel/mo-
del/nu știu ce/ș-acuma/ce să spun/merge [r] merge bine//atunța fă-
căm o miie și ceva de...de kilograme la hectar/acuma facem șase
mi și ceva de kilograme/și de grîu și de porumb/la fel//

20

grigore andrei [38 de ani]

[întîmplare]

iei în ziua aceea n-am fost acasă cu...soțu meu//am fost la
constanța//copii au rămas acasă/și ieră un copil preă isteț așa/
ieste un copil preă iute//1-am lăsat acasă/ieră...pe la zece mar-
tie/anu trecut/in cînzeșisase//și iel a rămas acasă/a fo [k] merge
la școală că ieră clasa-ntăi/a vini de la școală/mama mea spăla

¹SMT = Stațiunea de mașini și tractoare.

²IAR = Marca primului tractor românesc.

sau făcă mîncăre/și zîce "titel du-ti tu mamă/și dă un braz di
Cocan[†] la uoi"//iel cu înc-un nepoțel de-a nostru/de la o soră a
mea/s-a dus și s-a suit pe șira cu cocan[†]/și-ș loc să puie cocă-
ni-ș gratar la uoi/a zis că care sare în gratar la uoi//și iel a
5 sărit iel/și și-a rupt picorūșu//cînd am vînit șara di la con-
stanța/iel întodeauna ne isă naînte//acuma titel n-a mai isit//
ieu di la puartă am intrat așa puțin disperată/cē-ș de nu iesē
băiatu naînte//cînd am intrat în casă/l-am văzūt în pat/lungit//
"Cē-ș cu tine/mamă ?"

10 "am căzūt și mi-am rup picōru"//am începūt ieu să plîng/să
tip/că picōru să băgase os pin os/și să făcuse așa un gemuleț pi-
cōrūșu di-aîica din șold și pină la genun^k/ca o pîine așa//cē să
făcem ?/repede/dă să viie salvarēș/cē mai/aș luat noi o mașină de
pe-aîic din sementeu[†]/ne-an dus la constanța//m-am dus la constan-
15 ța/m-a internat cu iel de urgență//n-a stat singur/a trebui să
stau ieu trei săptămîn[†] cu iel în spital//după trei zile/ș-a făcut
raze/mi l-a operat/cîn l-a operat/picōrūșu lui n-a fost rupt așa/
în cap/a fost rupt așa/în kezis//și de-aîica din cap/ș-a lipsit/
s-a fărîmitit așa/o bucățică de uos//a intrat copilu la operație/
20 mi l-a ținūt di la uora opt/pină la uora trei//la [k] că ș-a veni
rău/după cē l-a operat/și l-a băga la reanimale/cum să spūne la
spital/care sun mai grav bolnav[†]//mi l-a ținūt acolo/cîn mi l-a
adus/ieu plîngam într-o parte/și iel într-o parte//mamă să nu
fii!//m-a ținūt cu iel așa/încă ob zile/după cē l-a operat ș-a
25 pus un gratar așa de fer//nu i l-a băga numai decit în gips//m-a
ținū cu iel așa/doo săptămîn[†]//dupē doo săptămîn[†] mi l-a luat și
mi l-a pus în gips//după cē mi l-a pus în gips/m-a dat cu iel acă-
să//l-am ferit ieu ca mamă/da nu mai știu/cum să vă spun di
s-a-ntîmplat așa greu/nu mai știu cum să vă povestesc//l-am ținūt

[†]EMT = Stațiunea de mașini și tractoare.

acasă/o lună de zile în gips//dup-o lună de zile m-am dus/și i-a
făcut raze/i-a tăiat gipsu//după ce i-a tăiat gipsu/l-a mai ținut
o săptămână/s-au do^uă așa în pat/dupe-așa a spus ca să merg iară
să-i fac o rază//după ce i-a făcu raze/a zis ca să-i dau drumu să
5meargă la școală/că ieră...în perioada cî se [ɛ]dă [k] acuma cî
se termină trimestru//și iel învăța atît de bine că nu vroia ca să
piardă anu/

"mamă" zic/"io te laz la școală/da dacă-z dă voie domn doctor"
zic//am vorbit cu doctoru/zice "să mergă"/da că să nu sară//iel
10jucă foarte mult fotbal/cît îi de mic/să băga și mari la fotbal/
jucă și iel//cum a sărit/c-a făcut/că n-a mai putut să mai vină de
la școală//ies ieu la poartă/mă uit/nu mai vine/titi//titi venea
șkopătînd//l-am luat și m-am plecat iară cu iel la constanța//

Cuțeanu cornelia

pătrușidoi [de ani]

15

[Obiceiuri la Anul nou]

noi di anu nou/în seara di anu nou la doșpe nuaptea/luăm o
verigeta/ne ducem la trei case și luăm cenușe/o cernem pă fundu la
c^uur/cu doșu nu cū.../o punim p-o hirtie/di la trei case să luăm/
20cenușe/da nu să fie...vădană/să fie luat¹ atunc pruaspet¹/ști¹ ?//
și după aceea punem într-un pahar cu apă/iar...di la trei rîntin¹
luăm/și punem verigeta în apă//da verigeta noo//și o punem în apă/
și la doșpe nuaptea ne uităm în apă//și kar cî sună doșpe nuap-
tea/să vede ceva așa un cap/între verigeta/ști¹ ?//și...așesta//
25și ieste iară/punem trei [k] o hirtie/și trei bălet¹/punem în trei
colțur¹//și o parte indoim/da să nu ne uităm/ști/ș-o băgăm sū
pěrnă/și dimineața/punem trei cunoscut¹/și unu necunoscut//și

dacă-ndoi p-ăla necunoscut/necunoscut îl iei/dacă îndoi cunoscut/
cunoscut îl luăm [!]//și după aceea iar...ne duc [k] ne legăm la
ok/și ne ducе cineva cu mîinile la spate/și numărăm noo stîlp/și
la al noulea legăm o ată//și nu ne uităm/ne ducem iar î legat la
5 ok în casă/și dimineața ne ducem și vedem dacă-î strîmb/dacă-î
cocoșat/dacă-î înalt [!]//și punem iară/nouă rarfuri/cu noo bi-
letele/strungar/șofer/în fine de-astea/știt ?//și tragem un bile-
tel/și dacă-î strungar/dacă-î șofer/dacă-î tractorist/cum cade//
și iar tot î rarfurile acelea le punem/și punem stricat/bețiv/
10 fumător/cum ne vine/știt//și dacă trag un biletel că-î bețiv/sau
...așa-l luăm//ne ducem tot așa la doospe noapte/și dăm cu pi-
cōru la vacă//"hăi la unu/hăi la doi"//și dacă să scuālă vaca la
doi/ne mărîtăm la doi an/dacă la unu/ne mărîtăm la un an//

ne ducem în cotineată/și prîndem o găină/...și dacă găina
15 cîrîie/inșeamă că-î șocra rea/dacă găina nu cîrîie î șocra
bună//

la doospe noapte/ne dizbrăcăm în pelea goală/și cu păru dis-
pletit//și doc luminăr/punem oglînda-m față/și doc luminăr/
într-o parte/și una-nt-o parti/și nu uităm//și...prima dată nu
20 să vede/să vede niște stele și iarbă//și după aceea să vede băia-
tu care vorbeșt cu iel/să vede că trece pîn față ta//și dacă pu-
ne mîna pe tine îl iei/dacă nu/nu//

popa anișqara

doozeĉ [de ani]

[O vizită la Constanța]

ieu la conștanța am fost pe data de doozeșinouă decembrie/
împreună cu șc [k] copii și cu tovarășile învătîtuare//iar noi
acolo cîn ne-am dus am vizitat muzeul arhio [k] arheologic/am vă-

zút statuí frumósé/am văzút un șârpe/iar la egváriu/noi am văzút
diferiț felur¹ de peșt¹//iar după acéęa noi am fost la orășelu
copiilor//acólo ne-am dat în leșágán/ne-am dus/ne-am plimba/și
dúpă acéęa a veni mașina și am plecát acasă//iar/cînd am venit
5 acasă/ne-am dus am mîncát/și după acéęa ne-am jucat//

munteanu maria [11 ani]

892. COCHIRLENI [ALR I, 986]

(com. Rasova, jud. Constanța)

Culegere: 1966; CC, PL, MM, NS; transcriere: RP

10

treerăn cu cá¹i

trînteám un par în mijloc/făcám ȳo ár¹e-mprejur/și cu ketroiú
dúpă cai/ș¹...¹intrámu...legám d [k] ȳorgánu dá pár-óla cáre-l bă-
teám/și unu intrán cu gícu la cai/și-l luám ¹a bâtea/și cu ke-
troiú/-l mîna/int^uorčám/ȳam páili/¹l întórcán dá dóęo trei ȳor¹/
15 pînă cî să bâteá buábili/ș¹ p-órmá d-acólea ȳam páeli/¹grá^uoiam/
și/strîngán la steájár/bâteá vîntu bá [k] il vînturám/il dam pim
primetșálă/și d-acólea-l măsurán cu...banița ș¹/ásta e//

ștefan pop¹escu

ȳòbz¹ec//am intrát în ȳòbz¹esú//

20

șera șepidemięe dá cümá

fúęau bătrîni cá șera...șepidemięe dá cümá//și holerá//și
a¹ića a fos sat/la márgina satului nóștu dîncoló/ș-a fugi d-acó-
lo/-l zícá tîribordei/adica a tîrid bordeiú//dá ¹ića l-au adús acó-
lo//că venęá cümá/și cîę vînęá cümá/¹intré-n...intr-o casá/și nu

rămînea nimer^t//toz^t mureau//cuma bob^uonăt-aşa-î zîsă//nu rămînea
 nimer^t/şi fugău...lumea pîn...rik/la cîmp/să zîzola p-acolo/şi nu
 să găsea nimer^t cîmp să-î îngruape/fără numa c^uocli/beţivi care era
 alcoolist^t//ăşa-î...ăia-î îngropa/pă toz^t la rînd/că dă ăşa nu să
 5 ligă/era alcolis şi...dă îel nu să liga buala//d-aldi manahu/
 d-aldi...^d-ăştă cari...//şi/a fugi şi pă urmă a ăişî doctor^t/a
 veni doctori/ş-a...a re [ε]gonit-o/n-a mai fost epidemiile-ăşa
 aşă dă mar^t//

stan cosor

obzeşase [de ani]

10

avea bordeiu-m pămînt

aduca nueli dă la...păduri/şi-ngerădea//uo uodae/şi dî uodae
 făcă um bordei^u//toată la fel era atunc^s//uo casă/să zică casă/şi
 îel [k] uo lipia cu pămînt/^uo-nvelea cu stof cu papură cu.../
 15 ş-acolo ţinea ş-îel ce.../da avea bordeiu-m pămînt/acol^o ne-am
 crescut noi//bordeie...//aveam um bordei săpătu-m pămînt/şi pă-
 turli ira tod dîm pămînd/lăsat um prag aşă că cîmp săpă/ş lua um
 prag ş-acolo...//punea ^uo rogojină col¹ia la col^s/ş-acol nea-ntă-
 văleam pînă ne-am făcu mare//
 20 şi dîm bordei d-acolo/-î făcă o...um cuptor aşă o.../afară/î
 zică urm^u//n-avea niş sobă dă fir/n-avea niô um fil//da acol fă-
 că focu/bătrîni/ne puneă um pum dă porumb în cenuş-ăşa acolo/şi-
 căm acolo pînă cînd...să coacă//ş pă urmă-l trăgam aşă/şi noi
 copiiî toz ne grămădeam^{pă} e¹/ş-aleg¹am buabe dă porumb/copt dîn
 25 cenuş-ăşa d-acolo//ş-aşă...aşă ne-am petrecu pîn ne-am făcu mar^t//
 pă urm-a-ncepă să vie//cîmp a-nceput să vi¹i/cîne să vie?-a
 veni la moj dascălu nemţi dă la făc¹lea //să-î făcă casă//nu ştia
 niş kir¹piş să făcă/nu ştia nîmî^s nîmî^s nimic//î-a făcu kir¹piş/
 făcia, sat, comuna Mircea Vodă, jud. Constanţa.

ș¹ p¹ă o¹rmă d¹-acol¹o i¹-a l¹oa t¹ata/al m¹eu/pă n¹em¹s¹//n¹o-a făc¹u și
n¹o¹o/uo u¹odae/cu be¹c aș¹a/cu.../și nu ș¹tia s¹ă...s-a d¹us la m¹-
l¹u-alb a¹i¹că unde-s spun i¹o/la p¹u¹tur¹ și...i¹e¹i n¹o-a făc¹u k¹iripic¹//
ni¹c at¹ita pri¹c¹e¹peri n¹-av¹ea b¹ătr¹in¹ n¹oș¹tri//să m¹ir¹a că cum făc¹e/
5 făc¹usi cal¹pur¹ d¹-al¹ea cum e az¹/ș-a tă¹iad d¹im mal u¹o...ala r¹oșu/
și...al¹a era um p¹ăm¹in t¹ar¹e/și n¹o-a făc¹u k¹iripij d¹-acol¹o și n¹o-
luc¹răt-o//

d-atun¹c în¹cu¹ac¹e/a-n¹cep¹u să v¹i [k] da n¹u vin¹ea...a¹i n¹oș¹ti n¹u
ș¹tia/a v¹in¹i bul¹gar d¹im bul¹gar¹ea/vin¹ea...și lucr¹a a¹ij la c¹ase/dă
10 prim¹ăv¹ara și p¹in¹ă t¹oam¹na lucr¹a a¹i¹că că rom¹ini n¹oș¹tri/era b¹otă/nu
ș¹tia ni¹c...//

[Și cum luminați în cameră ?]

lum¹ina era.../pă vr¹emur¹/cînd a f¹ostu...av¹eam u¹o s¹oră mai
m¹are/car¹e-a fos fat¹a m¹are/av¹eam...lum¹in¹ar¹ d¹a si¹u//si¹u-l top¹ea/
15 și p¹-um b¹ă¹ț iș¹ir¹a niș¹te...fest¹il¹i-ș¹ă/și-l m¹u¹i¹a-n...în si¹u-ala/
și il scot¹ia și i¹el să s¹l¹ie¹a n¹um¹ădăc¹it/și ar¹ il b¹ăg¹a/ș-ș¹ar/pin¹ă
s¹ă-ș¹gr¹oș¹a lum¹in¹ar¹e-ș¹ea//lum¹in¹ar¹ile-al¹ea/i¹era...p¹uș¹e-ș¹ir¹ate p¹-um
b¹ă¹ț aș¹a//

da...s¹or¹i-m¹ea car¹i-i a lu s¹ăc¹âr¹eanu/spun¹ia că...i¹eli cînd
20 i¹er¹au f¹ete mar¹/c¹ă i¹o nu eram n¹ăsc¹ut/pă vr¹em¹ea t¹ur¹cului/spun¹ia
că...ad¹u¹că nu¹iele d¹a d¹irm¹oc¹s¹en/ū fel d¹a l¹em¹n fi z¹ice d¹irm¹oc¹sen//
și l¹ie...le su¹că/l¹ [k] n¹uma l¹e plez¹ne¹a aș¹a și l¹e p¹un¹ea la fun¹/ca
pă ș¹unc¹a//și l¹e p¹un¹ea acol¹o ș¹ s¹-ăf¹uma/și c¹u al¹ea lum¹ina//li b¹ăg¹a
la...pat/av¹ea rogoj¹ina.../rogoj¹ină car¹e era p¹ă pat/și l¹e-ș¹ig¹a...
25 acol¹o/și l¹e-ap¹rinde¹ă la cap//și/ar¹de¹a lum¹in¹ar¹e-ș¹ea/al¹de¹a nu¹iau-ș¹ea
//da/și i¹eli c¹oș¹ea joz l¹ing¹ă lum¹in¹ar¹e-acol¹o f¹et¹ili/c¹oș¹ia l¹a...
c¹ăm¹ăș/la...bat¹iste/l¹ă fl¹utur¹/i¹m fini cum era p¹ă vr¹emur¹//și sta
c¹u cap¹u-ș¹ p¹os acol¹o/ș¹ c¹in...să tre¹că al¹ea/i¹ar u¹o mai tr¹ăg¹a af¹ar¹ă//p¹in¹ă
să tre¹că/ș p¹-o¹rmă b¹ăg¹a alt¹a nu¹ia//b¹ăg¹a acol¹o d¹-o ap¹rinde¹ă/și a¹l¹a
30 era lum¹ina/p-ur¹m-a i¹ș¹it...g¹azu/a-n¹cep¹u să ne di¹i gas/ș¹...

av^uam niște tinik^lele-așă/pun^uam...găz^u-acólo/și pun^uam ^uo fești-
lă/ca cum ar fi p^t la c^undel^t//pun^uă ^uo feștilă/și ^ap-ășă a-n^uce-
p^u să i^usă...//

g^uamur^t n^u i^ueră//g^uamur^t/at^uș c^un n^u-an d^ușt^uș^upta^u noi/ăm apuc^ut
ș^ui noi//g^uamur^t/n[^u]^u să g^uășăz g^uamur^t/eră dă...dă b^urd^uv/dă...dă
v^uiit^u/dă...//și așă-i pun^uă...care il sp^uală b^une/-l pun^uă/și mai
lum^uin^uă așă p^ui i^uel așă c^ut p^ute^uă//și p^uă urm-a-n^ucep^u să v^uie...
g^uamur^t//da at^un^uca eră...b^urd^uv d-ala dă.../nu să pom^uen^uă g^uamur//

[Același]

lupu

er^uan c^u...v^uit^uli p^uă la c^ump//și i^ueră i^uarnă/și v^uin^uă/trebe^uă să
fim ^{cu} m^uare grije//c^u v^uin^uă c^u...m^ul^ut^u/nu ven^uă c^u ^uunu d^uoi tre^ui/
v^uin^uă și ș^uap^uti u^op/și ze^uce d^uispre^uce/v^uin^uă//și trebe^uă să fim in-
g^uri^uș t^uar^u//

15 ș-a ven^ut intr-o no^uap^ut^ue/^hăb^uar [k] ai^uca la t^urbor^u/di ^une...dă-
v^ual^u-acólo/e [k] să-ntun^uic^uase//ș-a v^uin^ut c^ut^u or fi fost/n^u ș^uti^u//
m-am pom^uin^ut c^u ei [k] a v^uin^ut in^uti^u ^uunu/a ven^ut ^uunu/ș-a l^uat
u^o u^uae//ș-a s^uri c-av^uer^u c^uin^ut/ș-a s^uri c^uin^ui ș-a sc^us-o//ș-a v^u-
n^ut u^uae/eră cam pl^uae-așă/nor^ui/a ven^utu...tăv^ual^ut-așă//c^un a^u v^u-
20z^ut-ô/"mă" z^uic "ăsta a tăv^ual^ut-o lu^u"//ș-a-n^ucep^u să u^url^u...lu-
p^u-ăla/l^u-a da s^uem^u ș-a mai ven^ut c^ut^u or fi fos/că eră no^uap^ut^ue//
și m-a aj^uș n^uma mai in^ucu^uăce//d-acól dă u^ude n-a l^uat u^uae//
a-mp^uin^us mai in^ucu^uăce/c^um m-am pom^uen^ut c^u ei/i u^oi/^utun^uer^uih/ș-a ve-
n^ui și m^u-a rup d^un u^oi aș^u n-a rupt-o/-a l^uat u^ui și fu^ugă spre
25g^uirlă/spre b^ultă/că eră-n^uge^ut^ut//av^uă g^uășă//

și/dacă a^u v^uăz^ut că fu^uge/in^ucólo/u^oiile-a-n^ucep^u să ru^ugă/n^u le
rup^useș...să fu^ugă c^u i^ueli/^uoile-a ru^ug^ut in^ucu^uăce și i^o/m-a^u l^uad
!Vezi legenda de la p. 325.

după ășteă/...care se ducă spre...baltă/spre găț-acólo//cîn m-an
 dus acólo/o uae mare/bună/uo tírá ei acólo s-o rúpă//și/șínd am
 ajuns acólo/daca m-a apropiá dá ei să dau cu cômăgu/ei a ruđi pá
 gățá/trei//ș-a mai fos/cítț or r^hi fos/cà nu [k] erá nyapte/-ntu-
 5 nérig/ma erá su^b mal/acólo-ı tînea cîini p-ăga//fi tînea/nu-ı la-
 sa să mai vie la uoi//și p-ășteă ı-am [k] m-am pus ıo să ıau
 uae-aga/să vedem/pute-ı ıau p¹elea//cê să ıei ? că ıerá.../și
 tîrítá pîn noroi//și grea/și ıei sta...sta-ı cur pá...pă găț-acól/
 să uítá la míne//dac-am văzú că nu po să...mı-o ıau/a lăsat-o//
 10 "na mîncăți-o !"/ș-an rúpt-o la fugă/zic "să nu să ducă ăilans/să
 între ı uoi/dîncuacê"//ș-ă lăsat-o-acólo/ș-an fugi^t și.../am ajuns
 uoile la...im mărnea satulú a¹ic/și dîmineața cîn m-an dus/erá...
 numai...parșele p-acóló/ıei a foz mult/cítț or fi fos/că erá-ntune-
 reț//trei ı-am văzú că erá...găța luminyasă/și sta-ı cur acólo/să
 15 uítá//dac-a văzú că nu po s-o ıau/le-an dát-o/le-an dărúit-o
 lor/cê să fag ? "na !//p^uoftiz luaz masa !" [!]

[Același]

nunta

acuma nu ma ıeste-asa/h¹e¹ ! acumă...alte distrăcți¹//
 20 cê făcă nunta ?//cê zică ? "ıe mul pînă-n¹ep//că ıo am cu
 c-o termená//d¹ă j^uoi/puneá zi dá nuntă//așá să zíce/puneá zi dá
 nuntă/kema v¹e¹cín¹/kema...kar și to satu//t^uo satu să ducă cu plo-
 con//cu făină ș¹erv¹et/cú uouă/cú untură/cú găină/rudili-ı du-
 că//cu găină/cú rață/c-aveá//și pá urmă/cê făcă ?//acól dacă să
 25 ducă/-ı da ploc^uonu lá suacră//fi sărută mína/ș p-ormă l¹e puneá
 p¹ă pat/l¹e ș¹erveá cū băutură/cú biscuiis¹/cú bombuani/și-aveá
 ũ lăqutar/și l¹e cîntá//lăqutaru/armonist/flújerar cum ıerá-naîn-

te/și le...distră//noi ne jucăm pînă tîrziu/nyăpțea//

a pã urmă zi/siara/iel [k] suăcra/kemă rudîli/"vinis mîine la sarmali/că făcîș sarmalli/și jumulin găinli //făcîș cozonăci"/ ca cum ăera și înaintē/să făcă//și să ducă diminiăta/după ce ter-
5 mîna lumga acasă rudîli-ș termina/să ducă acolo/unăli jumuleă găinli/altli făcă c^ucozonăci/altli...după ce [ε]cē-i dau//tăia și p^uorc/făcă...și pã urmă/plicăm acasă//ne punia masa/mîncăm beam ce ă^{ea}/ș plicăm acasă//

a p-ormo sîmbătă/după doșosprăzece-așă n¹e dučam lă nuntă/lă
10 socru//dacă ne dučam acolo/așteptan să vi¹ē...să plică [ε]cărūța după lă^uutar¹//așteptan să vie căruța/cu lă^uutar¹/făcă ȳ hor-acó-
lo/le...dădeă să mănînce lă muzicanț¹/le dădeă/pă ormă nūma...cē făcă ?//strîngă rudîli/ș¹ ne dădeă ȳ stic¹lă cu rakū/și cu viin/
b^uombușne-acólo/și ne dučan la mirgășă//dacă n¹e dučan la mirgășă-
15 sã/n^uoi le cîsteam dîm pârțea nyăstră//pã urmă-ș...ne cîstea și pã noi dîm pârțea mirəsi//vineam acă [k] stătiam acólo pînă [ε]să făcă horă//acól făcă horă//ne^d ūc [ε]noi ne^d čan cu lă^uutari//
șă-acólo făcă horă la mirgășă//stătiam n^uoi/nū stătian/da hora ră-
mînea-n[ε]tr-una/rămînea/pînă...pã la zlece ūsprăzece-așă/p-ormo
20 să strică nunta//

diminiăta/iarle-așă/ne dučan cu lă^uutar¹/și...să ducă la apă/
cum i običēiu/aducă apă/la brađ¹/ca să hude brađu/

[Dar brađu cum îl făceați ? Cînd ?]

il gătia//sîmbătă siara//sîmbătă siara k [k] dacă n^uoi plecăm
25 acasă/și rămînea fete poftite/^{cu} flăcăi/ș gâteă brađu//il gâteă/
cū foicēli i/trandafir¹ făcă dîș foicēle/puneă ū ș¹erv¹ed mare/
pîntu cavalēru dă ȳnyare/și pã urmă/diminiăta dăspre ziūă
l-îmfigă-ș curti//într-ū lemn/il îfîngă-ș curti//și noi dacă ne
dučam acólo-a doo zi/ne dučam/și-ș gâteam mirgă [k] să dūc [k] ne
†Vorbește în șoaptă.

dușan la nún^u//și luyám nún^u/și vineá/și gáteá mireása/făcá hó-
 rá-mprejúr^u/cu vǎlá/cū...cū [r] cu t¹él/cum ierá-na¹inti//cu
 t¹iel^u//galbeñ/...b¹eteálá//da noi í² ícám t¹el atún/da acúma sǎ
 zíce b¹eteálá//^uo mai hí/n-o mai hí/nú șt¹u//și pá urmă făcá hó-
 5 rá/și vǎrsá dín cǎldari apă/dǎ...la brad^u//ș¹ pá urmă yudá și
 núnf la piçuari/și lya mirása/ș sǎ ducă la bisericá//ș după ce
 sǎ^{du}cá la bisericá/ Vineá acasă / íișá suácrá / íi trágeá c-un
 ș¹erv¹ed mare nún^u [k] pá mirásá/și pá gin¹ericá/și le dǎrujá
 acolo cǐ...ce le dádeá // și-¹ págá-nǎuntu / și puneá masa /
 10 și mǐncá cu nún^u / cū nuntași / ș¹ p-ormǎ scotgeá la ... hórá
 afará //

a pá urmă/dupá ⁶ [k] pá șlará/undi făcá ? ín casá făcá//
 aveá un graj mare únku górgi/únku górgi iordáke/erá kar fráte cu
 táta/dé júr-imprejúr^u avjá canap¹eli/și mǐese/púsi/și s-așezá
 15 lúmja/și p-o parte/și stulniçili...serveá//mǐncá/pietreçá/juca/
 dímnițá...cari vrǎa/mái rámingá/cari nu/plecá acasă//făcá dan-
 țu//șarle-așá//p-ormǎ sǎ ducă lá...mireásá/iar¹le/femiile/cu ve-
 te bună cu^u zícá^m//cú stic¹lá cu rakíu/acól dacá te duçai ís pu-
 neá ș¹erveti-^u cap/și...vineá/cǎ acolo...s-a terminá nunta//

20 [Danțul când se făcea ?]

lún¹/dímnițá//

[Cum se făcea ?]

cúm sǎ făcá ? áșá s făcá// cum y-ǎ spus/sǎ ducă lá suácrá/
 dacá sǎ^{du}cá la suácrá/í¹ ducă rakíu//í dǎ suácri rakíu sǎ bea/
 25 pá cum c-a foz mireása cístitá//și-¹ dádeá rakíu sǎ bea/și pá
 urmă/númá cístgeá: sǎ cístgeá și dím parte-asta /și dím parte-așá/
 și ne puneá ș¹ervieti-^u cap/și plicám acasă//

[Și la asta cum íi zices; la tot obiceiul ăsta ?]

núntá//

¹Anchetatorul se mirá.
²Gest.

[Luni.]

lun¹//[ɛ] cê cá dăzgo¹gă [k] ș p-ormă vin¹gă cu miri¹ă [k] la mi-
ri¹asă ven¹gă iar nuna/ș-o dăzgo¹gă//i lu¹ș b¹et¹găla dî pă cap/cu vo¹-
la/ș-o li¹gă la cap/cū...cum ¹eră-nainte cū tulpă¹n/cu bașma/da acu-
sma nū ma ¹ie așe//

[Dar petrecerea asta de luni avea vreun nume ?]

[ɛ] cê z¹ca ? lun¹ dūpă nuntă//ē lun¹ dîpă nuntă/și pă urmă
mar¹t ș¹găra/șarli/rūdili le kema/și făcă plăc¹inte//făcă plăc¹inte/
de egz¹emplu/șo mă duc acolo/da mi-eră rușni¹ să mă du^c cu mi¹na
10 g¹u¹ală//luș¹ ș-fo um plocon/vo sticlă dă vin/șor vo gălină cêvă/
ș-acolo s-adună multe/ș-apăi ne încingă¹m iar la ^uo p¹et¹re¹ceri/
pînă dîmin¹găta//ș p-ormă...s-a termină nuntă//

[Dar la nuntă cine chema oamenii ?]

[ɛ] dî¹verica//dê¹verica [r] dê¹verica ie cavaliru dă ^uon¹u¹are//il
15 mai șobliga și pă iel dă kema//

[Cum ?]

cu plū¹sca//cu plō¹sca cu vi¹n/cu ș¹ervi¹ed l¹egă^d la plu¹oscă/și
să du¹că și iz dă¹gă vi¹șă bî¹/pă cum te înștin¹ță cā vi¹ la nuntă//
așe/da acūma cu i¹vită¹ți//

20 [Ia povestește ce ați pățit luni după nunta băiatului.]

do¹amnē ! lun¹ dîmin¹găta/dūpă cê a găzgo¹gî nîr¹șasa/dūpă [ɛ] așă/
dîpă c-ă găt¹ [k] a dâz¹g [ɛ] a dâz¹găt¹it-o/a g [k] dâz¹gogit-o/p-ōr-
mă cê să v¹ez¹ ? nō^uo cê ne-a adūs acasă ?//ne-a adūs ^uo grăpă//
și la grăpă/un cal^u/îhă^umat^u//ș¹ [k] du¹o¹ cai îhă¹mat¹//ca¹i lu mi-
25 hă¹ badeș//și pă [k] pă mi¹ne m-a su¹it pă du¹amnē !/cā yine și
părcă nū șt¹u cum mă [k] undi mă gînd¹es cūm aș f^uost//pă mi¹ne m-a
su¹i pă un cal^u/și mă țin¹gă un...șo rūdă d-a no¹ăstră mă țin¹gă//și
pă nuna/pă tudōra lu gi¹șă/dūm¹nezēy sâ-¹ ierte !/p-un cal^u//și pă
șu¹ocru/pă bār¹băti-nu/și pă ¹ăsta /cūm i¹ zice/pă nun^u/pă grăpă//

știs cî-î grăpa !//șî/nî-a lua p-a¹îc așă/și ne-a dū⁸/și ne-a-ntos
îndărăt//

"cē da^h ?//cē da^t ?"//

"cît ōs putea să b¹et¹"//c-avi¹am băutură/but¹ă¹ll¹..uōv duam-
5 ni !//but¹ă [k] "cît ōs putea să b¹et¹"//ș-a¹ [k] pă oră nu/că
să-î ducă la malu alb/întreabă pă...so [k] pă gine [k] pă nun^u//

"cē dăruie ?"

"c¹os put¹ă să be¹t¹/să b¹es și să mîncă¹t¹/cît oz vrăa să
sta¹t¹"//ș-așă am făcu^t//ș-ă sta pînă la patru seara/nunta//a lu
10 hî-mi^u//pîn¹ la patru seara a stat//că hî-me¹ă a fost^u d-a¹ij dî
sat/și gîner-mi^u a foz dîm moldova//moldovean^u//ș-așă am fă^{cut}//

[Dar pe socril mici îi făcea...]

ă da n-ă vinit^u//n-ă vini socril mic//no¹ș ierăm...vez¹ î n^uo¹ș
ierăm și socril mar^t/n^uo¹ș ierăm și socril mic//că dacă părin¹ți lui
15 n-a vîni/no¹ș î-am făcu¹ nunta//no¹ș î-am răcu¹ nunta/că h¹el h¹eră...
subofiter d-ăsta dă...dă m [ε]dă jandar^t/dă mili¹ti¹//da/ș-așă am
fă^{cut}//

[Dar pe alții cum spuneai pe măgar...?]

ă dă/să ducē dă la sal^{on} acuma/-î la sal^{on}/făcē nunta la
20 sal^{on}//să ducē cu măgaru-n ni¹l¹o¹cu sal^{on}ului/și su¹ie su¹ă [k] su¹ie
nuna/mă¹ tari pă nuna¹//că...țî [k] nuna-î tînară/bătr [k] so¹acra-î
mă¹ bătrî¹nă//și le su¹ie pă măgar/și le plimbă/cîd vrăa iei//dă lē
ducē dă la sal^{on}/le ducē-acasă lă dă unde-î fa [k] unde-î nunta/
n¹cepută//

25

călina burcă
șăizeșîcînj dă an^t

1-a uomoritu

iera ū uom aiĉa/ș-avea mașină dă lină//mașină dă...dă tras
lină//ș¹ s-a du² la Cernavoda//s-a muta la Cernavoda/la ūoraș//
dacă s-a muta la ūoraș/ū v¹eĉ¹in⁴/ū v¹eĉin¹ d-acolo/nu stă dăpar-
5 te dă ūelu//s-avea b¹ine/bine s-avea cu ūelu//și dacă s-avia bi-
ni/cam să ținia da cam [k] dîpă ūelu//da ūel iră...supărat cu
nevasta//nevasta lui stătea aiĉa/și ūel stătea la Cernavoda//da
iera supăras¹//tari supăras iera//kar cam iera și cam despărțit¹//
și-l futu¹/și-l măscărea/și ce nu-i făca lu getu uomu-ăla/vai dă ūelu//
10 acuma-ntr-o seară/dumitru culea/a^uo¹io !/că să nu ne-ayuză
vai de noi/dumitru culea/pri¹etinu lui ăla punu/sub siară că să
ducă la muară la Cernavoda//a pus saĉi-ŋ căruță/și dac-a pu^s
saĉi-ŋ căruț/-a plicatu//și/a du^s saĉi la muară/s-a du^s și l-a
lu^ua pă ūelu/și l-a suit în căruță/nu ștu cu ce minc¹un¹/l-a suit
15 în căruță//î fiel dă fiel dă versiun¹//l-a su¹it în căruță/și
dacă l-a suit în căruță/a vini cu ūel înouăce spre satu/pină la
crucă pte-¹os fi op^s[ĉ]at¹ ūopservat ūo cruce...dăparte/nu aĉi la
marnea satului în parte-as^{ta}/ș-a leat-o-m parte-ăeă spre drumă...
cum să zik¹io că-î zică drumu germen¹//și pă drum trebe că l-a
20 uomoritu//cu ce l-a ūomor¹/c-ū rest¹eu/c-ū resteu²/dă fer//cu
fer^u//parcă mi-e țiamă zău ! să vorbyes^c//și numa ĉ-a făcu [k]
ș-¹el a scăpat/ete ! ūel a scăpat/ĉ-acasă//și ĉ-a făcutu ?//l-a
ūomor¹ pă drum/și dacă l-a ūomor¹ pă drum/s-ă du^s ș-a scoborit lă
mircea vodă/la saligna³//să-l puje pă linia f¹erată/să zică că l-a
25 călcătū trenu//da ūel s-a rostogolit^u/pisjemni n-a foz m^uord...
nu șt¹u cum/s-a rostogolit alături//trenu cind a treĉu^d/nu l-a
călcātu//l-a găsit^u...niști yamen¹//l-ă [ĉ]l-a cunoscut că ūe țiri-
păⁿescu/că d^oar era...renumit că-l vedeă.../dacă era lă [k] cu

¹Anchetatorul o roagă să vorbească mai tare.

²Este rugată să vorbească mai tare.

³Saligny, sat al comunei Mircea Vodă.

mașina de lână/il ști¹a/și ce/iera ca un renumit^u//

 c-à făcū^t ?//a vinit^u...unom dîmînța acasă/im pari că nemă-
cînatu//și s-a pus c-a curs sîngē în spătali cărūți.../a curs [r]
a curs sîngi//ș¹ s-a pu ș-a dat cū...cu păcură//a da cu păcură¹//
5 nu i-a spus f¹emiiji nimii⁵ nimig nimic//iel a plecă/la cîmp/să
sîemini bumbacu//să semini bumbacu//dacă s-a duz la cîmp/noi kâr
în zlu-aiā noi ne-an du² la Cernavodă//că fhiī-mea/iera-n Cerna-
voda cū serviciū barba-su//ne-an duz la f^hi-mea acolo-șā cîcā
[k] vinē gîner-miū//

10 "știs cēvā mamā !/cā l-a uomorī pā țiripănescu"//

"Cîne mā ?"//

"să dovidești//să dovid¹este"//

 a pornit¹ lei milîția/jandar¹ cum erā atunca/a pornit¹ iei/șī a
vini^d la sāt^u/c¹ cîne a vinit /im pari că s-a cam s-a dov¹edit el
15 în Cernavoda/c-a fos/ș-a bău^u cu iel/cu țiripănescu/ș-a vinit.../
dac-a vini/cā nū stā dāparte/kar noi sintieș v¹ecîn¹//trage-acō-
lo [k] doar ō casā ne dāspărtește/țiripănescu doar n-e pesti drum
și [k] pēstē...uo rîpă/peste șans/și...iel esti t^uot ac^uoleā-șā/
uo casā ne dāspăr¹esc//ș-a vini^d dā la Cernavoda/și erā milîția
20 [E]jandar¹ ș-aⁱiē în sat^u/și s-a du și l-a adus dā la cîmp^u//a
spus cā nū/nū și nū/nū și nū//a spus cā nu//cîn să pune și dā...
dā cărūța jos^u/să pune și ia păcura/dā dasupra dā unde-a pus/a
dad dā sîngi ! //pā el/imedia l-a arestat^u//l-a duz la Cernavoda/
l-ā bātud/l-a canuni/și el a spus.../să spuie că cu cîni//ā-șirā
25 pā...cā pā cumna-su/ā-șirā pā cā cu frā^t-su/ā-șirā pā cu t^uot¹/
ā-șirā mai mult¹ iș¹ în i...//i-ā bātū și p-aiā/āșā c-aveșā să
spuie/cā...dacā n-a fost/a fo^z nūma el singur¹el//

 ș-ā vini/și l-a luș/și l-a judiecātu/și pā...țiripănescu l-a
duz la spital^u/acol la Cernavoda/l-a du^z la spital/i-a fă [E] i-a
Vorbește în șoaptă.

făcūt ^uo...a ^uutopsia nū ştu/şi l-a adūs acasā/şi l-a înormîntă/şi
pă el l-ā ridicatū//şi l-a condemna^t...şicā vo dōpzej dā enⁱ//

[Aceeşi]

[Porcul]

5 la...purcîl/dă cînd îl lom dă mitⁱtⁱel îî dăm.../uorzu/grîu
dîn astea ce trebe să mănînce el/cînd e mititel^u/pă urmă-î dăm
cîp să face mai mare porumb/apă/larbă/îî dăm//

la crăcⁱun...il tăiem//îî scya [k] il tăiem acolo/-î scuătem
măţli/îî facim î...lⁱe spălăm bine/ş pă ōrmă le facim cartabóş i
10 gâlbaş/cum să spunē la n^uoi î/şi tobă/şi măţilⁱ lⁱe spălăm/le
şumplēm/şi pişca/cum spunim noi//

[Dar spune cum le speli ?]

da//lⁱe...spălăm bine/şi li-ntyarcîm pă dos/cum...vorba ţără-
niască//şi lⁱe curăm bine/cu cuţitu-aşa/lⁱe...curăţăm bine/ş pă
15 urmă lⁱe spălăm bine-acolo/ş pă urmă le şumplēm//cū carni/cū slă-
nină/uorēz/bulgur^u/foi dā dafin/pîpiēr/dîn astea//

[Şi în ce pui astea ?]

în î cartabó [k] în î gâlbaş/cum spunim noi//aşa/pă urmă lā
pişcă/cum îî spunim noi//îî punim dîn măruntaⁱe dîn astea/ficat^u/
20 carta [k] borzoc-ia bālāni/şoricⁱū/şuncă dîn asta cînt tăiem/bā-
gām în ea//

[În ce ?]

în kişcă//cum i spunem n^uoi/aşa/şi astea s^â face cū...

[Şi din alea subţiri ?]

25 şi din alea supţirⁱ/to^d la fel numa carni//îî spunimū tranda-
fir//t^uocă^m mărunţ/cu maşina/ş t^uocām mărunţ/ş pă ōrmă puniņ cū
maşina arē...puompā dîn aea/cum î şpuni/^uo ţiavă dî n aea şî punim

și...punim cu mașina yumplim/ș-iei să yumple//și-¹...scotem afară/
 mîncăm mai tîrziu//îi mîncăm//și dă crăc¹un î mîncăm/dacă nu/iei
 ășteea ține și mai tîrziu//trandafiri//din ășteea//

[Și din cap și din picioare ?]

5 din ășteea să facē...răcitur¹/cū spunim noi//îi fierb¹em/i
 ferbim/și scuțim nūmă...scuțem yasil¹/ș lăsăm numa carnea/ș pă
 urmă pilsăm usturoi/ș¹ după ce să răc¹este ziam-ăea acol^o care
 fierbi/punimū usturoi acolo/ș¹ p-ormă le punim în castruani/-ș
 farfuri din ășteea punim ac^uolo/ș¹ p-ormă ele...să-șkagă//diminșă-
 10 țe//

[Dar din grăsimia aia mai murdară de la mațe...?]

ălea la săpun⁴//

[Cum faci săpunul ?]

săpunu-l facim așa: punem...pă cum av¹emū s^uodă dă multă//și
 15 s^odă și grăsimie din ăsta/punim ap-acolo dō[ε]patru căl [k] dușo
 căldăr¹/dă apă/pune și fierbi/să-șcălzeste puțin/ș¹ pă o^rmă pu-
 nimū jumăr¹li/după ce să topește jumărli/punim soda//și mesticăm
 acolo m¹esticăm/pină s-alegi//și cînd î iesi/lom așa c-o fărîmă dă
 b¹ăț/ș p-ormă s-alegi//dacă-î făcu/sau nu/sau mai trebe s^odă/sau
 20 mai trebū¹ē grăsimi//și p-ormă/după ce-l lăsăm/ăstăz îl facim/
 mîine-l tăiem/fațen calupur¹ și...¹ dăm jos//

[Și dedesubt ce rămîne ?]

î scradă din ăia//scradă/c-așa-î spunim noi/scradă//

[Și făceai ceva din ea ?]

25 carē ōpreșt¹ē cînd ari dă spălat pr¹ășur¹li/cari cum este cu
 tractorișt¹ i bună dă spălatu hainile-ălea murdare/sun^d bună//as-
 ta s face dî ia//

ivanču ge tudora

treizeș^uopt [de ani]

pergely

noi făcēm un cerc mare/apoi alegēm cini-¹ la na^uuntru/și
cine-¹ afară/aviem ^uo minge/cēilant¹ cari-¹ ina^uuntru ¹intră-n
cerc/și cari-¹ afară să ducē ș-ascundi minge//trebū¹ să te fereș
sca să nu te lovășcă/și cine o [ε]pă cine o perēști/și ^uultimul
care rămīne/trebī să tae baru¹//

[Cum e asta ?]

baru¹ trebūe să-l...tai/cum ¹ī a-l [ε]amāgi//te duc ¹im pa [k]
și-m partin-^aa/și-m partin-asta/și...dacā ¹īel ¹ieste la mārģine/fi
10 tras cu minge//și tot ¹ī...care a fost afară/tot afară este//ș
care-a fost ¹in...la-na^utu/t^uod la na^uuntru stă//

ștefan mari¹ana

zece an¹

la cernavoda

15 am fos cu sora mea/și...mām¹ica ne-a scula¹

[Unde ?]

la cernavoda//să plicām la cernavoda/să ne d^uceș să n¹e luām
pantof¹//și ne-an d^us acō^o-ș/no [ε]māmica ne-a scula¹ dā dimineată/
ș trebeā să ne scuālă puțin mai dā noapte/c-a vorbi tātīcū cu un
20 ^uom/să ne ducēș cu mașīna//și/n^uoi am uītāt că a vorbi^t...tātīcu/
și cīnd am iși^d la drum/să ne su¹īa//īo n-am putū să mă sui//mașī
na/să meārgă/ș-īo an rīmās agītātā//tūdorīța trāģā dā mīne/trāģā/
īa strīgā "hāīda hāīda"/ș-īo...nu mai puteēm//mī s-au īmūīa puter-
li/j nū mai puteām//īo/ā strīgā la nea merfu să lā...lase mai
25 īnced...mașīna/și m-am suīt//

cīn am ajūs pā lā...crūce/sus/am [ε]īerā și-un ūom acōlō-ș//
și/ūomul ā¹a cīnt...să să suīē/a pornī mașīna//și s-a agīța cū...

cu pantaloni//și a rămas agița/cînd să pornească și-a rup_panta-
lóni// "fî ! " ómu acela/"au ! m-am rup...pantaluni/și nu mai au
cu ce să mă dug la oraș"//

și/am ajuz la ȳoraș/și cîn m-am dus/"ai să ne luăm pantof¹"//
5 n-am găsi dă ni¹ ũ fel//și/cîn să m-șau...n-am găsi niș tenes
să m-șau/și m-a venit ũ...o pereke dă tenes preă mar¹//io au
crezu că ăia sîm bun¹ p¹entru mine//cîn am vin¹t acasă/^uo femi¹ă
...taman io-ă probam//

ș "ũ ! ȳăȳico/nu mi dai mie ? că mie-m yine bine"//

10 și [k] "ia...probează-ă"//

iar cînd ă-am probat/io parc-avșam niște galos¹/îm piçoare//
io cã "lasă-ă byalli/că [ç]io-ă [k] ȳ-ă au alȳi"/și ă-am [k] "lasă-mă
să ȳi-ă vînd"//

mi ă-a vîndu/și s-a dus mămica a doa zi la ȳoraș/și m-a lua
15 teniș¹/to^d la f¹el/treizeșcîn¹//ăia ă era treizeșasi//și ă-a vîni
lu tant^f vas^flica/și ă-a lua...ă-a lua tanti vasilica/și...//

[Aceeași]

893. DUNĂRENI

(com.Alimanu, jud. Constanța)

20 Culegere: 1973; PL, VN, RP; transcriere: VN

[Treieratul cu cai]

ne duçam la cõasă la cîmp u...mă ^{rog} cu plugu/aram cu cai/
borănam/semănam/dacă să coc^șa/ne dũcan cu cõasele/avșam cõase cu
daracu/cosșam/baba lega după mine/io^u cosșam/făcan clăi/căram cu
25 anșisurl¹...la arman/curam armanu/treeram/și-l dușau [k] l-aduçam
acasă la...hambar//

[Cum se treiera la arman ?]

cu caii//răcșeam fața dă arman/și bă [k] aștērșeam pații/ș-o bă-
 țeam cu butucú/aveam butuc dă piatre/și cu caii/ș făcșeam armanu/ca
 să nu între buabéli în pămînt/să asta...să răcă țărîná/și treieran/
 sluam pații/o dată/p-ormă iar întorcșeam/cu fūrșili//întorcșă și
 p-ormă luam paie^{le} pînă cînd asta/și p-ormă-l gruiam//gruiam cu
 lopata buabili/spișili/bățeam cu caii/dam cîte șapte ob zece funii
 ...la-mprejúr/cu^m minam caii//și p-ormă-l scoteam/vînturam cu
 iabalili/il dan la plásă/plásușan cu plasa/il punșam [!] în cārú-
 ștă/și l-adușam acasă//

vasile gerge
 șaptezeșipátru [de ani]

luki

pați luki vineșau în tirlă la uoi aișca//

15 [Ia, să-mi spui și mie o întîmplare, pe care ai avut-o cu
 lupii.]

uște am avut-o noi/ne-an dūs/și [k] cā noi aveșam mînjii/ [E]
 iepili fătate cu mînj^ș/și ne-an dūs kár aișca la cōtu obanūlūi/
 așă-ș zicșen la izvoare//și ne-an culcá^t ca băieți/ne jucan noap-
 20 țea/și dacā oboseșam u...ne culcām/ș-am adormit//cîndu...am suzi
 caii rîncezînd...

"măi ! vă sculas cā dor"...ne dușan cîte șîș șase ișș^ș /"măi
 sculas c-a vini luki la cai"/ăia nu mă credea pă minț^t//

um băeșat aveșă iapa i...mînzū legá^d dă iel/ca sâ nu sâ ducă
 25 după...cai/și...cînd ũ a vini lūpu șiera...a gâsi mînzū/cai a
 plecat i...pă cîmp/s-a sp^șeria ș-a plecá^t/și mînzū-a rămas cu
 priponș-acol^o/cu uđganu//ș-a^m mîncá mînzū//luki//cînd dimineșta

¹Topic.

ne-a^u sculă d-acólo / tra^ge băgatu dá ... pripón / cî^u vine / vine
numa căpătina/minzu l-a mînea tot/a ven¹t numa căpătîn-ă^u//și pă
urmă...i gon^uam/strigam/da^u kiote/mai ave^uă și cîte ô...javră dá
cî^une/îi gon^uă/da ven^uă/iera mult¹/acu^uș numai/termena^t cu luki//

5

[Același]

[Amintiri din viața subiectului]

[Carte cit ai făcut ?]

ni^u o carte/ni^u o clasă nu ști^u fată ! ni^u atîta să¹ iiscăles
măcar//că ști^u de ce n-ă^u...făc^ut^u/noi^u am fos^t uopt copkii/la...la
10părinți noștri și...copkii i/îo^u ieram mai mare ca t^uot¹/ș-așă...să
uită.../l-ave^uam pă timpur¹/ave^uam grădină mare/cu pón/nu ie ca acuma/
nu mai are lumea/da noi^u ave^uam o grădină/c-ave^uam aproape un iectar
dē loc/pă l^uocu nostru//și nu pute^uam ca să...să-l ias ū/să lasē ta-
ta iu ăla/lu ăla/ne lăsa pă noi/de er^uam mai mare//una acasă/și pă
15una o luam/p-ăilantă după mine/sor-me^ua o lua la cîmp/cu ăl copil/
dă-l ținea/că acuma nu mai să dūce femeii/da atuncă-i...implinea¹
o lună dá zile/te lua în căruță/te dūc^uă cu copkilu nic la cîmp/
c-ave^uai tarlău ta/și...d-ăia nu m-ă...lua pă mine /că mă lăsa acă-
să//

20 nu iera ca acuma...cu am¹endă cū...mai merge^uă...ier^u ū vătător^u
iera/nu iera mul^u ca acū/mai a făc^ut ei gură d^uodată că dē ce nu ne
dă/da nu m-a da niș pă mine/n-a [ε]dat-o niș pă sor-me^u//ăia mai...
dipă mine//că...ave^uam triabă ca să...să vedem dá curte dá p¹ăsăru/
că creștea mama păsăr¹ multe că ieran^u la marne/ave^uă cîte cînzeș
25șăizej dá giște/ave^uă cit^u o sută cînzej dá p¹ăsăr¹/și d-ăia nu m-a
dat pă mine la școală/trebūia să vāz dá p¹ăsăr¹/să vāz dá grădină/
să vāz dá copli-ă^u mai mi^uci/și...n-am învăț^uă carte//greu ieste

a-er zii/ ió am avutu copkí/ cínj/ dá an zis/ cu jurámintu an lăsat/ cá
ce-ar[†] învăța numai trei clase/ și tot úi dau/ să șt [k] să văz gó
că iscălește cu mîna lui/ cá știú cíd [ε] în yîne dē gr[†]eu/ cá uómu
care știe carte [†]e cu doi [†]ok/ și állán [k] cu patru uok/ și állant
5 [†]e numai cu doi// ió nu știú/ și cíd în yîne nie dá greú cá nu știú
să iscălesc/ [†]o carte postală/ să trimes ș-íó la un copkíl// dá dacă
nu m-a dat// zice cá cam... părinți... fače/ dá o hí și dē la părinț[†]
o hí/ zic ș-așa// cá... cîteodată în yîne greú și zic[†]/ "dē óe nu m-a
da și pá mine/ numa dōo clase să hí-nvăță[†]/ să știú să iscăles cu
10 mîna mea acolo"/ dá nu m-a dat/ cá d-áia nu ne-a dat cá... nu erá ca
acuma ca să... să ne deá o muncă păste tot/ dá aveám fiecare tarlaúe
noastră/ și... să uita să lumineze în tarlă/ și pá noi trebuia să ne
lase pá una acasă/ c-aveám ū... pásăr[†]/ aveám grădină/ aveám... și
d-áia... nu ne-a da să-nvățám carte/ pá mine și pá sór-mea/ încól?
15 tot[†] a-nvățat// [...]

[Să-mi povestești cum petreceați înainte ?]

aș' așa fată/ așa știú íó/ c-așa am petrecú// plecám dá lun[†] și
...lăsám aveám o babă bătrînă vecină/ mă-sa bunica lu fat-asta
[†]erá aici-șá/ ș-o lăsam/ dá la p[†]orc/ dá la pásăr[†]/ și noi ne dučám
20 acolo/ la cîmp/ cá... íeram pá dăparte/ și nu puteám să vin [k] ple-
cám iar/ ș-a dōua zi iar cu căruța/ și ne culcám acolo/ vineám d-acó-
le/ sîmbătă ne spălám/ făcám pîine/ lun[†] iar plecám/ așa íerá lúmea
atunča/ acuma nu mai íeste-ășá da atunča așa íeram/ așa vă spui[†]/
ăștia [1] íeram noi/ cá știú mînte cá-í... știú mînte/ cá am petrecut/
25 cá dar f...

maria nedelcu

șaptezec[†] [de ani]

[†]O vecină care asistă la înregistrare.

[Obiceiuri la naștere]

[Cum naștea înainte o femeie și ce obiceiuri erau ?]

5 e l cum naște^a/[ε]fi kemaⁱ [ε]că-ⁱ [ε]av^oam m^oșe...bătrⁱnă noi/
o kemaⁱ aⁱi^lca/sta aⁱi^lca femeⁱa pⁱnă naș^tiaⁱ/n-^ave^oam m^oșe noi/n^u-
mai bab-^aia bătrⁱnă de ^era dă sat// naș^tiam/ne-^așe^za/o săptă^mină
săra^ca/ea n^u pleca dă la [r] dă la [ε]naș^terea d-^aiⁱl^li-^șa/ea ven^șa/
fj lua furca/ce-j lua/și sta cu noi cⁱte-o săptă^mină pⁱnă ⁱșam
dⁱn săptă^mină//de-ac^ol^șa în^ocolo/ven^șa-ⁿ [r] vine^a-ⁿ scălda copⁱ-
lu dimiⁿia^șa/să du^șea acasă la tre^aba ei/sⁱara iară vine^a/și cⁱt
10 [k] ac^uma nu mai ^ește aș^a/[...]

noi zi^lem ac^uma/că-ⁱ mai bgⁱne ca cum i^era at^un^lca/că kar 10
an născ^u la termen^e doi băⁱez dă cⁱte șase lun^t/an născ^u un^u d^u-
minică/ș-un^u l-an născ^u lun^t//ap^roape/ap^roape să-n dau k^el^șa//dă
... am av^u și muș^șe/ [ε]am cv^u o m^oșe bună și n-a făc^u o i^jec^tie
15 și l-an născ^u și p-^allant^u//da ac^umă [r] ac^uma i^ește m^ul mai
bgⁱne//[...]

[După ce ai născut, aveai voie să te duci la apă ?]

n^u...n^u ne du^șam/cⁱte-o lună/care-^ave^oă cⁱn să facă tri^abă n^u
să du^șa/da care n-^ave^oă ⁱș^a dⁱn săptă^mină săra^cele/să du^șa//da șo
20 nu m-am dus că...am av^u mamă/am av^u sur^or^t mai ni^ct ca mⁱne/vine^a
n-^adu^șa apă/m^ai în făc^a cⁱte-o tre^abă/n^u ișam n^uma aș^a repede//da
un^li iș^a săra^cele dă la săptă^mină/dă la d^oo/să d^ea p^a la apă/ba
le lua și la cⁱmp^u că...av^oă/p^oate i^era n^uma b^arba-su singur/av^oă
pă^mint av^oă/ș-at^un^lca te [k] tre^buⁱă să te du^j la tar^la/că vr^oă
25 nu vr^oă...te d^uș^a la m^un^lcă//ac^umă nu să mai d^ușe femeⁱlⁱ/da at^un^lca
să du^șa//

[Și la trei zile ?]

hⁱ eⁱ ! la treⁱ zile s^u făc^a raki^u/

[Ursitori]

Intervenția aparține unei vecine care asistă la înregistrare.

15 fã fãcã în siãr-ãia la ursit^uor^t/cînd^d aveai trei siãr^t/fã pu-
nea la ursit^uor^t//fã punã o uogîndã/fã punã o fãlie dã pîine/fã
punã o cãpã/niticã sare/un criuën/cã cã a cã sã stie sã scrie
copkîlu, și le punã la ursitor^t/la trei siãr^t/diminãta cînd^d as-
ta/pîinã/sãrã/ãpã o lua baba//baba moșã//ș-alelante...iera
dîncãsel^{lor}//ș-o carte/ãstea le punã//pãi așa aș fã [k] tos
copkîii i-an nãscu cu baba pînã [k] n-am avu moșã/cã noi an ter-
mena copkîii dã mul^t// [...]

ne spunã cun sã ne ferim/sã nu ișim noaptea afarã cînd eram
10 lãuze/

[De ce ?]

cã nu iera gine sã ișim//și dacã ișãam citeodãtã ne punã ci-
te ù acu-n kept/cã cã c-ãșã iã gine/cã-¹ cîcã fel dã fel/nuaptea
toate rãutãțile umblã pîn sat^{lu}//și-ãșã...nu ne lãsa sã ișim/pî-
15 nã-mplinean sãptãmînã//

"staz mãme ! lãsa cã nu sînt io așica cu voi¹ ?"/da acuma...

[Dar ce rãutãți umblau noaptea prin sat ?]

ã ! cã cã...umblã...ei cum era lumea pã timpur^t cã...cîcã
o [ɛ] are iele/are...mai ieste acuma ? cã iã martiere/cã noi așa
20 atunã nu lucram cum era mars siãra înapre nercur^t/nu punãm mînã
pã lucru/dãmne ferește ! cã cã cã-¹ în siãra dã mars siãra//cîcã
umblã martiãra pîn sat//pã¹ acuma iã mai dã mîna lu marssiãrã sã
mai umble pîn sat ?//cã umblã iei ca martierilî pînã cînd [i] pã
uite [i]rîde fetele /c-ãșã ieste/pãi darã/noi nu umblãm fatã/ [...]

25 [Ziceai de rachiu, cum îl faci ?]

la trei zili//

[Cum e aea ?]

ã...da era obiãeu i...fãcãm mîncare/și kenãm neșmurli/toate
veçinilî/le punãm masã/venã și i¹ele c-acuma a [k] a i¹esfãl fel
30 dã obiãii/da atunã venã c-un francu ș cu-õ...fãrîmã dã pîine/cu
se referã la anãevãtoarele prezente la înregistrare.

culeșă//noi ¹eram la colectiv/ăstea mai lucrau pînă baltă/pînă alte
p¹ărți/și putea să ducă mai...noi nu ne-an dus//hai ! pînă la
urmă "măi" ²ce "tu te-ai dus/l-ai cules ?!"//

"măi" ³ce "noi ne-an dus/l-an cules"//

5 hai ! tîmași la urmă să ducă și iel//a plecat/duminica era
asta cîm a plecat și încă sor-mea avea festanișe/îo an rămas la
festane și iel s-a dus să vadă/⁴ce "număi mă duc" ⁵ce "să vadă dacă
are ceva/bine//dacă nū/dis⁶ără viu/și nu mai mă du⁷"//îm fine s-a
dus ⁸el/a cules în ziua-asa/hai ! a doua zi ia și doi fraz d⁹-ai
om¹⁰ei/și pleacă iar cu iei/și-a stat și luni/și marți/și miercuri
l-a adunat iară la un loc ca să-l aducă la [E] malu dînării ca să-l
treacă dincoace//îm fine la...n-a¹¹ putu să-l aducă/l-a adus mer-
curi siara/l-a adus//îo¹² acasă cu grije-n [E] a-ntîrziă/zi¹³ /după
cum a-ntîrziă¹⁴ zic "îo cre¹⁵ că trece porumbu"//îm fine la trei
15 patru căsur¹⁶ din noapte-asa a venit//cîm a venit/îo ¹⁷eram culcată
//¹⁸ei s-a venit ¹⁹ce "da repede țî-a fos să te culș"//păi" zic "
"îo-an zis că...treces porumbu"/

s²⁰ce "nu-l mai trecem" zise//am spus că... mi-a zis și nenica"
zice "da an zis că...nu-l mai trec/fl trec ziua/zice "că mi s-a
20 făcu frică dă drumu trecut/și-l trec ziua"//

hai/ne-an culcat siara/s-a uita încă la televiz²¹or/cu băieți//
ne-an culca²²t/dimineața/s-a trezit iel așa cam p²³ la trei//

"fă ! gico" zice "scoolă și" zice "și fă-m²⁴ o cafea"/care iel
î nu-m cerea cafea cîm plecă ie²⁵ la treabă să-n ²⁶ără iel mîncare
25 sa²⁷/iel mai mult așa fără mîncare/că era un om...nu ștău cum să
spun/dă vrînic a fost/n-am ce să spun de iel//d-ăia regret și oi
regreta pînă cînd oi muri și-oi plînge după iel//

a plecat//dimineața/s-a sculat/mi-a curățat porumb/îo-mpletșam
la un corab dă lină/am discutat cu iel/da nimica aūs să-n spună și
30 iel ceva aūs să i s-arate și lui ceva că iel o să plece și n-o să

mai...să-ntoarcă//nimica auz^t//nu supărat cu mine/nu nimic//nime-
rește/fratele lui/a venit/p^t ușe/"Ce facem mă băieț^t ?"/io an răs-
puns zic "bine" zic "ne-angulat" zic "i-am răcu cafea/a băut miti"
...da iel n-a răspuns/iel cu capu-n jos/și nu i-a răspuns lu ne-
5 nica/domne io m-am mîhnit în sufletu meu "doamne" zic "de ce...
de ce nu-i răspunde iel lă nenica"/că seara a venit cu toți/a vor-
bit/nu supăra^t nu nimica/"de ce" zice [ε] zî "ieste iel mîhnit în
sufletu lui//

în fine nenica iese//încă îi spune lui "mă băiez" zice "ai mă
10 băea că" zice-i zîo"/da el zice "cum ie ziuă cînd e noapte" zice//
"păi" ^sce "cum ie noapte mă băea^d" zice "că iote îi șase" zice
"ie ziuă"//

"ie noapte" zice// "nu-i zîo" zice//

"măi"/zce/"mă băiat" ^sce "or nu vrei să merg^t !"

15 da iel îi răspunde iar/da restit îi răspunde:

"ei ! nu vreau să merg !/merg da-i noapte"//și-a ieși nenica
și-a plecat//

io m-am mîhnit în suflet/și iar ieraⁿ să-i zic "mă mite/de ce
i vorbești așa/cu mine nu supăra^t/cu nenica știu că nu eș supărat"/
20 nu i-am mai zî/că zî "să nu să supere"/zic/"să plece supărat/și
mai ști io ce...ce-o mai zice iel/să fiu ș-io mîhnită...în suflet"
//în fine iel a plecat/a ieșid băiatu mai mare/să scuală dim pat/
și iese ca dimineața/a ieși copilo-afară//a dat așa...colțu/iel a
ieși s-a duz la be^u/și-a umplu un bidonaș cu vin/și la [k] inni-
25 merește iar nenica/io în gîndu mieo zig "doamne" zî "nenica n-a
plecat/fiîncă sta [k] stă să-l ea"//în fine nenica ce-a [k] i-a
răspuns lui/ce l-a-ntreba pă miti/că el nu i-a răspuns//nenica iar
s-a-ntors înapoi/să duce și-i spune lu cumnata/"fă !" zice "
băieț-ăștea îi supăras ș-io nu știu ce-are că mitică" ^sce "nū...nu
30 vrea să-n răspundă"/zice "-i supărat"//

"păi" sde "io ți-am spus" zice "să-l laj" zice "să ducă să-l
ga pă sile și pă ițonei/și să treacă iei porumbu//și tu să merg
acol la treabă" zice//

"păi" ce "tu pînă cîn n-oi mîncă cîte-un borș" se "nu se poa-
5 te" zice//

"trebe să [k] cuș să-l las eo pă iel/că-i porum mul /să kinue
numai iel cu iel și io să nu fiu acolo"//

în fine iel pă or mă intră-năuntru/ș-șe l-întreb pă iel zic
"tū o" zic "oz zăboyi p-acolo?"

10 "di ce mă-ntreb dă mîncare !?"/

"păi" zig "dă mîncare să știu ce să fac cîn oi vini"//

ce "cret că pînă pă la ora z¹ ece-așa" zice "il trečem"//

"bă" zi⁵ "nu ți-am puz ni cîn în rucsac"/

zice "nu mai im pune că...nu zăbovim acolo/veniți repede"//

15 a ieșit iei în drep cu ferăstr-ae -acolea/în spune ce "-ai
și tu grijă" șce "dă animale/le dai grăunțe"//

zig "lasă că le am grijă"//

mai la cols să-ntilnește cu băeatu//el dase doi trei paj du pă
trotai//gorgiță dase cot/l-întreabă:

20 "tăticule" șce-"ai plecat?"

da el nu i-a răspuns nimic//s-a sucit î loc/și-a pus capu-m
pămînt/și-a plecat înainte/și nu i-a răspuns//și gorgiță da cite
u^oor¹ în spune "mama" zice "oi fi mîhnî^d" zice "toată viața de ce
tăticu nu mi-a răspunz zice "cînd a plecat"/

25 "ei di ce băia/di ce nu i-a da dum^{no} zeu să-z răspunză ca să
ți mîntă//o veată-ntreagă/uite cîn a plecat/a murit/ș-așa mi-a
zis"//

ș-a plecad/d-aieș pîn la dunăre/și cu fratele lui/n-a sced dă
vorbă/și niș cumnata//ii vorbea/îm l ca yomu/și-aducea aminte dă
30 toate-alea pîn-acolo/că iē cam dăparte pînă une s-a dus iei//iel

(Gest.

nimic să răspundă și iel ceva//nu s-a pomenit//s-a dus acolo/s-a
sunt în barcă/s-a dus dincolo/pă mal/șamen-esteșă dă la băilica a
fost încă trei ¹inș¹ și dă la băi¹lica/că și cu ¹șia s-a-necat/pătru
¹inș¹ a fost//¹șia avea porumb pus în barcă/și câteva căpățife dă
5 lemne//ș-¹ii să-ncălzeșă la foc/făcuse un foc acol¹/și să-ncălzeșă
că dacă iel a dormi¹ pă malu dă dincoș/și iel le dă din bidonaș-ola/
le-a da la țoș cite-ō...gițitură dă vin d-a băut//nenica porneș-
te la vale/că porumbu nostru era pus în saș și mai la vale pă mal
era//să duce că are un ponton care trage apa la [r] la țoș-ōs-
10 ta în baltă//

ce "mai/mitică" zice "hai" șce "să mergem" zice "lă"...că nu
știu cum îi spune lu ăla...nū nū-l știu acuma să [r] să spun cum
ūi spune/"să ne deș" zce "barca" zice "că ăștia are nev [k] tre-
be să treacă șamen-esteșă și pînă trece întirzișe"//

15 să duce și iel după nenica la dozej dă paș¹ așă dăparte dă
șamen-șia/dă barca l¹or//dodată să ¹oprește așă-n loc/și zice:

"dacă nu ne-o dă ?" zice//noi ce ¹obraz mai avem față dă
¹om-osta ca să ne mai deș barca"/zice "nu mai putem să mai venim
la iel"// [...]

20 s-a dus/ducindu-se/s-a-nt¹ors și nēnica după iel//un ¹om din
ășteșă dă la be [k] beilic/iel niș nu i-a cunoscut pă șamen-estia/
pă fratel lui nēnica/ășta-i cunoșteșă/că lucreșă cu ei în baltă//
a lucrat//da/bărbati-miș nu i-a cunoscut/cine ¹este și-ai cui
i¹este/habar n-a avut dă iei//

25 îl întreabă i¹ ce lu nēnica "neș aur¹el" zice "lăș-l și pă
neș mitică să mēargă dincolo cū [r] cu noi să treșem porumb-osta/
și pă orșă viș ș-¹o și v-ajut ș-¹o l-ășde mata"//

ē ! dă iel a lășat bidonașu țoș/cu vin/ca cind¹ i-a fost gu-
ra așă aurită/l-a lășat țoș/ș-a plecat//la barcă//s-a dus/s-a

¹Numele unui sat.

pus lă [r] la opăcîn^t îel/băgăt-ola trăgăa [k] ținea cîrma și îel
la ^uopăcîn^t//a pleca^d/cîn a plecād dă la mal/nū cătă/nū vapor/nū
nimic/cînd a plecăt//nenica î-a spus "mă mitică nu te duce/haî"
zițe "să ne dăm noi săci mai apruape dă [r] dă mal//

5 da el a zis/"lasă mă nenică că mă du cu ăștia să mai mă tîr
la mal/mă duc îo să le-ajut să venim mai rⁱepede" sțe "cu bār^{ca}"//

în fine a plecăt ei dă la mal //ei a rămas pă mal//a plecăt/
cîn a trecut/că are ūm...prunt așa c-ō pădure/acuma a-nceput să
[r] să îasă/și p-ormă are un limpeziș dē dunăre carē trece vapoa-
10 rele pă ga//

s-a lăsat căt-asta cum e noru/dă nu s-a mai văzut nimⁱic/nu
s-a mai văt^t/da îîî a trecut mijlocu dunări dă vapor/a trecu^t/
dup-ăea a auzit și nenica vap^uoru//l-a auzid dă...cîn^d a pleca^d
dă la mal nu s-a auzi nij vapor/și niș c^eătă/nij nimic//

15 pă malu dă dincoace/a fost un cumnat lă...frăție lu...nū cum-
nātu lū...barcağıu-ōsta/carē [ε]a luat ei barca//a strigăt "hăî cu
barca/haî cu barca"/ⁱei răspunde du pă mijlocu dunări/"da stai"
zițe "că nu stai în apă"//la ^uomu-ola după malu dă dincoace//

în fine a mai stat uom-ola/iar a strigăt/"da" sțe "un te afl^t"
20 zițe

"eu mă aflu" zițe-"n vad" zițe "la p^făr"ⁱei a zis că dacă ăla
ie [ε]ⁱn vad/îîî trebea să coboare mai în j^uos/că îera porumbu la
oamen-eștia mai j^uos/îera//îei dă-acolea a făcut i prostița că...
a cîrmit/nu s-a văzut dă c^eătă/și îera apruape dă mal/^{ci} că s-auzea
25 ^uopăcînli licărind așa-n apă cum merg^ea cu îele/s s-apropⁱe dă
mal//[...]

ăia dă la stație a auzit/cîn a cōcniț barca dă vap^uor/și țipe-
tēle lor/cîn a țipăt ^uodată//s-a mai auzit și-a doya oare/da nu
s-a-nțeles cē-a zis/noi an zis/că bărbătf-meō a fost ăla/și a

treia qare borborosind/nu s-a mai inteles nimic/s-atit a fost
marta lor//

[Aceeasi]

[Intimplare]

5 cîn...er^eam noi [E] mai mic/aveam vō...patru cînc^t an^t așa/și
eram eu doi pr^eeten^t de-ai mei/și am plecat noi cu oile dă dimi-
neța/și ne-a dus/este o pădure-aiⁱca la noi/noi i spunem la căra-
san/și acolo-ș^a/an sta noi și pînă cîn aproape cîn s-a-ș^erat/și
cîn s-a-ș^era cîn să plecăm noi mai mij/ne-^an rătăci p-acolo//și
10 dacă ne-^a rătăcit/zi^c să stăm p-acolō poate vine părinți după noi
să ne ia//asta/noi s-a-ntunecat/ș-a mai venit nimen^t/și sta
acolo-ș^a și pă la unșpe noaptea...iōu...dacă țeream și puțin mai
mare între ei/văd un fec mai dăparte/dăparte dă/și noi an zis
c-acolo zic o fi satu/ne-an dus acolo-ș^a/cînd erau trei ūamen^t/
15 aveau un butoi lîngă ie/și o ūale cum o fūrase/ș-o tăiase//și
au spus că ie/și is niște bandi^t/cum eram înainte/strămoși mai
vek știu/ș^ameni care...și ne-an dus acolo-ș^a/ne-au dat să mîncăm/
an spuz noi cum ne-am perdut/și...ne-au îmbătăt și ne-a băgă
întu butoi/avea un butoi dă vin dă vo...trei^j dă vedre ^{aș^a}/și
20 ne-au băgă-m butoi/și ne-au da drūmu dă stran-aș^a/da nū era mare
//și dacă ne-am ame^ti ace^{lo}-ș^a/an sta pîn la ziuă acolo//i...îm
butoi-ola//cîn ne-an sculat dimineța...ūoile nu mai le găsise^m
că...adică nūma le-an găsit/că ni le-au luat ei/și le-au dus pînă
mai încolo-ș^a/și ni le-au lăsat/nu ne-a perit ni^c o ūale/le-an
25 găsit tot așa cum am plecat//

stoian ge dimitru (mitica)

do^uăze^c [de ani]

894. PEȘTERA

(jud. Constanța)

Culegere: 1972; PL, VN, RP; transcriere: RP

și tot...necăzur¹ d-estea a fost

5 să ducă cu taică-su la cîmp//da cū prăș¹toare la porumb//și
 iă/mergînd acolo/s-a-nțepăt într-o sîrmă ruginită//și-n...cîn¹ zi-
 le n-ă ajūs//vine un om și ne spune/zîce "fă-î băi di cre¹olină
 la pi¹cor"/da vez¹ nu eră sã facă ijecti/șo nū știu ca acuma//ș-a
 vîni și ș-am făcu^d băi/și de-acoleă/întro-o bună zi avră eli ser-
 10 bari la școală/mari/că eră clasa treia//și toată noaptea a-văta^t/
 j¹ dă la doșpi noaptea a-nțepenit//ia nū mai pūtea să mai rîdi¹ci
 capu/^uo rîdica așa titanușu//

ș-o pui în căruță și plecăm la mișidia//și cîn ne ducem la
 mișidia/ne-a interna seara/și dimineață.../dim¹neța yine docto-
 15 rița ca să-î fac-o ijectie/"nu"/z¹ci "vă dau"/șci "vă dau drumu
 că"/ia mș-a spuz mi¹i/"nū mai scapă/ca [ε] di ce s-o...scos cu
 greu dș-a¹iô ?"//

și î-a dad drumu f¹eti/ș-am vîni/și-n spuni mișe/
 ș zîce "di ce mamă/di ce-n dă drumu ?"//

20 "nu fet¹ța mamă/ne ducem la costanța la doctor"//
 ș-am ad^us-ș-acas//și noaptea/la ūșpi noaptea a murit//di
 t¹tanușu//n-ă [ε] n-a avu¹ce să-î facă ș-acó /a fos prea-șgiru¹it//
 și iar um bășat cūm vă spu¹ tot așa e [k] a fo^z la grădiniță/
 adică dă la clasa-nti¹ a murit/[ε] una călcătă di p¹etroi/
 25 [Cum a fost cu...?]

ou pietroiu ? ū¹te-a¹ci la ūomș-ăsta//iel aveă un că [ε] bășat
 căpitan/și-eră lă gală[ε] galat¹ ai¹ca//galat¹ [k] călărăș¹/la
 călărăș¹ iera//și ô șa pă maică-sa/și yini ūomș-ăsta roșă di
 Gest cu capul pe umăr, ținînd gîtul strîmb.

moșu meu zîci/

"las-o pã marița sã [k] cîteva zili cî^t șadi baba" sⁱ cî "lã petri/cã" zîci" sã facã și [ε]pa [k] șirili [k] pae di șirã//

și fat-asta ierã^{nu} ma dipã mine//a vîni ș s-a culcã lã frunții
5li șiri/și armanu merg^oa/ș-îo eram pã șirã//și vine [ε]bãeți-ăștea
ai mei/avșam u^m mîzat/și-ei cîn erã mic ei sã-mpunșã/sã juca cu el
așã//șⁱ cun vîdea fêtili/lē...le împunșã/și ia a fugi dî...de aij
de-acas/a vîni la mine la șir-acol^o//

"nu mai stau acolo/cã" cî "mã-mpunșã mîzatu"//ș-a sta pîn s-a culcã ș-a
10dormi lã șir-acol^o/șⁱ îo an lãsat-o ș-an vîni pîn-acasã/și cînd sã
scuialã/a-ncêpu sã plîngã dipã mine/zîci [ε]

"une-î mãmica?"

zîci "vîno-șua/vîș la tãtîca/tã îoșe mãmica vîș-acuma"/cē-"adîce apă"//

și pînã sã mã duc îo^{cu} cãldarșã cu apă sã l¹e dau șⁱ lo [ε]
15lor acolo/a ajus în marne/a izgit-o roșata a cãzũ/șⁱ cîn am...aveã
u^oomũ-osta niște cai/dⁱ le bãgã paș-așã di...și mergã și...poate-az
vãzũ vodatã armane/aș a^uuzit//șⁱ cîn a mai vîni a doșã qarã/drept
aîlca a bãgat [k] î-a îintrã cruș^ooîu//pã loc a murit//

și vîneșã cu șã p-aîcî-șã/și îo...îișam [ε] îe [k] îșam de-aîcã/
20și pavel zîci/

sîci "gata/cē mai !/ș-a terainãt/a murî fata"/

"cũm a murî fata ?"//

ș-îo m-an dũs așã di zid/aîcã nũ mã avșã mîin¹/așã le fãrîma-
șe//^hu^ooîlșo ! c-am pãțit atunș cu fat-așã/șⁱ de-acolșã/an stat/am
25mormîntãt-o/și niē uã¹nî-ăștea cîn am îngropã fata/n-au mã vînit
//cã lãerã vînã la o ficã [k] la o fatã/îa aveã fatã mã mare/șⁱ
fat-așã plecãse la um bãșã^d/vorbeã cu el lã.../ș-a lãsat a mșã una
micã/și mînã cai//și a cãlcãt-o p-aîlantã mã mica/di cînē an¹/
ș-așã erã di vo șapte u^oopt an¹//

prosti a fost/d-estea

pâi ! aița la biserică la noi/ca să vă spu/nuaptea așa pă la
doșpi nuaptea/a feⁿ niște băeți /să făcā nainte șazător^f/clăc^f/și
sta băeți//

5 ș^f cînd a vînit aița/iei merġa/și ^huna cu furca torcā dipā ei//
torcā/"doamne/maica domn^o-o hi ? doamne maica domⁿ" /pinā de-acole
...ia tot s-a ruga^t/ș-a zîz "duam^{ne} maica domn^u lui^h" /ș-a s-a făcut
...un om înaintea lor//de-acoleș u [e] ^hunu a căzū drept în poarta
biseric^fi//ș-acol^o stîndā/"doamne" z^fci/"n-o hi astea dî iele/ia"
10 z^fce "sā...sā ne punen sā..." /ș s-a-nkina^d n-a p [k] nū ș-a mai da
voe cu mîpli/și cîcā cu limba//și s-ā putūt/^di s-a ^dus acasā//da!
//dî [k] și a merz/vo bucatā bunā/cîcā merġa și să ūita/"cîne-o
fi"/z^fci "bab-asta di țuarci ?"//iār mai merġa/da nu ș-ajungā pā
ii/merġa/sta la colz/merġa/sta la colț/pîn-a vînit aiċ în fața bi-
15 ser^fci//ș-aița cūm i-a vîni lui/cu dumnēzeu/di fricā/l-a făcu de-a
căzūt/a căzūt așa și iel în gînd/acolo/"duamni" sċi/"io nu po niș
sā mǎ..." /vrēa sā sā-nkine/nu putea/și cu limba așa cîc-a făcut [k]
a scoz limba/ș-a făcu cruce/cum ^ho hi făcu/nū știu/ș-a pūtu^d s-a
^dus acasā//da nū ni s-a-ntimpla/ca să știu...//

20 iār ^ho datā/în spunea taicu nōstu/iera...la sfîntu gorge/pā
deal//ș^f cînd acol^o tot așa sā pom^hnești vinea cu-o ruatā/cu-o ruatā
tā di cărūțā/vinea cît putea di pā deal//așa ā izgit-o-ntr-un zid//
din ruat-ăea nu știu cē s-a făcut șar// [...]

iei dormeā/la sfîntu gorge todesūna sā ^dūcā pā deal//și...dā la
25 deal așa vinea ^ho ruatā/da tāticu mieu iera ū ^hom/^hel ^hera flăcāu/
și ne poveste el pā [e] ^dū pā cē s-ā-surāt//și tot așa nē-a s [k] po-
vestea el odatā noi// "mā/cîn auzin duduindā/ș cîn o vedim/sā duċi
ș^f sā...repede-ntr-ū...zid//ș de-acoleș din zidu-āla"/ziċi
"odată vidia ^ho femi^hi//și femi-ăea" zċi/"era cu un șreang a [k]

cu un căpăstru legat în mină"/uar că l^uor a avut o păreri/și mergea pînă grîu// "și mai iau//și mai las/și mai iau/și mai las"//

tăticu meu n^umandecî să i^ca/"futu-z luna mă-ti/ia să șau ș-^{io}"
s^ci "căpăstru dⁱ la cal"//să uită la g^a cum iⁱ da să ține^a dipar-
5 te/le era cam frică//și așa//și să ducⁱ și-el p^a urma va [oi]//
dimin^{ia}ta/cînd...string^a lumea vacⁱ li la cîrșad^a/și le-adu^ce-
sat/a-^ugrămădit toate vitele-acol^o l^a moșu meu/la tăticu nostru-a-
col^o//

moșu/"c^e-aⁱ făcu^u mă ?"//

10 "măⁱ tăicu^ule mă" zⁱcⁱ//

"mă di c^e ia to [?] " orăcⁱa vacⁱli/și da ro^ată l^a curte^a lor
//cum ar da lumⁱa aⁱș p^a strad^a/tot o vac^a/tot...//și cînd acol^o/
s^ce "mă tăicu^ule/iaⁱ uit^e c^e-am făcu^u mă"/s^ce "a vînit așa/ni
s-a p^aru ni^e/ro^ată uar femi..."//

15 "mă" s^ce "aș^a n-^e foz ro^ată mă/vi s-a p^aru voc/az gⁱsa m^ai//
să nu-ⁱ hⁱ fos" s^ce/"baba floar^ea di col^ea mă"//

aș^a//și zⁱcⁱ "ia umbl^a cu căpăstru/făc^a/*și mai iau/și mai las>/
ș-^{io} a zⁱs că iau tot//<iau iau tot/șo șau tot>"//și iel lua m^ana
la...bucate//da//și d^e-acol^ea cînd să ducⁱ/să ducⁱ [ε] bⁱticu meu/ș
20 să u^ce/

"fă floar^eo fă/nu cump^a aⁱ ros tu pînă grîu az-nu^apti"//

da ia s-a t^emu^d/ia nu-ⁱ spun^ea/da ș^a s-a tem^u c-a văzu^u tăi-
c^a-mⁱu mⁱeu//lⁱ[ε] la asta [k] ro^ată lor li s-a p^aru^d/da a fost o
păreri l^uor//aș^a l^e-a vîni^u lor a^utu//

25 s^ce "am^u rost/unk^u [k] n^ea ap^ostol^e-aș foz" zⁱcⁱ//și zⁱcⁱ "a
[k] s-a lua și băg^a^u d^umitali dipă mini"//

și p^a c^e i^a-a spus ei/toate viteⁱ s-^a ingr^amădit în curte^a
babⁱ-eⁱa//în curte^a bab-eⁱa/pîn-a spus/lot^e-am fos/și nu mai fac"/
și ni^j n-a mai făc^ut//

30 și ia tot^eauna era mai av^ută ca lu [k] mu puțin munc^a/da av^ea

aşa/da kinuŝa vez¹/kinuŝa vitfili/câ le lua mana di nu mai aveŝa
mîncari sâ mîncîi//da//aşa era/

[Dar cum făcea de le lua mana ?]

ŝi ŝtiu io ? ia descînta acol/da...taicâ-miu atîta ca câ mer-
5 ŝa dipă ŝa/ŝi iel auŝa zŝe/sŝe "ŝi ma iau/ŝi mai laz"/da tatic [k]
moŝu ne [k] taticu mieu zŝi/"io iau tot/io iau to^v/sâ vedim cê
duc io acasâ/ŝ cê duŝi ia//dacâ iau io tot"/iel a dus...ŝireada
di vac/ŝi-l...moŝi l-a ocărit acolo/ŝi...iâte-aşa prosti a fost/
d-estea/a foz d-estea/multi//

10

[Aceaŝi]

lucru¹ dim pătrî¹

[Ce făceau fetele la Anul nou ca să ŝtie cu cine se mărită ?]

ŝ ! pu [k] vineŝa iute cum sintem acîa spăla multi farfuri
d-estea punŝa acolŝ-aşa/cărbun¹/ban¹/pîni/punŝa di toate ca sâ
15 vadă/pămint/da care lua farfuria cu pămint/"o ! l-eŝ cu pămint"/
care lua cu ban¹/"il eŝ cu ban¹"/punŝa scrisor¹ câ..."dacâ l-eŝ
te-nveŝ¹"/leŝ¹ la...carte ŝti¹/nū la munŝa//care lua ban¹/câ ban¹/
keptîni câ-ŝ [k] "il eŝ colŝat"/p¹eri¹ câ...di p¹erie nū mai ŝtiu
cê/câ ŝi p¹erie-ŝ punŝa//da di...di keptine tuâte fuŝa//ŝi iŝa
20 afară/ŝ-o...femii le-aŝăza toate ŝtrăkiŝli ŝ¹.../făcâ mîncare dipă
aleŝa/ŝ¹ să juca/ŝi aŝtea era//

[ŝi pe la vite ?]

ŝi la vi^de/da ! lega/lega uoili [i]//sâ duca/j dacâ l¹ega bă-
trî¹/z¹cê "o !/bătrî¹"/sâ duca nuaptea/pă-n turŝedic/ŝi-ŝ lega uoili/
25 câ dacâ lega tinăr/tinăr/dacâ lega...băieŝi era bucurôŝ//

era unu aicâ uⁿ...ū uom/um băŝa^d la noi/sâ dūcâ/era o uai cê
mai reŝa/ŝ-o uai¹e [i] mucuŝă/ŝ¹ la ŝeŝ a legat-o//sâ ŝomoŝle uala

pîn la ziuă/ș mai mul nimic//să duci cî/ "u o tai dă-u o dracului
 s-o ea/dor n-oî loă-o-așă !"/da să ști¹ că și di trei or băea-
 tu-ăla s-a-șura/și n-a avu noroc//di prima dată a luat...nu
 5 era urîtă/da era o femi¹ voinică/da n-a tră¹it trei lun¹ cu ea//
 "să hig-al dracu norocu ne¹" zîce/"aș spus eo că pă nina" zîci
 "dim păduri" zîci/"asta-î nina dim pădure" zîci [!]/

[Care Nina din pădure ?]

ș ! așa zîca ei o vorbă/zîce "asta-î nina dim păduri"/zîce
 "am luat-o io"/al treilea a avu noroc băea-tu-ăla//da iel să
 pomu¹ari ușa și mai mul nimic//da care...lega și¹ la bou da/...da
 "hăi ! una/hăi ! do¹" /dacă ieră/să duca j¹ da cu p¹toru/dacă să
 scula digrabă/ă ca cî-î iuti/dacă să scula/s¹ ce "ă ! dracu !/aste-î
 puturoa/asta nă mai munceș cu i¹el" zîci//să duca f¹etli/și i¹o mă
 duca¹ ce io mai spu¹ di fi¹etl/parcă eo nu mă ducam !//

15

[Aceeși]

sidașcă

10 1 eu am fost în¹cu¹ă im păr¹tili la g¹olp¹inar¹ //acolo nu să făc¹ă
 șezătoare¹ă-n casă//făc¹ă băe¹ti/ave¹ă o grup¹ă-ășă /largă/lip¹ită/ș¹
 d-acolea pune¹ă l¹emni//ș-acol⁰ să n [k] ave¹ă sca¹uni/ș-acol⁰ să
 zîc¹ă sidașcă//ș-acol⁰ tu¹ati f¹etli lucra/iute la focu-ola toată
 iarna/flăc¹ăi pă lîngă eli/cîntă pă la spătili lor/le cîntă c¹
 flu¹ir¹u/și-ele c [k] acol⁰ să ves frumos cî era !//uuu ! ce fru-
 m¹oz ma ieră acolo !/c-ă fos ș-io acolo/c-ave¹ă mama o soră/la g¹ol-
 p¹inar¹//

25 ș-acolo/cîn te duca¹ă lă...e ! ș cînd...pl¹eca/sta așa/ș să
 dispărea focu/-l lăsa nu mai pun¹ă/și sta...mai mul de-o jumă di
 nuap¹ti/ș¹ lucra la.../și torc¹ă/și bătrîni/și...feti tinere//
 Ghioi-Punar, veche denumire a satului Șipotele. [Aceeși]
 Gest.

tod le-a ar^z

un nepot al lú tata/să pune ș ce zîci/"dă-n..."cum ar hi-n sim-
bata [k] în viner^{ea} păstiluⁱ era/ș-atun^j lú^șă ține^a vinerl-est^{ea}
di păsti/nu ca acuma//

5 s^ci "nu ne^a [k] nu țⁱ le dau măⁱ save [ɛ] săvucule" s^ci "nu-z
dau cai ca să-z borâne^t"//

"hai dă-mi-l mă ne^a s^avucule!"

"piⁱ!" zⁱci/"tu nu ves^t că-i viner^{ea} mare/-apropi di păste
mă"/

10 z^ce "lasă că doar și io..."

și i-a luat/și iel nu i-a adus seara/a-ntirziat/și i-a lega/
la i^{el} în grajd//

acuma grajdu lú^șă-nainte aduca porumbu cu foⁱ acasă//ș-ave^a
p^hod/și-m podu-șla arunca frunzil-est^{ea} di porumb//și l-e pus acó-
15 lo//și iel s-a dus ș-a lega/

z^ce "bariⁱ să mănin^{ce}/să nu mă du^s la ne^a pavel/că "zîci "mă
bati cū...că di ci i-am a^d s cai flămi//ș-a lega/și vini cu lumina-
re^a/n-ave^a fălinar ca acuma/și puni lumina^{re}-n zid/in...in grajd
aș^a/ș-a lua fec//și ne^a arz noo doi cai/ș^t lúⁱ o vacă fătată/cu
20 vi^tel lîngă eș//

și éra...di [k] seara era să ura [k] s [k] nuap^{te}a/și n nuap-
te-aș^a era prohodu/că poate știs că cîntă la prohod aș^a//era tu^a-
tă [k] io haber n-ave^am/că noi ștam mai i sat aș^a/spré biseric-ai^s/
ș-iel era mai în fundu-ola//ș-io m-an du^a la biserică/acuma flăcăi
25 care^a-a fost acól^o ș-a dispărut/șo eram...godenac-aș^a/nij mari/ma-
re/da nij nică/ca să zic//cînd vini/șin^o lîngă mine zîci/șo nu ș
ce rîde^am/și-i spune^am la un băgat/acól^o-m biserică/pînă s-a venit
...șilans^t să cînti/prohodu/da șla zîci "taș tu/și nu mai rîde"
sôș/"v-a ars caⁱ-n grajd"/s^ci "la s^avucălin"//

zic "să puăti ?"//

z¹ci "să puăti"//

ș¹ cînd am isit/...și ști¹ de-acolo/că n-a put¹ să-¹ mai scuă-
 ță l¹mea/n¹roșea [ε] m¹roșea a carne friptă/vă spui/doi cai/și va-
 5 ca cu vițel/și-ncă c-un mizat//t¹od l¹e-a ar²/nimig n-a put¹ s¹ sal-
 vezi de-acolo/nimic//că nu iera ca ac¹uma/c-ac¹uma n¹umădec¹/te duș
 și...sună/și vini...cu [ε] pompiier¹ d-eștea/da at¹unca n-a [ε] n-a
 salva nimic//

[Aceeși]

10

s-astea să-ntimpla nainte

n¹ vineă ei [hoții] di capu lor/că de ezemplu ei nu știa...un
 om strein să vi¹te să între-n [ε] tr-o casă di hom/in c [k] zis in
 comun-ai¹c//tot aveă t¹alma¹ din comună//ei nu put¹ să vi [k] "mă
 mă du¹ la cutare/că...ăla are ban¹/sau ăla are țu¹ale"/că a [k]
 15 at¹unca dipă aștea umbla ei//pînă cîn n-aveă legătură in comună//
 c-¹u uom//și ăla "uite/du-te pr¹eciz la cutar¹ă/la cutare"/ș seara...
 d¹dea lovitură//

s-au intimplat.../intr-o nuapte de-aiș/kar din comună¹ h¹
 av¹ut io vreo...uoptișpe an¹/nooșpe an¹/șasi pere¹ di boi s-au fu-
 20 rat//de-aij din comună//și unde ? i-a trec¹ la Cernavoda/da n-a
 put¹ să puie mînă p¹ ei//c-aveă legătură cu... /treca-m bulgaria/
 aveau legatur¹ mar¹ ei înainte at¹un¹c//

p-ormă.../kar ¹u uom din comună de-aiș/tot f...pă șușaua megi-
 di/la movila tășată/așă-¹ zicim noi acolo/s-a urcad/doi ij la iel
 25 f...keruță/iel...inainte să ducau șamani cu căruți/cu hors/cu
 grîu/cu ce-aveau să du¹ cău la megi¹dia la vînzare//l-a urmărit/l-a
 apuca¹ nuaptea/la movila tăiat-acolo/la deal s-a urcat in căruță/
 e-a lua¹ bani/l-a lega bine/ș¹ l-a lega d¹e...¹ inima căruți//ș-a
 vini cai c¹u iel pîn-a [ε] casă//
 10172828.

[Aceeși]

[Amintiri]

erau cu unu di patrușapti /câ noi urmaș să ne liberăm/și făcăm
cu ieși i...patrulăm pă frontieră/ș-avea o pădure-asa//în fine ala/
băiatu/prima seară/a doș seară iel i a fost/m-a-ntreba/cum ș ce
5fel/"mă" zic/"fi aten și tu"/asa/uite-asa...//

mⁱergindă la piket ^{ca} să vînim la al nostru/c-aveam grafic di
...trei ore/de-ô eră jumati/după cum era graficu//la un copac asa/
trei ieși//acuma ieși cîn i-am somat /...iși pisemne că c-a făcut ei
că.../au zvîrlit/dim buzunar a zvîrli pistolu/pistol d-ela cu...
10parcă le văt ș-ăcu/patru cartușe-avea iele/pistol d-ela cu roată//
l-a zvîrlit în iarb-acol^o/n-a fo^z nimica/nij noi n-am băga di șe-
mă//i-ă lua că ordinu l-aveam așa: dacă mergem încolo/treb^ușă să
dușim...la piketu care eră mai aproape/acol^o să-i predăm/jⁱ dimi-
neșta...vinea alți cu ei//n dus acolo//

15 cînd am vîntⁱ aița să lumînase//să vîdea așa//z [ε]"ia să mēr-
zim noi p-acolo mă să vedem//ășteș n-au avu nimig la ei?"//cînd
asa-n iarbă/iel/cum z-a dat a văzut pistolu//

și iel zîce/"măi neș iene" ci/"ce cōarșă-o fi asta?" el eră
cam mocan di pînă să zic șō

20 "lasă-l mă/că-i pistol"/pisemne n-a avu siguranșă pusă și...a
trēu patru focurⁱ imediat//io atunșă/șe mai avșan vo cîtēva zile
să mă libere^z/ș lîngă pistol asa/^o cutiē de-ășteș de cremă/cam așa
iera/^o cutiē di crem-asa/cărcată numai cu banⁱ//da nu banⁱ de-ai
noștri//^{nu} ștu banⁱ ungureștⁱ/^{nu} ștu cid/vo patru suti di forinșⁱ/
25cam așa le spunșă//cînd am desfăcut-ș-asa/sus așa/
iel zîce/"ce să fășen cu asta?"

"păi ce sⁱ fășem? mērșen și-i predăm lă...la piket/la ser-
gēnt"//

sêe "n-ar fi bine să-i ascundim noi?"

Contingentul 1947.

"și noi ce să facim cu ei ?//Ce să facem noi cu ei ?"/[fn]fi-
ne io atunca/diși era și-ntirziere/m-am dus/asta am făcut-o io/
m-am duz lă...ăla/zic

"cînd v-am întrebă no că at avu ceva/as spus că n-avez nimica/
5 și nu ș ce" zic m-an dus și i-an tras o palmă io lu...lu ala/lu că-
lă^uza//ieș i-an tras o palm-atun^c//că zic/"mă"/zi^s "ma am o săp-
tămînă să scap/ și" zic "uște/mor p-ai^ca" zic//m-an gîndit eo//și
zic/"cutie-asta ?"//

că "nu-i a noastră că nu ș ce"/pîn la urmă p-ăea e-a kinuⁱi rău/
10 cu pistolu/cu bani-eia/ce s-o hi făcu cu ieș/nū ștu//

șene dimitru

patruș^uopt [de ani]

[Preparate din făină]

pînea/după cu^u vrei s-o facîn/dac-o vrei s-o faș^t cū...maie^li
15 noi facem/dacă nu/cu drojdiⁱ/i opăres făina/o la^s și să răcorești
făina/pînă cînd î...sufăr deștu-așă/mă nu să opărească mai^ua/fl
plămădⁱesc/il la^s și să...crești...aluatu/punim dup-acē^sa și...^uo
frămîntăm/crești/o punim în vasi/sau ū...dacă...vrei o fac în kita-
re/dē o fac pă vatră/ardim cuptoru/și-o cuacem...măsim trei sfer-
20 tur^t/o uoră/cam atit/mă mul nū mergi-n cuptor//

[Și maiielele cum le faci ?]

maⁱelⁱ li ?//maie^lli le facim așa: cînd î...după ce frămîntăm
pînea/facim o cocă mică/^uo cuacim/scuatim î miezu din ea/și oprim
o^lgacă di alu^uat/di [k] ziz diⁿ cuoca care o punim î...în vasi/și-o
25 punim î innăuntru/o punim într-ū vas curat/și punem puțină apă/
să-muai cuaj-așă cu cocă/și-o frămîntăm cu mălaiu/o lăsăm și să
doapești/și-ō...o facen turtiș^oari//

[Și din făină ce mai faceți la sărbători ?]

façim prăjitur¹/façem plăcintă/cozonac/î biscui¹/cari ce do-
rește//

[La Paște ce faceți ?]

să vopsești uouo/roși/

5 [Nu, dar tot așa din făină, ce faceți la Paște, cu brinză ?]

î pască//da//

[Cum se face pasca ?]

pej ! ^uo făc cocă...tot caă ca coca di cozonac/da nu kar așa/
o-ntindim...ă ^uo cocă...intins-asa cît f tava/batim f uouu cu
10 briză/ă cu mirosur/vanili¹/lămfi/și punim...altă fuă¹ deasupra/
și deasupra façim așa ū...niște î cocăçeli mic așa ca merli/și
cu ^uo cruce-asa ș¹...o punim și-o cuacem//

[Din mălai ce se făcea înainte ?]

turto¹//da//

15 [Cum se făcea turtoiu ?]

turto¹u/opăreș mălaiu/după ce să opărești mălaiu/î...îl lă-
săm s¹ să răcorească/mălaiu/ame [k] puneam um prav di sari/îl pu-
neam după cît făcăi/ă um prav di făină/l-amesticam/îl puneam în
î...în formi/-n tavi/și îl coçam//

20 [Dar bulgur se făcea aici ?]

da//

[Și cum se face bulgurul ?]

bulgur¹/aleg¹ i gr¹u/și ne duçam lă...rîjnișă//și-¹ rîjneam//
î ne fă[ε] făcă...mama/nastră/ă bulguru-l f făcă-m prăjală/tot î
25 lă fel ca și ^uorezu//îl făcă prăjală/spală bulguru/îl...puneam
...prăjal-ășa acolo-l...și puneam jumăr i zis/sau ū șuncă/tocată/
ă mirosur¹/și...băgam la cuptor//

[Dar plachie se făcea pe aici ?]

ășa să spună la bulgur/plaki¹ di bulgur//

[Ene] gâna
patruzesh¹cinç [de ani]

30

călăviⁱ

cînd î făcē capitilī.../ali mortului/să făcē...î capitili cū
colăcēⁱ i ei//^{dup}-a cēga după ce-î scozⁱ din cuptor/să rupi m...
im bucățeli/să puni-n...î farfurii/presărⁱ zahăr/și puⁱ vin pes-
5 te ea//

a cēa să spunⁱ...călăviⁱ//

[Aceeși]

nunta

Uo nuntă/cum sⁱ să facă ? sâ-n cēpi di.../înainti cînd eră/nu
10 ieră ca acuma s să găsească biscuⁱ iⁱ/s să găsească/la o nuntă-n cē-
pea di marțea//marțea făcā...biscuⁱ iⁱ/mărcurea făcā pînă/joi/
făcā cozonacu/kemă ni amurlⁱ la rakiu/vinerⁱ tăia porcu/îl prepară
puțin la sari/vinerⁱ siara...tocă carnea/sîmbitā/zis/ieră nun-
ta-n cēputā//

15 kemă femeilⁱ la rakiu/făcā sarmalⁱ le/unⁱ li ieră la sarmali/
puni eră cu păsărⁱ li/lⁱ e tăia/sîmbitā siarā...să kemă lă...zis la
...brad//lă [k] dacă iră nunta tot în sat/dacă nu/vineă di lă gîni-
re vineă la mîreasă/lă brad/duminică vineă găteă mîreasa/venă cu
toată nunta/luă mîriasa/să ducă acasă/după cum ^leră obi cēju-nainti/
20 acasă s-așeza...masa/dup-a cēa să ducă ^s să cununa la biserică/după
ce ișă di la biserică să ducă lă...șeara lă...salon//

să așază masa/pină la orile...ze cî jumeti/unșprăze cî/dup-a cēa
să dădeă daru/să făcā legătoreă/tod la salon/și lunⁱ dimineăta/
făcā borșu di pătrușcî//suia nuna pă măgar/o și mai trîntea [!]/as-
25 teă esti obi cējurlⁱ n [k] marțⁱ/s [k] faci plăcintili/kemă zis î...
rudili/stolnicî/să făcē plăcintili/și ^uo-n cēb di marțea/o terminⁱ
marțea//nuntă//

doi covrig¹/cu două trei bucăși zahăr/și făcăm rakiu//asta țera//
ala țera rakiu//

[Și mai făceați glume ?]

rideam/spuneam/ca la rakiu/ce parcă te duș să-ți ții gura/ cum
5 țera/că atunci țera babe dă știea fel dă f¹el/ce mai știea ăștea
tinerli/știe ce știea babele atunci ?//

[Ce ziceau, babele ?]

[1] păi ce să știu io ce mai zică babele bătú-v-ar să vă bată
dă f¹ete dar !/păi am uită bre ! fată fa !/păi ce țeram io babă/
10 io țeram tînără/iele știa că țera bătrîne// [ε]avea asta babă-sa
[k] bunică-sa aii¹c/era vecină/era o babă poznată/și știa cîte-
lume și-²șoare/da nîe dacâ-n intră p-a²iș și n-a ieș²i p-a²iș² rã
fată/nu țiu mîntē/uite am fi²ete...de ce ține mîntē/da/poate că zic
de ce-a-nvățat carte//

15

[Aceeși]

[Leacuri băbești]

[Ce le făceai copiilor înainte, cînd erau bolnavi ?]

mai le făcăm frecții/mai îi...fi oblojam cu spirt cū...cu lînă
nеспălată/c-așa era atunci/aduca^u lînă nеспălată/o strokăm/u uopă-
20 ream/o strokan cu spirt^u/l-o [ε]oblojam/³ē ! ni sē-ndreptă copkii//
care-avea zile/care nū...³

țera kînur¹/care era s să scoale/să scula^u/care nū...fi kînujă/
cîte [r] cîte-o săptămînă pînă murea o^u copkil//il băga în kînur^u/
da vez¹ c-acumă...are dohtor¹/nu ma ie/...nu mai e boale d-ășea
25 eum erau odată/

¹Se referă la o vecină care asistă la înregistrare.

²Gest: la ureche.

³Înregistrarea e puțin intreruptă de o persoană care intră pe ușa și chiamă pe cineva care asistă la înregistrare.

[Și cînd li se umfla gîlcile ?]

avea pînă sa^d babe de le trecea dă [ε] dă gîl^ε/da nu mai ie ni-
niea d-alea care iera^u/iera^a babe bătrîne/

[Ce le făcea ?]

5 ne dučan noi/luam/ne dučan i¹ [ε] dăscîntă dă jung^u/i¹ dăscîntă
dă gîl¹/că li să pună cîte-un gung^u/să brodea cîte-o rodăriță
p-aiis pînă sat/cîte-o țigancă d-alea cu fuse/ca cum i¹ ș-acuma//și
...și ! ne dučan fi...trăgam/ni-i dăscîntă/nu ne dučan la doctor/
că dacă n-avea^m//kar io am băgad mai mare/care-l am dîpă...

10 fat-șea marea/nu asta d^e-o am mai mi¹ lecie//s-a jucă cînd era dă
cîte doi anisor¹ cu băgat^u lu vecin-asta d-aiis-șe/și jucîndu-se
ei amîndoi p-afară/i-a dat unu cu toporișca și i-a tăia degetele/
da cam teșite-așă//p-asta¹ l-a tăi [k] i l-a tăiat să țînă nu-
mai aiica-șă zgîrco lū asta/și asta d-aiica nu-l are dălo^c/la...și
15 atunc iera^a numai un spital la băneasa²//pînă siara ne-an dus la
doctor cu iel^u/da aveam mama noastră a trăit/l-a [k] i-a luat de-
getele cum iera^a așa/i le-a așezat^u-așă/ier^a nicuțu/și pîn-a [ε] am
ajuns la spital siara/nyaptes/dă nū ne-a băgat siara pă...ne-a
băga^d dimineața cu iel^u//³

20 și...cînd ne-an dus acolo...numai...să-șerăse/n-a vru să ne
mai bașe/și dimineața...an stat siara acolo c-aveam niște niatur¹/
dimineața a intrat mitică la vizită cu băgat^u/cum i le-am puz dă
i le-a așeză^d gată mama/i le-a-nfășurat așa/iera^a atunc cu [ε] doc
trei foi de țiuțiu/iel a fost nic/crud^u/așă i s-a așeză deștele//
25 p-asta⁴ nu l-a mai avu dăloc/că nij nu i l-an găsi/și asta yine
[k] ves cum mi l-a așeză mama/i s-a osit^u/da i s-a osit strîmb^u/
și nu poate să [r] să-l facă dăcît așa⁶ /

[Aceeși]

¹Gest: inelarul de la mina stingă.

²Topic.

³Intră cineva pă ușă și îi spune ceva informatoarei.

⁴Gest: arătătorul.

⁵Gest: inelarul.

⁶Gest: puțin îndoit.

piinea

[Cum faceți piinea ?]

cum să facem piinea/c⁸ernez răina/în căpistere că...noi așa spunem hm !/dup-ăea ferbem apă/și opărim puțină răină că...înainte svreme țeră s¹ecară/și...zică că "uof !" zice "-ț s¹ecară/și să lăsă/și să lipiēște"/da acuma ziceș că-ț grîu/și noi an zis că să facem piinea mai bună//acuma noi uopărim cîte puțină făină ⁹¹/s facă piinea mai bună//după aea...punem și aluatu și...îl plămădim/și-l lăsăm...patru/cînc¹/ore că...or plămădim șara/or a doua zi ^dmîneșă cîș facem zîș o plămădim dimineșă ș-o facem șara/o coacem //o frămîntăm/dipă aea...o mai lăsăm puțin să dospiește/nē dușen d⁹-adușem...paie/gușăș/la cuptor.../dăm f^uocu/și băgăm piinea-ș cuptor dup-ăea//ș-o coacem//...să mîninșe băști//piine// [...]

[Dar cînd nu aveți drojdie ?]

15 cu aluat//facem f o prescură/o lăsăm crudă/și una o coacem î⁹ cuptor/dup-ăea o scuștem/ș-o mușem în apă r⁹ecē/ș-o ținem cam vreo u^uoră așa și șeva/și după aea amestecăm piine-ăea unflată în apă r¹ecē cu aluat-olă...crudu/ș-ț o frămîntăm cū ^{cu} mălai/că noi așa z¹icem/marian a zis [l] că-ț făină dă [r] dă mălai// [k] dă porumb 20//ș-o frămîntăm/ș-ț o facem niște turtișoare-ășă miș¹/și le punem așa p⁹-o scîndură la uscat//și cîș facem piine/punem cîte patru cînc¹ turtișoare dîn așă...și să dospiește/să face piinea bună/s face//

popa gergina

patruze¹ [de ani]

25

Asistase la înregistrarea fiului ei, Marian Popa.

ș-atîț a fost moartea lor

cū s-a-ntîmplăt ?! l-am avu porumbu în baltă//ș¹ cu-apa...câ
 5 dă cite Hor¹ a ven¹t astă-vară/și iar a șicat/și iar a venit/toam-
 na cîn să culegem porumbu/nū ne-a dad voie să-l culegem mai nain-
 te//nū că să meargă/înc-a fos iel p la uocuol/l-a trimēs i frate-
 le lui/că un singur frate are/și e-aici¹ ...unde-am [k] de unde-am
 venit eo//atî sînt ei doi fraț¹/

"mai mitică"zîce "te duj la uocuol^o ce "să vest¹ poate ne dă...
 la mină să-l culegem" ^Bce "mai nainte pînă nu vine apa"//

10 s-a dus ie¹ la uocuol/le-a dat/da cîn a venit.../ș-am plecat
 în baltă/kar amîndoi am plecat d-aiiica și cu iiii împreună/ne-am
 dus/ce s te faș/că...am cules noi acol^o două trei uore/culesesim o
 căruță bună dă porumb/te-a ajuns apa la picșare//așă apă ce veneș/
 cum ie șielu veneș//ai ! l-an lăsa^d/dacă n-a mai fos kip/l-an că-
 15 rat noi așă la un cap/iară [ε] cu sacu/p-uormă...ne rămăsi și ba-
 gaju unde-l lăsasem în marginea la japșe/și...încă miti/că io
 așă-¹ zicam lū...bărbati-m¹u/ce "măi" ce "du-te dă adu bagaj-ola
 d-acolo" ce "să nu-l fi loat apa"//cîm m-am dus/bagaju îl luase
 apa//așă veneș cum ie șielu apa//l-an lua d-acolo/le-am dus din-
 20 colo/ne-an grămădi cu toți la un loc/ce mai dă făcut/nu mai putem
 să mai facem treaba/am plecat acasă//am vînit acasă/ăia a stat
 două zile-acasă/dup-așă s-a dus/a cășad b¹ârș¹ p-aiiica/s-a dus/și
 l-an luad d-acoleș/dă unde l-a grămădit/și l-a dus pă digu mare//
 d-acolo/l-a adus acasă cu kin mare/l-a pus în bară d-acolo/și-a
 25 vînit pîn-aiiica numa cu b¹ârcîli/nuaptea l-a adus//dou căruș¹ dă
 porumb//hai dup-așă mai an stat vro două săptămîn/s-a tras iar pus-
 tia dă apă/că n-am putu să-l adunăm atunș/că dac-a ven¹t apa/n-am
 putu să-l mai culeșim//dup-așă s-a dus toț/care-am avu/că...ieranș
 vro seêe ¹iș¹ care-am avu perumbu-m baltă/toț s-a dus/să [r] să-l

¹Loculesc în aceeași curte.

[O săptămână.]

o săptămână//

[Dar luna dimineață se făcea rachiu roșu ?]

să făcă !/bunînțelea/dacă [!] dacă merita//

5 [Dar se întâmpla să nu merite ?]

să...măi să-ntimplă/te măi băga și la coteț [!]///

[Cum ?]

péi ! dac-ō fată mare cîn nu ăra/de [ε] de egzemplu/dacă te du-
căi într-ăltu sat/și nu ăra.../acuma nu preș să măi duce-acasă//
miri/cu mireasa//da atunța să știa/la doi/la trei/plecă acasă//
lun¹ dimineața cîn ne dușam zis la borșu di pōtruaci/să duca una
di...rudi/la gineri/să-î spu¹i/dacă da say nu//cărî spunea că
îestî/vorbă v¹esel/dădea drumu la uși/care nu/măi spărgă gamu/
hor iz dădea pahar spart/...or te măi băga la cōcină/neamurli mi-
resî//^{si} măi pățea rușine//da acuma/a măi perî din...//is puneă
dacă ira...di ira vesel¹i/is puneă șervet cu rîndă roșii/la
sticlă/pălcaî măi veselă/măi cu bucurie//dacă nu-î...//

[Și la o săptămână se mai ducea la părinții fetei ?]

să duca la părinți fetei/lă...zis la iertăc¹uni//^s duca la pă-
rinți fetei/nășu-î scotea...la biserică/miri//

[Aceași]

895. OSTROV

(jud.Constanța)

Culegere: 1973: PL, VN, RP; transcriere: PL

25

vinu

vișe am apūcad de-astea bătrînești¹ indigene/cum iera pă timpur¹

strînsă cu furculița așa//a da și-n așa filopséra/s-a dat f_ielē
 că [ɛ] să usca/de ce mergă să usca//p-ormă/am ajuns și am văzut cu
 s-altuiește ieram mai tînăr/unu altu/de pē la părtea buzăulūi a
 venit niște băieț[†] p-aici/iera cam dă șama noastră/făcusem pre-
 sten[†] cu ieși și ne-arăta cu s-altuia/am altuit ș-am ajuns vii//și
 din vilele alea...am pus varităț[†] bune și din alea am produs ceva
 parale de-am făcut și casa kar//dî rodu viilor//

[Dar vinul cum îl faci ?]

vinu/-l culegem la...corită aveam o [ɛ] dă bread așa o cutiie/
 10 pisam acolo cū picerle//umpleam cutiia ^{aco}/cam vo cînzăj de deca
 dă vi iisă[ɛ]din cutiia aia//o am ș-acuma-n magazie//și c-o
 cutiie așa ia așa /o jumă dă metru așa/rotundă/îi spuneam nisil-
 nie/ș-o umpleam aia cu cîte-un coș două/cu cîte-o căldare două de
 strugur[†]/luă la spinare și-l desărtam în cutiia aialanta dē brad/
 15 în corita așa/pîn-o vîrfueam pā aia bine//și dac-o vîrfueam pā
 așa o puneam în căruță/cu boi/ș-o aducam acasă/ș-aici o luam ș-o
 pisam cu picerle//și sigur/dacă aveam vase mar[†]/cadă dē mai rafi-
 nam/puneam cu prăș [k] boștină cu tot în cada așa//și lăsam i...
 timp dă doospatru dă ore cu totu ferbîntă acolo/cînfăcā fer-
 20 bēnți-acolo scoteam pā cep și puneam ũ vin mai limpede/măi selec-
 ționat//

dînu me vasele

șăizeșinouă [de ani]

ș-așă am pățit cu țiganca

25 am pățit cu bătrîna mea/să spun/a murit în etate dă obzăj de
 an[†]/ș-a fos bolnavă vo doi an[†]//după boală dă doi an[†] dă zile-a
 rămas ȳarbă/încă patru an[†]/a fos ȳarbă//am fos la un medic la

[†]Gest.

pazargic că nu iera cadrilateru luat/la un [ε] medic/ia franța bine/
 pentru vedere dă uok//și me-a spus clar/am fos cu ea/am scos certi-
 ficat de la...sfātu popular d-aiița/femeie/văduvă/bătrînă/[ε] sta-
 rea/[ε] la avere că nu aveam/io ieram ū necăsătorit/singur cu ea/și
 5 i-a găsi^t medicu de-acolo/zițe "nu pot face nimică o sing [k] ambi/
 vine-a okilor ține/ține c-o legătură/dacă unu-i stricat/atacâ
 ș-ălantu"//i-a promis să-i scoată o [k] ăla atacatu/ca să rămie
 cu-ălantu toată viața ei/să-i puie loc dă sticlă//bătrîna etatea
 așă/i-a fos frică/n-a vrut//ș-a vinit înapoi cu ea/da//ș-a zăcut
 10 dă boala asta/c-acuma sigur bătrîni spuneau că-i iele/că-i marse-
 ra/că-i mama...dracului nu ș ce/da toate sun bol^t/cum fi ramatizmu/
 cum fi...bol^t de-astea ase [k] descoperite care te face bine/și
 nu zăc//medici te face bine/da pă timpū dacă nu iera medic...

[Dar bătrîna spune ceva de iele ?]

5 spune că avea durer^t la cap/din cauza uokului/durerle capului
 a rămaz la uok/ș-o durea tot corpul/că-i di iele/și-i descînta niște
 babe/punea la stele/scotea...da...nu credeam//da/așă probabil iera
 pă timpū ăla bătrîni//

[Dar le-a auzit vreodată ?]

20 no/no/n-am văzut/n-am auzit//

[Nu, bătrîna...]

acuma vă povestesc î ū fel de farmic/[ε]cū adevărat/clar/c-am
 văzut io cu nevasta//cîn iera bătrîna uarbă/vine-o țigană de-ăs-
 tă/lăiețale/treca pă ulițara asta-n jos//bătrîna umbla cu bățu
 25 spî curte/băiețⁱ mei iera micuțⁱ/șase an^t/dă patru an^t/cel mai mic
 iera//și vine/^zce "ce-ai bătrîno/ce-ai de merg cu bățu ?"//

"Ce să am mămică/nu mai văd/m-a duru din durerea [ε] capului/
 nu mai văd"//

30 ce "ă/pă maică/nu mai vez^t/c-ai năpîrcă uok/de-ăia nu vez^t/
 țiganca//

și vine la un timp/ce "io te fac bine/si să te vezⁱ cum ai
foz de tînără"//

auzeam pã...pã alți/din comună/"măi țigani ăstia te fermică/te
korăște și-ț ia din casă tot/is fură//față cu tine te fură/tu nu
5 mai vez că ea fură"//

"măi/dă-l dracu^{lui} de țigan"//

a venit țiganca/bătrîna dac-a ausit/fiin suferindă/ce "măi
vasile/ia vezⁱ poate...poate-o fi așa mă/cuș spune ea/că m-a duru
capu/ș-a sări la ok/și/mă-nglozește-n "ok/o fi ceva/știie să-m
10 facă "oki"//ioș m-am...spus io întăi bătrîni/zic "țiganca ne vră-
jește și ne...ne cată să fure/^{si} ne-ncînte/să ne ea ceva"//

î fine vine țiganca aea/ce "adu apă nențepută/o căldare"//
aduc apa nențepută//

"adă ũ uou proaspăt"/aduc ũ uou proaspăt din cui^{bar}ti"//

15 "adă o strakînă...neumblătă/nouă/de-asta de pămîin zis//așa/
toarnă apă acolo/pune...adu ș-o mină de sare"/aduc ș-o mină de
sare/pune-ș strakina aea/ză pune să stea pe pragu ăsta//s-a pus
țiganca/pune șorțu așa pe strakina aea cu sare cu apă/și ũou care
l-am dat proaspăt/l-ș și-l freacă pe la oku bătrîni/și la stîngu
20 și la dreptu "să iasă năpîrca/să facă năpîrca"/țiganca limba ei
ac^{olo}//noi ne uîtam atentă/șo cu nevastă-meș//î fine/cin la ũ mo-
men dat saltă șorțu/o năpîrca-aș /forma cu patru picîruse/și-șota
pîn strakina aia cu apă/năpîrca//a spart ũou/și di ũou ăia a ieș
năpîrca apa aș//da/că mă uîtam clar/oș ține mînte cît oș trăi//
25 "fuge la năpîrca/fuj babă/ce dorej năpîrcă/s să ducă/să facă/să
drăgă"/țiganca/ [ε]ce-ș dă să ie ?/patruj dă lei/să-ș dăm lînă/
să-ș dăm cocos/pui/să-ș dăm rațe/să-ș dăm boboc dă gîscă/să-ș dăm
c-avem/ca să iasă năpîrca s să ducă/a rîcă//

î fine
i-an dat țigănci dă-o [i] naibi [i]^{nu} scăpan de ea/
Gest, cît arătătorul.

i-an dat lîná/i-an dat arşine cu lîná/pui/ban[†]/cum a şerut/şî
 "maică mîine dimineată"/după c-a luat darurie aştea a plecat ţi-
 gaŃca/"mîine dimineată ai să vîz[†]/ai să riî mulţumită toată via-
 5 ȃa dumitale."//de unde i/toate a foz mincun[†]/ne-a tras vrăjeala/
 ne-a luat c-a avut ţigaŃca tot/s-a dus în toată lumea [!]
 ş-aşa am păţit cu ţigaŃca//aşă că...asta iera pă timpur[†]/
 vrăjel[†] d-aşteá//

[Acelaşi]

ş-am prins un somn d-o sută cinc kile

10 [...] d-o săptămîn[†] de zile an ţinut io cãrnaca acolo//ş-am
 prins un somn d-o sută cinc kile fără maţe/uite-acuma să vă spun
 io/sint în şaptezăşitrei de an[†]/însă c-a n-am văzut i//şî unde
 l-an găsit ?//ne-a luat cãrnaca mă floricel /că tu ştiî unde-i/la
 prãjoaia/în fruntea ketri//aproape de moară/ştis şî duŃneavoastră
 5 unde ieste ? //acolo//şî mi-era fricã de moară să nu surupem car-
 maca//atit că iera doi bulgar[†] din canlia³ pă piãtrã/dãdea la
 cirlionţ//n-am putut să ne apropiem//c-a spune zaarişca/mai bătrîn
 ca mine/"pune iedeku" c-aveam iedek bun/"şî pos să-l arunc tu
 toşmai la mal ?"/iedeku ca să ne tragă iel/că ştiî cîn saltă iel
 20 d-a la pãmînt/să ne tragă iel măcar barca ceva//am ridicat io ie-
 deku/n-am putut o datã s-ajung tuma la piãtra lui//

"legã mă o piãtrã"/am dãs [ε] am legat c-o piãtrã/c-aveam
 pietre destu/de la cãrnacã/şî...arunc//a apucat-o iel/cu cirlion-
 ȃtu a tras piãtra aea//"ţine"//iî spuneam lu nea zaarişca/zicem "ai
 25 c-aşa [k] a slãbit niţel dã la pãmînt"/iel să saltă şî la pãmînt//

¹Se adresează informatorului Florea Maxim care asistă la înre-
 gistrare.

²Se adresează directorului Cãminului cultural care asistă la
 înregistrare.

³Localitate învecinată.

"trăge"//trăga' ăla nițel/pînă cîe ne-am apropiat de mal vro
 trei metri//cînd a ieșit îel/da se iera toate cirliģile/o sută de
 cirliģe băgată îel//ă ! c-asta-i n-are [ε] cîndă cu coada toate
 cirliģile i le ia//

5 [Încurcat]

încurcat//cînd ne-am apropiat vro...s [k] patru metri așa de
 mal/a iaf la mal un bivoli un ăla/ia nea zăria topor/și cînd i-a
 dat o muke de topor/în cap/a rămas acolo// "acuma oamenii bunii/
 trăgeți-l pă uscat"//l-am tras pînă la uscat/doii metri-atît/n-am
 10 mai putut să-l mai trăgem// "cîe-i făcăm mă ?"//

"stai c-avem noi/dă uodgonu-ncoațe"/cu oamenii-acolo/an legat
 de carmacă/cu toate că nu putea să-l ia//am pus ș-ăla-nontru/și
 l-am tras pă uscat//

și vo juma dă zi/pînă să-i scoțim cirliģile//dî îel//

15

vasilică dimitru

șaptizășitrei de ani

nunta

[Cum se făcea pe aici o nuntă ?]

cum să făcă/vineă băiatu cu rudele lui și cîereă o fată de la
 20 părinti//dacă iera dă acord și să-mpăca/urma nunta-nainte/să lo-
 godea după aceșă//dacă să logodea/s-învoia cînd o să facă nuntă//
 o să cîră șervete/cămăj dă noaptea/perni/cum să făcă [k] cîereă nunu/
 dispre nun și dispre deavör//și...dacă făcă...să-nțaleģă ei/pă
 ziua dă cutare avem nuntă//vineă joia lua bagaju/cu căruțe/c-atunō
 25 nu iera mașină/căruțe/puneă șervete pî la căruțe/vineă lumă din
 [k] rudele alea ale lor/dû p-acolo/vineă și...puneă zi dă nuntă/
 lua bagaju/il duca acasă la ģinere/simbătă șeară să făcă brăd/

¹Intervenția aparține directorului Căminului cultural, care
 asistă la înregistrare.

juca/brădu-^u curte/cu fete/cu flăcăi...//ei ! duminica vinea nu-
nu/luă mireasa/o duca la biserică/...juca p-acolo/să dca pă la sa-
lon/seara pleca pocinzei^ucile d-aiij^u dă la mireasă/să duca la gine-
rică/la nunt-acolo/cu servete/cu...kiuia/juca/să da darurile/după
5 obicei/să strînga bani la nuntă...//iera frumos//iera foarte fru-
mos nunțile/s-acuma-s frumoase/tot la fel//ca [k] că tot a^uceea
obicei este/nu s-a distins obiceiurile//pîn alte p^uars s-o fi mai
distins da...//acuma...mai moderne/măi...cu socoteală/da atunc
kiuia pă străz de le-află...tocmai dim baltă [l]//nups frumoase/
10 cu mașin^u/cu căruțe/cu...//și care n-avea/o făca și măi [r] măi
mică nunta/că...n-avea ^uomu posibilitate să facă nunt^u frumoase/
mar^u//noi am făcut ca doi băies sărac//nic io n-am avu părint^u/
nic iel n-a avu părint^u//și s-a strîns toată lumea dă pîmprejur/
ăla cu un kil dă vin/ăla cu două/ăla cu-o căldare/s-am făcu nuntă
15 la fel cu ceilan^u bogat^u/și noi//da//

[Și luni ce obicei era ?]

lun^u/kema lume la rakiu/kiuea cu servete/cu...rakiu ăla umbla
toată strada/să făca masca^u/imbla pă stradă/că ce ziă c-a ieșit
mireasa fată// [l] așa ier^ua obicei^u//asta-i treaba//

20 [Și marți ?]

mar^u făcam plăcintele//toată lumea să strînga/

[Vezi că știe și dînsa.]

păi cum să nu știe/păi sigur/mare să face plăcinte/mars se-
ra//miercur^u să duca la mireasă cu cămașa/la mama fetei/s-acolo
25 strînga lume/iară miercur^u//iar să duca d-aiica cu turtă/cū...
vin/cu țuică/să dca la mama fetei/s-acolo mama fetei kema...și 9a
femei dim partea ei/și să făca masă mare/frumoasă//

[Și la o săptămînă se duceau la părinții fetei ?]

dă/se făca kemătoare //kema părinți fetei/pă părinți băiatu-

^uIntervine o altă informatoare, care asistă la înregistrare,
referindu-se la cercetătoarea care anchetează.

lui//și vinea mireasa/gînerica/cu doi trei...șamen¹ ai lor/și
 să-mpăcau acolo/puneau o masă/besă/mîncă/kiuia/termină//lă... [k]
 duși aceea iar să duca la gînerică cu kemătoare//și la [k] altă
 săptămîină/a treia săptămîină se duca la nun/și făca și fel kemă-
 5 țoare/tot la fel/cu mese-ntinșe/cu mîncărur¹/cu băatur¹/cu kiote/
 cu jocur¹/cu veselie/așe iera obișeu atunc//

icana niculaie voinea
 șaișeșiuu de an¹

scaloian

10 [Cînd erai dumneata mică făceați, după Paște, așa din pămînt?
 dă/făcăm f...scaloian [1]//făcăm și scaloianu//șoleo !/ne
 strîngăm tot așa fete/băieț¹/făcăm din pămînt așa un scaloian/un
 ...cu Moșă roșii îi puneam coj¹ din alea pã fel așa/făcăm mîncare/
 plăcinte/ne ducam la dînăre/l-aruncam pã apă/ii făcăm o cutioară/
 15 cu lumînăr¹ aprinșe/ii dam drumu pã apă/după aceea vinea feti-
 le-acasă/cînta lăutari/juca/iera foarte frumos//iera^e [ε] cînd
 ier^eam noi mai mic ierea nu ier^ea frumos/da cînta fost ai mai
 mar¹/d-egzemplu cum i alde țata mița /șoleu pã să făca niște
 scaloien¹/...foarte frumoșe//

20

[Aceeși]

marser¹

nu lucram mars seara/n-era frică de marser¹//io nu știu/mișe
 nu mi s-a-ntimplat/da o femeie bătrîină la noi aiica/tușă sorica/
 a lucrat/noaptea//și peste noapte s-a pomeni dim pod/pã gura pã-
 25 dului/în sală/i-a arunca borcane/nușile dim pod toate/tot c-a
 Se referă la o vecină mai în vîrstă care asistă la înregistrare.

găsiđ în pod le-a aruncat jos//ielele dă frică/nú știęă ce să facă
[1]//a-ncepu să/ce "hai să jucăm angrópu mireși" [1]//

[Da, așa s-a întâmplat.]

da/așa/da...avea tață mișo !//

5 [Știu c-o avea.]²

avea//acuma a fugi și marsele de lumea asta reaua//da avea
inaimte marse¹//păi da [ε] am o cumnată la [k] de la coróiu³/spu-
ne că le-a rupt iite [k] le-a rupt firile de la război//a țesut/
până la un timp/și după aceea s-a culcat//peste noapte aude scirt/
10 scirt/i război//"Ce să fiie ?"/cîn dimineața să trezește femeia
cu toate firile rupte/du pă [k] de la natră//cu iele-n casă//
intra/pă unde intra nú știu/ce iera/că știu c-avea marse¹/acuma
nu mai ținem/acuma lucrăm și marse seara/lucrăm în tot timpul și nu
mai vine nimer¹//da atunci ne era frică să lucrăm//

15

[Aceeși]

compara

în noaptea de sîntu gorge s-auzea că ieșe comorile//pi pleca
uamēni după comor¹//un om ne-a povestit/c-aici sus la deal la
noi/a fost o compara/a ieșit o flacăre-n noaptea așa//și ei
20 a-ntors un [ε] un pantof cu fața-n jos//a doua seară/s-a dus acco-
lo să seacă compara/cu lopot¹/cu cazmale//ș-a săpat ei cît o fi
săpată/și după aceea/s-a văzut o horă/bulgărească cu lăutar¹/cu
cîmpoi/cînta cîmpoile și bulgari kiuiă//ș-a veni cîmpoile așa
cu lăutar¹ așa pînă i-a copriș pă ei împrejur/și ei dă frică cîn
25 a văzut bulgari așa că vine la ei/"măi"/zițe "Ce este asta aici?"
//s-atunș s-a auzit cazanu cum s-a dus în fundu pămîntului/așa ne

¹Intervenția unei alte bătrîne care asistă la înregistrare.

²Intervenția aceleasi bătrîne.

³Localitate învecinată.

376

povestea/un om bătrîn//lor li s-a-ntimplat/aşa lucru//şi n-a mai
putut să scoată nic un ban/dac-a... [ɛ] ei a tipat/că la aşa lucru
numai să tac/şi kar dacă te [k] pune mîna pe tine să tac/să nu zic
nimic//c-ăia-z bani//

5

[Aceeşi]

pîine

[Cum se face pîinea ?]

să jernu fâina-ntr-o copăiţă/să plămădeşte aluatu/dimineţa
[k] seara plămădeşte[†] aluatu/dimineţa o frămînt[†] cu apă caldută/
o laş[†] să dospască frumos/după aţeşa o puî la paracot/la forme
zia şi ars[†] cuptoru/ş-o baş acolo/o coc//am făcut că fac ş-acuma
pîine/dă pîine sint...//

[Şi ce îi pui ca să crească ?]

îi puî aluat//

15 [Şi alea cum le faci ?]

alea/să upreşte din pîine o fărîmă dă cocuţă/ş-o laş dă să
acreste//d-egzemplu az[†] am făcut pîine/la o săptămînă cîn fac
pîine/cocuţa aşa o ţii în ceva cu faină...la...şi după aţeşa o
puî în apă caldă cocuţa aşa/să îmoaie şi/cu sea plămădeşte[†] aluatu/
20 şi fac pîinea/cu sea să ac [k] cu coca aşa acră/alfel nū//acum
facem nişte cocuţe-aşa micuţe/se numeşte cocoaşe/şi alea-s mai bu-
ne/tod din cocă...aşa [ɛ]cum să spun...acrită//şi facem cocoaşele-ă-
lea/le uscăm/şi cîn plămădim aluatu îmuîem trei cocuţe de-alea/le
punea în apă caldă/ele să-moaie foarte bine şi plămădeşte[†] aluatu
25 cu alea//

[Şi ghismane faceţi ?]

da/făcăm/cum să nu făcăm ?//facem ş-acuma [i] să pune lapte
acru/citeva ouă//puîin bicarbonat/să bate bine cu faină alea/să

façe supțirele-asa nu kar grăse/și unĝ tava cu untură/și puĝ
 cocuța așa acolo care ai plămădit-o cu toate astea/și te-a [k]
 deasupra să unĝe cu lapte/și cu uou//laptele bătut foarte bine așa
 cu uouă/ș-o puĝ [k] puțin nu ca la plăcintă mai mult/ș-o coĝ la
 sculptor//

[Aceeși]

șerp[†]

[Dar șerpi sînt pe aici ?]

ă șerp[†]/ășteă Ńel puțin f[†] fiiecare zi am...de-a p[†]te cu lei//

10 [Nu te-a mușcat niciodată ?]

n^o !//nu dac[†]...de-alerga m-a alergat/unu//

[Cum s-a întîplat ?]

adunam niște iarbă/și cîm am trecut io p-acolo/n-avea niĝ un
 șarpe//și io adunam iarbă/și-n spatele meu/vineă...dă vo doi
 metri jumate așa iera//după mine/io cîm l-am văzut/am fugit//iel
 după mine//că n-aveam niĝ[†] băt/nimica/ca să...că dac[†] aveam băt il
 loveam//după mine/după mine/pînă cîm a l[†]at-o-asa/că-i b[†]tea șar-
 le de-aiĝca/spre seară iera/și-i b[†]tea șarle/ș-a l[†]at-o-m par-
 teă...spre șare/și-i d[†]ă uok//și l-am...l-am zăpăc[†]it/ [!] i[†] da
 șarle uok/și m-am strecurat ș-am fugi la șosea//și seara am foz
 la o femeie-acolo-șă/m-a descîntat/că nu mai...tremuram ca...//și
 m-a descînta și...zice că "bine c-ai venit/dac[†] nu vineai cred că
 ...și mureai"//

măxim florea

treizeșiopt [de ani]

85

cu iarna aia grea

am pleca la calarasi//am luat coletu-n spinare/acolo drep pa
 dunare io m-an gasit inca cu doi inși asa/s-am pleca pa dunare/
 pim baltă/ne descu [k] pin-aiica' mergam pin zapada/s-am plecad
 5 la calarasi/acolo sa punea la postă/și de-acolo pleca trenu circu-
 la//s s ducă mai repede acolo la frate-miu//și... [i] am ajuns la
 calarasi/și nu stiam une stă...fratele lui taică-meo//^{ca} să mută-
 se din[ε]ntr-o locuință-n alta/acolo/și nu stiam une ie//și parcă
 văd că stam...ling-um pom acolo rezemat/cetățeanu care-am fos cu
 10 iel/a intrat in...in [k] aiica-n gazda asta/și fratele lu tai-
 că-meo stătea dincoace/dgar gardu-i despărțea//și io stam și-intre-
 bam că nu știu unde stă//și pa urmă a ieșit cetățeanu/și mi-a
 spus [i] ce "uite-acia stă"//și p-urmă/fratele lu taică-miu iera
 diriginte la...la postă//am plega cu dînsu/l-am pus coletu/și...a
 15 ajuns mai din timp la...la frati-miu/cu iarna aia grea-n cînzeș-
 trei cînzăspatru//și pa urmă napoi iar înotat pin zapada și pin
 gață/pin scūți aia pa dunărea mare și pa dunărea asta/ca pămîntu-a-
 sa urcă//

[Același]

20

piinea

plădămesc aluatu/încăldesc apă după ce dospesete alqatu o fră-
 mînt/cîn dospesete o pun de-a mină o bag in cuptor/să coace o
 scoțⁱ afară/

[Și cu ce o dospeseti ?]

25 cu aluatu//ea dospesete de cîn o frămîntⁱ//o frămîntⁱ și o
 lașⁱ o-veleștⁱ bine să stea caldă/și ea dospesete/crește mare/și

¹Gest: pînă la brîu.

pă urmă o pun de-a mină/ș-o lăsăm și de-a mină acolo/puțin timp/
și o băgăm în cuptor//

[Și aluatul cum îl faci ?]

cu apă//făcăm/să numește maișua//făcăm cu apă/și el dospesc//
5 plămădim de seara/că dimineața să fiie mai...bine dospită//și
face pițuța mai bună//

gîndă kirakiță

treizășitrei da an¹

nunta

10 [Cum se face o nuntă ?]

joi începe nunta/ta¹ vițel sau ce are/face sarmăluțe/kamă
lume multă/trepădător¹/pă mine m-a luat mireasă de-acasă/a făcut
și părinți mei keltuială/că nu fac la o nuntă keltuială mică/sigur
că fac keltuială mare/apu¹ m-a [k] a venit duminică de m-a luat
15 mireasă d-acolo/ne-am dus la salon/a pus mese și la salon acolo/
uamin¹ mult¹/a petrecut bine/lăutari/ca la nuntă//

[Și brad ?]

dă/și brad/sîmbătă seara bradu la noi//sîmbătă seară a venit
cu br^oadu acolo la noi/a jucat br^oadu fetele/flăcăi/p-ormă mai
20 tîrziu a venit da m-a lua la salon/la cunun¹/nu știu-ncolo cu¹ să
face/da aiica să face alfel/

[Cum se face ?]

sîmbătă seară vine cu br^oadu la fată/după aceea vine-napoi/vi-
ne mi-aduce loki [k] rokia de la logondă/și mergem la salon/stăm
25 pînă la două noaptea/și...p-ormă venim acasă/iară napoi//și
duminică dimineață/pă la două-ase/două/trei/vine și mă ia miră-
să/ne cununăm la biserică/cu nași/cu...toț¹ și...mergem la salon

[k] la fotograf/și mergem la salo'n//

[Și luni dimineață ?]

lun¹ dimineață legătora'rea/cun¹ să face

[Cum se face ?]

5 vine nașa te leagă la cap/te spală la piçoare [!]/adică nu
ie'u/nașa să spală la mîin¹/la piçoare/devărcaica cum...să pūne la
noi așica/le dau cîte-un șervet/le pun masa iar nouă și mănîncă
cū cîti vine nuna/și să sfirșește nunta//

10 mart¹/mart¹ seară la plăcinte/iar așa s-adună lume cara-a
fost trepădător¹/să face plăcinte/ăncăre/toată noaptea petreče/
și p-ormă dimineața acasă/seara lă...cîn termină petrečera/să
dūce acasă și la treabă [!]/la colectiv//

[Aceeasi]

896. BĂNEASA [ALR I, 984]

(jud. Constanța)

15

Culegere:1966; CC, PL, MM, NS; transcriere: RP

nuntă

15 în zi'a dă j^uoi uo-n¹epi/faci¹m...tăiem p¹ăs¹ar¹/c¹i...soc^uo-
t¹iel¹/c¹e [E] c¹e vr¹oia să să pr¹igăte¹ase¹ p¹entru nuntă/kamă...n¹ia-
20 murli/dă ajut^uor ac^uolo/i fini/vinir¹ p¹ă u¹rmă al¹ta//in¹cepe să
fa¹oă ca cum să fa¹că-acumă.../cūm l¹i să z¹ici la a¹stea/in¹ car¹i...
i¹ivit¹ă¹ș¹ile// [!] i¹ivit¹ă¹ș¹i//da atun¹ca n¹ă să fa¹oă i¹ivit¹ă¹ș¹i/să
...să k¹emă cu pl^uosca//

[Cum ?]

25 u¹umple¹ă uo pl^uoscă/cu vin/ș¹i/av¹șă [E] scri¹s/fie¹cară-aparti/

¹Cineva îi sugerează faptul că se chema cu plosca.

care pă cîn sâ kemi//și să duca pînă cîn termină cu pl^uosc-ășă.../
 venșă-năp^uoi/iâr ^uo pumplea/iâr să duca/ș-așă așă cā...kema pîn la
 doo sutî dâ uamen^u//

și [k] vinîr¹//sîmbătâ-ncepea...sâ pun¹em^u...mîncărurli//arî-
 5 jămîntū/cum...trebue s¹ sâ facâ...//duminica/iera alea toati făcu-
 ti gata ș¹/duminică/s-adună toată lumîă/dă sîmbătâ siara s-adună//
 cunūnli//^s făcâ cunūn¹/dâ puami/^s făcâ lū cîmp^uoiașu cu cîm [ε]
 cu cîmp^uoiașu/ala n-avea lă^uutar¹//cu cîmp^uoiașu//iî făcâ ^uo cunūnâ
 dâ bîsiuoc^u/^uuscăt^u/ē¹ !/făcâ...mai multe mîinun¹[ε] nimîicur¹
 10 p-ac^uolo/i¹ finî gâtea breădu//tot în nuapte-ășă//puneș/cîti-o car-
 te...roșie/cîte ūna albastrâ/...la breăd-ōla/breădu dā...nu d-ăs-
 ta dâ cumpărât//^uo ramurâ uuscătâ dâ prun/dâ ce iera/iarnâ cînd
 iera/varâ cîn iera vierdi/ș-așă cā.../br^uădu/dâ siara//

pă ōrmă/a doșa zi/duminica/să duca la bis¹erică/^veneș [ε] dā
 15 la bis¹erică/să puneș masa la naș/¹f dădeș cîti-ūș s¹ervied...mā-
 re/bun/la naș [ε] uamîni dîspri naș/i¹ finî...//aîdi/vineș...siara/
 masa mari//puneș acolo mîncărur¹/c-avîă//nū sâ făcâ mîncărur¹ ca
 acūma/prēa [k] friptūr¹//...nō !//sâ tăia b^uoi întreg//puneș bucă-
 țielî acolo/herti//așă/la rînt^u//i¹ străkin¹ dâ pāmînt^u...// [ε]
 20 n-aveș m¹esi ca acūma așă//noi siara puneș j^uos^u//punîă p¹ernli
 dā... //puneș piernli/pă josu/pîmprejuru m¹esi/mîncam/besam/dūpā
 cē terminan cu mîncărurli/jocur¹/kiuotî...//aîdi/pă ^uurmā/sâ ter-
 minā asta//siara//siara la masā pă ōrmā/masa mari/avîă...lumî mai
 multā/jocur¹/kiuote/miriăsa ūo împodogā cu...toate bunătățli/
 25 tuatî.../n¹da//acūma sâ d¹ă/darur¹ muld/da atunș nū sâ dădeș//
 atunca iî sâ dădeș ^uo roke dūpă git f...i-o puneș/i...așă/...
 n-aveș/ca acūș//acūma s-a modîrnat/prēa mult//

[Și luni ?]

ă ! lun¹//lun¹ pă ^uurmā/...ne dăd [k] nî kîmā iâr iñap^uoi^u//

Informatoarea ezită și anchetatorul o îndeamnă să continue.

ē i lun¹/ne du¹cām cu v¹ēsti b¹nā la...la n¹ir¹āsā//ac^uolō//cā c¹in-
te¹cili/cā j¹ocurli//altelī...furā gā¹in¹/dā la n¹ir¹āsā/du¹cā ac¹asā
la...s¹u¹ācra astilānta//ē¹ i pā ū¹rmā m¹ar¹t¹/

[Dar cum se chema luni ?]

5 i lun¹ i//la ^uungr^uop^c//asā s¹ā k¹imā//lu^uā l^umea... [ɛ] p¹ā...
lun¹/lu^uā...i¹i¹t¹i/i¹ l¹e p¹un¹ēā d¹āp¹ā g¹it¹u lu s¹u¹ācra/ā...lu m¹ir¹āsā-i
p¹un¹īā c¹āld¹ārl¹i i¹n s¹kinari/c¹ū v¹in^u//s¹i al¹t¹i/al¹t¹i av¹ēā m¹os¹q¹ari/d¹ā
[r] d¹ā t¹resti¹/cu m¹u¹ș¹ar¹li b¹īa āp¹ā d¹in [k] v¹in d¹in c¹āld¹ārl¹-ēlēā/
c¹ār¹ l¹e d¹ūc¹ā/s¹i s¹u¹ācra cu i¹i¹t¹li d¹ip¹ā g¹it¹/... c¹ū i¹i¹t¹li d¹ūp¹ā g¹it¹/
i¹ fine/i¹is¹ā p¹in¹ā la d¹rum/k¹i^uot¹e/p¹etr¹ēc¹er¹//p¹-ō^rm¹ā f¹āc¹ā h¹or¹ā/
ē¹ i/i¹ fine-ac¹ūma s¹ā...t¹er¹min¹ā c¹ū l¹un¹ēa//

m¹ar¹t¹ēā//f¹ā i s¹ā veni¹t¹.../f¹āc¹em pl¹āc¹inte ast¹ās¹//i¹ fine/
āi¹d¹i/n¹ē-adun¹ām/f¹āc¹ām/i¹ar pl¹āc¹inti¹/adu¹c¹ām r¹aki¹u/b¹eam¹/p¹ē¹ i/petr¹ē-
c¹er¹ m¹ar¹t¹//

15 āi¹d¹i m¹ērc¹ur¹ ac¹ū¹s¹ī c¹ā//m¹ier¹c¹ur¹/s¹ f¹ac¹ā r¹aki¹u mir¹iesi//s¹ā i¹ā
[k] p¹un¹ēā ac¹ol¹o i¹ntr-un c¹ur^u/m¹āri/p¹un¹īā fl^uor¹/...p¹un¹īā c¹āma¹șe
m¹ir¹iesi-ac¹ol¹o/...i¹ fini...//ș-ac¹ol¹o/i¹ar/b¹ā^uut¹ur¹ā/p¹etr¹ēc¹ire/ā-
s¹t¹ā/s¹ā t¹er¹min¹ā...d¹ā n¹ērc¹ur¹ē t¹ūma//

[Dar marți avea vrun nume ?]

20 m¹ar¹t¹ e ^uungr^uo [ɛ] s¹ā z¹ic¹ā/l¹un¹ēa i...^uungr^uop^c/la ^uungr^uop^c//

[Și marți ?]

m¹ar¹t¹ i¹ r¹aki^u//

[Și miercuri ?]

ās¹ā//m¹ier¹c¹ur i/ [i] s¹ā ę¹ās¹ā p¹ui [i] m¹o¹ș¹at¹//s¹ā i¹ās¹ā p¹ui

25 m¹o¹ș¹at¹// [i]

gergina costandin răduș
de șaptezeseșunu [de ani]

†Anchetatorul o îndeamnă să continue.

dă anu nou

dă anu nou f.../să adună r¹étili//ș¹ punșă părăușți pē apă//să
 stringă toăti/mai¹ multi/nū așă [ɛ]șapti uob z¹éci/vinșă băieș¹/și
 ...conșmanu/cu băieș¹ ieră mai frum^uos//daca ieră și băiez/daca
 șieră nūma riete/n-avea niô un haz//și apă...punșă străkin¹/șapte
 uob nouă străkin¹ punșă//și supt o străkină punșă ban^u/supt uo
 străkină punșă képtene/supt uo străkină punșă altili/ș-așă [k]"é!
 hăidi"/ie [κ] uo ligă la uo pē u^una// "hăi căut^ă tu acūma/să vides
 ce [r] ce ți-i...ce-nimer¹est¹ ?"/cînd înimireșă képteli/"ău!
 o ai să i¹ei un colțat^u !" [i]//innim¹erșă bānu/ieră străkina cu bā-
 nu/"i¹ !/b^uogășia pāmîntulū¹ uo ai !"/cārbuni !/"tăc¹uni/nie-
 gru ai să-l ei"/dispri b¹ărbat/dispre...amant¹//

é : așă așă/aide-acūma...punșă uorz^u//ardeșă vatra/punșă uor-
 zu pā vatră/il mēștică acolo/fl dāscîntă ce-i făcă/și...innumăra/
 5 cîț¹ amant¹/cîti..."amant¹ ai tu/și pî cari [r] pî cari uo să
 l-¹ei"/cari-o plesneș-ntii/"p-ala l-ei"/punșă așă/"ău !/cutări-
 că"/-i pu [ɛ] fi punșă și numeli/"cutărică" zî [k] p-ala-l-l-ia//
 [i] u^uobiceșur¹// [...]

[Părăuștele astea, ce-s astea ?]

20 părăușți/punșă uo străkină//uo străkină tōt așă cu apă/și lua
 uo lumînarj/și lumînarē-șă kika/ș^uarā/și i apă iimedjia să făcă
 ca părăuștu-așă//făcă do^uo părăușți//și li dāscîntă/le trăgă cū
 ...cu bisuocū// "asta sint eo/asta iestî ivāncū/ăi să vidiem acū-
 ma.../cāre [r] cari iubiēști-acūma mai mult^u//gergină pā iivāncū/
 25 or...ivāncū pā gergina ?"/să-șvîrșă/să-șvîrșă părăuș-ășă/ș¹ vi-
 nșă pā und¹ vinșă/i¹ venșă ivāncū//venșă ș¹... [ɛ] uo cōcneșă pā ger-
 gina [i]// "ih !/mai mul te iubiēști pā tine [i]//mai mul te
 iubiēști pā tini"/hăidi !/șă rāmîngă// "hăidi tu acūma//pun-ți
 tu"/să punșă așlānta// "asta ș...gōrgi/asta i¹ē...māndișă"/și
 tinspīră.

iar așa așa/pètrecă nuaptea//

[Aceeși]

iei am avu uomu cam rău

[Cu fuga cum e ?]

5 cūm f¹ cu fuga//a d¹vin¹ cazu cā/dupā c-a veni d¹ŋ răzb^uo¹u/
 ieram f¹ ietati dā d^uozeșid^uo¹ dā an¹//ș¹i/a¹ sã...façin¹ și no¹ ũ
 ...uo micã...un mic pãa//viu i¹o la moșk¹ee-aic¹ș-a/ca sã...m¹ergim
 la zb¹or lã negur¹en¹//c-aveșã uo nunt-acolo/ș¹i no¹ dacã...nunta/
 tuat¹i fi¹etili sã d^ușiesi/și no¹ nū ne dusesim/ș¹i a¹ sã ne dūce¹ș
 10 no¹ ac^uolo !//c¹in n¹-an^u du² la moșki¹-a¹ea la sócru-mi¹o/ac^uolo/ç¹e
 sã spu¹/cãru¹ta-ñ¹ugatã/și iei sã sã ducã la uoltina//sã ia uo fatã
 d¹uol [r]² sã ia uo fatã d¹uoltina//n^uo¹ n-aveșam zoru uoltini/
 aveșan zorū negur¹enil^uor//

"da un¹ vã dūcez voi" zi "cū cãru¹-așã gătita ?"//

15 zic¹i "lã [ç] ia uoltina/dup-^uo ratã/cã sã l-îșu¹ari pã...
 costandin"//

c¹ind ac^uolo ç¹e sã spu¹ !//iei nū vroia sã sã ducã lã uoltina//
 dacã am apãr¹ut i¹o-¹ casã la iei/mã ia dã minã și mã bagã-ntr-ãltã
 cam¹erã//

20 zic¹i "a¹ noștri vrea sã sã [k] miãrgã la uoltina/da i¹o nū//
 i¹o nū vrea¹ sã mã dug la uoltina//ç¹e zis tu ?//façim no¹ um pas
 amind^uo¹ ?"//

¹ Sat al comunei Băneasa.

² Anchetatoarea îi spune să vorbească mai tare.

io an rămaz di liemn// "păi io știu/ci [r] ci vorbă-î asta că
..."/pă mini m-a...corpis uo mirare-aşa//

ziși "da//că uiti mărșim n'oi la uoltina/și nu făcēm nimica
acolo">//ci "vinim acasă//și tu să ti faj gata cînd oi venă io//că
5...făcīm liegătura amîndoi">//

cînd am v¹enit acasă/și io că...am începū să fac^u treabă pînă
casă/ș^t mama nu iera acasă ș sâ-m pu¹ sâ lip¹esc^u/s-aș¹es toați pā
la locurli lor^u/și-n¹ fini/asta a foz duminica//și lun¹ ierā...
marț¹ erā costă^u din și ielena//acumā/cîn vine ei dā la uoltina/n-a
10făcu¹ nimic//

a venit/in dā/trimite rezultatu/"te-ai arînjat ?//că io sîn
gata">//

î fini/daș și io rāspuns înapoi/"da//g¹ata">//î fine/hai de!//
iel a spus că sâ v¹inā cu uo...d-ai lu¹u//da ieu nū// "sā vi¹ cū
15^uoldaj d-ai m¹ei//cu niāmurli m¹eli//că n-aș¹ făci io treab-asta ca
sā mă duc io nūma după spūsa tā">//

î fine/am v¹eni n'oi// hai ! a veni și iel/am pl¹eca io d-acā-
sā/mā duc^u/mērșim la iei acasă/cînd...prigătir¹ și la iei ac^uolo/
e !/acūma/dimînșata/...s făcu [ε] s-a făcu dimînșatā//cē sā spui !//
20sā vă spui kar cum a f^uost ?//ieu mirasā/iel sā mă mîngi¹i/iel sā
mā mîngi¹i /mā pune pā genuki/și mă sālta//pā genuke//zi¹cē [k]
și-n da brizā cū...sā mănînc^u//zi¹cē "aidi di"/ci-"mbucā/-mbucā"
zi¹ci//io/mā bucurām că și mă mîngi¹ia/și brizā-n dādeș/și s-aproka
zilfli ca sā pleci iel î armatā//io nu știșan cum sā mă gugușes pā
25lingā dîsu//așā//s-o du^s și/a trecūt și marț¹/mărșeā//s-a sta și
mārț¹/miercur¹/joi/și vin¹er¹//vin¹er¹/is făce băgāju ș^t/potleca
la armatā !//rāmî tu gîno/acūma î urmā !//ē¹ ! cē sā fac//cē sā
vîez¹ acūmā urmā ?//

m-ām du^s la cîmp/cū uoki t^uot pā drum !//nū mai...s-o-ntoār-
10ftează.

- 8 Ce -năp^uoⁱ ?//nū s-a mai întors/pēsti un ăn//^a făcut armată//hof!
 acūma a vⁱenit//dī armată//cînd a vⁱenit/guguşalâ/muguşalâ/pâ
 cuoⁱlia/pâ cuoⁱlea/a veni tîmpu ^s să ducă lă...la pluc^u//începi să
 mă-ntrebi pă mine//
- 5 s^ce "fă !" zîci/"tu nu ştiⁱ pă undi-î rîstielîli/jūgurli/...
 cui^l la...lanţurle la pluc^u ?"//
 "păi da io ştiu"/
 "cîni mi l-a ūblaⁱ cu eli ?"//
 "io nu ştiu dă ieli dăloc^u"//
- 10 "da c-ăi foz mă muierⁱ/futu-s cristu^osu m^fă-ti !"// [!]
 "păi bini bre/io mi-ă văzū dă furcă/n-ă văzū dă...altă gospo-
 dărie/da nîjdēcūm dă...reşteile tăli"//
 "tū-z bisⁱerica m^fă-ti/acūma să ti faş cui^l//să caus cui^lli
 şi sâ-î..."//
- 15 ăia e !/"asta a foz măritatu" zic^u//"dăca ştiām io/nu mai mă
 măritam//mărita-m-aj mu^oartă sâ mă mărit^u"//
 î fine^o-acūma...să mai mărită şi alteli//"făⁱ !/fă prăestilor!
 //să nu vă bucuras că vă mîngîi-acūma//cî vies tu c^e amar îni pă
 urmă"//
- 20 c^e "tăj bre...tuşico/nu [ε] mai ni spieria că/nu mai ne mă-
 rit^făm" [!]//
 ş-ăşă c-aşă a fos cu kēstea noastră// [ε] ne-am...căsătorit/am
 ...pă urm-am...trăii mai bini după c^e mai ne-am...da noi pă braz-
 dă/...ş-aşă că trăim şi astîsⁱ//amînduoⁱ//
- 25 iey am avū u^omu cam rău//cam.../eⁱî^h !//u^omu cam rău//şi io
 făcām bor^uobu^oate//borobu^oate şti c^e îi ?//ăşă/ăşă//şi ielu-m spu-
 ne-ntr-^uo zi/că io-î spui lui^u//
 zic "întîndi mă kele-ăga dă p^uorc^u"//
 c^e "eⁱ !//las-g-acolo !"//

!Se adresează anchetatorului.

iō^u/"mⁱă !/a trecuⁱ tim mulⁱ mă !/trebuⁱi...iⁱntisă"/ș-c-ntinde
//dⁱpă spusă meă//ă-ntis-o//

"să vez dă dⁱsa"/ziⁱc-"acⁱșfică"//

'iⁱeră șă ȳo vⁱreⁱ cam r^ea/ș-aveⁱăm...prispă-mⁱ fața casⁱ-acⁱolo
5...//pⁱne iⁱel pⁱeleⁱ-ă^ea acⁱolo/k^eleⁱa/ă^eșă/nu [r] nu p^eleⁱă//k^eleⁱă//ăⁱ
pⁱs-o la...suⁱare/într-un tⁱmp inⁱ...găⁱinⁱli/ĉ^uorⁱli/coțofienⁱli/
ĉ^oc ĉ^oc ĉ^oc^u/ĉ^oc ĉ^oc ĉ^oc^u...//i^ey/mer^ey le ⁱizgun^eăm/nu//zic "iⁱa
l^esă cⁱa nu mai.../nu fac i^o așă"//zic "iⁱa sⁱă mă puⁱ i^o" zic "s-o
...ȳo puⁱ"//aveⁱăm unⁱ curnic^u/apropⁱ dă casă/c-ȳo l^esăt^ur-așă-n
10 j^uos//puⁱ...k^eleⁱa-ă^ea așă pⁱa curnic^u-ă^ela/șⁱ nⁱ-a^y furca/șⁱ torc^u//
șⁱ cu ^uokⁱ-ac^ol^o la...k^eleⁱa-ă^ea//

stⁱnd i^o așă/torcⁱnd i^o cu ^uokⁱ la k^eli/inⁱ ^uo...ne^pu^ată d-a
n^oastă//ĉe "ț^aț^a" zⁱĉⁱ/ "aⁱ c-a vⁱnit^u//h^ai c-a venⁱ" zⁱĉe/"dă
la s^atu n^ou^u //să puⁱi zi dă n^untă"//ă^uole^o !/i^o cⁱn am a^uzi dă
15 zi dă n^untă/am arun^ea furca/i^a scăra/suⁱ-ti-m p^uod^u/dă ru [k]
rakⁱu/dă str^ugur^u dⁱm p^uod^u/șⁱ hⁱi ! la n^untă//m-ăⁿ d^u la n^untă/
cⁱn ĉe s^a spuⁱ ? la n^untă/nⁱămurli n^uăstre-acⁱolo/vⁱeseliⁱ ki^uote/
...petrⁱé^ecer^u frum^uăsi/iⁱ fini/cit tⁱmp am staⁱ n^oi ac^uolo/cⁱnⁱlⁱ
s-a d^u ș-a l^ua...k^eleⁱa-ă^ea d-ac^uol dă und^e-am pus-o i^o/ș-a trăs-o
20 j^uos/ș-ă mⁱncat-^uo/a rⁱmă^s treⁱ ^uokin^o/dⁱn t^oată k^eleⁱa-ă^ea//

'am venit acasă//cⁱn am venⁱ acasă/aviⁱam ^uo...nⁱepu^at-acasă//

"ț^aț^a" zⁱĉⁱ/"aⁱ petrec^u bⁱnⁱ la n^untă ?"//

"ă^u petrec^u"//

ĉe "da n^u ș^tiⁱ ĉe țⁱ s-a-ntimplat acasă !"//

25 "a ars ĉeva ?"//

ĉe "eⁱ ! n-a arz/da.../mai mare"//

"mai mari ca r^ocu ĉ-o s^a hⁱi ?"//

zⁱĉⁱ... "k^eleⁱa-a^oa und^e-aⁱ pus-o ?"//

¹Oftează.

²Sat al comunei Oltina.

"i^h ! a mîncat-^uo t^uatâ ?"// [l] io ^uodată m^e-an tra s^ufl^he-
t^u-a^h// zic "a^h mîncat-^o t^uatâ ?"//

ci "n-^a mîncat-^uo t^uatâ/da" zicⁱ /"pr^eșă pu^tin a rîmă^z
dintr-ⁱsa"//

5 io an loat-^uo/și tot în timp-^ola cum ^heram io gătita/^uo iau/
ș-aviam ^uo a^t-așă/ș-arun^u kele-^hă-acol p^hă...pă [r] pă a^t-aia-^u
cas-acu^olo//^uop ! ini și ^uomu//

ci "da unde-aⁱ fost ?"//^hel a văzu^u că io...// "ia vino-^ucu-
ce !"//

10 io^u/m-aproki^h/da/cū s^ha fac io/ca iel s^h s^ha mai dăpărtezi dă
^uuși/ca s^ha p^uoc^h io s^ha m^ha stric^uor [l]//^hfini/m-^ha strecurat//

"e^h ! sta^h că-^t spui^u"//cîm m-an stricurat/s^ha te p^hăz^hest^h//
ia-o la deal//

"tu-s creșt^uosu mă-ti/tu-s păștli m^hă-ti..."//

15 "înjură tu că" zic "io/...s-a dus kele-acuma/ce^u mai [r] ce^u
mai vre^h ?"//

^hfin^o-acuma.../nu mai mă băgă-^u casă//io.../făcăn^u ce făcă/...

"măi !/mă asta-^h...glumă la tine ?//tū n-o mai ruk ?"//

ce "să nū intri-^u casă/e^h s^ha făce lucr^u drăcului"//

20 io/ce^u s^ha fac io acuma ?//măre ^t-e m^hinunșă//măre ^t-e m^hinu-
nli/ști verb-^hăa//ieu mă dug la gam/zic "cu^u s^h-l fac io s^ha

riză ?"//zic "costandine"/iel sta cam...culcăt așă pă pat//zi

"nū n-ⁱ nicas^u că m-^ha dă afară/că cel pu^tin sîn gătita//m^hă dū gă-
tită unde-o hⁱ"//a ris//zi^h "dacă a ris/intru-^u cas-acu^hă"// [l]

25 dau s^ha intru-^u casă/

ce "nū intră-^u casă-s spui^h !" ²// [l] "nū intră-^u cas"//

"măre ^t-^he m^hinune" zic^u// "mă băete/tu o s^ha-^uflămînziest^h !//
spui/drept"//zi^c "f^hă/di-s fă tū...mînia/pă und^h ^ht^h-o^h ducă/pă

^u [E] asta și/s^ha intru io-^u casă/s^hag mîncari/că a^hfel nū s^ha

^hinspiră, apoi vorbește repede.

!Vorbește gros și cu un ton amenințător.

puțati"//

a ¹ișt//m-a ascultă/îo m-an da mai la ^uo parte [i]/ș-a
¹ișt/și s-a dus//ăm intrat în casă/pă urmă/am intrat eu/am făcu
 mîncări/și.../a fos tuți buni p-ormă/n-a mai făcu nimică//

5

[Aceeși]

grîu

noi înainti...cîn [k] pînă n-am intrat în gospodăria colec-
 tivă/^cînd irăm...particular^t zis/noi în luna lu ^uoctombrie s¹emă-
 nam grîu în l^uocu dă fasoli/sau în locu dă porumb//dacă l-ajun-
 10 găm//dēsigur că arăm cu b^uoi sau cu...că¹i cę avia^m//îsă...nu era
 to^Bma așa tratad grîu cum...îesti-m momentu dă față/și nū prea
 sâ făcā atunca tōgma¹ așa//cum sâ îezecută-m momentu dă față//
 dēsigur că noi îl sîemānām/i dădeam cu borāna/cu grāpa cu cî iera
 atun/grapā di mārācîn¹/și tōgma¹ cînd ajungā la seceriș în luna
 15 lu iulii/mergām la s¹ecirā//nū aveām...niș combinī/nic.../aveām
 sîngur sîec¹er^t/cari-l secirām cu mīna//li făcām znuop/clāi/ș
 dup-aceā/stăteā a^Bol ^uo...pārīeri/cît terminām bucata noastră
 care-o aveām respectivā/și...la ormā li...tr [k] li-ngrāmādęan în
 stōgur^t//sā spūni/in armani//fișcāri î armanu lui undi l-aveā//
 20 pri [k] bāgām în arman/dipinde/acūma după...cum iera locu-osta//
 dacă era mai bun/î bāgām clāi mai puțin/dacă era mai...slab/î
 bāgām mai multe//î...virteām caę-acolo aprōapi cite-o jumā dă zi/
 sau și ȳo zi/pînā sâ bāteā bini/și la urmă/dădeām caę-afarā/și îl
 stringām//lȳam pāli/și-l stringām//stringām lā mijlocu armanului
 25 la pār cum îi spūnim noi//ș-acolo aveām niște lop¹ez dă liemⁿ/c-ȳo
 plāsā...c-așā dā pișcārii puți mai diāsā vini/și...ȳunȳ-arūncā
 cu lopāta/altu...plāsuiā/pînā sâ curāta//bing-ășā nū/da așa iera

atun^o//

șⁱ la urmă-l...ăduca' acasă fiecare...cetațean/îm magazia lui
undⁱ Țo ave^a/dacă ave^a plus^u/duca' și la șaică cum era-nainti//da//
duca' șⁱ la șaică/și iș făc^a bănuți/că d-ac^uolo-ș scote^a ș-șel/din
5 altă parti n-ave^a cum//

însă dă cînd am intrat acuma-n...gospodării/disigur că...să
ar^a c^u tractuarli/în luna a^ugus cînd...îesti căldurli mar^t/să ar^a
c-Țo arătur^a dă...treizej/d^ouș^uop treizec...^ș treⁱșuna centime-
tri adîncime/desigur că apa cînd plo^uă iⁿtră-ș s^uol din ca^uza
10 arături că îesti bună/și cînd vini luna lu oct^ombre/cînd dă dis-
poziții dă la secția agric^uolă pintru simănat/atunc îngemi [k]
începi cu șimănatu//i grișu tratat/arîșad dă fiecare/semăntorli
îesti gata pintru porn^t/cînd a anunșă dă la secția agric^uolă/sigur
că geapeu' -ș gata pintr^u simănat//și/pînă-n mom^tentu dă față...//

15

grosu te g^orgi

treiș^uopt [de ani]

vișe hibris

înaintⁱ l^umea pune^a vișe hibris//kar ș-șo [k] noi p^hersonal/
pune^a vișⁱ hibris//vi-asta/hibrisu/să tai dă la Țo vișⁱ mai mari
20//dă^t...depînde/dacă arⁱ...trei/sau patru/sau cînc an^t/mai bătrînă
să rișⁱ/ca să pos să iș un băș//bășu-ăla să aibă cel pușin patru/
sau cînc Țo^k//da//și Țo^k-ește^a cînt.../întiș aram luocu/și...
șaram la adîncimi//desigur/cun treb^ușă să ar^t/la dooșcînj^t mergă/
câ...făc^a și cu cazmașa-m primu rînt/sau...ave^am ^uo sedilă//să
25 spuni//și [k] sau cu sedila/sau cu plug^u [k] după plug^u//da-m primu
rînt cu sedila să pune^a//la ^uo adîncimi/și-ș lăsam d^uoș Țok/afară//

¹GAP = Gospodăria agricolă de producție.

și-î făcăm mușuroi//

da/cînd a-n [k] după ce-î făcăm mușur^uoⁱu/desigur că la ^uo
părⁱeri/dădea ^uo pluaⁱ/sau alciva//dă [k] mai știⁱ ce să-ntîmplă?
//cîm î locu ?//și.../da//dădea ^uo pluaⁱ/și prindea ^uo cuajⁱ//noi
5 mergem și-î rupeam/cuajⁱ-aia/ca să iasă ^uok-afară//^uo sâpam/dă trei/
sau patru orⁱ/sau da do^uo orⁱ/după cît posibilitate-avea//disigur
că la un an/al doilea an cînd ai ajus/treb^uea s-^uo tai//îi lăsa
totuș așa/d^uoi ^uoi^k//mai mul nu po să-î lașⁱ/că să ridică-^u sus//
da//ș-al treilea ș-al pătrulea/an/la fⁱel//trebue ș-o-^u...grijes/
10 ^uot ^uoki trebî să-î lașⁱ//pîn la al treilea an//dă la al treilea
an/ⁱintră î r^uod//cînd a aj^u la al treⁱilea rod/îi laz două cuar-
di//dă patru sau cînc ^uok//da//și/desigur că.../cum ^uo îngrijes^t
așa ș-o ai//da//

[Și vinul ?]

15 vînu desigur că-l culegăm...î^u luna lu ^uoctombri//î^u luna lu
^uoctombrie culegăm//vînu/dă [ε] după cum...matur^utatea lui/^uo avșă/
cuăcerea lui//culegăⁱ/l-adi [ε] noi î^l aducăm în î c^uorîti să spuni
//da//stringăm în corită/l-aducăm acasă/și intram cu picuarli-^u
corită//nu-î acuma că prⁱesa/intram cu picuarli-^u corită/și î
20 pisăm bini/vînu-l punem într-um butoi/iar prăștina ^uo punem în
altă cadă/stătea acolo ^uop sau douăpi zili/ș-o ducam la fabrică
de țuică//

[Și n-ai făcut țuică ?]

țuică da//

25 [Ei, cum se face ?]

țuica să faci fⁱelu următor: ieseți un cazan//cazan mari/dă
^uoptisprezece sau douăzece da căldărⁱ//dă [ε] da căldărⁱ/da//punem
ac^uolo pînă să faci...lă.../cît ajungⁱ căldărli/ca să nu [ε] nu-l
^uumplⁱen cazanu rău/ca să dea afară/punⁱem/ dacă-î da ^uoptuspră-
30 zece căldărⁱ/noi punem numaⁱ șaisprezece căldărⁱ/punem capăcu/

lipim bine cu pămînd galben/sau cu tărîțe/și-î dăm foc^u//desigur
 că dacă focu...începi și fierbi/cînd a-ncep^u să fearbă...
 tari/focu să tragi puțin mai...nap^uoi/ca să n^u dea afară/și-ncepⁱ
 și iesi/după tărîa cari ȳ ari//dacă ȳesti păstrată prăstina bună/
 5 ȳese și țuica bună//dacă ȳesti prăstina slabă/sigur că n-o să
 ȳasă marfă bună//

[Și-n ce curge ?]

pă niște țevi//

[În ce ?]

10 în ȳ ari ȳo cadă//ari ȳo cadă mică/un gîbâr/noi i spunem pă
 turcești/gîbîr//un gîbîr/cari curg^e ȳa acolo//ȳesti dă zeći sau
 ...cînșpi...kili/ș-acolo/cîș să ȳumple aș^uo lonș-o dișertăm în
 f...ald butoi mai mare/și după ce să ȳumpli și alta ș^t/în conti-
 nuare/pîn^t să termină//cîș s-a terminad/dăm afară...capacu/âl
 15 spălăm bini și...încărcăm ȳarăș/la rînd//

[Cu ce tragi țuica ?]

c^u [?] are un pân^tărⁱel//cătruniță¹ [!]/păhărel^uo cășcă să
 spuni/ȳar pă turcește cășcă//

[Și cu ce măsori cît e în cada aia, ca să știi cîtă țuică a
 20 curs ?]

pă^t desigur c^t să cunoaște cînd să ȳumple-atîta//al^tceva n-ă
 [?]n-avem/alceva n-am av^ut ca să măsur așa ca să fi^u preçiz/n-am
 av^ut în.../niç acas cît am foz/niç ai^jlă ceape^t n^u ne-a dat//
 cînd să ȳumpli cada/ȳo dișertăm/știn^u că ȳe dă zeçi/sau...dă
 25 cînșpi/cît ȳ ia//

[Cum e corita ?]

corita ȳesti făcută diⁿ scîndură/dă braç//ari lungîmea dă
 ȳunu/și jumătati/cari ȳa ȳo cantități...măcsimu pîn^u la cînșuti
 sau șapți suti dă kilii-n ȳa//¹i p^usă pă căruță ș^t/

¹Termenul i-a fost sugerat de o consăteană.

²CAP = Cooperativa agricolă de producție.

[Și cum vine ? Vine ca o...]

ca Țo algiⁱ ! //da//

[Același]

pîinea

5 pîinea/prima dată cernim făina/cu cⁱurielu/zis c^uopi cînd
ieram apuca [k] am văzut sită/am cⁱernut și cu sita/îsă acum/dă
cîn m-am căsătorit/cu cⁱurⁱelu//nu mai avem site//^uo cernem în
căpistéri/intr-un cap al căpⁱst^{eri} lăsăm gol//cernem puțin mă-
lai/il ^uopărieș cu apă fiertă/cloc^uotită bini/mălaiu/și-l lasă dă
10 să răcește//după ce să răcⁱești/plămădes cu colăresⁱ//plămădes cu
colorⁱezî//fi lasă Țo nyapte//dimineața mă scol/s-o frămînt/cu apă
puțin caldă//ⁱ pun ^ub mină dă sari/s-o frămînt//bini/Țo Țorâ/Țo jumă
dă ^uorâ/după cît am puteri ca s-o frămînt//și dacă nu-î frămîntă-
tă/nu să faci bună//dacă-î frămîntată m^ul^t/să face mai bună/ca și
15 cozonacu//frămîntătu răspundi la pîine//

Țo laz dă dospēști//cînd a dospⁱt/s-a ridicat/in căpist^{eri}//
a dospid bini/Țo pun...din nou de-a mină/in kitax//kitaru/zis/iar
vorbă turcască ie//că pā romînești să spuni.../nu ștⁱu cum i spu-
ne//panac^uot fi spuni/panac^uot/da c-așă le xîci și brutari/pe-
20 nac^uot//și puniă...puniă pîinea//cînc pîinⁱ/șasi/șapti//la rînd//
din c^uoca așă/Țopres puțină/s-o laz dă stă ^uo zi s-o nyap-
ti/cari-î fac colăresⁱ-eștea//dă dospēști mai bini/s-acrești//și
^uo frec iar cu mălai cernut/și-î frecăm micuțⁱ așă/colăres^t miō//
iⁱ Țusug bine/și-î pun într-o trăstioară//din așă plămădim//

25 maiăua pⁱentru pîine//

cuptōru-î ardēm cu lemni/sau pⁱcu cočenⁱ din aștilanți dă
cari-î mănîncă vitili/...și ardēm cuptōru bine/il măturăm/pînă

s-alb^o ești cupt^u oru/pă orma-l mătur cu pământu//um băț/și lⁱegăt
 cu ^uo cîrpă la un cap/il muiem în apă/și măturăm//vatra bini dă
 jar/dă cenuși/și pă ^uo^rmă ^uo băgăm cu lopata//în cuptor//la rînd/
^uuna lingă alta/frum^uos/ținem astupăt cupt^u oru pînă să rumenești/
 5 și pă o^rmă dăstupăm...cupt^u oru//

boița ge țelena
 patruzeșitrei [de ani]

cuvîntî turcêștî/skimbâte

[Cum sînt vorbele alea ?]

10 p^â care să le-nⁱc^îep ?//am mai spus aⁱi^c dă...//cum am spū^z
 din andrôc//câ lă partea femeșască/cum purtăm noi fustile/fuăie/
 să zîci-n andrôc//în [k] cînd eram c^uopiⁱ tînerⁱ/așă zⁱcam/andrôc/
 nu zⁱcam fuăie//șort^î/în l^uoc să zîcim...la șortur^î ca ai^c ca [ε]
 le punim acuma/șortur^î de bucătărie/atun^u zⁱcam fustă/nu zⁱcam
 15 șortur^î//mamili noaste/zⁱca fustă//c^îumbⁱer^î//liğad la cap//c^îum-
 bere/nî lⁱegăm la cap/acuma spunim batic^î/și basma//și basma/to
 vorbă turcască/cîp^zică basma/un lucru bun cari să liğă duminica//
 isă-n zi dă lucru/cu c^îumbⁱer^î//da acuma/nú să mai uobijn^uesc
 at [k] telorezi/iar astea care [i] nî lⁱegăm/cu ⁱeli/teloreze//
 20 ș-acuma to telorezi le spunem//nú ⁱi vorbă...romînească telorⁱeză//
 că treb^î să spunim batic//nu telorⁱez//

[Dar ce vorbă e ?]

p^âî turcêștî !//sun multe cuvîntî turcêștî/skimbâte//

[Aceeși]

din copilaria¹

in copilaria mea/cind am...ajus in ani scoli/cind am p^uornid
la scuala/m¹erzan cu pic [k] cu kicgarli guali//sa spun asa cum sa
vorbea//cu kicgarli guali/si ne jucam in tarina//la scuala//aveam
5 un singur invatat^o//cari ni-avata/si iera si pupa//nu-i mai zi
preot//iera si pupa//[...] zis scuala care-am invatat-o...pus sa
va spun ca...e-aproape nimica//nu po sa riez^uolv o problema/sa
o socoteala/sa-i arad la f¹etii mei/pintru ca n-am invatat//sa
^uocupam da alti kestiun^t/dacam era si pupa/si-avatat^o/bunintel¹es/
Unu prea ne invata la scuala// [...]

[Va duceati la... ?]

la ura//sa jucam//cu pic¹garle guali n¹e ducam//ca dac-asa
iera //imbracate-n rok/tesuti di borangic/albi/cusuti...da mama
zis cu mina cr¹eti la mijloc/s cu min¹ecuta scurta/ne ducam la
5 ura/cu picgarli guali//flu¹irau cinta din flu¹ir//noi jucam/sir-
ba/g¹amparali/marin^k //marin^k/gamparale si marin^k/gamparal¹li
sa uobijnuesti si acuma//isa noi z¹icam maran^k//ca marang vini tot
vorba turcascam//si jucam cu picgarli guali//prea rar cin ni-abra-
cam cu pantof¹//s cin ni-abracam cu pant^uof¹/tuamna//iarna/cu co-
10 rab¹ da lina//nu sa...n-aveam corab¹ d-astilant/corab¹ da lina sa
purta// [nu]² can corap¹/gorak//gorai¹ da lina//niegri/v^uopsit¹/
sa alp¹/cu iera lina du pa uae//tor¹ da noi/im [ε]lucraz¹ da
noi/impletiz da noi//ca noi i-pleteam//ieram...fuarte mul lucram
//mic eram/da lucram//impleteam corap¹/coseam pa fir/camaj da
25 nuapte/ca can ca dacam ni casatorim/s-av¹ten camaj da nuapte/sa dam
dar/la nunt¹//s¹ li coseam /pa fir//ni-m[ε]ni cosea mama canafas/
pa margina pizi/si coseam pa fir/citi patru firi/patru firi luam
pa ac//s¹ coseam cu jurgite cum...v-am povest¹t eo adineaora/cu

¹Anchetatorul se mira.

²Se intrerupe inregistrarea.

jurgîți [I]//coseam pă fir//pă orm-am învăță [k] ne-a-învăță/ dacă
am îșid din școală/ni e coseam îii//bluzi cu florî//tôt cusûti dâ
noi/și pă șorturî aveam/c-aveam șorturî dâ pîzâ/și le cuseam
florî pă puăli//cu jurgîțe-albăstri/roșiî/versî/făcăm florî așa/
5cùm ni-arăta mama//ni-învăță să frămîntăm pîini/să mulgăm vacîli/
nîe dučan la cîmp/la sâpâ/la secerâ/la arman/intîndeam la ariîi/
că nu zîcăm arman/ariî//intîndeam la ariî ȳo muncă nîe[ε]nîmaipȳo-
mîenîtâ cîd muncăm lă ariîle-astea/fuarte multă muncă îeră//

pă ormă vîneă tȳamna//culeșurli dâ pörump//culegăm la porump/
opînâ îarna-n dîecembriî//cu piçuarli guăli/îeră și zâpădâ/și noroî/
la apă nîe dučan töt cu kiçuarli guăle//cu zâpăda pîi la çenuki//
cu noroîu-amestîcatâ/câ nû îeră atîta îmbrăcămînti/nû eră çizmi/
nû îeră gëti/nu îerău...gumăre-astea care-a îșîit acuma//kiçuarli
guăli//cari-mbrăcâ ȳokinç/ȳokinç//aveam ȳo sôrâ mai mică/mergă la
15școală/cû ȳo okinçâ roșîi dâ caȳuc/și cu una nișgră//ia n-a vă
[k] îeră mai mică dâ nû știa/nû ȳopsîrvă//dacă s-a mai îmmăriî/vî-
ne dâ la școală/

"îhî !"//

"Çe drăcu-ai dâ ȳurli ?"//câ...dac-așâ ni îră cuvîntu/"Çe
20drăcu-ai dâ ȳurli ?"//

"păî" çî/"îo c-ȳo okinçâ roșîe/și cu una vîerde/rîdeă tos
cokîi dâ mîntî la școală"//

acumă/s-a modificat/tîmpurli/și și îă vrău sâ spui/câ dac-a-îv-
ta alfîel dâ școală/s-a mai învăță s-altâ școală/acuma-î ȳopîera-
25ȳurî la...fîilm/aîç la...çinemaȳa noăstră dim băniăsa//

și/astea sunt în trîecût//cîn eram fîeti/fugău fetli cîn sâ
căsătoreă//ș-acuma/cîn sâ mărîtâ zîs//acuma zîÇe cäsătorît/atîncâ
mărîtat//fugă//kar în [ε]îerăm așâ la vręo çîșprăzeÇe anî așâ aveam/
îeră ȳo nuntâ-ȳ sat/și ni-am du și noi//stăteam la mărğina ȳori și
30ni uîtam//aȳuzîm um băead/"îhî ! a fugî țata/a fugî țata"//câ atînc

múlti cuvînti sã... fólõșgã zicîn țatã șî lélțã//t^uod vörbi tur-
 cêșt¹//mai aléz lélțã/fuãrtè múlti fimeî f^s spunșau únli la álti-
 li liélțã//carî ierã mai mãri/șo cumnatã/șo sörã mai mãri/șor lél-
 țã/șor dadã/...tãnti/pã șorm-a ișî cuvîntile-ãștea dã tãnti//șî/
 5 "cè_ãri ? cè_ãri ? dã cè_șurlã/dã cè_șurlã ?"// "ã_șugi_dãdã/ã_fu-
 ġi_dãdã"//dãdã/parc-șo vãt/cã irãm/dã cîșprãzeçè n¹ așo/cîș_fu-
 ġã cu bãșatu dã minã//p-șo ũlițã/sã ducã acasã la bãșat//șî/
 áștea erãu întîmplãrli dîn ani n^uoști dã tiner¹oți/ 'dacã ne-ãu cã-
 s¹ãtorîit/am petrecút/mãî multe/șî nunte/șî kèf¹ eșã nupțã/n¹o
 10 adunãm/petriçãm//cîntã/cu armoniîi/bãeșî carî nçipúșe-ãșã sã mai
 sã-șvetîi/jucãm/ki^ușiam/bșe/minçã pîn la zișã...//

[Aceeși]

șopãit

îj_luã fiecare lucrú d-acasã/ș sã ducã//ãlta luã vin/ãlta
 15 țuicã/ãltã...luã ș_fãcã halvã/dupã cè s_term¹na ũpã¹șu fãcã șî
 minçã/biã/pitreçã//

la clãcã/cum avîã lumșã porúm_șult înainte/da clãcã/nũ_p^uțã
 sã cùrețe/^s sã ducã ũomu la mularã//këmã veçinî t^uoț/curãțã porumb/
 dup-ãcèã punșã ũomu minçã/bșe șî/pl¹ecã lumșã acasã [i]//

20 [Și fetele ce făceau ?]

f¹etliî/ina¹inte nũ_șerã ca s-ãivã mașin¹ d-ãștea cãm...ac^uma
 scuat¹ cîti-o mașin¹ dã curãțã porumb//inainte curãțã cũ...un [e]
 coçãn așã-ntr-o minã//șî-j_luã/sã ducã acasã/ãlteli/șî-l punșã su
 p¹ernã//șî/zîçî cã dacã vișã simpãtic^u care vörbșã cu ¹el/cîn iș-
 25 rã un timp ũareçãre ^s sã cãșitorșãscã/il luã [i]//da nũ_cr¹ed//

[Ai fãcut ?]

da //am mai fãcu șî iõ la^u clãcã/ș-am luã șî iõ coçãn-ãla/

Hide.

zi să visez găgicu/da Țo n-avean găgic//da Țo credean că dacă n-ai/
visezi//pă care-l visezi il [k] Ți-l ei//da n-a fost așa//

[Dar halva cu o faci ?]

fac în cas ^uobijnuită//puț untura să-ⁱerbintă bini/dup-a^ecea
5 puț ⁱ făina//să prăjește făⁱina bine/și puț ⁱ fac ⁱ sirop așa cu
zahăr/și torn^t peste așa și/mestej bini//ș-o laș^t pînă să învir-
toșază ia așa bine/dup-a^ecea ^uo dai jos//

Țeta răduș

doozeshunu [de ani]

10

pampa

Țo știu doo felur^t de pampă//prima pampă ⁱeste aș [k] desenăm
intⁱ un c^terc/și-l împărțim în doo părț^t//după a^ecea/desenăm un
pătrat/care noi ⁱ spu[ɛ] Ți spunem : g^t//dup-a [k] apuoi/desenăm
un dreptunț/și-l împărțim tot în doo părț^t//dup-a^ecea desenăm mai
15 multe pătrate//citi vrem/douo/trei/pătru//c^el mul pătru//pătră-
Țⁱeli//

a doo pampă esti a^tfel: desenăm [r] desenăm un dreptunț/il
împărțim în doo/dup-a^ecea ⁱl împărțim în trei părț^t//il împărțim
în trei părț^t//ap^uoi luom Țo piatră/sau Țo cărămidă/și începem
20 [ɛ] într-un pic^tor/Ți dădem în [k] dintr-o pătrătică într-alta//

[Și ?]

și/dup-a^ecea/după c^e termⁿăm prima/a doo/a treia/începem pe
partea c^alaltă//pînă la sfirșit//șⁱ noi ⁱc^em c-am făcut o fluare//

ⁱiliș me mariuara

am zece an^t

25

897. ADAMCLISI

(jud. Constanța)

Culegere: 1972; PL, VN, RP; transcriere: PL

[Întîmplare]

5 pe ziua de...zece/m-am sculat la ora două jumate de-aia/și
am luat pașt¹ ca cum ia toată lumea/am băut un pah^{ar} de vin/
și-un pișcot¹ în mînă/și-am plecat//m-am dus la grajd¹ acolo/c-asa
mă dușam/am dat grăunțe la cai/paie/tot ce le-a trebui la cai/am
rînit/am încărcat căruța de bălegar/la ora cînc¹/am luat în
10 lua căruța și am strîgat la lăptărașă/care mulgă vacile:

"ia gîmurle și le dă/...le dă la o parte să tre^c cu căruța"//
ia a lua [k] a lua gîmurle zice "de ce nu dai/apa la cai
întîi"//zice "pe urmă să te duc cu băligaru"

"nu" zic/"mă duc"//asa aveam în ambiții/in loc să mă duc la
15 platformă/an luat-o la dreapta pin dosu cazanului//mergînd cu că-
lu de căpăstru/cîm am căzut în zenușk/odată mi s-a retezat aici/
sub buric și/am căzut jos//m-am ridicat/an luat¹/băligaru l-am da
jos din căruță an ridicat scoarțele/și m-am atîrnat de hîlubi și
m-a adus calu la grajd//la grajd¹ acolo țera nicolaie grama//

20 "mă/mor/mă/mor"/și mor" și mai multe nu//ș-atînce a vini
brigad¹eru dinăuntru/venise ționel neacșu/"Ce-î bre moșule ?"/

"Ce să fiie/uite an căzut și mi s-a rupt..."aia mașile la
mine hon^c/hon^c !//

m-a adus pin la poartă și la poartă m-a trînti jos/lucrînd
25 șaișprizece an¹ de zile la sctembrie/fac șaișpçi an¹ de zile//m-a
trînti jos la poartă/ș-a plecat cu căruța/m-a lăsat//avîm trei
mașin¹ în curte nu m-o pîtu să mă ia cu mașina să mă ducă la
băiez la costanța/n-a vrut//m-o lăsat aici la poartă și/nu ȳ-am
mai văzut//cum/cum m-am tîrîit în ș-am venit și m-am pus aia-m

pat//a vinid baba de la cimitir/a dat fuga după remeja lu mitu
p^uopa/il știu dumneta /aia mică/aia//și aia cum a venit/a mai ră-
cūt/mă-a tras mațele/în sus așa/m-a tras/și m-a legat cu brini^{le}//

dup-aia s-a dus copiii/zineri-mio și rata după doftor/n-a vi-
nit/a vinit numa ieba² aia/ce-i aia/nu știu/a vinit aia m-a con-
sultat aiiē/da a dat telefon la băiatu meu/că-n juma de oră a fost
aia răiatu /cu mașina//a vinid băiatu și/s-a dus după iel și i-a
spus/"nu merj/te privește"/ș-a vini la fața locului aiiē așa/iera
lume multă aiiē/să grămădisē tot¹ yamini noști//ș-a vinit iel
naiaia/si m-a consultat și zice/

"nu-l mai duceț că n-apucă pînă-n sară"//

băeatu nimic/"im dai dreb la mină/il duc/nu-l las pentru
toată lumea"//

da/s-a dus cu mașina la spital acolo/ia da dreb la mină/m-a
sluad băiatu cu mașina și/în doșopt de minute am fost la...la spi-
tal acolo//

acolo la spital/cin am ajuns iera trei doftor¹/i-arenjase
băieți de-acuma//iera pană/și eialanț doi nu știu cum fi kema/si
m-a pus la raze/cin a scos clișeu/fi spune băiatului:

20 "domnu rogoșanu"/băiatu meu/zicē "i-n ultima ^uoră/ce facem?"/

"ce-o vrea dumnezeu domnule doftor"/că intim pretin cu iel/

"ce-o vrea dumnezeu/tot așa mare/fă-i ^uoperație"//

atunca ala/m-a-ntors și mă-a trîntit o ijecție în spinare/ga-
ta/n-am mai știu nimic [1]

25 m-a băga la animale³ acolo/apoi la animale vai de capu meu
c-am pătit//im făcă cîte patru ijecții/dimineața la șasă/la doșpțe
seara la șasă și noaptea la doșpe//de-alea rele//pîine nu ne da
deloc¹//dimineața ne da cai/la doșpțe lapte/ș seara/cîte-un bor-

¹Se adresează directorului Căminului cultural din localitate, care
asistă la înregistrare.

²Numele unei asistente sanitare.

³Informatorul se referă la reanimare.

cunaş de iaurt//şi stam legat c-o curea peste picior şi cu una
peste briu aşa/şi min¹le legate de pat/să nu miş/numa capu aşa-l
făcăm /încolo...

am stat ob zile numai aşa//după ob zile/m-a dezlegat şi/am în-
5 Ńepu să umblu//venea doftoru până/mă lua de gît/"mă rogoşanu
ţîn-te de mine"/şi rîdea că...intim¹ pretin¹/Ńe numa o dată am
fost io la iel ?/şi/pă gerge pe gineri-mă iel l-a operat/şi iel
cu mina/cu tot//o fată a lu/băiatu meu care-î moaşă la drobomiru
acuma/tot iel a operat-o/a văzut de ia/tot//pretin¹//aşa am pe-
10 trecut//

rogoşanu dragomir

după buletin am numai şaptezeshinoo/după
ani mei/după cum sint nascut/sin nascut
in noozec/am obzeshidoi de an¹//

15

n-a tăiat mişe doo oi

uite/romi-a lui colţan/n-a tăiat mişe doo oi//doo oi le-a
tăiat şi le-a dat la cf¹n¹//şi io fi spunşam la Ńoban/

"mă băiete mă/a kerit yaia aia cornută mă/unde-î mă ?/"

"nu ştiu"//

20 măi/la cîteva zile la o săptămînă mai bine/alta/tot cornută/

"mă une-î yaia mă ?"

"nu ştiu"//

"ei l/cum nu ştii ?"

Ńe-n tresăreşte mişe într-una din zile/mă duc la cîrşimă/
25 cîrşuma iera la stan văduvă/acoleş//mer la cîrşumă găsesh pe petre
banu/...şi pe niculaie/care-î la...sfat/ăla a lu petcu/

"mă" zic/iei iera şi iei Ńoban¹/"mă" zic "uite Ńe-î/Ńe faşez

! Mişcă din cap.

voi ajió ?"

"bem"/

"Ce beţ ?"

"vin"

5 "dă-le o jumă de kil de vin" io/"mă" zic "mă vait la voi mă/
uite aşá aşá" zic "acuma în scurt tim n-a kerit dóo oi mă/cum aş
putea io să le găsesc ?/"

"cam cu cine umblă iel ?"

"păi/umblă" zic "cu-a lu colţan/cu bebi/cu áştia să alăturá
10 iei"/avşam vro sută cinzeş şaizeş di oi//

"e i lasă că "ce "dovedim noi"

"bine"//

l-a luat pă...unu...bebe/frate cu iyon ásta cū care/a lu
nihăilă/ş-a plecat im partea ásta cu iel//

15 "mă/cum am façe să luăm de la cobanu lu...rogoveanu" zice "o
uáie" zice "să tăiem/s-o mîncăm/sau s-o vindem şi să bem" zice//

ásta că hir/că mir nu ş ce "mă/nu să poate"//

"e i" zice/"uite ce/cum fačem/loy" zice "m-alatur cu iel şi-i
iau dóo voi/că" ce "i-am mai luat cu-al...cu colţan/cu rómi lu
20 colţan/una" zice/"şi a tăiat-o şi a dát-o la cînt¹/ş-încă-nt-o zi
una ş-an luat dóo oi a lor şi le-a tăiat la cînt¹"//

"da tu ce făcăi ?"

"le dam la cînt¹" zice/"că iera slabe" zice/voile iera
tunşă-atuncea/le mulgă...//noaptea a şi venit ála ş-a bătut la uşá/
25 la mine/petre banu//

"moşule" zice/"ştii cine ţi le-a luat ?/uite cutare" zice "te
duc" zice "la bebi-a lu mihăilă" zice "să-l întreb¹"//

dimineaţa cîp s-a făcut ziua/am muls voile şi m-an dus la
iel acolo/mulgá şi iei oi/"ce fac mă bebe ?"/

30 zce "ce să fag/mulg voile"//

"hai/mulge oile c-am trãbã cu tine"//ta-su mã-ntreabã/

"Ce-ai cu iel ?"

"Ce sã am/am trãbã"//

du_pã c-a muls u_oile/zic "ie ! e-as fãcu mã/cu u_oile ?"/da iel
5 cum m-a vãzú s-a temu/"c-as fãcut cu oile ?"

"Ce u_oí ?"/

"pãi/care le-as tãiat/unde le-as tãiat ?"//cã hîr/cã mîr/cã
hîr/cã mîr/pã urmã n-a spus/"le-a tãiat bebi și [k] rómî/și le-a
da la cînt/una" zîce/"de la monament cîn an trecut" zîce "a
10 tãiat-o pã coasta movili"cum îi spunem noi "și una a tãiat-o î
urzió la... lîngã cetãte"// "bun"//

am luat pã iel/pã bãtrînu pã nihãilã/și ne-an dus la colțan//
cîn ne-an dus la colțan acólo/a sãri dre^p cu fîndu-ñ sus/cã nu-î
adevãra nu le-a tãiat iel/le-a tãiat ăsta/cã ăsta ierã mãi mare//
15 "mãi/îo nu știu"//a sosi naie//dînu//a sosi naie dînu/"e !
le-a tãia le-a tãiat/luat/tu ia o u_aie/tu ia o p_aie și dã lu
moșu la o parte" zîce/"și vã-apãcat"//

dacã-î dam în júdecatã o pãțã rãu/da nu n-a trebuit//

[Același]

20

ăsta moarte a avut-o moșu

moșu n-a foz bolnãv//ierã u^m moș fãcut prizionier doi an^t și
șapte lun^t la turtucaia//și/cîñ s-a ocupat turtucaia/a cãzú pri-
zionier/și cînd a venit acasã/de î-a venit de treizeșidoo de kilo-
grame//în fine/s-a indreptat/și ne-am apucad de gospodãriie/iar am
25 fãcut gospodãriie/frumșasã/cop^hii/î-an cãsãtorit/și acúma pe [e]
e [e]o miie noo sute cîn [r] cîñzeșișase/da/șaizeșișase/iel î ca ũ
om bãtrîn/aveã...iarna/luã lemne d-estãa grãșe/și tãia/pentru

foc//ș-am avut o saia//și iel s-a urcat pe saia//și/cum s-a urcat/
s-a dărma zidu/și-a căzut și i-a zdrobit p^hi^hic^horu drept//ș-a zăcut
zece zile și imediat a murit/da/de șapte anⁱ//și asta moarte a
avut-o moșu/n-a zăcutⁱ//

5 [Dar cum se face o înmormintare ?]

foarte greu//dacă nu țe-adimistrezⁱ s-ai um ban/rămîne cop^hii
datorⁱ//

cînd trage ^uomu să moară/presupui ieu iz bătrînă acuma/și mă
sint că sun bolnavă//kem preotu/mă spovedește/creștinește/și...
10mă-mpărtășesc/și-atunca po să morⁱ//cînd trage mortu să moară/șade
cîteva persoane/dacă trage mai mult/să skimbă/vine alte patru/și
așa în sfîrșit pînă iese aburu-ăla trebuie să f^hie păzit//cu lu-
mînărⁱ/cu trei patru lumînărⁱ/aprinșe-acolo/ș-așa-î creștinește//
și moare//pă urmă/după ce moare/il scaldă/primeneste frumôs/façe
15sicriu/împodobit/a-ncepût și la țară domnule/împodobeste/dacă
nu-mpodobeste um mort^u/te discută//uite iou m-am preparat/am luat
treizej de metre de...albiturⁱ/șifon d-ăla/să am/să-m [ε]ⁱm puje
pă față/pă coșcug/pă...să am eo 6 [k] acolo ce-m trebe/serve-
te-am luat doo [k] treizecⁱ de șervete//da/ie keltuială mare//și/
20presupunem dacă mor în siara asta/stay doo serⁱ moartă/acasă/ș-al
treilea zⁱ mă-mormintează//drăgă/și vine lume după lume/la pomă-
nă//trebuie să facⁱ...patru/cincⁱ cazane/ca să saturⁱ toată lumea
//și naînte/pe timpurⁱ/cînd știu io/kemai lumea și nu venea//da
acuma/drăgă/vine ne [r] neportit ne nimic//și vine//

25 nu [ε]l-a^horaș façe ?/façe ?//

[Se face matusă.]

și tot așa vine lumea ?

[Tot așa.]

ei ! a apucat obicei^u asta/drăgă/așa//

30 și după ce se-mormintează/care are posibilitatea/te tîmîie pînă

la șase săptămînî/in rîlecare dimineață/așa/așe-î u^m mort//

[Și cară și...]

cară și apa/da//

[Și la groapă ce face ?]

5 la groapă/dă o găină/peste groapă așa/ și gropari care face
groapa/le dă cîte-un șervet/și pă urmă le dă și ban^t/îi plătim/
da// [...]

[Și ce-i mai face așa din pîine ?]

10 pîine ?/îi face capete/da/îi răce capete/de...capăt de țărînă/
capăt de trei zile/capăt de nou zile/asta i-l răce o dată//pă ur-
mă rămîne [ε] capu de șase săptămînî/de trei săptămînî/și...de-o
jumătă de an//și/i-ai scos pînă la jumătate de an//de la jumătă de
an/i.../te prepar^t/cî vine/ști cînd să-implinește anu/iar îi fac
//dacă poț^t îi fac^s de an/nî nu să poate cînd implinește anu îi
15 fac pomână și-acasă/așa îe [ε] la m^uort/creștinește/apă¹//mai depăr-
te nu știu la...

[Mătușă, dar cît e mortul în casă, lași pisica ?]

nū/nū//o baș să iasă afară pisica/că pisica nu trebuie unde-î
m^ortu/

20 [De ce ?]

de [k] să nu treacă peste coșciug/

[Și dacă trece ?]

nu îe bine/a¹ic am auzi¹ dim bătrîn^t/nu-î așa tițo¹? [i]nu îe
bine dacă trece pisica [i]//

25 [Ce zice că se face mortul ?]

[ε]strigo¹ ! [i]//

[Ai auzit așa din bătrîni ?]

am auzit [i]//i karî a și fost un strigo¹ care s-ă-mormîntat/

[Cum ?]

¹Se adresează informatoarei Grigore Paraschiva.

iel /ăsta tițo /nu nŭ-l știi/că nu ierai pe lume/cin a murit
 5 i tudor greănu/nŭ-l știi/cică ar hi fost strigoi/și l-ă-mormin-
 tat/și pîn la șase săptămin¹/iel cōcănă mereu /acolo năuntru//
 az¹ așă/mîiņă-așă/ș¹ s-a dus [k] ne-an dus i la tāmfiat/femeile/
 10 lasă că ieu atunța ier^eam tînără/da/ș totuș¹ știeam ce să...pitre-
 ce/și.../pe-o femeie bătrînă cin s-a dus să tāmfiē/a auzit acolo
 cōc/cōc//a ascultat ia mai bine/mai bine,iar cōc/cōc// "mă/așica"
 zice "nu ie lucru bun"//și-a venit acasă și-a anunțat pē...ioniță
 văduva/pe ru[r] rudele lor//și-ntr-o noapte/vo trii patru bărbaț¹/
 15 cu știrēa autorităților/a venit la cimitir/ș-a-nțiņs polgaēe să
 nu să vadă lumină/și l-a dezgropat//și l-a găsit cu fața-n jos și
 cu...mîna-ncărcată dă fluor¹//și l-a-ntōrs/l-a pus pā spate/iarā
 la loc/și i-a băgāt o undreā...i ureke/și la buric³//

pai/acuma/din ce s-o face strigoi-eia/nu mai știu/așica nu
 20 ști [k] pōa să știe nimerēa//

sînkionă iuon primejdje
 20 obzeșitrei dă an¹

lupk

[Cînd aveai oi veneau lupii ?]

20 venēa/dă-i dracului/a intra în tîrlă/și ne-a/ne-a...și cōbanu
 dormea/acolo lîngă iele și n-a simțit/și ne-a [ε] rupt uoile//ne-a
 mîncat uala fătătă și mîeli și/da acuma n-am mai văzut lupk//
 iepur¹ dăstui/cit vrei/și vulp¹ sunt/da lub nu//acū po să stea
 25 uoile pā cîmp/unde-o vrēa ca nu mîi vine lupi/ce s-a făcū nu știu//

[Și intrau pînă pe bătătură ?]

¹Se adresează informatoarei Grigore Paraschiva, gazda în casa
 căreia se face înregistrarea.

²Ciocănește în masă.

³Aceste cuvinte le rostește șoptit ca și cum îi este teamă să
 nu se audă.

în cūrte ¹intra/a¹ drăcului/dacă aveai ū [ɛ]o-nkisoare mai
proastă/sărea//și rupea Hoile//și-¹ lua și gisca/de cîte ori¹/dacă
iera poarta pe murgite-așa deskisă/¹intra pă poartă și intra-¹n
graj^d și-¹n lua gisca și fugă cu ea//atita iera de mult/ș-acuma
5 nu...acuma nu mai sint//

ne-an dus odată să ducem i/niște cočen¹/și iel mergă pe
lingă noi/da io zic "ia uite ce cîine mare"/c-așa-¹ femeia nu cu-
noaște ca ^uameni/dă/in spune/băiatu-meu/"da mamă/ie lupu/ie...
fratele lupu" zice/"nu ie cîine asta"//și cîn a strigat la iel/a
0 luat-o ca lupi să fugă/așa s-arunca [!]/da acuma nu/nu mai sint
acuma//

[Aceeși]

ielele

și/iele cîntă/numai cîine le-auză/da nu toată lumea//ca că
15 cîntă/că dacă n-ar f i pe pōmint avrămeasa/ie [r] iele ar [r] ar
cuțeri toată lumea/da cîine le poate să le-audă/ala înțelege/dar
zice că cîn vin iele/vine stolur¹ pă sus//da să stai așa /să nu
fac o mișcare/pînă trece iele/că dacă fac o mișcare/ie gata cu
tine/it¹ ia/it¹ ia o mină/it¹ ia um picōr/așa spune care le-a auzit/
20 ce "ier^oam...pe fața de arman/și cîn am auzit"/că iele fîșie pă
sus/ca avioanili/"am simțit o-o să f^hie iele/și face și din
arip¹/și cîn a-¹ceput să cînte iele" zice "io aș-am încremenit cu
furca/pîn a trecut iele devale"//da zice că cînta frumos//

[Aceeși]

¹Încremeneste.

să povestesc ceva

să povestesc ceva: cînd a pleca moșu meu în război/pă noo sute
șaisprezece/socrî-meu a avut un lom mare și-un cocan//ș-a spus așa/
le-a-ngropat//ș-a spus că "să nu le scoată nimeră decît să vie
5 f^hii-meu/cînd o vini f^hii-meu atunc să le scoată"//

ei !/după ce ne-am întors/la șapte luni/am fos refugiat în
brăila/ș-am venit acasă/a venit/a sondat/și lume/și naînte c-au
dat piste inamic aiîc/sondase piste tot/ș-a căutat și...o fată/só-
ra lu moșu meu/a sondat meréu/n-a găsit nimic//

10 dragă/cînd a venit moșu/și i-au spus "uîte ce/ș-a făcu tat-to/
uîte unde-a-ngropat"/cum s-a dus și-a săpat/a găsit și lomu/și
cocanu/și niște secer^t/niște fiare dă plug/iei le-a găsit/a fos
soroците să le scoată iel/da//

[Aceeși]

15

la arman

cînd coseam dă stringam recolta o făcam căpiț pă cîmp/pregă-
team armanu/veneam și prășam armanu/il udam/il băteam/cu cai cu
tăfălugu/cu p^tetroiu/c-așa îi spuneam/și...ș-apoi începeam la ar-
man//căram toată noaptea să zic/noaptea căram cu căruțile și ziua
20 aveam în arman/minam dă dimineață pînă pă seară/pă seară i...sco-
team paîli din arman și...vinturam/stringam la șteajăr/c-așa-î
spunea/șteajăr/bătu care mină caii/minam pînă...după masă/după ma-
să il stringam la șteajăr și/apoi vinturam/dacă bătea vîntu/dacă
nu bătea vîntu apî il stringam acolo/il făcam grămadă mare...

25 [Și cu ce il vinturați ?]

cu iabașă/cu furcile/cu...aveam plasă...//

toată ziua minai î arman pîn-amețai/să rînduiau//

neacăsu flóręa

pătruzeșisăse de an¹

ierău mult¹ lup¹ naînte

5 ier²am într-o toamnă/ieram cu oile/la cîmp//șî...stam supt
 un răzor/iera un răzor mare/așă/și stam supt ũ răzor așă/î...la
 umbră//^uoile iera-mbulucite de la mărne//cînd...aveam o capră/a
 isit dî ^uoi ș-a trecut pe la deal dă răzor//cînd a venit lupu la
^uoi/a dat peste capră//capra asta a fugit ș-a intrat î ^uoi//ie^u
 10 m-am uitat la ia/da n-am știut ce/că...răzoru iera mare/și lupu
 sta dasupra răzorului/iel cum a venit a da peste mine/la răzor//
 să uită kar dasupra mea așă î jos //cîni iera culcaș mai la vale/
 și un cîine-a simți de-acolo/venea drept înspre mine cîni lă-
 trin//io mă scol de-acolo și/cu oki la cîni/io an crezú că cîni
 15 vine la mine să mă mușce//în timpu-asta/cîn mi-arunc oki în spate/
 lupu dasupra mea/așă sta ²//atunc/am lasat/da nu mai puteam să mai
 zbier la cîine cîn l-am văzut dasupra mea [1]//cîn a venit cîine
 forțat acolo s-a repezit/s-a dūs peste deal în sus/ierău mult¹
 lup¹ naînte/mulz dă tot//

20

[Același]

foc

s-a-ntimplat/a ars kar un grajd¹/un vecin al meu acolo i-a
 ars și vitele în grajd¹//a ars caii/i-a ars zece ^uoi/

[Dar ei n-au văzut cînd s-a aprins ?]

¹Gest cu capul în jos.
²Gest.

n-au văzut/a fos în timpu nopți//nu țera lumină Țelectrică ca
 acuma/nu țera astea/țera cu lampa//î...s-a sculad dămult/țera pri-
 măvara cîn s să ducă la plug/să-nsăminteze Țorzu//s-a sculad dă-
 mult și-a da mîncare la cai/pă la Țora dōo așa//noapteȚa//Țel aveă
 5 um bordei lung/um bordei așa făcut/in fund aveă oile/zece oi/
 ș-aȚiȚa aveă...Ț...trei cai//ș-a Țintra cū luminaȚea să...a pus-o
 c-aveă furcă in mijlocu grajdului/ș-a lipit-o dă furca Ția/Ț-a da
 foc și/ș-a da la cai mîncare/și kibritu l-a aruncă jos//^{de} la
 luminaȚe n-a luă foc/da a luă foc kibritu-acolo//

10 Țel a stinș luminaȚea ș-a ișit afară//a-Țkis ușa la grajd^Ț/iz
 dai șșama bordei/ș-acoperit cu stof/ș^Ț pă urmă pus pămîn peste
 Țel/ă ars ca-Ț cuptor acolo//s-a dus și s-a culcat//un vecin
 de-alătur^Ț/î...ăla a văzut//cînd a ars/focu a venit ș-a luă ușa
 foc/ș-a luminat ușa d-aȚiȚ/vilvoărea d-aȚiȚ a luminat in casa lu
 15 ăla//ș-atunc a ișit afară/și a fugi ș-a deskis ușa/cîn a deskis
 ușa/aveă un noaten Ț/aveă cai amindoi ș-un noaten//a veni ș-a
 ișit noatenu ăla cu focu-Ț spinare peste Țel//a Țintra la cai să-Ț
 Ța/da n-a putu să-Ț scoță afară/pentru că calu/cînd Ț vede foc/
 Țel trăge tot acolo/Țel nu Țese-afară//apoi s-a...a ars tot/și oi/
 20 și cai/și tot/s-a făcut scrum//

[Același]

turte

aluatu Țoprim Ț cocă din Ț pîine/și raȚem/Țoprim o cocă necoap-
 tă/și una Țo coăcem//și scoțem pă urmă mezu ăla copt din năyūn-
 25 tru/și băgăm p-asta cruda-nt-ăla/și pūnem niște apă/intr-o yală
 cu apă//ș-o lăsăm și să dospesȚe/in apa Ția/și pă urmă mai scur-
 gen din apa Ția dacă nu vrem ca să raȚem tot/Țar dacă vrem să-l
 raȚem tot/pūnem aluat /Țl amestecăm/î...ăsta mălai/Țl amestecăm

și/...il rrămîntăm și făcēm turtă-așa de aluăt//

grigóre paraskíva

pàtrușidói de an¹

pórcu

5 pór-cu-l luăm din cúrte/il junghiém/il pirlím/după ce-l pirlím
il spălăm/după ce-l spălăm il î dăm pă o scără sau pă o ușe/și-l
tăiém/il tăiém pă spăte noi/il tăiém pă spăte/după ce-l tăiém pă
spăte/luăm șunca/punem șunca separat/p-ormă scoțem buturi/iș
punem iară separat/și pă urmă scoțem cărneșa//scoțem adică mășe-
10 le/mășele merg la desfăcūt/le spălăm/le ^uopărím/pă urmă ficātu/
bujógu/plă [k] ásta...rinikí/mă rog astęalante toăte măruntașle/
le punem într-o căldăre la fert//áleș merg lă ciltabóș//și cărneș
ásta căre se ia di pă butur¹/sau mă rog de coló de coló/merg la
círnaș//pă urmă disfăcēm cărneș foarte frumós/uășile le punem
15 deopărte/cărneș deopărte/și-î dăm sárę//la cărneș nu-î dăm täre
sárę/că noi o punem la...bidón//o punem la bidón pętrũ/noi
de-acúma încoló întrebuintăm cărneș/de porc//iarna-ntrebuintăm
uășele/și vără cîn ișe vără/mazăreș/mă rog/zarzavaturle-áștea/
mai mul o întrebuintăm la...vără/că de unde să te duć așicá să
20 iei/nu-î ca la orăș să te duć "hai mă duc să iay un kil de cărneș/
să fac sarmăleș sau să fac cutăreș sau să fac cutăreș"//

noi acúma venin de la cimp luăm o bucățicá de cărneș din por-
can/și punem și făcēm o tocănișă cu șapă verde/sau cu vărăș/sau
cu úna cu álta/și cu ásta//

am văzut un șarpe

mă dućam cu...î...cu bunicul meu să mă duc/mă dućam la satul
 pu...pustiă /adică unde-an locuit noi/și pe drum lângă monument/
 trecînd î soseăua/am văzut un șarpe/a trecut pă lângă pićoarele
 scăi [k] călului//taie s-a dat jos să-l î...să-l lovească dar a
 fugit șarpele//

neacășu i^uon

zeće an^î

la o vînătoare

o tati/tatăl meu a [k] s-a dus la o vînătoare/nu știu unde s-a
 dus și m-a luat și pe mine//acolo/îel zîce [k] cînd au tras la
 sort/unde să apuce/și s-a dus tati/s-a apucat lângă...așă un ste-
 jar gros/un pom gros//îel acolo/îeră o vizuină de vîlpe/vîlpea a
 ieșit afară/dar tati n-a putut s-o împușce ș-a dat cu arma după
 5)a ș-a lovit-o în cap//și pe urmă a tras în ia și-a lo [k] a
 omorît-o//

[Același]

am mîncat o trîntitură de la un măgar

am fos la...vărul meu stolan/și acesta are doi măgar^î/și îel
 20 zće

"mă/sui-te tu pă ăsta și îeu îl îeu pă ăsta"//și m-am suit pe
 îel zće "bă/da ăsta fuge tare/fii atent să te ții bine"/io nu în-
 vățasem deloc să călăresc atunc/și m-am suit pe îel/și pe la...
 are un deluț așa mic/și cînd a [r] a început să fugă și an căzut
 Este vorba de un sat vecin părăsit de unde toți locuitorii s-au
 mutat în Adamclisi.

jo la piçoarele lui și/pe urmă am [k] l-am ținut de căpăstru ca să nu fugă/și...ă...văru meu stoian a început să ridă de mine/că nu știu să călăresc//

[Același]

5

898. TOPRAISAR [ALR II, 987]

(jud. Constanța)

Culegere: 1966; CC, PL, MM, NS; transcriere: PL

[Amintiri despre sat]

iei [=bătrîni] au venit pã 'obzêc și șase//ieu sîn născut aiiça
D//da//cînd a venit iei/ne povestea bătrîni/că iera numai tatar¹
aiiça//și iei atunca s-au [ε] venit mai multă lume/și s-au încoloni-
zat și iei/ș-a făcut aiiça/a cumpărat case de pe la tatar¹/ș-a ră-
mas aiiça//li s-a impropietari pe urmă pămînt li s-a dat/și s-a
apucad de plugărie și iei//alfel n-a [r] n-avga ce să facă/iei
5 aiiça//

[Cum le spuneau la oamenii veniți din Brăila ?]

tatar¹ ne zica cojan¹//de-aia se poartă numele cojan//

[De ce ?]

pentru că...spunea tatar¹ așa cojan/nu spunea că sîntem romin¹
D//iei cojan/încă pe tătărăște să spunea cazac//iei ne zica cazac/
cazac//că sîntem cazac/a rămas numele de cojan/după aia iei//[...]
cînd a venit a noști-aiiça/a găsi numai tatar¹/nu le dădea voie
apryape nic apă să ia de la fîntine//zica că sîn cojan¹/că mănîncă
porc/mănîncă h'aia [i] /iei tatar¹ nu mîncă porc//nu mănîncă/și nic
25acuma nu mănîncă//și nu le dădea voie din cauza asta să umble la
fîntinile lor//pînă cînd li s-a separa deoparte/o fîntină/pentru

român¹//cäre vinea//cäre-a fost//lor//și diferite mai ieră aște-o
 tîrlă dōo așa...diosebite/tîrle/în care ierau/la ăștia ieră mai
 mult/[ε]cite-un grec/asa/greč ierau rămaș alică cu tătari mai
 inainte//rămășițe/greče//alică cîn a venit ¹iei//ieră așa o...tîr-
 5 lă-ntro parte/una-ntro-alta/una-ntro-alte părți/ierau/și dac-a venit
 iei alică/li s-a dat pămînt/i-a-apropiētărit/s-a apuca de plugă-
 rie//asta ieră meseria//da//asta-i//

năstase grigore

șaptezășinō aproape obzâc [de ani]

10

plugăriea

plugăriea o făcăm așa//noi aram și toamna/aram și primăvara//
 cu vitele/plug^u/c-o brazdă/p-ormă după [k] cîñ s-a mai înmulțit/am
 arat și cu plug cu dōo brazde//da de prima dată cu plug c-o braz-
 dă//aram//toamna aram pentru grîu//atunca se semăna grîu/toamna//
 15 și mai aram și primăvara s făcă ogor pentru qarz/pentru ovăz/pen-
 tru asta să mai făcă și ogor//de...de bucate de-astelante//și
 depă ce l-aram/noi îl puneam cu borqana/se semăna/și după-așa-l
 puneă borqana//tōt cu vitele țărăñ și borqana/o mină//cu vitele/
 mergă//după iei//însă iarna/ședeam cu vitele la grajd//primăvara
 20 cîn ișam/iar la fel/puneam vitele la plug/ne dučam/aram/semănam/
 aram cu plugu/semănam cu...borqana și cu vitele/semănam//semănă-
 tōr¹//după ce semănam/termenam cu semănatu/inčepeam cu...acasă cu
 curățenia/cu una cu alta//și/pă ormă/ișam la sapa//la prașilă/
 pentru...la porumb//porumbu să puneă [k] să pune mai tîrziu//după
 25 ce prașam porumbu/p-ormă să...să făcă seceratu//inainte să sece-
 ră cu coasele/nu să [k] ieră mașin¹ de secerat//cu coasele sece-
 ram//trăgam cu coasa știț I dacă știț ce-nsemnează coasa//cu

coasa trăgăm//semănam/ [k] asta...tăiam/il strîngăm pã ormă că-
 piț¹/după ce strîngăm căpiț¹/pã ormă făcăm/aducăm la arman//arma-
 nu ieră rotund/așă/și pã un loc bătut^u/ieră pã pămînt/nu ieră al-
 ceva/bătut/pămîntu/și pămîin [r] pămîntu-ăla bătut acolo să pună
 5 recolta/^uorzu/sau ^uovăzu/ce punșam/sau grîu/ce punșam/și să mîna
 cai-mprejur//punșam/dac-aveșam patru cai/dac-aveșam doi/dac-aveșam
 cînc/să punșă cai//și cu petroșu care vă l-am arătat/ăla după cai
 i-agățat//și cu petroșu ăla să băteș/recolta așă/se fărîmă//
 p-ormă strîngăm/scoteșam palle deoparte/adunăm i ^uorzu/sămînța care
 10 ieră pã arman/o adunăm roștă/acoleș-a-șfir¹/și p-ormă e vînturam cu
 ...iabală/cu lopata/și scoteșam sămînța dim pleavă//de-acolo dim
 paie/dim pleavă/scoteșam//asta ieră...//dup-așă după ce termenam
 cu ^uorzu/apoi p-ormă sem [k] punșam și grîu/[ε]treieran și grîu tot
 cu cai/nu cu...nu ieră mașin¹ atunc în timpu-ăla/naiinte//mașin-
 15 nele-a venit tîrziu/incoace/s-a...disfăcut mașinile//tot cu vite-
 le/cu cai/făcăm tot//mergă//după așă/după ce termenam cu treieră-
 tu/inceșă culésu porumbului//mergăm la cîmp/și-l culeșăm pã po-
 rumb/l-aducăm acasă/il punșam în porumbare/și din [k] după ce-l
 punșam în porumbare/dac-aveșam nevoie vindșăm de [k] il băteș și
 20 aducăm la ^uoras/și opreșam ce ieră și pentru neșesaru cași//

[Același]

[Brînză]

primăvara cîș să deskideșă timpu/pîn aprilie/le dădeșam/atuncă
 le dădeșam la coban că să fișe [ε]atuncă nu se ară tot/nu să făcă ma-
 25 să verde/se lășă islaz//loc de islaz//și ieră iarbă/și să scoteșă
 acolo//să strîngă toate ^uoile la un loc/după cum i aveș/altu zeșe/
 altu cînc/altu aveș cîșzeș/se strîngă la un loc//și acolo le dădeșă

la șobănu // și șobănu țera / avșam ũ^u șobor / la un loc // și-acolo-î spu-
neșă țirlă // la șobănu //

[Cum era ?]

șobor // înkis // uite-așă un gard / șobor cum să spunem / gard / ca cum
5 ar vini o cūrte-așă înkisă // cu lemⁿ // așă țera // și-î spușeșă / țirlă //
acolo șobănu i lē dădeșam în priare // iel le-șcrișă toate ũoile /
care cit are / și țineșă cont // cînd i le... după ce să mărășă mei / fi
vindșă / sau ișă tăie / nu i-nțarcșam / atunșă să dădeșă lapteșă cu rîndu //
10 șobănu le-aveșă la rînd / pă scris / pă cutare / pă năștășe / pă bănică / pă
gōrge / pă i^uon / pă totⁱ i-aveșă scrișă // și-î lușă dipă... dipē-șcrișă //
le dădeșă lapteșă / la rînd // lapteșă-l lușam acășă / fișcare // să-l fă-
șă atunșă // și și-l făcșam brînză //

[Cum ?]

barēm primăvara / îl făcșam brînză făliș // mai în vară // îl punșam
15 la [k] îl adușă acășă / -l strecurșam bine / îl punșam într-un vas așă
mai mare / și-î dădeșam kag // și cu kagu-șă iel se-nkeșă / se-ntăreșă //
cuș se făceșă și brînză acūma / cum se esteșă și aștalantă // tot așfel
se făcșă / făliș // toamnă / făcșam brînză pentru iarnă // așă o făcșam brînză
20 dōșpită / i spușeșam noi // o lășam cîș șase zile / așă după ce se
scurgșă bine // o punșam la scurs^u / jos așă pă un fund / deșasūpreșă-î
punșă al fund ș-un pietroi / și să scurgșă bine // pă ōrmă se scoteșă
așă la o umbră așă la un [ε] ședeșă / și să doșpeșă șă acolo // și / dipă
așă / o frămișă / bine / și-î dădeșă sare / ș-o punșă le puțină // la puțin-
30 acolo se băteșă bine / trebușă bătută bine / c-ășfel nu țineșă // și /
după ce se umpleșă puțină bine / o aștupșam și la gură / cu... cu seș
de șăie / sau dăcșă nu țerașă seș alți careș-aveșă... careș-aveșă o lipșă
și cu pămînt / pă deșasūpra / ișă punșă cēvā didișupt acōl / pișteșă brînză /
și de-acōleșă-î punșă cu pămînt ca să nu rășufle // să n-ășivă aer / căș
dăcșă lușă aer cēvā / să stricșă // și iarna o dēștupșam // așă // și lapte
iar făcșam tot așă / tot toamnă / căș toamnă țeșteșă lapteșă gras / de-așă //

tot așa-l ferbeam/puneam un lapte/unu fert/și unu nefert//să pu-
nea la puțină//cum luam astăz/fl ferbeam/cum a doza zi/fl luam
iar nu-l ferbea/fl puneă nefert//pînă să umplea puțină să puneă
tot așa//un lapte fert/unu nefert//și să prindea la puțină acolo
5 bine/puneam astupăt iar așa bine/că să nu răsufle/și-l puneam
intr-o cameră undeva și iarna/pîn ianuară/fl destupam//și să făcă
un lapte gros/ca cum f iese iaurdu acuma/poate și mai gros să
făcă//laptele ăla/și iera foarte gostos/foarte bun//

[Același]

10

[Amintiri din viața subiectului]

am mers și io cum îs spun la școală/m-au da părinți/la școală
pînă la ietate de treisprezece an¹//la treisprezece an¹ s-a mbol-
navi tatăl meu și-a murit//și-am rămas 8 opt copii/și mama în-
sărcinată/zis gravidă/că ș-așa ș-așa spun/încă c-un băiețel//și-n
15 iulie l-a născut//noo copii !//și maică-mea iera de treizășicînc
de an¹//și m-au dat la școală/am termina^t cînc clase/c-așa se fă-
că naînte cînc clase/și după ațea a veni războiul mondial/răz-
boiul din o mie noo sute șăisprizăce//am refugiat cu biată mamă
săraca/acolo/cu toț¹ copii/dîr/du-te/fratele [k] aveam frate mai
20 mare ca mine cu trei an¹//în șăisprizăce ieu aveam șăisprizăce
an¹/și iel avea noosprăzăce an¹//și l-a luat în război/așa c-am
rămas io cea mai mare/di m-am luptat cu ceilalț¹ șapte copii//că
[ș]ăla care a fos gravidă/a murit la gécet/la malu dînări/iera de
trei an¹//ș-am rămas io cu ă șapte copii//și poț¹ să-ț¹ înkipui/
25 s-alerge biată mamă și-un copil de șăisprăzece an¹/pînă i-am cres-
căt pe eștilalț mai mic//aveam soră de doi an¹ cea mai mică/una
iera de patru an¹/una iera de șasă an¹/că la doi la doi an¹/de la

șăisprăzêce și pînă la...ăștia mic//

și-am refuġiat/in...județu brașila//in comuna dudușt¹//și-acó-
 lo a venit frontu//ierău [k] ieră linia de front acólo/kar piņ
 satu acéla//primaru/cum ieră atunċa/zicê: "luați-vă copii/luați-vă
 5 tot/și refuġiaț¹ in altă comună/c-aiciċa ține mai mult frontu"//
 ș-a-ncărcat biată mamă tot bagaju/copii/ș-am plecat la o comună la
 vro doozej de kilometri//de duduștiăștia//ș-am stat acólo pînă-n
 aprilie//și la aprilie/a dat ordin că tot¹ refuġiați să să-ntoār-
 că inapoi//iarăș încărcă bagaju/iar pleacă cu iel la drum/tot¹
 10 copii mic/flămînz¹/vai de lumea lu dumnezeu !//și-am venit aiciċ
 la pișă petri//io mi-aduc aminte/copil ieră/da mi-aduc aminte că
 la pișă petri-am venit//că spune vadu ói/noi am debarcat la hîrșo-
 va// "păi"/zicê/"cît ai mers ?"//iute am mers in susu api/părcă
 văd că/ieră un soare strălucitor/ieră o zi așa de frumoasă/ș-am
 15 mers cu...șlepurile/așa le zică atunċ/acuma sud de bac/da șlepur¹
 ieră/ patru șlepur¹/toate ierău ancorate la o...remorker/și ne-a
 adus la hîrșova//și ne-au debarcat acólo/și-am venit doo zile de
 la hîrșova/și pînă la topraisar//doo zile-am venit//aiciċa ċe să
 vii [k] ċe să vez/pustiū//nu ġămur¹/nu uși/ia-te iar din nou/mun-
 20 ċește/fă la ferestre/fă coló/ră ușur¹//asta că ieră sub ocupație
 aiciċ//ieră bulgar¹/nemț¹//hoi!eū aó!eū !//și după acéșă/am venit
 cu doi boi și doi cai/da-acólo din refuġiere//ca după doozej de
 zile să ne fure și boi și cai//am rămas in sapă de lemn//am sora
 asta care-ġ aci cu mine aproape/mai aveam înc-un frate de doișpe
 25 an¹/ne duċam și munċam/pă la tatar¹/pă la bulgar¹/care...că ierău
 băstinaș¹ aiciċa iei//au rămas aiciċ/tătari și... [k] aiciċa n-or ri
 rămas iġ că ieră linia de front//da au fost retras la cîte-o co-
 mună//și cînd a venit/a venit au ocupat tot p-aiciċa/tót a adunat//
 ș-așa munċam și noi pă la ei pentr-o bucățică de pișă//pentr-o

bucăţică de mămăligă//ce ierăm să facem ?//

igana be kirilă

şaizeşişase de an¹ am la
decembrie

5

grîu

ca agricultură în comuna topraisaru/toamna cînd vine lunea [ε]
încep¹ din vară/încep¹ să pregătes terenu pentru grîu//în special
cel mai bun teren//cum ar fi/prin bostanişt¹/cum să punge/prin
fasolişte sau mirište de...năut/locurie cele mai bune//le arăm din
10 timp/pregăţeam locu/şi-n...toamna/cînd începea-n octombrie cînd înce-
pea semănatu/atun¹ le pregăţeam iar/le dădeam din nou cu...cu
cultivator/borcană/şi p-ormă semănam cu mărcătoarea/grîu//se semă-
nă atun¹ cînd se semănă înainte plugăria/pîn la...o sută cinzej de
kilograme la ^h iectar grîu//la ^h iectar//între carē/după aceea/il se-
15 mănăm/şi aşă rămînea semănat pînă...vinşa iarna/dădea zăpada pes-
te iel/ploi/una alta/şi primăvara atun¹ în primăvară aveam grijă/
că primăvara trebuşa să-î dăm c-o grăpă şi cu borcană/ca să-î ru-
peş/să-l mai netezim şi totodată î¹ mai făcăm şi...î rupşam scur-
tura aceea de pămînt care...să nu se vapore [k] să nu se evapore
20 apa din pămînt//după ce-î făcăm acestea/il lăsam/pînă cînd creştea/
cînd [k] dacă mai avea secară mai pliveam între timp/dacă aveam
posibilităţ¹ dacă se putea/mă pliveam de secară ca să fie grîu
bun fără secară/da//iar după aceea/cînd să cocea/începeam la sece-
rat//seceram cu maşin¹ de secerat simple/şi după ce-l seceram îl
25 lăsam ca o zi aşă în basime/p-ormă-l stringeam porcoaje/după ce-l
lăsam căpiţ¹/şi după ce termenam de treierat [k] după ce-l termi-
nam de secerat/totu/începea la treierat//la treierat/căram cu ca-
rile din cîmp/făcăm drug pă car aşă/căram cu carile din cîmp/şi

puneam la arman//la arman aducam f/puneam cite patru care dupa
 cum...ierá armanu de mare/și bagam cai in griu [k] f arman//to-
 deauna i arman bagam cai seara/ca să putem face...ca să putem
 scoata armanu pentru-a doua zi//bagam seara cai-n arman/minam cai
 5 pa [k] pina cin să faca di-ntors/dupa aceea intorcam o data/iară
 bagam cai/iar mai intorcam o data/bagam/intorcam di cite doo trei
 ori/pina cin să faca/să batega bine griu//că griu se batega cam
 greu la arman/și trebea să mi cai cam mult/pina cind i să batega
 griu bine după [k] să scutura din spițe//după aceea dimineata
 10 luam rindu acela de paie care iera/batu de cu seara/care bategam/
 luam rindu de paie și p-urma mai raminea un...un rind/inc-un rind
 de paie iar acolo p-arman/introcăm aceea/dupa ce luam paile/in-
 torcam iară/acela/griu care raminea pa arman/și iar tot asa/
 intorcăm de cite doo trei ori pina cin să scutura bine/citeodata
 15 mai bagam și dujumu și facam pleava//to al doilea rin de paie il
 facam și pleava/ca s-avem pleava pentru cai ca să dai in timpu
 ierni și-n timpu [ε] ca să ai tot anu pentru/furaj pentru cai//
 dup-acela/dupa ce socoteam că e griu bătut bine și nu mai arē/n-a
 mai ramas griu in spițe/il adunam culme/să...paiele să mai aduna
 20 paiele pa deasupra asa ce iera mai marți/și restu s-aduna culme/
 și-l dadeam la vint//incepea să-l vinturam//

vinturatu să faca/la iabale/l luaș asa la vint/il dadeai la
 vint/dupa ce...vinturam prima data la...iabale/p-ormă-l dadeam la
 primitea la plasa/și raminea griu curat ca...bob și bob//ca să
 25 curatim mai bine puteam [k] il dadeam și cur citeo data/ca să-l fi
 curati mai bine//după aceea il luam la banita/il incarcam in sac/
 și-l ducam la magazie//

nedelcu gorge

patruzășicinc de ani

porcu

il tăiem/dup-acéga [k] după ce bărbați sigur îl taie/il spală/
 il disface bucăț[†]/atunca începem noi femeile să spalăm mațili/are
 burta acéga care trebuie s-o disfacem/are-o peliță-năuntru care
 stoată trebuie disfacută/și începem să le spalăm/și mațile-acélea
 de cartabos[†]/le disfacem/le tăiem bucăț[†]/și le spalăm bini/le cură-
 țim întâi di báliga acéga/di iele/și după acela le spalăm cu apă
 caldă/le-ntărcem și p-o parti și pă alta/și le frecăm bini cu sa-
 re/și le spalăm cu apă caldă//și du [k] după ce le-am spălat di
 credem noi că sun curate/atunca le punem într-ū ligă di vase/pu-
 nem apă rece pisti iele/și tăiem cîtiva cep[†]//ca să iasă tot miro-
 su di ieli/și burta acéga tot cu ieli/cari facem tobă/și pregătim
 celelalte care.../umpluturile//ficatu/borjocu/astea cari se pune//
 noi la cartabos[†] punem și puțin[†] șoric/și puțină carni/grăsime/cu
 ficatu și cu borjocu//le ferbim bini/le tocăm prin mașina de tocat
 și le umplem mațile-acélea//pentru tobă punem urékile/[†]inima/ă[ε]
 riniki/limba/astea/și cu puțină grăsime/șoric/di astea/carni/și le
 tocăm cu cuțitu pentru tobă/umplem [k] punem enipahar/punem pip[†]er/
 și la una și la alta/sari cîtă trebe/și după ce le-am umplut/le
 punem și le f[†]erbim/intr-o căldare mai mari/și după ce sun fierti/
 tobele le presăm/punem o greutate pă ele/iar cartabosi îi agățăm
 așa pă um băț pă ceva/și-î păstrăm pînă...//

[Și din cap și picioare ce faceți ?]

di capățina mai mult î [k] tăiem gușa asta/și să bagă la
 25[†]tobă//iar restu capățina cari rămîne o facem piftie//

[Cum ?]

după ce a lua sari/la doo trei săptămîn[†] după cră [k] după
 ce-l tăiem porcu [l]/le spalăm bini/capățina/și ultima [k] ultimî-

li bucăţ¹ di la piçuarili di j^uos/acélea/le spălám bine/in dóo
trei ápe/sigur că jele dacă a fost la sári/im puțin¹/in ástea/
trebúie să le spălám bine/și le púnem la fert//dúpă ce s-a fer¹ di
cádi toată cárnea du pá uási/atúnca alégem cárnea deoparti/uási
sdeoparti/zeama o vinturám/pisám usturoi¹/fi¹ púnem usturoi in zeá-
mă/și o așezám în farfurii/cárnea/și púnem zeamá pisti ia/și pînă
a dóya zi sē-ñkagă//să fáce ráçitur¹//

bălănescu maria
treizeșinòc de an¹

10

[Întîmplare]

noi ierám miç//și táticu s-a dus/taică-meu a plecá lá...bu-
níci lu...părinți lui/cum să spunē-așá la neámur¹/in pártea acélea
la...la vlašca/și pá noi ne-a lăsát [k] am rămás cu maică-meu//in
timb¹ dá iárnă/iera in luna lu febrúarie//in¹tr-o noapte...cîn nu
15 ierá iel aiíca acasă/pe la ^uóra dóo/nu aveám lumină ¹elétricá-n
casă/aveám lămp¹/de luminád dintr-ástea/maică-meu/ca noi cîn ie-
ram miç/noi dormeam/ia pe la ^uóra dóo aude la pòartá la noi/o
zdrăngănitură//acuma nu s-a uítá la cas cîn s-a [k] a suzít atun-
ca//dúpă cē i s-a-ntîmplát cazu/s-a uítát la cas//aude la pòartá
20 cá zdrăngăneá zăvoru acéla de la pòartá/și ea s-a dat la gam ca
să vadá ce ieste/n-a vorbit nimica/iera afará/băteá un vint/iera
frig/iera ce [k] iarna//și uítindu-sē așá pá gam/ea a lăsát să
vadá//a vru să [ε] a vru să deskidá/a vru să vadá ce fáce iel/acéla
cáre ierá la pòartá//a stet la gam/ála dacă a văzút cá nu să sim-
25 te nimica/și...dicít casu in casá il simțea și iel/inçolo iel a
zis cá nu simte nimen¹ nimic//a deskis pòarta/s-a dat pe sup g²am/
c-aveám o tablá/a ascultá la gam/s-a da la o parte de din pártea
ásta zia/pe urmă a trecú și-n pártea ásta/și-a ascultá/mămica se

uita la iel//cu oki la iel/da iel de-afara nu vedea/pentru ca-n
 casa iera-ntuneric/și nu se vedea de-acolo din [k] de-afara in
 casa//noi ieram singur/nu iera taica-meu acasa//acuma daca iel a
 vazut ca nu se simte nimica/a fost pur și simplu ca să spargă/a
 5 vru să între și să rure ceva//dac-a văzu că nu se simte nimica/
 probabil c-a avu vrun speracol care vroia să bage la ușa/să des-
 kidă ușa sau.../cineva poate-o fi fos din sat care-a știu că nu-
 tăticu acasă/și cin să puie picoru pe scară ca să urce la balcon/
 așa/mămica n-a mai putut să rabde/de irică/a bătut în gam/și-a
 10 tunca/dac-a bătut în gam/iel tot fără sfiială//ia i-a zis: "Cine
 ești tu mă ala acolo/și ce cauți ? ia ieși ristxo"/c-asa-l kamă
 pe taica-meu/"afara">//dacă a văzut iel că s-a exprimat mămica cu
 cuvintu că "ieși ristxo pin-afara"/iel tot așa nepăsător a trecut
 pă sub gam/și dac-a trecut pă sub gam/s-a dus binișor pin la poar-
 15 tă/ca să nu-l cunască/intr-ua fel parecum cocoșat așa/și dupe
 ce-a iesit a trintit puarta/și imediat/n-a mai apucat mămica să
 iasă afara cu lanterna/c-a suzi și-o caruță//

mihalake maria
 doozeșunu [de ani]

20

899. CHERNOGENI

(jud. Constanța)

Culegere: 1973; PL, VN, RP, NS; transcriere:VN

treeram cu caii

da cind a veni...bătrini noștri/in judetu ilfov/griu s-a
 25 seceratu//s-a seceră cu seceră/s-a făcut...snop^k s-a legat/s-a

1Vorbește foarte repede și gesticulează tot timpul.

făcú clăie//dac-a venⁱt aⁱiⁱca în d^uobro^ga...a-n^cepu^u să-l tae cu
cu^asa...o parte din ei il mai lega/o parte-l făcă cu rúrca/il răcă
...purcói^u/nu ma ierá clăi-a^a/că erá dázlegát^u//

[Ce e ásta ?]

5 purcói^u/ádicá f^urcói^u/o copít-a^a//stringá acólo//p-órmá l-f^u-
cárcám í/il du^cám și-l treerá//...între timp în^oqáce a își^t agri-
cultúr-ásta/s-a-n^cepu^u să...să i^asá ma^ușín^t//

[Da' cum il trelerati ?]

stáⁱ a^a//a își ma^ușín^t/și nu mai t^ag^an^u cu se^cera/íl [k] ni^u cu
oc^oasa//íl se^cerám/pun^gám pátru vite la ma^ușíná/și-l se^cerám/cu gré-
ble/și-l t^ag^a a^a braz^dá frum^upa/cum cose^ute s-acúma/cu to^ate cu
mecanizáre-ásta/îns-atúncá ave^a gréble/și-l da pé^lg-a^a//o parte-l
lega/o parte nu^d//cînd a veniⁱ timpu treeratului/cáram/álți isá la
cîmp/care n-ave^a vú [ε] vînturát^oare/isáⁿ la [ε] la máme/făcá ar^m
nacólo/pun^gá dóo pⁱetroáie/pátru cai/și-í tr^ag^a//înnásádeá acólo/dóo
cáru^{te}/trei/cáru^{te} dá gríu/cum l-aducá dá la cîmp/a^a l-f^uncurcá acó-
lo/dacá erá znop/il pun^gá a^a solze^ute/núma cu spícu la b^at^ae//și
m^ergá pⁱetroáiel^e-á^lea núma pá spícu//și să b^at^eá fo^arte ușor//cînd
í am apucát eo ca copil la bítu/é ! atúncá să pun^gá puțin/cînd a ve-
z^onít^t ei aⁱiⁱc^oa//pun^gá um pogón dá gríu/cum erá p-acólo/și-l lega/
a^a făcá znopu/íl pun^gá pá...p-un lemn a^a/și-l b^at^eá/a^a s^areá
gríu/și p-orm-a dóya q^ará/il lua și-l vinturá//cînd s-a făcú dá pu-
n^gám cîte dóo/trei i^ectáre/atúncá il treerám cu cáii/și făcá^u ómu
trei/pátru mi^u de kílográme/dá dá gríu/cáre-ave^a buníntelés/álți
sav^eá cíte...Cînd s^ase...p^uog^oane/da la noⁱ p-órmá să făcúse și cînd
zeⁱ de i^ectáre//í erá propietár^t//

[Da' cînd trelerai cu caii, calul la gít cum il legai ?]

íⁱ făcám um pⁱedicár...de eczémplu ũ [k] dá funie/ca s^u nu să-
cúr^ce/pentru că el cînt tr^age dá st^eg^ajáru^l ála/și-l [k] ál mi^u ca

¹Vorbeste foarte repede și gesticulează tot timpul.

²Bate cu palma în masă.

să mergă forțat/¹el trăge d-acolo//și să strînge dă gî^d/dacă e
 cu căpăstru/dacă e cū...aveam un î pîdicar făcu^t/dă fun¹e/sau dă
 lanț/și iera lega^t fiecare la distanț-asta /nu putea ca s să-nge-
 soai-asa să...cîm mergă ¹el roată ametea/sau nu știu ce//ș-aița
 sla căpăt/avea așa ca gura dă lup^u/ș-aveam la funie kostecu/dă pae/
 și...ca să [k] nu-nnodam/că cît trăga nu mai puteai pō_ormă o
 zi-ntreagă treaba/dă atunța trăg^eai dî coloa dî [r] dă la laț-os-
 ta dă la gur-asta dă lup/trăg^eai kostecu/gata-ntorc^eai pă parte-ai-
 lanta/pune kostecu la ok-ollantu/ș-a¹ termenă^t//puteam să bāgām și
 ușese cai//asa/cîte erau oîte-asa la distanță i lega/n-avea treabă
 ca să...

[Ce făceai ?]

după ce treeram/să făcă pāiele/ridicām mārğinle/și d-aița ri-
 dicām d la stăjār/și dāi bātāe/cînd era gata scē "aide/hai să
 15 dām pāiele-afară"/"hai"/altu cu furca/altu cu iabaga/targa/ierām
 mult¹/cîn șase iinș¹//pārinți...¹era mai bātrîn¹/noi i ști...nu ne
 lāsā pā noi/noi căran cu targa/fācām alte lucrur¹/da pārinț-estia
 care știea/zițe "aidi"/puneam targ-aița/și i i țoarce dî colō/că
 noi...pînă să-nvāțām/loam mai dă j^uos/și nu era grîu bātūt^u/da ei
 20 loā nūma ce erā uflāt^u/ca lina cînd o baț¹/cu bātu/dă să ufl-asa
 cînd o spel¹/cînd a termenat/"gata"/o loam la întors^u/la scuturat/
 și cădea boabele jos^u/la pāmînt/vineā pō_urmă după ce-l întorcām
 după c-an dā pāiele-alea bātūtle/rāmîneā...gata/l-întorcā/pārcā
 l-ai innāsādi dîn noc//ș p-ormă bagā cai iar/doo funii/fără pie-
 25 troaje/că p¹etroiu dacă cālca dă prima datā/vineā și-l turtea/da
 cîm bāgām cai nūma cu pițoarle/oîte-asa-l zbāteā//cum bāte caie
 la combin-acūma//după ce scutura boabēle la pāmînt//puneam pietroā-
 iele/puneam și cremene ca să făcēm...să făcēm pleavā/și tirșia/și
 cāldura cāldurā/mînă/dîi/"gata"^haidi iar dām pae-afară"/dă trei

¹Gest: cca 1 m.

or¹/și p-ormă gata//p-ormă vengea și-l loam cu lopata/și-l grău^m
 //l-an grăuⁱ ca să n-ai^{bă} coajă/țiapă/să n-ai^{bă} nima^{ca}/l-an
 grău^t/haidi strînge-l-ăi/dacă bătea vîntu/făcăn...cum făcă...
 moștenizem asta dî la turc¹/făcăn zice sîră turcască/cit...intr-o
 5 parte-ai^{ca}/și vîntu bătea/și cîⁿ loam la dco lopet¹/unu dî colo/
 ș-unu dî colo/ș-altu cu plasa/da plasa maiⁱ în [k] maiⁱ încoace
 era//și...aru^{nca}/ș p-ormă cînd il loam a dco^a țare pîntr-un
 șur¹/l-alegăm orez mai bine cã...ca combin-acu^{ma}/ [...]
 care-aveam makină/lucraⁿ la makină/

10 [Cum ?]

turⁿam/dē e^c zemplu prima dată//puneam sită rară/ș pune^a repede/
 și vînt-ola-l vîntură/și curgă/însă zona n-o aleg^{ca}/p-ormă cînd
 il puneam a dco^a țare//skimbam dco site/și l-aleg^{ca} cã...nu¹ kar
 ca trioru dă...s-a terⁿena^t//c-atun^{ca} nu mai ave^a pleavă^{ie} //și
 15 mergă...vorb-asa/cal^u cîm^u mergă...să bali^{ga} s-a termⁿat acolo-^{sa}
 //baligă a...căpă^tie¹ dă cuⁿ să spuⁱ/dă pălămidă/măc¹uliile-alea/
 toată^e vine^a așa/ave^a dco burlane/ș-acolo zăna/ș cū murdări¹-asta
 toată/ș-ai^{ca} curgă numa bop și bōb/la vînturăt^{ca}re/la makină
 așa-1 spuⁿeam noi/ș-asta era...lucru dă armanu cînd cîⁿ a foz^t//
 20 p-ormă s-ncep^u să iasă^z batōză/dă treerat//

nak¹u me ion

ion albu zis

șai^{ze}șupătru [de ani]

s-o spun dă la noo^u sūte șai^{ze}șprezēce

25 e^c altă i¹timplare cînd erăⁿ copil...ca s-o spun dă la noosūte
 șai^{ze}șprezēce/ș erăⁿ dă vō șapte...opt an¹ așa/cîⁿ an^u refugia¹
 d-ai^{ca} dă...am vru să ne dūcemⁱ f...dē eczemplu...f pornire^a

fost pentru ilfov/acolo la kirnog¹/și majoritatea...a...a apucat
 acolo//înșă noi dă am umblat^u/an trecut p la brailă...dîncolo-
 ...în...cum să spun/și n-am putu să mergem pînă...an trecu p la
 gara lanca/și-n comuna filipeșt¹/acolo am ajuns^u/la filipescu//
 5 acolo ne-aduc aminte eră niște magazii/s la-a dat foc în timpu
 războiului atunc^ea/măzăre/grîu/mamă!arnăut/cé nu eră p-acolo/și
 acolo am văzu^d războiū cum să spun...eră u [ε] cînd refușiăm înco-
 lo/ne-apucase ploii/c-am refușiāt/ca să spun așa/vă să zică cînd^d an
 refușiā d-aiiā/culeșiām fasolea/toamna/porū^b u încă eră cu boabe//
 10 ș-am ajuns...am ajuns în postu crăcūnului aproape dă crăc¹un¹ la
 șase săptămîn¹ dă la crăc¹un/am ajuns acolo/acolo cînd ne-am sta-
 bilit î filipeșt¹/an sta p-aiiā pā la tōrtomanu /pī la...în braila
 să spun an sta vo dōo săptămîn¹/măi ș-a stat în carantină/și-n
 finē...kestii dă felul āsta//și...¹eran¹ numa¹ noi cu mama/tăicuțu
 15 eră război^u//în noo sute șai/și cu bunīcu ierām/tātu lu tātā//am
 ajuns acolo/cā refușiēre/pā drumur¹/ne da ruși căpățîn¹ āșā cōnic
 d-āla...dă zahār/eram copii//noi mergām p-o parte/iei...noi mergām
 p-alătur¹ cu drumu/și iei mergā cu tunur¹/cū...toāte-ās^tea/cu bu-
 cătărie/cu toāte/mergā pā drum/noi mergām p-alătur¹ dă ei/cînd ne
 20 mai da și/ne mai opres/trebeā să stām//ș-am ajunz la filipeșt^e-ace-
 lo/ș-a-ncepū războiū//f bunīcu nōstru luase doi i doi junčan¹
 d-āștia/doi[ε] s facā boi/numa boi nu să mai făcā/în timpu cînd s-ā
 ...s-a-ncepū războiū...ne-aduc āșā iō aminte...comun-āea fili-
 peșt¹/hāșā spre rāsărit...ierā ruși/s spre apus eră nemți//ș să
 25 bătēā peste sātu nōstru dō^{me}//noi ierām în filipeșt¹ acolō//și
 ...an sta noi vo trei patru zilē/și cînd^d s-ncepūt ō [k] un foc
 acolo/erā āșā...pînă să sfinteāscā șārle/ierā uite cum ēste acū-
 ma p-aiiā p la noi/p lā...pā la fērmā/sau kar j la noi la gospo-

¹Topic.

dărie/niște șărⁱ marⁱ acolo/unde treerăse cu batózi//dacă eră fi-
lipescu s-a termenat acólô//fz dai șama//șî...videm acolo un
hom//eră așa pîm mărnea satului așa//vedem un om acolo p-o șiră/
să plimbă/să așă cu uo^k...cu benóclu/cú ce eră acolo/șî...a
5 pⁱeri/d-acolo//după ce-a sfinți șarlē...a intrat în satu//acó-
lô pîn sa^t...pă stradă/pă șantur^t/așa eră...cte dco trei fⁱire
cá^b lu d-ála...telifónu//a tăgá toate fⁱirle-așă/rúși eră-n sat^u/
ș-ál-a foz neamtu/spion/ce-a foz/mă ro^c//lă-a tăgát comunicășea/
...ăoleo ș cîn ne-an sculá^d dimineșta/dómnule...kiu șî vai...//
10 i-a loșă pă ruș^t așa/parcă i-a loșă ca dîn...mămă doamne...grăma-
d-așa i-a loștu//ș-a-ncepú...bătășă//vineá cartúșili uite-așă/
fug^oa cu ra^z...ăoleo gata"/il vedșai că cade/pă stradă/pă drum/
șî...avem o[r] o femée/uite trăești ș-acúma//făcá mămăligă/aiciă
dē eczemplu ș^u/cum eră vétrelē marⁱ/côșu//făcá la pirostrie/făcá
15 mămăligă//a căzu^t șkija pă cuoș/ș-uite-aiciă dîn spată uite-așă
i-a loșat-o gi[ε]/te uiteșai înăuntru acól^o-șă//ș s-a făcu bine
domlo//s-a făcu bine/uite trăești acúma/ăre [r] are șapteșășase
dă an^t//dă/trăește ș-acúma//

și între timp-osta...acolo la filipeștii șia ieră um fel dă
20 plio^t d-ăștia/măr^t/tare rău/șî eră groș/poate măi groș și ca
sob-asta//șî moșu nóstru ásta care spun/legășe...danaș-șă acolo/
i legășe acolo lîngă gar^d acólô/j lē dădúse mîncăre/șî vineá car-
tușli/șî dî cól/șî zbⁱerșă sára^{ci}/s-a dú să iă danaș-șia să-i
băge-n grăjdu/ș noi ștam pîm becúr^t p-acolo-șă//cum trecá cîtⁱ-um
25 proiectil lua căsa foc dóm^{le}//incediere/dă căre eră^{eo} nu po
să-m^t inkipui//ș-ăntre timp-osta a vinít um proiectil/s-a lovi^d
dă...d-um plio^b/d^e-acolo/l-a tăia la jumătate/ș-o șkije i-a tăgá
picóru lu...bunic-osta d-aici^t //și iel s-a tîrít/n-a putú să măi
băge danaș-șia/innăuntru acól^o/s-a tîrít la o șiră dă pae/a-șfipá

¹Gest.

²Gest: de la genunchi.

dinți-mă pămint așa/și...cînd a fugit aldă mama/aldă fii-sa.../și
l-a găsit acol/l-a pus într-o albie/l-a legă cū...cū-o bazmă
d-astă dă/dă treb^uă să-î ta¹e bucățic-ăga dă carne/ș p-ormă.../
î-a puz niște făin-acol^o/să-î ^uoprească sîngili/și pînă noaptea
5 s-a umplu copăș-ăga dă sînge/noaptea muritu//ș-aș vru să plecăm
cu ielu/șu nu nă-a mai da nemți voe/să plecăm pîn la zio//nă-a
opri^d gata//cară-a apucă d-a plecă^d de-acolo din...cantonamente/
din filipeșt^t/a ră^{mas}/ă rămaz no vo cin șase/familii//mă-aduc amin-
te/an tăia tronul căruți/dulapii...dă patru metri/î-aș făcut cutie/
10 că numai cogciug n-a mai fos/sicriu așa [!]
cum trebuia/vorba
ăluia l-am aduna d-acolo/și ¹e-ngropat într-o grădină/parcă ș-acu-
mă...az zice/dă ce cres că mai innemeresc acolo ?//

[Același]

cînd îeram copil

15 cînd îeram copil/ne jucăm d²-a petrecu//nē goneș la petrecu/
răcăm um pietrôl acol^o/astă este toșanu/a termenă^t/și pîi pă ur-
mă cînd goneș/șo stam pî cōlo...mai ascunz/măi cutare [!]/cîș yē-
deș că s-a dus acolo/cîm mă dușan "gata" mă^d cāș și puneș/trebeș
să puș picōru acol^o/dacă mă prindeș ăla care păzeș toșanu...gata
20 mē-a dat cu picōru/gata/mă d^ucām să stam jos^u//pînă nu-î prindeș
pă toyⁱ...astă era d-a toșanu//pîi pă urmă cîș ne jucăm d-a uoki/
puneș uok/t^uot așa//puneș ășta uoki-aiča/și dă-î dă-i pî cōlo/
dă-î p col^o/pă care ?/"gata..." cîș sâ d^ucā-ncolo "hăida"/hău
ptu" "gata ă scă^{păt}"//dacă nu prindeș nič unu/tot el puneș uoki [!]
25 d-ă ming^ea//ș pă urmă d²-a popicu//

[Cum e ăla ?]

puneș oite...o piatr-aiča/puneș o scîndură/tășam...cum îe

titirezurl-elga//um popic/asa un...facut frumos//puneam ai ca/s fa-
 cam//ci sase bete//si astilalti...de exemplu/trei patru era la
 pinta/si trei patru facam...o grup-asa/hacuma/noi batem/suntem la
 batae/ca la mingea//s cun venea/s cun dan cu bⁱatu/sarea oite asa
 5 sta popicu/cun l-atingam/mama lu dumnezeu dca^{mne}/sⁱ...unu da...si
 nu-l lovea/s sa duca batu acolo//da s-al doilea/iar la fel//si !
 cun da care era diba^c si cun da/aduna toate betili la alantii//ca
 daca termenai betele si nu nu pleca popicu/te tcaⁱ la pinta// [!]
 aca era [!] vinea asa//asa ca asa era/si mingea/si popicu/zca
 10 "ba ! da/da na-a pintarit astia su^d z^t" [!]/

[Poarca ?]

poarca ? da cum/le jfra//si cu poarca facam oite-o tinika si-
 gur ca da/si...facam colo-sa/o grup-asa/facam/ciz jucam/gaora
 acol^o/si ala care er^a [!] car era cu poarca/"gata" sca^hopa !
 15 nu m-ai spurcat" zice//ca daca dai la poarca s sa dca ala si v...
 aia muia in [c]c-acolo/gata mu a i [!] n-aveai rost/trecai acolo
 la...porcar/juca s cu poarca//

[Acelasi]

cun m-am apuca^d da casa

20 da exemplu...e-o spun si p-asta/sigur ca da/e ! cun m-am
 apuca^d da casa/io cun m-am casatorit an sta^t cu parinti m^eei opt
 an^t da zile//nu m-am bascuitu//intelest^t ?//dupa opt an^t da zile
 s-a-mbolna^vit tata/noi am fostu...din doispneze/de/din doispneze-
 ce frat^t/traim sase/s traim s-acuma//sase frat^t//doe fete/si pa-
 25 tru baet^t//si...la-a facu^d la fiecare/si io...io suntu adica aci
 in fata mea e frati-mio^u/cel mai mic/acolo i caseli lu tata//
 s-astea a foz locu lu bunicu/si mi l-a da tata mie loc/si mi-am

construi casa//casă î batrîneasă a lu bunicu a fos făcută oă/cu
 să-s spun cînd a venit d-acolo dîn ilfov la șaptezeșapte...a fos
 făcută dă gar dă nuele/și lipită/ști/făcute niște birnă/scobite/
 pă urmă-șgrădite...cu nu¹ele dă carpen dă cutarē/și bătut/bulgă-
 5 rit așa/și-velită cu stufu/pă șm-ă-velit cu cočen¹ i mă ro^o/și...
 pîn la urmă p-ormă io...am puz niște țigla/am mai trăi ș-îo vr^o
 cîn șase-an¹ pînă m-am îjgebat puțin/ș p-ormă/m-am apuca^d d-astă/
 dacă mi-a făcut tata acte/dă tata a murit^u//am pus niște băsără-
 ben¹ și mi-a zidit-o/mi-am făcu^d roz dă piatră/a veni timpu lă
 10 acoperiș să puș căcūla/după ce an zidit-o//n-aveam ban¹//n-aveam
 ban¹/kiristeașă eră la negru-vodă așici-șca//n-aveam ban¹//ē mă
 căznisen să cumpăr ș-îo niște pămînt/n-am pututu//cîm m-an căstă-
 rit șo cu prima femeie/i-am pus patru galbin¹/aur^u//așă//ē pă urmă
 an căuta ș-îo să șkim/să cumpăr pămîntu/n-am putu/săreș alți pes-
 15 te mine cu trei/patru miș dă lei/la îctăr //ș-an dus^u galben-ș-
 ția amanet^u/acolo la un șetățean care-l cunoșțeam/și i-am dad...
 patru galben¹/i-ă lășat amanet/nū i-am dat în ban¹/și mi-a da^t
 keristea//toată lemnăria pentru casă/și țigla//um băga cunșăcade/
 și după trei lun¹/m-an dus și i-am..."poftim șase miș dă lei"/și
 20 mi-an restituit^u galbeni-șapoi//adică șalba femeii/ [...]

[Același]

făcăm pîine

cînd io șeran copil la mama zis/cînd am începú să prișep ze-
 5 ce '...doispe an¹ ali trebi/făcăm pîine [ē] zican cu aluat//ce
 șeră aluatu ?

frămîntăm pîine/o dospășm/o băgan la cup^uor pă vatră/n-am
 știut în tăv¹//și șopreșm atîta² un aluat/dîn pîine-a^o ș-o băgam

¹Își trage sufletul.

²Gest.

în făină/pînă la săptămîină//câ făcăm pîine pentr-o săptămîină
noi//șaispe optîșpe pîin¹//și...după războiul lui șaisprăzece/^tpă
ce-am veni din refugiere/am auzi și noi p-acolo pă unde-să re-
fugia/bă județu brăila/ba ialomița/an sta bă/ne-an dūz lă l locu
5 ...părinților//î ilfov//în kirnóg/unde-a născut mama și tata/
ș-acolo s-a zis...să face turtelē pentru...pîini//nu să mai face
pîine cō-aluat//noi întrebăm: "păi de ce ?..." zice mama mea//zi-
ce..."nū să mai i...nu să acréșt²ē lino" zice "pîinea/cu turte-
lle-astea cum făcēn noi acūma/am auzi și noi" zice "dī la...căș-
10 cōarle"/iar județu ilfov//comun-asta//

"cum ?"

"tō dīm pîine ³oprim/așă un aluat/și-l punēn dă dōspēștēntr-o
...în castronēl cū...o litră dă apă să zicēm/călduță/pîinea o pu-
nēn la cuptōr/scōatem pîinea/cît pîinea s-a copt o oră și jumăta-
15 te/a dospit și alqat-ōla/și cernēm mălaia/și amesticān cu cōc-așă/
și făcēn turtelē/uītāt așă /micuți și le uscām//și puī dōc d-as-
teā la pîine disqară cīm plămădesc/și mīne cīm mă scol o frămīnt
//pînă la nōo/la zece/pîinea lēșq-afară dīn cuptōr//așă o făcēm
pă pîine//plămădim astā șiară/ș-o frămīntām mīne/pentru că
20 s-aibă tim să dospēască//ș-așă o făcēm pîine //

hīrdă⁴/pun numile bărbătului/sōyului zis/nū pă-
rintēsc//părintēsc tudōșē iqāna//numele meū acū
dă bărbăt este hīrdăy iqāna//

șapteșpătru [de ani]

așă eră nunta pă timpu meō^u

la nunta mea a fost așă: ă o nuntă dă fată iēști un f²el/ziz
la mama//fată//a-ncepū nunta dă joi//joi a făcū pîine/a tăiat^t

¹Gest.

depinde cînd e nunta vîră/iarna/a tăgăt porc^u/a tăgăt un vițel/cu
 cîzva...și nuntași/ajutor//alți a tăgăt lemnē/ca să fie la mîncă-
 re gata/și s-a-ncepu nunta...sîmbătă seara//a făcut^u/să zîce lo-
 gînnă/brad^u/a venit î cavaler^t/flăcăi cu zîcam pă timp^u-ola/a ve-
 snit î f^oeti măr^t/le-a dat o mas-acolo/băutură/le-a scoz lă^uuta-
 re-afară c-așa vorbeam/le-a cînta/s-a distra^t pînă p la...depinde
 iar cē noapte eră dă vară sau dă iarnă//un doo ore/mai mul nu/că
 nu prăa umblă lumea pă timpu m^oeu/a s[ε]sfinți spârle/nū egzista
 fată pă...dă nu/nū egzista/pă vale//...plecă fiecare acasă/venea
 duminică dîmîncea cavaleri/făc^oa brădu/venea f^oeti/făc^a brădu/ju-
 că acolo/iar le dădea o masă//cîi venea gînerle și mă lăa cu căru-
 țe/cîi/sase pînă la zece căruț^t/ la toate căruțile zîcam peșkire/
 țesut^t dă borangic/cu mînuțile-astea^{am s-acuma}/alése/ē pînă sus/
 legad dă aiij^l la hătu callu^u.../a cîti căruțe-avea șapte ob zece/
 sacēlaj mod^oel^u/nū skimbate/lu ală verde/allantu albastru/acēlaș
 model^u/lăa mireasa/mă duca acolo/dîpă mine venea...cîte fe[ε]fe-
 te vrăam go să invit să viⁱe cu plocon^u/zîcam//zece/doozeć/dîpă cē
 plecăm dă la bisierică la gînerē-acasă/venea fētile-ălea mar^t cu
 ploconu/cu găină friptă/îndeferent care cē-avea plăcere pă turtă/
 zobatistă frum^osă cusută cu dantelă/le băgam la masă/le cînteam
 frum^osă/mîncă/băa/și işă la horă și/d-acolea să-ncepea nunta la...
 gînerlē/la gînerē tō dă joi//la fel//dă mai greă la gînerē nunta//
 ca la fată//atî la rat-a foz greu pîn-a lăat-o//da la gînerē a țî-
 nūt-o duminică sîara/lun^t/mar^t/mērcur^t iar pînă joi//dă//la mîni
 25șieră greu la fată/joi iar făc^a mama rakiu/vrăa nu vrăa/obligat că
 trimetșă șocra mare/"trébē să-î fac^t rîcă-ti cîntșă"/iar stringă
 o masă dă...famili//așă eră nunta pă timpu șo^u//d-acolea a-nce-
 pu să să skimbe/s-a amestica diferitē...cușă zic/năți/uite moldo-
 ven-eștșă ieste un fel făce nunta am văzūt/aiic^t/alți dîn altă
 30parte/altu fel/și s-a skimbat obișeurle//

[Luni dimineață, ce obiceiuri erau ?]

la cîne ?

[După nuntă.]

după nuntă/lun¹ după nuntă venea¹ da la masa mare/nuntași mami/
 5 ai fetei/veneau acasă//la mama//ai sócrului să duca la iel/că da
 la salón să dăspărțea/dă nu era saloane/în casă/nu iezișta salón/
 n-an știu pînă-ncăce după război/ să sculă dimineața ferbea^m un
 cazán dá țuică/zis o vad^ră dá țuică/punea¹ doi/trei ardei/c¹úscă/
 ardei í zicám iute/care vrea [E] vrea bea/care nu nu bea/și făca
 10 un foc mare în bătătură/ș-o loa pá beata șocră/zis pá mama/ș-o
 trec^oa pînă foc-ola pînă o o ardea toată sáraca//așa obicei iera//
 d-acóalea intrá la masă//dac-avea mîncare rãmasă/dacă nu/punea
 imediat/avea [E] vițelu sau porcu atîrnat/care ce vrea/noi vrem/
 dimineața is făca...prima dá potroáce/bórsu dá potroáce//d-acó-
 15 lea mîncare//ș-așa o ținea//lun¹ toată ziua/iar nuntă-ntărită/iar
 mart¹ venea fiicere cu găina d-acasă//cu pásărea d-acasă/e !
 găin¹e-astea le făcén toate friptură în s^uobă/în cuptór cum era
 tímpu//le tăea toate/făca șapte/ob/zece/cîșpe tăv¹ dá friptură/
 găinile-alea/altă mîncare nu le făca//și-mpăna^m masa cu friptură/
 20 și ce mai rămînea/sărmăluțe/pilaf cu horez făcám/cu pásăre/gîscă/
 așa era//mart¹ asta era/aducá pásăre fiicere/dacă mai iera băo-
 tura...bine/dacă nu puneá fiicere/și-ș făca roz dá bătura//da
 bătura nu să termená nicodată/la far¹ oámen¹ care era slăbú¹//
 să termenau//așa era nunțile la noi//iera la băgat colicér¹//ce
 25 erau colicéri: cavalér¹ cu cai care...credea că are coraju să ție
 nunta/ai zece colicér¹ sau cîșpe/cid loá...gînerile//caii cu
 c¹oltare țesúti ispre dá noi dá casă/cu c¹ucur¹ măr¹/pus pá cal^u/
 cu kingă mare-kingat/și care loa plósca/avea corăș să între/la
 masa mare unde era...masa strîșă/loa plósca și intrá d-a-ncála-

¹Tușeste.

re-aiiê în casă/cu plôscă//și skimbaș plôștile/o dădea p-a sócru-
 lui mic/p-a mea/la sócru mare/și p-a sócrului mare/o lua ș-o duca
 iar la...sócru mic//iar intra călare-ș casă/și-ș dădea acolo
 bacșiși...asta era//colicêri//să zică//acuma nu mai sunt//nu mai
 5 sun colicêr[†]//o [ɛ] nunt nu să mai fac-așe//colicêr[†] a dispărut/fe-
 tele după mirăsă niê atît//nij nu știe dacă le povestéz la astea/
 nu știe//ce-șșamă s să ducă cu plocon după mirăsă//nu//dar po-
 cînșoaiêile să dúc dipă mirăsă/ce este pocînșoaiêile: î toate
 femell[†]-ali...nunți mami care m-a da^t pă mine/toate care sunt
 10 acolo.../vinî cu da [k] cu dărurile la...sócru mare/să-mpărtaşcă la
 nuntaș[†]//la a sócrului mare//iar peșkire/nunu avșă...șase/șapte
 lăturoi să zică//e așș șapte peșkire trêbugă^a cêlaș mod[†]el^u/c
 dacă eră asta altu fel/gatā...s-a supărat//lê i puneă la prispă/
 zice la spăla^d dă min[†]//i-așșza pă prispă/cum erau atunc[†]/ș-acuma
 15 mai sum prispe/și le turnă mirășa citi-un pig dă apă...formă//să
 spăla/altu cu șervetu să ștergă/la rîn^d eră așș pă prispă//i dă-
 deș șervetu/peșkiru//zican dipă git/i dădea acolo ce vrșă-m mină/
 un frang/șera mare frangu pă tîmpu mîeu/dacă cumpăram dă cînș pa-
 rale rahat/gindiți-vă// [...] și dădea așș zece peșkire/la lăturoi
 20 dă nun/și păurmă șocra mare loș iar un peșkir mare/ș-a [k] puneă
 dipă gitu fêti/dipă ce să sculă d-acșalșă/și o trăgă în casă//și
 șa cînd ajungă în casă/puneă min-aiiê .../la toc sus/și nu vrșă
 să între//nu vrșă să între-ș casă de cê ? să vedên ce-ș dărue gi-
 nerului^u//cê avere-ș dăruește ? "păi...ce să dărueșc ?"
 25 "păi [i] dor nu iș dărui cêru cu stelle și cîmpu cu florle?
 șa s-auzim acolo oi/boi/vac[†]/pămînt"/deja ne-șșelegam cînș...logo-
 deș//sau cînș fugân și...impăca părinți/să-șșelegau ei cit-avere
 iș dai//cit cai/ciz boi/cite^uoi^u ?//he ! și strigă acolo beată
 șocra/sócru sta șiⁱ el alătur[†]//să nș strige mai mult//

†Se duce la ușă și se proptește cu mina de pragul de sus al ușii.

"pă¹ uite-î dau doi boi"//

"și câte ectare ?"

"fi dau două hectare de pământ

"nō mai pune unu//ie puțin"//deja îei erau împăcați/da tō^d

5 vrea să mai tragă//că ce-auzea satu sigur era sfânt//păi n-a
striga șoacra așa ? ala-î scris^u gata//trebē să dai//și dăruia/ce
se-mpăcase și îei atât/o vacă/sau zece oi/doi boi/o căruță/nu ștu
ce/două hectare/nouă hectare/depinde după cum era omu de avut//așa
era nunta la noi//

10 [Luni era obiceiul să se joace ariciul ?]

să jucă...horă la noi ariču/da luni după nuntă nu//

[Cum era ?]

• horă mare//horă de mină//am mai auzit șo obicei-osta că
luni de pe nuntă/aici pîn sate/pi la ingezu onito p-aici//da la
15 noi nu//nu//nu să jucă//jucă altele bătrinej^v la noi mult/mult/
țigăneasca i zică//alea noi[ε] la noi nu să obișnuiește/șo am im-
bătrini și șo dacă...dacă mai ies la câte-o nuntă de rudă așa
pe la vatră/s spal un vas/ș...cu bașt să roagă//să fac o țigăneas-
că ca pe timpul babei călini și care-a murit d-o sută doi ani//da//
20 o babă la noi care-o știu șo//baba călina-î zică//fusesse bărbă-su
la război la plevina//seceră la tata la grâu/seceră la grâu cu
mina//

[Aceeși]

o mormintare

25 [Cum se făcea o înmormintare ?]

o mormintare//uitas kar¹ fi [ε] i...cîș l-a-ngropă pe rötundu/
ier¹ ? alal[ε] tăier¹//luni//marț¹//...marț¹ că nu venise femea//

¹Comuna vecină,

²Se adresează unei nepoate care asistă la înregistrare.

kar duminică un cetațean aci aproape mai mic ca mine cu patru ani
avea șaptezec are/a trecut la fotograf să fotografieze//da /asa
era //eram aci ș treca...cu soția amindoi/cu căruțu iei//avea tot
ca mine azmă/da rău/nu ca mine/flecmă/scui^p mă rōg//și zițe "mă
5 femeie" iei și-au făcú pomână dá v^yii/ōamen^t avú^t//iei a fos cē-
ferit//ș-a ieși la pensie/șapte sūte șaij dá lei pá lună/kar az
am vorbit cu ștefană/cu soția lui//și...^scē "-ai să ne făcēm fo-
tografii...cā și-a comandat la constanța crú^t dá marmoră/să bāge
fotografii acolo//și-a cumpără log dá ve^c aiⁱc/și-a-^ukis^u cu
10 grilăș frum^uos^u//și s-aducă crú^cile să le pún-acolo/cínd o murí să
fie crú^cili^g gata//ca atare ^uōmu s-a fotografiat/p la nó^o/ob juma-
te/nó^uă/venșă-napoi//p-aci pím poarta mea//și la óra unu-a fos
m^uort//"^a murit rātúndu"

"păi cum domle/úite-acúma a trecut"

15 "păi úite-l acúm-a murit"//

"hai ionică să mai mīncăm/hai la tudorică"/femeⁱe tó d-al
dóilga cu ⁱel^u/feme^ega stă-ntr-o casă/cășile dăpartē... Cín șase
métri/față-ⁿ față//da ca bătrín^t stăte^a singur/și...feme^a are um
băiat/stă singură//ie tiner^t//

20 "hai la tudorică să mīncăm"//

"e ! mă femeie parcă mi-e rău"//imⁱ finș-a mīncat/și-a dăhama^d
măgaru pō^ormă/

"măi númai [ε] mănīnj mă ! tudorică [k] mă i^uonică"

"nú mai mănīng" zițe "măⁱ mi-e rá^u/mă du să beau un sif^uon"//
25 s-a dus în cas-acolo/a avú la frigider^u/a băut un sifon/și-a pus
cáp^o-așá pá femeie//

"culcă-te i^uonică/dorm [ε] im puțin"//

"nă culc femeie/da mă simt rău/úite-am bău sifon-ola și.. eu
nu po să mai inșit"//

¹Răspunde comentariului făcut de nepotă.

"e' nu pot' / asta t-e rau/nu s-a rupt u flegm-sea d-acol' dim
piept^u" // s-a pus capu jos si-a fost pusu // duminica la unu // urma
sa-l immorminteze lunt' / si... iel are copii la moldova // a da tele-
grama / si l-a mmorminta mart' / s cu^m ? ... face mincare... ca la o
5 nunta // cazane // a tagat trei curcan' / a taga doo gisti / a taga sasi
rat' / gain' nu mai stiu / ca nu mai-n spusese as stefana / ca sa grabea //
ca iel a avut fe [k] iel este moldovean^u / si-a avu femea-m mol-
dova / si iel a veni da tinar aici / la cefere // s-a sta la canton / s-a
petrecu tineretea pi la canton^u // s-a dus inapoi la moldova /
10 s-a nsurat / s-a lua femea d-acolo / a facu... patru copii / doo fete si
doj baet' / iel a veni tar iar aici la serviciu / lua salaru / trimitea
acolo si cumpara faina / ma rog // tine patru copii // i cunvenea mai
bine aici / avea salaru / nu st' cum / si... s-a facu copii mar' / o
fata era maritata / cind a luat-o iel pa stefana / si iel a dus femea
15 aici / sa vie-n dobroga / sa-s cumpere casa i-a placut aici / aici i
... inima plini // sa v-arad noi mincam franzela / noi suntem boier' /
nu suntem taran' // cret ca la oras nu maninca pinea care-o mincam
noi // asa mor' avem // iar nu peste tot^u // ingezu ne face faina lucu /
si negru-voda // da kirnozeni... nu merge // si... a teat [k] taie pa-
20 sar' / face mincare // sarmalute / friptur' / bors / ma rog / diferite mi-
carur' / patru cinc' felur' da mincare // dapă ce-a muri mortu-l
scaldă / patru barbat' // i face baie / kar dac-a facut iel baie cind a
muri / asa-i obiceiu / i face baie / l spală pa gura / l curatese /
l imbraca bine / si l-asaza pa pat / pina-i face sicriu / sicriu [k] a
25 doua / o noapte doar me pa pat // a doa zi-l pune-n sicriu / mbracat cu-
rat / dor il asaza in sicriu // pune-acolo covertura / ma rog / ce are... /
omu pentru moarte // si l-a tinut pina da duminica la unu / pina mart'
la doo / l-a porni la cimitir / la bis'erică / d la bis'erică la cimi-
tir^u / in alte part' / alte obiceiur' / la noi este asa: l-ingrapa /
30 dreb l-ingrapa / il baga la groapa / i face pod acolo / fie ii fac-asa

...î...cup^u sâ zicⁱ î...pă su pîmînt/b^uoltă/acuma al^t fel façe/façe
 groap-adiñcă la doi și devă/și pune...lēmne groase/pătru sau cînc^t
 lēmne/și pune pod^u dasupra dă dulap^t /și carton/și p-ormă traçe pă-
 mîntu/fără să cadă pămînt^u pă iel dăloc//vine-acasă toată lūmga/iñ-
 svită toată lūmga la masă//dacă iesti vără/și are loc...să pun-afă-
 ră/că-ñ casē nu-ncăpe lūmga/să meargă și-ñ camer-asta/și asta păr-
 că vine qarecūm//și vine-acasă/toț iñvitați dă la cimitir/pune mā-
 sa afără/pă bătătură/façe umbrăr/asta n-a avū umbrăr/c-a foz ziya
 potrivită//măniñcă lūmga/bea/dă ajūns care ce pofteste/vin/rakiu/
 10 cāre ce pofteste/pinā să scoală dă la masă/poate io nu vreau să
 beay vin/sau nu beay rakiu dăloc//am i porțiya mea/sticla mea cu
 vin/nū porție/s-a term^e nat asta/me-adūce alta//să satură lūmga/
 iese dă la masă/le dă cîte un...colac/c-um mār sau cu zărhār/ce are
 pus pă colac-ōla//fiecare să dūce-acasă/iar gropari carq-a sapāt
 15 groapa pătru persōane...și care l-a duz la cimitir/nu-l mai dūce
 cū [k] pă timpur^t dūc^ea aveā pat^u/l dūc^ea șase persōane/șase qā-
 men^t//doi inainte/doi in urmă/pāt curāt cu picōare nalte-așā/
 și-aveā un lem băgat pă jumătatea pātului/și iar iñcă doi qāmen^t/
 cā erā greū//și fiecare...fieceare șervet pūs//...^{la} fiecare/iar
 20 la felu//iar la fel^u//numa la steag altu fel/și la cruce...ca la
 steag/și la p^uopā/acēeas//cułoare pune//și aștia dipā ce iese dă
 la masă le-mpărtește...la gropar^t/ pătru//și la șase care l-a
 dus^u...să façe zece/cā șase to [k] nū-l dūce așt/dā to șase qāmen^t/
 iar ține^u obițeiu dūpā timp^u//to șase bărbat^t//și-ūnu la st^eac/
 25 șapte/și-ūnu la cruce^u opt//la aștia le-mpărtește cîte-o farfurie
 cu mîncare/cu um pahār/sau cānā/īndiferent/^uo lūngurā/s-o furcu-
 liță/și șervete la fel^u//și "bună seara"/și "dumnezeu să-l l-erte"
 ș-am plecā^t/fieceare la casa lui/și mōrtu la locu lui^u//asta ieste
 obițeiu...//astās că l-am īngropāt/iar mīne/i façe pomānā/^sce i
 30 fac prīnzu//iar mīncare//l-a-ñgropā mart^t/miercur^t a făcu^d dă

p^uost^u//fasolică/b^uorșă/măslină/miⁿțăr^ur^u† dă post//a dus pre^uo^tu/
 cⁱtește/îl plătește/șⁱ...învită lume/șapte ob zece/oozoj dă
 familii//măniⁿcă și pleacă//la noo zile iar pomână/...pòtrivită//
 la patruze^j dă zile pomână mare//

5

[Aceeși]

ș-a porni lupu-ș voșea luiș

[Pe aicea veneau lupi înainte ?]

venșau//am văz^ut^u//

[Ai văzut ?]

10 am văz^u la t^ata p^a prispă//ș-a fug^uri p^a cⁱni^u†/...dă fug^uș
 cⁱni/nu mai lătr^uș/fug^uș/k^ar p^a prispă la t^ata/șeram acoperis
 cu zăpădă/șe că șera viforle ca acuma ?//of ! în șe an^u† a fos ză-
 p^ada d-a fos pⁱnă sus ?!

[În cincizeci și trei.]²

15 nu țiu mⁱn^te/in cⁱșesitrei a făc^uș g^orșe n^un^ta ?

[Da.]²

am făc^uș tunel...dă la graj^u d^u und^e-avșam șit^ușe/in zile
 viteșe n-a știut șp^a șau miⁿțarș/oa niș noi foc in cⁱni^u†//șera
 șama cu [r] d^u șar d^a copii//ș-an trec^uș...șă nu șș^a r^eș/nu la
 20 p^oarta/p^a jumavate/p^a sup tunel/șș ne șușam in c^așă/și ne dușan
 diⁿșșe la viteș/m^aș loan șe mai șășșam/șite-un og^ușș p-acolo/șș
 făc^uș o miⁿțarș ca n-avșam d^a un șș șș lemne/p^așș/...așș//

[Și cu lupul ?]

lupu...d^up^a șe-a șc^uz^uș zăpăda/lătr^uș cⁱni^u†/c^a fiec^areș-avșam d^oș
 25 trei cⁱni^u†/nu ca ac^um^u la șșș patru familii un cⁱniș [...]șș ș-am
 auzi cⁱni lătr^uș/m^aș "șăș g^orșe șe lătr^uș cⁱniș-așș/ia leș
 a^far^a"/

¹Se adresează nepoatei.

²Răspunsul aparține nepoatei.

"e ! mamă/cîini/uîte a lu...nşa parashiv a lu cutare/s-a-ntă-
rita tot¹"//

"mă² băte iese yom/da nu es^te om"//cîinle lătră/da mai tare
kelălăia și fug³a// "ia iej mă gerge mamă"/mama văduvă//e¹ ! gerge
sal meu nu isa dăloc/iese mama//doar trage uşa...asta să zice⁴ că
era uşa /și ca-²știlp-ola p¹ă prispă venă lup¹-așă spre uşa...
mami//

"gerge lupu !"

"Ce vorbej¹ mamă !? "ș-avea lanternă//d-așa carē nu ștu cum fi
usc²e mare/luminază dăparte//și iese cu lanternă//da așa a sta^t
uitat¹ /și noi țipam tot¹//mama "mă¹ tăce¹ ioană/sintez nebun¹"//
noș-acolo ne zice¹/ș-a porni lupu-¹ș voșă luiu//

[Aceeși]

treerăn cu cai

15 fiec¹e noapte ne ferbea tata porumb/^{na¹} tată...pînă voi cule-
ges postat-asta io vă f¹erp porumb/după ce mîncat¹"...coalea cîn
iese șarle dă nu mai culegăm//după ce să loș roșă gata/nu mai cu-
legăm//mîncam porum/dormeam toată ziua//dă noaptea nu dormeam nic¹
un pic //culegăm la fasole/punșă cîte doo trei ectare dă fasole...
20 ș-așă am petrecu^t copilăria//și treerăn cu cai

[Cum ?]

cū cai !/n-am pomeni mașină//iera uō singură mașină-¹ș kirno-
gen¹//cu ce era ? cu vaporu// "Ce" ? ce-ș ?"

"cutare treeră la mașină"//

25 "ăi bre ! tată treerăn și noi/tăicūțule"/așă-¹ șcă/"a¹ bre !

¹Gest.

²Arată pe geamul de la ușa un stîlp al casei.

³Și pune mîinile cruciș pe piept și stă nemișcată.

⁴Oftează.

tăio^u țule treerăⁿ și noi cu mașina alte cutare>//

"hē tū-l în candelă pă mă-sa/și să-m [k] treer cu căii [k] cu mașina/și iō să-î dau lui bğabeli/ș-îo să dorm ?//lasă tată/că n-a treeră^t tată nșo cu mașina//

5 gată/treerăⁿ cu căii//cun treeră^m ? aiiē unde-am îo grădin-as-
ta/avșam arman/prășit/bine ca-ș casă/scoteșam șapte ob butoăie dă
apă/stropeșam arman -ōla/și puneșam păii//și puneșam cai//șasi cai/
patru cai/mai puțin ca patru cai^{no}/mergă și doi/la cîne-avea
șectare mai puțin//...puneșam op cai la doș p^eetroșie i zicăm/tă-
10 fălug/așă dă mare/de lūg/cam grosime-asta /răcū dîm pșatră/și
gaurit/și răspunș dincolo/și puse doș toarte/ca la căldare/d-aiș
pină colō//și d-aiiē-atîrnă^m crucōi^u calului^u/dă p^eetroi-ōsta/la
pat [k] la doi cai/și d la doi...la aștiilant¹/și-șvirteșam șapte/
ob zece funi ieră bătut un șteajăr în mijocu la arman//rotunt cum
15 e fărurișă//și mînă^m cai-șă dă șapte obt or^t i-ntorčă^m//pină
să-șfășură funiș-aiiē/p-ōrmă...i dan în parte-șă/iar pină să-șfăș-
șură funia la șteajăr zic^oa//și să făcă arman-ōla cum e fărurișă//
2-acōleș ne dușăⁿ la căra la grîu/avșan cărușe cu samăr zic^oa//
cărută lu[ngă] dă patru metri/și făcū samăr pă îa/cu colțur^t
20alte dă un metru și jumătate/și larg...patru metri//lărgime//ne
dușă și-șcărșam grîu/ș-adușam și puneșam pș arman/dă nu-l [g]nu-l
înșășdeșam pină nu răsăreș șoarli/că grîu trăgeș//șorzu-l treeră^m
nșapteș/grîu-l treeră^m zișă//și-l înșășdeșam dacă răsăreș șoarle
dē nu cădeș apă/nășășdeșam mai dă dimineăță/dacă cădeș apă/nîș nu
25umblă^m la el//imedșă ne sușă^m lă cărușă/dan j^uos/că el eră-șcărșat
uscăt/altî dășcărșam doi s^u [k] în cărușă/trei patru pă jos/inșăș-
deșam/făcăș vrăfu-atî dă mare^t/cî^d mîni//și băgăș aiș...patru sau
șasi cai intîș pină-l...omoră^u sărăci/săreș eș ! eră kîn mare//
săreș așă dă-l...apășă//și dacă rămîneș așă vrăfu-î zicăm/puneșam

¹Gest.

²Gest: cca. 50 cm. înălțime.

pietroailli//și un om stătea aîj la mijlocu armanului și cu...um
 bič^u/codiriștea dă...doi metre-aproape/nu doi/unu obzeč/unu saizeč
 ș-o fișcă mare//că om-ola nu să putea deplasa d-aîș că era...în
 juru...șteavărlui numă așa cîd mergă iel ieră gol/incolo era vră-
 5 fu mare//și-șvirtșam bič-ola/strigan la iei/și iei mină sărăci/
 trăpu lor și-o ținga/știșă pînă să-șfășora aîj/venșă la mini//mă
 dușan la calu dă la margine/il luam/și-l întorcăm și-ș punșam
 lui/kopec îș zicăm//¹ș punșam unu aîj dă bărbie/și iar il minam//
 așa făcăm//

10 [și pe urmă ?]

și pō_ormă string [k] dădeșam paile-afară o dată/l-întorcăm cu
 furčile/șin șase inș¹/cîț eram/doi/pătru.../il scuturam bini/și
 rămînea afinat așa mărunt/și iar băgam cai atunș cu p^eetroailli/
 iar ș î...pîn la zeče funi dădeșam/pînă să fărăma...rămînea cum e
 15 uōr¹ēzu//iar loșam un rin dă paie//loșam pătru rîndur¹ dă paie dū
 p-un arman/du pă pătru căruț¹ cu samar//pătru căruți înășdeșam
 o dată/aveșam arman mare/și pō_ormă rămînea pleava/ș-o loșam cu
 iabașa//așă zicăm iaba/așă o furcă mare cu coarne drepte/da d^ees¹/
 ș-adune pleav-așă mărunta/așă mai măričica/prima calităt¹// și
 20 iar punșan cai cu pietroaile/¹ zicăm bătēm la griu¹ală/a unu
 mină cai/și doi cu lopēs sau trei după cîț erān dă mult¹/merșam
 așă pă arman/și făcăm așă /dîn lopătă/āsta pă lîngă mini/tocma
 ca plūgu cu brazda/răzbăteșă pă lîngă rîndu m¹eu/āstālantu pă lîng-
 gă rîndu meș//și-l întorcăm/și bătșam atunș dō^uozeșipătru dă
 25 funi//mieș mi-eră interesu că mă ținga mult/

"cite funi am bătūt/nene ia spūne-m¹/că nu mai ștay la cai/
 intră și mină și tu ?"//

"păi mai aș iōană/măi aș"/unu stăteșă ș ținga șocoteșă i cite
 funi am bătūt//l-am bătūt la griu¹ală/am loșat tîrn¹/știs ņe-șeș^m-

¹Gest.

nă tîrn ? mărăcîn¹//focut¹ ispre dă n^uoi/cq-ălea cu mînerle legăz¹
bine cu ață/nu eră pã timpu...n-ã vȃzút go sîrmă toată veșta mea/
cîd vȃd intr-o zi acuma/atun^j nu legzistă sîrmă//legăz¹ bine cu
ață/dă cînipă făcută dă mama/toarsă/ș-o loam cu tîrnu intîi/ș-altu
5cu iaba mică/degăs^â așa/al doilea cal¹tate dă...pleavă//ș-al treilea
...o loam cu mătură mocănească/zîcăm//crește-ș grădină la noi//pă-
trăm dacă n-aveam mătură mocănească/ieră pã cîmp sip^yică i zică//
loam/că ieră răzgară-atun^j dă cîte doi metri răzoru/și trei//și¹ ne
păstran/dă sipică d-aiă cîne n-avea mătur¹/că nu prea ieray gră-
10din¹/ișă cu cîru dă mălăi la sîrp^u/s cumpere mama ardei/să cumpere
gogonele/nu ca acumă...intîz mîna dă la vatră/și iay zarzavatu//da
atun^j n-aveam//și dădeam și cu mătur-ășă și rămînea grîu/^{il} strîn-
găm la șteajăr/"haidi care pleacă la-ncărcat acuma ?"/"alți rămîne
să dăm la makînă"/cîne-avea makîne¹ ieră cînevă//dacă nu dădeam cu
15iabăoă...zvîrleam la vînt^u/dacă nu bâtea vîntu...și gășeam o maki-
nă ne dučam și loam makîna și plătgam/pînă a cumpără mama makînă//
il dădeă la iaba/și dădeam cu plasă dă cînipă//la grămada dă grîu/
trăgam bine cu plasa/ăl măsuram la băniç/ș la magazii¹e cu iel//așă
am trăit//hăi de-acuma a vîni timpu dă mașin¹/am veni dî p-acolô/
20dû pã unde-am fost...hăi să...treerăm și noi cu mașina//"
la care mașină/la a lu...vasile mavrodin"/>
mașină cu vapor^u//o căruță cu
trei butoaie toată zișă cără apă//că ăra vapor cu apă mărge/avea
butoaie lîngă șă/și...tîrișu dă pașe dă la cuș zîcăm/curu mașini//
aveam tîriș/și i-aducăm/altu băga foc//...focaru nu lipseă d-acolô
25//făcu dikis acolo/ș ! n-ã vru să ardem ! cu mașin-asta cu vapor!
//ș-am apuca d-an treerat în timp-ola o dată cu mașina/și d-acqă-
lea a ieși mașin¹//

[Aceeși]

făcăm plăcintă¹

[Ce faceți cu laptele ?]

cum !? ce să facem cu laptele ?/laptele cînd^d aveam vacă/il
ferbeam/făcăm lapte cu cașcă/făcăm tăițel din iel/^uorés cu lapte/
5 il puneam la prîns/să prindea/loa^z zîntîna/o băteam/o făcăm unt/
mîncam și zîntîn-așă singură/lapte acru iar la fel/din lapte scriu
făcăm plăcintă/

[Cum ?]

cum să facem ? kar cîm eram acasă/aveam/aic am avut/și ai j yo
10 cîzvă an¹/da vă spun dacă bărbatî-mio iera pă la semet^e p^e lă asta/
nu prea ne ocupam noi d-aste-așă/mai mul cu bani/cu nu știu ce//
da cîm eram acasă/aveam vacă/și rată și vacile/sun depinde după
laptele lor/că unele nu să prinde laptele/une [ε]ay un lapte gras/
și să-l tai cu cuțitu așă/da să prinde și face și zîntînă/și mama
15 cîm veneam dă la cîmp/loa zîntîna dă la o oală/doo/și băteam unt/
și restu dă lapte il făcă plăcintă//^{oprea}dac-avea brînză puneam
un pig dă brînză/și l-amestecă cu laptele ăla și cu oo/și făcă
plăcintă/dacă nu/numai cu lapte acru//băteam cîteva oo bine/ș
p-ormă laptele-l loa cu lîngura/l tăea așă/cî să tăia relii reli
20 așă/dacă era prînz bine/și-l f...puneam așă știț/și-l mestică bi-
nișor/ca să nu să facă el zer așă/să să topască tot//și-l puneam
f...p-urmă-l [ε]intindea foașă și nu să-n^tindea/acuma noi ne-am
obijnui să-ntindim în mîna foașă/știț ? ca să-ntinde mai subțire
da/da după mine cret că tot mai bună era plăcînta atunc cînd^d-o-mîn-
25 dea bătrîni cu vergășă/ș-o coacă^e în cuptor^l-astea dă paie de-ăs-
tea/da noi acuma c-ô facem la aragaze/cu totu ălfel [i] nu e ca
atunc//și ișă o plăcîntă foarte bună/p-ormă i puneam zîntînă așă

¹ Informatoarea vorbește foarte repede.

² Stațiunea de mașini și tractoare.

pa dásupra/şí...în loc de untură să-î mai pună/i pună puţină
zmîntînă//

vişán gergína
pátruzeć [de ani]

5

am priş popîndăii

am fos^t odată cu verişór-meş/dar î^l îel a priş/îo n-am priş//
[Fovesteşte-mi cum a rost ?]
verişór-meş locuía în î piteşti//m-am dus cu îel î să prîndem
popîndăii/[E]îel a luat un cîrlig/şi cîn vedeá popîndău intrá în
10 gaură/á atúnć îel cu cîrligu băgá depe îel şi îl scoteá cîrligu
îerá înconvoiatá şi îl scoteá afará mort//î...noi atúnća î-am bă-
gá^t pá cîrlig/şi î-am dus acáse//aveám vro cînć^t//şi î atúnći-şa
cîn î m-a văzut mămica/a-nćepú să ridá/pentru că noi am făcut
acéste fápte de am priş popîndăii şi î-am adus acásá//şi-am
15 priş şi unul alb//

buzarná anişóra
úpsprezèce anⁱ

900. LIMANU [ALR I, 990]

(jud. Constanţa)

20 Culegere: 1966; CC, PL, MM, NS; transcriere : RP

grîu

grîu să pună doar alde tátá cîteva famíliⁱ/nu punşu t^uoş
că nu cunostíau//grîu érá grîu dá treerát/şi nu puteá să-l fácâ//

și/il sëmănam/făcam ^uogoru dă vără acuma...în loc ^uodinit/și mai
tîrziu il punge/il boronam/grăpam/tălmucăm/care-avea scule/care
nu nu//mai pă urmă punsam în log dă porumb/[ε]porumbiști-și spunsam/
cu răfîli cu ala/ișai și mai bini/dă eră mai tîrzi^uor/pîn să lua
sălga//

il sëmănam/il boronam/il grăpam/d-aci venșam lă...secerat//la
secerat il tăgan cū mașina/și yameni cu mina legay//așă l-am lu-
crat//după legat i¹ făcam clăi frumos/¹ boruna [?] d-aci-l căram
il făcam stogur^t la mărșina satului//toț...veșini¹ ^uo cătă/cizva
viș^t/^uo aută de hectare/doo/să forma/și punșau p[ε]pă iectare/
d-egzemp¹ ¹ a cînă hectare-l pu [k] il ^uobligă să dga o căruță/și
yom/doj//ș-așă să făcă dăstui căruțe și yamin^t//ș-apăi începeă
treerișu dîn șiră//și dac-aveșu în cîmp/cărau și dîn cîmp//făcă
un stog mai mări dă căruțe/căram și dă la cîmp//ș-așă că...în ci-
steva zile eră gata//tre [k] cu mașina dă tre

[Și cum il treierați ?]

cu mașina//

[Și-n arman ?]

în arman ? cu căi//da aștga [ε]cu arman le ¹eray puțin^t//
20 punge doi cai/trei/doo tăvalușe d-alga/pungea pêtre/[ε]ișă
grișu să băteă/că iel ie yuale//că nu ¹eră uscatur^t mar^t și^t/...
atunc//ăga.../nu reyușă//numa așă care-aveă mai puțin așă/făcă//
uite/tat-al dumșealūi¹ a fost...mari gospodăr/și nu treeră cu ma-
șina !//cu că¹i//pînă-ncuăce tîrziū a-ncepūt...și cîț^t nu ieră !//
25nū/nu treeră//pă yurm-a-ncipūt cū mașine//ăga ieră ceva mai ușor//
punșam arnă^ud d-ăsta dă primăvară să [ε]ăsta...¹e o plântă
care...mai bun/cură^t/și să vîndeă mai scump//la bucurēșt^t/il cū-
rușam frumos/și^t venșă negustoru d-acolō și^t/cumpără/dușam ișă ¹e acō-
lo//ș-apăi cîștiga^u ^uomu mai bine parale//că/la mîncare nu preș

!Un consătean care asistă la înregistrare.

ieră/cam áspru dá mîncáre//el er^{ea} bun/să-ntrebuințá mai mul pentru colivá//harnâ^ut^u-âla// [...]

páil^t d^e grîu nu le-ntrebuințám pentru animale/pentru foc// treerá b^ágá îl întorcá/cum an^u spuz dá do^uo h^ortⁱ la...pái-ntorcá spl^áv-acoló/și făcá pl^áv-ága mărúntá...car^u-o...pungá acólo cu duv^uenu/cú áltⁱle și

[Cum era duvenul ăsta ?]

duv^un^u/care-ⁱ spungám noi [k] uo masá- ntisá/ș-av^ugá crém^en^t pá gá//crém^eni car^e...știt^u c^e-ⁱ crém^enga/da tar^e//ș-álgá t^ágá páⁱ/not^áia tot//isá pi^átra înaintⁱ-ⁱ calcá/și crém^enga după ⁱel//și le făcá...fu^uarte mărúnte//

iar grîu/îl întorcá și...rămîngá și la el un^u strad dá pái acólo...mărúnte/iar pungá duv^uenu peste pl^ávă/pⁱ páel-él^{ea} să li tu^uce mai mărúnt//grîu//

15 [Și cu paietele alea tocate ce făceați ?]

álgá...hrân^ug^u caⁱ/l^t dam la cai//[ε]c^el mai bun nutr^et//ála-ⁱ pentru cai//ást^ega să fă [k] o^bic^elⁱ dⁱn... în g^ágá^uzⁱ/d-ai^j dⁱn do- br^oga/făcá^u áltⁱ/ș-am făcú și noi//da//ș-acuma are ^uni dⁱn álea/ vek/scúle//

20 [Și cum făceați paietele ca să fie bune de mîncat la cai ?]

é ! așt [ε]páilⁱ dá pe^átrá h^ortⁱ în c^e caz/cu arman^u-ⁱ mai bun^e/ca dá mașín^u//bátúte cu t^áválug^u-ála/cu pi^átr-ága/ișá m^uoi/ișá bú- ni/ála erá un^u nutr^es fu^uarte bun//

rădul^escu a marin

25

șapteștr^ei [de ani]

erá lupărie multă

[...]er^{ea}am flăc^ui/tinerⁱ atúnca//și dup-ac^eá am în [ε] în^ucalicá

pă cal a doȳa [E] a tręga zi/nę-am dus pă cımp/an că lărit/și an dat
peste ū...ū lup//[E] tãta nu mã lãsa sã mã duc acolo/asta vrșau sã
spun ^uo-ntimplare//ãșã //n-ãștíu că ăestē lup//la un mărăcine
erã/da ăo cınc an dat peste el/a sãrit ım pięptu epi/ș-ã mũscat-o/
ad-aiã /a dat-o d-a¹iã²... //ăo am tras cu pistolu ı el/a cãzút el//
ș¹...la vő un timb l-a cãzú jős acó¹⁰//

p-o^rmã a cıteva zile sã rămıi cū cá¹i la cımp//tãta nu mã lãsa
aiã//ăo an zıs sã rămın//aveãm un armășar rău[...]¹doȳo ăeșe cu mız/
ș-an rãmas ă nuapteã acolo//a veni lupu-n nuapte-ãșã//ă-aveãm ăo
Ogrıjã dı ăel da...ãștea er^oa-m prip^uor//cın^t s-a rēpezit ăel cu
priporu/s-ã rúp și pripor/s-ã dus dupã el ș¹/ãșã ca la cın sũte dã
mēt^ri l-a ajũs pă lup//armășaru//a-nęenukã pă ăel/¹-a pisa cu pi-
cēr¹li/ș l-a epucã ș-ăel pă cal dã gıt//d-aiã /l-a rupt...//cın
vine...dın fugã/dın guãn-ãșã mãre/ăo mã scol d-acólő a venıt ınã-
spoi/plın dã...sıngę/dã spã/rúp p-aiã/fãcút praș/cı sã-ă fac ăo ?//
[am]pũs un sac pă el/l-am ı ăla/am pl¹ecã nuapteã scasã//ș-i-ă
spui lu tãtę "pãi ăi-an spus ăo sã nu fac"/ei cı sã...//

l-a dus ¹a doȳtor/l-a cusud/l-a pansã^t...//tımneãtã veđi-
nu-ăla care sp^usęi cã erã merãgiu/s-a^dus ș-a cã^ușta p-acólő//ș
20l-a gãsi pă lub la un mărăcine/ıncã nu er^oa m^uort//ı cę-l bătusi
cã¹u//da nu putęã sã mãi męargã//l-a lua și pă el l-a lua d-acól
l-ã...l-a ȳomorıt ășã și l-a luat//l-a lua ^{la} ăla la...//ș/cezur^t
d-ãștea/grele ăm ıntımpınãt//

m-an dus cu vitili sã [E] acđidęte care erã grozãve/atuncã erã
2slupãrie multã//sã pãzim acolo/doı boı și doı cai//pın ăarbã mãre
cum er^oa cuș spun/mãi la un capãt ăreã ălți/ș la ăla ălți//ăel
lupu/aveãm ^uo mantã surã/se¹ın-ãșã/a crezú cã ăe vũ animal//s-a rē-
pezi dın spãte la mine//ăo stam cu-ő rũrcã micã/și cu ^uo armã lıngã
mıni//cın s-a rēpezid n-ãm avú timp/niã ășã niã ășã/abęã an lãsa

¹Este ındemnat sã continue.

²Gest.

căpu-n joz/zi să tr^oac^t pesti mine//aⁿ crez^u că-i v^un cal sc^opăt//
i^el s-a rep^ezi la mine/dac-a v^oz^u că-i om/a s^ori peste mine/a s^ori
d^on.../c^on mă u^oit col^o/să u^oit^o la min^o//i^ou/îⁿ loc să g^ou p^oșca să
trag/i^ou f^ourca//ș^oi d^ou ș^oi-l l^oves can^o la c^oad^o/i^el h^ou !/să-n-
st^oar^oc-aș^o//d^ou r^oat^o/d^ou r^oat^o/d^o/i^el t^ot ac^o z^oc/"ăsta nu/le
nib^on"/i^ou f^ourca/mai d^ou/t^oot aș^o//dac-am v^oz^u că nu ^lē gl^omă /
aⁿ l^ouad la v^oli//s-^o m^oi la v^ole-ⁿcol^o/er^oă al^oț^o u^oam^oț^o//

mă d^ouc/i^ou mer^og^om...cu b^ou^oș^oi ș^oi cu c^oă^oi/ș^oi i^el mer^og^oă p^oă l^oă tur^o//
c^on mă u^oit îⁿ p^oart^o-a^oil^oă/al^oz^o d^ou^o !//tr^oă er^oă cu min^o//m-apr^oop^oi
o^oac^ool^o/ș^oi le spu^olu//ac^ool^o er^oă...g^oorge todor^oescu/er^oă a^o d^oi ș^otef^oan
m^ourgu/al^oț^o//

"mă u^oite c^oe" z^oc/"u^o lup/u^oite-aș^o/aș^o//

"i^ou" c^oe/"să str^oîng^o c^oă^oi c^oă ă^ola n^oē...n^oi r^oupe c^oă^oi"/av^oă c^oin^o//
"f^oăc^oș^o focu"//

5 f^oăc^our^oă u^o f^oog m^oare/er^oă niș^ote...niș^ote b^oēte r^oupt^o p-ac^ool^o/
niș^ote p^orl^oăg^oi/c^on n^o-am tr^oez^oit u^ood^oat^oă l^oupi peste [k] îⁿ e^o/a d^oă
p^oeste noi/p^oeste f^ooc/pest^oi t^oot/nu ș^oti^oam îⁿc^otr^o s-^o mai l^ou^om/f^oă!
v^oal-virt^oej/d^ou a rupt/d^ou c^oă d-ă^o/n^o-^o mai g^oăș^oă ăg^o//e-aⁿ g^oăș^oi
la z^ouă m^oînc^oă^o//i-a m^oînc^oă d^oă tot//

20 p^oă ōrm^o/u^o cumn^oat al m^oă^o ac^ool^o.../ș^oti^oă//c^oi c^oă "mă" z^oic^o "i^o
nu mai fac aș^o//av^oă ș^oi i^oș^o d^ou// "st^oai tu[ç] cu r^oînd/cu ă^olantu//tu
să p^oz^oēst^o ac^ouma/ș-^o i^o la ōrm^o//p^oz^oă cu p^oșca// [am]p^oz^oit/a ve-
n^oit o^o d^oat^o-nt^oi l^oupu//ș-ă^ola v^orb^oea cu u^onu/ș^oi n^o l-a v^oz^out// "mă
c^oe prost eș^ot^o tu"/c^oe "l^oasă s^o ste^ou i^o"//să st^oea ă^ollant//c^oit st^oă
25 ă^olantu/l^oăg^oă m^oizu d^oă p^oic^ooru-ă^ola r^ouptu/ș^oi d^oă p^oic^ooru lui//ș-a veni
l^oupu/a l^ouă m^oizu d-ac^ool^o-a t^oăg^oat f^oun^oia d^oă la p^oic^oor^o lui/ș^oi i-a
l^ou^oat/ș-i^oel a r^oămas cu ă^oma-m m^oin^oă//c^on tr^oăge ă^ola d^oă f^oun^oie/n^o ^lē
nimic//tr^oăge/"b^oă" c^oe/"ad^ov^oăr^oă c-a fost a lui//mi l-a l^ou^oat ș^oi d^oî^o
f^oun^oie"/l-a l^oă ș^o l-a m^oînc^oă ș^o d^oî^o f^oun^oie//er^oă lup^oări^oe m^oult^oă//
30 tr^oăz^oiș p^oătruz^oi d^oă m^oîj^o/p^oă f^oiecare an c^oă/m^oînc^oă l^oupi at^oun^oc''er^oă

grozav//ce erca p-atunc//

[Același]

am făcut nunțⁱ

[...] ș-apăi ne-am făcú^d marⁱ/s-a-ntimplat a murit și mama/
5 ș-am rămas orfană/și de mamă și de tată//ș-apăi m-am căsătorit
și ieu/c-un orfan tot ca și mine//fără părintⁱ//fără părințⁱ/n-a
avúⁱ nicⁱ el nicⁱ o măică//și-nceț încet/am făcúⁱ și noi gospodărie//
mi-a da dumnézⁱ eu/și copilașⁱ/i-am crescú^t/am mai da da necázur^t
și da păgubⁱ/i-am crescú^t/ș-apăi i-am făcú^d marⁱ ș-am făcú^t
10 nunțⁱ/i-am însurat//

[Cum ?]

aja bine mamă dragă !//cu primă...nuntă/am avú^t-o cu fata//am
dat-g-aică la um băiat/ș-am...făcú^d nuntă//nunta da fată ie-ntr-un
fel/ș-apăi da [k] a da băiat ie în altu fel//pă care să v-o spui/
15 p-a fetei sau p-a băiatu^{lu} ?//

[Întîi pe a fetei și după aia...]

ē ! la fată să-ncepe nunt-așă mamă dragă/am veni ne-am înțēⁱ-
lⁱez dăpă obicei/ș-am înțelⁱes cu daru cum să dăm/și/nunta
să-ncepe la noi da pă joi//

20 joi/ne kemam neamurle/ni le cinstim/că le spunem care ce
serviș să aivă la nuntă cînd i făcem nuntă//

vinir^t lom...trimete ginerli și lom bagaju mirəsi//zⁱestrea/
care-o are//și/dă obicei/ne vine cu vata/dă vin//iⁱ dăm bagaju/
apoi vadr-ăga da vin/toțⁱ/neamurⁱli meli/stolnici cari-i am/uo
25 pūnem și/lⁱe făcē^m masă/și le dăm și beă//

ș-apăi/dă sîmbătă siara/noi nⁱe preparăm toată mîncărea înă
sîmbătă siara/ș-apăi sîmbătă siara vine cū...nașu/și-l ea d-acasă

cu lăuutări/ș pã [k] și merj¹ cu mirgăsă cu tod la sal^uon//¹ș fa-
 ce sal^uonu sgăra/zis/la noi/...dîm pãrtea fêti//ș-apăi/vine pînă
 pã la doosprãzece/stã/ș-apăi să duc fiļecãre acasã//aduće și mi-
 rãsa acasã/și iar începe cū/vine cu...nunu/și ¹asta/gãtește mi-
 5 rãsa/punem masa/ș-apăi m¹er⁶ la bisericã la cununie/pã la ^uor¹li
 doo//ș-apăi să cununã/ș-apăi să dug la gineri/dã fag nuntã dūpã
 obiçei/masa sgãra//și n^uoi/care [k] pãrinți fêti/așteaptã lun¹
 dimineatã cînstea mireși/asa să spune la n^uoi//dacã mirgãsa a foz
 bunã sau nu//ș-apăi facem și lun¹/tutã ziua/pînã pã sgãrã//
 10 facem nu...ã pã bătaturã/ș-apăi/lun¹/termenã cu toatã lumea/mart¹
 rãmîne numa stólniçi j¹ngamu¹li socrului//și/maj face ș-atunc ^uo
 spălãcanie/ș-apăi...termenã//asta-ș nuntã fêti la noi/majcã
 dragã//

[Și nunta de băiat ?]

15 nuntã dã băiat ¹e maj greã pã capu pãrinților//cã iel duće
 toatã keltuiãlã//nuntã dã băia^t să-ncepe tot asa/tođ de joi/tot/
 ș-aduće yamēni...socru-ãl mare/-adicã zis...tas-so...băiatului/
 ș-aduće ngamurli/le cînstește/și l¹e spune care ce treabã o sã
 aivã//taie p^uorg dacã are/sau iē [k] dacã ie primãvara-n timpu
 20 m¹eiilor ta¹e m¹ei/ăpăi și pãsar¹ pentru fripturã și pentru...
 mîncare/ș tot asa/incepen dã j^uoi//ș-apăi trimete vinir¹/tot asa/
 socru/cu yamini să iã...daru mireși/zestreã//ș-o aduće-acas-acasã/
 mamã/ș-apăi vine lăuutari dãvrēme/și trimeti cū...cu ploç^uon/sã
 face plocon asa/ști¹ ? gãtit pentru...ca cum [k] pentru naș/și
 25 trimete la naș/stólniçi lui și ia nunu și-l duće la sal^uon/apăi
 să-ntorçe și ga și mirgãsa ș-o duće iar la sal^uon/și stã pînã pã
 la doospe nyaptgã/ș-apăi ¹/aduće iar acasã/vine//și dã lun¹ [ε]
 duminicã dimineatã/incepe și face ũ fel dã flor¹/la noi brãd i¹
 spune/mir¹esi//și face nuntã iarã/majcã/și atunș kamã dimineatã
 30 numaj tineretu/f¹ete/și băiet¹//pînã pã la doosprãzece/cîn trime-

[Cum gătești brădul ?]

brădu ¹i-l gătește cu flori¹/ș-apoi ¹i pune și¹ la domnișoare ¹j
la cavaler¹ flori¹ im piept/la ngămur¹ pune batiste/ș-apoi scua-
te-acolo câteva kilograme de viin/cinstește fetili tuate domni-
5 șoare și[ε] băieți/ș-apoi termină/vini lăptaru și termină/cu
cînticu brădului/și ia ploc^uonu și pleacă la nun//ș-acuțe nunu cu
toț¹ măneni lui//cu meseni care-¹i kemase el/și gătește mirișa
mamă/stă iar la masă/pînă pã la hora cõc/ș-apoi porneste la bi-
s¹ericã la cununie//j¹ã la cununie vine-acasã la mamã lăptului
10 //sau ginere zis//ș-atunã cã daru mirișa//c-are și șa acolo/pen-
trū naș¹/pentru sócri/[i] știe/cã și dîsa a făcut//pentru naș¹/
pentru sócri/și¹...la tuate ngămurle-¹acu sã dã dărur¹//și pînã
șlara/termenã//ș-apoi/fiecare sã duc acasã//iar noi/pãrinți [ε]
băgatului/pregãtim/ducen¹ la sal^uon/și băgutura/și mîncãrã/și-
15 sîrși¹c-avem/riptur¹ tot/azonac acolo/pentru masã//și pînã pã
lã nob^unoç/pînã ș-adunã lungea/lungea mai vorbește/altu mai jõacã/
lucãtãresili-j¹ vedi dã vãrã-acolo aduce vasele și punẽ...aşazã
mizilicu-acolo/vãrã roșie/mãslinë/sau salamur¹ ce are-¹haiinti/și
cînd aduce nunu pã la z¹eci/pã la noç pînã la zeci-așã/atunã mer-
20 la masã/pãne tuica/punẽ...mizilicu/și intrã lungea la masã//incẽ-
pe muzica sã cînte și noi sã-i [ε]iei serves la masã//și pînã pã
la doçspruzecã/șinu jumãte-așã/sã...terminã nunta/și-ncẽpe și
cu daru/cuã...gobiçeu//poate și dã la dumgavãltã tot cam așã
o sã riã//

25 [Ce se dă ?]

ban¹//la masã//alți dã tacimur¹/alți ban¹ i/ngămur¹...//
ș-apoi dacã sã dã și strînge suma de ban¹/i sã dã...cîneri și
mirəsi/ș-apoi lungea icși la dãs//și stõlnici je dator¹ sã pu-
mîna care-a foç gãu pãrtea sócrului/mãre/sã ducã tuate vasãriã-

le-ăleă acasă//ș-apăi joacă pînă lun¹ dă dimineată-acólô la salôn//
 și lun¹ dă dimineată cum vă spus¹ei dacă...a roz bini/vese-
 lie d-a fost înțelegeri bună-ntre ei/puornim lun¹ șar/ținim țoată
 ziua și lun¹//șumblă pîn sat/să vorbește la noi țărani cu rakiu//
 5 șumblă pă străz¹ așe/c-are neamur¹/i dă cite-o găină/care ari/care
 nu...//și ține mamă dragă așe pînă...lun¹ șără//lun¹ șara să
 termenă nunta/merge fiecare-acasă/pregătim ploconu no [k] nunului/
 mergi-acasă/ș-apăi mără și m¹ercur¹/șo ține neamurli sócrului//ò
 ține-așă cam...cu [ε] cum vine după cîștig//dacă cîștigă sócru mai
 o bine/șo ține și miercur¹/dacă cîștigă mai puțin¹el/șo taiă dă
 marț¹//é ! asta-î nunta mamă la noi !//

[Cum se face spălăcania ?]

spălăcană-așă: s-aduc¹ș tuate niámurli...ali sócrului//și
 să-mpreună și cu-ali lū cuscru/zis//cu-ali fėti// [ε] termenareă
 5 nunți//și adunăm tuate c-aviem¹maică/dumneata ier¹ c-ai striz dă
 pîn sat ?" "farfuri¹"// "dumneata c-ai stris ?"// "furculițili" /
 "dumneata scaunli/canapel¹i/cari cum le-as trecut/dă unde"/ "utș-an
 lyad din cutare-atita/din cutare atita loc"/ și pūneș/și baș/și nu
 ști¹ ce/ș-io dăpă list-așă mă uorentez/duc și farfuri¹li-nap¹oi/
 20 duc și...furculiz/duc și m¹eseș/și scauneș/ș-asta să [k] ce "am fă-
 cū spălăcanie"//așă să spūne/dragu mami//

gergina me cro¹itoru
 șaize¹c și șase dă an¹

uoile

25 iarna/dacă oamēni n-aveau notreț ș¹/cîn să termenă notrețu/
 iarbă ișă ceva pă cimb/ma eră pir¹uscăt/c-așă eră-nainte/acuma nu
 mă este/a¹ea/le scotșam la cimb/făcăm un¹obór acolo/um bordei im

¹Se înecă.

²⁰ vecină îi sugerează că este "terminarea nunții".

pămînt/fătă ^uoile-a [ε] ș-acólo/ě !/lě ținăm acólo/acólo le mul-
 gîam/acólo...le tunșăm/stam acólo...pînă să-^ukidă cîmpu dă nu
 mai putșăm....//iar/inainte alți ^uamenⁱ/aveșă moșia lor//aveșă
 proprietatșă lor dómne/aveșă zéce hectare/sau cînșpi/sau dóozej de
 șectare/aveșă dóo s^ute dî ^uoi/nu-l putșă da nimenⁱ afar de-acólo//
 putșă să stea ^uomu...tot timp^u-acólo/că nu-l da nimenⁱ afară//
 acólo-ș...tunșă ^uoile/acólo le păștșă/acólo le ducă apă/acólo...//

[Povesteste cum era oborul ăla împărțit și cum te duceai cu
 ele, cum le tundeai, toate treburile astea.]

10 toate tréburlă-ăștșă//făcăm ^uobór dîn scîndurⁱ//bătșăm parⁱ im
 pămînt/a^ua/scîndurⁱ le făcăm palănc/p^uorțⁱ/lě legăm cu sîrmă/și
 făcăm ^uobóru după cîte ^uoi aveșăm//^uó s^ută de ^uoi/il făcăm mai mic/
 dóo s^ute de ^uoi/eră mai mare/d^upă.../așă//și-^u lăsăm ^uo p^uartă/
 înăuntru băgăm.../pă p^uart-ășă băgăm ^uoili/lⁱ dam afară/iar cînd
 15 începeșă ^uoili...de începeșăm să le mulgăm/le făcăm...p^uortitșe/ŭ
 fel dē...comărníc/așă-^u spunșă la noi/unde stă c^uobănu.../iș făcă
 sca^uunș-acólo/dă mulgă ^uoile/ș-ălt^u strunșăr/așă-^u spunșă/sau
 altu c^uobănu/cărē eră ajutor/i^u mină ^uoili la ușē și/c^uobănu le mul-
 gă//și ^uoili ișău în fătă/după cē termenă de muls/ě ! iș lua gă-
 20 mēni lăptile plecă cu ⁱel acasă/iar alți care-ș făcă brînză acólo/
 și-l făcă brînz-acólo/după cē-¹...termenă/da drumu la ^uoi la iăr-
 bă și/păștșă ^uoile/cîp sâ...punșă căldura.../nu mai păștșă ^uoile
 venșă cu éli la tîrlă/acólo-aveșă apă lē-adăpa/lě lăsă la vînt/să
^uodineșă ș-ⁱel o ^uoră dóo/pînă cîn venșă timpu iar dă muls//venșă
 25 timpu de muls/le mulgă iar din nou/după cē...termenă trēbă iar
 plecă cu ⁱeli la iərbă/nuăptșă după cē sâ...sătură ^uoili/iar
 venșăm cu ⁱeli-napói/le băgăm în tîrlă/^u mă...culcă/și mă ^uodineșăm
 pînă dimîneșăta//dimîneșăta ^uo l^uam iar din nou/tót c^u-acēșaj [k]
 a^ué-ăș program//

25 [Dar cum le tundeai, oile ?]

c^u f^uar^ufi^{ca} de t^us//c^und in^{ce}p [k] c^un [ɛ]i^{er}a t^umpu t^usului/
av^uam f^uar^ufi^{ca} de-^ustea man^ual^uă/și le t^und^uam/p^or^une^uam cu i^a d^uă l^uă
g^uit /ș-o l^uam la pov^uă^uel^u/la pi^uș^uare/c^upu/și-^u sc^ute^uam...l^una af^u-
r^uă//ș^uă//

5 fi^uecare u^om av^uă s^um^u lui//av^uă ze^uci u^oi/av^uă ũ s^um^u//ăș^uă//și
u^oam^ueni to^uț^u av^uă u^oi d^uesem^un^uate/și i^o d^uac^uă av^uam n^uv^uo^ue s^uă str^ung
u^oi d^un sat/str^ung^uam d^uo s^ute de u^oi/la ze^uce u^oam^uni/m^uă ro/ci^uț^u...
p^un^uă-^u f^uăc^uam n^um^uăr^u d^uă...d^uo s^ute d^ui u^oi//u^oam^ueni-^u pl^uăte^uă/c^ud
m^uă-n^uțeli^uz^u cu i^uei/t^uam^una/i^u l^uă u^o [ɛ]u^oam^uni u^oil^uș-ac^uăș^uă//

10 [Ce s^ume ave^uau oile ?]

șe s^ume av^uă ?//ăltu la ur^uca d^ure^upt^uă...^uo p^ure^uca/ăltu d^uo
p^ure^ucele/ăltu la ur^uca st^ungă ^uo p^ure^uca/ăltu ^uo pi^ușc^ut^uur^uă in
f^uăț^uă/ăltu ^uo pi^ușc^ut^uur^uă in...in sp^uate/d^uiferite s^uem^uur^u care nu s^uă
p^utr^uiv^uă ^uunu cu ăltu//

15 [Dar br^unza cum o f^uăce^ui ?]

br^unza ?//m^ul^uz^uam u^oil^uș/d^up^uă șe m^ul^uz^uam u^oil^uș...str^uec^uor^uam l^upti-
le-ntr-^u c^uz^uan m^ure/d^up^uă cant^uitat^uea de l^upt^u car^u-o av^uam in c^u-
z^uan/i^u p^ung^uam și k^ugu//c^uă d^uac^uă-^u p^ung^uam m^ul^u mult/^uo str^uic^uam/d^uac^uă-^u
p^ung^uam m^ul^u p^uțin/nu s^uă f^uăc^uă//ăș^uă e//

20 d^up^uă șe s^uă in^uțig^uă i^uel/il [k] av^uam cr^unt^uă/p^ung^uam sid^uila p^uă
cr^unt^uă/^uo t^uor^unam c^uș^u-o^uă//p^uă sid^uil^uă/la ũrm^uă-l...l^ueg^uam/p^ung^uam u^o
cap^uac/un fund/p^uă i^a/p^ung^uam ^uo pi^uătr^uă p^uă ș^uă ș-o ț^une^uam c^ușpr^uăze^uce
m^uin^ute//d^up^uă c^ușpr^uăze^uce [ɛ]m^uin^ute...^uo d^ușf^uăc^uam/i^u tăi^uam m^uărg^uin^uli/
i^uar m^ul^u p^ung^uam d^ui n^uou/str^ung^uam m^uărg^uin^uli p^uă i^a/i^uar ^uo l^ueg^uam/i^uar i^u
25p^ung^uam f^und^u/și i^uar i^u p^ung^uam pi^uătr^uă p^uă ș^uă//și d^up^uă ș^uă ^uo m^ul^u ț^u-
ne^uam in^ucă vr^un sfer^uă de ^uor^uă ș^uă.../m^uă roș/și j^uma de ^uor^uă s^uă
p^ute^uă-nt^uimpl^uă//a^u ^uo sc^ute^uam/^uo tăi^uam f^ueli^u și-o b^ug^uam in k^ug la
ș^uaram^uur^uă//^uo ț^une^uam ș-ăcolo d^uo z^uile/ș^uă u^o zi/ș-o sc^ute^uam ș-o
p^ung^uam in p^utină//

[Și jgheabul cum era făcut ?]

kagu ?//

[Jgheabul !]

jg'abŭ ?//un jg'ab...f'ormă la ^uo masă/șî cŭ mărzint¹//ș-ac'olo-a-
5v'g'am saram'oră//bolovanu cu saramură/șî ap'ă//șî ^uo b'ag'am ac'olo/ia
imediat ^î îș prindg'ă...saramură/să-ntăre'ă...p'ine/dŭpă c'e să-ntă-
re'ă ^uo b'ag'am ^la puțină//

[Dar cheagul cum îl făcea ?]

k'agu care-l făc'am noi/noi f'ășam k'ag...șî d'ă m'el/șî d'ă vițel/
10mă rog diñ... d'în animale d'ă-ast'ea//iar k'agu care er'ă cump'arat/ălă
ir'ă...pregătî ș-ăla//care-l f'ășam noi/c'în tăi'am m'el¹u/îi scote'eam
mie [k] k'agu//dŭpă c'e-î scote'eam k'agu/il umple'am...c'î ir'ă g'ol^u/il
umple'am cu sare//șî-l l'ăs'am cu sare...p'înă primăv'ara șar// [k] d'ă
primăv'ara/vă^z zic'ă/p'înă c'înd av'eam noi nevoie//vene'ă el puțin di să
15...dosp'ea el ac'olo/să...să-ntăre'ă//ș-ap'ă il lu'am d'ă-ac'olo/il ^î
scote'eam din ^î punga șîa a lui care est'i k'agu/șî-l pun'eam intr-un
vas//în v'as-ola-î pun'eam...puțină ap'ă/nŭ-î pun'eam multă/că n-av'eam
nevoe să f'ășim trei p'atru kil'ogrami d'intr-un k'ag/că nu ^îș'ă bun//
aș'ă//dŭpă cum [k] c'îtă b'r'iz-av'ea el ac'olo k'ag/at'îta ap'ă ^g p'unea/
20șî-l l'ăs'am c'îteva zile p'înă c'înd să dosp'ea el d'ă creșt'ea iel//le
ur'mă-l strecur'am/șî-l pun'eam în sticlă//dŭpă c'el pun'eam în sticlă/
l-astup'am/șî c'înd ^î mulz'am u'oli/dor lo'am d'ă-ac'olo//cu l'ingura/șî
pun'eam/^uo l'ingur'ă/doo/trei/dŭpă cantitat'ea d'ă lapte care-o av'eam//

drăgoș grigore

pătruzeshiunu [de ani]

25

vie

prima dată/ne pregătîm terenu//^uund'ă trebe să pune'ă vie/il

dăsfundăm bine/ fie cu cazmaşa/ sau cu plugu/ l-arăm bine/ după ce am
...pregătit terenu/ facem roz de jgărdil^tă da vişa/ care trebă să le
băgăm în pământ// aşa// după ce le-am ^îpregătit și pă ele/ ^ăcolo-n
[E]faⁱciⁿ [k] ne-aducim apă/ um butoi^u da apă s-avem... acasă/ după ce
5 am pregăti^ș și butoi^u cu apă/ punem șfâră/ ... ^îindiferent/ altu ^u
pune la un metru/ da ia la un metru ^î normal ca s-o pu^î ^î... lăr-
gim^a ^îei// fir de fir// sau în altu mo^d/ punem jga [k] șfâră/ la
lungimea de... ^uo sută da metri/ sau... ^îșîșej da metri/ cât avem ^î
locu/ ^șt după aşa/ la fiecare metru/ avem un semn// la șfâră// ^ș-o pu-
nem/ vor cū sicila/ sau cu cazmaşa-^î faci^u gr^uob^t lă șfâră-^ă unde
are ea s^îemnu/ ^î punem un... alt semn/ de lemn/ ^șt la urmă trecem
înainte/ și numa-^șsemnăm locu/ după șfâră-^ă semnăm locu cū țărūșe
// și/ la orma-^l termenăm de însemnat/ ne-apucăm și faci^u gropili în
semnili un le-am făcut// și/ punem vița ^ăia//

15 iar dacă punem cu sicila cum pune vameⁿi noști-^u sat/ așă/ puⁿă
pă șfâră// la fiecare metru unde are s^îemnu/ faci^u grupa cū sicila//
^î un fier răcut ^î... ^îispre/ c-un călcî^u de la rîerarie/ ascuțit/ și
cum a apăsa^t cu pic^îoru/ ^î-a făcu^u grupa cîd vița//

băgă vița/ ^î pune ^uo cană de apă/ ^î pune puțină țărînă.../ ca
20 să n-ajungă bolovan la rădăcina ^îei/ ^ș-o astupa bine/ ^î face mușu-
roi// și după ce ^uo termenă/ ^î mușurujată/ primu an//

al doilea an/ ^î a cară-a dat/ vo curată// de la no^d da undi ^î-a
dat ^îii... lăstari anu trecut/ ^î curată... lăstari/ ^î curată cu fuar-
fica/ vascătura ^î-o taie/ vo ngrijăște ^uo săpă/ la al doilea an/ ^î a
25 la fel/ ^uo curată/ ^î mai lasă puțin ca să-ș prindă ^îă... jgărda/ să
[k] buturuga/ să-ș formeze buturuga/ al treilea an ^î e dată cam... nu
^î e pă rod/ ^î a al pătrilea an da// la al treilea an/ ^î mai lasă ceva
rod// că tot la ^ăla să ții [k] al pătrilea an ^î lasă rod pentru
strugur^î//

30 ^d pă ce ^î-a lasă rod pentru strugur^î/ ^uo lucrăză ^uo ngrijăște

bine/No pune pă arăcî/sau pă sîrmă/cu vrea eî s-o puje/aşa//
a veni timpu culésului//ai veni timpu culésului/culege stru-
guri/alți yamenî are un sag din alga de sárě/î saj d-ega mičí/
rarî/culege struguri/-î pune-n î sac-ula/are ũ jgap făcud dă lemn/
5 ca ũ fel [r] ca ũ fel...cum é albia făcută/la fel cum é albia/
dacă-î depărte-acuma/...pöftim ?//

[Cum îi zice ?]

lin//ăşa//şi la capu linului are No găură făcută/acólo punem
No căldare/şi pune struguri î sac-ula să suje yomu cu picî qarle-n
10 eî/şi-î storcêste/şi vinul cúrze-n î căldare/şi-l l-şă şi-l tuar-
nă-m butoi...//iar la presă/tua [ç] tuarnă struguri cu găleata-m
presă/şi cúrge vinu-ntr-un...găleată/-n ceva/cúrzi mai curat/nu
cúrze cum cúrze dă la picî qarē/şi-l pune-m butoi/la dóo zili-nce-
pe să fearbă/după cî-a fîert el puţin la vrō zece zile/incepe să
15 bea yomu şi face petrecere cu iel//

[Şi ce rămîne din struguri ?]

ce rămîne/rămîne numă...prăstin-aşa/carē...aiă/cuaja strugu-
rî lor/cu cotoqare/cu aşa/şî le pune-ntr-un butoi/im butoi-ola ia
îj mai lasă puţină ziamă/şi la cîteva zile/să duce s-o face rakia
20 //la cazan//

[Acelaşi]

porcu

noi porcu-l creştem/cînd il lom mic de la măică-sa/iî...fier-
bem tărîţi/cu puţină sare/tărîte de grîu/cu puţină sari/-î cîte
25 puţin lapte/dacă avém puţin/şî...îl hrănim cu buabe di grîu pină
să mai măreşte//după ce să măreşti/îi dăm porumb/şî...apă/spă. atu-
ra de la vase//

cînt să faci gras/o sută/^uo sută cînzej di kilograme/il tăiem
//din ficat/și...zis plămîni lui/i¹ fierbem sîparat/cu puțină
grăsime/și puțină carne/și după aceea/i¹ golim mațele/le fier-
bem [ε]separat/ș le punem//lé [k] noi i¹ golim și mațeli la porc/
5 și le spălăm cu apă caldă/cu sare le frecăm/și punem și puțină
capă/și le punim în apă rece/ca să iasă mirosu acela di ieli/j
după ce iesi miros-ola di iele ș să răcesc bine/cu c [k] de stă
eli cu apă/la urmă le umplem cu carnea tocată care am fiert-o/
cu plămîni și ficatu//

10 sîparat în altă parte fierbim...îinima/riniki/limba/grăsime/
iarăș/șoricî/și această iarăș le tocam/le amesticăm cu pipier/și
sări le punem ș¹ le băgăm iar așa în mațe/și le băgăm toate la
fiert//le punem la fierd/după ce le punem la fiert/lé...scuțim/
cînd să ferbi ieli bine/și le punem la țesc//punem pe o masă/și
15 alt...al^t fund peste iele/ș¹ cu ^uo greutate mare/și stă...cînză-
șe ore pînă să răcești bine să-ngațā/și dup-acēā ^fz buni di miș-
cāt//

carnea/^uo punim la sari//i punim sare/^uo tăiem...șuvițe mă-
runte/și-i punem sare/și stă trei zile//după trei zile/^uo prăjîm//
20 ^uo băgăm în cuptor în tăv^h//să prăjește bine/ș dup-acēā ^uo scuă-
țem/^uo lăsăm puțin ⁿ vasî/ca să scurgă sîngili și apa cari [ε]
a mai rămas ⁱ iele/și le punem în borcān/țuātā carnea ^uo strîngem
în borcān/z dup-acēia-i încălzim ^uuntură/și-i punim peste ea/și
putem mișca pînă tîrziu înțuāce/pă cum c-aveņ ș-acūma/carnē pră-
25 jîtā//

și ^uuntura/^uo tăiem bucăț f mar^t/grăsimeă care este la porc/
o tăiem bucăț mar/ș-o prăjîm/după c-ō prăjîm de nū mai are ia
spumă pă deasupra/atūncā ^uo lom ș-a punem în tinikele/s [k] pînă
să răcorește și/ășă mai departe//

[Și din cap, din picioare, din astea ce faceți ?]

din î cap și din î piciorule de jos/din aceluș se fac piftii//
 să [ç] spală/să țini căpățina/ⁿ spechi^eal să țin^î cel puțin trei
 ore/in apă/ca să iasă singili din ia/și piciorli să spală bine
 5 și ieli/și se pun la fierț/pă orma//după ce fierbe bine dă cade
 tuată carnea du pă uase/atunca picam ^uusturoi/și cu puțină sare/
 și le gustăm așa ca să fie potrivite dă ^uusturoiate /și la urm-o
 punim în farfuri/^s să răcască/in fiecare/și ia atunc să-ⁿkagă/să
 face că cremența kar//nu potⁱ s-^o r^up^t/ăcît tăiat-așa//
 10 și restu de uasi/le punem la sare//punem sare peste ele/dă
^uorci caz uasile nu le ținim mult/le mîncăm repede pentru că așea
 nu țin//

[Și ce faceți din ele ?]

borș/čulama/...

15 [Cum ?]

borșu/tot așa punem î.../morcov^t/că punem și noi pentru iăr-
 nă/morcov/păstîrnac/cîtî-^u cartof î punem la fierț lă oase/
 roșii/avem puse cõserve todesuna...la sticlă/și-î punem în mîncă-
 re/și fierbi cu tuatili udată/după ce fierbi/atunca-î punem iă-
 20 răș î leuștean uascăt/pintru că noi de vară-l î...luom și-l î
 tăiem/și-l punim la uascăt la umbră//și noi iarna doar punem...
 leușteanu-acela uascăt/tăiat...frum^uos/in mîncare//și varză fă-
 ceș cū uase/

[Cum ?]

25 varză cu uase/prăjim puțin uasile iar așa/și varza ^uo tăiem
 mărunt/^uo prăjim în î ^uuntură/și cu uasile/la u loc/și la urmă
 le băgăm în cuptor la aragaz//

pêtre ielena

treizeșinoo de anⁱ

ne-a căsătorit și pă noi

[Părinții] ne-avea pe noi mic/eram de vro no^uo an^t//au venit
 î...iei au plecă^d la ^uo nuntă/ș-avea-ntr-o cameră/mama mea/și cū
 bunica//mam [ɛ] mama lū tătīcu zīs//și ținīnd i^l lucrurli-ntr-o că-
 5 miră/^lei nū dormeau acolo/intr-o noapte au venit/hoți/ș-au strim-
 bād v [k] drevēlle gāmului/ș-au intrā pā gam/a luat tuāte lucrurli
 și pērnili lē-au dizbrăcāt/lē-au intīs pā jos/cālcau pā iēli/și
 n-au lāsā dācīt saltē^l le și c-aⁿ gāsīt risipīt pā līngā g^eam/
 cīte-ō fōtografīie/līnā risipitā/c-avea mama vāngāle cu līnā/in
 10 casā/ș-au gāsīd līnā risipitā p-acolo/un șervēt cāzūt jos afarā/
 ș-o pērnā//

ș-atunș tătīcu-a umblāt...prīn tōsⁱ țigāni pē unde-auzīsī
 că sunt...iei formāt ^lbanda lor/de ^uumblāu sā spārgā case/ș-a
 fos tătīcu la ūn...țigān bātrīn care auzīsī că a fōs^t...țigā-
 15 nī-ēia aiēa/șⁱ cīnt s-a dus tătīcu la el/zic -"acūma ai venīd/da
 e tīrziū//că iēi au trecūd dūnāreā cu iēle și nū mai am dā unde
 sā țī lē dau">//ș-atunē/tătīcu-a venīt acasā/zīce "n-āvem decī sā
 munčīn sā ne strīngem din nou lucrurli"/că...māmīca a fos fārā
 pārinț/și ei/strīsese și ei lucrur^t cā fiēcāre copil fārā pārin-
 20 te//strīsese lucrur^t multē/aveau [ɛ] scōarte cum sā spun/alesē im
 multe cul^uor^t/cū flor^t frumōase/și i-au furāt:covrā/covertūr/șārvete/
 cāmēsā dā nușpte/pērne și mai multe lucrur^t//

șā/dup-acēga ne-a...a avūt voi/și ne-a făcū și noō/dē la ^uoi a
 strīs/și ne-a făcūt covertūr^t/preșur^t/nāvādēl^u cum spunem noi
 25 pētru jos/pērne/plāpum^t/cīte dōo/și ne-a căsătorit și pă noi//pā
 mīni cīn m-a căsătorīt...cū soțu meu/nu prēā a fōst atīta dē
 voițor/cā nu aveā posibilitāte/cā dor m [k] căsătorise o sōr-a
 mea mai iⁿāⁱinte/[d] a pīnā la ^uurmā/ca sā nu strīcē plācērga co-
 pilului/"haid^t" zīce/"sā-ț fac plācērga"/>

șă atunc̃/joĩ ȩ seara am pregătid bagaju/ș-am avut și noi/
plăpum/covertur/preșur̃ ȩ/mobilă...//viner ȩ/dimineața/am aștep-
tat/ venit ȩel/a văzut bagaju/și după doosprăzece/pă lă trei/a
veni ș-a luat toate lucrurile//la urm-am venit și ȩo...șȩica/le-am
5 așezat/dup-acēa m-am dus acasă/la părinți m̃ei ȩarăș/ȩel a venit
cu lăutar/ș s-a răcut flor/ca de obișt̃ei/să cumpără flor și
să așază cū betșală//și batiste/și-l [k] sîmbătă seara/toate re-
tele și toz băieți merg la salon//dășază pînă la doosprezece
nyaptșa/și nunu mēge tod lă salon/ș la doosprăzece nyaptșa mēge
10 toț acasă/dup-acēa duminică dimineața vin toate fetele și toz
băieți la mirșas-acasă șȩ/sotșu-a veni cū brădu//brădu l-au gătit
cū...hirtii/frumșase/tăgăte-n...fel dă fel dē flor/și fel dă fel
de culor/ȩ vîrfu brădului/an tăgăd vîrfu brădului cu ȩel/șă am
puz dōo mēre-m vîrfu brădului/sau așezat cū hirtii/cu betșală/bră-
15 du/după cē să termēnă cu brădu/am puș flor//la fete/și la băeți/
și batisti//

dup-acēa au plecat...sotșu m̃eu lă...acasă/la ȩel/ș s-a lua
plocon/șo gășină/șo pișne/dōo kilē dē vin/ș cu lăutari/ș-au
plecad la nunu//de-acōlș-au venit ȩ/de la nun/s-au duz la nun/au
20 lua nunu/ș-a veni cu nunu la noi//p-brmă m-a gătȩ pă mișe mirșasă/
au pus ȩ masa/au mîncat cu toți/după cē au mîncat/am plecad la
bis̃erică//după cē am ajunș la biserică/am așteptă dē-a veni
preșutu/a așternut ȩ covertură șos/ȩm bis̃erică/dē-am stat...șȩi-
ner̃le cu mirșasa/cum să spūne/și nunu cu nuna/și/după cē nē-ă cu-
25 nunat preșutu/la urm-am venit la...sotș acasă//

șȩicā mē-a adus șervete/cămăș de nyapte/ș-an dat cămășe de
nyapte lū sōcri-mșo cū șervet/lu șacără-mșe ȩar cămășe de nyapte
cu șarvet/lu cumnata ȩ-am dat cămășe de nyapte/de pișă/cusute/șe
mini/lū cumnati-mșo ȩ-am dat șervet/de pișă/dē bumbăcēl cum...

l-am țisút ȕeu/șĩ...dup-acĕea/ay plecát...tõțĩ/și noi am intrát în
 casă ca vręo oră și jumátate/am stat puțin ne-am odihnit/și la
 urm-am merz la salõn//la salõn ay veni și cu mĩncárea/pă nun l-a
 dus acasă/l-a adus cĩnd i am...ne-am dus și noi/șĩ/ám pús masa/a
 savút sarmále/pilaf/cũ fripturá/vin/țuică/șĩ/la urmă după ce ay
 servi toțĩ...c-ay avút/și cozonác a avút/a foț la urmă/șĩ a strĩs
 dăru//dăru ay dat fĩlcăre cĩte ^uo sută de lei/ca să vă spun/nũ mai
 țin mĩnte/cret că vręo...zeće mi ay strĩs dar/șĩ cu bani acĕea/
 ș-a loț soțu meu o cărúțá//din doozej de mi//inķidețĩ //

10 lunⁱ dĩmĩneățã/ay plecát cum să spũni cũ vĕsteã/la pãrintĩ//
 ay loț sticle cu țuică/la sticli le-ay legát i...pamblicúțę rõișĩ
 șĩ ay strĩz du pĩn sad găĩnĩ/^uĩ pá la neámurle...neástre ș-ale
 lui/găĩnĩlĩ le-ay adus acasă/c-ay strĩs: õ[E] m braț mic/^uo pĕrnă/
 un cãțelús/^uo pãpușe/țoate acĕsteã mi le-ay adus miⁱe//și s-a puz
 15 masa și lunⁱ//a adus pá nũnu/s-ay strĩs ȕărăș pãrintĩ^u/neámurĩ
 care-ay foț mei aproape/șĩ toțuș/am petrecút fuárte bine/și lunⁱ/
 ca și ȕĩnăĩnte/și ástĩs sĩntem bine/fericĩțĩ//

[Aceeasi]

ȕarna

20 ȕarna noi fácem gámeⁿ de zăpadă/nĕ dãn cu sãni [k] ne dúcem
 pe dęalurⁱ și ne dãn cu sãnițuța/nĕ bătĕm cu bulgãrⁱ de zăpadă/ne
 frecãm/cu zăpadă/cĩn ne

[Cum faceți om de zăpadă ?]

așezãm mai mul[E]tă zăpadă pe [k] una peste alta/și fácem ca un
 25 om//ĩĩ fa [k] noi i pũnem un naz de [k] un ardĕi rõișu/ĩĩ pũnem
 ...doó m [r] doó măturⁱ/zičĕș că ȕe mĩnli/și ȕe pũnem...cãrbũnⁱ/
 †Gest spre magnetofon.

ca [k] și noi spunem că...acéga ⁱe [k] sint năsturi//

[Ai căzut cu săniuța, iarna ?]

m-am dus odată cu...um priⁱeten de-al meu/și /ne-an da cu
săniuța/ne-am urcât amîndoi pe-o săniuță/și ...i^{er}ă un deal
5 mare/și...la p [ɛ]p^oaléle dealului i^{er}ău pi^étre//și/n^oi ne-an
da cu săniuța și/a veni cu viteză/și s-a lovit de p^étre și ne-ă
...röstogolit//

[Și voi ce ați pățit ?]

[I] mie a-n^{ce}pu să-n^{ce}urgă sînge diⁿ nas/iar băiatu-ălă [k]
10 acéla a căzu pe m [ɛ]pe mine/da nu s-a lovit//

pavel tudor

am ^upsprezece ani

[Întîmplare]

noi cîm ne-aⁿ dus acolo/la...să prîndem pește/am...am puz miⁿ-
15 care ^undiță/și am aruncat în apă//și...la um priⁱeten de-al meu
ii s-a agățat un [ɛ] ^undița/și/s-a dăzbracă^t și s-a...a sări după
...după ^undiță ca s-o dezgăte//și/noi ceilalți^t/trăgăm da ^undi-
ță și i^{el} să dăz...găte fuⁿ [ɛ]acéle care s-au prins da ^uo pi^étră//
lîngă pi^étră/i^{er}ă băgat peștele/su pe^étră/și...băgatul acéla s-a
20 speria^t/s-a i^șit afară//pe urmă noi am tras ^undița/s-am prins
peștele//

în g^uol să prînde moș^uoi/și als peșt/și un ca [k] și calcă^t
//io am fost ^uodată cu mama ș-am pris un calcă.../nu i^{er}ă kar
mare/

25 [Cum l-ai prins ?]

[ɛ] am aruncă ^undița în apă/și pi urmă am lăsa^t pînă s [k]
ca să zⁱ...miște i^{el}/^undița/și pe urmă n^oi an tras și i^{el} s-a

agăță de ^uundită/și/l-aș scoz la mal//noi cîⁿ [k] ieu cîș l-am vă-
zút/aș zis că [l] nú ieste pēște//

[Dar cum e calcanul ?]

calcanu...iēste um pēște lat/are ^uo cuádă látă/și ȳo gură
mărș//

[Același]

INDICE TEMATIC

A. TEXTE COMPARABILE

- Aluăţel v. Preparate culinare.
- Borş pescăresc v. Preparate culinare.
- Borş. v. Preparate culinare.
- Brînză v. Preparate din lapte.
- Bulgur v. Preparate culinare.
- Căloian v. Obiceiuri.
- Casă : 185-186, 286-287, 326-328, 431.
- Cavarma v. Preparate culinare.
- Cîrnaţi v. Preparate culinare.
- Cheag : 292, 457.
- Cherdele v. Preparate culinare.
- Clacă v. Obiceiuri.
- Cozonac v. Preparate culinare.
- Drob v. Preparate culinare.
- Ghismană v. Preparate culinare.
- Gogoşi v. Preparate culinare.
-
- Grîu : 389-390, 414-415, 419-420, 446-447.
- Grospă pentru cereale : 87-88, 259.
- Halva v. Preparate culinare.
- Înmormîntare v. Obiceiuri.
- Lină : 22-23, 95-96, 116-117, 189-190, 210-211.
- Mălai v. Preparate culinare.
- Mămăligă v. Preparate culinare.

Mîncare de fasole v. Preparate culinare.

Murături v. Preparate culinare.

Nalangîte v. Preparate culinare.

Naştere v. Obiceiuri.

Nuntă v. Obiceiuri.

Obiceiuri : caloian : 35-36, 100-101, 104-105, 247-249, 283, 290-291, 299-300, 374; clacă : 397-398; paparudă: 180-181, 208-209; şezătoare: 360, 397; ~ la înmormîntare : 77-78, 190-192, 211-212, 278-279, 404-405, 438-440; ~ la naştere, ursitori, cumetrie : 20-21, 89-91, 343-345; ~ la nuntă : 33-35, 42-44, 66-68, 102-103, 147-149, 160-162, 165, 181-182, 216-217, 225-226, 242-244, 262-263, 271-274, 301-303, 329-333, 366-367, 372-374, 379-380, 380-382, 432-436, 451-454, 463-464; ~ la sărbători : Anul nou : 10-11, 24, 31, 40-41, 187-188, 304-306, 323-324, 359-360, 383-384; Crăciun : 30; Drăgaică : 23; Moşi : 277; Rusalii : 83-84; ~ la tăiatul moşului : 263-264.

Oierit : 415-416, 454-456.

Paparudă v. Obiceiuri.

Pască cu brînză v. Preparate culinare.

Pescuit : 1-5, 15-16, 45-46, 69, 98, 155-158, 184-185, 196-197, 218-220, 310-311, 371-372.

Peşte afumat v. Preparate culinare.

Pîine v. Preparate culinare.

Plachie de bulgur v. Preparate culinare.

Plachie de peşte v. Preparate culinare.

Plăcintă v. Preparate culinare.

Porc : 64-65, 79-81, 105-107, 120-123, 127-130, 194-196,
203-204, 260-261, 293-295, 317, 336-337, 411, 421-
422, 459-461.

Porumb : 158-159, 414.

Preparate culinare : Aluășel, turte din spumă de vin : 77,
126,151,154,177,246,256,276,312,347,
364,376,393,410-411,432; borș : 68,293;
borș pescăresc : 5,98-99,159-160;
bulgur : 178-179,365; cavarma : 224-225;
cîrnați : 215-217; cherdele : 125; cozo-
nac : 84; drob : 81; ghismană : 9-10,116,
257,376-377; gogoși : 126,276; halva :
398; mălai : 246,257,365; mămăligă : 115-
116,257; mîncare de fasole : 284-285;
murături : 78-79; nalangîte : 246; pască
cu brînză : 9,365; pește afumat : 7;
pîine : 8-9,23,63,77,84,126-127,151-
152,154,177,246,256-257,275-276,312-
313,347,364,376,378,393-394,431-432;
plachie de bulgur : 365; plachie de
pește : 68; plăcintă : 117,125,178,276-
277,313,445-446; saramură de pește : 6;
tăiței : 313.

Preparate din lapte : brînză : 118-119,206-207, 291-292,
416-417,456-457; unt : 118-119.

Săpun : 82,129-130, 261-262, 282-283, 295-296,337.

Tăiatul moțului v. Obiceiuri.

Treierat cu cai : 16-17, 26-27, 75, 167-168, 175-176, 212-
214, 258-259, 269-271, 275, 279-281,

285-286, 325, 339-340, 408-409, 415, 420, 423-426,
441-444, 447-448.

Țuică : 308, 391-393.

Ursitoriv. Obiceiuri.

Vin v. Viță de vie.

Viță de vie : 27-29, 62-63, 75-76, 112-115, 192-194, 204-205,
217-218, 255, 308, 367-368, 390-391, 457-459;
vin 29-30, 76, 218, 255-256, 308, 368, 391,
459.

B. TEXTE LIBERE

Amintiri : 36-37, 37-42, 73-74, 101-102, 135-137, 164-165, 169-
172, 172-174, 183-184, 189, 223-224, 228-234, 238-240,
265-266, 266-268, 268-269, 291, 317-319, 319-321, 324-
325, 325-326, 326-328, 338-339, 341-342, 348-354, 355-
356, 363-364, 384-389, 395-397, 403-404, 408, 417-419,
426-429, 430, 451, 462-464.

Ciuma v. Credințe bătrânești.

Comoară v. Credințe bătrânești.

Credințe bătrânești : ciuma 175, 220-223; comoară : 316, 375-
376; dracul : 85-86; iele : 93, 244-245,
357, 407; luarea manei la vaci : 357-
359; marțiseara : 92-93, 237, 245, 374-
375; sorb : 94; strigoi : 405-406; ur-
sitori : 237-238; vîrcolaci : 87;
zburător : 93.

Cucii v. Jocuri.

Dracul v. Credințe bătrânești.

Drichia v. Jocuri.

Iele v. Credințe bătrânești.

Întîmplări : accidente : 36-37, 47-48, 201-202, 399-401;

incendii : 83, 88-89, 130, 361-362, 409-410; inunda-

ții : 162-163, 283-284; trăsnete : 197-199, 258, 284;

~ cu animale : 12-13, 62, 96-98, 99-100, 103-104,

111-112, 123-124, 145-146, 199-200, 205-206, 236-237,

281-282, 311-312, 328-329, 340-341, 377, 406-407, 409,

412, 440-441, 448-451; alte întîmplări : 7-8, 11-12,

13-14, 17-18, 19, 44, 49-61, 85, 99, 107-110, 153-154,

166-167, 197, 287-289, 296-297, 297-298, 309, 321-323,

334-336, 354, 362, 368-371, 371-372, 378, 401-403, 412,

412-413, 422-423, 436-438, 465, 465-466.

Jocuri : cucii : 264-265; drichia : 235; lițul : 235; lumînărica :

236; mălăieșul : 236; mingea : 234; mingea în culori :

264; pampa : 398; perghelul : 338; petrecul : 429;

poarca : 247, 430; popicul : 429-430.

Leacuri băbești : 48-49, 179-180, 240-242, 284, 300-301, 345-346.

Lițul v. Jocuri.

Lumînărica v. Jocuri.

Mălăieșul v. Jocuri.

Mingea v. Jocuri.

Mingea în culori v. Jocuri.

Pampa v. Jocuri.

Perghelul v. Jocuri.

Petrecul v. Jocuri.

Poarca v. Jocuri.

Popicul v. Jocuri.

Povestiri despre sat : 21-22,25,131-134,207,313-316,413-414.

Povești : 69-73,137-145,249-255.

C. TEXTE DIVERSE

Bordei : 326-328.

Buhai : 227.

Călăvie : 366.

Ce a făcut subiectul ieri și azi : 186-187.

Cojocărie : 149-151; pieptar : 150.

Corfă : 392-393.

Fântină : 61.

Frați de cruce : 289-290.

Găină : 214-215.

Hram : 209-210.

In : 168-169.

Om de zăpadă : 464-465.

Opinci : 150-151.

Pieptar v. Cojocărie.

Reparația bărcilor : 163-164.

Stoafa la mâini : 77.

Termeni turcești relativi la portul popular : 394.

Treierat cu mașina : 426.

Tutun : 32-33.

Vintir : 227.

Viermi de mătase : 306-308.

LISTA ILUSTRATIILOR

1. Trișcă Elena, C.A.Rosetti (Tulcea)
2. Constantin Sandu, Luncavița (Tulcea)
3. Constantin Maranda, Luncavița (Tulcea)
4. Cristea Gheorghe, Luncavița (Tulcea)
5. Paraschiv Maria, Luncavița (Tulcea)
6. Chiracu Neculai, Luncavița (Tulcea)
7. Brăcaci agățat în pom, Luncavița (Tulcea)
8. Casa informatorului Constantin Sandu, Luncavița (Tulcea)
9. Mita A. Popa, Somova (Tulcea).
10. Moleșag Gheorghe, Somova (Tulcea)
11. Chirică Ioana, Somova (Tulcea)
12. Marcu M.Vasile cu soția, Niculițel (Tulcea)
13. Dălcăran Petre, Niculițel (Tulcea)
14. Casa informatorului Mihai G.Simion, Cataloi (Tulcea)
15. Mihai G. Simion, Cataloi (Tulcea)
16. Ion L.Mocanu, Beștepe (Tulcea)
17. Pavel Nastasia, Beștepe (Tulcea)
18. Casa informatorului Anton Grigore, Crișan (Tulcea)
19. Cuib de berze, Crișan (Tulcea).
20. Grup de informatori, Agighiol (Tulcea)
21. Croitoru Gafița, Agighiol (Tulcea)
22. Pintilie Elena, Agighiol (Tulcea)
23. Frații gemeni Maria și Andrei Croitoru, Agighiol(Tulcea)
24. Grup de informatori, Agighiol (Tulcea)
25. Duien, Agighiol (Tulcea)
26. Rîșniță pentru cereale, Agighiol (Tulcea)

27. Dam, Agighiol (Tulcea)
28. Ioniță Dragomir, Dăeni (Tulcea)
29. Voica Ioniță, Dăeni (Tulcea)
30. Lazăr Ștefan, Lunca (Tulcea)
31. Cuptor, Lunca (Tulcea)
32. Bucur I.Gheorghe, Lunca (Tulcea)
33. Ion V. Radu, Ciobanu (Constanța)
34. Oancea N.Victor, Rîmnicu de jos (Constanța)
35. Marian Șt.Maria, Rîmnicu de jos (Constanța)
36. Taulea Gheorghe, Băltăgești (Constanța)
37. Dragu I.Nicolaie, Băltăgești (Constanța)
38. Raicea Gheorghe, Băltăgești (Constanța)
39. Bîrsan Stana, Tîrgușor (Constanța)
40. Casă din Sibioara (Constanța)
41. Roată de tors lîna, Sibioara (Constanța)
42. Turcan Ion, Sibioara (Constanța)
43. Bucătărie de vară în Cochirleni (Constanța)
44. Popa Gherghina cu fetița, Dunăreni (Constanța)
45. Cuptor, Dunăreni (Constanța)
46. Pivniță, Dunăreni (Constanța)
47. Cuptor, Dunăreni (Constanța)
48. Voicu Dumitru, Peștera (Constanța)
49. Ene Dumitru, Peștera (Constanța)
50. Răduș Gherghina, Băneasa (Constanța)
51. Rogoveanu Dragomir, Adamclisi (Constanța)
52. Primejdie Ion Sînchioana, Adamclisi (Constanța)
53. Greceanu Constantin, Adamclisi (Constanța)
54. Năstase Grigore, Topraisar (Constanța)
55. Vlădescu Gheorghe, Limanu (Constanța)

56. Gigea N.Petre, Limanu (Constanța)
57. Casă veche dobrogeană
58. Casă nouă dobrogeană
59. Petroi pentru treierat în arman
60. Iatac (targă) pentru paie
61. Tarpan pentru tăiat stof
62. Turmă de oi
63. Țăran dobrogean.
64. Urzitul firelor.

G L O S A R D I A L E C T A L
D O B R C G E A

de

Paul LĂZĂRESCU și Nicolae SARAMANDU

GLOSAR DIALECTAL
D O B R O G E A

P R E F A Ț Ă

Volumul Glosar dialectal. Dobrogea (GL.D) oferă un material prețios pentru cunoașterea bogăției lexicale a graiurilor dobrogene; el reprezintă o completare la datele oferite, pe de o parte, de Texte dialectale. Dobrogea (TDD) și, pe de altă parte, de Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea (NALR.Munt.D.). Glosarul nu se mărginește numai să înregistreze și să explice termenii regionali care apar în volumul selectiv TDD, ci este redactat pe baza întregului material lingvistic înregistrat pe bandă de magnetofon în cadrul Arhivei fonogramice a limbii române (AFIR), care cuprinde înregistrări, cu durată medie de 3 ore, pentru fiecare dintre cele 30 de localități anchetate în Dobrogea. Materialul lexical a fost extras de pe benzi de cercetătorii Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe și Ruxandra Pană. De asemenea, au fost incluși în glosar și termenii notați, în afara răspunsurilor la întrebările din chestionar, de către anchetatorul pentru NALR, Nicolae Saramandu.

S-a folosit, pentru redactarea glosarului, materialul obținut, în decursul anchetelor, de la un număr de 263 informatori, care se repartizează astfel pe generații și sexe (vezi și Lista localităților anchetate și a informatorilor):

Generație	Informatori	S e x		Procentaj
		B	F	
peste 60 de ani	130	75	55	49,4 %
între 35-45 de ani	67	33	34	25,5 %
între 18-22 de ani	22	6	16	8,4 %
între 9-12 ani	44	23	21	16,7 %
T O T A L	263	137	126	100 %

Glosarul dialectal. Dobrogea cuprinde atât termenii dialectali specifici regiunii, cât și termenii a căror existență, în graiurile din Dobrogea, nu a fost, pînă în prezent, atestată în principalele lucrări lexicografice românești.

În afara elementelor lexicale propriu-zise, glosarul cuprinde elemente frazeologice, cuvinte cu sensuri diferite de cele din limba literară, variante fonetice și morfologice ale unor termeni literari.

Selecționarea materialului și structura articolelor din glosar s-au efectuat, în linii mari, după principiile metodologice expuse în Prefața la GL.Olt.¹

Pentru facilitarea consultării glosarului reluăm, pe scurt, principiile care au stat la baza alcătuirii GL.Olt., menționat mai sus:

I. S E L E C Ț I O N A R E A M A T E R I A L U L U I .

Au fost incluse în glosar:

- cuvinte neînregistrate în dicționarele limbii române;
- cuvinte înregistrate în dicționare ca termeni regionali, pentru diferite zone ale țării;
- cuvinte menționate în dicționare ca a r h a i c e ,
î n v e c h i t e , r a r e s a u r e g i o n a l e
(fără specificarea răspîndirii lor geografice);
- variante fonetice și morfologice ale unor cuvinte atestate în dicționare.

1. Glosar dialectal. Oltenia, întocmit sub conducerea lui B.Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu și Magdalena Vulpe, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967.

II. S T R U C T U R A A R T I C O L E L O R D I N
G L O S A R.

În principiu, fiecare articol din glosar este compus din patru alineate, cuprinzînd:

1. C u v î n t u l t i t l u , literarizat, notat în formă gramaticală întîlnită pe teren; indicațiile gramaticale; localitatea și informatorul de la care a fost cules termenul, notat prin sigle. Cuvîntul titlu este glosat fie printr-o definiție propriu-zisă, fie printr-un sinonim literar; urmează citate ilustrative, redactate în transcriere fonetică și, atunci cînd e cazul, sinonimele cu circulație în graiurile din Dobrogea.

Dacă cuvîntul titlu apare într-o locuțiune, atunci aceasta este dată imediat după titlu, termenul titlu fiind indicat prin tildă, de ex.:

ACÓLEA, de~ loc.adv. 871 II "apoi, după aceea".

Locuțiunea apare în glosar atît la locul alfabetic al primului cuvînt, cît și la cuvîntul unde este tratată, de ex.:

DE ACÓLEA v. acólea.

Dacă cuvîntul titlu este atestat numai într-o anumită sintagmă, atunci aceasta este dată imediat după indicația gramaticală (cuvîntul titlu fiind repetat prin tildă), de ex.:

DÓSUL s.n.art. în expr. a dat~ 875 VII "a trecut pe după".

În asemenea cazuri, glosarea se referă la întreaga sintagmă.

I n d i c a ț i i l e g r a m a t i c a l e (vezi lista de Abrevieri) se referă la forma sub care apare cuvîntul titlu. În unele cazuri în care caracteristicile morfologice nu au putut fi deduse din context, acestea nu au fost menționate.

S i g l e l e indică localitatea și informatorii de la care au fost culese formele. Numărul notat prin cifre arabe arată localitatea; sigla A desemnează subiectul anchetat pentru NALR și înregistrat, adesea, și pentru AFIR; S^{*}) desemnează un subiect ocazional, iar cifrele romane de la I la VIII informatorii pentru AFIR².

G l o s a r e a s e n s u i u i, cuprinsă între ghilimele, s-a făcut, pe cât posibil, în forma gramaticală corespunzătoare cuvântului titlu. Atunci când termenii nu au echivalent în limba literară, sînt explicați prin definiții descriptive, de ex.:

DUIEN s.n. 874 A, 875 A, 878 VIIIb [...] "unealtă pentru tăiat pielea în armen, construită dintr-o placă de lemn pe care erau montate bucăți de cremene".

Înainte de a glosa termenul, s-a indicat uneori, între paranteze, subiectul sau obiectul acțiunii, noțiunea la care se referă cuvîntul, de ex.:

DERIBĂSA vb.ind.impf. 3 sg. 891 VIIId (despre caie) "căpia".
PORNEALĂ s.f. 882 V (despre lupi) "plecare după pradă".

Sensurile unui cuvînt se separă între ele prin cifre arabe. Pentru sensurile 2°, 3° etc., indicațiile gramaticale se dau după numărul de ordine al sensului, numai dacă diferă de cele menționate la primul sens.

C i t a t e l e i l u s t r a t i v e sînt date în transcriere fonetică. Rostul citatelor este de a completa

2. Informatorii AFIR, aleși după anumite criterii de vîrstă pentru ambele sexe, au fost notați astfel: I = fetiță între 9-12 ani; II = băiat între 9-12 ani; III = tînără între 18-22 ani; IV = tînăr între 18-22 de ani (fără stagiul militar); V = femeie între 35-45 de ani; VI = bărbat între 35-45 de ani; VII = femeie peste 60 de ani; VIII = bărbat peste 60 de ani. Literele mici adăugate la cifra romană disting informatorii din aceeași categorie de vîrstă anchetați în aceeași localitate.

definiția și de a pune în lumină nuanțele semantice și particularitățile sintactice ale cuvântului. Un singur sens poate fi ilustrat uneori prin mai multe citate; dimpotrivă, atunci când citatul nu contribuie la precizarea sensului cuvântului, s-a renunțat la el. Menționăm că, în asemenea situații, sensul cuvântului a fost obținut printr-un dialog între informator și anchetator.

S i n o n i m e l e se dau după indicația cf., în ordine alfabetică, cu caractere spațiate; sînt incluse numai sinonimele tratate în glosar, în forma gramaticală care apare în titlu, de ex.:

BOI¹ s.n. 873 VII, 875 A, 881 VII [...] "giulgiu, pînză albă cu care se înfășoară trupul mortului, înainte de a fi îmbrăcat"; cf. mărturie, urál.

2. Formele gramaticale ale cuvîntului titlu, înregistrate în cursul anchetei, sînt reproduse în alineatul al doilea. Ele sînt grupate, atunci cînd e cazul, în ordinea sensurilor cuvîntului titlu, cu indicarea, după fiecare formă, a siglei localității și a informatorului, de ex.:

CEȘĂLĂ vb.ind.prez. 3 sg. 894 V "țesală".
ind.prez. 1 pl. ceșălăm 894 V; ind.impf. 2 sg. ceșelái
880 VI; ind.m.m.c.pf. 1 sg. ceșelásem 885 VIII.

3. Variantele fonetice și morfologice grupate în alineatul al treilea, sînt însoțite de indicațiile gramaticale (atunci cînd diferă de cele ale cuvîntului titlu) și de siglele localităților și ale informatorilor, de ex.:

IABĂ s.f. 875 A, 876 VIII, 877 VIIIa [...] "fucă cu coarne drepte și dese, folosită la vînturatul cerealelor în arman".

pl. iebále

var. iebá, pl. iebáli 872 VIII, 893 VIII, 880 VIII, VI.

Variantele sînt incluse și la locul lor alfabetic, cu trimitere la cuvîntul titlu, unde sînt tratate, de ex.:

IEBA v. iabá.

4. **T r i m i t e r i l e** la lucrările de referință sînt grupate în ultimul alineat, după cum urmează:

Indicația v. trimite la lucrări lexicografice (vezi Lista abrevierilor lucrărilor de referință) în care cuvîntul titlu este înregistrat cu aceeași formă fonetică și cu același sens, de ex.:

MEREGÍU s.m. 875 A, 877 VIIIb [...] "paznic de cîmp; pîndar".

var. merágiu 896 VIII, 898 VIIIb, 900 VIII.

v. DLR, SCRIBAN s.v. (Dobrogea).

Indicația cf., urmată de siglele lucrărilor, trimite la sensuri apropiate ale aceluiași cuvînt, la variante fonetice sau morfologice atestate, sau la cuvinte din aceeași familie, de ex.:

ATAMÁN s.m. 879 VIIIb, 884 VIII "șef al unei echipe de pescari".

pl. atámeni 884 VIII.

cf. DA s.v. atamán (azi în Basarabia și Dobrogea),
SCRIBAN s.v. atamán (azi șef de pescari la Dunărea de jos).

Reproducerea grafică a glosarului a fost realizată de Georgeta Ion și Alexandrina Petrescu. Lor și tuturor celor care au contribuit la apariția volumului, le aducem, și pe această cale, mulțumirile noastre.

Paul LĂZĂRESCU

LISTA LOCALITĂȚILOR ANCHETATE ȘI A INFORMATORILOR
(Siglele localităților și ale informatorilor)

871. 23 August (jud.Tulcea)

- A = Dănilă Alexandru, 71 de ani; pescar.
VIII = Teodorescu Petrache, 65 de ani; 4 clase, pescar,
pădurar.
VII = Papadopol Gherghina, 77 de ani; n-a urmat la școală.
VI = Dănilă Tudorel, 42 de ani; 7 clase, pădurar.
V = Dănilă Frăsina, 34 de ani; 4 clase.
III = Manole Ștefana, 18 ani; 8 clase.
II = Chivu Ionel, 11 ani; 4 clase.

872. C.A. Rosetti (jud.Tulcea).

- A = Bîrlădeanu Ion, 58 de ani; 5 clase.
VIII = Neculai Manolache, 78 de ani; 5 clase.
VII = Ciolacu Ileana, 75 de ani; 4 clase.
VI = Manolache Ion, 38 de ani; 4 clase; pădurar.
V = Poenaru Florica, 37 de ani; 4 clase.
III = Trișcă Elena, 19 ani; 4 clase.
I = Cîrlan Steliana, 11 ani; 4 clase.

873. Luncavița (jud.Tulcea)

- A = Constantin V.Sandu, 73 de ani; 4 clase.
VII = Constantin Maranda, 70 de ani; 4 clase.
VI = Cristea Gheorghe, 37 de ani; 5 clase.
V = Paraschiv Maria, 43 de ani; 7 clase.
IV = Chiracu Neculai, 20 de ani; 4 clase.

488

II = Chivu Stelică, 9 ani; 4 clase.

I = Antofi Lenuța, 9 ani; 4 clase.

874. Somova (jud.Tulcea).

A = Dobre I. Gheorghe, 59 de ani; 3 clase.

VIII = Pavel Gh.Popa, 78 de ani; 5 clase.

VII = Mita A. Popa, 78 de ani; 5 clase.

VI = Moleșag Gheorghe, 43 de ani; 5 clase.

V = Pascali Vasilica, 40 de ani; 2 clase.

III = Chirică Ioana, 18 ani; 7 clase.

II = Mocanu P.Vasile, 11 ani; 4 clase.

875. Niculitel (jud.Tulcea).

A = Marcu M.Vasile, 57 de ani; 0 clasă.

VIIIa = Dălcăran Petre, 64 de ani; 4 clase.

VIIIb = Sterpu T.Gheorghe, 74 de ani; 5 clase.

VIIa = Sechila Zamfira 66 de ani; 2 clase.

VIIb = Sterpu I.Marina, 75 de ani; 5 clase.

VIIc = Sterpu G.Ileana, 68 de ani; 4 clase.

VI = Medioru Mihai, 40 de ani; 6 clase.

V = Medeoru M.Tasica, 40 de ani; n-a urmat la școală.

III = Tatu Lucica, 18 ani; 7 clase.

II = Dăscălean Andrei, 11 ani; 4 clase.

876. Turcoaia (jud.Tulcea).

A = Tornea Constantin, 61 de ani; 0 clasă.

VIII = Panait Andone, 78 de ani, 2 clase; cioplitor în piatră.

VII = Băluță N.Tudora, 84 de ani; n-a urmat la școală.

- VI = Anghelaș Dumitru, 41 de ani; 4 clase.
- Va = Constantin Florica, 40 de ani; 6 clase.
- Vb = Pesteșta Constanța, 38 de ani; 4 clase.
- III = Adămiță Maricica, 21 de ani; 6 clase.
- Ia = Milea Constanța, 10 ani; 4 clase.
- Ib = Boantă N.Maria, 11 ani; 4 clase.

877. Cataloi (com.Frecăței, jud.Tulcea).

- A = Mihai G.Simion, 63 de ani; n-a urmat la școală.
- VIIIa = Grama Vasile, 76 de ani; 3 clase.
- VII = Casian Anghelina, 67 de ani; n-a urmat la școală.
- VIa = Crăciun Vasile, 39 de ani; 7 clase.
- VIb = Grama Cristache, 46 de ani; 3 clase; acar.
- V = Albu Stanca, 36 de ani; 4 clase.
- II = Mihai Cornel, 10 ani; 5 clase.
- I = Casian Stela, 10 ani; 5 clase.

878. Beștepe (com.Mahmudia, jud.Tulcea).

- A = Roman Zaharia, 65 de ani; 4 clase.
- VIIIa = Mocanu L.Ion, 86 de ani; 5 clase.
- VIIIb = Muscalu Maxim, 65 de ani; 4 clase.
- VIIIc = Muscalu Pavel, 76 de ani; 3 clase.
- VIIa = Ștefana Ion Mitu, 73 de ani; 2 clase.
- VIIb = Macovei Ileana, 61 ani; 4 clase.
- VIIc = Nedelcu Jela, 76 de ani; n-a urmat la școală.
- VI = Mocanu I.Ilie, 44 de ani; 6 clase.
- Va = Mocanu N.Maria, 34 de ani; 7 clase.
- Vb = Carașca Ioana, 56 de ani; 4 clase.

490

III = Pavel Nastasia, 18 ani; 7 clase.

II = Zavangeanu Dumitru, 11 ani; 4 clase.

879. Crigan (jud.Tulcea).

A = Anton Grigore, 63 de ani; 5 clase; pescar.

VIIIb = Alexe Gheorghe, 72 de ani; 2 clase.

VIIIc = Bedreagă Toader, 73 de ani; 5 clase; pescar.

VIIa = Bordei Paraschiva, 63 de ani; 3 clase.

VIIb = Costea Dochița, 74 de ani; 5 clase.

VI = Trișcă Vasile, 40 de ani; 4 clase; pescar.

Va = Trișcă Victoria, 38 de ani; 3 clase.

Vb = Grigorov Ștefana, 40 de ani; 4 clase.

IV = Apostol Corneliu, 20 de ani; 8 clase; pescar.

II = Verșina Dan, 11 ani; 4 clase.

I = Trofim Mioara, 11 ani; 4 clase.

880. Agighiol (com.Valea Nucarilor, jud.Tulcea).

A = Burtă Constantin, 65 de ani; 5 clase.

VIII = Bălănuță P.Gheorghe, 76 de ani; 2 clase.

VII = Panait Petcu Sofia, 80 de ani; n-a urmat la școală.

VI = Caranache Chirică, 42 de ani; 7 clase.

V = Croitoru Gafița, 40 de ani; 3 clase.

III = Pintilie Elena, 19 ani; 8 clase.

II = Croitoru Andrei, 10 ani; 4 clase.

I = Croitoru Maria, 10 ani; 4 clase.

881. Dăeni (jud. Tulcea)

A = Iordan I.Ion, 60 de ani; 4 clase.

- VIII = Ioniță Dragomir, 74 de ani; n-a urmat la școală.
- VIIIa = Stancu M.Radu, 64 de ani; o clasă.
- VIIIb = Culea Voicu, 72 de ani; 5 clase.
- VII = Ioniță Voica, 67 de ani; 5 clase.
- VI = Lupășcu G.Costică, 34 de ani; 4 clase.
- V = Matei Victoria, 40 de ani; 5 clase.
- III = Ioniță N.Corina, 17 ani; 7 clase.
- II = Cloșcaru G.Matei, 12 ani; 5 clase.

882. Topolog (jud.Tulcea).

- A = Smădu Neculai, 64 de ani; n-a urmat la școală.
- VIIa = Smădu Paraschiva, 66 de ani; 4 clase.
- VIIb = Bălcășanu Maria, 85 de ani; 4 clase.
- VI = Cristea Nicolae, 48 de ani; 6 clase; tâmplar.
- V = Iancu Ioana, 42 de ani; 3 clase.
- II = Cristea Liviu, 9 ani; 4 clase.
- I = Iatan V.Mariana, 10 ani; 4 clase.

883. Enisala (com.Sarichioi, jud.Tulcea).

- A = Martin D.Vasile, 63 de ani; 2 clase.
- VIIIa = Mitache Iacob, 67 de ani; 4 clase.
- VIIIb = Murtaza Vasile, 71 de ani; 2 clase.
- VIIIc = Ion D.Ion, 64 de ani; 5 clase.
- VIIa = Mitache Maria, 60 de ani; 4 clase.
- VIIb = Croitoru Dochita, 75 de ani; 5 clase.
- VIIc = Mitache V.Ileana, 65 de ani; n-a urmat la școală.
- VI = Stan Nicolae, 42 de ani; 4 clase.
- V = Stan Maranda, 39 de ani; 5 clase.
- IV = Cristea Maxim, 20 de ani; 4 clase.

492

II = Boboc Simion, 11 ani; 4 clase.

884. Lunca (com.Ceamurlia de Jos, jud.Tulcea).

A = Aftenie T.Nicolae, 61 de ani; 5 clase.

VIII = Lazăr Stefan, 68 de ani; 4 clase.

VII = Lazăr Rada, 69 de ani; nu a urmat la școală.

VI = Bucur I.Gheorghe, 42 de ani; 5 clase; zidar.

V = Balcan Veta, 36 de ani; 3 clase.

II = Stanciu Andrei, 12 ani; 4 clase.

I = Firuță Ioana, 11 ani; 4 clase.

885. Giobanu (jud.Constanța).

A = Ion V.Radu, 72 de ani; 6 clase.

VII = Ion R.Maria, 71 de ani; 4 clase.

VI = Petcu St.Nicolae, 42 de ani; 4 clase.

V = Dima Marioara; 42 de ani; 4 clase.

III = Danciu T.Maria, 18 ani; 7 clase.

II = Dima Didi, 11 ani; 4 clase.

I = Dima Ioana, 11 ani; 4 clase.

886. Dulgheru (com.Sarsiu, jud.Constanța).

A = Zagoneanu Gheorghe, 70 de ani; 4 clase.

VII = Zagoneanu Anghelina, 66 de ani; o clasă.

VI = Jipa Costea, 44 de ani; 7 clase.

V = Jipa Ioana, 38 de ani; 6 clase.

II = Iordan Valentin, 11 ani; 4 clase.

I = Coja Marioara, 11 ani; 4 clase.

887. Rîmnicu de Jos (com. Cogealac, jud. Constanța).

- A = Ionescu Ion, 62 de ani, 4 clase; tâmplar.
- VIII = Oancea N. Victor, 74 de ani; 5 clase.
- VII = Marian Șt. Maria, 78 de ani; 4 clase.
- VI = Oancea D. Vasile, 46 de ani; 4 clase.
- V = Lazăr Victoria, 42 de ani, 4 clase.
- Ia = Lazăr Georgeta, 11 ani; 5 clase.
- Ib = Oancea Violeta, 11 ani; 5 clase.

888. Băltăgești (com. Crucea, jud. Constanța).

- A = Dragu I. Niculaie, 49 de ani; 4 clase.
- VIII = Taulea Gheorghe, 81 de ani; 5 clase.
- VII a = Crețu Ioana, 67 de ani; 5 clase.
- VII b = Mandiș Eliza, 67 de ani; n-a urmat la școală.
- VII c = Herda Tudora, 63 de ani; n-a urmat la școală.
- VIa = Petcu P. Gheorghe, 47 de ani; 7 clase; șofer.
- VIb = Dragu I. Niculaie, 48 de ani; 4 clase.
- VIc = Buga Pavel, 42 de ani; 4 clase.
- V = Șuşpan Paraschiva, 45 de ani; 7 clase.
- III = Orez Victoria, 18 ani; 8 clase.
- II = Raicea Gheorghe, 11 ani; 4 clase.
- I = Fătu Stela, 11 ani; 4 clase.

889. Țirgușor (jud. Constanța).

- A = Trandafir Gheorghe, 59 de ani; 4 clase.
- VIII = Stan Vlad, 84 de ani; 2 clase.
- VIIa = Bîrsan Stana, 68 de ani; 5 clase.
- VIIb = Palașcă Vasilica, 65 de ani; 2 clase.
- VI = Dragomir Ion, 50 de ani; 4 clase.

494

Va = Țarălungă Viorica, 36 de ani; 6 clase.

Vb = Petran Maria, 35 de ani; 4 clase.

IV = Gavrilă Iulian, 18 ani; 6 clase.

III = Grama Maria, 19 ani; 8 clase.

II = Țarălungă Valentin, 11 ani; 4 clase.

890. Seimenii Mari (jud.Constanța).

A = Roșca N.Radu, 64 de ani; 4 clase.

VIIIa = Cocor C.Neculai, 76 de ani; 4 clase.

VIIIb = Greavu Vasile, 65 de ani; 5 clase.

VIIa = Iancu Șt.Maria, 68 de ani; 5 clase.

VIIb = Cocor Alexandra, 71 de ani; 3 clase.

VI = Munteanu N.Gheorghe, 44 de ani; 4 clase.

V = Munteanu Georgeta, 46 de ani; 6 clase.

II = Topîrceanu Doru, 10 ani; 4 clase.

891. Sibioara (com.M.Kogălniceanu, jud.Constanța).

A = Crețu Drăgan, 61 de ani; 5 clase; cioban.

VIIIa = Aurel Tudorancea, 65 de ani; 4 clase.

VIIIb = Lunceanu Ion, 76 de ani; 0 clasă.

VIIIc = Dendiu O.Petre, 68 de ani; 4 clase.

VIIId = Țurcan Ion, 65 de ani; cioban.

VIIa = Tăușanu Sora, 75 de ani; nu a urmat la școală.

VIIb = Toma Valeria, 58 de ani; 3 clase.

VI = Grigore Andrei, 38 de ani; 6 clase.

V = Ciuceanu Cornelia, 42 de ani; 4 clase.

III = Popa Anișoara, 20 de ani; 4 clase.

I = Munteanu Maria, 11 ani; 5 clase.

892. Cochirleni (com.Rasova, jud.Constanța).

- A = Călin I.Gheorghe, 60 de ani; n-a urmat la școală.
VIIIa = Popescu Ștefan, 80 de ani; 2 clase.
VIIIb = Cosor Stan, 86 de ani; 4 clase.
VIIIc = Gîlcă M.Dumitru, 73 de ani; 2 clase.
IIId = Teodorescu D.Ion, 76 de ani; 5 clase.
VIIa = Burcă Călina, 65 de ani; 5 clase.
VIIb = Lazăr Șt.Ioana, 75 de ani; 5 clase.
VIIc = Barbu Dumitra, 63 de ani; 4 clase.
VIId = Gîlcă Cristina, 72 de ani; n-a urmat la școală.
VIIe = Teodorescu Onița, 72 de ani; 4 clase.
VI = Culea Stelian, 39 de ani; 5 clase; zidar.
V = Ivanciu Gh.Tudora, 38 de ani; 4 clase.
III = Ciurel Ica, 19 ani; 7 clase.
I = Stefan Mariana, 10 ani; 4 clase.

893. Dunăreni (com.Aliman, jud.Constanța).

- A = Ivan C.Gheorghe, 53 de ani; 5 clase.
VIIIa = Vasile Gheorghe (Gheiță), 74 de ani; 4 clase.
VIIIb = Vasile Gheorghe, 68 de ani; 2 clase.
VIIIc = Olteneanu Tudorache, 85 de ani; n-a urmat la școală.
IIId = Țiripan V.Ion, 62 de ani; 8 clase.
VIIa = Nedelcu D. Maria, 70 de ani; n-a urmat la școală.
VIIb = Vasile Tudora, 67 de ani; n-a urmat la școală.
V = Popa Gherghina (Todi), 40 de ani; 2 clase.
IV = Stoian Gh.Dumitru, 20 de ani; 8 clase.
IIa = Stoian Gheorghe, 11 ani; 5 clase.
IIb = Popa Marian, 11 ani; 5 clase.

894. Pestera (jud. Constanța).

- A = Iofcea Mircea, 69 de ani; 5 clase.
- VIII = Voicu Dumitru, 63 de ani; 4 clase.
- VII = Vrînceanu P.Marița, 65 de ani; o clasă.
- VI = Ene Dumitru, 48 de ani; n-a urmat la școală.
- V = Ene Geana, 45 de ani; 4 clase.
- IIa = Căpriceru Ion, 12 ani; 5 clase.
- IIb = Ene Gheorghe, 11 ani; 5 clase.

895. Ostrov (jud. Constanța).

- A = Tărăoi S. Constantin, 64 de ani; 4 clase; pescar.
- VIIIa = Dinu M.Vasile, 69 de ani; 2 clase.
- VIIIb = Vasilică Dumitru, 73 de ani; 4 clase.
- VIIa = Goglează Manda, 62 de ani; n-a urmat la școală.
- VIIb = Voinea N.Ioana, 61 de ani; casnică.
- VI = Maxim Florea, 38 de ani; 4 clase.
- V = Ghindă Chirachița, 33 de ani; 3 clase.

896. Băneasa (jud. Constanța)

- A = Coliș Dumitru, 62 de ani; 4 clase.
- VIII = Niculae Iancu, 75 de ani; 5 clase; olar.
- VII = Răduș C.Gherghina, 71 de ani; o clasă.
- VI = Grosu T.Gheorghe, 38 de ani; 4 clase.
- V = Boicea Gh.Elena, 43 de ani; 4 clase.
- III = Răduș Geta, 21 de ani; 4 clase.
- I = Ilie M.Marioara, 11 ani; 4 clase.

897. Adamclisi (jud. Constanța).

- A = Grama I.Nicolae, 60 de ani; 4 clase + 4 clase gimnaziu.

- VIII = Rogoveanu Dragomir, 82 de ani; nu a urmat la școală; cioban.
- VIIa= Rogoveanu Ileana, 74 de ani; 4 clase.
- VIIb= Primejdie Ion Sînchioana, 83 de ani; 3 clase.
- VI = Neacșu Florea, 46 de ani; 8 clase.
- V = Grigore Paraschiva, 42 de ani; 4 clase.
- IV = Greceanu Constantin, 17 ani; 8 clase.
- II = Neacșu Ion, 10 ani; 4 clase.
- I = Dinu Violeta, 10 ani; 4 clase.

898. Topraisar (jud.Constanța).

- A = Belu Alexandru, 65 de ani; 4 clase; fierar.
- VIIIa= Năstase Grigore, 80 de ani; 5 clase.
- VIIIb= Butică Gheorghe, 82 de ani; 5 clase.
- VIIa= Chirilă B.Ioana, 65 de ani; 5 clase.
- VIIb= Borcan Alexandrina, 62 de ani; 5 clase.
- VIIc= Ionița N.Frusina, 88 de ani; n-a urmat la școală.
- VI = Nedelcu Gheorghe, 45 de ani; 6 clase.
- V = Bălănescu Maria, 39 de ani; 7 clase.
- III = Mihalache Maria, 21 de ani; 4 clase.
- I = Bălănescu Mariana, 11 ani; 4 clase.

899. Chirnogeni (jud.Constanța).

- A = Năchiu M.Ion, 64 de ani; 4 clase.
- VII = Hîrdău Ioana, 74 de ani; n-a urmat la școală.
- VI = Oprea F.Marin, 37 de ani; 4 clase.
- V = Vișan Gherghina, 40 de ani; 4 clase.
- Ia = Vișan Georgeta, 11 ani; 4 clase.
- Ib = Buzarna Anișoara, 11 ani; 4 clase.

900. Limanu (jud.Constanța).

- A = Vlădescu Gheorghe, 64 de ani; 4 clase.
VIIIa= Rădulescu A.Maria, 73; 4 clase.
VIIIb= Gigea N.Petre, 88 de ani; 4 clase.
VIIa= Croitoru M.Gherghina, 66 de ani; 2 clase.
VIIb= Vlădescu N.Elena, 60 de ani; 4 clase.
VIIc= Rădulescu St.Ioana, 75 de ani; n-a urmat la școală.
VIId= Vlădescu Tudora, 65 de ani; n-a urmat la școală.
VI= Dragoș Grigore, 41 de ani; 4 clase.
V = Petre Elena, 39 de ani; 4 clase.
III = Mușuroi Tudorița, 18 ani; 7 clase.
II = Pavel Tudor, 11 ani; 4 clase.

LISTA ABREVIERILOR LUCRĂRILOR
DE REFERINȚĂ

- AN.DOBR.I ș.u. = Analele Dobrogei. Revista Societății culturale dobrogene. Director G.Brătescu. Constanța, Cernăuți. Anul I(1920) ș.u.
- Arhiva I ș.u. = Arhiva Societății științifice și literare Iași. Iași. Anul I (1889) ș.u.
- BL I ș.u. = Bulletin linguistique. Faculté des lettres de Bucarest. Publié par A.Rosetti. București-Paris-Copenhague. Vol. I (1933) ș.u.
- BPh I ș.u. = Buletinul Institutului de filologie română "Alexandru Philippide". Universitatea din Iași. Director Iorgu Iordan. Iași. Vol.I (1934) ș.u.
- CADE = I.-Aurel Candrea - Gh.Adamescu, Dicționarul enciclopedic ilustrat. Partea I. Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi de I.Aurel Candrea. Partea II. Dicționarul istoric și geografic universal de Gh. Adamescu. București, Editura «Cartea românească», [1926-1931].
- GDDE = I.A.Candrea [și] Ov.Densusianu, Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine (A - Putea). București, Socco, 1907-1914.

500

- CV = Cum vorbim. Revistă pentru studiul și explicarea limbii. București. Anul I (1949) ș.u.
- DA = Dicționarul limbii române. Tomul I, partea I: A - B. București, Librăriile Socec, 1913; Tomul I, partea II: C. București, Tipografia ziarului «Universul», 1940; Tomul I, partea III, fascicula I: D - de. București, «Universul», 1949; Tomul II, partea I: F - I. București, Imprimeria națională, 1934; Tomul II, partea II, fascicula I: J - lacustru. București, «Universul», 1937; Tomul II [Partea III]: Ladă - lojniță [fără editură și an] (Academia Română).
- DAMÉ, T = Fr.Damé, Încercare de terminologie poporană română. București, Stabilimentul grafic I.V. Socec, 1898.
- Diculescu OLR = Const.C.Diculescu, Originile limbii române. Vocalismul, București, 1907.
- DLR = Dicționarul limbii române, Serie nouă. Tomul VI, Fascicula 1: M - mandră¹, Edit.Acad., București, 1965; Fascicula a 2-a: Mandră² - mască¹, Edit.Acad., București, 1965; Fascicula a 3-a: Mască² - mămăiță, Edit.Acad., București, 1966; Fascicula a 4-a: Mămălatiță - mătărîngă, Edit.Acad., București, 1966; Fascicula a 5-a: Mătăsar - mergător, Edit. Acad., București, 1966; Fascicula a 6-a: Mergătoriu - microbiologie, Edit.Acad.,

București, 1966; Fascicula a 7-a: Microbiologist - miniaturistică, Edit. Acad., București, 1967; Fascicula a 8-a: Miniaturiza - mititel, Edit. Acad., București, 1967; Fascicula a 9-a: Mititeluș - mirlătime, Edit. Acad., București, 1967; Fascicula a 10-a și Fascicula a 11-a: Mirlăală - morsă¹, Edit. Acad., București, 1968; Fascicula a 12-a și Fascicula a 13-a Morsă - Muzur - aga, Edit. Acad., București, 1968; Tomul VII, Partea 1, Litera N, Edit. Acad., București, 1971; Partea a 2-a, Litera O, Edit. Acad., București, 1969; Tomul VIII, Partea 1, Litera P, P - păzui, Edit. Acad., București, 1972; Partea a 2-a, Litera P, Pe - pînar, Edit. Acad., București, 1975 (Academia Republicii Socialiste România).

DM

= Dictionarul limbii române moderne. [București] Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958. (Academia Republicii Populare Române. Institutul de lingvistică din București).

DR I ș.u.

= Dacoromania. Buletinul Muzeului limbii române condus de Sextil Pușcariu. Cluj. Anul I (1920-1921) ș.u.

FD I ș.u.

= Fonetică și dialectologie. București. Anul I (1958) ș.u. (Academia Republicii Socialiste România).

GL.OLT.

= Glosar dialectal. Oltenia întocmit sub

- conducerea lui B.Cazacu de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu și Magdalena Vulpe. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967 (Academia Republicii Socialiste România, Centrul de cercetări fonetice și dialectale).
- GS I ș.u. = Grai și suflet. Revista Institutului de filologie și folclor publicată de Ovid Densusianu. București, Atelierele Socec & Co. Vol. I (1924) ș.u.
- LEX.REG. I-II = Lexic regional, vol.I [București], Editura Academiei Republicii P.Române, 1960; vol.II, Editura Științifică, București, 1967 (Societatea de științe istorice și filologice).
- LR I ș.u. = Limba română, [București]. Academia Republicii Populare Române (Institutul de lingvistică). Anul I (1952) ș.u.
- SCRIBAN = August Scriban, Dicționarul limbii românești (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, neologisme, provincialisme), Edițiunea întâia. Iași, Institutul de arte grafice «Presa bună», 1939.
- ȘIO II = Lazăr Șăineanu, Influența orientală asupra limbii și culturii române II. Vocabularul. 1. Vorbe populare. 2. Vorbe istorice. București, Socec, 1900.
- TDRG = Dr.^{H.}Tiktin, Rumänisch-deutsch es Wörterbuch

[Band I - III]. Bukarest, Staatsdruckerei.

I: 1903; II: 1911; III: 1924.

WEIGAND = Gustav Weigand, Die Dialekte der Moldau und Dobrudscha in Jb 9, 1902, p.138-236.

ABREVIERI

adj.	= adjectiv
adv.	= adverb
ar.	= aromân
art.	= articol, articulat
Ban.	= Banat
Bucov.	= Bucovina
cf.	= confer
cond.	= condițional
conj.	= conjunctiv
dim.	= diminutiv
Dobr.	= Dobrogea
expr.	= expresie
ger.	= gerunziu
imper.	= imperativ
impf.	= imperfect
impers.	= impersonal
ind.	= indicativ
inf.	= infinitiv
interj.	= interjecție
intrans.	= intransitiv
invar.	= invariabil
înv.	= învechit
loc.adj.	= locuțiune adjectivală
loc.adv.	= locuțiune adverbială
loc.prep.	= locuțiune prepozițională
loc.subst.	= locuțiune substantivală

loc.vb.	= locuțiune verbală
Maram.	= Maramureș
m.m.c.pf.	= mai mult ca perfect
Mold.	= Moldova
Munt.	= Muntenia
n.	= neutru
Olt.	= Oltenia
part.	= participiu
pf.c.	= perfect compus
pf.s.	= perfect simplu
pl.	= plural
pop.	= popular
pr(ex).	= prezent
presumpt.	= presumpțiv
pron.	= pronume
pron.dem.	= pronume demonstrativ
pron.nehot.	= pronume nehotărît
refl.	= reflexiv
reg.	= regional
s.	= substantiv
sg.	= singular
sil.	= silabă
tr.	= trecut
Trans.	= Transilvania
trans.	= transitiv
v.	= vezi
var.	= variantă

506

vb. = verb

viit. = viitor

voc. = vocativ

A prep. 881 VI, 883 VIII, 900 VIII "la": Iar a mǎrgineȃ
Sabanȃiȃi ierǎ uo pǎdure de salcímȃ 881 VI

v. DA, CDDE, CADE s.v. (arh.), LEX.REG. II, p.190 s.v. (R.Vilcea)
FD IX, 1975, p.143-145.

ABÁTĂ, sǎ se ~ (la) vb.refl.conj.prez. 3 sg. 886 VIII "sǎ
se apuce de" : Dac-a [ε]iel a vínit în Dóbruȃa, trebúia sǎ
s-abátă ș-iel la vro múnca čevǎ

v.DA s.v. abate 4° (Pǎstrat încǎ în Trans.); cf. CADE,
SCRIBAN, s.v. abate.

ABÚBĂ s.f. 898 VIIIb "abces, bubǎ"

cf. DA s.v. bubǎ, a-bubǎ "dalax, antrax", CADE, SCRIBAN, DM
s.v. bubǎ.

ÁBUR s. 1° 897 VIIb "suflet": cín trǎȃe mórtu sǎ moǎrǎ,
șáde cíteva persúane, dáčǎ trǎȃe mai mult, sǎ skímǎ, vîne álte
pátru, ș-așǎ în sfírșit pínǎ iése áburu ála trebui sǎ fiie
pázit

2° 873 VII, 875A, 878 VIIIb, S³, 879 VIIIb, 882 V, 883 VIIIc,
885 VII, 887 VII, 891 VIIIb, c, 893 A, VIIIb, 900 A, VIIb: "pomanǎ,
constind din mincare caldǎ, care se dá timp de o sǎptǎminǎ dupǎ
inmormintare": da-ı dá de pomanǎ [...], tot ıi fáče-așǎ, și-ı
dǎ cíte-o strákinǎ dóo de ábur așǎ, dı mincǎre 887 VII

v. FD, VII, 1971, p.310 s.v.; cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

ACÁ s.f. 876 VII "verigǎ de metal în partea superioarǎ a
prostovolului"

art. acǎua 876 VII

cf. DA alca s.v. halca.

508

ACIA, de ~ loc.adv. 900 VII "după aceea, apoi"

v.DA s.v. acia, de acia (arh.), CADE s.v. acia (arh.).

ACIDATA vb.ind.impf. 3 sg. 878 V "agita, amesteca":

bidineiu-ăla [...] înuntru-avea un ecidator așa care acidata
lăptele, mestica lăptele.

ACIOIAT, (3 sil.) a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 874 VIII "a intrat în vorbă, în legătură cu cineva": [hoțul] î-a acioiat și
pe-aceea doi, î-a acioiat, adică î-a [ε] a intrat în [ε] cu lei
în vorbă

cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM, Diculescu OLR p.80-81 s.v. aciua.

ACOLEA, de ~ loc.adv. 871 II, 873 VIII.VII.875 VIIb.876
VIII,VII,882 VIII,VII,887 VII,VI,892 VIIIa,VI.893 VIII,VII,V,
894 VII,898 VIII,899 VII "apoi, după aceea": mă d^u căm, făcăm
băⁱ vro jumă di oră, de-acolea iar vingăm, iar mai mă j^u căm
871 II

var.de-acolo 874 VI,875 VIII,879 VII,880 VIII.883 V,IV,
891 VIII,892 VIIc : și de-acolo au început conșințările
875 VIII

cf.DA s.v. acolea și acolo.

ACOLO, de ~ v. acolea.

ADET s.n. 875 A,883 VIIIc,893 VIII "obicei, datină": "mier-
curea făc^ea adⁱetu la mireasă [...] îⁱ frînge turtă-n cap, îⁱ
făc^ea turtă și î-o frîng^ea-n cap

v.DA s.v. (cuvînt aproape ieșit din uz); SCRIBAN, s.v. (Azi
Dobr.), CADE s.v. (inv.).

ADÎNC, intr- ~ loc.adv. 896 VIII "adînc, în adîncime":
săpăm intr-adînc, făcăm mușurăieⁱ marⁱ

cf. DA,TDRG,SCRIBAN,DM s.v. adînc.

ADRISAT adj. 881 I (despre cîine) "dresat".

AGUD s.m. 871 VI,V, 873 VII,874 VII,875 A, 876 Vb,III, 878 VIIIb, 879 VIIIb,Vb,880 V,883 A,VIIIc,891 VIIIc,892 VIIIc,d. VIIc,893 VIIIb,898 VIIIb,898 VII^Ib,900 A "dud"

v.CADE (Mold.), SCRIBAN (est), DM (reg.).

AIDĂI s.m.pl.885 VIII "flăcăi": A doa zi ¹era duminică, și irău niște nunți; kar iō erău cavaler dă honoare, adică deverigă lă...ū văr. Și mai vorbes cu vrăo doi aidăi diminița, le spu la așa [...]

cf. DA,CADE,SCRIBAN (Trans.) s.v. haidău.

AJUNGEA, sa ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 874 VIII,877 VIb (despre fin și alte culturi) "își încheia perioada de creștere, pînă devenea bună de cosit" : fînu, după cîi...cosgăm recolta, dădga ploia și s-ajungă: sf-l cosgăm 874 VIII.

cf. DA,TDRG, CADE,SCRIBAN,DM s.v.

AJUNS, m-am ~ vb.refl.ind.pf.c. 1 sg. 875 A, 886 V,889 VIII, 894 VIII "m-am mărit, m-am făcut mare" : noi cîn ne-am ajuns și noi, că...cum eră atunța că nu eră acuma[ε]balurî multe sau... filme sau...atunța ¹eră vorba dă hără 894 VIII; m-ajunsesem și ieu copilă 881 VII

ind.m.m.c.pf. 1 sg. m-ajunsesem 881 VII.

AJUNSA adj.f. 873 VI "înstărită" : cătăm să iau s-una to mai ajuneă 873 VI

cf.DA, TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v. ajunge.

ALARMAT, am ~ vb.ind.pf.c. 1 sg. 890 VI "am făcut larmă": Am ișit afar-am alarmat, am dat gură 890 VI

cf.DA, TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v. alarma.

ALĂMIE s.f.880 VII "lămie"; sare de ~ 883 V,886 V,891 VIIa "sare de lămie".

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.,Trans.Carp).

ALĂTUREA, de-a~cu loc.prep. 874 VIII "razant cu" : dădeam
cu grésia bini și tăia [coasa] ca briču [...] și rădeam [fînul]
de-alătura cu pămîntu

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v. alături.

ALĂUTĂR s.m. 875 A,878 VIIIb.883 VIIIa,b.c,VII,IV,893 VIII
"lăutar" : cavaléru di on^uare aducă întii alăutari 883 VIIIa
v.CADE,SCRIBAN s.v. (inv.).

ALBÎTA s.f. art.878 V "partea dintr-o broderie, țesătură etc.
lucrată cu fire albe": mătcă^l [de fire] ieste făcu^l și top în-
trég așa cari să țasă albîta asta

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v. albită (adj.).

ALCOLIST s.m. 892 VIIIb "alcoolic" : nú să găseá nimer^l cîn
să-î ingruape, fără numa c^uocli. bețivi care erá alcolist^l.

ALERGĂTA s.f.art.890 II,897 II,I "jocul de copii de-a prin-
selea" : ne jucam foarte mult alergata 890 II; cf. d e - a
a l e r g á t e l e a

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v. alerga.

ALERGĂTREA, de-a~ loc.subst. 880 I "de-a prinselea, joc de
copii"; a l e r g á t e a.

ALERGĂTOARE s.f. 873 VI "frînghie cu ajutorul căreia se
strînge năvodul în barcă": și să-nvrîtește s-adună alergătoarea
care-ay zvirlit-o, pînă aducem nevodu

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v.

ALÉS adv.878 V,884 V,894 V "îndeosebi, mai cu seamă, mai ales":
tărit-ăia-ntodegăuna noi^o păstrăm pentru b^uorș; alés noi^o femeile
de la țară, care n-are b^uorș nu-î femeie gospodină

v.DA,SCRIBAN s.v. (pop. și inv.).

ALESĂTURI s.f.pl. 893 VII b "țesături alese în război"
v.DA s.v. alesătură (atestare în Dobrogea).

AMIRÓS s.n. 872 V "mirodenie": [în cîrnați] púnem usturóí,
íí púnem kíper négru la íel, un amirós acólo cí-í púnem acólo
din amirós; cf. m i r ó s u r i

cf. DA, s.v.SCRIBAN amíros (est) s.v. miros 2.

AMÍÍ vb.intrans.ind.prez.2 sg. 872 VIII "întîrzií" :
[treieratul cu cai] íe cam greú da, amíí grozáv, máí alés cíñ
sînt tímpurí așa cam norí, una álta, cam greú mérgi la harmán.

v.DA,CADE (intrans.arh.).

ANÓÍ adv.în expr. băgám ~, 893 VIIb "punem la muíat":
jumuleám íin, o băgám amóí la Dúnăre, o melițám

v. DA, CADE s.v. (Transilv. și Banat), LEX.REG. I,p.47
(Turnu-Severin).

ANUREZ s.m. 881 VII "iubit, ibovnic" : hamánt, c-atúnča
asă zíča amuréz; cf. g a g í c, g a g í u, h a m á n t,
s i m p á t i c u l

v.DA,CADE s.v. amorez.

ANUTĂ, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 887 VI "asmute,
întărită cîinii".

v.DA s.v., CADE s.v. (Mold.Bucov.Trans.,inv.)

ANÁ s. 873 VIII A "foi de tutun de la mijlocul tulpinei":
[La tutun] fóile de la pámînt să numeá dip, doç trei fóí máí
sus, cam așa dí nalt, să numeá aná.

ANAFÓR s.n. 871 II,888 VI c,890 VI "virtéj de apă": să
máí ínecă, să ducău la băie, să-necău, nu máí...ínrá ín anafór,
nu máí íșău

pl.anafoáre 871 II,890 VI

v.SCRIBAN s.v. (Dunărea de jos), DM (reg.);cf.BL V,1937,
p.56.

542

ANAFĂRE s.n.pl.875 A,V,III,877 VII,898 VIIIb "cuverturi":
covertur¹; să face lînă [k] Hurşala bombă şi bătută-n lînă;
spune anaftăre 877 VII; cf. n a f t a r l i e.

ANAFĂ s.n. 1° 883 VIII a,c, 891 VIII b,c,892 VIII b,c,d,
893 A, VIII b, 898 VIIIb,900 A "Loitrele lungi cu ţepuşi, care
se montează pe car, pentru cărat snopii";cf. s a m a r

2° prin ext.,car ": cosşam [griful] , făc^oan clăi, cărăm cu
angîşur¹le la arman 893 VIIIa

pl.angîşuri, pl.art.angîşurile 893 VIIIa
v.DA s.v. (Dobrogea), LR XII, 1963,1,p.46.

ANGROP s.n..al mireşii 895 VIIb "dans (luni după nuntă)"
cf.TDRG,CADE,DM s.v. uncrop.

ANTIĆĂ s.f. 897 VIIb "ban de aur" : găseă cîţ-o antică,
doo

v.SCRIBAN s.v.. cf.DA,CADE s.v.

ANTREACA s.f.art. 871 II "întrecere": făcîm antreaca pă
dic [...]făcăm î antreaca, adică î care eşe primu, care are
călu mai iute şi iese primu; cf. e o ş i e, î n t r e a c a.

APĂUS [3 sil.] s. 875 A, VIIb "vin amestecat cu ulei (pen-
tru înmormîntare)" : la gruapă-l îngruap acolo-î dă drumu-n
gruapă-î pînî căpăcu şî strokéşti cu apăust, cu yin ş cu undi-
lemn, deasupra

var.apăust [3 sil.] 874 VII

v.DA s.v. apaos, apaus (mai ales în Moldova), SCRIBAN s.v.
paus (în Mold. şi apaus).

APĂRUT, s-a ~ vb. refl.ind.pf.c. 3 sg. 871 VII "a apărut,
s-a arătat".

cf. DA,CADE, DM (numai intrans.).

APLESCĂTOARE s.f. 887 VIII, 894 VII, 899 VII "încăpere construită în prelungirea casei, cu acoperișul înclinat": și cără-au făcut case, au făcut ă...tip^u vék^u, cu prispă și cu aplecător^t 899 VII

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

APUCĂ vb. ind. impf. 3 pl. în expr. ~ la măseluță 890 VIIa "trăgeau la măsea".

APUCĂT DE FĂLCĂ v. fălcă.

ARĂGIŢ s.m. 874 VI "arac mic"

pl. arăgiți 874 VI

cf. DA, CADE s.v. arac.

ARCUS s.n. 892 VII c "unealtă pentru scărmanat bumbacul": făcăm ũ arcuș, așa ũ arcuș d-o nuia. lezân cu ăță, după ă scărmanăm bumbacu îl dădăam așa ș să făcă căire zicăi că-î traz la mașină

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

ARDĂL s. 883 VI "buruiană cu semințe negre" : uni yaminⁱ il plivgău [grîul] că ieră ardăl. cări creștea prin grîu, ieră alti buruién^t așa

cf. DA s.v. hardăl.

ARDEI s.m. ~ tucăr 896 V "ardei lung".

ARGEAUA s.f. art. 892 VIIe "pînza din războiul de țesut": [Martiseara] să suia pîm p^uod, iz da ăiorău j^uos, is tăia arăua

cf. DA, TDRG, CADE, DM s.v. argea.

ARGINTURI s.n. pl. 886 I "foi de staniol" : [caloianului] fi pûnem coj^t de yôuă, sau argăintur^t și îl îngropăm.

cf. DA, CADE s.v. argint, arginturi.

54

ARHIEREI s.m.pl. 889 VIIb "colăcei care se fac pentru pomenirea morților": să făce dóo căpeti, dóo prescúrť și pátru arhiérii, colăcêi-éja așa să zíce, arhiereii

cf.DA,CADE s.v. arhieru.

ARICSEÁ vb.ind.impf.3 sg. 873 V "le lăsa copiilor bolnavi sînge, în spate": [Pe copiii bolnavi] îi frecá, îi aricseá, așa să spúne, i tăiá cu láma pá spáte, ca cu bricu, că p-atúnca nu prăa eráu láme ca acúma.

ARLANGIC s. 876 VII "condurul doamnei, călțunaș (floare)".

ARMĂNEAM vb.ind.impf.1 pl. 877 VIIIa, 878 VI, 882 A, 891 VIIIc "treieram grîul în arman": puneam dói cai, trei cai ș-arămînea cu butúcu, cu petróli; așa să treerá 877 VIIIa

part.arămănit 874 VI

v.DA s.v.armănit: "participiul, devenit abstract verbal, al unui verb armăni, pe care nu-l putem atesta".

ARIOL (2 sil.) v.aról.

AROL s. 875 A, 876 VI, 878 VIIIb, 879 VIIIb, 892 VIIIc, d, 893 A, VIIIb, 898 VIIIb, 900A "parte a banului cîștigătoare la jocul rișca".

var. ariól 883 VIIIc

v.DA,SCRIBAN s.v. (Mold.sud), Arhiva, 1911, 7, p.279.

ARȘIN s.n. 1° 874 VII, 875 A, V, 878 VIIIc, 880 V, 883 VIIIc, 892 VIIIb, c, VIIc, 893A, VIIIb, VIIb, 895 VIIIa, 898 VIIIb "un număr de jurubițe de borangic": la scúlili-álea [de mătase] arșini, kelépurť să spúni; cf. c h e l é p u r i, m ä c t á, m ä t c á - l á, m ó t c á.

2° 891 VIIIc "unitate de măsură pentru lungime, de cca. 0,80 m".

3° 878 VIIIb "marginea de sus a sobei".

1° v. DA,SCRIBAN s.v.,CADE s.v. (inv.); 2° v. DA s.v. (rar,

intrebuintat mai de mult în Mold., azi prin Dobrogea), SCRIBAN s.v., CADE s.v. (inv.).

3° cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v.

ARȘITA, cu ~ loc.adv. 885 II "(la jocul de-a ascunselea) atingerea celui descoperit, în opoziție "cu prinsă" sau "cu văzută" : cu prinsă sau cu arșita, numai dacă te atingi; sau...și cu prinsă dacă te prinde, s te ține; și cu arșita, să te atingă.

var. cu arșița 885 I.

ARTEREZE, să ~ vb.conj.m3 sg. 886 VII "să se altereze"
lăl [aluatul] nu [k] să gusucă, da nu să strică, și, să arte ezi
lăl.

ARUNCĂ vb.ind.prez. 3 sg. 900 VIIIb (despre vie) "rodește puțin" : al treilea [an] aruncă [via] și strugurii, pîia așa.

ARVĂTOI s. 890 V "soi de pește".

cf. DA, SCRIBAN s.v. arvat.

ASCUNSA s.f.art. 899 Ia, 890 II "de-a v-ați ascunselea"; cf.
de-a baba ascunselea, de-a tula lăia.

var. m-am ascunsa 885 II, 886 VI

cf. SCRIBAN s.v. ascuns, de-s ascuns, de-a ascunsele.

ASTĂR s. 875A, 879 VIIb, 883 VIIIc "căptușeala".

v. DA s.v. (cuvînt ieșit aproape cu totul din uz), SCRIBAN s.v. (rar, Mold.), CADE s.v. (inv.).

ATĂMĂN s.m. 879 VIIb, 884 VIII "șef al unei echipe de pescari" : pătru bârță are, pătru [k] adică două atămeni se numesc, la două le unu și la două le unu 884 VIII

pl. atămeni 884 VIII

cf. DA s.v. ataman (azi în Basarabia și Dobrogea), SCRIBAN s.v. ataman (azi șef de pescari la Dunărea de jos).

AUZITE, prin ~ loc.adv. 887 V, 889 VII a, 894 VI "din auzite"
adîcă că n-as fost j pâ la m^uortⁱ, da...prin a^uzite 889 VIIa.

516

var. prin auzitea 877 VIIb.

cf. DA s.v. auzit.

AUZITEA prin ~v. auzite

AUTU s. în expr. (le)-a venit ~ 894 VII "li s-a părut, li s-a năzărit": roata lor li s-a păru^d da a fost o păreri^d lor; așa le-a vini^d lor a^utu.

BABA, de-a ~ ascunseea loc.subst. 897 II "de-a v-ați ascunselea"; cf. a s c u n s a, d e - a t u l a l a i a.

BABĂ s.f. 1° 874 VII,V,875 VIIc,878 V,883 VIIb,893 VII b "femeie care moșește": aveam și mușe, aveam și babă di sat 893 VIIb

2° 875 A "personaj alegoric din ceata colindătorilor": âta marî făcă moș^uoⁱ, âta mică făcă babă

3° 878 Vb,882 VII,V,887 V "stomac al porcului în care se prepară toba"; cf. b a b i c i c a.

v. 1° DA, CADE (Ban.inv.); 2° SCRIBAN (Mold.sud).

BABU s.m. 891 VIIIId "nene" : Mă du și-î scol: "hai babu Gorge, hai că-î mincară gata". "Bre babo Gorge, să ve-â-am pățit az noapte"; cf. b a i.

v.DA s.v. (în Săliște).

BABAICĂ s.f. 879 VIII "vîslă, ramă la bărcile pescărești".

pl. băbăici

v.DA s.v. (Dobrogea).

BABALIC s.n. 873 VI,879 VIIb "cui de lemn fixat în capul bărcii de pescuit, pentru ancorat barca sau năvodul": babalicu ăesti un lemn, așa la lungime di treizej di centime-
tri, care ăeste bătut în ouⁱ în parcă; și ăel are-asa o
căpățînă care cîn agăy kostecu în ăel; ăa are doo babalîce

bârca, de celălalt babalíc s-agățã căpăstru bârôî

pl. babalíce

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v.

BABICICA s.f. art. 878 VIIb "stomacul porcului"; cf. b á b ă.

BAGEAC s.n. 877 VII, II, 885 VII "locul pe unde iese fumul în pod" : Ș le punem în băgac ș le-afumam [preparatele din porc] 877 VII; s-a aprins [casa] de la o băgacă 880 III

pl. bageacuri

var. băgeacă, băgică pl. băgice 880 VII, VI, III.

v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold.), DM s.v. bageacă (reg.).

BĂGHITĂ s.f. 875 A, 878 VIIIb, 879 VIIIb, 880 V, 883 VIIIc, 892A, VIIIb "diaree la copiii mici cărora încă nu le-au crescut toți dinții".

v. DA băghită s.v. băbiță; DA afirmă (după GRIGORIU-RIGO, M. P I, lo) că numirea aceasta nu este cunoscută în Muntenia, Oltenia și Dobrogea; CADE s.v. băbiță²; cf. SCRIBAN s.v. băbiță.

BAI s.m. 877 A "baie". cf. b á b u.

v. DA s.v. baie, bai (vocativ formă scurtată, atestat în documente din Făgăraș).

BAISTRUC s.m. 875 A, 883 A "copil din flori"

v. SCRIBAN s.v. (est).

BALAMUT s.m. 876 A "om ursuz, închis în sine, izolat, necomunicativ".

cf. DA, SCRIBAN s.v.

BALĂURE s.m. 878 VIII "șarpe" : [era] un balăure mare sup
țireș

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

BALDISIT adj.m 877 A "leșinat".

cf. SCRIBAN s.v. baldisesc (Dunărea de jos), Arhiva, 1923, p. 32, LR IX, 1960, 5, p. 21 s.v. baldisi.

518

BALDOSIT, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 887 VII, 898 VIIIb "a leșinat": a mai vomitat puțin sânge și a baldosit în minile năaste
cf. SCRIBAN s.b. baldiseșc (Dunărea de jos), Arhiva, 1923, p.

32. LR IX, 1960, 5, p. 21 s.v. baldisi.

BALENA s.f. art. ~ și peștele 886 II "numele unui joc de copii": Hai să ne jucăm balena și peștile.

BAIERASE s.pl. 883 A "butoaie de circa 30-40 l."

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v. balercă.

BĂLIE s.f. 873 VI, 875 A, V, 878 VIIIb, 883 VIIIc, 891 VIIIc, 893 VIIIc, 898 VIIIb "albie pentru spălat rufe".

v. DA, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est), DM s.v. (reg.).

BALSÎM v. basîm.

BARAN s.n. 879 VIIIb, IV "bucată de lemn pe care se înfășoară irînghia care leagă năvodul de barcă": barane î un lemn rotund cu care, pă care să strîng î codolile la nevod 879 IV

pl. barane

cf. LR XVII, 1968, 6, p. 511 s.v.

BARDA s.f. art. 875 VIII "vasul de metal" : în to sātu, di dōo trîi orî dișartau [flacăii la Anul nou] bārda aļa di fer cu carne.

BARÉZ s.n. 878 VIIb, VIIc "voal pentru mireasă".

v. DA s.v. bariș, baréz (mai rar în Mold.); cf. SCRIBAN s.v. bariz (Mold.).

BAROTUL s. art. 873 VII "praf de pușcă" : barotu-ăla cărē-î din..., care-a fos^t în armă

v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. barut (rar, înv.).

BASCHIE s.f. 873 VIII "depozit pentru tutun".

BASÎM s.n. 878 VIIIb, 883 VIIIc, 888 VIc, 891 VIIIc, 892 VIc, 893A, 898 VIIIb, VIa, 900A "grămadă de grîu tăiat; porcoi": [Grîul]

dúpa ce-l se ce rá m, í l ás á ca o zi ás á i bas í ne 898 VIa;
av g ám ma ş í n á de t á í á t [gríul] de r á ç á bas í ne, gr ám á j g á re,
bas í ne 888 VIc;

var. bals í m 898 VIIIb, 900A, VIII, pl. bals í m u r i 900 VIII;
bas í ne 888 VIc.

BÁSUL v. básul.

BÁSUL s. art. 871 VIII "partea de dinainte a unei bărci pescăreşti": í o í ár sal t c á p u d e - a c ó l d í m ... b á ş u b á r c í, í n a i n t e a b á r c í s á k a m - a c ó l q

var. básul 879 VII

v. DA s. v. baş 2° (rar).

BATÍCE s. f. 883 IV, 895 VII "basma colorată" : í i ma i d ă
o ba t í ç e de la ... p á r ţ e a s ó c r u l u i m a r i 883 IV

pl. ba t í ç e 895 VIIa

cf. DM s. v. batic.

BÁUR s. 878 Vb "cîrnat făcut cu sînge" : car é s í n t é ma i
gr u á ş e [maţele], b á r b á t ă - m e u i i pl á ç e cu s í n g e, f á ç e á ş á [!]
b á u r b u l g ă r é ş c.

BĂGĂM AMOI v. amoi.

BĂGĂU s. 891 VIIIc "tutun rămas în fundul pipei, prefăcut în parte în scrum, pe care unii oameni îl mestecă în gură".

v. DA, CADE s. v. (Transilv.)

BĂGEACĂ v. bageac.

BĂGICĂ v. bageac.

BĂIECĂNDRU s. m. 885 VIII, 890 VIIb "băietandru, flăcăiaş":
s ă a j u n s e ş e ş i b ă e ţ i n e u á b ă í e c á n d r i 890 VIIb.

pl. bă í e c á n d r i

v. GS, IV, 1, 1929, p. 128 (Prahova).

BĂIERI s. f. pl. în expr. ~ cu b á n i 876 VII "salbă".

520

BĂIERILE s.f.pl.art. ~gîtului 894A "cele două părți laterale din față, ale gîtului".

BĂIET s.m. 879 VII,897 V "băiat".

v.DA,CADE s.v.băiat,băiet (Mold.),SCRIBAN s.v.băiat,băiet (în est),DM s.v.băiat,băiet (reg.).

BĂIETI s.m.pl.871 VIII,VII,873 VII,875A,876 VII,III,887 VII,892 V,893 VIII,V "copii (indiferent de sex)": și băieți dacă ia a fos rîa, mămă-sa, a plecat și băieți de la ia, cîț s-au făcut mari [...] băeātu a veni la noi, și fata s-a s la sóra-sa 873 VII

v.DA s.v.băiat (Transilv.).

BĂLĂRAU s. 896 V "bălării"; băldărănu l, băldărănu l

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v.bălărie.

BĂLDĂRĂNUL s. art.877 A "bălăriile": Pim băldărănu-ala pe-acó cîne-ț vėdi ? Nu sėpă adînc [via], da prășești-o, sã n-q laș sã facã băldărănu-ala; băldărău, băldărănu l.

BĂLDĂRĂISUL s.art. 890 VIIa "bălăriile"; băldărău, băldărănu l.

BĂLTISTE s. 893 VIIIc "teren băltos,loc acoperit cu bălți".

BĂLTIT adj. 884 VIII "noduros".

BĂNICI s.f.pl. 889 VII "banițe".

BĂNUIE vb.ind.prez.3 sg. 886 V "are înclinație,atracție": [Fata] cuási, croșetiază, de mai mul pă carte bănuș [...] da băeātu la mēșeri-ț-a bănui mult
pf.c. 3 sg. a bănuit.

BĂRBĂȚIE s.colectiv 884 VII "mulțime de bărbați": Cînd mă dug la moară, rin nu po să prind de bărbăție.

BĂRDUȚĂ s.f. 894 V dim. de la bardă: [carnea] o tocăm și la mașină, o tocăm și cū...f bārduțā micā.

BĂRŢOI s. 885 VIII,I, 891 V "baltă?": Erā um mișilig jā pādure-așā, o [ε] um bārōi acōlo care curgā āpa 885 VIII.

BĂSĂNAU s.n. 889 A "fund, șezut, dos".

pl. bāsānāle 889 A.

BĂȘCUIȚ, m-am ~ vb.refl.ind.pf.c. 1 sg. 899 A "m-am despărțit, m-am separat": go cîm m-aș cāsătorit, aș sta cu părinți mîei opt anī dā zile, nu m-am bășcuiț

v.DA s.v.bășcălui, bășcui (atestat în Mehedinți și Romanați).

BĂTUTĂ s.f. 873 V "bătăie": și n-a tras o bătută.

BEIDISELELE s.f.pl.art. 877A "amețelile": M-a luat beidisă-
lilī.

BERBETEGE adj.f.pl.877 A "amețite": vād dō^uo uoī cā ūmblā berbetișe.

v.DA s.v.beteag, berbeteag = amețit (de băutură),năucit.

BERBINCI s.f.pl. 880 III "verbine".

v.DA, s.v.berbină, berbincă cu trimitere la verbină.

BEREZA s. 879 VIIIb "flăcăul, din cesta de Anul nou, care adună banii"; cf. c ā m ā r ā ș.

BERTĂ s.f. 874 V,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIc "broboadă".

v.CADE s.v.(Mold.),SCRIBAN s.v. (est),DM s.v.(reg.).

BIBIRICĂ s.f.880 V "soi de plantă cu miros foarte puternic".
cf.DA s.v.bibilică 2°.

522

BIDINEI s. 878 V "putinei" : Punșan zăntîn-ăia-n bidi-
neiu-ăla și-l bățeam biñi, biñi, biñi; cf. b u d ă i, b u d i-
n e i.

BILION s.n. 873 VIII, 875 VI "șanț umplut cu pământ mărunțit,
în care se pune vița de vie înainte de a fi plantată": [Vița]
o scoteam ș-o punșam direct în pământ, n-o punșam la biliușe
cuș să spunșe acuma biliușe 875 VI.

v.GL.OLT s.v.

BITUȘĂ s.f. 891 VIII d "cojocel" : Avșam bitușe, un cojocel
d-esta, noi i spunșam bitușe, un cojoc ^o țigău.

v.DA s.v.(Transilv. și prin Muscel), DR V, 1927-1929, p.333 s.v.

BÎLTICĂ, șe ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 878 VIII b "se ameste-
că": și lei șama că să nu facă mizerăte în lăpti și...al stre-
cort ¹ imediat ca să nu-l puș acolo-m bidon că să biltică cu
gunoăele.

BÎTICUL s.m.art.894 VII dim. de la bitu.

BÎTLĂGELE s.f.pl.883 A "butoiașe": Butoașe mai miș, și le
zicăm bitlăgele, adică balerașe așa cam di cîte trei deca, patru
deca, pîn la șapte deca s spuni bitlăgele

cf.DA s.v.butlan, bitlagă (Dobrogea).

BÎTA s.f.art.878 VIII b, 879 VIII b, 892 VIII b, c, 893 A, VIII b,
898 VIII b, 900 A "bunica".

v.DA s.v.bit, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v.bitu (Mold.
Sud, Munt.), GS III, 1928, 2, p.342; Al.Graur, BPh.V, 1938, p.159 s.v.,
LEX.REG., I, p.40 s.v.

BÎTU s.m.art.878 VIII b, 879 VIII b, 892 VIII b, c, 893 A, VIII b,
898 VIII b, 899 A, 900 A "bunicul"; cf. t a t ă i a.

v.DA s.v.bit (Constanța), SCRIBAN s.v., GS IV, 1929, 1, p.128;
Al.Graur, BPh.V, 1938, p.159 s.v., LEX.REG.I, p.40 s.v.

BÍZDRÁCII s.m.pl.art.în expr. i-a venit ~ la cap 900 VI
"dracii,năbădăile": i-a venit iej [miresei] băzdrăci la cap ca
să...ia altu saș cîne știțe c-a avút în_șă.

BÍZUL, la ~ loc.subst. 886 VI "numele unui joc de copii":
saș ne jucă la bîzu.

BLIDÚSTI s.f.pl.879^{VIII} "farfurii mici"

cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v.blid.

BLOCÚCUL s.art.893 VIII "locul viran unde se făcea hora".

BOÁSCĂ s.f.895 VIIIb,898 VI "rămășițe de la strugurii
zdrobiți pentru vin".

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Olt.),DM (reg.).

BOBÍC s.m. 892 A,900A "cîine mic".

cf.DA,CADE s.v.

BOBÍRNÁCI s.m.pl. 899 I b "daruri pentru colindători":
și zia_șgăța la moș,și-s scgățe cis [k] d-e^zzemplu zéce bobir-
năc^î, adică covriș^î, biscuiț^î, c-are hómu și-z_dă și plec^î.

BOBONÁTĂ adj.f. ciúma ~ 892 VIIb "varietate de ciumą":
ciúma bob^honát-așá-ș zîșá

cf.DA,CADE s.v.

BOBRÍCHI s.m.pl.875 V,883 V "rinichi".

var.brobinchi pl.873 V

v.DA,CADE s.v. (Banat)

BOI¹ s.n. 873 VII,875A,881 VII "giulgiu ; pînză albă cu
care se înfășoară trupul mortului, înainte de a fi îmbrăcat":
[Moarta] o scaldă pîsti tot,dup-șga o-mbracă, i púne-ntîj un...
boj, așá-ș spúnj, și dup-șga o-mbracă cu cămășe cu rókí 873 VII;
[pe moartă] o-mbracă cu cămășă curată, nóc a-egzemplu, c
fiicari-ș păstrează di murti ũ lucrú bun, da-ntîj pã piéli
știț^î c-e-ș púnj ? fi púne o pîză așá numa pînă la ģenuk'. Cari
să pregătești di ș-o ráce așá mai búnă, da atúnca taj cu

524

fuârfișili și i-o făc și-i spuni boi la pîza șia, îi spune boi
881 VII; cf. m ă r t u r i e, u r ă l

var.năboi 875A.

v.FD VII,p.305; cf.DA s.v.,ȘIO II,57, SCRIBAN s.v.

BOI² s.m.pl. 873 VI "plute agățate pe două sfori lungi, la capătul mاتیței, care indică, după distanța dintre ele, dacă mاتیța are peste mult sau puțin".

BOIANDRUC v.boiandrug.

BOIANDRUG s.m. 891 VIIIc,898 VIIIb "grindă care se pune deasupra tocului unei uși sau a unei ferestre".

var.boiandruc 897A.

v.SCRIBAN s.v.boiandroc,boiandrug (la Dun. de jos), Arhiva, 1923, p.32 s.v. boiandruc (Galați).

BOLD s.n.873 VII,875A,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIb,c,892 VIIIc,893A,VIIIb,898 VIIIb,900A "ac cu gămălie".

v.DA,CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est).

BOLDIȘOR s.n. 893 VIIIb dim. de la bold.

BOLOCAN adj.m.882A "molfu"

cf.DA,SCRIBAN s.v.

BOLUC s., în expr. din ~ 893A "din plin, din abundență, mult": Vin avgăm din boluc

cf.DA,SCRIBAN s.v.buluc.

BOMBONARI s.m.pl. 883 VIII "vinzători de bomboane": Vingău
dim babadag, vingău di pi la Tălca bombonar¹ din șia și făcău
umbrare di stejăr.

BORĂNEAM v.boroneasc.

BORFĂLEA vb.ind.impf 3es."răsoolea, amesteca": Vingă și
plóile, ă mai scăpă și citi-un cal, cite-o vacă, bōrfăleá ecólo
cu...pămînt, cū...să sujă pă ¹el pesti năpti, strică [grîul]

cf. SCRIBAN s.v. burfăi.

BORÎNĂ v. boroană.

BORJOC, ~alb s.m. 876 Va "plămin": La pișcă, cum îi spunim noi, îi punea ficatu, carta [k] borzoț-ia bălani, șoricău 892 V.

var. borșog 897A, borzoci bălani 892 V.

v. SCRIBAN s.v. bojoc, borjoc (Munt.est); cf. DA, CAD^B, DM s.v. bojoc.

BOROANĂ s.f. 874 VII, VI, 880 VI, 883 VI, 887 VI, 888 VIa, b, c, 892 VIIIa, d, 893 V, 896 VIII, 898 VIIIa, b, VI "grapă de fier": P-ormă-i dădean cu...borina așa-i spunea, borana așa spunea înainte 886 VI; cf. t a l m u c, t i r m i c

var. borană 886 VI, 893 VIIb, 896 VI; borină 873 VI, 886 VI, 889 VIII, 890 VII a, 894 VIII; boronă 877 VIa, b, 880 VIII; borună 883 VI

v. DA, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est).

BORÎNEAM v. boronesc.

BOROGHINĂ s.f. 873 VI, 878 Vb, 880 V, 881 V, 883 VII "rămășiță nefolositoare de la preparatul săpunului": [După ce faci săpunul în cazan] rămîni borogină, io așa-i spun, alți-i spune trînj 881 V; cf. c ă r ă n t ă i e, c i r i i ă l a, f u s, l o h ă n, m l ă c i u l, s c r ă d ă, s t e r j i e, t r i n c i, v ă t r a s ă p u n ă l u i, v r ă c e, v r ă j, z e m ă r c ă

cf. DA, CADE s.v. (Mold. Trans.).

BORONĂM v. boronesc.

BORONĂ v. boroană.

BORONESC vb. ind. prez. 1 sg. 879 VIII "grăpez"; cf. t a l m u c e ă m

ind. impf. 1 sg. boroneam 880 VIII.

var. ind. impf. 1 sg. borăneam 893 VIII, 898 VI; borin. ăm 888 VIb, c, 892 VIIIa; boronăm 900 VIII; borunăm 900 VIII.
conj. prez. să borinești 894 VII

526

v.DA,CADE s.v. boroni (Mold.), SCRIBAN s.v. boronesc (est),
DM s.v. boroni (reg.).

BORONIT s.n. 891 VI "grăpat".

BORS s.n. 874 III, 883 S^m "petrecere luni după nuntă" : [Pe-
treccerea de] lunⁱ se numește b^uorșu, așa-1 zice 874 III.

cf.DA s.v. 3°.

BORSĂ s.f. 896 III "dans de fete".

cf.DA s.v. 3°.

BORSOG v. borjoc.

BORSULET s. 900 V dim. de la bors.

BORTĂ s.f. 873 VII "gaură"

v.DA,CADE s.v. (Mold.,Bucov.), SCRIBAN s.v. (est.), DM (reg.),

Arhiva 1905 p. 423 s.v.

BORUNAM v. boronesc.

BORUNĂ v. boroană.

BORZOCI v. borjoc.

BOSCEA s.f. 895 VII a "legătură, boccea" : Cin_a făcūt gogqă-
șă [viermii de mătase], l_e-am al_es frum_os, l_e-am pus în...
bosceă-ntr-un cearșaf

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. boccea.

BOSOLIM, să ~ vb.conj.prez. 1 pl. 873 VI [Despre struguri] "să
zdrobim" : [Poama] în_{ce}pea_n s-o bosolim acolo, șa să crăpă și
cugă jos, ave_am în față e_lo corit_a; cf. b r u s t u i a m

v.DA,CADE s.v. bosoli (Mold.), SCRIBAN s.v. bosolesc (Mold.)

BOSTAN s.m. 1° 875 VIIb, 879 Vb, 882 VII, 888 VI "dovleac alb":
co_căm la dovle_c d-ă_ia, bostanⁱ zis, co_căm bostanⁱ și mîncă_m
acolo 888 VI; cf. d o l m a , i v i r a

2° s.n. 873 VII, 875A, 876 Vb, Ib, 878 VIIIb, c, 879 VIIIb, 883
VIIIc, 890 VIIa, 892 VIIIc, 893A "loc pe care se cultivă pepeni":
und_e-ave_am vi_ia, ave_am și bostan 873 VII.

var. 2° bostánă s.f. 871 II, 877 VIIb, 891 VIIIc, 897 V,
898 VIIb, 900A

1° v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold. Trans.), DM s.v. (reg.)

2° v. DA s.v. (Ban.), CADE s.v. bostánă (Mold., Bucov.), SCRIEAN,
s.v. 2 (vest).

BOSTĂNĂ v. bostán 2°.

BOSTANGIU s.m. 882 VII "paznic la bostană" : ș-a vinit bos-
tanțiu la noi, ieră un turc

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v.

BOSTĂNIȘTE s.f. 898 VI "loc cultivat cu pepeni verzi".

BOTĂR s.m. 896A, 897A, VIII "dogar, meșter care face bote".

BOZANGII s.m. pl. art. 874 VII "negustorii ambulanți care
vindeau la diverse sărbători băuturi răcoritoare, dulciuri etc.:"

[La] Paștili blajinilor [...] vinșău bozangii cu brăgă, cu
șerbăt...

cf. DA s.v. boză, bozagiu.

BRAD s. 894 VI, V, 898 VIIb, 900 VII "petrecere care are loc
în ajunul nunții": Dacă de eșezemplu ește-o fată la altă comună
vinī... ș rače brad ș la fată și la băiat, băl așă pînă pē la
ușpe ngăptea 898 VIIb

var. bread 875 VIIb, c, 880 V, 881 VII, 886 V, 896 VII

v. DA s.v. brad, bread (Dobrogea).

BRĂDURI s. pl. 890 VIIb "alesătură într-o țesătură imitind
forma bradului": Îm patru țite vine cuștili... tuăte în la [E]
într-o parte; dă im brădur vine unfli drepte, î sus așă vine,
altfli vinī-așă; altfli iar așă și vine-așă-m... im brădur
așă-ī zicām noi

v. DA s.v. brad 2°, breaduri (Dobrogea).

BRĂZDĂ s.f. 881 VII "graniță" : a plecăt într-o zi în
iescursie, tuma la brazda bulgariī, la granița vekē

528

v DA s.v. 3° (atestare în Banat).

BRĂCĂCEL s.n. 892 VIIe dim. de la brăcaci.

v.DA s.v. brăcaci, brăcăcel (Tulcea).

BRĂGĂRUS s. 875 V "lături pentru porc".

cf.DA s.v. bragă.

BREAD v. brad.

BRÎUL, de-a ~ loc.subst. 880 VIII "dans popular"

cf.DA s.v. brîu IV.

BROASCĂ s.f. 873 VI "mecanism de rier fixat în marginile bărcii în care se bagă un rel de virtej cu ajutorul căruia se trage năvodul din apă"

cf.DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

BROBÎNCHI v. bobrichi.

BROBODIȚĂ s.f. 878 Vb "basma subțire, albă pe care o purtau femeile vara": brobodiță albă făcută dim pînz-albită și cu tantelută

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v. broboadă.

BROBONELE s.f.pl. 889 VIIa "bășici (pe care le face apa cînd fierbe)": Să fîerbe apă, așa ca să facă nu kar fiartă tare că nu să spală bine, dacă î fiartă tari-ș clocăți, așa ca să facă ia puțin brobonele-așa pă deasupra

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v. broboană.

BROȘTINA s.f.art. 894 VI "boștină": Broștina o făcăm țuică

cf.DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v. boștină.

BRUSTUIĂM vb.ind.impf.l pl. 881 VI (Despre struguri) "zdrobeam": Ne punem o brustuiam [poama] bine-m putoi; cf. s a
b o s o l i m

cf.DA s.v. bruftai, brustai.

BRUTAN s. 886 VII "pîne de calitate inferioară": dacă vreș

să faș piņe bună, faș¹ i dacă nū, faș și brutan, cuș fașfi
pūnili.

BUBURUJĂM, ne ~ vb.refl.ind.impf. 1 pl. 892 VII d "ne
imbrpbodeam": mai ni l¹egam, mai ne buburujam, mai...

BUCĂTĂRIM vb.ind.pres. 1 pl. 877 V "preparam, gătim":
Prăjitur¹ așa nu prăș...bucătărim noi, că n-av¹em vreme
v.DA s.v.bucătări (rar).

BUCLIU s. 891 VIII "gunoșie, impurități în grul treierat";
cf. z o n a

v.DA, CADE s.v. (Ban., Transilv.).

BUCUREȘTEAN s.m. 880 VIII "gogoșar": ieste kiperu cari
de-ș gras ieste bucuroșten¹ așa rătunz¹, gogoșar¹ cari le spūne
acūma, noi le spūnem bucuroșten¹ 875 VII; cf. p i p e r
b o r c ă n ă t

var. pl.bucuroșteni 875 VII.

BUCUROȘTENI v. bucureșean.

BUDĂI s.f. 877 VII "putinei pentru bătut untul": ūntū
aveșm ū bud [E] din āla rătund așa budăi și bătiam...ūndu
bini; cf. b i d i n e i, b u d i n e i.

v.DA s.v.budăiu (Mold. și Bucov.), CADE s.v.budăiu (Mold.
Bucov. și Trans.); cf. SCRIBAN s.v.

BUDINEI s.n. 872 V "putinei pentru bătut untul"; cf.
b i d i n e i, b u d ă i.

BUG s. 893 IIa "punct la jocul de copii d r i c h i a"
pl.bugi.

BUGĂ s.f. 873 VI, 876 VIII, 885A, VI, 886A, 887 VI, 889 VIII,
IV, 891 VIIIc, 892 VIIIc, d, 893 VIIIb, IIb, 894 VIII, IIa, 89 VIIb,
900A "instrument făcut dintr-o putinică fără fund, legat a
gură cu o piele de oale, prin mijlocul căreia trece o șuviț.

530

de păr de cal, care, trăgînd-o, dă un sunet puternic; acest instrument îl folosesc colindătorii la Anul nou": La sfîntu Vasile tot așa umblă...cu sfîntu Vasile cu...buga sea 889 VIII; Ne ducem nyaptea cu plugușoru și sîn^t trei inș^t : unu cū buha, unu cu biču 894 IIb.

var. buha 894 IIb.

v. SCRIBAN s.v. buhai, bugă (Ialomița); cf. DA, CADE s.v.

BUJORII s.n.pl.art. 894 IIb "colindătorii costumați, reprezentînd banda haiducului Bujor, care umblă de sărbătorile Crăciunului și joacă, cu dialoguri și cîntări, o mică piesă": cu plugușoru, cu bună-dimînșăța, cu bujori și cu jieni.

BULGĂRCĂ s.f. 876 VII, 878 VIIb, Va, b, 883 VIIIc, 884 VIII, 887A, 891 S^{*} "bulgăroiacă".

BULGURĂȘ s. 880 V dim. de la bulgur.

BUMBEA vb.ind.impf. 3 sg. 886 VI "bătea, înghiontea".

cf. SCRIBAN, DM s.v. bumbăci.

BUNĂTĂTURI s.n.pl. 883 VIII "mîncăruri bune, delicioase": Altu strigă, ăla bumbăne, altu striga "hai cu șekeru, aide", fel di fel di bunătățur^t

v. CADE s.v. (sens rar).

BUMB s.m. 875 II "nasture"

v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold., Bucov., Trans.), DM s.v. (pop.).

BURĂ s.f. 873A "stropitoare": ...cără cu bureli, tinik^ea, i zice bură, to pă turcêște, apă de zece kilograme, și torn^t în riecăre găură, di umpli cu apă

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

BURUIASCĂ, să ~ vb.conj.prez. 3 sg. 880 V "să se umple de buruieni".

BUTĂCÊSC, să ~ vb.conj.prez.1 sg. 898 VI "să tai via": [Via] s-o butăcêsc ca să-i tai tuăti vinili^l-acelga care dădă di la

prímu ok'.

conj.prez. 1 pl. sá butácím.

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. butác.

BUTNĂRESC vb.ind.prez. 3 pl. 875 VIIb "bat pe infundate":
unī băiet apái íí mai tráşe cite-um pum lu mireli...íí buđnă-
r¹esc

v.DA s.v.butnar, butnări.

BUTOI s.n.874 VI,885A,889 VIII "cáp¹uşeală de lemn în interiorul fîntînii"; cf. c á d á.

BUTUC s.m. 872 VIII,873 VIII,875 VIIIb,880 VIII,881 VI, 883 VI,893 VIII,896 VIII "cilindru de piatră la care se înhă-
mau cai pentru treieratul cerealelor în armen": cf. p i e -
t r ó i.

BUTUL s.n.art.878 III "piciorul unei păsări tăiate":
[la găină] í-o-ábucăţîn cárnea, táş bútu, áripá, cê íesti, cu
cuţítu tot, ímpártş íñ jumáte dacă vrei şí faj b^uorş

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.but.

BUTUR s.m. 897 V,890 V "parte de dinapoi, ímpreună cu piciorul, a animalelor tăiate spre consumare"

pl.art.búturii

var.butúre 875 V, 877 V

v.DA s.v. but², butur.

BUZGUN s.895A "război, luptă".

CABAC s.879 Vb "dovleac".

CACHILOC s. 879 VIII "vas de aluminiu de cca. 2 l., mai larg la fund şi cu toartă".

CĂDĂ s.f. 874 VI "armătură de lemn (sau de ciment) c. care se cáp¹uşeşte partea de jos a fîntînii": Şí dup-ácega butó¹y-ála, cădá aşá să numéşti, să lásă sá¹pînd íñ juos,pîn-a

532

dad bîni di apă; cf. b u t ó i.

CADÎNEASCA s.f.art. 880 VII "dans țărănesc"

v.DA s.v. cadîină, cadînească (Dobrogea). 878 VIII,

CADORÁT, ai ~ vb.ind.pf.c. 2 sg. 874 VIII, "ai făcut cadou":

Undi-î căsu mă ? Taçi. L-ai da di pomână ? Taçi. L-ai vîndút ?
Taçi. Ți l-a furát ? Taçi. L-ai cadorát cuivá ? Taçi. 874 VIII

3 sg. a cadorát 878 VIII.

CAFENGÍTUL s.m.art. 900 VIIc "cafegiul"

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v. cafegiu, LR X, 1961, 3, p.231 s.v.

cafengiță.

CAHOLI s.m.pl. 883 VIIa "locuitori de origine ucraineană
stabiliți în Dobrogea".

cf.DA s.v. nahol.

CAI s.m.pl. 884 II, 895 VI "punctele pentru bătaie la
țurcă": după ce se termină jocu, adunăm caii ăștia și care are
socotim caii, și care-î are cei mai mult¹ cai, înșeamă că
ăla a cîștigat 895 VI.

CAIÁ s.f. 886 VIII "logofăt" : l-a puz logofăt; pă
turcește-î zițe caiá.

CÁLCULĂ s.f. 882 VIIIA "stare, situație": Moroieni ieraú
veniț¹ cu altă situație, cu hoj, cu altă călculă de gospodărie.

CÁLE s.f. 1° în expr. face ~ 880 V, III, 883 VIb, IV, 877 III
"drumul tinerilor căsătoriți la biserică, împreună cu nașul,
la o săptămîină după nuntă": după o săptămîină di nuntă nírili și
cu miriása poftéști náșu la jej și după-aceia pleáca di li
face cale la biserică 883 IV

2° în expr. ~ înáltă 899 V "prima vizită pe care o fac
mirii, după nuntă, părinților fetei": joj în cûrsu săptămîni
[...] trébe să mgărgă la părinți fėti, cu colác, așa să spúne
pă cale-náltă

v.CADE s.v.cale, 3° cales-naltă (Olt.); cf.DA, SCRIBAN s.v.

CĂLE ÎNALTĂ v.cale.

CALOFÍR s. 889 VIIa "calomfir" : ierá niştē florí, íi
zičá calofír, miruşeá frumós

v.DA s.v. calomfir, calofir (atestat după Hasdeu în Buzău
şi Argeş).

CALOITĂ s.f. 885 VII,III,I "caloian": După ce dan caloitfi-
li pî apă, ne-ntgárcim ínapóí, mîncám plăcînta 885 I; cf.

c ă l u i é n e l e

var.colăitá 894 VII, coloitá 894 V, scaloitá 897 V.

cf.DA s.v. coloian, scaloită.

CAMĂZLÍCURI s.n.pl. 873 VII "glume, bufonerii, caraghioslí-
curi": [Luni după nuntá] să sluşeáú, să vápseáú pá 'ok, să
děspleteáú, să...făcgeáú...camázlícúrí aşá

v.SCRIBAN s.v.cabazlíc, camazlíc (Mold.); cf. DA,CADE s.v.
cabazlíc (Mold.).

CANĂDĂ s.f.881 A "canat".

CANAPELE s.f.pl. 892 VII "bănci de lemn": de júr ímprejúrú
avíá canapé'eli şi mişe, púsi şi s-aşezá lúmíe.

CANARĂ s.f. 893 VIIb,897A "carieră de piatră".

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

CĂP v. căpăt.

CĂPĂT s.n.874 VII,878 VIIa,c; pl.căpete 876 VII,881 VII,
882 V,887 VII,888 VIIb,c,,890 VIIb,897 VII a,b,900 VII "colaci
care se împart la înmormintare sau la pomeni": íi fáce dí trei
zili sorşácele, căpiti, íi fáce de nóo zili, íi fáce dí trei
săptămíní dí şase săptămíní, íi fáce dí trei luní, de ş'şé luní
şí dí ũ an; s-a terminát cu rînduíála căpetelor 887 VII. íi
úrmă rămíne căpu de şase săptămíní, de trei săptămíní şi...á'-o

534

jumătă' de an 897 VIIIb

var. cap 889 VIIa,b, 890 VIIb, 892 VIIe, 894 V, 897 VIIb.

v. DA s.v. cap, capete, LEX.REG.I, p.90 s.v. capete (Făgăraș).

CAPLAMĂ s.f. 884 VIII "haină lungă îmblănită, șubă": fără caplamă ginerica nu să putea cununa; trebuia să fi¹e adevărat cu haină lungă pînă jos, cu guler

v. DA s.v.; cf. CADE, SCRIBAN s.v.

CĂPRA s.f.art. 886 II, 889 IV "obiceiul de Anul nou cînd unul dintre colindători se deghizează ca o capră": Mai mîergan și cu steaqa; cei mari se duc cu iapa, căpra [la Anul nou]

v. DA s.v., CADE s.v. (Mold. Bucov. Maram.).

CAPSURĂ s.f. 895 VIIb "cutie de 1-2 kg cu care ia morarul vama la măcinat": Ne duçam la moară și ne rugam de morar să ne dea cite-o capsură de mălai sau de făină; cf. c a și c.

CĂPUL s.n.art. în expr. îți pun ~ 892 VIII d "te omor": Dacă mai mă urmăreș zice-s puțin capu. "Dacă știam" zice "că fașes asta, vă puțin capu dacă intrat în b¹ec".

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v.

CARĂS s.m. 871 II "caracudă": Aic¹-șă este: caras, știucă, i biban, hoblet, albitură, roșițară, a regină

v. DA, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v.

CARBONAT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 871 VI, 887 VII "a carbonizat": că cînd a trăznit a și carbonat-o acolo 887 VII

ind. prez. 3 sg. carbunează 894 VI

cf. DA, CADE s.v. carboniza.

CĂREȘI pron. nehot. 879 VIIb "fiecare": Strigau căreș¹ încotro

v. DA s.v. 2° (păstrat în unele regiuni în limba poporului); CADE s.v. (Inv.); cf. SCRIBAN s.v. careleș (vechi), FD IX, p.145 s.v. cineși.

CARÍC s.m. 873 VIII "semn, marcaj, cu ajutorul unei sfori (la plantarea tutunului): Áră luócu-l prepară, áre doi uámení cu sfurá, carē-ı́ únu la un capăt, únu-ı́ la un capăt, de tráge carící; caríc, un f^eel di sⁱemn áşá, to pá turceşte sícá
pl. caríci.

CARTÁL s.m. 876A "pasăre de pradă"
v.DA s.v. (Dogrogea).

CARTE s.f. 896 VII "hîrtie": Gătgeá bręádu; tot ín nuap-
te -áşá; pungeá cíti-o cárte...róşie, cíte úna albastrá...la
bręád, óla
cf.DA s.v.

CASÁP s.m. 877 V "măcelar": [Porcul] şí dísfáčí casápu,
úmu caré l-a tăgát, í sfírşí la noi áicá n-ávin casáp, večínu,
frátílē

v.DA s.v. (Mold.Ban.; rar sau inv. în alte părți), CADE s.v. (Mold.,Bucov.,Ban.), SCRIBAN (est).

CASÁ s.f. 871 VIII "material de culoare cenuşie (?)":
Níşti lupⁱ súrⁱ; áşá cam ca casá áşá vînşú.

CASÍC s.n. 880 VIII "căuş din lemn pentru măsurat vama la moara de vînt": cf. c a p s ú r á

v.DA s.v. (Cuvînt citat între termenii de morărit, fără explicație).

CATAVEÍCĂ s.f. 873 VII,875A,878VIIIb,879 VIIIb,883VIIIc
"haină țărănească purtată de femei": Caţaveíca-ı́ o háinuță
lungúță jos dí şále la fíemei 878 VIIIb

v.DA s.v.,CADE s.v.(Mold.), SCRIBAN s.v.(est).

CAUN s.m. 875A,III,878VIIIb,879VIIIb,880VIII,883VIIIc,887
VIIIc,892 VIIIc,893 A "pepene galben"
var. caúne, căun

536

pl. całuni 871 II, 879 VIIIc

v.DA s.v.(Dobrogea), SCRIBAN s.v.(Basarabia, Dobrogea).

CAVALURILE s.n.pl.art.873 II "șanțurile făcute în terenul pregătit pentru grădinărie": Dup-ăea tăia cavalurli de-a curmezișurli și făc^oam fităriili.

CAVARMA s.f. 875A, 876Va, 878 VIIIb, VIIb, Vb, 879 VIIIb, VII, Vb, 882 V, 883 VIIIc, 884 V "carne de porc prăjită și conservată în untură": ălți ũo sară carnea, iar la noi să[ε] întodeșayuna ũo fac cavarman: ũo pun ș-o tai bucatⁱ bucatⁱ marⁱ, o pun și-i dau c-un pic de sare-ășă [...] și după acēșă ũo pun în tăvⁱ ș-o bag la cuptor și [...] să făcē friptură [...] ũo pun în căldărⁱ sau în borcane [...] și, după cē s-a răcīt, iș torn untură [...] și po s-o ții un an de zile 874 V; cf. s a z i r m a

var.cavarmán 874 V, cavîrmá 873 V, cavurma 875 V

v.FD, VII, p.305 s.v.cavurma, cavarmán; cf.DA s.v. cavurmă, LEX.REG.I, 34 s.v. cavîrmă.

CAVARMÁN v.cavarmă.

CAVÎRMÁ v. cavarmă.

CAVURMÁ v.cavarmă.

CĂIMĂCEA vb.ind.impf.3 pl. 880 V "smintinea (oalele de lapte prins)": Āpoi luá mama și căimăcșă ualele,ășă să numșă, căimăcīt.

CĂIMĂCĪT s.n.880 V "smintinit".

CĂLARĂȘ s.m. 876 VIII "bucată de piatră cioplită, mai mică decît paveaua ,care se folosea la trotuar".

CĂLĂVIE s.f. 873 VII ,874 VII, 875A, 876 VII, 878 VIIIb, VIIc, 879 VIIb, Vb, 880 V, 882 VII, 883 VIIIc, 887 VII, 888 VIIb, 889 VIIa, b, 890 VIIb, 891 VIIIc, 892 VIIIc, VIIe, 893A, 894 V, 895 VIIa, 900A "colac stropit cu vin și presărat cu zahăr care se împarte la parastase": de cîte ũorⁱ iș făcē căpețe, la

biserică, făc¹e și călăvia-n casă, ¹o udă cu vin, pune o lumf-
nare, două sau trei, în trei farfurii și o udă cu vin, o tămăie,
dă și de pomână ș mincă și-n casă 887 VII.

pl.călăvii

v.SCRIBAN s.v.(Munt.,Mold.),FD VII,p.306 s.v.călăie,
Arhiva,1921,p.70; cf.DA s.v.călăie.

CĂLCĂ vb.ind. impf.3 pl.886 VII "frecționau, badijonau":
ieră bābi d-ālea cari călcă-n gīt cu deģitu; cu zābār, nū știu
cu ņe-ī călcă.

CĂLDARE s.f. 1° 873 VI (la pescuitul sub gheață) "copcă
mai mare".

2° 873 V "spațiul dintre bărci unde sînt întinse năvoadele".

CĂLUIEŢELE s.f. pl.873 VII "caloienele"; cf. c a l o i Ț ă.

CĂMĂNAȘI s.m.pl.873 VI "pescari care pescuiesc cu camăna".

CĂMĂRAȘ s.m. 871 VIII,VI "flăcău însărcinat cu strîngerea
banilor la obiceiurile din timpul Anului nou" : Um băgāt mai ī
āșā, maș cuņsācāde l-aleģēm s fiīi cămārașu; āla strīngā bāni
871 VIII; cf. b e r e z a, c o m o r ā ș

pl.cămărași 871 VI

cf.DA s.v. 2°, CADE,SCRIBAN s.v.,LEX.REG.I,p.63 s.v.

CĂMBĂRĂLE s.f.pl.871 VII "locuri unde nu îngheață o apă
curgătoare": Cīnd ī bālta-nģețātā și īa [vidra] unde-ī cămbā-
rāle de nu-nģātā āpa cā āre ști¹ rās^u flatōr¹.

CĂMERIȚĂ s.f. 875 VIIIb dim. ce la cameră.

CĂPASTRAREA s.f.art. 873 VI "ancorarea bărcilor pentru
întinsul năvodului": cīn ā bātū pāru-m pāmīn^t atūncā spūnem
căpāstrāreā bārĉilor

cf.DA s.v.căpăstru, căpăstrare.

538

CĂPĂSTRU s.n.873 VI "ochi de funie prins la capătul bărcii":

De Ńelălal babalíc s-agată căpăstru bărci

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

CĂPĂTĂT, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 878 VIII "a întâlnit":

Io nu puteam să dau de iel [de șarpe] ca să-l ^uom^uor, dar fi
videam urma pe acolo; și l-a căpătăt un vecin al meu și l-a [ε]
a da de dînsu și l-a ^uomorít

cf.DA,TDMG,CADE,SCRIBAN s.v. căpăta.

CĂPITĂREASĂ s.f.889 VIIa,890 VI^b "femeie care face capetele și călăviile pentru pomenirea morților": Căpităreasa face
căpítile carē știⁱi, să le facă și făci și călăviile, le cuăci,
le rúpi-n farfuri, le stropéște cu vin 889 VIIa; cf. c ä p i
t é l n i ț ä.

CĂPITELNITĂ s.f. 876 VII "femeie care face capetele și călăviile pentru pomenirea morților": iești căpitelniță, fimieie
carē le face, cîte fi spui rimeji, atitga-s face; cf.

c ä p i t ä r e a s ä.

CĂPRIORÊTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 897 VI "se așază căpriorii la casă"

cf.DA,CADE s.v. căpriori (numai tranzitiv).

CĂRĂNTIIE s.f.875 V "resturile nefolositoare de la preparatul săpunului": supt iel [săpunul] rămíne ^uo cărăntíie neágrá;
cf. b o r o g n í n ä, c í r í á l a, f u s, l o h ó n,
m l á c i u l, s c r á d ä, s t e r e j í e, t r í n c i, v á
t r a s ä p u n ú l u i, v r é c e, v r e j, z e m í r o ä.

CĂRCĂTĂ adj.f. 894 VI "încărcată".

CĂRÍTĂ s.f.899A "căruță"

pl. căríte 899A.

CĂRNĂRUL s.m.art.875A "flăcăul din ceata de colindători
însărcinat cu stringerea cărnii": Altu stringă căni, ăla ərə
cărnăru [!] ăla ərə cărnăru, cu cărnăș.

CĂRNĂRIT s. 878 Vb "carne multă": Acuma cărnări mult,
giște-ntregi.

CĂRUȚEL s. 883 VIIb,884V "căruț cu două roate".

CĂSNICESC vb.ind.prez. 1 sg. 899A (despre soți) "convie-
țuiesc": M-am cununat cu șa, ș-uite căsnicesc dă treizeșinu dă
an¹ cu șa acuma

cf.DA s.v.casnic,căsnici.

CĂȘĂREȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 884 VIII "prepară cașul,lucrea-
ză la cășărie": tot cășărește la gospodărie vora.

CĂȚĂ prep.891 VIIIId "către"

v.DA s.v.către,cătă (Trans.,Ban.,Maram.),CADE s.v.(Ban.,
Trans.).

CĂȚRIȚĂ s.f.892A,I "cratiță" : Făcem Ńomu dă zăpadă, fi
punem Ńo cătriță, [r] Ńo cătriță în cap, să zicem că așă-1
căculă.

CĂTRUNĂ s.r.873A,VI,V,875A,878 VIIIb,879 VIIIa,b,88o VIII,
883 VIIIc,891 VIIIc,892 VIIIc,893A,VIIIb,IV "tigră"

v.DA s.v. (Tulcea).

CĂTRUNITĂ s.f.896 VI dim. de la cătrună.

CĂȚANĂ s.f.873 VI "scindură în mijlocul bărcii pe care stau
pescarii"

v.DA s.v. (Dobrogea).

CĂȚELEALĂ s.f.895 VIIIa "perioadă de împreunare a lupilor":
[Lupii] sunt pînă la februarie cîn sun la nunta lor, la cățelă-
lă cuș să spunę.

cf.DA s.v.cățeli (rar), CADE s.v.cățeli.

540

CĂȚELEZE, să vb.conj.prez.3 pl. 899 VII (despre lupi) "să se imperecheze": iei [lupii] au și iei nunta lor, cu să zice, s-adună, lăpu, lupșica, ca să...cățeleze și iei cu să zice țărănește

v.DA s.v.cățeli (rar); cf.CADE s.v. cățeli.

CĂTELUSCĂ s.f.874 VII "cățelușă".

CĂZĂNUI s.n.891 VIIa "căzanel": Pu țărăte neopărite și le baș în puțină sau într-un căzănui sau în ce vrei să fac [borș].

CEACIIE s.f.891 VIIIc,897A,898 VIII "briceag"

v.DA s.v.,CADE s.v. (Mold.),SCRIBAN s.v. (Sud. Rar azi).

CEACLAMĂ adj.880 III (despre ceapă) "varietate care iese din semințe nu din arpagic".

CEAINIC s.n.879 VIII,880 VIII,883 VIIb "cesinărie" : Unde-i primăria așica a fost o cîrșumă. Dincolo a fost cainic

v.SCRIBAN s.v.; cf.DA,CADE s.v.

CEAIR s.n.875A,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIc, 892 VIIIc,V,893 A,894 VIII,898 VIIIb,900A "islaz,suprafață întinsă, cîmp, vale": [Oamenii] a fost Ț la sapă pă cair [...], vale-ăsa, care să-ntînde-asa-Ț spūnem cair; și la...dealurle-ăsa-Ț spūnem deal [...] la vale-Ț spūnem cair 894 VIII.

v.DA s.v.; cf.CADE,SCRIBAN s.v.

CEARGES s.885 VII "numele unui dans (ceardaș ?)": Api m-ieră și mie drac cîn Țerăn tînăr carges. Ș cîn Țerăn domnișgară jucăm.

CEIZURI s.n.pl.885 VII "lucrurile de casă ale fetei, care constituie zestrea"

cf.DA s.v.cealiz.

CELICHE s.f.875A,880 VI "țurcă,lemn scurt ascuțit la capete, și jocul de copii cu aceasta": cf. d r i c h i a, l i ț,

p í c h e a, p o p í c

cf.DA s.v.celichiu (Tulcea).

CEPUIALĂ s.f.899 VIIIA "operație de a lăsa cep viței-de-vie":
al dóllea an, venșám primăvára, [via] o săpám, o arinșám, o
șepușám, ásta erá, șepușála

cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v. cep.

CEPUIAM vb.ind.impf. 1 pl. 899A "scurtam via pentru rod la
doi trei ochi, lăsam cep la vița-de-vie": al dóllea an, venșám
primăvára, o săpám [via] o arinșám, o șepușám

cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v. cep.

CEREU s.n.882 V "lemn lung din stejar folosit în construcții":
de-ácolo ŷ-a trimés ca s-adúcá un șereu pentru...sá fácă niște
cabáne

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.cer.

CERGHIS s. 895 VIIIA "măduvă din oase": Și núma din măduva
áia din Hase, să numeá șergis pá turșește, și-l loșe-m bordúfurť
de-ástea de uáie scóáșe pjeș și trimetșá-n Turkiș ca grásime,
cá știu cá nu mîncáu Hantúra.

CERIBATĂL s.m.895A "celibatar"

pl.ceribatáli 895A.

CEȘALĂ vb.ind.prez.3 sg. 894 V "țesală": Atúnca fișecărē
mulgător íș cēșalá váca 894 V; ŷeu fácușēn curățēniē la cai
acólō-ŷ cēșelásim 885 VIII

ind.prez. 1 pl.ceșălám 894 V; ind.impf. 2 sg.ceșelái 880 VI;
m.m.c.pf. 1 sg. ceșelásem 885 VIII

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.cesăla (Mold.).

CEȘELI s.f.pl.894 V "țesale": ávēm fișecărē ceșelť, pťeriŷ,
[vacile] le curățim frumós, le netezim páru

cf.CADE s.v.cesală (Mold.),SCRIBAN s.v. cesală (R.Sărat).

542

CETMALE s.pl. 883 VIII "birne alcătuind un cadru care se folosește în interiorul fîntîinii în lucru".

CETULĂ s.f.875 VI "țanc de măsurat rachiul la cazan" : Măsurăm la maștelă cu cētula. Cētula Țesti făcută din cînc în cînc kilograme.

CHELEP s.n.874 VII "scul de borangic": La scūlilȳ ălașă [de mătase] arșinȳ, kelēpurȳ, să spunȳ; cf. a r ș i n, m ă c t ă,

m ă t c ă l ă, m ă t c ă

var.chelip 893A.

CHELIP v.chelēp.

CHEMĂTOR s.m. 882 V "cel care invită la nuntă"

v.DA s.v.chema, chemător, CADE, SCRIBAN s.v. (Transilv.).

CHECĂNEASCĂ, să ≈ vb.conj.prez. 3 sg.893 VIIb [Despre pui de lup] "să schelălăie"

cf.DA s.v.chircăi, chercăni.

CHERDELE s.f.pl.875A, VIIb, c, 877 V, 878 VIIIb, 879 VIIIb, VIIb, 883 VIIIc, 889 V "scoverzi, plăcinte cu brînză": ca o plăcîntă dospită, dar ȳsă grușă, dim pîine; așa se fac kerdēlēle la n^oi 877 V.

CHERPIC v.chirpic.

CHEU s.n.879A "chei (pe malul apei)"

pl.cheuri 879A

v.DA s.v.cheiu, cheu (rar).

CHIABURCA s.f.art. 878 VII "chiaburoaica".

voc.chiaburco †

CHIE s.r. 875 VII "piuă" : nu-ȳ duē la kīē, ȳi dăm la mfin[†]

v.DLR s.v.piuă, pie (regional).

CHILABĂ s.f. 1° 883 VIIIc, 892 VIIc, 893A, 898 VIIIb, 900A

"dans popular"

2° 883VIIIc,891VIIIc,893A,895 VI "chef, petrecere": cu căldă-
rele cărám [vin] tqátá nõáptea, piéste cu cúru dupá git așa,
kílabále tqátá nõáptea

2° v. DA s.v.,SCRIBAN s.v.ghilaba, chilaba (Munt.).

CHIN s. 892 VIId,VIIe "boală de copii" : cfm mureá cãq_cã
mureá [k] mure dá kîn [...] are vînã dá apucát, kîn, așa-í
ziá 892 VIIe

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.

CHIOPEC s. 899 VII "bucată de lemn înfășurată cu paie care
se pune în lațul de la gítul calului, la treieratul cu cai,
pentru a nu se strangula; cf. c h i o s t é c.

CHIORĂLĂ s.f. 8/5 VI "operație de a rupe mugurii viței de
vie".

CHIORÍM vb.ind.prez. 1 pl.875 VI "rupem mugurii viței" :
luom víța dí la gospodărije, dáco luám uo kórím

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.chiorí.

CHIORPÍCI v.chirpic.

CHIOSTÉC s.n. 1° 899 VIIIA "bucată de lemn înfășurată cu
paie care se pune în lațul de la gítul calului, la treieratul
cu cai, pentru a nu se strangula": avqán la fúní¹e kóstéc⁴, dá
páíe, sí...ca sã [k] nú-nnodán ca cít trãgá [...] trãgáí dá
cólqa, dí [k] dá la laț-osta dá la gur-ásta dá lup, trãgáí
kóstecu, gáta, întorcáí pá pártq-aílantá, pune kóstecu la
ók-oláílantu, q-sáí termenát

2° în expr. leágá în ~878 VII b (despre cal) "îl împiedică
pentru a nu merge prea repede": leágá-l în kóstéc,leágá-l mai
scurt sau leágá-l mai lung cá caii mergá répede, ca sã nu pqtã
sã murgã kar așa repede

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

544

CHIP, chip-de-vai loc.adv. 900 VIIc "cu chiu cu vai": Au
vinit ki^b di vai [din război].

CHIPUI vb.ind.prez.1 sg. 877 A "pipăi": Pu¹ m¹na pi
leli [oi][...] k¹pu¹ la g¹t, s¹ngi

ind.impf. 1 sg. chipuia¹m 874 VII.

CHIPUIŢELE s.pl.art.,pe~889A "pe pipăite".

CHIRACHIE adj.f.885 VII (despre ţesătură) "ecosez, în ca-
rouri".

CHIRIŞ s.n.893 VIIIb "grindă pe care se sprijină scîndurile
duşumelii"

v.SCRIBAN s.v.cheriş, chiriş (Dun.de jos).

CHIROG s.m. 887A "chirurg"

pl.chirogi 887A.

CHIROŞTI s.f.pl.875A,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIc,
892 VIIIc,893A "colţunaşi (de mîncat)"

v.DLR s.v.piroşcă (Mold.,Bucov. şi nordul Transilv.),CADE
s.v.piroşcă,chiroşcă (provinc.),SCRIBAN s.v.piroşcă.

CHIROVUL s.n.art.871 II "tractorul (marca Kirov)".

CHIRPIC s.m.879 VI,880 VI,884 VI,886 VI,888 VIII,891 VI,
892 VI,895 VIIIa,b,897 VI,II "cărămidă nearsă" : la no¹ casele
se fac d¹n kirpică 888 VIc

var.cherpic 888 VIc,chirpică 888 VIc,chirpici s.m.891 VIIIc,
893 VIIIb,chiorpică 885 VII

pl.chirpici 881 VIII,882A,VI,889 VIII,VI,890 VIIIa,VI,892
VIIIb, 893 VIII,896 VIII,VI

cf.DA,CADE s.v.chirpiciu,SCRIBAN s.v.chirpici (est),DM s.v.
chirpici.

CHIRPICĂR s.n.881 VIII "formă din lemn pentru făcut chir-
pici": Pu¹ păm¹nt şi-n ăsta şi-n ăsta şi le netez¹st¹ g¹ni cu

ápâ, ridiĉ kîrpicârŭ-ăla, îl spelĭ, pereti ăla la kîrpicârĭ ca ca să să slobozască.

CHIRPICĂ v.chirpic.

CHIRPICI v.chirpic.

CHIRPIDELUL s.art.886 V "oleștele de cuie" : Dacă-î dădgem
ĉevă să făcâ, gard din ăsta, töt, ăsta ăra ăli lui, ĉecănu,
kîrpidĭ'elu

v.DA s.v.cherpedin, cherpedel (Dobrogea), SCRIBAN s.v.
cherpeden (Mold.sud), cherpedel (în Munt.și Dobrogea); cf.CADE
s.v.cherpedin (Mold.).

CHISOI s.n.875 VII "pisălog pentru piuliță"

v.SCRIBAN s.v. (Mold.rar); cf.CADE s.v.chisău.

CHIȘCĂ s.f. 1° 874 VII,V,875 VIIc,878 VII,881 V,883 VII,
888 VIc,V,889 V,891 VII,V,892 VIIa,b,V,893 V,898 VIIIb "stomac
la porc".

2° 881 V "mezelul preparat din carne tocată, care se umple
în stomacul porcului; tobă"

var.pișcă 874 V,892 VII,V

v.DA s.v.,CADE s.v.(Mold.,Bucov.),SCRIBAN s.v.

CHISLEAG s.n.875A,878 VIIIb,VII,879 VIIIb,880 VIII,V,883
VIIIc,891 VIIIc,900A "lapte acru".

v.DA s.v.(În Mold.și regiunile învecinate),CADE s.v.
(Mold.,Bucov.),SCRIBAN s.v.(est).

CHITA, de-a-n ~ loc.subst. 875A "numele unui joc de copii"
[Copiii] să jucău...de-ă-n kĭta, să jucău de-a-m buôrșu, să
jucău de-a-n ĭ șuruĭta

cf.DA s.v.chită 3°.

CHITAPĂ s.f.895A "catastif, registru"

pl.chitape 895A

cf.DA s.v.chitab, chitap.

546

CHITĂR s.n.880 V,890 VIb,V,892 VII,III,893 VII,894 V, 896 V "forme (din lemn) pentru pîine": [Pîinea]o cuăcim pă jar uor în kitarę de-ō cuăcim pă vatră; ă ! făcútă din î lemn și fiecări î pîine ari locu ^ăii așa, cu forma ei, da, și puî ũ... ũ...cuș-s-ar spûni ũ...servet î lung așa și puî pîingă fiecare în kitar 894 V; cf. c o n o p á d e, p a n a c o á v á, p a n a c ó t.

CHITĂLĂ, îi căde la~ loc.vb.874 III "fi cade cu tronc,fi place": Dacă [fetei] îi căde mai mult de ăsta la kiteală, fi lăsă p-ăla și să-mprietenește cu-ăstalătu

cf.DA s.v.chiti, chiteală.

CHITESTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 878 VIII "chibzulește, se gîndește": Tatáru să kitește-așá, să kitește iel...

v.DA s.v.chiti¹ 6° (numai la Dosoftei), CADE s.v.chiti¹ 2° (Mold.,Bucov.),DM s.v. (reg.).

CHITIMITELE s.pl.árt. 892 VIIIId,893 VIII,VIb,IIb "moș-ajunul": În ziua dá...ajunu crăcunulú umblám cu kitimitele pă la căse, ne da rōșcove, nuĉ.

CHITOROAGE s.pl. 883A "piftii"cf.p a c e á, r ä c i t ú r i cf.DA,CADE s.v.cotoroage (Transilv.,Banat),SCRIBAN s.v. cotorog (Transilv.,Banat).

CHITANI s.m.pl.886 VII "popîndăi,specie de rozătoare de câmp";cf. c h i t ă n i

DA,SCRIBAN s.v. chitan.

CHITĂU s.m.888 I "popîndău, specie de rozătoare de câmp"; cf. c h i t ă u

CHITURI s.n.pl.896 VIII "olane prin care curge apa, jghiourii din pămînt ars" : kungur^î d-ăstęa dá la...să pûni la ĉușmeli, di pămînt^u

var.chiúnturi 896 VIII

v.DA s.v.chiunghiu (ieșit din uz, turcism atestat numai la I.Golescu), FD VII, p.306.

CHIUNTURI v.chiunghiuri.

CHIÚPCĂ s.f. 877 III "borcan mare de lut"

cr.DA s.v.chiup (în Mold.și prin regiunea Dunării, rar în alte părți; inv.), CADE s.v. chiup, SCRIBAN s.v.chiup (est).

CIÁPCĂ s.f. 875 VI "tescovină; resturile strugurilor zdrobiți pentru vin".

CIÉR s.m. 880 VII "loc șes împrejmuit cu gard, în apropierea unei ape curgătoare": Ș-o dornít la un f...șier! aveă o vișe u'omu-ăla, aveă șierí, ș-aveă o gírlă așă pîn'ni locu vii; cf. c e a í r

v.DA s.v.ceair, cier.

CIGÍR s. 885 II "gropă mare, rotundă (la jocul poarca)": ráce mai múti grupó, ráce pu'na mără, și-ispune cigír.

CÍMBUR s. 896 V "cimbru"

var.ciúmbur 875 III, 876 III.

CIMENTUIÉȘTI vb.ind.prez. 2 sg. 887 VI "cimentezi": [Fântîna] la suprafătă o zideștí, o șimentuieștí
conj.prez. 3 pl. să cimentuiească 892 VI.

CÍN s.n. 881 VI, 893 VIII "lin, vas din lemn": Și punem strúguri în sácu ála, ne punem í cín cu piçurárilí și-l cálcám 881 VI

var.cit 893 VIII

cf.DA s.v. cin¹, CADE, SCRIBAN s.v.

CÍNĂ s.f. 1° 874 VII "masă dată în pomenirea mortului în seara dinaintea parastasului de șase săptămîni": Cína să fáci nu cín múari, cína să fáci tot atúnč la șási săptămíní, cu u'ozí ináiti

548

2° 892 VIIe "priveghi": [Pe mort] il țini, i face seara
cină; il păzește ș fac-o cină multă, vine lume multă ș face
cină [...] și la cină zicem; ^uor la cină ^uor la priveg cum ne
yine mai ^uușor^u

cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v.

CINARE s.f.874 VII "masă ce se dă pentru pomenirea mortului
îndată după înmormântare": [Rudele mortului] fac mîncări, sâ
gătesc de cinări; cf. c i n ă.

cf.DA s.v. cină, cinare.

CIOAIE s.n.pl. 873 VI "acioaie, clopote"

v.DA s.v. acioaie, cioaie, SCRIBAN s.v. acioaie, cioaie

(Mold.sud).

CIOCĂN s.n. ~ de varză 875 VII "cocean de varză": ș p-ormă-1
dăm [verzei] găură la mijloc, i scățem cocănu, și cin o pū-
neș la puțină i pūneș sari în găura asta

v.DA s.v. 13° (Transilv.Munt.).

CIOCĂLĂI s.m.pl.879 VIII,88o V "știuleți de porumb fără
boabe".

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v.ciocălău (Mold.),Arhiva 1912,9,p.383
s.v.ciocălău (Mold.)

CIOCĂNIȘ s. 873 VI "teren care a fost cultivat cu porumb și
de pe care s-au strîns ciocanii de porumb".

cf.DA s.v.ciocan, ciocăniște.

CIOLANĂ (4 sil.) adj.f. 876 VIII (în terminologia mineritu-
lui) "gaură perforată inclinat".

CILOMATE s.pl.888 VIb "porumb semănat pentru nutreț": Mai
semăna și colomate cuș s-ar spune, parte din Cătățen¹

cf.DA,CADE.SCRIBAN s.v.ciolomăd (Banat), LR XXIII,1974,
2,p.134 s.v.ciolomăd.

CIOMĂGĂ s.f.880 I "ciomag".

CIONCI s. 895A "fierul care leagă crucea căruței de inima căruței".

CIOPIC s.884 VI "pui de șalău": d-igzemplu 1ești pui di șalău, ciopic, ala nu sã [k] n-ai vóię.

CIORBAGIU s.m. 891 VIIIId,898 VIIc "stăpîn": M-an du la tîr-l-acolo, "cè sã-z dãm ? cè sã-z dãn ? cã nu-i cõrbağıu-acı, cè sã-z dãn ? n-ãven cı sã-z dãm pãnã cın yıne stãpınu" 898 VIIc

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

CIORICUL s.n.art.878 Vb "șoricul".

CIORTĂNEL s.m. 884 VIII dim. de la ciortan.

CIPCCEL s.n. 876 VII,881 VIII "instrument de pescuit format dintr-o plasă montată pe un cerc": Cırlıõntu 1erã un fel di cıpcel așã, ıl bãgã ı ıpã și-l scotãșı la mal 881 VIII.

v.SCRIBAN s.v.chipcel, cipcel (Brăila); cf.DA, s.v.chepcel, CADE s.v. chipcel, DR I,1920-1921,p.248 s.v.chepcel.

CIR s.n. 881 V "terci din tãrițe pentru hrana porcilor" : ı ı fașem [porcului] cır fıert, din tãrițã de grıu

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.,Bucov.).

CIREJNĂ s.f. 893A "hreapcă la coasã".

CIREȘINĂ s.f. 1° 875A,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc "cuțit la plug"

2° (prin ext.) 883 VII "fier, pisãlog pentru piulițã"

v.DA s.v.cireșnã (Dobrogea), FD VII,p.306 s.v.

CIRIFCEAUA s.f.art.884 VIII "plasa de pescuit, mai micã decît nãvodul".

CIRLICUL s.art.889 II "numele unui joc de copii (un fel de țurcă)".

CIT v.cin.

550

CIUBĂR s.n.887 VIb,885 VIII,889 VI,894 V "hîrdău": Cin^d vii
cu lăptili, il puî în...într-un Ńubăr 894 V

v.DA,CADE s.v. (Mold.,Transilv.),SCRIBAN s.v. (Est).

CIUCIUBĂT adj.876A,898A,900A "pocit".

CIUCIULEĂM vb.ind.impf. 1 sg. 875 VIII "rupeam virfurile vi-
tei-de-vie"

cf.SCRIBAN s.v.ciuciulesc.

CIUJMEĂ s.f.882 VIIIA "cişmea"; cf. c i u s m e l e.

var.cişmeă 897 VIII

CIULCI s.pl. 886A "pîslari".

CIUMA BOBONĂTĂ v.bobonătă.

CIUMBUR v.cîmbur.

CIUOIĂŞ s.873 VIII dim. de la cioaie.

CIUP s.n. 875A "cioc"

v.DA s.v. (brăila).

CIUR s. în expr. dă la ~894 VII "batjocoreşte, dă în târba-
că": Ți-eră drag la o nuntă, cîn începă şî să țină socoteală
di bătrînî, da acuma bătrîni...îî mai dă şî la Ńur citeodătă

cf.DA s.v.ciur, dat prin~.

CIURBĂ v.sictîr ciurbă.

CIUREĂDĂ s.f. 892 VIIc "cireadă".

CIUJMELE s.f.pl.900 VIIc "cişmele"; cf. c i u j m e a .

CIUŞCĂ s.f.875 VII,II,878 VIIIB,V,884 V,887 V,896 V: "ardel
iute": [Omului de zăpadă] la gura-î pûnem mîrcovî sau Ńo Ńuşcă;
cf. p i p e r m u ş c a t

v.DA s.v. (Teleorman,sudul Basarabiei),SCRIBAN s.v.(Sud),
Arhiva 1923,p.32 s.v. (Munt. Olt.).

CIZMEĂ v.ciujmeă.

CÎNTĂR s. 890 VI,894 VII "cruce la căruţă" : Şî la cantăr
arî [căruţa] doo cruţuăie une să-nhamă calu 894 VII.

v.DA s.v. III 2 (atestare din Dobrogea).

CÎNTĂTOAREA s.f.art.897 VI "colindul": La crăcún ne dućám
cu cîntătoarea.

CÎRÎIALA s.f.art.874 V,893 V "rest nefolositor de la preparatul săpunului": cîrîial-ăia ă-a fost de la...adunătúra aia
stricată de la untură, aia rămîni tocmai juos la fund, la
mîjloc rămîni ziama și sus să urcă săpunu 874 V; cf. b o r o -
g h í n ă , c ă r ă n t í e , f u s , l o h ó n , m l á c i u l ,
s c r á d ă , s t e r e j í e , t r í n c i , v á t r a s ă p ă -
n u l u i , v r é c e , v r e j , z e m í r c ă .

CÎTE prep. 898 VIIIb "cătrefe"

cf.DA,CADE s.v.cătrefe,cătrefă (Ban.,Transilv.).

CÎSÎLGEA s. 900 VIIIb "varietate de grâu": Grîu ũ zis
cîsîlgea

v.DA s.v. (după o atestare în Dobrogea).

CÎTVAI pron.negot. 875 VII "cîtiva".

CLAMPĂ s.r.873 VII "scîndurică trasă cu ajutorul unei sfori,
montată la capul caprei de Anul nou, care produce mișcarea
fălcilor"

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.(Mold.).

CLĂDĂRII s.f.pl. ~da poamă 876 VII "struguri înșirați pe
sfoară pentru a se păstra peste iarnă".

cf.DA s.v.clădărie (atestare în Dobrogea), CADE s.v.
clădărie, BPh. I,1934,p.161 s.v.clădăr.

CLĂNȚAIE s.pl.885 VII "clanțe": Pă lă clănțai, pă la
țîțînile uși

cf.DA s.v.clanță.

CLĂNȚĂIAS s.n.897 VIIIb "un număr de oi dintr-o turmă;
clățau": [Lupul] mî-a luat un clănțăias de oi și căprele și
a fugit.

552

CLICUL s.n.art.899 VII "haită de lupi în perioada împerechării": Am văzut clicu lor^u [al lupilor] și-am uocolit că dacă-^u... cînd ei ieste ie^u în toiu lor făce rău

cf.DA,CADE s.v.clic.

CLISCANIE s.f. 875A "prăpăd": È ! a douăzeă dimneată pã sî^u fhî văzú ce clișcâni-a fost ac^uolo ! Erã nenorocire.

COACĂ s.f. 875A,VIIb "rămășițe de aluat de pîine coapte pe jar"

pl.coace 875 VIIb

v.DA s.v.cocă,coacă (Făgăraș).

COCAR s.n. 873A "cîrlig de lemn cu care se prinde mănunchiul de tutun".

COCĂCELE s.f.pl. 894 V dim. de la cocă: Deasupra făcîm așa ũ...niște î^u cocăceli mic așa ca mărli.

COCĂTURI s.f.pl. 888 VIIb,c "produse din făină coapte în captor"

v.DA s.v.coace,cocătură (rar).

COCLIT, s-a~vb.refl.ind.pf.c. 3 sg. 881 V "s-a alterat": Puati rămîni și mîncări cari s-a coclit, și nu mai ie bună.

COCOACE s.pl.895 VIIb "turte de aluățel": Acum făcîm niște cocuțe-asa micuțe se numește cocăce;cf.cococúte, colărezi, frecăței, túrtă, turtică, turtișoară.

COCOCELE s.f.pl.899 VII "bucăți rotunde de aluat, din care se întinde foaie pentru plăcintă": [Plăcinta] asta cu brînză, făcîm o foaie din...patru cocăcele mic^u, le-ntîndeam așa cît farfuria, le mînjîm cu untură, ș-álta, ș-álta. Patru sau cin^u. P-ormă-ntîndă foaie mare, mare, subțire.

COCOCUTE s.f.pl.895 VII b "turte de aluățel": Și făcîm cocă-

cele alea, le uscăm și cîn plămădim aluatu ținuem trei cocouțe
de-alea, le pūnem în apă caldă, ele să moaie foarte bine și
plămădești aluatu cu alga; cf. c o c o á c e, c o l á r é z i,
f r e c á ț é i, t ú r t ă, t u r t í c ă, t u r t i ș o á r ă.

COCULIȚA s.f.art. 885 VII dim. de la cóca (aluatul).

COCUȚ s. 875A "păpușă" : Avgám pá ȳo távâ, un cocuț făcu^d
di cîrpă

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. cocuță.

CODLĂRITĂ adj.f. 886 VI,891 VIIIc "largă, în forma unui
cazan": Ūo grȳapă sâ făcá la...deasupra sâ făcá puțin mai
strîmtă, ș p-ormă sâ račá mai co^dlărit-așá 886 VI

CODOLA v. codulă.

CODOLCI v. codulă.

CODOLUL v. codulă.

CODRICEL s.m.895 VIIb dim. de la códru "bucată": Ne dučám
la șcǎlă cu codričelu dá mămăligă în trástie

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. codru.

CODULĂ s.f.873 VI,874 VI "frînghie cu care se prinde na-
vodul de barcă": codólu ie-g frîngiie de cînipă sau de náilon
879 VIII

var. codólă 879 VIII, codólul 879 VIII,IV,pl. codóli 879 VIII,
IV,pl. codólci 879 IV.

COLĂCĂR s.m.875A,VIIb,c, "flăcău din ceata de colindători
însărcinat cu strîngerea colacilor": Áltu sâ făcǎ...f...
c^uolăcăr, strîngă colăci 875A

cf.DA,CADE s.v.

COLĂIAN v. coloian.

COLĂITĂ v. coloiță.

COLĂREZI s.pl.886 VII,892 VIIIa,893 VII,896 V "alăuțele":
Adică maiáua; țin lo dá drojdiș noi făcém ũ fⁱel dá colărⁱes cu

554

mălai așa, îmulen și făcăm pîine 892 VIIb; Plămădes cu colărez¹,
fi las o nuapte, dimineața mă scol și-o frămînt [pîinea] cu apă
puțin călduță. Din căca ațea opresc puțină și-o laz dă stă o
zi și-o nuapte, cari-î fac colărez¹ ațea, colărez¹ miș, fi
usuc bini și din așa plămădim maiaya pentru pîini 896 V; cf.
c o c o a ț e, c o c o c u ț e, f r e c a ț e i, t u r t a,
t u r t i c a, t u r t i ș o a r a.

v.FD VII,307.

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.; LEX.REG.I,78 s.v.colarez,
ALR II s.n. IV h.1065.

COLIC s.m. 879 VIIIb,IV "par ascuțit la un capăt care se
bate pe fundul apei și de care se ancorează uneltele de pescuit
în larg": A bătut un c^uolic și-a legat î un capăt de scule de
c^uolic 879 IV.

COLICERI s.m.pl.899 VII "cavaleri de onoare (la nuntă)"
cf.DA,CADE s.v.colăcer, SCRIBAN s.v. conăcar,colăcer.

COLOIAN s.m.889 VIIa,V,894 V,898 VIIc "caloian": Mărțea
după paști, sau la două săptămîn după paște, făc¹am mărțea co-
loianu 889 VIIa.

var.colăian 894 VII

v.DA s.v.caloian,coloian (Munt.).

COLOITĂ v.caloită.

COMANDĂR s.m.873A "grădinar"

cf.BPh.VI,1939,p.148 s.v.comîndar.

COMITA s.f.art.900 VIIc "ceata de comitagii"

cf.DA,CADE s.v.comitagi.

COMITARI s.m.pl.900 VIIc "comitagii" cf. c o m i t a ș i i

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.comitagi.

COMITĂȘII s.m.pl.art. 900 VIIc "comitagii"; cf. c o m i -
t a r i

cf.DA,GADE,SCRIBAN s.v.comitagi.

COMORĂȘ s.m.875A,VIII "flăcău din ceata de colindători în-sărcinat cu stringerea banilor, casierul cetei": Să făcă un comorăș la căta mare, unu la căta mică; comorăș,comorăș, așa-î spunga; care stringă bani 875 A; cf.beréza, cămărăș

cf.DA s.v.cămărăș 2°.

COMPOZITOR s. 872 III "autorizație eliberată de consiliul popular pentru horă, nuntă etc": Duminica să dūce doi bălét la sfātu popular din comună, scqate un compozitor, așa-î zice compozitor, plătește treizec de lei și scqate compozitoru, după-ăia mērgē cu compozitoru după muzicant, adūce muzicantu într-un maidan și muzicantu cîntă și fētili s-adună și dansqază cu bălét împreună.

CONCIUL s.n.art.873 VI "chingă la capătul bărcii": cōnđu dūbi

cf.DA s.v.conciu 5°.

CONCORZILE s.f.pl.art.876 Vb,III "cocardele".

CONOPĂDE s.f.pl.875 III "forme din lemn pentru pîine": [Pîinea] dūpă ē-o frămîntăm ūo pūnem în [c] în conopadi; cf. chităr, panacoavă, panacót

cf.DLR,SCRIBAN s.v.panacod.

CONOȘMANUL s.art.896 VII "petrecerea, șezătoarea": Să stringă tqāti, mai multī [fete], nū așa[ē]șapti ūob z¹ēci, vi-
nșă bălét¹ și...conoșmanu cu bălét¹ iēră mai rrum^uos.

COPCÊȘTE, șș~vb.refl.ind.prez. 3 sg. 874 VI "se taie o parte din vlăstarii care dau din butucul viței de vie":

Tyámna sâ taiē, tyámna sâ copcêște și sâ tai¹ și sâ-ngruapă

ind.pf.c.2 sg.ai copcît 887 VIII

v.DA s.v.copcă,copci.

556

COR s. 871 A "pojar"

v. SCRIBAN s.v. cor (Mold.), Arhiva, 1921, p. 190 s.v.; cf. DA s.v. coriu (Mold., Bucov.).

CORLON s.n. 891 VIIIb "cotlon, vatră": Iască, așa, um bolôvaⁿ mărè de iască, îi făcă un amnar mărè [...] și cu lanț așa legat acolò la c^uorlyon și scăpăra cu amnaru ș-aprindă iasca și aprindă fôcu

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. cotlon.

CORNEALĂ s.f. 873 VI (la pescuitul sub gheață) "introducere a sacului năvodului în copcă, avînd grijă ca cele două capete legate cu cîte o fringhiuță să intre unul la dreapta și altul la stînga": Făcăm corneală, făcăm o còpcă mărè ș-stînc spînem corneală; sucêște imediat nevôdu la stînga ș-ăllant la dreapta și nă-adunăm grămădă

cf. DA s.v. corn.

COROANA s.f. art. 900 VI "scheletul unei bărci": Prîma dată-î făce coruana ș-după ce-î făce coruana [bărcii], le-nșurupăză [scîndurile] dē la un cãpăt și vîne cu éle ruată pînă la cãpātu-ăllăntu.

COROSPILNIȚI s.f. pl. 890 VI "coropișniți": Punem rîme sau momială, pēștișor miê sau...dē multe, ôr să pîne și bryască, rusălie să pîne și...corospilniț, așa după cum e tîmpu ști.

cf. DA s.v. coropișniță.

COROVATICĂ s.f. 873 VII "dumbrăveancă (pasăre)": Să împușce Vasile o corovatică dă-ălea

v. DA s.v. corovatic, SCRIBAN s.v. corovatică (Mold. nord).

COSCHILUL s. art. 875 A 1° "numele unui băț ramificat cu ajutorul căruia se joacă jocul cu același nume": Cóskilu cum fi ? Ie ăo crăcănă di lîemn așa dintr-un cra^e di copăc du trei kičgari

2° "numele unui joc de copii": S-au jucat de-ă cu oșkilu,
ê-au făcut, s-a pierdu vacili.

COSIM vb.ind.prez. 1 pl. 881 V "coasem".

COSIREA s.f.art. 877 VII,Vib "totalitatea finului cosit":
Aducân cosirga de la cim cu căruța 877 VII.

COSTUMĂȚIE s.f.880 III "îmbrăcăminte": Mirile îi ia la mirgă-
să cadou o costumăție.

COS s.n. ~ orb 881 VIII "coș pentru pescuit cu gura întoarsă
înăuntru ca să nu mai poată ieși peștele": Cosu h orb fi îngrădit
di jur împrejur și la [k] fi laș¹ o gură după ê-l termin¹...și
peștii yine la mămăligă și scapătă-acolo în cosu ala 881 VIII;

var.coșorbul 885 II

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.coș.

COSIE s.f.875 A,VIIIb,876 VIII,VI,877 A ,878 VIIIb 883
VIIIb,c,892 VIIIc,d,893 A,894 V,897 VIII,VI,898 VIb "întrecere,
alergare": La bobotezâ...^uumbliă...cîn^deră vorba

di bobotezâ di işă arârâ cu slujba işă flăcăⁱ călărⁱ, făcă
coșii, să-ntreacă care să făcă coșii¹ mai...care are cai mai bunⁱ:

cf. a n t r e a c ă, î n t r e a c ă

cf.DA s.v. (Dobrogea).

COSORBUL v.coș orb.

COSTIREĂȚĂ s.f.872 V,878 VIIIb "cotet pentru porc": cf. c o
t ă r ă

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.).

COTARĂ s.f.880 VII "cotet pentru porc"; cf. c o ș t i r e ă
ț ă

cf.DA s.v.cotar 1°.

COTCĂ s.f. 897 VI,900 A "minge din cirpă"

v.DA,CADE s.v. (Trans.).

558

COTETĂRI s.m.pl.891 VIIIId "ciobani": Mă zi^o io am fo pe
la mocăniⁱ pîm_băltă, la cotețăriⁱ

cf.DA s.v.coteț 2°.

COTETII s.m.pl.art.896 VI "împletiturile de stof pentru
fixarea tencuielii pe tavan": După c-am ajunz la kirpi^c sus,
noi am pus coteți de stof: am curăța stufu, am pus sirmă, cuiⁱ
ș-am pus coteți și am lipit-o întîi pă...sus la pódin^ă

pl.cotețile 896 VI

cf.DA s.v. coteț.

COTIGĂ s.f.873 VI "cele două roți pe care se reazemă
grindeiul plugului"

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.și Bucov.).

COTIGUȚĂ s.f. 887 Ia dim. de la cotigă

v.DA s.v.cotigă, cotiguță (Mold.).

COTON s. 888 VIIc,891 VIIIc,892 VIIIc,VII,893 A,898 VIIIb,
900 A "ulei comestibil (de obicei din sămînță de bumbac sau
repiță)": plăcînta, puⁱ puțin cotoⁿ cîn o frămîntⁱ sau puțină
untură dacă nu ie cotoⁿ; cf. o l i v i a, o l o i.

COTCĂ s.f.878 VIIb "corcitură" : bunⁱ elu o fos bulgăr, mama
[k] bunica a fost romîncă, și ia cōțcă cum am fost eo

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

COVĂȚĂ s.f. 873 VIII,VI,875 VII,877 VII ,879. VII,88o V,
891 VIIIc,898 VIIa,c, "albie" : punem la covăță făⁱina

v.DA,CADE s.v.(Mold.,Bucov.).

CRĂNTĂ s.f.884 V "crintă".

CRĂVĂȘCA s.f.art.899 A "cravașa".

CRĂPĂRIE s.col. 873 VI "cantitate mare de crapi".

CRĂVĂCE s.pl. 871 VIKI "crivace (la barcă)"

cf.DA,CAD₂,SCRIBAN s.v.crivac.

CRÉMENE s.f.899 A,VII "unealtă de lemn, în care sînt înfipite bucăți de cremene, folosită la tăiatul palelor în arie": După ce scutură^m buabele la pămînt, punge^m petroaiele, punge^m și cremene, ca să facem pleșavă; cf. d i c ă n i e, d u i é n, d u i ú m, s á n i e

var.crémină 882 A.

CRÉMINĂ v.crémene.

CRESCUT, ne-am ~ vb.refl.ind.pf.c. 1 pl.878 VIII,892 VIIIb, 893 VIIb "am crescut": Avgeá bordei^u-m pămînt; acól^o ne-am crescú^d noi 892 VIIIb.

CRÍJMĂ s.f.872 VIII,875 A,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc, 888 VIIIc,891 VIIIc,892 VIIIc,893 A,900 A "pînză pe care o ține nașa la botez și în care se așază copilul": cin să dūce cu iel la biserică, nașa are o críjmă de-un metru jumate de pînză 888 VIIc

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.,Bucov.,Ban.).

CRÎNT s.n.875 VII,877 A ,VII "crîntă" : Si-l pungeá fru- mós [cașul] tot așá-n tifón și p-o masă sau avám crîⁿ noi făcút așá ¹ispré 877 VII cf. c r á n t á

art.crîntul 877 A.

CRÍSCURI s.n.pl.882 A "scrînciobe, dulapuri".

CRIVÁT s.n. 875 A,879 VIIIb,880 VII,883 VIIIc "pat": "Da dácá dorrá am ierá cîcê^u scólo, nu ca acúma fi¹ecáre-ⁿ crivát, de-a rîndu 880 VII

DA,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.).

CRUCIOI s.n. 888 VIa,894 VII,899 VII "orcic": Si d-ai¹c atámam cru¹o¹iu calúlu¹ dá p^oetroi¹-òsta 899 VII

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. (vest).

CU ARSITA v.arsita.

560

CUB s.n. 879 VIII "cazan mare de aramă cu două toarte, cu capac, în care se fierbe apa pentru ceai într-o ceainărie".

CUCIUHUR s.m. 879 A,VIII "dună de nisip": Cînd a auzit foc de aramă, a alergat vrun kilometru peste niște cucúhur¹ 879 VIII

pl.cuciúhuri 879 A.

CÚDRĂC s. 877 VIIIa "soi de viță-de-vie (nealtoită)": Noi am pus de-astălantă [nealtoită]: terșază, cúdrăc, zaibăr.

CÚLME s.f. 898 VI "grămadă": [Griful în armen] fi adunăm cúlme și-l dădșam la vînt

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

CUMVĂI adv.878 V "cumva": Ș-apăi fi púnim [peștele] pî grătăr curat, să fiie [e] să nu să murdărșască de [k] cumvái de scrum, de čevá.

CUNUNI s.f.pl.892 VIIIc,VIIIa,VIIb,VIIe,893 VII "petrecere care are loc sîmbătă seara înainte de nuntă la casa miresei (cînd se făcea bradul)": Sîmbătă șgară să făcă cunun¹ 892 VIIIId.

CU PRÎNSA v.prînsa.

CUPTIÓR s.n. 871 VII,V,872 V,873 VII,874 V,875 VIIa,b,V,III,876 VII,Vb,878 S*) V,879 VIIa,b,V,883 VIIc,884 V,885 VII,V,886 VIII,VII,V,888 VIIc,889 VIII,VIIb,V,890 VIIb,V,892 VII a,b, "cuptor"

v.DA,CADE,SCRIBAN s.v.cuptor, cuprior (Mold.).

CURĂJUL s.art. în expr. am apucat ~ 891 VIIIId "am prins curaj" : Lă-a dad în nas la cînt¹, ș-a vini^t cîni-ñaintă meș; am apucă corăju.

CURĂ, se ~ 1 vb.refl.și trans.ind.prez. 3 sg. 888 VIIc "se curăță": Și cură de pă pom¹, cură coaje 876 VII ind.pr. 1 pl. curăm 890 V,892 V

impf. 2 sg. curái 896 VIII, 1 pl. curăm 889 VIII,893 VIII

conj.prez.refl.1 pl. să ne curăm 890 VIb

2° vb. re11.conj.prez.1 pl.875 A,890 VII b "să ne scăpăm de cineva": ș-a vinit un ūom acolo, n-ām putū să ne curān dā el nijdăcūm 890 VIIb

1° v.DA,CADE,SCRIBAN s.v. cura (arn.).

2° v. DA s.v. cura (re11.) 3°.

CURĂȚURA s.f.art. 894 V "ceea ce se curăță": Grāsīmga, curătura du pă māți ūo pūnim ș-o preparām pentru săpūn

v.DA s.v. 1° (numai în DICT.).

CURNIC s.n. 888 VII,892 VIIla,896 VII "coteț pentru păsări": Avgām un curnicū, aprgāpi dā cāsā, c-ūo lāsătūr-așā-n jūos 896 VII

v.DA s.v. (Bulgărisim prin Munt. și Dobr.),SCRIBAN s.v. (Munt.est).

CUSCUT s.m. 1° 893 VII b "un fel de pastă răinoasă în forma de bobite": Făcām cuscūtū, că nu ierā ūorēz, nu ierā și la nūntā cu cuscūt să răcā, în log de ūorēz

2° 892 VIIb,VIIe "un fel de mâncare": Spārgām ūouā, și punēāi vulgūr, în cāpistēre cum ie cāpistēreā luņ, și punēāi ziāmā d-āga dā ūou, ș punēāi ș făīnā, și-ūvirteāi cu mīiņīlā [...]; să răcā gogūonēli-gogonēle-ășā cuscūtu; ș p-ōrmā-l cernēāi, c-un cūr dā cācā răīna jos și rămīnēā nūma iel; cīnd il rīerbēāi, il ferbēāi, il dai jūos și-l opārgāi cu untūrā 892 VIIb

v.DA cuscūt s.v. cușcuș, GS VI,331.

DA, se ~ de zori loc.vb.896 VIII "se crăpa de ziuă, se lumina".

DADĂ s.f. 85. V,898 VII "soră mai mare, țăță"

v.DA s.v. (Olt.,Dobrogea),CADE s.v. (Olt.),DM s.v. (reg.).

DAFIE s.f. foale de ~ 891 VII b "foale de dafin".

562

DALÍM s.n. 874 VIII "ffşie" : [Pielea de porc] o tăiam, măsurăm aşá de-o şkyápá mai bini, cît ierá pióoru, ş-o tăiam aşá dalím, cuş să zicî, dalím, adică răşii, dalím.

DAM s.n. 874 VII, 875 VIII, 876 VII, 878 A, VII c, 880 V, 891 VIIc, 898 VIIIb "grájd": Cîte-o báligă de vacă o lipşá aşá la dam, la grájd cum zicetî dumneavqástră 875 VII

pl.dámuri 878 A

v.DA s.v. (rar, învechit), CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (Dobrogea).

DÁMCĂ s.f. 871 VIII "loc unde se strînge iarna peştele (printr-o deplasare orientată de pescari)" : îl strîngem peştilî la dâmcă

DANÁC s.m. 891 VIII, 898 VIIIb, 899 A, 900 A "viţel de la unul pînă la doi ani": Şi móşu nóstru, ásta care spun, legáşe danác-eia acólo, îi legáşe acólo lîngă gard şi le dădúşe mîncáre 899 A.

pl.danáci 899 A

v.DA s.v.dánác, danác, SCRIBAN s.v.dănac (Dobrogea); cf. CADE s.v.dănac.

DÁNDĂNA s.f. 876 Vb "tămbălău": Şi după áia la zúă iar plgá-că cu dândăna î napóia acásă, cu múzicâ, cu...danţ, cu joc^{la}

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v.dandană.

DARÁ s.f. 893 VIII "tobă mică folosită de ursari": Ş-avşá úurşî cu lánţurî legát şî-î de o dará, o t^uóbă făcută aşá dá piéle dá váie şi cu gşamparale

v.DA s.v.dairea, dará.

DARÁC s.n. 893 VIII "cîrlig la coasă care face ce grîul să cadă într-o parte, la cosit": [Grîul] dacă să coşá ne dşgám cu cqásile, avşám cqáse cu darác^u, coseám.

DASCĂL s. 76 VII "dascăl".

DAU vb.ind.prez. 1 sg. în expr. ~la úsă 891 VI "dau (oile) la strungă": Dacă ieş am rîndu éstáz[†] la lăpte, mă duc dau la úşe.

DAULGIU s.m. 892 VIIIc, 893 A, 896 VIII, 898 VIIIb, 900 A "lăutar"
daulgiu, cu tóbi, cîntău

v.FD VII,307; cf.DA s.v.daul, ŞIO II,p115,LR XIV.1965.5,
p.557 s.v.daulă.

DĂ vb.ind.prez3 sg. ~tîc 897 VI "loveşte mingea cu un băţ".

DĂDEAM PERGHÉL v.perghél.

DĂDICĂ s.f.880 I dim. de la dadă.

DĂ GURĂ v.gură.

DĂ LA CIUR v.ciur.

DĂM vb.ind.prez.1 pl. în expr. ~la mîini 875 VII,876 VII
"bătem ţesătura de lînă în apă cu ajutorul unor lopăţele de
lemn" (procedeu manual pentru înlocuirea pivei): Urşám pan-
talón[†], ţoále şí le dădeá la mîin[†], nu şerá să le dúcá la kíó
cum fî acúş, ca să le bátá la kíuşá, să fácă ştyófá, le dădeá
şşára la mîin[†], fáceá o grátiş dē nuşele, ca un patuş, s_cără
ápá, aduc^éá cu butóáili, şí punşá-ntr-un dam, cáre úndi şeráú
yít[†]ele, şí turná apă pá íşele, şí le bátşá aşá, avşá lopăţé-
leş-aşá şí le bátşá, pîn şá fáceáú ca cum să fáce la kíuşá 875 VII
ind.impf. 3 sg. dădeá la mîini, 1 pl. dădeám la mîini
876 VII.

DĂNTULUIND vb.ger.890 VIIa "dănţuind".

DĂRĂB s. 891 VIIIa "bucată (de loc !)" : S-a dus úoile vun
dăráb încole.

v.DA,CADE s.v. (Tr.Carp.,Olt), SCRIBAN s.v. (Trans.,Mold.).

DĂRISÓR s.n. 872 VII dim. de la dar.

564

DĂULĂ s.f.891 VIIIc "tobă (instrument muzical)"

cf.DA s.v.daul, ȘIO II,115 s.v. daul.

DE prep. 885 VII,886 V,892 VIIb,893 VII,898 VIIc,900 VIIc,

d "din" : Băgăd dă sad d-aița, da aduz dă mîig la Constanța

v.CADE s.v.(arh.,ieșit din uz).

DE-A BRÎUL v.brîul.

DE ACIA v.acia.

DE ACOLEA v.acolea.

DE-A DORA v.dora.

DE-A FUGĂ v.fugă.

DE-A ÎNCRĂCILEA v.încrăcilea.

DE ALĂTUREA CU v. alătura.

DE-A ALERGĂTELEA v.alergatelea.

DE-A MIJAPĂTCA v.mijapătca.

DE-A MINA v.mină.

DE-A-N CHITA v.chita.

DE-A-N HÎLCA v.hîlcă.

DE-A-N MILITĂREASCA v.milităreasca.

DE-A-N SURUITA v.suruita.

DE-A OCHII v.ochii.

DE-A POPICUL v.popic.

DEASUPRA prep.871 VII "asupra" : [Prizonierul] âsta ieș
il ieș...deasupra mra, că-î nepótu m^{teu}.

DEASUPREA adv. 876 VIII,VII,Vb "deasupra"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.deasupra.

DE-A SUIA v.suia.

DE-A TULALĂIA v.tulalăia.

DEAVĂR v.diávor.

DEAVOR v.diávor.

DEBRAVĂTĂ s.f. 893 A "depravată".

DECA s.873 VI,874 VIII,882 VI,895 VIIIa "decalitru".

v.BPh,VII,1940,p.232 s.v.

DECÎT conj.875 VIIB,876 V,877 VIIIa,A,VII,V,878 VIIIb,
880 V,884 V,II,885 VIII,889 VIIa,894 VI,898 III,900 VIII "numai,
doar": uîta-asa cu must, dacã sã usucã stau si-un an de zile; le
tiã la loc uscãt, sã nu le tiã pe la umizãlã, sã mucezeasca sau
sã sã-ntimple fel de fel de necãzurã; si stau si-un an de zile;
decit dacã fac dinãslande, nũ cu must; nu preã stau asteã
880 V; dacã a vãzut cã nu sã simte nimica si dicit casu in casã
il simteã si iel 898 III.

v.CADE s.v. (Mold.).

DE DRAGOSTE v.drãgoste.

DEJã s.f. 873 VIII "vas din doage"

v.TDRG,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.,Trans.),DM s.v. (reg.),
Arhiva,1921,p.190.

DELIBãSIT, a~vb.ind.pf.c. 1 sg. 877 A (despre oale) "a
cãpiat"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v. delibãã.

DELIBãSITã adj.f.898 VIIIb (despre oale) "capie"; cf.
d e r i b a s a

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.delibãã.

DELICAT, a~vb.rerl.ind.pf.c. 3 sg. 881 VII "s-a stilat,
a devenit mai delicatã": ãstãzã s-a delicatã lumãa.

DELUT s.n. 897 II dim. de la deal.

DEMUIT adv.897 VI "devreme" : s-a sculat dãmult s-a dat
mãnãre la cai

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.mult.

DE NEPOMENITELã v.nepomenitelea.

DEPOZITãNT s.m. 889 VIII "negustor care avea depozit": Era

566

un fel [k] un ū depozítant aic, c-adaŭa țiglă.

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.depozit.

DEREĂ s.f. 873 A,VII,IV,875 A,877 VIIIA,V,II,878 VIIIB,V,
881 II,882 V,883 VIIIC,884 V,891 VIIIC,d,892 VIIIC,893 A,898
VIIIB,900 A: "gírlă, pírfu": [Caloianul] il dizgropăm și-l dăm
pe dereă 886 V

v.DM s.v. (reg.).

DEREPT prep.871 V "drept": și-l púneș [oul] derep la
míjlocu păști

v.CADE s.v. (arh.).

DERIBĂȘĂ adj.f. 891 VIIIC (despre oale) "capie"; cf.
d e l i b ă ș i t ă

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.delibașă.

DERIBĂȘĂ vb.ind.impf. 3 sg. 891 VIIID (despre oale) "căpia!"
"Mă" zíg al¹hergeș cu fașa acătătă di pičór pá tríi uoi pá
an: să li văd mar¹ și [ε]úna deribașă, ș-úna să pierdeă, ș-úo
nú li prindeă.

DEBT s. 889 A "mîhnire, supărare": Ōe dert áre di-¹ zlab
așă, Ōe foc o fi avînd ? 889 A

v.SCRIBAN s.v.dert (Vechi, azi Mold.).

DEBTUESTE vb.ind.pr. 3 sg. 889 A "este mîhnit,are supăra-
re mare"

cf.SCRIBAN s.v. dert.

DESEMNAȚE adj.f.pl.900 VI (despre oi) "insemnate": Ūamēni
toț¹ aveă uoi desemnate.

DESPĂNUȘĂM vb.ind.impf.1 pl.886 II "curățam porumbul din
foi": Ng-a dus lă...despănușă la porúmb la mărġin¹[...] atúșă
oîn ū despănușăm, un copíl în lo s-arúnče porúmbu la grămadă
l-a[ε] l-a aruncát în capu m¹eu .

supin despănușat 886 II.

DESPRE prep. 895 VII b "dinspre, din partea": femeile despre mirăsă

v.CADE s.v. (ieșit din uz, arh.), SCRIBAN s.v. (rar).

DESTIN s.n.882 A "intestin"

pl.destine 882 A.

DESTUPĂTĂ part.și adj.f 892 A (despre rufe) "spălată, curățată de murdărie": Rufa je necată, trebuie dăstupată 892 A.

DE TINĂRE v.ținare.

DEVĂROAICĂ s.f.895 V "domnișoară de onoare a miresei"

cf.CADE s.v.dever², deverită.

DEVERICĂ s.m. 883 VIII,885 VIII,VII,890 VII a,892 VIIIa, VII,893 VIII "cavaler de onoare"; cf. d i á v o r, v i v e r i g a

var.deverigă 885 VIII,VII; devorică 877 VII

cf.CADE s.v.dever².

DEVERIGĂ v.deverică.

DEVORICĂ v.deverică.

DEZBLOCĂT adj.m.892 A "dizlocat".

DEZGĂTEȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 885 III "scoate gâteala miresii"; cf. d e z g o g h e ș t e

ind.pf.c. 3 sg. a dezgătít 892 VII, impf. 3 pl. dezgătea 899 V.

DEZGĂTĂM vb.ind.impf. 1 sg. 880 VIII "desfăceam"

conj.prez. 3 sg. să dezgăte 884 VII,900 II.

DEZGOGHEȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 890 V "scoate voalul miresei": Dēzgó [ɛ] dăzbrăcā mirăsa dă v^oal, dezgogēște cu^ș să spu^șne la no^și; cf. d e z g o g h e ș t e á

ind.impf. 3 sg. dezgoghea 892 VII.

568

DEZLEGANIE s.f.872 VII "slujbă pe care o face preotul unui copil nebotezat": o vorbit cu p[ost]opa, o vinit p[ost]opa 1-o făcut dizlegani[er]e afară, nu l-o băg[at] [pe copil] în biserica.

DEZLÎNEAZĂ, se~vb.refl.ind.prez. 3 sg. 881 VII (despre lînă) "se descurcă": să dezlînează lîna.

DEZMOBILIZĂȚI adj.m.pl.881 VIII "demobilizați": Tovarăș[ul] să him și dezmobiliz[at]

cf.DM s.v.demobiliza.

DIĂVĂR v. diavor.

DIĂVOR s.m. 873 VII,875 VII,878 VIIIb,880 VII,V,883 VIIb. IV,893 VIIb,895 VIIa "cavaler de onoare" : Diavoru, așa-1 spunem noi, cam cum ar hi caval[er]u di onoare; cf. d e v e r i c ă v i v e r i g a

var.deavor 876 VII,Vb; deavăr 893 VII,V,895 VIIa,VIIb, diavăr 877 VII,892 VIIIa.

DIBĂC adj.899 A "dibaci".

DIC s.n.871 A,VI,V,II,877 II,878 VIIIb,885 VI,892 A "dig": Făc[em] antr[ea]ca p[er]ă dic 871 II G.dicului 885 VI; pl.art.dicurile 871 VII,pl.art.dichiurile 876 VII.

DICĂNIE s.f.877 VIb,887 VI "unealta pentru tocat pai[er]e în armen": Mai pun[er]ăi ș-o dicănie d[um] urmă[!] care șă...șă mărun[er]escă bine să răc[er]ă și pleav[er]ă mai multă pintru n[ost]r[er]s la cai; cf. c r é m e n e, d u i é n, d u i ú m, s á n i e.

DICHIA v.drichia.

DICHISITĂ adj.f.881 VII "grozavă": Să găsește una mai dikisită "ha[er]ă, f[er]ă, că vă rac 1[er]u ro[er]ă, ă" z[er]ce, "că 1[er]u am m[er]mă yitirgă și 1[er]u vă fac ro[er]ă și plăc[er]inte"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.dichisit.

DICUIRI s.f.pl. 871 VII "îndiguiri".

DICUIT, s-a ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 sg. 871 VII "s-a indiguit".

DIN BOLUC v.boluc.

DIN NOAPTE v.noapte.

DIP s. 873 A "foi de la poala tutunului": Foile [de tutun] de la pămînt să numească dip.

DISCOLOREAZĂ, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 880 V "se decolorează".

DISCUIȘTE vb.ind.prez.3 sg. 893 IV "ară cu plugul cu discuri".

DISPĂREA, se ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 894 VII "dispărea": și-nîngăn copilu și să dispărea jîngu.

DIȘĂICĂ s.f.892 VIIc (la viermi de mătase) "gogoasă a femelei": Gogóșila-ălea rotundili, țiră...zițem n'oi ț'limba noastră dișăică; și așea mai lungu,ățli iră vórba di secs bărbătesc.

DIUEN [2 sil.] v.duien.

DIZLIGEA s.f. 893 A "greblă"

pl.dizligéle 893 A.

DÎRMOCSEN s.892 VIIlb "arbust cu flori albe care produce niște boabe roșii ce devin negre cînd se coc; dîrmoz": Aducă nușele dă dîrmocsăen, ũ fel dă lăemn, ț'zițe dîrmocsen

cf.CADE s.v.dîrmoc, SCRIBAN s.v. dîrmóz, dîrmóxin, DM s.v. dîrmoz.

DÎRMUC v.țirmic.

DOLIE s.f.876 Vb "strachină foarte mare": [Cașul] fi punșă intr-un yas mai mare, o cratiță, o doliă cum eră înainte, doli d-ăia mare

cf.CADE,SCRIBAN s.v.dolie (Mold.).

DOLIE s.f.893 A,898 VIIlb,900 A "vale între două dealuri,

adîncitură între două planuri ale unui acoperiş"

v.CADE s.v.(Mold.),SCRIBAN s.v.(est); cf.BPh. VII,1940,
p.241 s.v.dolie.

DOIMĂ s.f.888 VIIc "dovleac alb"; cf. b o s t á n l̃, í v í -
r ă.

DORA, de-a~loc.adj.890 II,900 VIIc "de-al doilea, de-a
doua": Avşa...soţia de-a dora 1erá; a dintîi murisî dimult
900 VIIc; Ş-acúma am mamá de-a dora 890 II.

DOSPÍT, la~vb.supin 893 V (despre cînepă) "la topit":
[Cînepa] o băgá în apă, dup-áşa punşá pⁱetre multe ca să n-o 1a
ápa, ş-o 1ingá acolo la dospít; cf. l a d u b í t

cf.CADE s.v.dospi.

DÓSUL s.n.art.în expr. a dat ~ 873 VII "a trecut pe după":
Ş-a-njugád digrabă bóii, şí ne-ay suşít în car, s-a dat dósu
dupá o magazíe ş-am intrát î oráş

cf.SCRIBAN s.v.dos, a da dosul (vest).

DRĂGOSTE, de ~ adv. 878 VII "de plăcere, de drag": Numa de
drăgoste fač buliyónu.

DRĂNGĂNEÁU vb.ind.impf. 3 pl. 875 VII b (despre clopote)
"sunau, băteau": Drăngăneáu cloăp^ftile

cf.CADE s.v.sdrăngăni, SCRIBAN s.v. zdrăgănesc.

DREPT, prep. 874 VII,893 VIIIb "în faţa, în dreptul": Cum
am ajuns drept fieriéstre la f^hică-mşa, ă strigát 874 VII;
erá drept Oltína 893 VIIIb

v.TDRG s.v. (arh.),FD,IX,p.145-146.

DREVELELE s.f.pl.art.900 V "zăbrelile": Într-o noapte ay
venít hóti ş-ay strimbád y [k] drevélele şámulu1 ş-ay intrá pá
şam

v.SCRIBAN s.v.dreavă (vest); DM s.v.dreavă (pop); cf. CADE
s.v.dreavă.

DRICHIA s.f.art.876 VI,885 VIII,II,886 II,890 II,892 A,897 VI,
898 VIIIb "țurcă, lemn scurt ascuțit la capete; jocul de copii,
țurca": cf. c e l í c h e, l i ț, p í c h e a, p o p í c
var.díchia 893 VIII,IV,IIa, la drichie 897 VI, zdrichea
895 VI

v.SCRIBAN s.v.driche.

DROJDIOARĂ s.f.890 V dim. de la drojdie: "Nu făceni cu aluă niș
cu drujdiuără."

DRUMUL NEGRU v.negru.

DUBĂLĂ s.f.872 A "zer de oale acrit, din care se face
argăseala".

v.SCRIBAN s.v. (nord).

DUBĂRIE s.f.879 VIII "atelier pentru făcut și reparat bărci
pescărești"

cf.CADE,SCRIBAN s.v.dubă.

DUBEA vb.trans.și refl.ind.impf. 3 sg. 880 VII (despre cîne-
pă) "(se) topea"; cf. l a d o s p í t, l a d u b í t
supin dubít 880 VII,890 V

cf.CADE s.v.dubi (Mold.,Bucov.,Trans.),SCRIBAN s.v.dubesc
(Nord).

DUBEALĂ s.f.880 VII "acțiune de topire a cînepii"

cf.CADE s.v.dubală (Mold.,Bucov.,Trans.),SCRIBAN s.v.dubeală
(Sud).

DUBÍT, la~ vb.supin 880 VII,890 V (despre cînepă) "la topit";
cf. l a d o s p í t.

DUCEĂM vb.ind.impf.1 pl. în expr. ~locu afúnd 881 VII
"desfundam locul": Ne strîngám și făcám cîte-o hóră di ducám locu
afúnd.

DUDUITE, pe~ loc.adv.890 VIIa "pe întrecute": Înainte mūrșá
...pă duduítu.

572

DUIÉL v.duién.

DUIÉN s.n.874 A,875 A,878 VIIIb,88o VIII,883 VIIIc,891 VIIIb,893 A,VIIIb,898 VIIIb,9oo A "unealtă pentru tăiat paiete în arman, construită dintr-o placă mare de lemn pe care erau montate bucăți de cremene": duiény, ála-l punám la plǎvǎ noi și íl fáčám; cf. c r é m e n e, d i s á n i e, d u i ú m, s á n i e var.diuén (2 sil.) 896 VIII,duiél 898 VIIIb, duvén 9oo VIII.

DUIÚM s.n. 891 VIIIId,898 VI,9oo VIII "unealtă pentru tăiat paiete în arman, construită dintr-o placă mare de lemn pe care erau montate bucăți de cremene": Cíteodátǎ mai bǎgám și duiúmu și fáčám plǎvǎ, al dóiílea rínd de páie íl fáčám și plǎvǎ; cf. c r é m e n e, d i c á n i e, d u i é n, s á n i e.

DULCEÁSCĂ, sǎ~vb.conj.prez. 3 sg. 88o V "sǎ îndulceascǎ".

DULMAN s.n.891 V "scurtǎ de dimie cǎptușitǎ cu blanǎ"

cf. CADE,SCRIBAN s.v.dolman.

DUMINICĂ s.f.898 VIIc "duminicǎ".

DUMITRIȚĂ s.f.872 I,876 VII "tufánicǎ; numele unei flori de toamnǎ"

v.CADE s.v.(Mold),SCRIBAN s.v. (est), Arhiva 1911.7,p.283 s.v. (Mold.).

DURÁȚIE s.f.881 VI "duratǎ, timp cît dureazǎ ceva": Dǎcǎ íerǎ butóíu di patruzéc cínzéc di védri, aveǎ duráȚie de-o zi jumáti di fíert.

DURĂ s.f. 898 VIIIb,9oo A "cǎpácel la plitǎ"

cf.CADE,SCRIBAN s.v.

DURDULICĂ adj.f.873 VI "durdulie".

DURDUC s.873 VIII "foile de tutun de la vírf": [la tutun] foiíe de la pǎmínt sǎ numǎ díp, dóo trei foí mai sus, cam așǎ di nalt, se numǎ íaná și de la íná ín sus sǎ numǎ durúc4.

frunzele spre vîrf.

DUȘAMRĂ s.f.871 V,II "dușumea": S-ă băgă sub dușumea
pl.dușamele 871 V

v.CADE s.v. (Mold.),SCRIBAN s.v. (est).

DUȘEC s.n. 875 VII "saltea"

pl.dușăce 893 VIIb

cf.Arhiva 1911,7,p.283 s.v.dușăg.

DUVEN v.duien.

ECIDATOR s.n. 878 V "bătător cu care se alege smîntîna
în putinei": Bidineiș-ăla [..] înuntru-avgă un ecidator așa
care acidată laptele, mestică laptele cu să vă spun io.

ECUBATOR s.n. 880 III "incubator": Am pus și io numai la
o cloșcă, restu am cumpărat la ecubator.

ERCHEC s. 873 VII "parte dărbătească la gîndacii de mătă-
se": Ei să calcă amîndoi, spuni ierkéc fi spune lu...gîndăcu
care ie și să calcă amîndoi.

ESCAVATOR s.m. 893 VIIb "excavatorist" : Unu [dintre
copii] este escavator.

ETATE s.f. în expr. în~ 892 A (despre tineri) "major";
supt~ 892 A "care nu a împlinit vîrsta majoratului".

EXISTĂ, se~ vb.perf.ind.prez. 3 sg. 871 VII,894 VII,896
VII: Da lup¹ acuma nu să ma ezist-aița

există

v.FD,IX,p.204-205; cf.DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v.exista.

FAC, să~ vb.trans.conj.prez.1 sg. în expr. ~(oile)
îndărăpt 891 VIIIId "să (le) întorc, să le aduc înapoi": Mă
du să fac u'oile-ndărăpt.

FĂCE CALE v. cale.

574

FAGĂ s.f. 879 VIIIc,VIIb "draglină": Au venit niște fągălî,
n-az_văzú_dimineață_treșă_o_fagă [pe Dunăre] 879 VIIb

pl.fągăli 879 VIIb

v.SCRIBAN s.v.(Dunăre).

FĂIANȚĂ s.f.878 Vb,879 V,891 V "farfurie din faianță";
[Drobul] se_pune_pe-o_faianță_și_se_tăie_împătrățele_și_se
servește_la_țuică.

FĂLCĂ s.f. în expr. apucat_de~ 900 VIId "bolnav de apucat"
cf. DA,CADE,SCRIBAN,DM s.v. apucat.

FAMILIARI s.m.pl.879 V "famiști": Săra_a_pus_măsa_mare,
pentru_fameliarî.

FARASOARE s.f. 881 VI "floarea-soarelui"; cf. f_l_o_ă_r_e_a-
s_o_ă_r_e, ț_a_r_a_s_o_ă_r_e.

FASOLISTE s.f. 898 VI "loc cultivat cu fasole"
v.DA s.v. (prin Buzău).

FĂȚĂ, în~ loc.adv. 874 VI "la suprafață, superficial";
Ară_cu_căi, ară_în_făț-așă_de_două_trei_déșeți.

FĂGĂDĂU s.n. 886 A "cîrciumă"
v.SCRIBAN s.v. (Transilv.).

FĂRĂJEAM vb.ind.impf. 1 pl.881 VII "frigeam": Că_dacă_ieră
cărne_deşulă_la_Crăcîn, punșama_acólo_și_fărăjam_cărne, făcăm
foi.

FĂTĂȚĂ adj.f. 874 VII (despre vacă) "care a fătat": Avșam
văca_fătătă.

FELEMEN s. 872 V,875 A,877 A,878 V, 880 V "bumbac"
Ásta-î_bătută_felemen_și_șesút_cu_matășă 880 V.

FELINAR s.m. 891 VIIIc,893 A.898 VIIb,900 A "cal cu frun-
tea albă".

FERBENȚI s.m.pl.895 VIIIa "fermenți" : [Vinul] oîn făcá
ferbénți-acólo scoteám pá cêp și punșám Ū vin mai lîmpede.

FERESTEÁ s.f.895 VIIIa "cherestea".

FESTELEŪ s. 877 A "obiect îmbibat cu apă".

FICÁT s.m. 1° ≈ alb 871 V,875 V,876 IV,877VII,879 Vb,896 V
"plămîn"; cf. g i g é r a l b

2° ≈ negru 875 V,876 III,877 VII,879 Vb,896 V "ficat"; cf.
g i g é r n é g r u .

FIERBE, se ~ v^b.refl.ind.prez.3 sg. 896 VIII (despre boabele
de grâu) "se încing, se alterează, pierzîndu-și capacitatea de a
mai încolți" : Grîu dă sâmintă il punșá separát în cásá, nu-l
punșá la magazii, cá sá fierbî și nu iése.

FIERBÎNTÁ vb.ind.impf.3 sg. 895 VIIIa (despre vin) "fier-
bea" : și lăsám [vinul] timp dá dóoșpatru dá óre cu tótu ferbîntá
acólo.

FIGI vb.ind.prez. 2 sg. 873 VIII "înfigi".

FILOPSEÁ s.f.art.895 VIIIa "filoxera".

FINERUL s.n.art.874 VII "felinarul" : Ia tu, Cálino,ș-aprîndi
finéru

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.fanar.

FITĂRII s.f.pl.873 VIII,VI "brazdele de tutun" : Tutúnu,
primăvara, făcî fitării, brazde, dá fitării zíce

v.SCRIBAN s.v.fitará (Dobr.), fitărie (Covurlui).

FIU s.m. 88o V,896 VIII "plantă oleaginoasă, cu bobul negru,
din care se extrage ulei necomestibil, folosit la ungerea mași-
nilor agricole" : Semăná morz, semăná Kováz, fiu, Buđág, tot
fjelu dá sâminturî

pl.fii 88o V.

FLĂCĂRIILE s.pl.art.899 VI "fleacurile,nimicurile" : Acólo

576

s-adună lume, avgá bătúrî, miçî, toate flăcăriile-astea.

FLECMA vb.ind.impf. 3 sg. 899 VII "scuipa"

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v.flegmă.

FLOAREA-SOARE s.comp.877 III,892 VIIa,VIId "floare-soare-lui"; cf. f a r a s o a r e, ț a r a s o a r e.

FLORÎȚI adj.pl.893 VIIb "infloriți".

FOICÉLE [4 sil.] s.f.pl. 892 VII "hîrtiuțe colorate cu care se împodobește bradul de nuntă": Ș găteá brádu; îl găteá, cū foicéle, trândafirî făcá din foicéle

cf.DA, SCRIBAN s.v.foicică.

FLUIÓR s.n.883 VII "fluier": Puáte știá cinevá să cînte din fluió

pl.fluioáre 883 VIII.

FOCUȘÓR s.n.876 VII "floare roșie bătută"

v.LEX.REG.II,p.111 s.v.focșor (Maramureș).

FOI s.f.pl.876 Va, Ia, 881 VII "scoverzi".

FOIALĂ s.f.mîncám ~ 878 VII "mîncam bătaie": Ne grămădeám fieti [la șezătoare] cînc,șásâ [...] de nu ni lăsá máma, cā apăi mîncá foială

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v.foi.

FONTĂ s.f.891 VIIb "fundă": Legátă [găina] c-o fontă roșe

cf.DA s.v.fundă, SCRIBAN s.v.fundă funtă (Munt.).

FRĂMÎTELE s.f.pl. 895 VI "firmituri".

PRECĂTEI s.m.pl. 875 VIIb, VIIc, 883 VIIc, V "aluățele din făină, și mălai plămădite cu must"; cf. c o c o á c e, c o c o c ú ț e, c o l á r é z i, t ú r t á, t u r t í c á, t u r t i ș o á r á.

PREGMENTEÁZĂ vb.ind.prez. 3 sg. 886 V "fermentează".

FRENCHI [1 sil.] s.f.pl.878 VII "soi de pătlăgele roșii

pipernicite, nealboite": La álga frenk le zicám noi. De cind eram io fatá, dragá, n-am mai pus dg-álga

cf.DA s.v.frîncuşă.

FRUMUŞETURI s.col. 893 V "frumuseţi"

v.DA s.v.frumuseţe, ~uri (rar).

FRUNTAR s.n. 878 Vb, 884 VIII, VII "cordea de care erau prinşi bani de aur şi cu care îşi împodobeau femeile fruntea"; cf.

r i s á u a

v.LEX.REG.I, p.91 s.v.fruntari (Păgăraş), cf.DA s.v. 4°.

FUGĂ, de-~ loc.adv. în expr. a rúpt-o ~ 887 VIIb "au rupt-o la fugă": Cini cîn a rúpt-o di-a fugă.

FUGĂRET adj. 887 VI "alergător": şi făcău întreţerē sã vadă care cal je mai bun, mai...fugăret

cf.DA s.v.fugar, fugăret.

FUGĂRIŢEA s.f.art.877 II, I "numele unui joc de copii".

FUGITIV vadj. în expr. ne-am luat ~ 876 Vb "am fugit (cu bărbatul) ca să ne căsătorim": Ne-am luat fugitiv, cu fuga.

FULGI s.m.pl. în ~ 881 VII (despre o ţesătură) "în care se trag firele din natră cu un cîrlig sau cu o andrea": Ţesim abále sau covertúrî sau móde di-ástea, cum ar fi, sau lucrurî ũ fulg. Cu fulg sã scot aşá pá nátră, pá răzbóî, pá nátra răzbóîului, sã scot cu cîrligu. cu andreaşa zis ástăzi.

FULINGINĂ s.f.879 V "funingine"

v.DA s.v.funingine, fulingine (Ialomiţa).

FULTAN s.f.873 VI, 880 VI "pîlc (de stof)": Ne-an dus într-u fultán de stof acolo, într-um petic de stof.

FULTUC s.n.893 VIIb "pernă mică umplută cu puf"

v.DA s.v.(Dîmboviţa, Ialomiţa).

FULTUIALĂ s.f.873 VII "umplură de puşcă, din cîlţi, cîrpe

578

sau hirtie care se bate peste alice sau praful de pușcă": S-a descărcat în palma lui toată fultuial-așa a intrat în palmă

V.DA, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold.).

FUND s. 876 Va, 884 I, 895 V "cecum (la porc)"; cf. f u n d á c f u n d ó i, s á c u l, t r á i s t a, t r a s t i e².

FUNDĂC s. 871 V, 873 V, 876 III, 877 V "cecum (la porc)": [Porcul] ári stomăgu-ăla mai mare, ári fundác; cf. f u n d, f u n d ó i, s á c u l, t r á i s t a, t r á s t i e².

FUNDÓI s.n. 888 V, 897 V "cecum (la porc)"; cf. f u n d, f u n d á c, s á c u l, t r á i s t ă, t r a s t i e².

FUNDUL s.art. 889 VIIa "pomana care se face la 3 zile după înmormintare și care se oferă pe un fund de lemn": Acumă, după-mormintăre, la trei zile i-an dat fúndu, cū o farfurii-acólo cu mîncăre, c-o basmă pă fund.

FUNDULEȚUL s.art. 886 V dim. de la fund "cecum".

FURCHET s.n. 879 VIII "bucată de fier în formă de furcă în care se sprijină lopata unei luntre cînd se vislește"

cf. CADE s.v. furchetă.

FURCI, la s. 878 VIIb, VIIc "gezătoare"

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. furcărie.

FURNUCHI s.pl. 875 V "scai, murdării din lina tunsă": [Lina] Mo alégem de furnúk, Mo dúcșem la șigmeá.

FUS s. 879 Vb "rest nefolositor care rămîne pe funul caze-
nului după ce s-a ales săpunul": Rămîng-așa un f¹el di fus așé-
șpúnem noi, ũ f¹el di s¹odă, nu s¹odă, cret cã tot di la un-
túr-ăga care [k] rămășița căre nu mai i de nimic; cf. b o r o-
g h í n ă, c ă r ă n t í e, c î r î i ă l ă, l o h ó n,
m l á c i u l, s c r á d ă, s t e r e j í e, t r í n c i,
v á t r a s ă p ú n u l u i, v r é c e, v r e j, z e m í r c ă.

FUSTĂ s.f. 896 V "șort de bucătărie": Șortur[†] de bucătărie,
atu[†] z[†] căm fustă, nu z[†] căm șortur[†]

v.DA s.v. 2° (atestare în jud.Constanța).

FUTUIĂ vb.ind.impf. 3 sg. 892 VII "adresa injurii, injura".
Și-l futuia, și-l măscărgă și ce nu-[†] făcă lu gétu Homu-ăla, vai
da ielu; cf. mășcăreă.

GAGIC s.m. 877 VII, 881 VII, 896 III "iubit": ia ce. ieră
bucurăsă că ieră lîngă gagicu iei; cf. amuréz, gagiu
hamánt, simpáticul

cf.CADE s.v.gagică.

GAGICĂ s.f. 877 V, 893 VIIIb "iubită"; cf. simpátică
v.CADE s.v.

GAGIU s.m. 874 VII, 880 V, 883 VII "amant, ibovnic": El
[soțul] unde-o hí fóstă, la lucrú, și ea [nevesta] avgá gagiú,
și sgara vîngá la ea; cf. amuréz, gagic, hamánt,
simpáticul

pl.gagii

cf.SCRIBAN s.v.gagiu.

GALDABOȘI s.m.pl. 876 Va, 890 A "caltaboși"; cf. gildif-
báci, tartabóș

cf.DA s.v.gıldăbaș.

GAMEU s. 897 VI "varietate de viță-de-vie hibridă"; cf.
gamoié.

GAMOIE s.f. 899 A "varietate de viță-de-vie hibridă"; cf.
gameu.

GĂRNITĂ s.f. 889 VIIa, 894 VII "vas de tinichea"; Lya Ho
gărniță Ho nebúnă di stólnică și Ho găyurșă

pl.gărniți 894 VII

580

v.DA, CADE s.v. (Mold., Bucov.), SCRIBAN s.v. (vest).

GĂTĂ, se ~ vb.refl.ind.prez.3 sg. 891 VIIId "se termină"

cf.DA s.v.găti, găta (Transilv.), CADE s.v.găta (arh.),

SCRIBAN s.v.gătesc, găta.

GĂIBĂRĂȚI, să vă ~ vb.refl.conj.prez. 2 pl. 893 VIIb "să vă încâierăți": [Despre copii] să vă luaț la răost, să vă găibărăt, să vă certăt

cf.DA s.v.gaidă, găibără.

GĂLBINĂREA s.f.art.893 V "gălbenuşul (de ou)": Da la sca-
loian să spărge numai puțin [oul] să spărge și scuăte cu lingu-
rița gălbinărğa de la el

v.DA s.v.gălbenare 3° (rar).

GĂRDURĂRIȚĂ s.f.885 VIII,887 Ib "arbust care formează gard viu": Cî n a ajūs im mărġinġa sătului ș-acūma este niște gărdu-
rărițā d-ăġa acōlo, niște...cum ġ spūne gar^d viū d-ăġa

cf.DA s.v.gărdurarițā.

GĂVANĂ s.f. 899 VIII "castron de lemn, făcut de rudari"

cf.DA, CADE, SCRIBAN s.v.găvan.

GEAR s.n. 878 V, 880 V, 883 VIIIc, VIIb "broboadă de lînă"

v.DA s.v. (azi Dobrogea), CADE s.v. (arh.), SCRIBAN s.v.

(Dobrogea).

GEMUȚ s.n. 894 VIII dim. de la geam: Am yru să mă uġ^t p-un
ġemuț așā.

GHEB s.n.875 A "cocoasă": [Baba] cu ġeb ġn spāti; ġ slūtā, cu
nas di ġ¹uġcā, cū mă roc ġ cu măscā

v.DA, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est).

GHERMEA s.f.873 VI "șipcă bătută în interiorul bărcii, de jur împrejur".

cf.DA s.v.gherme, DAME, T, lo.

GHIBĂCI adj.m. 877 A "dibaci".

GHIBGHER s.n.895 A "strecurătoare mare confecționată din tablă"

pl.ghibghere 895 A.

GHICI s.n. 880 VI "un fel de țurcă".

GHIGHILEȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 874 VII "dezmiardă, alintă, mîngîie" : Aj s să cúlĉe, aj s să juăĉe și lej, aj să...gigi-
lește-o, mugulește-o; cf. g u g u l é s c, să mă g u g u -
ș é s c, m u g u l é ș t e

cf.DA s.v.giugiuli, SCRIBAN s.v.giugiulesc.

GHIMIȘLIĆ s.n. 898 VIIIb "afacere mică".

GHIOLBĂȘ s. 878 VIII b "ghiol mic" : Gólu mai mul de șase
métri; ș-acólo i zicá uaméni gólbăș, adica je gol mai mic.

GHIONDEL v.ghionder.

GHIONDER s.n.871 VIII,V,872 VIII,873 VI,879 VIII,883 VIIb
"prăjină cu ajutorul căreia se împinge barca" : Vini-un ĉetă-
tjân și-ŋ spune : "bágâ cu gónderu aiĉ. Ajĉ sa bas Petrâkĉ
c-aiĉ ĩ péștĉle"; cf. r á ș c â, s a c o v í ț ă, u n d é r

var.ghîndel 890 VI

v.DA s.v.ghionderă, ghionder, SCRIBAN s.v.(Dun.de jos);
cf.CADE s.v.

GHIOSLÚC s. 896 VIII "vestă de lînă" : În loc de vĉéstĉ
avgám d-ăla...göslúc^u-ĩ zisám, cu timpü-ăla, cum ĩĩ vĉéstĉĩĩ
acúma, avgám to_dă lînă făcút, ĩĩ zisá göslúc^u, nu-ĩ zicá
vĉestâ

v.DA s.v.ghizlúc,ghioslúc (Dobrogea), SCRIBAN s.v.ghiozlúc
(Dobr.Vechi).

GHIOZLOMELE s.f.pl. 883 VIIIc,893 A "scoverzi".

v.DA s.v.ghioslomea (Dobrogea), SCRIBAN s.v.ghiozlomea

582

(Rar azi), Arhiva 1913, p.235 s.v. ghiozlomea (Mold.,Munt.); cf. LEX.REG.I,p.29 s.v.ghislomea.

GHISMĂNTĂ s.f.899 VII "ghismană".

GHISONIE s.f.875 A "vizuină".

cf.TDRG,CADE s.v.vizuină,ghizunie, (Mold.), SCRIBAN s.v. vizuină, ghizunie (Munt.).

GHIUJNITĂ s.f. 875 A "babă (ironic)"

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.ghiuj.

GHIUM s.n. 891 VIIIc,897 A,VIII,898 VIIIb "bidon (pentru lapte)": Am luat căruța și am strigat la lăptărgasă, care mulgă vacile, "ia gúmurle și le dă...le dă la o parte să trec cu căruța" 897 VIII

pl.ghiumuri 897 A

v.DA s.v. (arh.), SCRIBAN s.v.(Mold.sud.Rar azi).

GHIURLUC s. 875 A,878 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIb,c,892 VIIIc, 893 A,896 V,898 VIIIc,900 A "buruieni, bălării"

v.DA s.v. 1°, LEX.REG. I,p.36 s.v. (Olt.).

GHIUVRELE s.pl. 900 A "lemne cu ajutorul cărora se pot lega mai mulți cai la arman".

GHIVECI s.n. 876 VIII,879 VIIIb,880 VIII,881 VI,891 VIIIc, 898 VIIIb "groapă rotundă săpată în pământ, căptușită cu paie sau arsă, în care se păstrează cerealele" Băgăm [grîul] în gîvec, așa-î spunem noi, făcăm o gămură-n pământ, î punem pe dinafară paie și băgăm grîu acolo și iar î punem pământ deasupra; cf. t ă t ă r í i e

v.FD,VII,p.307-308; cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v.

GHIZLUC s. 874 VIII,875 A,878 VIIIb.883 VIIIc"varietate de grîu de toamnă": Seșeră nușptea hórzu și zîța seșeră gîzlucu 874 VIII; La grîu î zîcă gîzluc și la grîu de primăvară-î

zičá arnăuú 875 A

v.LR XIII,1964,1,p.79 s.v.ghisluc,FD VII,p.308 s.v.ghizluc;
cf.DA,SCRIBAN,ȘIO II,184 s.v.

GIBĂR s. 883 VIIIc,892 VIIIc,893A,896 VI "vas din doage
(neinfundat)"; Ári Țo cádă mică, un ȝibăr, noi i spúnem pã
turčestii ȝibăr; un ȝibăr cari cúrǵe_șă [ȝuica] acólo 896 VI.

GIGÉR s.m. 1° ~ alb 875 A,878 VIIIb,883 VIIIc,V,89; A
"plămîn"; cr. f i c á t a j b

2° ~ negru 875 A,878 VIIIb,883 VIIIc,V,893 A "ficat"; cf.
f i c á t n é g r u

cf.DA, s.v.cighir, SCRIBAN s.v.gighir.

GIGÎRDĂUL s.art. 1°. 893 VIII "numele unui joc de copil"

2° "gaură făcută în pământ (la jocul de mai sus)".

GIOGÁN s.n. 879 V "băț cu vîrf de fier de forma unui cîrlig
cu care se apucă bucata de gheață, la ghețarie".

GIORSĂIE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 891 VIIIc,894 A,
900 A (despre vite) "se scarpină"; cf. s e j ú g h i n ă

cf.DA s.v.cioarsă, giorsăi, SCRIBAN s.v.ciorsăi, giorsăi
(est).

GHIUBELUTĂ s.f. 876 Vb "cămășuță de copil"

cf.DA s.v.giubea, giubeluță.

GIUMERELE s.f.pl.art. 878 Vb "jumările".

GÎCEĂ vb.ind.impf. 3 sg. și pl. 891 VIIa "ghicea(u)";

Și-șl gîcșă [fetele] acólo ȝ_nușptșă de sfîntu Vasile

v.DA,CADE s.v.ghici,gici (Mold.,Transilv.),SCRIBAN s.v.
ghicesc,gicesc (est).

GILDÎBĂCI v.gildîbași.

GILDÎBĂȘI s.m.pl.889 V,898 VII "caltaboși": Și_dș-acólo
s-aléșe...péntru tóbă, péntru gildîbașî...s-aléșe și se fáșe

584

gîldîbaşi şi toba 889 V; cf. galdabóşi, tartabóş

var. galdabóşi 876 Va, gîldîbáci 900 A

cf. DA s.v. gîldăbaş.

GÎTÎREĂZĂ s.f. 872 A "beregată"

cf. SCRIBAN s.v. gîtereză (Mold.sud).

GLASONĂȚ, a~ vb.ind.pf.c. 1 sg. 886 A "a claxonat".

GLĂSTURĂ s.f. 876 S^{*)}, 886 VII "glastră (de flori)": Dumitri-
ță văratică de glăstură la gam 876 S^{*)}; Pă feriastă era d-o
glăstură cu florî 886 VII; cf. sacşie.

GLOD s.n. 872 VIII, 880 VII "nămol": Da nu dădgem di fund,
iera adîncime, nămol, glod aşă-î spungem 872 VIII

v. DA, CADE s.v. (Mold. şi Bucov.), SCRIBAN s.v. (est).

GODENĂCĂ s.f. 894 VII "fetişcană": Io eram... godenac-aşă, nij,
mari, mare, da nij nică; cf. godinăcúţă

v. SCRIBAN s.v. godănacă (vest); cf. DA s.v. godac, godănac.

GODINĂCÚȚĂ s.f. 894 VII "fetişcană": iera aşă nij fată mari
nij mică, godinăcúţ-aşă; cf. godenăcă

cf. DA s.v. godac, godănac, SCRIBAN s.v. godănacă.

GOGESC, se~ vb.refl.ind.prez. 3 pl. 875 V (despre nuci)
"se curăţă cojile verzi": di sî gogesc núcili

cf. DA, CADE s.v. gogi, SCRIBAN s.v. gogesc.

GOGIT, a~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 879 VII "a zăcut, a bolit"

v. DA s.v. govi, gogi (Mold., Transilv.), CADE s.v. gogi (Mold.,
Bucov., Transilv.), SCRIBAN s.v. gogesc (Mold.).

GOJGORELE s.f.pl. 892 VIIIId, VIIb, 893 VIIIa, b "gogoşele":
[La Crăciun, copiii] humba din casă şi cîntă [...] şi le da fiecă-
re acolo ce era: nuć, gojg^horieli, cări c-avşă 892 VIIb.

GOSPODĂR s.m. 875 A, 900 VIIb "om cu stare": M-aş căsătorî,
c-o fată d-a-îj din sad, di gospodăr cum s-ar spûni 875 A.

v.DA,CADE s.v. (Mold.,Bucov.).

GRĂBINĂ s.f. 871 A "greabăn"

pl.grăbine 871 A

cf.SCRIBAN s.v.greabăn.

GREHOIĂM vb.ind.impf. 1 pl.886 VI "grohăiam (grîul)": Mînam
pînă cîn^d fi grihoiam, pînă sâ rupgă...tgăp-aga ştit ? pînă sâ
gręhoiă [grîul]; cf. g r î u i a m

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.grohăi.

GRESOI s.n. 888 VIa "petec din lanul de grîu rămas nesece-
rat"

cf.DA,SCRIBAN s.v.gres.

GREU adj. 871 VII "rar, scump, de valoare" în expr.
animăi ~ (despre vidră !).

GREVELE s.f.pl. 893 VIIb "un fel de juguri din lemn puse
la gîtul cailor la treieratul în arman": Punęam pătru cai, fi
legăm cu grevellii de gît, c-avęam grevele făcute de lemn.

GRICOTINA s.f.art. 877 A "nicotina".

GRIJA s.f.art.884 VII "împărtăşanie, grijanie": I s-a ţi-
nút luminăręa, sa-ņgrijęste să i să dęa grija, s-aducă preot,
să-l mărturisęască

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.grijă.

GRÎUIĂLĂ s.f. 873 VIII,899 VII "acţiune de a curăţi coaja
de pe boabele de cereale cu ajutorul cailor (la treieratul cu
cai)": Dup-ăga punęam caii la grîuiălă, eşă să zicău, di mer-
gău di rupgău colţu, cęăpa la bqaba di ^horz 873 VIII

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.grōhăi.

GRÎUIĂM vb.ind.impf. 1 pl. 881 V,892 VIII,899 A,VII
"întorceam cu lopata grîul în arman": P_ormă venęă şî-l luan
cu lopăta şî-l grăuiăm [grîul] [...] l-an grîuit ca sâ n-sibă

886

cgăjă, teapă, să n-ai bă nimică 899 A; cf. g r e h o i á m

ind.pf.c. am gruiit 899 A

var.gruiám 893 VIII.

GUGULÉSC vb.ind.prez. 1 sg. 900 A "desmierd"; cf. g h i -
g h i l é s t e, g u g u ș é s c, m u g u l é ș t e

v.DA s.v.guguli (Transilv.), SCRIBAN s.v.cocolesc, gugulesc
(Olt.); cf. Arhiva, 1912, 7-8, p.188 s.v.gugiulesc.

GUGUȘEALĂ s.f. 896 VII "mîngiere, alinare "; Acúma a v¹enit
dî armátă; cînd a v¹enit, gugușálă, mugușálă, pá cuóliá, pá
cuólea; cf. m u g u ș e á l ă

v.FD VII, p.308.

GUGUȘESC, să mă ~ vb.refl.conj.prez. 1 sg. 893 A, 896 VII
"să mă alint"; s-aproká zilili că sã pléci iel î armátă; io nu
știğăñ cum să mă gugușesc pá lîngă dînsu; cf. g h i g h i l é ș -
t e, g u g u l é s c, m u g u l é ș t e

v.FD VII, p.308.

GUGULOÁIE s.n.pl. 900 VI "cocoloașe de mămăligă folosite
ca nadă pentru pești": Și să ducă la pête, făcă gugulúáie mić,
le punğá-n áçilă-álğa [de la undiță] ș-arunçá la pête

cf.CADE s.v.gogolău, SCRIBAN s.v.gogoloi (rar).

GULGĂ s.f. 874 VII "glugă".

GUMĂRI s.m.pl. 896 V "pantofi din cauciuc"

v.LEX.REG.I, p.64 s.v.gumar (Iași).

GURĂ s.f. în expr. dă ~ 871 VI, 890 VI "strigă": Dă gură
çobánu, cu cí . . . ia [lupoaică] dîlóc! Am ișt afar-am alarmát
am dat gură 890 VI.

ind.pf.c. 1 sg. am dat gură 890 VI

v.DA s.v.gură, a da o gură (Transilv.).

GURMĂ s.f. 893 A (despre vite) "boală localizată în gît".

GUSTĂRÎCI s.m. 900 A "pofticios".

GUȘÓS adj.m. 900 A (despre firul de lână) "de calitate inferioară" : Lîna care este cu firu mai lung o pûnem séparat, lîna cu firu mărunt jărăsî într-o parte și ce ie mai gușós, mai mărunt, uo băgăm în saltele.

HĂHOLCĂ s.f. 883 A "ruteancă"

cf. DA s.v. hahól.

HĂMĂNT s.m. 881 VII "iubit, ibovnic"; cf. a m u r é z , g a g í c , g a g í u , s i m p á t i c u l

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. amant.

HĂMURĂR s.m. 877 A "curelar"

v. SCRIBAN s.v. hămurar (nord).

HĂNGĂRIE s.f. 873 VIII, 887 A, "corvadă" : ioy cîn am fost de hăngărie, de m-a pus să lucréz așa, am găsid vro șapte morți în ziua așa

cf. DA s.v. angară, angărie, hangărea.

HARBÚZ s.m. 872 VIII, 878 VIIIb, 879 VIIIb, c, 891 VIIIc "pepe-ne verde"

v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold., Bucov.).

HĂSUL s.n. art. 884 II "press cu ajutorul căreia se balotează fînul": după ce úmple hăgu, [fînul] îl pûne la kîngă îl strînge bine, îl lșágă în trei locurî, cu sîrmă, îl bâte bine în tablă și-l dúcë la grămádă.

HĂUTUL s.art. 893 VIIb "urletul lupului"; hăutu da iup.

HAZM s. 879 A "astm".

HAZMĂ s.f. 873 VIII "răsad de viță-de-vie dintr-un butuc vechi": Și-i laș [viei] ș-o fărîmă dî lemn vîek din hăzmă, și-șfîg cordiș-așa veke-m pămînt, bine; Șășepu i-l laș din hăzmán vek

588

var. hazmán 873 VIII

cf. DA s.v. ásmě.

HĀRMĀNĪM vb. ind. prez. 1 pl. 872 VIII "treierăm cu caii"

v. DA s.v. armănit, hărmănit (participiul unui verb armăni (hărmăni) pe care nu-l putem atesta).

HĪBRIS adj. invar. 896 VI (despre vie) "hibridă": Inainti lū-
mea pună viⁱșe hībris

cf. DA s.v. hibrid, SCRIBAN s.v. ibrid.

HĪBRISUL s.m. ^{art} 896 VI "vie hibridă"

cf. DA s.v. hibrid, SCRIBAN s.v. ibrid.

HĪLCĂ s.f. 875 A, 884 I "numele unui joc de copii cu mingea: unul o aruncă și alții stau la hīlcă să o prindă": Care-aruncă
tōpa, iⁱintră la hīlcă, ș-ăla aruncă cară-o prindă 875 A

var. loc. subst. de-a-n hīlca 875 A

v. DA s.v. halcă, de-a-n hīlca (jocul copilăresc, fără descriere, din Tulcea).

HĪRLET s.n. 875, 877 VIa, 880 VI, 882 VI, 883 VIIIc "cazma":
o fîntînă să sapă prin hīrlet, la o adîncîme de...

v. DA, CADE s.v. (Mold., Transilv.), SCRIBAN (est), DM (reg.).

HĪȚE s.f. pl. 891 VI "mîrtoage": Tata avgă dōo hīȚe de cai.

HOARNĂ s.f. 889 VIIa "cuptor": Altă lūmi făcă șî-n țesturⁱ
la hōarnă [pline]

v. DA s.v. horn, hoarnă (Mold., Transilv.).

HORN s.n. 882 A, 884 V, 892 VIIIb, 893 VIIb, 897 VI "locul pe unde iese fumul de pe vatra țărănească spre a ieși pe coș"

v. DA, CADE s.v. (Mold., Transilv.), SCRIBAN s.v. (est), DM s.v. (reg.).

HĪRZEL s.n. 884 VIII "prăjină de lemn la un capăt cu un semicerc de fier cu care se închide năvodul": Sînt niștē...

hrúzili se numesc care are așa [k] ău fiărele-ndoite și fúnja
vine și treșe pă sup fer

pl.hrúzele

var.hruzila s.f.art. 879 IV.

HRUZILA v. hrúzel.

HRUZIM vb.ind.prez. 1 pl. 879 IV "închidem năvodul cu
ajutorul h r u z e l u l u i "

ind.pf.c. am hruzit.

HUIDUMA s.f.art. 884 VIII "mana la vița-de-vie": Mai dă
huiduma [în vie]; cf. m ă l u r ă

HUȘCE v.huști.

HUSTI s.f.pl.886 V,887 V,889 V,891 VIIa,897 V,898 V "tărițe-
le rămase de la borș, drojdie de borș"

var.hușce 876 VII,ușce 876 III, ușci 885 V, uște 874 III,
877 III, 878 VIIb,c, 880 VIII, 891 VIIa, uști 873 V, 876 Va,
III, 878 V, 888 V, 890 V, 899 V

v.DA s.v.huște, huști (Mold.), SCRIBAN s.v.huște, huști
(est), Arhiva , 1921, p.192 s.v., DR III, 1922-1923 p.704-705.

IABĂ s.f. 875 A, 876 VIII,877 VIIIa,878 VIIIa,b,879 VIIIb,
882 VIIIa,883 VIIIc,886 VIII,VI,887 VI,888 VIII,VIc,889 VIII,
891 VIIIa,b,c,892 VIIIc,893 A,VIIIa,b,894 VIII,895 VIIIa,896
VIIIa,897 VI,898 VIIIa,b,VI,898 VIIIb,899 VII,900 A,VIIIb

"furcă cu coarne drepte și dese folosită la vînturat cerealele
în arman" : Așa zicăm iabă, o furcă mare cu coarne drepte, dă
dăese, s-adune pleav-așa mărunta [k] așa mai mărićica 899 VII;
vînturatu [grîului] se făcă la iabăle 898 VIII; cf. i e b ă -
l u ș ă

pl.iabăle

590

var. ie**ă**, pl. ie**ă**li 872 VIII, 873 VIII, 880 VIII, VI, 883 VI
v. DA s.v. "unealtă de plugărie (citată fără explicare, în
legătură cu furca și grebla), probabil furcoi" (Dobrogea),
FD VII, p. 308-309.

ie**ă**l**u**se v. ie**ă**l**u**șe.

ie**ă**șie s.f. 874 VII "oblojeală făcută dintr-un amestec de
făină, săpun, ceapă, tărîțe etc."

ie**ă**g**u**d s.m. 883 VII "dud"

v. DA, CADE, SCRIBAN s.v. agud, ie**ă**gud (Olt. Ban.).

ie**ă**l**ă**c s.n. 896 V "troacă pentru dat apă păsărilor"

v. SCRIBAN s.v. (Ialomița).

ie**ă**l**ă**¹ s.f. 873 VI "spațiu gol în unul dintre capetele
bărcii".

ie**ă**l**ă**² s.f. 893 VII "tărîțe opărite pentru hrana porcului".
Tărîți di fă**ă**ină și mestecăm aș**ă** cu apă fi**ă**rt**ă** și să fă**ă**ci ie**ă**l**ă**

ie**ă** m**ă**ș**ă**l**ă** v. mir.

ie**ă**ș**ă**ș**ă** s.f. 875 V, 883 V "mîncărică de carne": Butur**ă**le di
la pi**ă**ș**ă**ri c**ă**ri-s mai b**u**ne să p**u**ne la ie**ă**ș**ă**ș**ă** și r**ă**ș**ă** c**ă**-ș
c**ă**pu, c**ă**-ș g**ă**tu, c**ă**-ș g**ă**ș**ă**ș**ă** să p**u**ne la s**u**p**ă**

v. DA s.v. ie**ă**ș**ă**ș**ă**, ie**ă**ș**ă**ș**ă** (atestat după Hasdeu în sudul
Moldovei); cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. ie**ă**ș**ă**ș**ă**.

ie**ă**ș**ă**ș**ă** s.f. art. 886 II "numele unui obicei la Crăciun cînd
2-3 fl**ă**c**ă**și mascați, acoperiți cu o p**ă**tur**ă**, umbl**ă** din cas**ă** în
cas**ă**"; mai m**ă**ș**ă**ș**ă**ș**ă** și cu st**ă**ș**ă**ș**ă**; c**ă**ș**ă**ș**ă**ș**ă** se duc cu ie**ă**ș**ă**ș**ă**, capra.

ie**ă**ș**ă**ș**ă** adv. 892 VII, e "iar**ă**ș**ă**ș**ă**": Dimin**ă**ș**ă**ș**ă**, ie**ă**ș**ă**ș**ă**-aș**ă**, n**ă**
du**ă**ș**ă**ș**ă** cu l**ă**ș**ă**ș**ă**ș**ă**.

ie**ă**ș**ă**ș**ă** s.f. 877 A "iesle".

ie**ă**ș**ă**ș**ă** (2 sil.) s. 892 VII d "masă mică rotundă"; cf.
s i n i e.

IATÁC s.n. 890 VIIIb, 891 VIIIc, 892 VIIIc, 893 A, VIIIb, 898 VIIIb, VIIc, 900 A "targă pentru cărat paie": Punșám iatácu lîngă grămáda, punșám cu iabálîlî páiîlî, ș-áida la șírâ cu iatácu, únu ínaîntî și unŭ úrmá 896 VIII; avșám un ietác, tãrgă-î mai șpunșá, da noi ietác îî șpunșám 880 VIII

var. ietác 873 VIII, 875 A, 877 VII, 878 VIIIb, 880 VIII, VI, 883 VIIIc, VI, 895 VIIIA.

v.DA s.v. III; cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

IDAT adj.m. 896 A "ambitios".

IEBÁ v. iabá.

IEBÁLUȘĂ s.f. 873 VIII, 874 V I, 875 VIIIA, b, 877 VIb, 880 VIII, 881 VI, 883 VIIIc, VI, 885 VIII, 886 VI, 893 VIIIc; "i a b á mai mică cu coarne drepte și dese pentru vînturat": P-úrma cu niști iebálúșî mai miș cu c'olți deșî, cári prindeá și buábile totodátá cu plășáva, ș-arunșá îî vînt, pένtru cá vîntu lușá plășává iar buábili cãdșá grămádá 883 VI; cf. i e b á

pl. iebálúșe și iebálúșî.

var. iebálúșe 882 VIIIA, 880 VIIA, 892 VIIIc; iebálúță 891 VIII

v.FD VII, p.308-309.

IEBÁLUTĂ v. iebálúșá.

IEDECHI s.n. 895 VIIIb "iedec, funie pentru remorcat o barcă, cu ajutorul căreia se trage de pe mal"

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. iedec.

IEM conj.copulativă IEM...IEM 875 A, 880 VII, 893 VIIb "cînd ...cînd": Stetșá așá iem sculpá, iem să ștergá, mai dădșá cu mîînilę pá scîndurlę-éleș 880 VII

v.FD, IX, p.203-204; cf. DA, TDRG s.v. hem.

IEMEÍ s. 873 VII, 875 VII "hamei" · Turtișșáre fáčșám din í,

592

din leméi, du pã la cîm^P gãșșám, făcșșám din i aluát tot dim
pîine uopreșșám cînd ierá doskítá șșá...dș-o punșșám la cuptșșór,
șșám d-acólo o bucățícă dî pîine ș-o păst^Rám 873 VII

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.hameiu.

LEMESÍT adj.876 VIII "hămesit".

IENIPAHAR s. 898 V "ienibahar"

cf.DA,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.ienibahar.

IERINDEA s.f. 876 VII "un fel de cuțitoaie pentru scos coa-
ja de pe arbori": luá, aveá o ierindeá, așá făcúta cu două
mîniere, și sã ducșșá și curá de pã pom^T, curá coáșșe ș-o aducșșá
ș-o punșșá ș-o kərbșșá pã fúocú

IERMA s.f. 880 VIII "urluială".

IESLE s.f. 883 VIII "persoana care strînge darul la nuntă":
iesêlșșa sã zicá la ásta cári aduná bani pêntru tîner^T.

IETÁC v.iatac.

IEVENCHII s.pl.art. 873 VIII "trei șiruri de tutun, legate
la un loc (pentru uscare)": Ducîndu-mă noșșapta s-adún ievénki.

IOCALE s.f.pl. 893 VIIb "iofcale" cf. m a c a r í n e
cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.iofca.

IPTENIE s.f. 874 VII "slujbă religioasă pentru pomenirea
morților la Paștele blajinilor": Sã dúcșșe pã la morț, fișșețáre
la a lușș, la famílișșa lușș, acólo și stă și cu cêvã pregătít,
colívã, uor cêvã și rádicã...fáșșe iifténiișși la crúșșe.

IGLITĂ s.f. 873 VI "prăjină cu care se împing sub gheață
frînghiile nãvodului"

v.DA s.v. 2° (Mold. și vobrogea).

IJITOR v.ișitor.

IMBRAS s.m. 873 VI "pescar care trage și strînge frînghiile
nãvodului în barcă".

IMBREALĂ s.f. 873 VI "manevră la tragerea năvodului".

INATĂ s.f. 896 VII "necaz, ciudă, încăpăținare": A trebuii
măma sū sū dūcā la Călărăș[†] la spitāl ș-a sta șase lun[†] ș-a
trebuii io sū rămī repetentā; și io dă inatā, n-am vru sū mai
mă duc la școalā

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. inat (Olt.,Băn.),DM s.v. inat (reg.).

INGINERCĂ s.f. 879 VIIIb "ingineră".

INGLIȚĂ s.f. 891 V "iglită,croșet"

v.DA,SCRIBAN s.v. iglită, inglită (Mold.sud).

IORGÂN s.n. 873 VI,874 VII,875 VII "plapumă"

v.DA s.v. (Dobrogea),CADE s.v.(Banat),SCRIBAN s.v. (Mold.
sud),BL VII,1939,p.123 s.v.,LEX.REG.II,p.95 s.v. (Tecuci).

IREZ s.n. 874 VII "credință, superstiție": Lun[†] fi Păstili
blăjînilor : irez dim bătrîn[†],din vek

v.SCRIBAN s.v. erēs, irez (Munt.); cf.DA s.v. irează și
s.v. ires.

ISOP s. 892 VIIIc "vin amestecat cu untdelemn cu care se
stropeste la mort"

cf.DA,SCRIBAN s.v.

ISPOIESTE v. ispolēste.

ISPOLEȘTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 874 VI (despre
fîntînă) "se curățā"

var. se ispoiēste 874 VI

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v. ispōl.

ISPREĂ adv. 874 VII "dinadins".

ISITOR s.n. 894 A "closet"

pl. isitoare 894 A.

var. ijitor 880 VIII.

IUSURUL s.n.art. 878 VIII "dijma în produse către stat în

594

timpul stăpînirii turcești": Ūómu sára cînd curăță bȃbele [din arman] vineá áia cu iusúru, care ieráú túrçi. Şi áia făcáú lei socoteála că ar fi atítęa báníţ de dat.

cf. CADE, SCRIBAN s.v. ugúr (cuvînt dispărut, Mold.).

IVĂRĂ v. ivîră.

IVITĂ s.f. 880 VII, V "bete, cingătoare".

IVÎRĂ s.f. 875 A, 878 VIIIb, 879 VIIIb, 883 VIIIc "dovleac alb";
cf. b o s t á n¹, d o l m á

var. ivără 878 VIIIb, VIIb, 880 V.

ÎMBĂGĂT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 894 VII "a băgat": A-mbă-gă şî ála divór^B ş-ála divórt.

ÎMBĂGHITĂT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 875 A, 878 VIIIb, 883 VIIIc (despre copil) "are diaree": Mi s-a-mbăgiţat copílu
878 VIIIb

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. babiţă.

ÎMBĂTEA, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 882 A "(despre pămînt) se bătătorea".

ÎMBIRUIE vb. ind. prez. 3 pl. 892 VII d "biruiesc".

ind. impf. 3 sg. îmbiruié 885 VIII.

ÎMBIRUIT adj. 894 VII "prididit, răpus (de boală)": Şi nyáptęa, la ūşpî nyáptęa a murít, di t¹tánuş; n-ă [ε] n-ă avú_çe sâ-î făcá ş-acó a fos pęęa-ŋgíruşít.

ÎMBLĂ vb. ind. impf. 3 pl. 895 VII b "umblau": să făcá mascáţ¹, imblá pã strádă

v. CADE s.v. (arh.), SCRIBAN s.v. umblu, îmblu (nord).

ÎMBOLDEALĂ s.f. 872 VIII, 879 VIII "acţiune de a încărca pereţii casei cu lut": Apó¹ înĉepęm cu lútu, cu-mboldgála pe dinăuntru pırma dátă, că maş greş se usúcă

cf.DA s.v.îmboldi, SCRIBAN,DM s.v. îmboldire.

ÎMBOLDEȘTI vb.ind.prez. 2 sg. 872 VIII "arunci lutul pe pereți (la construcția casei)": Peréști tot¹ și bați¹ cu stuf. Ș-atuné încep¹, mîna-ntîi¹ noi¹ și spûnem îmboldéști¹, nu-î lipí-tă aîa-î îmboldgălă

ind.pf.c. 3sg. a îmboldit 871 VIII.

ÎMBULGĂRIM, să ne ~ vb.refl.conj. prez. 1 pl. 873 V "să ne batem cu pietre": și să ne-mbulgărím cu pétriș.

ÎMBULUCITE adj.pl.897 VI "(despre oi) bulucite": Uoile ierá-mbulucíte de la mărne.

ÎMPĂCĂCIUNE s.f.881 III,895 VIIa "obicei, joi după fuga fetei, să meargă la părinți să se împace"

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.

ÎMPĂLĂRIEM vb.ind.prez. 1 pl. 873 VI "stringem năvodul".

ÎMPETRECEAM, ne ~ vb.refl.ind. impf. 1 pl. 880 V "petre- ceam; ne distram".

ÎMPINGĂTOARE s.f. 873 VIII,882 A,886 VI,890 VIIIb "unealtă pentru împins boabele de grâu la steajăr, la treieratul cu cai"; cf. s í r g í i e. t r á ș á

var.împingătorul s.m. art. 877 VIIIA,pingătoare 880 VI, pingători pl. 877 VIIIA.

v.DA s.v.împinge, împingătoare (unealtă de plugărie nede- finită mai de aproape).

ÎMPINGĂTORUL v.împingătoare.

ÎMPLINEĂ vb.ind.impf. 3 sg. 891 VIII "venea, ajungea la un termen": Și cîn împlingă tȃamna, sfîntu Dumítru, ierá rávășála oîilor

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.implini.

ÎMPORNEĂ, se ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 890 VIIb "se

596

pornea": Da iei cîn să-mpornea.

ÎMPREJURĂRE s.f. 888 VII c "locuri din jur": împrejurărea
asta nu ie păduri.

ÎNĂDUȘĂ, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 874 V, 878 VIIIc,
"se înăbușă, se sufocă"

ind.pf.c. 3 pl. au înădușit 877 V, conj.prez. 3 sg. să
înădușe 883 VI.

v.CADE s.v.înnăduși (Mold. și Transilv.), SCRIBAN s.v.
înăduș (est); cf. DLR s.v. năduși (inv. și pop.).

ÎNĂDUȘIT adj.m și f. 874 V, 883 VIIb "sufocat, înnăbușit".

ÎNCHILIOZĂSE, se ~ vb.refl.ind.m.m.c.pf. 3 sg. 900 VIIc
"se anchilozase".

ÎNCHISCOVATĂ adj.f. 876 A (despre o persoană) "poznașă"
cf. DA, SCRIBAN s.v. cniznovat.

ÎNCINGĂ, să se ~ vb.refl.conj.prez. 3 sg. 879 V "să se
întindă": Ne-a priș și pă noi așa, dimineața cîn ne-am scu-
la't, an văzút apa lîngă puartă. De-acólo a-ncepú s
să-ncingă
și-n cúrte.

ÎNCIORĂPĂT adj.m. 893 A (despre cal) "pintenog".

ÎNCÎRLIGIOIĂȚI adj.m.pl. 875 A "încîrligați".

ÎNCLECEȘTI vb.ind.prez. 2 sg. 873 VI "închizi năvodul cu
ajutorul c l e c e ș t i"

ÎNCOLEA adv. 888 VIb "încolo".

ÎNCOLOZĂȚI, s-au ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 pl. 898 VIII "s-au
colonizat": Și s-au încolonizat și iei, și-a făcut așica, a
cumpărat case de pe la tătari, și-au rămas așica.

ÎNCOMBINĂȚI adj. 879 VIII "combinat".

ÎNCRĂCILEA, de-a ~ loc.adv. 873 VI "cu picioarele în
sus": S-a răsturnat cū calq-ăsa d-a-ncrăcelga și calu s-a

lov^yid de-o peatră s-a murit în timpu-ala.

ÎNCRÉDE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 876 Vb "crede, soco-
tește" [Cîntă caloiianului] cări cuș să-ncrede.

ÎNCRUCISEAZĂ vb.trans.ind.prez. 3 sg. 873 VI "îi pune nașu-
lui în diagonală un presop, de la umăr la șold"; Aduțe nașu, îl
încrucisează, îi pune niștî proșape d²-alga lung, lui și lu
nașa.

ÎNDICUIȚ, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 871 A "a îndiguit".

ÎNDUBLĂȚ, s-a ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 sg. 886 VIII "s-a du-
blat" : S-a-ndublăt f...bucuriá núnți.

ÎN FĂȚĂ v.făță.

ÎNFĂCEĂ vb.ind.impf. 3 sg. 873 VIII "făcea".

ÎNFIERBEĂM vb.ind.impf. 1 sg. 892 VIIIb "fierbeam" : Pu-
neșă zėru pã foc, și-l înfierbeăm pînă să-ñfierbintă.

ÎNFLĂMÎNZIM vb.ind.prez.1 pl. 871 II "flăminzim"

ind.impf. 3 sg. înlămînzeam 877 VII, 896 VII; ind.pf.c.
1 pl. am înlămînzit 878 VIII.

ÎN FULGI v.fulgi.

ÎNGHEBAȚI adj.m.pl. 895 VIIb (despre oameni) "înjghebați,
cu stare".

ÎNGHEȘOĂIE, să se ~ vb.refl.conj.prez. 3 sg. 899 A "să
se îngheșoie".

ÎNGHIOREĂ vb.ind.impf. 3 sg. 893 VIII "dobora, învingea"

ind.pf.c. 3 sg. a înghiorit 893 VIIb.

ÎNGLOZESTE, mă ~ vb.ind.prez. 3 sg. 895 VIIIa "mă glodeș-
te" : Mă-nglozește-n ^{ok}

cf.DA s.v.glodi, înglodi (Munt.).

ÎNGURGĂM vb.ind.impf. 1 sg. 874 VIII (despre opinii)
"îngurzeam"

598

cf. DA, CADE s.v. ingurga (Trans.).

ÎNHĂŢĂȚĂȚ, s-a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 874 VII "a înhăţat": [Hoţul] a-nhăţat un miel.

ÎNJURĂȚI adj.pl. 876 VII "juraţi": [Dacă banii unei comori] îi lăsă ne-njurat... îi pparte luă hómu.

ÎNLESNICIOS adj. 875 VIIIb "lesnicios": P-orm-a leşfíd maşinî de vînturat; și să curăţá, şevá mai înlesnicós

v. DA s.v. (arh.).

ÎNMĂRIT, s-a ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 sg. 896 V "s-a mărit, a crescut".

ÎNMĂRITĂȚ, s-a ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 pl. 892 VIIb "s-a căsătorit"

v. DA s.v.

ÎNMUIEM, să ~ vb.conj.prez. 1 pl. 874 V "să muem"

v. DA s.v. înmuia, SCRIBAN s.v. moi², înmuia (vest).

ÎNNĂSĂDEAM vb.ind.impf. 1 sg. 881 VI, 883 VIIIc, 888 VIa, 892 VIIIa, 896 VIII, 899 VII "năsădeam"

ind.pf.c. 2 sg. ai înnăsădit 899 VIIIa; conj.prez. 1 pl. să înnăsădim 873 VI.

ÎNNĂSIPIT vb.part. 879 VII "innămolit": [După retragerea apelor] a rămas înăsipit 879 I.

ÎNNĂȘTEAM vb.ind.impf. 1 sg. 871 VIII, 883 VIIb, 892 VIId, 895 VIIa "nășteam": nu știu atúnca dqámná, că io n-am fost atúnca, niê táta n-a fost înăscút [pe vremea aceea] 881 VIII

ind.pf.c. 1 sg. am înăscút 871 VII, 895 VIIa; part. înăscút 881 VIII.

ÎNNĂVĂDEALĂ s.f. 898 V, 900 V "năvădeală": După êe l-ã-îvelit pe sul, îl trécem prin îţá și prin spátá, înnăvădealá, aşá sá spúne 898 V.

ÎNNĂVĂDÎM vb.ind.prez. 1 pl. 881 VI,900 V "năvădim"
ind.impf. 1 sg. înnăvădeam 900 VIIc; pf.c. 1 pl. am înnăvă-
dit 898 V.

ÎNNECĂJÎT adj. 877 VII,886 VIII,889 VIIa "necăjit": Cînd î
amărit și-nnăcăjit 886 VIII.

ÎNNUMERI vb.ind.prez. 2 sg. 880 V "numeri"
v.SCRIBAN s.v.număr, înumăr (Munt.).

ÎN PARÎNG v.parîng.

ÎN PEZMECIÓRI v.pezmeციóri.

ÎNSĂGEĂTĂ vb.ind.prez. 3 sg. 885 VII "săgetează"
ind.pf.c. 3 sg. a însăgetat 877 V.

ÎNSPORĂT adj. 883 VI "legat cu sfoară"
v.DA s.v.însforă.

ÎNTĂRÎT adj. 895 VIIIa "întărit": Aici unde iese asta...
Hospătăria, proprietăru-a murit, iară ũ fiu de kabur întărit
bine.

cf.DA s.v.întări.

ÎNTĂVĂLEAM, ne~ vb.refl.ind.impf. 1 pl. 892 VIIIb "ne
tăvăleam".

ÎNTÎMPINĂRI s.f.pl. 871 VIII "înfruntări": Am avu mai
multe-ntîmpinări așa io cu tata

cf.DA,CADE s.v.întîmpina.

ÎNTÎMPLĂT, am~ vb.trans.ind.pf.c. 1 sg. 871 V,875 VIIc
"mi s-a întîmplat": N-am întîmplat așa șiva 875 VIIc

cf.DA s.v.întîmpla (rar trans.).

ÎNTRĂCĂ s.f.875 A "întrecere": Cum s-ar spune-ntreșire,
iese pă ũ...un drum sau pă ũ izlaz și te ței la-ntreacă; cf.
antrăcă, coșie.

600

ÎN VERIS v. veris.

ÎNVITEJÎT, am ~ vb. trans. ind. pf. c. 1 sg. 885 VII "am îmbărbătat": Cînd a dad d-o supărare io l-am înyitejît.

ÎNVOSLUIĂM vb. ind. impf. 1 sg. 892 VIIe "înfășuram": Întîndăm frăe suptîre, ș-o-mvozlugăm pã v^herġã ș-o tăjăm pã verġã aġã.

ÎNZOLZEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 892 VIIe "zorește, aleargă după treburi": Ķarli înzolzește, făce ce treb^he dîn ali mîncări, s-adună, le pregătește. Înzobéște lumea, adică treăpătã lumea și-ncòlo și-ncuăce.

JĂPCĂ s. f. 872 VIII, VII "baltă formată din revărsarea rîurilor, loc jos, inundabil": Am trecut-o péstă-o jăpcă adîncă acòlo și trebuia s-o dúcem [scroafa împușcată] acasă 872 VIII

v. DA s. v. jăpsă, jăpcă, SCRIBAN s. v. jăpcă.

JĂRĂBÎM vb. ind. prez. 1 pl. 872 V "încingem cuptorul cu jar": Făcăm fòcu la cuptîr, jărăbîm vatra bîni, bîni, și dup-aia..
refl. conj. prez. 3 sg. să se jărăbească 872 V.

JEGĂRĂI s. n. 891 VIIIc, 894 A "arsură pe esofag"

v. SCRIBAN s. v. jerăgăi, jegărăi (rar); cf. DA, CADE s. v. jărăgaiu.

JELÓS adj. 880 V "plin de jale".

JIENII s. m. pl. art. 894 IIb "obicei la Crăciun (un fel de piesă)": [La Crăciun umblă] cu bună-dimîncea, cu bujóri [...]
și cu jiéni

cf. DA s. v. jian.

JUGHINĂ, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 891 VIIIc (despre vite) "se scarpină"; cf. s e g i ó r s ă i e

v.DA s.v.jughină, jughini.

LA BÎZUL v.bîzul.

LA FURCI v.furci.

LA PARULA v.parula.

LA PUTERE v.putere.

LA RAZANTUL v.razantul.

LA SĂRITELE v.săritele.

LĂVĂ s.f. 879 VIIIb "loc curățat de stuf, în baltă, unde se instalează vintirul".

LĂZĂR s. 884 VII "horă neîncheiată": vine un halaj di mujert în lăzăr, noi i spunem lăzăr, adică să prindi, nu se-înceie o h'oră, să joacă așa-î lăzăr; înșirate de nekiate.

LĂIBĂCIU s. 875 A "numele unui joc de copii".

LĂSĂ vb.ind.impf. 3 sg. în expr. se~de_năștere 876 VII "îi venea să nască".

LĂSTĂRUȘ s.n. 899 A dim. de la lăstar (la vița-de-vie).

LĂTURICĂ s.f.875 V dim. de la lături: fi dăm [porcului] prima zi mîncare-așa, puțină lăturică.

LĂTUROI s.m.pl. 899 VII "invitați ai nunului, la nuntă": Nunu avga șase-șapte lăturoi să ziă.

LĂZĂRELUL s.art.893 IV "obiiceiul la Anul nou cînd copii mici umblă din casă în casă și colindă"

cf.DA s.v.lăzărel, CADE s.v.lazăr.

LE-A DAT ÎN NAS v.nas.

LEĂSA s.f.art. 895 S^m) "numele unei melodii și a unui dans popular"

v.DA s.v.leasă^{ll}(Dobrogea).

LEABĂRBOR v.leberbuș.

602

LEBERBUȘ s.m. 871 V "cîrnat preparat din ficat de porc"

var.lebărbór 877 VII,leberbúș 885 V, lebrábóș 877 VII

leberbúșul 898 VII

cf.DM s.v. lebărvurst.

LEBRĂBÓȘ v.leberbuș.

LEFTI v.lifturi.

LEGÁTUL s.n. art. ~ de mireasă 881 VII "obicei, luni după nuntă, cînd miresii i se pune o basma pe cap, semn că a intrat în rîndul femeilor căsătorite, și petrecerea care se face cu acest prilej"; cf. l e g ă t o ă r e .

LEGĂTOARE s.f. 882 VII,V,885 VII,886 VII,887 VII,V,894 V, 895 V "obicei luni, după nuntă, cînd miresii i se pune o basma pe cap, semn că a intrat în rîndul femeilor căsătorite, și petrecerea care se face cu acest prilej": lunî iără ierá legătóareș, o legá la capî [pe mireasă], [...] cu legătóare cum ne legám noi 887 VII; cf. l e g ă t u l d e m i r e ă s ă .

LEICUȚĂ s.f. 893 VIIb "termen de adresare pentru o cumnată mai mică"

v.DA s.v. leică, leicuță (în jud. Constanța).

LEMBERBUSUL v. leberbuș.

LICĂRIND vb. ger. 893 V "lovind (apa)": S-auzeșá Hópáçinili licărind eșá-n apă cum merg^șá cu iele

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. licări.

LIFTURI s.n. pl. 878 VIIb, Vc, 883 A "monede de aur din care se făceau salbe"

var. pl. lefti 876 VII, lifti 874 VII

v. DA s.v. left (inv.).

LIFTI v. lifturi.

LIJANȚĂ s.f. 872 A "sobă de cărămidă zidită între două camere"

LIT s. 885 VIII "țurcă"; Dădeai cu bătu-asa' la lit; cf. c e l í c h e, d r í c h i a, p í c h e a, p o p í c
cf.DA s.v.lită.

LOCALIZAT, am ~ vb.ind.pf.c. 1 pl. 893 A "ne-am stabilit domiciliul".

LOGODEA vb.intrans. ind.impf. 3 sg. 889 VIII,898 VIIc "se logodea"

ind.pf.c. 1 sg. am logodit 871 VIII,898 VIIc,899 V,900 VIIId;
conj.prez. 3 sg. să logodească 898 VIIc

v.DA s.v.logodi (intrans.mai rar).

LOGONĂ v.logondă.

LOGONDĂ s.f. 880 V,887 V,893 V,895 V,900 VIIId "logodnă"
var.logonă 899 VII,logornă 880 III

v.DA s.v.logodnă, logondă (Bran,Muscel).

LOGORNĂ v.logondă.

LOGONDICUL s.m.art.900 VIIId "logodnicul".

cf.DA,CADE,SCRIBAN s.v.logodnic.

LOHON s.n. 888 V "rest nefolositor rămas în cazanul în care s-a făcut săpun"; cf. b o r o g h í n ă, c ă r ă n t í e, c î r f i ă l ă, f u s, m l ă c i u l, s c r ă d ă, s t e r e j í e, t r í n c i, v ă t r a s ă p ă n u l u i, v r ă c e, v r e j, z e m í r c ă

cf.DA s.v.,LEX.REG.II,p.15 s.v. (Ar geș).

LOM s.n. 878 VIIIc,879 VIII,880 VII,890 VI,897 VII "rangă";
fergasta a scós-o, úte fergastă mare așa, cu lom d-ela de
her 880 VII

v.SCRIBAN s.v.(Dun.de jos), Arhiva 1922,p.476 s.v.

LUBENITĂ s.f.888 VIIe "dovleac"

pl.lubenite

cf.CADE,SCRTRAN s.v.

604

LUJÁN s.m. 876 Vb "tulpină de porumb".

LÚLEO adv. 873 II "learcă": Cum erám îmbrăcát, erañ lúleo
de apă.

LUMĂRICĂ s.f. 890 VIIa "luminărică".

LUMINA s.f.art.891 VI "suprafața (casei)": Măs^uor să fiⁱe
lumina trei pă patru sau doi jumate pă șinê

v.DM s.v.lumină III 2 (inv.); cf.TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.
lumină.

LUNĂȚICI adj.m.pl.885 V (despre puii scoși în aceeași lună
în care au fost puși) "bolnăvicioși": Spúne că [puii] ésă
lunătiș gî mor.

LUPĂRIE s.f.886 VIII,897 VIII,900 VIII "mulțime mare de lupi":
ișrá lupăriⁱe m^ultă pă tímpu-șla 886 VIII

v.SCRIBAN s.v.

MACĂRENC s.m. 1° 895 A,896 A "copil orfan întreținut într-un
așezămînt al statului"

2° 885 A "pui scos din incubator"

pl.macarénci 895 A,896 A.

MACĂRINE s.f.pl.875 A "iofca cu brînză, lapte și iaurt";
cf. i f c á l e.

MACAZII s.m.pl.art. 884 VIII (la casă) "căpriorii".

MACEDONI s.m.pl.889 VIII "aromâni"

var.machidóni 884 VII,V.

MACHIDONI v.macedóni.

MĂCHINĂ s.f.877 VIa,881 VIII,886 VI;888 VIII,VIa,VIc,889
VIII,VIIa,891 VIIId,894 VIII,898 VIIIb,899 A,VII "mașină
de vînturat cerealele"

pl.măchine 899 VII,măchini 877 VIa,889 VIII,898 VIIIb,

măchini 888 VIII

v. SCRIBAN s.v.

MAJOREAZĂ vb.ind.prez.3 pl.895 A "devin majoritari, ne depășesc ca număr": Ne majorază țigani 895 A.

MĂLDUR s.n. 871 II,879 V "maldăr, legătură"

pl.măldure

v.TDRG,CADE s.v.maldăr, maldur (Mold.),SCRIBAN s.v.maldăr, maldur (est).

MAMĂIA s.f.art.876 Ib ,887 VII,892 I,896 I "bunica": [m-am] dus odată la mamașă și mi-a spus m[ε]mămica să-î câr Țo far-furie.

MANELĂ s.f. 876 VIII "chitonag".

cf.CADE,DM s.v.

MARANGOZ s.m.879 VI,IV "dulgher care construiește și repară bărci": Avem un marangoz care...se ocupă numai de triaba asta pentru reparăța bărcilor 879 IV

v.SCRIBAN s.v. (Dun. de jos), DM s.v

MĂRMURĂ s.f. 891 V "porțelan"

v.DLR s.v. 3° (regional).

MARMURIER s.m. 871 VII "cioplitor de marmură": Țel a foș... d-estăța, marmurier, pictur di marmură

MARTISEARA s.f. 885 VII ,886 VIII,890 VIIa,896 VII "ființă imaginară, cu chip de babă, cu picioarele de cal sau de capră, despre care se credea că pedepsește femeile pe care le găsește lucrînd în noaptea de marți spre miercuri": Marsiara vință. Spune că vineă și întră. Și țelî [femeile] Țo vidgă [k] Țo prițepgă dăpă Țo părere că-î marsiara ! c-aveă pițuarli ca cȚopitili dă cal[...] sau dă căpră 885 VII

var.marseara 895 VIIa,martiere pl.893 VIII,martiseroaica

606

886 VIII, VII.

v. DLR s.v.; cf. TDRG, DLR, DM s.v. martólea.

MĂSĂ s.f. 895 VIIIb "gaură mare făcută în gheață, pe unde se scoate năvodul la pescuitul pe sub gheață".

MĂSLINA s.f. art. 879 A "perioada de două săptămîni dinainte de lăsatul secului".

MASTELĂ v. mastelă.

MASTELA ^{s.f.} 875 VI, 878 VIIIb "vas în care curge țuica la cazan"

var. mastelă 875 A

cf. SCRIBAN s.v. mastel.

MATNEA s.f. 884 VIII "fundul năvodului unde se strînge peștele; matiță".

MATULĂ s.f. 879 VIIIc, 884 VIII "năvod de pescuit"

var. mățulă 879 VIIIa

v. DLR s.v. (reg.), SCRIBAN s.v.

MATELE s.n. pl. art. 873 VI "sforile năvodului".

MAZURCI s.f. pl. 880 VII "ciucuri de mărgele care se atîrnau la basmale".

MĂCĂZUIAM vb. ind. impf. 1 sg. 875 VIII "puneam căpriori la acoperișul casei": [Casei] îi punșai lemnăria sus în pod, făcăm cōșu, mekéturî, măcăzuiam, ō-velșam

ind. pr. 1 sg. măcăzuiesc 873 A.

MĂCINĂM vb. ind. impf. 1 sg. 877 VII "tocam (carnea)": Măcînăm cărnaș frumōs, punșam usturōi, pipîer nēgru și... ūmplăm cîrnă.

MĂCTĂ s.f. 874 VII "scul de fire"; cf. a r ș i n, c h e l é p u r i, m ă t c ă l ă, m ă t c ă

pl. măctăli.

MĂGĂHOAIE s.f. 891 VIIIId "matahală"; Cîn m-an du sâ n-au

cfrlánu di undi l-am lăsát, ⁶⁰⁷ ho mágăhoái-o ligiyană se pungeá-n
niște gîște sálbatiçi și să rezezeá după gîște

cf.DLR, CADE, SCRIBAN s.v. măgăosie.

MĂGĂRĂȘE s.pl. 891 VIII "mănunchiuri de in pentru pus la topit".

MĂGĂREĂTĂ s.f. 875 A, 890 II, 891 VIIIId "măgăriță"; Iră ⁴⁰
măgăreășă; și n-ân știút că nu iné la călărie 890 II

v.DLR s.v. (inv. și reg.), CADE s.v. (Băn.), SCRIBAN s.v.
(Munt. vest).

MĂLĂI s. 885 VII "mei"; Păcăm áldatâ cu pisát dâ málái
v.DLR, CADE s.v. (Mold. Transilv.), SCRIBAN s.v. (est).

MĂLĂIASUL s.n.art. 885 VIII "numele unui joc de copii"
v.DLR s.v. mălăiaș 3^{*} (Prin Munt. și Dobrogea).

MĂLĂIER s.m. 1° 895 A "negustor ambulant care vinde pește"
2° 898 VIIIb "om care umple sacii la moară"
pl. mălăieri 895 A.

1° v.DLR s.v.; 2° cf. DLR s.v.

MĂLĂU s. 897 A "mălai amestecat cu făină folosit ca aluat
pentru dospit în locul drojdiei".

MĂLURĂ s.f. 877 A "mană a viței-de-vie": Viă puțin
atîsâ di málurâ; cf. h u i d u m a

v.DLR s.v. (reg. după o atestare din Somova-Tulcea).

MĂLUREȘTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 874 VIII (despre
vița-de-vie) "capătă mană": [Vița] dácă n-o strokești să málu-
rești ș-o perz

ind.pf.c. 3 sg. s-a málurít 877 A ; ind.viit. 3 sg. are
să málurească 877 A

v.DLR s.v. mălurá, málurí (reg.).

MĂMĂICĂ s.f. 895 VIIIa dim. de la mamă.

608

MĂNUNCHI s.n. 898 VIIIb "plăsea la cuțit"

var. mărunchi 872 A

v.DLR s.v.II (inv.și reg.), SCRIBAN s.v.mănuchi, mănunchi (vest).

MĂR s.m. 882 VII,V "creangă de copac împodobită cu mere, turte etc. care se face la înmormântare"

cf.DLR s.v. măr¹.

MĂRĂCINĒT s.n. 892 VIIc "mărăciniș": îiră st¹épă, îeră mărăcînēt, să creștă vîte, nu iră ca acūma vi

v.DLR s.v.(reg.).

MĂRĂCIUNI s.m. pl.877 VIb,878 VIIIc,Va,b "mărăcini"

v.DLR s.v.mărăcine, mărăciune (inv. și reg.), CADE s.v. mărăcine, mărăciune (Mold.,Transilv.,Băn.).

MĂRCĂTOARE s.f. 887 VI,898 VI "semănătoare"

v.DLR s.v. (regional).

MĂRĒNGHI s.pl.880 VII "numele unui dans popular": Noi jucăm sîrba, ș¹amparăli, mărînk

var. mărînchi 896 V

v.DLR s.v.mărînghile (Niculițel-Isaccea).

MĂRGELE s.f.pl.872 VII,873 VI,874 VII,875 VIIb,877 III, 878 VII,878 VIIIb,879 VIIa,b,V,880 VIII,III,883 VIIIb,VIIb, 884 VIII,VII "petrecere sîmbătă seara înaintea nunții": Sîmbătă dimineața pregătesc atunc să pregătesc pentru sara, pentru nuntă, îi spune mărgele, sîmbătă sara mărgele, la mărgele 872 VII.

MĂRNIOĂRĂ s.f. 894 VII dim. de la marne "marginie": Az noco ne-a mai rămas o mărnișară di sfeci-acolo.

MĂRTĂCEALA s.f. 886 VI,893 VIIIb,896 VI "totalitatea căpriorilor casei": P-ormă trebe [casa] s-o lipesă-î pu

mărtăcăla 886 VI

cf. DLR, CADE s.v. mărtăci.

MĂRTURIE s.f. 885 VII "pînză care se pune pe trupul mortului, înainte de a fi îmbrăcat": Pîza hō tai; hō tai aic așa cît încapi căpu ș-o lasă pã pielęa guală; și pã urmă o-mbracă și-i i să zice mărturi¹i; cf. b o i¹, u r á l.

MĂRUNCHI v. mănunchi.

MĂRUNCHIUȘ s.m;pl. mărunchei 880 VII "mănunchi (de in)"

cf. DLR s.v. mănunchi, mărunchi (reg.), SCRIBAN s.v. mănuchi, mărunchi (Olt.).

MĂSCĂREA vb.ind.impf. 3 sg. 892 VII "înjura, batjocirea folosind cuvinte obscene": și-l futu¹ă, și-l măscăre¹ă și se nu-i făc¹ă lu gētu hōmy-ăla, vai dă ielu; cf. f u t u i á

v. DLR s.v. măscări¹ (inv. și pop.), CADE, SCRIBAN s.v. măscări (inv., Băn.).

MĂSCĂCEL adj. 880 V "mărișor": Griu îl dučam la rîșniță, și-l făcăm așa mai măscăcel

cf. DLR, SCRIBAN s.v. măscat, Arhiva 1905, p.427 s.v. mașcat.

MĂTĂHĂIA, se ~ vb.refl. ind.impf. 3 sg. 875 V "se împleticea, se clătina": Cîn a văzút că iel să mătăhăi¹ă de-acuma să m¹ară

v. DLR s.v. mătăhăi (reg.), SCRIBAN s.v. mătăhăiesc.

MĂTĂȘIT, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 890 VIIb "a adunat mătasea de pe gogoși de mătase"

cf. DLR s.v. mătăși.

MĂTCĂLĂ s.f. 878 V "jurubiță, scul"; cf. a r ș i n, c h e l é p u r i, m ă c t á, m ó t c ă

pl. mătcăli.

MĂTULĂ v. matulă.

610

MĂTURĂ MOCĂNEĂSCĂ v.mocănească.

MĂTUIĂLĂ s.f.873 VI "totalitate a sforilor de la năvod"; Dacă tragi toată cămăna afară, o faș porcoi lîngă cōpcă cōlo, alergă-torăre-ăga, aia-î spune mătuiălă.

MĂTUIEȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 873 VI "trage toate sforile năvodului afară din apă"

cf.DLR s.v.mătui.

MECHETURI s.pl. 875 VIII "lemne de la construcția acoperișului casei":[Casei] îi pungeai lēmnrîița sus în pod, făcăm cōșu, meketurî, măcăzuim, ō-velgăm.

MEDEAN s.n. 872 III,877 A "loc deschis, viran; maidan"; Un medgân mai mare, cu iarbă crescūt, ș-acōlo muzicāntu cîntă și danșează pi iarbă 872 III

var.meidán 875 VIII

v.DLR,CADE s.v.maidán, medean (Mold.),SCRIBAN s.v.maidán, medean (nord).

MEIDAN v.medean.

MELCIS s. 873 VI "loc întins acoperit cu cochilii de melci".

MELEȘTEU s.n. 878 III,880 VII "făcăleț"

v.DLR s.v.(reg.),SCRIBAN s.v.(nord), Arhiva 1912,7-8,p.189 s.v., DR III,1922-1923,p.721 s.v.

MERĂ v.mereă.

MERAGIU v.meregîu.

MEREGIU s.m.875 A,877 A ,878 VIIIb,883 VIIIc,891 VIIIc, 892 VIIIc,893 A,898 VIIIb,900 A "paznic de cîmp; pîndar"

var.meragiú 896 VIII,898 VIIIb,900 VIII

v.DLR,SCRIBAN s.v.(Dobrogea).

MEREA s.f. 875 A,877 A ,878 VIIIb,879 VIIIb,883 VIIIc, 891c,892 VIIc,893 A,898 VIIIb,900 A "teren rezervat agricultu-

rii, aparținînd unui sat" ; pă merșăușă italiană nū putșăi sî
te duș cu vîti...romîni sau bulgărî 877 A

văr.meră 896 VIII

v.DLR,SCRIBAN s.v.(Dobrogea),Arhiva 1933,p.53 s.v.

MEREȘTE s.pl. 879 VIIIc "plase de pescuit în care crapul
intră cu capul și nu-l mai poate scoate".

MERINZE s.f.pl. 895 VIIIb "merinde" ; Vinșă cu merinze, vinșă
fășăm botășurî frumșase

cf.DLR,CADE,SCRIBAN s.v.merinde.

MERTĂCII s.m.pl.art. 876 VII "grinzile la casă"

cf.DLR,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v. martac.

MESĂȘII s.m.pl.art. 875 VII,886 VIII "meseni" Acuma cê s-a
vorbit...șuăcra cu m^șesășî ieș acôlo 886 VIII

v.DLR s.v. mesăș (reg.).

MEȘĂ vb.ind.impf. 3 sg. 872 VII "oferea mîncare" ; Ș-ăpîș
puné mășa, și mesă pe care îș kemă acôlo la rôdină.

MERTĂTI s.pl.873 VIII "leașuri pe care se întinde tutunul";
La tejghelî șerăș parî batúșî, púșș mertășî dreptî pă capu
șărilor.

MĂTRE s.n.pl. 874 VIII "metri":[Linul are] un métru lățime;
șă mētre lungime.

MĂ (2 sil.) pron.pers. 1 sg. D 871 VIII,V,877 VIIb; Dă-m
șostovôlu mă 871 VIII

v.SCRIBAN s.v.mie², mia (Mold.sud).

MIDINIC s. 884 VIII,VII,V "turtă unsă cu miere care se
împarte tinerilor sîmbătă seara înainte de nuntă"; Pășșă midini-
cș-ășta sîmbătă șără, nu fășă mășă de familișî, fășșă nūmaj
tineret, și fășșă cîte dôo treș cupțșșare d-ășșș, di turtș, și
pe-ôrmă le unșșă cu miere deșșșșș. Șș fășșă cîte dôo rîndurî

612

trei, de [...] și rupă la fiecare băiat și la fiecare fată, le dădea câte-un midinic, de-ăla, cine mănîncă din ăla i vine rîndu și lui adica 884 V.

MIEZURICA s.f.art. 883 VII "lîna de cea mai bună calitate":
[Lîna] o dărăcăm, scuotăam miezurica, frunța lîni, o torcăm suptiri

cf.DLR s.v.miezurică, CADE s.v.miezură.

MIJAPATCA, de-a ~ loc.subst. 883 II "jocul de copii de-a v-ați ascunselea"

var.mijátca, de-a ~ 878 II, mijopátca 875 II

v.SCRIBAN s.v.mijă, de-a mija-patca (Mold.sud).

MIJÁTCA v.mijapátca.

MIJOPÁTCA v.mijapátca.

MILIC s.n.882 A "scandal"

pl.milicuri 882 A.

MILITĂREASCA, de-a-n ~ loc.subst. 875 A "numele unui joc de copii"

cf.DLR s.v.milităresc, milităreasca.

MINGEA s.f.art. ~ în culóri 886 I "numele unui joc de copii".

MINGICĂ s.f.884 I dim. de la minge.

MIR s.n. în expr. scoate din ~ 883 VIIb "scaldă copilul după botez"

var.ia mirul 886 V, 892 VII

cf.DLR s.v.mir¹, a scălda de mir.

MIRÓSURI s.n.pl.871 V, 875 III, 876 Va, III, 881 V, 884 V, 888 VIIb, V, 890 VIIb, V, 891 VIIa, 893 V, 894 V, 896 V, III "mirodenii"; Să faci pască; în brîzâ să pîne strafidî, mirósuri 871 V; cf.

a m i r ó s

v.DLR s.v.miros 3° (inv. mai ales la plural); cf. CADE

s.v. miroase.

MIRUL, ia ~ v. mir.

MİŞİLİC s. 375 A, 878 VIIIb, 893 VIIIc, 885 VIII, 891 VIIIc, 893 A "pîlc (de arbori), tufe": Erá um mişilig dá pădúra-aşá v. LR XI, 1962, 1, p. 71 s.v. meşilic (Dobrogea).

MITROC s. 873 VI, IV "scriset format dintr-un butuc gros cu mînerc la capete, cu ajutorul căruia se trage năvodul din apă" cf. DLR s.v. mitroacă (sudul Mold.).

MİTORĂN s.m. 880 VIII, II "şobolan de câmp": [Porumbul] îl mîncău ũ fel de şobolanî, niţoranî îî mai spuneaŃ noi v. DLR s.v. miţorgan, miţoran (reg.).

MIZIL v. mizilic.

MIZILIC s.n. 877 VII, 884 V, 887 V, 897 V, 900 VII "aperitiv": Se púne pînga după tujcă şi s-aşează mizilicu 887 V

v. DLR, SCRIBAN s.v. mezelic, mizilic (reg.).

MİHNIT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 877 II "a mocni": A lqat ă fşoc Ńo cîrpă di lă bagăc şi a mîhnit pînă nyăptşea.

MİNĂ, de-a ~ loc. adv. 878 VIIIb, 890 V, 891 VIIIc, 892 VIIIc, 893 A, 895 V, 896 V (despre pîine) "dau formă rotundă aluatului": [Pîinea] Ńo púneŃ... după Ńe creşte-Ń... kitar, cuŃ să spúne-a¹îcî de-a mînă, dá focu la cuptór 890 V; [pîinea] dospéşte, creşte măre şi pă urmă o pun de-a mînă ş-o lăsăm şi de-a mînă acolo, puţin timp şi o băgăm în cuptór 895

var. în expr. o iau la ~ 871 V, 889 V [Pîinea] Ńo lşăm la mîn-aşá fşarti frumós, format rotúnd, o púnim pă c lopăţică 871 V.

cf. DLR s.v. mînă, de-a mînă.

MÎNCĂM FOIALĂ v. foială.

MÎNCĂTURĂ s.f. 898 VIIIb "mîncărime"

614

v.DLR s.v. 9° (reg., după o atestare din Dobrogea).

MÎNITĂ s.f. 888 VIIc dim. de la mînă; și pungă cîte-o mîni-
ță de griu.

MÎNTUISEM vb.ind.m.c.pf. 1 pl. 88o VII "terminasem"; yin
nu mai avghm, il mîntuisăm 88o VII

refl.ind.impf. 3 sg. se mîntuiáu 878 Vb

v.DLR s.v.mîntui, CADE s.v.mîntui (Mold.), SCRIBAN s.v.
mîntui (est).

MÎTĂ s.f. 871 VII "pisică"

v.DLR, CADE, SCRIBAN s.v. (Mold., Transilv.).

MLĂCIUL s.art. 877 VII "impurități care rămîn pe fundul
cazanului în care s-a făcut săpun"; MLăcu dē la săpún; șă oprés
șî-î bun, șă șe-î rău arúnč; cf. b o r o g h í n ă, c ă r ă n -
t í i e, c í r í i á l a, f u s, l o h ó n, s c r á d ă,
s t e r e j í e, t r í n c i, v á t r a s ă p ú n u l u i,
v r ă c e, v r e j, z e m í r o ă

cf.DLR s.v.mlaci 2° (reg.).

MLĂDOÍ vb.ind.prez. 2 sg. 877 A "îndoi, mlădiez".

MLĂSTOĂCĂ s.f. 877 A "mlăstină, băltoacă"

cf.DLR s.v.mlăstiacă (reg. atestat în Tulcea).

MOCĂNEASCĂ adj.f. mătură ~ 899 VI "mei tătăresc"

cf.DLR s.v.mocănesc, porumb mocănesc.

MŌCHITŌ s. 892 VIIIb,c,d, VIIb "la moș-ajun": Să duča lă
la mŌkiti [!] cum z¹șăm noi atúnč, la bună dîmînța 892 VIIIc,
cu mŌketelę ! Cum ! Ōumblă din căsă și cîntă "MŌișe, MŌișe
la MŌș-Ajun" și le da fiecare șcŌlo ņe eră: nuč, gojgŌorŌsli,
cari ņ-avghá 892 VIIb.

MŌDE s.f.pl. 881 VII, 889 VIIa, 89o V, 891 VIIIc, 892 A, 898
VIIIb, III, 9oo A "șesături cu model": șesim abale sau coverturi

șau móde dj-ástea cum ar fi 881 VII; le bátem de praf módele
898 III

cf. DLR s.v. modă 3° (inv. și reg.).

MODERNÁT s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 894 VII, 896 VII

"s-amodernizat": Ácúma șe maș ! s-a móderná mul^d lúmșá 894 VII.

MOMEÁ s.f. 883 A "căpăcel de metal care acoperă fitilul la
lampa de gaz": la cășulíț-aea de la lámșá ii șpunșá momeá.

MORMINTI s.pl. 872 VII, 879 VIIIc "cimitir"

v. DLR s.v. mormînt, morminți (reg.), SCRIBAN s.v. mormînt,
morminți (Olt.).

MORMINTÁRE s.f. 878 VII, 881 VII "înmormîntare": Și dai de
úșá căldáriț, cáná, ásta [ε] castr^uón... ásta je la mormintáre

v. DLR s.v. (reg.); cf. SCRIBAN, DM s.v. mormînta.

MORTÁL s.n. 892 VI "tencuială; mortar".

MOȘ s.m. 877 VII, 882 VII, V, 889 V "caltaboș sau cîrnat pre-
gătit în cecum": Éla maș mic [ε] la áșá-í șpunșám moș și tóbá
ș_l [k] ála maș mícu móșu șpunșám, ála maș mári tóbá

v. DLR s.v. 5° (Prin Munt.), LR 1959, 2, p. 53.

MOSCHEIE s.f. 896 VII "moscheie".

MOTCĂ s.f. 878 V "scul"; cf. a r ș í n, c h e l é p u r i,
m á c t á, m á t c á l á

v. DLR s.v. (reg.), CADE s.v. (Olt., Băn., Transilv.), SCRIBAN s.v.
(vest), DM s.v. (reg.).

MOTOVELNIC s.n. 878 VIIb, V 1° "rășchitor pentru borangic";
2° "scule de borangic": făcșám cíte dóozeș de motovelnice
878 VIIb.

MUGULEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 874 VII "dezmiardă, mîngie":
Ai s sá cúlșe, ai s sá juáșe și iei, ai sá... gígíleștá-o,
muguléștá-o; cf. g h i g h i l é ș t e, g u g u l é ș c,

616

g u g u ș e s c.

MUGUSEALĂ s.f.896 VII "mingfiere, altintare! Acuma a v^lenit
dî armata; cînd a v^lenit, gugușălă, mugușălă, pã cȃolîa, pã
cȃolîa; cf. g u g u ș e a l ă.

MULTÎM vb.ind.prez. 1 pl. 882 VII "înmulțim"

v.DLR s.v.mulți (inv.).

MURĂZĂ, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 884 VI (despre vin)
"fierbe" : Să f^larbă [vinul] cu^ș sâ spūnî la noi, în alte părț^l
i spūnî că sâ murăzâ

cf.DLR s.v.mură.

MURGIT, pe ~ loc.adv.897 VIIb "în amurg, pe înserate":
Dacă țeră pȃrta pe murgit așa deskîșă

v.DLR s.v.(reg.), SCRIBAN s.v.amurgite, pe murgit.

MURUIALĂ s.f. 883 VIII "bălegar de vită, amestecat cu apă,
care se pune la plantatul viței-de-vie" : Rădăcîna viți trebe
pus în bălegar de vacă, în muruială zis.

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.

MUSTĂCERII s.m.pl.art. 871 VIII,873 VIII,VI "butașii" : Cîr-
lîg^l-am pus în pămînt, am făcud mustăceri, mustăceri-a stat...
doi an^l di zili, i-am scos, am făcú grópîl^l-am piketăt...făcú
grópîli dr^lsept, am piketăt, ș^l p-orm-am puș mustăceri 871 VIII

v.DLR s.v.mustăcer (Mold.).

MUSTU(Ș)ITOARE s.f.889 VI "unealtă pentru zdrobit strugurii":
Se culéșe strúguri, i^l púnē la mustuítuăre, zdrobituăre-i spūnem
nó^l, i^l zdrob^léște strúguri ; cf. z d r o b i t o a r e

v.DLR s.v.mustuitor, mustuitoare (reg.), cf.CADE, SCRIBAN
s.v.mustuitor.

MUSUIĂ vb.ind.impf. 3 sg. 891 VIIIId "mirosea, aduimeca":
[Lapul] mașuîă după niște gîște, mașuîă așa pã j^los pîn...sâ

lâsá gîștelî [k] nirosá pá j^uos

cf.DLR s.v.mușiná, mușuná și s.v. mușlui, SCRIBAN s.v. mușluiésc.

MUȘUROÁIE s.f.881 VI "mușuroi": Dipă ce-î rămîne primu ^uok
fi făcem o mușur^uăie de pămînt mic, deasupra la butúcu ála de
vîje, la cîrlig

cf.DLR,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.mușuroi.

MUȘUROIÁS s.n. 874 VI,881 VI dim. de la mușuroi.

MUTA adv.873 A "pe tăcute, pe nesimțite": Aviqánele vin
múta 873. A.

MUTEASCA adj.f. 893 V "care nu se exprimă prin vorbe": da ea
mai mut^uască, cá să spun^e cá să nu vorb^eștⁱ cînd úmpli bórșu

v.DLR s.v.mutesc, muteasca (rar).

NADÁS v.nadáz.

NADÁZ s.n. 896 VIII "ogor": La noi s^u făc^uá ^uogór, nadáz fi
zi^ucám

var.nadás 896 VIII

v.DLR s.v.(Dobrogea).

NAFTARLIE s.f.883 VIIIc,VII "cuvertură țesută din lînă";
cf. â n a f t á r e.

NALANGÎTĂ s.f. 875 A,876 VIII,Vb,878 VIIIb,879 VIIIb,VIIb,
Vb,880 V,882 VII ,883 VIIIc,891 VIIIc,892 VIIIc,VIIb,893 A,VIIb,
895 VIIa,898 VIIIb,VIIb,900 A,VIIc,d "gogoasă făcută din cocă
subțire, cu ou și lapte, prăjită în untură"

pl.nalangîte

var.nanangîte 885 VII,V

v.SCRIBAN s.v.(est),Arhiva 1911,7,p.285 s.v.(Mold), DR X,
1941-1943,p.106 (Ialomița), CV I,1949,8,p.34 s.v. (Ialomița),

618

LEX.REG.I,p.30 s.v. (Craiova),II,p.93 s.v.(Galați),ALR II,SN,IV,
h.1074,1077,1078 (Ialomița și Tulcea), FD, IX,1974,p.135-136; cf.
DA,DLR nalangîță s.v. lalanghită (Mold.).

NANANGÎȚE v. nalangîță.

NANA s.f. art. 871 VII "nașă"; cf. n u n a
v.DLR s.v. nan² (Prin Mold.).

NANT adj. 879 VII,880 VII "înalt"

v.DA s.v. înalt, nant (Mold.), SCRIBAN s.v. înalt, nant (est),
Weigand, Jb. 9,1902,p.227 (Mold.).

NANUL s.m. art. 871 II "nașul": Dădăm ă uoili la ușa, nănu
le mulgă

v.DLR s.v. nan² (Prin Mold.).

NAS s.n. în expr. le-a dat în ~ loc. vb. 891 VIIId (despre
cîini) "au mirosit": Le-a dad în nas la cîini și-a vini^t
cîini-naîntă meș.

NAȚIE s.f. 874 VII "fel, soi, specie": Te altă...asta [ε]
nație de pește: plătică, știucă

v.DLR s.v. națiune, nație (inv. și reg.).

NABOI v. boi¹.

NĂDUȘALA s.f. art. în expr. te tăia ~ 891 VIIId "te treceau
nădușelile": C^u cît eră meș cal^t cu-atîta te tașă nădușala-n
armăn

cf.DLR s.v.

NĂPRĂSTII s.f.pl. 885 VII "pozne, bazaconii": Să făcă năprăs-
tiș mar^t înainti, așă a fost.

NĂȘIP s.n. 879 VII "nisip"

v.DLR, CADE s.v. nisip, nășip (învechit), SCRIBAN s.v.
nisip, nășip (est).

NĂȘICĂ v. nașică.

NĂȘILCĂ¹ s.f. 875 A, 878 VIIIb, 883 VIIIc "ciubăr de formă specială, prevăzut cu o toartă și cu băieri de atârnat pe spate, cu care se transportă strugurii culeși și se toarnă în lin" [Via] să culéșe, [strugurii] să pune-n căldăr¹, din căldăr¹ în nășilcâ și din nășilcâ să carâ-n lin. [Nășilca] je făcută ca un cúbăr, decît je făcuta-n formă lat-așa ca s_ă să așeze pă spát_ș 874 VI;

cf. n i s í l n i e

pl. nășilce 877 VIa

var. nășilcă 874 VI

v. DLR s.v. (Dobrogea).

NĂȘILCĂ² s.f. 872 VII "targă pe care se transportă mortul la cimitir": Vine p_opa cu stăgurile, cu yămini căre d_uce nășilca, care d_uce m_ortu, c-așă-i sp_unem nășilcă

cf. DLR, CADE, SCRIBAN s.v. nășalie.

NĂȘTEA, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 889 VIIIA "nășteau": Pă m_ini m-ă moșit ^uo bătr_ina, cari iră pentru to s_ătu; femeile cari să nășteă...

NĂȘTREȚ s. 877 A "nutreț"

v. DLR s.v. nutreț, nătreț (inv. și pop.).

NE-AM LUĂT FUGITIV v. fugitiv.

NEĂMȚĂ adj. f. 896 VIII "germană": Patr_ula nșămță.

NEĂMURI s.n.pl. 873 VI "partea de sus a năvodului": Traș¹ nșămurl_i-n d_ubă.

NEGRU adj. dr_um_ul ~ 877 A "drumul neamenajat, nepietruit": Da i_i [hoșii] n-_o intrăt... pi undi să i_intră-_ș C_uostanța, i_i a intrăt pi sup m_ălu m_ări, pi dr_umu n_egru s-a dus !

NEMĂLURITĂ adj. f. 877 A (despre vie) "fără mană": Ș-av_iă ^uo p_yămă... n_emălurită, ș-un must așă di d_ul_și

cf. DLR, SCRIBAN s.v. mălură.

620

NENICĂ s.m. 893 V dim. de la nene

cf.DLR s.v.nenic.

NEPOMENITELEA, de ~ loc.adj.877 VIb "nemaipomenit": S-a ficut un porumb...de nepomenitilga

cf.DLR s.v.nepomenit 2°.

NEVELIM vb.ind.prez. 1 pl. 883 VIII "nivelăm": [Pământul] il nevelim frumos, facem semnuri așa la cât vrem noi.

NEVODAR s.m. 895 A "pescar care pescuiește cu năvodul"

v.DLR s.v.năvodar, nevodar (reg.).

NEVOIT, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 882 V "a fost nevoit, a trebuit" [Lupul] a spart-o la burtă [pe oale] și a nevoit s-o taie omu

v.DLR s.v.nevoi 3° (Astăzi numai la diateza pasivă).

NI conj. ~ .. ~ 890 VIIb "ba...ba": Îar îl trăgă ni dă pantalon cu dinți, ni dă...dă cămeșă, ni dă iuca, ni dă copleș, îl trăgă cu dinți

v.DLR s.v.ni¹ (inv.și reg.), CADE s.v. (arh.), SCRIBAN s.v. (arh.).

NIC pron.neg. 876 VII "nimic"

v.DLR s.v.nimic,nic (regional).

NICIUNICA pron.neg. 893 VII "nici una"

cf.DLR s.v.nici¹.

NIMERE v.nimeri.

NIMEREA v.nimeri.

NIMERI pron.neg.884 VIII,888 VIIc,889 VIIa,892 VIIIb,894 VII,Ib,895 VIIb,898 VII c "nimeni": Nu s-a-ncă nimeri 894 IIB
Nu lucră nimeri 889 VIIa; Nu ma țeră nimerică-ș sat așij le noi
886 VII; N-a putu să mai s-aprókișe nimerică 894 VI

G. a nimărui 884 VII.

var.nimere 892 VIId; nimerea 873 VIII,874 V,880 VII,887 VIII,
VII,VI,892 VIIb,897 VII; nimeric 890 VIIa,VIIb; nimerica 876 VII,
880 VII,893 VIII,V,895 VIIa; nimerică 886 VII,892 VII,894 VI;
nimerlea 889 VIIa

v.SCRIBAN s.v.nimeni, nimerea (est), DLR s.v.nimeric, nimeri-
ca, nimerică (Munt. și prin Olt.).

NIMERIC v.nimeri.

NIMERICA v.nimeri.

NIMERICĂ v.nimeri.

NIMERLEA v.nimeri.

NISILNIE s.f. 895 VIIa "ciubăr de formă specială, prevăzut
cu o toartă și cu băieri de atârnat pe spate, cu care se trans-
portă strugurii culeși și se toarnă în lin"; Cu-o cutie așa, țera
asă o jumă dă métru așa, rotundă, iș spunșam nisilnie, ș-o um-
plșam, lua cîte un coș dóușă, cîțș-o căldăre dóo dă strúgurș, cu
șș la spínăre; cf. nășilcăș¹.

NISIPÎT, ș-au~ vb.refl.ind.pf.c. 3 pl. 878 VIII "ș-au astu-
pat cu nisip": Da acúma ș-a nășikít gólurșlș, acúma nu mai șinș
gólurș...ș-a nășikít; Gólu șăș nășikăș

ind.impf. 3 sg. șe nisipeăș 878 VIII

cf.DLR,CADE s.v.nisipi (tranz.).

NOAPTE, din~loc.adv. 877 ▲ "în zori, foarte devreme":
M-am sculăș din nușptș-aviășm bășștu flăcășș

v.DLR s.v.noapte, din noapte (regional).

NODUL s.n.art., ~ betivanului 889 A "mărul lui Adam".

NOUR s.m. 873 VIII "nor"

v.CADE s.v. (Mold.),SCRIBAN s.v. (est).

NUMANDECÎT adv. 894 VII "numaidecît".

622

ŌĀLĀ s.f. în expr. am umblăt din ~ în poală 890 VIIb "am umblăt fără folos".

ŌBLĒT s.m. 890 VI "soi de pește, oblet"

cf. DLR, CADE, SCRIBAN s.v. oblet.

ŌBOR s.n. 1° 883 VIII "curte": La cūrte zīsem ūobor

2° 872 VIII (la instrumente de pescuit) "despărțitură, spațiu în care intră peștii": [Virșa] are dōc ĩntrārⁱ, dōc ūoborare. A ĩntrāt pi gura-ntīⁱ și cīn a ajuns lă al dōlⁱlⁱga, acō-
lo nu mai puāte ĩși

cf. DLR s.v.

ŌBORĀȘ s.n. 898 VIIIb "obor mic": Fīștecāre avēs ūoborāș ĩn
fāța cāsī

v. DLR s.v. (regional).

ŌCHII s.m.pl. de-a ~ 899 VIII "joc de copii".

ŌDINEĪI s.f.pl. 883 VII "popasuri, opriri ale procesiunii mortuare în drum spre cimitir, pentru a se citi evangheliile": De
la bisericā spre Ćimitir atūnc făcī dōosprezēcē odine^l

var.pl. odinele 883 VIII

v. DLR s.v. odihneală, odineală (Tulcea).

ŌDUNUC s. 896 V "butuc pentru tăiat lemn".

ŌFITEREASCA s.f.art. 888 III "numele unui dans popular"

v. DLR s.v. ofiteresc, ofitereasca (Cernavodă).

ŌIȘTE (3 sil.) s.f. 890 VI "oiște"

cf. DLR s.v. oiște.

ŌICĀ s.f. 880 VIII "varietate de grâu de primăvară".

ŌLDĂȘI s.m.pl. 896 VII "chezași, garanți la o înțelegere între doi tineri în vederea căsătoriei": Īel a spus cā sā vⁱinā
cu ūō...d-aⁱ lūⁱū; da ĩeu nū; "sā viⁱ cu ūoldășⁱ d-aⁱ mⁱēⁱ; cu
nīamurli mⁱēⁱ; cā n-aș făcī ĩo trēb-āsta ca sā mⁱ duc ĩo numa

după spúsa tá."

OLEACĂ adv. 878 VII "puțin": fač oleacă di prinsiș^uór dácá aj
v.DLR s.v., CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est).

OLECUTICĂ adv. 871 VIII "puțințel": Pⁱéstili cî s-a lăsát
olecutică

v.DLR s.v. (Mold); cf. DLR s.v. oleacă, CADE s.v. oleacă (Mold.),
SCRIBAN s.v. leacă (est).

OLIVIA (4 sil.) s.f. art. 875 A, 878 VIIc, 879 VIIIb "ulei
comestibil"; cf. c o t ó n, o l ó i

v. FD IX, p. 137-138.

OLOI s.n. 878 VIIb "ulei comestibil"; cf. c o t ó n, o l í-
v i a

v. DLR s.v. oloi² (inv.), CADE s.v. (Mold., Transilv.), SCRIBAN
s.v. (est).

OMÁT s.n. 872 VIII "zăpadă"

v. DLR s.v., CADE s.v. (Mold., Bucov., Ban.), SCRIBAN s.v. (est).

OMORÎTURĂ s.f. 884 VII "omorfire": O-atúnča ierá răzbói cu
caj, cu sábi, cu...omoríturá, tã-ajunğá și te táia

v. DLR s.v. (neobișnuit).

OPACINĂ s.f. 888 VIII, 893 V "vîslă"

pl. opăcini 893 V

v. DLR s.v. (regional), CADE s.v. (arh.), SCRIBAN s.v. (Dunăre).

OPAIȚ s.n. (3 sil.), 886 VII, 888 VIIc, 892 VIIc, 893 VIII,
895 VIIIb, VIIa, b, 896 III "clacă, șezatoare": Îj lya fiécáre
lúcu d-acásá ș sá dučá; álta lya vin, álta túicá, altá lya ș
făčá halvá, după še s termⁱná opáⁱțu făčá și mîncá, bⁱa, pitre-
čá 896 III; Să făčá clacă, di curátát porúmb, sá di tors lina
sau de...scármánat sau...opáⁱț cum sá zícⁱ 886 VII; cf. p r i-
d á ș c á, s i d e á n c á

v. DLR s.v. opaiț (regional), LEX.REG.I, 30 s.v.

624

OPĂRĂCĂ s.f.875 A,VIIb,878 VIIIb,VIIb,V,III,879 VIIIb,VIIb, Vb,880 V,883 VIIIc,VIc,IV,891 VIIIc "plămădeală": Făcăm ^uopărcă cu turtișuăre, plămădiălă 878 III;cr. p l ă m ă de ă u a, p l ă m ă d ă t.

OPUȘIN s.n.872 VI "sturăriș sub plaur": Opușin iésti ăla sub plăqurț, cînd a scăpăt într-un ok mic sup plav, s-a dus sub opușin, așa să numește, sup plav ăla să numește opușin

cf.DLR,DM s.v.opușină, LR XVII,1968,6,p.516 s.v.opușină.

ORALIA s.f.art. 895 VIIIb "obiceiul de a face focuri pe dealuri la lăsatul secului".

ORĂCĂIA vb.ind.impf. 3 pl.894 VII (despre vite, porci) "zbierau": Orăcăia văcili 894 VII; Cînd a gițuit purcêlu, a-ncepú să orăcăie scroăfa 873 IV

conj.prez. 3 sg. să orăcăie 873 IV.

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.orăcăi.

ORGĂNUL s.n.art.892 VIIIa (la arman) "funia legată de par la care se înnamă caii pentru a treiera spicele": Leğam ^uorgănu dă păr-ôla căre-l bătăam și ^uunu întrănj cu gîcú la cai

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.arcan.

ORZ, ~ pe vătră loc.subst. 890 VIIa,b,V,892 VIIIc,893 VIIb "obicei de Anul nou, cînd fetele își ghicesc viitorul": La Anu n^ou făcă fⁱéttle yors pă vătră 892 VIIIc.

OS s.n. 881 VII "faianta": Dacă vrei să-î dai n^uma lui, farfuri, pă măsă, străkin, că noi p^uneș și cîte-o străkină, ca nu cușvă să fiie ăstea pă l^umea ailantă di ^uos, că noi bătrîn-este-asă-î zicem că aște-z di ^uos.

OSEĂ, se ~ vb.refl.ind.impf. 891 V "se osifica": Să oșă ósu p^ușă tare

indpf.c. 3 sg. s-a osit 891 V

v.DLR s.v.osi (rar).

OSTOIEȘTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 891 VIIIa "se li-
niștește"

v.DLR s.v.ostoi (inv.și reg.), SCRIBAN s.v.ostoiesc (rar azi).

OSTRONOMII s.m.pl.art. 875 VIIb "astronomii".

OTLOGEA vb.tranz.ind.impf.3 sg. 892 VIIe "(te)speria prin
zgomotele produse": [Strigoiful] vîngă nyaptăă, te ʰodlogă pînj
căasă, tē aḷ^a, tē sper^aăi.

OTURĂC s.m.896 VII "bețivan": Tineri sâ_ăa [= ducea] la
zb^uor^u și bătrîni ʰoturăc; ʰoturăci știḷ_ăe-ḷ ? ʰoturăci-ḷ_ăștăa
dē stă nūma și bęa. ʰoturăc sunt ʰămeni_ăia care căde-n vînt și
nu sâ mai scūală d-acólq

cf.DLR,DDRF,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.

OVĂLEĂ, se ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 890 VI "se ondula" :
Să ʰundăleă găța_ășă, să ʰovăleă; cf. u n d ă l e ă.

PĂCEĂ s.f.880 V "piftie": Diḷ_ăp și diḷ_ăpiḷ_ăqăre făcēm ră-
ăitūrḷ, păcēă cum zîcēḷḷ_ă dūmneavqăstră da ḷ_ăo răăitūrḷ_ă știḷ_ă că-ḷ
zîc 880 V; păcă sâ spunęă la răăitūră cum sâ spūne_ăștăzḷ_ă 875
V; cf. c h i t o r o ă g e, r ă c i t ă r i

var.păcea 875 V

v.DLR s.v.(mai ales Dobrogea), SCRIBAN s.v.

PAIDUSCA s.f. 877 VII "numele unui dans popular; invirtită":
Mai jucă...estî horḷ_ă d-ēlęa, paiduș_ă d-ēlęa care săre_ășă

v.DLR s.v.paidușcă (Dobrogea).

PĂINIȚA s.f.art. 874 VI "șopronul pentru nutreț": Construḷ_ă
păiniḷ_ă_ășta_ă unde băgă notreḷ_ă; cf. p ă i ă r, s a m a l i c.

PALĂNCI s.f.pl.900 VI "scînduri late pentru gard": Făcăm
ʰobór dîn scîndurḷ_ă; băḷ_ășă parḷ_ă iḷ_ă pămînt, aḷ_ă, scîndurḷ_ă lę fă-
ăăm palănc, p^uorḷ_ă, lę legăm cu sîrmă, și făcăm ʰobóru după cîte
ʰoḷ_ă avqăm

526

v.DLR s.v.palancă¹ 2° (Transilv.); cf. CADE, SCRIBAN s.v.

palancă.

PALUSCĂ s.f.893 A,VIIb "căţeluşă"; cf. b o b í c

pl.paluşti 893 A

v.DLR s.v. (Dobrogea).

PAMBLICĂ s.f.891 VIIb "panglică"

dim.pamblicută 900 V

v.DLR s.v.panglică, pamblică (reg.), SCRIBAN s.v.panglică,
pamblică (sud şi est).

PAMBLICUTĂ v.pamblică.

PAMPĂ s.f. 896 I "joc de copii; şotron"; cf. p i c i o r ú-
ş u l.

PANACŌAVĂ s.f. 874 V "scindură cu adîncituri rotunde pentru
pus aluatul de pîine" : [Pîinea] Ńo frămîntăm, Ńo lăsăm de creş-
te puţin, Ńo pûnim la panacuávă, aşá sá spûni la nŃoi: un lemn
cŃoplit aşá cu mai multe rătîndurŃi şi-n Ńel sá pûni pîiņa; cf.
c h i t á r, c o n o p á d e, p a n a c ó t

cf.DLR s.v.panacod, panacoadă (reg.).

PANACŌT s.n. 895 VIIb,896 V "scindură cu adîncituri rotunde
pentru pus aluatul de pîine": După aŃeja [pîinea] o puŃ la
panacŃt 895 VIIb; cf. c h i t á r, c o n o p á d e, p a n a-
c o á v á

v.DLR s.v.panacod, panacŃt (reg.), SCRIBAN s.v.panacot, Arhi-
va,1912,7-18,p.293 s.v.panacot (Mold.).

PANAIR s.n. 875 A,883 VIIIc "bîlci, tîrg, iarmaroc"

v.DLR, SCRIBAN s.v.(Dobrogea), Arhiva,1909,p.503 s.v.

(Dobrogea).

PANĂ s.f. 1° 871 V "trestie verde" : dim parcă stătgam fuárti
bîne, nu cádiám, tájám sálŃii sau paná la ci merġám[...] Merġám
lă...la táját paná cu tătícu, pentru vaŃ

2° 880 VI "rămășiță de la spicul de grâu"

v. 1° DLR s.v. pană¹ 6° (sudul Moldovei).

PANDELAȘUL s.n.art. 878 VIIIb "numele unui dans popular"

v.DLR s.v. pandelaș (Prin Munt. și Mold.).

PANTALOANE s.n.pl.883 VII "pantaloni".

PAPUC s.m. 896 V "tobă mică"

cf.DLR s.v.

PARCELE s.f.pl. 875 VIIb,892 VIIIb "bucăți de carne" :

[Carnea] uo p^unim par^uceli-par^uceli, frum^uos, uo prăj^um 875 VIIb

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v. parcelă.

PARCELEAZĂ vb.ind.prez. 3 sg. 898 VII (despre porc) "împarte în bucăți" : și de-acólğa [porcul] par^ucelgăză, dă p^ulpile, șun^uțile etc.

cf.DLR s.v. parcelă.

PAREU s.n. 899 A "pariu".

PARÎNG, în ~ loc.adv. 883 A (construit cu verbe ca "a căra", "a duce", "a purta", "a lega" etc.) "pe umerii a două persoane cu ajutorul unei prăjini": [Lupul] l-a legat în parîng și l-au adus

cf.DLR s.v. părîngă, în părîngă.

PAROLEZ vb.ind.prez. 1 sg. 900 VIIIb "pariez".

PARTIZAT, a ~ vb.tranz.ind.pf.c.3 sg. 900 VIIc "a repartizat".

PARULA, la ~ loc.subst. 893 IV "numele unui joc de copii": Să p^une um băgăt într-o p^urte ș-^unu-^utr-o p^urte și trăg^ue și sp^une că să j^ucă la parula.

PASAPORGIU s.m. 898 VIIIb "persoană care aparține ca cetățenie altei țări decât cea în care se află și care stă în țara respectivă cu pașaport"; cf. p a ș a p o r t a r i.

PASAPORTARI s.m.pl. 877 VIIIa "persoane care aparțin ca cetățenie altei țări decât cea în care se află și care stau în

628

țara respectivă cu pașaport"; cf. p a ș a p o r g i u
v.DLR s.v.pașaportár (rar), SCRIBAN s.v.

PATĂȘCĂ s.f. 875 VIII,VI,877 VIb,878 VIIIb "cadru de lemn
așezat peste coșul ăruții ca să se poată încărcă snopi, fîn
etc.": Areșjám patășt:le, punșám patășca pă căruță 875 VIII;
[Griful] fi cărám cu patășca di la tarlá și pînă la armán 875 VI.

pl.pătăști 877 VIb,pl.art. pătăștile 875 VIII

v.DLR s.v.patășcă¹ (Mold.,Bucov. și Dobr.),IR XXI,1972,
5,p.422 s.v.

PĂTE a ~ vb.inf. 895 VI "a păți": [Șerpil] ăștia șel
puțin fi fiecare zi am dă-a păte cu ieș.

PATCRILCĂ s.f. 884 II "plasă la vintir (?)": După șe fá-
șem vintiru-ășta, întindem așa ie diș gúra lui, ișl vîne rotúnd,
diș gúra lui întindim o siétcâ, o plásâ așa căre i spúne
patcrilcâ.

PATIN s.n. 871 II "patină"; cf. p i s í c i
v.DLR s.v.patină², patin (regional).

PAZAR s.n. 877 A ,892 A "bazar, tîrg, piață": Bandiți-ășa
vindiașu cai, da nu-m pazár, în hán fi vindășu

var.pázár 877 A

v.SCRIBAN s.v.pazar (rar).

PAZURI s.pl.879 VI "încheieturi ale scindurilor bărcii"
cf.DLR,SCRIBAN s.v.pazie.

PĂCEÁ v.paceá.

PĂDURĂREÁM vb.ind.impf.1 sg. 873 VIII "lucram la pădure":
Róșile mi s-a rupt mai încqáșe, oim pădurăreám cu căru, cu
boii.

PĂIAM vb.ind.impf.1 sg. 882 A "întorceam cu furca piele
și scuturam de boabe în arman": Cu áșa [= iabeua] păiam, luam
păieleș și le rîdicám în sus și bqábeleş sí lășá în jos

v.DLR s.v.păi², SCRIBAN s.v.păiesc.

PĂIER s.m. 884 VIII "construcție amenajată pentru păstrarea nutrețului, a păloaselor"; cf. p á i n i ț a, s a m a l í c

v.DLR s.v. 2° (regional).

PĂLÍM vb.ind.prez. 1 pl. 885 III "pirlim, ardem": [Găina] trébe să...^uo opărim, s-o jumúlim, ^uo pălim, ^uo tă^áim dup-a^áia

ind.impf. 3 sg. pălea' 877 VIIa

v.DLR s.v.păli (învechit și regional).

PĂNIȘOARĂ s.f.878 Vb dim. de la pană.

PĂPARĂ s.f. 881 VII "mîncare făcută din pîine uscată muiată în apă cu zahăr din care mănîncă mirele la nuntă" : și puneá pá-
pără, apă cu zahăr și cu pîine uscată

cf.DLR,CADE,SCRIBAN s.v.papară.

PĂPĂRÚIE v.păpărúvă.

PĂPĂRÚVĂ s.f.880 V,883 VII,VIIc "paparudă": A tré^áa jó^áe
dú^ápă Păști úmblă cu păpărúve 883 VIII

var.păpărúie 883 VIIb

cf.DLR,TDRG,CADE,SCRIBAN s.v.paparudă.

PĂPUȘĂLĂ s.f.873 VIII "acțiune de a lega în mănunchiuri frunzele de tutun"

cf.DLR s.v.păpuși 2° (regional).

PĂPUȘITORII s.m.pl.art. 873 VIII "legătorii mănunchiurilor făcute din frunze de tutun".

PĂPUȘÓI s. 873 VII,VI,V,IV,875 V,883 VII c "porumb" : ^uopă-
reá și pút^áină fá^álină de^á păpuș^uo^á 873 VII; í^á dăm [porcului]númai
păpușó^á pînă la Crăcún 875 V

var.popușói 872 VIII,880 V,883 VII

v.DLR s.v.(mai ales în Mold.),TDRG,CADE s.v.(Mold.,Bucov.),
SCRIBAN s.v.(est).

630

PĂRĂȘI s.m.pl.873 VI "pescari care mînuiesc parii de care se fixează luntrea cînd se scoate năvodul"

v.DRL s.v.părăș¹ (regional).

PĂRĂLUTĂ v.părălută.

PĂRĂUTĂ s.f. 1[°] 885 V,895 VIIb "bănuț (la ou)"

2[°] 896 VII "picătură de ceară solidificată în apă sub formă de ban"

var. 1[°] părălută 877 III

var. 2[°] părăuțu 896 VII.

cf.DLR s.v.părălută.

PĂRERE s.f.896 VI "perioadă de timp" : Li făcăm znuop, olăi,
ș dup-acêă stătęă la gól^uo părieri, cît terminám bucáta noastră ;

După ce-ı făcăm mușur^uoju, desigur că la^uo părieri, dădęă^uo
pluă¹i

cf.DLR s.v.

PĂRUȘTEÁN s.m. 880 VII "par"

pl.părușceáni

v.DLR s.v. (rar).

PĂSĂRĂRIE s.f. (la s. cu sens colectiv) 897 A "mulțime de păsări".

PĂSCĂREAM v.pescăream.

PĂSCĂRIND v.pescăream.

PĂSCULITE s.f.pl. 890 VIIb dim. de la pască.

PĂSTĂRI s.f.pl. 878 III "păstăi"

v.DLR s.v.păstaie, păstare (inv.și reg.), SCRIBAN s.v.
păstaie, păstare (est).

PĂZAR v.pazar.

PE CHIPUIȚELE v.chipuțiile.

PEDICĂ vb.ind.impf. 3 sg. 889 VIII "impiedica (cail)".

PELIVÁN 1° s.n. 876 VIII, 880 V, 899 VIII A "flăcău care participă la întreceri de luptă" : și care trîntește mai mult
ăla-î pelivănu, așa ierá naîntę 880 V

2° adj. 883 VIII "voinic, puternic": ziča că iel ie mai
peliván din t^uoțⁱ

v.DLR, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v. pehlivan, peliván (inv. și reg.).

PE MURGÍT v. murgít.

PERDEL v. perghélul.

PERGHEL s. 1° dădeam ~ loc.vb. 873 VIII "delimitam aria la
treieratul cu cai" : Găseam un loc potrivit de arman. Luam o
fúnⁱte, băteam un par în mijloc, aîiča și dedeam perghel împre-
juru...terénul-alea

2° 888 I, 892 I "numele unui joc de copii"

var. 2° perdel 892 VIIIc

cf.DLR s.v. perghel, a da perghel.

PERJĂ s.f. 877 A "prună"

v.DLR, TDRG, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est), DR V, 1927-
1928, p.400-401 s.v.

PERVEDEÁ s.f. 895 A "marmeladă din struguri"

v.DLR s.v. (Prin sud-estul Munt.), DR II, p.879.

PETISTÁLĂ s.f. 895 A "pedestal"

pl. petistále 895 A.

PESCÁ vb.ind.imperf. 3 sg. 895 VIIIA "pescuia" : rescă un
sîngur pescár; cf. p e s c ă r e á m.

PESCĂREAM vb.ind.impf. 1 sg. 879 VIIIA,b "pescuia" : io
pescăream cu taliénⁱ, cu vintir^u, cu sⁱetcă și cu-ave 879 VIII;
cf. p e s c á

var. păscăream 871 VII, păscărind 871 VII

v.DLR s.v. pescări (inv. și reg.).

632

PESMETI s.m.pl. 875 VIIa,b,c, 881 VII,892 VIIb "plăcinte cu ou brinză, ouă, iaurt sau smintină, făcute din aluat de piine": Cin făcăm piine făcăm pezm¹et¹, dac-avegăm brinză, cu brinză făcăm pezm²et¹ 892 VIIb

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.pesmet.

PESCHIR s.n.875 VII "prosop, ștergar"

v.DLR,DM s.v. (invechit și regional), SCRIBAN s.v.(rar azi).

PESCHIROI s.n. 880 V aug. de la peșchir.

PETICĂ s.f. 876 VII,892 VII "cirpă": Și nășt¹ean copilu iote j^uos p^uo p¹etică și-l luă d-acólo, i¹ tăi¹a buri¹cu

v.DLR s.v.petic, petică (reg.),CADE s.v.(Mold.),SCRIBAN s.v. (est).

PE VECHI v.vechi.

PEZMECIORI, in ~ loc.adv.890 VIIb "șesătura în patru ițe": Suc¹ăm boran¹gi¹cu -l suc²ăm bine, ș p-ormă pun¹găm în patru ițe, le pun¹găm...cu¹ să zic¹ ? cum vre¹ să le pui¹, în patru ițe, mai făcăm și...așă-m pezm¹ec^uor¹ așă-¹ făcăm

cf.DLR s.v.pezmecior.

PICHEA s.f.art. 894 IIa "joc de copii; țurca"; cf.

c e l i c h e , d r i c h i a , l i ț , p o p i c

v.DLR s.v.pichi (regional).

PICHI s.f. 875 A "biblică"

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.pichere (Mold.).

PICIOARE s.n.pl.898 V "tălpigi (la războiul de țesut)";

[Războiul de țesut] are jos niște pic¹uare de lemn cari ap¹es¹ pe pic¹uare și ițe¹le se ridică așă după mod¹elu cari l-a¹ băg¹at.

PICIORUSUL s.n.art. 896 I "jocul de copii numit și șotron";

cf. p a m p a

cf.DLR s.v.

PIORCĂ s.f. 872 V "groapă din fața cuptorului, unde se scoate jarul după ce s-a încins cuptorul".

PIEDICĂR s.n.899 A "bucată de lanț sau funie înnodată într-un anumit fel, pentru ca funia de la steajăr să nu sugrume calul care treieră în arman".

PIETROÍ s.n. 877 VIb,883 VIIIc,887 VI,892 VIIIc,d,894 VIII, 898 VIIIb "tăvălug de piatră folosit la treieratul cu cai"; Să legá ca¹i dá funie-àea, do¹i ca¹i, sau trei ca¹i, sau pátru,ș-aveá dúpá ¹ej um pietrói, dîn ásta, un tăvălúc așá, um pietrói

894 VIII; imvirteá pietróiu-ála toátá ziua în armán 875 VIIIb; [grîul] il bătęá acólo cu petróiu 888 VIII; cf. b u t ú c

art.pietroíul 875 VIIIb,888 VIII,890 VIIIb,891 VIIIb,c,d, 892 VIIIA,897 VI,898 VIII,899 VIII,VII

pl.pietroáie 899 VIII,VII; pl.art. pietroáiele 891 VIIIc,d, 898 VIIIb.

cf.DLR s.v.

PILIGÍU s.m. 898 VIIIb "bețivan"

v.DLR s.v. (familiar).

PINGĂTOÁRE v.împingătoáre.

PINGĂTÓRI v.împingătoáre.

PINGE vb.ind.prez. 3 pl. 873 VIII,885 VIII "împing".

PIPÉR s.m. 1° 875 VII,880 V "ardei": Tăiái dumátá, tăiái kíper, tăiái de toáte acólo 880 II

2° ~borcănát 880 VIII "gogoșar"; cf. b u c u r e ș t e á n

3° ~mușcát 875 VII "ardei iute"; cf. c i ú ș c á

4° ~roșu 874 III,877 VII,883 VIIa,c,V,896 V "boia de ardei" [Slăninile] le dă¹ cu puțim pipér r¹oșu, cu puțin ulé¹ 877 VII

cf.DLR,CADE,SCRIBAN,DM s.v.

634

PIRĂU s. 877 A ,88o VI "pir": Întăi art, și-s curis
tirănu; să nu sibă...kirău, că kirău greu pəri, și greu să
sápă 877 A

v.DLR s.v. (regional, după o atestarea din Dobrogea); cf.
CADE, SCRIBAN, DM s.v. pir.

PISICI s.f.pl. 884 II "patine"; cf. p a t i n
cf.DLR s.v. pisică.

PISTELCĂ s.f. 874 VII,88o V "șorț": Dacă-i fiméie fi pui
roke, pestelcă, fi pui bluză, fi pui șar 88o V
pl. pestelci 878 Vb

v.DLR s.v. pestelcă, CADE s.v. pestelcă (Mold.), SCRIBAN
s.v. pestelcă (est).

PISCĂ v. chișcă.

PIȘNIC s. 873 VIII "bucătărie": Avăm noi bre ! așa o
bucătărie, la noi i zicăm pișnic pă timpurlă-ălea

v.DLR s.v. pișnic (Prin nordul Dobrogei și prin estul Munt.).

PITA s.f.art. ~ lopéții 897 VIIa "turta de pîine sau colăceii
care se împart la înmormintări și parastase": Áia-á kíta lopéti
cîn bágă pînga întăi în cuptór și făc-o túrtă, și níște colă-
cei mai mič, și le púne-ntr-un castrón sau în ligán sau într-o
crătiță mai mare, ș-aprînde nóo lumînărî și le tămíie și
p-órmă le-mpărtește la lúme

cf.DLR s.v. pită.

PÎINEA s.f.art. 879 VII "cereale, grîne": [Pîinul] să coséști
cu coása ca cuș coséști pînga

v.DLR, CADE, SCRIBAN s.v. pîine (Mold.).

PÎNDĂ v. pîntă.

PÎNTĂ s.f. 885 VIII, 899 VIIIa (la jocuri de copii) "poziție
de joc pasivă, de așteptare (în opoziție cu bătaie)": Ș carē isă-η

cap [la numărătoare] î rămînă la bătăe, ș-ăilăis să duca la
pîntă 885 VIII

var.pîndă 893 IIa.

PÎNTĂRIȚ, a.~ vb.tranz.ind.pf.c. 3 pl. 899 A (la jocuri de copii) "au lăsat pe adversar în poziție de joc pasivă, la pîntă"

PÎRNAIE s.f. 892 VIIe "cazan de aramă în care se fierbe bulionul"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

PÎRPÎȚI s.n.pl. 876 III "pantaloni albi de lînă, largi și încrețiți în talie": Pantaloni nu ierșau așa, ieră pîrpîți d-șia largi, și-m patru f^uoi. Un crag di-esta aveă o fuaie. O fuaie așica, una dindărăt și ierău larg-ășă așic, ș-așica cr^ășei, ca cum is spoitôr-șea.

PLACHIE s.f. 885 VII,894 V "pilaf țărănesc făcut din bulgur":
Așă să sponșă la bulgúr, plaki di bulgúr 894 V

v.CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.).

PLĂPOR s.m. 891 V "prapur (la miel)".

PLAU v.plav.

PLAV s. 872 VIII,VI,879 A,VIII "plaur": Pi apă stă plav;
pămînt plutitôr, plav 892 VIII; cf. p r î n d ó i

pl.plăvuri 879 A

var.plau 872 VI,879 VI,IV; plăvăr 879 VIIIc

cf.CADE,SCRIBAN s.v.plavie.

PLĂVĂR v.plav.

PLĂCÎNTA v.plăcinte.

PLĂCÎNTA MIREȘII v.plăcinte.

PLĂCÎNTE s.f.pl. 871 VII,V,875 VIIb,876 VIII,Vb,896 VII,V,
890 VIIa,V,892 VIIc,894V "Petrecere care se face, uneori marți seara după nuntă (la casa mirelui și cu contribuția invitaților),

636

la care participă rudele apropiate și persoanele care au ajutat la nuntă (uneori, numai femeile); Mars cari vor fac...plăcintile cum să zici [...] Făci plăcintă, da numa femeii; bărbați nu mai ari voi-acolo 886 V; Mars siara sa zice ca sa face plăcintii [...] kemân rudă-așă care îi mai apropiati 876 Vb

var.sg. plăcinta 874 III; ~mirései 890 VIIa, 891 VII.

PLĂMĂDEAUA s.f.art.889 VIIb "plămădeală": La^z di crești plămădeaua; cf. o p a r c a , p l a m a d e t .

PLĂMĂDET s. 873 VII, 878 V "plămădeală"; cf. o p a r c a , p l a m a d e a u a .

PLĂPĂNUTĂ s.f. 888 VIIc "plapumă mică pentru copil; plăpămioară": Îi cumpără [copilului] nașa plăpănută.

PLĂSUIAM vb.ind.impf. 1 sg. 873 VIII, VI, 893 VIIIa, b "vinturam cerealele cu ajutorul plasei": Și dincoace unu stăteă cu plasa, [grîul] îl plăsuim; noi aruncau cu lopata, ce lua vintu lya, ce nu, cădeă pă plasa-așă 873 VI; Unu aruncă cu lopata [...] și cu plasa plăsuia...păii, gunăii c-aveă și făcă grîu cură^t bob și bob 896 VIII

3 sg. plăsuia 896 VIII, VI.

PLEVE s.f. 874 VI "lăstari care se tale de pe coarda vitei-de-vie": Din vrăstăru, ala care mai dă, plévi-ă spuni, mai rupi și-ă lasă două trei cordiță; cf. p u i i

cf. SCRIBAN s.v. plévilă 2.

PLEVNICE s.f. 891 VIIIc "adăpost pentru păstrat pleava"; cf. p l é v n i ț a

cf. SCRIBAN s.v. plévnită.

PLEVNITĂ s.f. 893 VIII "adăpost pentru depozitat pleava": păile care le făc^eăm și plăva o aveăm la plévnită; aveăm plivnița ajița și băgăm plăva în lăuntru; cf. p l e v n i c e

v. SCRIBAN s.v. (vechi).

PLEVUSOÁRĂ s.f. 875 VIIIb, 880 V dim. de la pleává.

PLUGURELUL s.art. 873 VI, 875 A "plugușorul de Anul nou".

PLUTĂSII s.m.pl.art. 873 VI "pescarii care trag frînghia cu plute a năvodului"

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. plutaș.

POÁMĂ s.col. 875 A, VI, 876 VIII, VII, 877 VIIIa, A, 880 VIII, 881 VI, 883 VIII, IV "struguri": Începă ca sa făcâ și iel cîti un struguri doi di puámă 875 VI; Via avjá ho puámă...n'émălurítă 877 VIIIb

art. poáma 873 VIII, VI, 887 VIII, VI

v. CADE s.v. (Mold., Bucov.), SCRIBAN s.v. (est), DM s.v. (reg.).

POCÎNZEÍCE v. pocînzoáicele.

POCÎNZOÁICELE s.f.pl.art. 899 VII "(la nuntă) femeile care însoțesc și ajută pe mireasă": Dar pocînzoáicele sâ dug după mirgásă 899 VII; Femeile despre mirgásă, álga mergá la salón cu șervétele, ș-așá sâ numgá pocînzeíce 895 VIIb

var. pocînzeíce 895 VIIb

cf. CADE s.v. pocînzeu (Olt.), SCRIBAN s.v. pocînzeu (vest).

PÓDUL s.n.art. ~cúruului 891 VIII d "șale": Am da cu báțu și l-an lovid [pe lup] în șale-n...cum îi spúnim nój im pódu cúr^ului.

POGONÍCI s.m. 894 A "argat la boier care, în schimbul muncii prestate, avea dreptul să-și are propria bucată de pămînt cu vitele stăpînului"

pl. pogonici 894 A

v. FD VIII, 1973, p. 211-212; cf. SCRIBAN s.v.

POLOVÁNIE s.f. 900 VIIc "întimplare, dandana".

POMINEÁTĂ s.f. 888 VIIIc "colăcel care se împarte la înmormîntare": Cum îi mîine l-ingrăpă, azî îi făče căpetele, pomineátă,

638

nóo batíste

pl. pominéti.

v. SCRIBAN s.v. pomeneátă, pomeneátă (Munt est și Dobr.).

POMÂRLĂU s.n. 879 A "potcap"

pl. pomîrlaie 879 A.

POMÎSTEÁUA v. pomosteá.

PÓMPĂ s.f. 892 V "țeavă care se atagează la mașina de tocat carne pentru a umple cîrnații"; Pă órmă puniņ cu mașina árē...
puómpă din éea, cum í spúni hó țiávă din éea și púnim șí...púnim
cu mașina umeplím

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. pompă.

POMOSTEÁ s.f. 876 A, 892 A "pomost"

pl. pomostéle 892 A

var. pomîsteáua 876 A

cf. TDRG, CADE s.v. pomosti (înv.), SCRIBAN s.v. pomosteală
GS IV, 1921, 1, p. 133 s.v. pomosteală, CV II, 1950, 4, p. 44 s.v.
pomîsteală.

PONCÉT s. 876 VIII "pană din fier pentru spart piatra".

POP s.m. 881 VI. "stîlp care se bate în mijlocul armanului;
steajer": În mijlocu lui [armanului] bătăm um pop, pop di
arman

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

POPÍG s. 884 II 1° "numele unui joc de copii esemănător cu
țurca"; 2° "bucată de lemn care se folosește la acest joc"; cf.
c e l í c h e, d r í c h i a, l i ț, p í c h e a

art. popícul 893 A

var. 1° de-a popícul loc. subst. 899 A

cf. SCRIBAN s.v.

POPUȘOI v. păpușá.

PORCĂNELE s.pl. 879 VII "căpițe mici de fin"

cf. CADE, SCRIBAN s.v. porcan (est).

PORCĂREȘTI vb.ind.prez. 2 sg. 884 I (la jocurile de copii)

"faci parte din echipa care trebuie să prindă mingea de la echipa care e la bătaie"

ind.pf.c. 3 sg. a porcărît 884 I.

PORNEALĂ s.f. 882 V (despre lupi) "plecare după pradă": [Lupii] mergău și îi în porneală așa

cf. SCRIBAN s.v. (despre vite).

PORTI vb.ind.prez. 2 sg. în expr. ~ săptămîna 880 VIIc "dai zilnic, timp de o săptămîină după înmormîntare, cîte o porție de mîncare de pomană".

POSTATE s.f. 877 VIIIa "postată"

v. SCRIBAN s.v. postată, postate (Transilv.).

POTLON s.n. 893 VII "cotlon".

POTOLAT, ai ~ vb.ind.pf.c. 2 sg. 885 A "ai potolit, ai calmat": Ți-ai potolat nêrvi ? 885 A.

POVĂIELE s.f.pl. 800 VI (la oi) "subțioare, locul unde picioarele se împreună cu trupul": Àvșăm fșârșicã de-âșșea manșalã și le tundșăm, pòrnșăm cu șa dă la gîf ș-o lșam la povă¹iel¹, la pișșare, căpu și-ș scotșăm...lîna afărâ

cf. CADE, SCRIBAN s.v. povoială.

POVODNIC s.m. 879 IV "pescar care adună peștele de la năvod": Vineș um pescăr, că șe um pescăr numit la fișșecăre nevód povodnic, și așșesta șa peșșelê; cf. p r i c á c i

cf. CADE, SCRIBAN s.v.

POZNATĂ adj.f. 893 V "poznașă".

PRĂȘIE s.f. 875 VI "prașilă": Îș dăm cu prășiaș manuală, prima prășiaș, a doșa prășiaș șărâ se dă cu mecânica

640

art.prăşia 875 IV.

cf.SCRIBAN s.v.prăşă.

PRĂJITURĂ s.f. 876 III "măruntaie, bucăţi de carne prăjite în untură"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

PRĂŞITŌR s. 877 VIa "prăşitoare": [Porumbul] fi săpân la rînd aşă cu săpa, nu mai cu prăşitōru ca cum dă acūma 889 VIII

art.prăşitōrul 887 VI,889 VIII

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.prăşitoare.

PRĂŞITURĂ s.f. 877 VIa "loc unde s-a prăşit"; [Grîul] fi simănaş fără să mai făcă arătūră; fi simănaş în prăşitură.

PRĂŞTINĂ s.f. 873 VIII,890 VI,892 VIIIb,c,VI "tescovină": S-a scurs to mūstu din prăştina aşă 883 IV

art.prăştina 875 VIIIb,877 VIIIA,VIa,883 IV,885 VIII,VI,896 VI,900 VI

var.art.preştina 871 VIII

v.SCRIBAN s.v.prăştină 2 (sud); cf.CADE s.v.prăştină.

PREBOLUIESTE vb.tranz.ind.prez. 3 sg. 875 A "confundă (pe cineva cu altcineva)

cf.CADE s.v.probălui.

PREDĂDEAM vb.ind.impf. 1 sg. 879 V "predam".

PREMETEA v.primetea.

PRESORI vb.ind.prez. 2 sg. 877 VII "presari"; Dacă vrei să faş cu zăcăr presorî e puţin zăcăr pi fuşă-aşă

part.presorăt 886 VII

v.CADE s.v.presăra, presor (Mold.,Bucov.), SCRIBAN s.v. presar, presor (în est şi nord).

PREŞTINA v.prăştină.

PREVIE, să ~ vb.conj.prez. 3 pl. 891 VIIIb "să revină, să

apartină": Romîni nu vr̃ea să previe la Húngurî deloc; și au trecut^d muntii.

PRICĂCI s.m. 871 VIII "pescar care adună peștele din năvoade și îl transportă cu barca la mal"; Fiișcăr̃ pescăr̃ iș punșă pēștile, avēa yomu lui carī să spunșă pricăc; omu carē^s t̃ca cu pēștile eră pricăc 871 VIII; Avēm om, unu cu rezerva, ieră pricăcu-nainti, rezervistu 873 VI; cf. p o v o d n í c

art. pricăciul 873 VI.

PRICĂNCĂ s.f. 871 VIII "jumătate de pește care se frige la proțap": Fiișcăr̃g-avișă pricāncă, să spunșă pricāncă, dacă eră jumătati pricāncă, dacă eră tot eră proțap

art. pricāncă 871 VIII.

PRIDĂSCĂ s.f. 880 VII "gezătoare"; cf. o p á i ț, s i d e a n - c ă,

PRIMET v. primeteá.

PRIMETEÁ s.f. 888 VIa, 895 VIIIa "plasă folosită la vînturatul cerealelor": [Grîul] se dădșă cu plása, ieră o plásă din ată făcută, primetșă să spunșă la noi pã timpu șla 888 VIa; După ce vînturam prima dată la iabále, pe urmă-l dădșam la primitșă, la plásă 898 VI; cf. p r i m í n e á

art. primiteáua 885 VIII, 886 VI, 894 VIII

var. premeteá 900 A, primet 900 VIIIb, primeteálă 890 VIIIb, 892 VIIIa, c, primiteá 876 VIII, 886 VI, 898 VI

cf. CADE s.v. primeti, SCRIBAN s.v. premetesc.

PRIMETEÁLĂ v. primeteá.

PRIMINEÁ s.f. 891 VIIIb, c, "plasă folosită la vînturatul cerealelor"; cf. p r i m e t e á.

PRIMITEÁ v. primeteá.

PRIN AUZITE v. auzite.

642

PRÎNSA, cu ~ loc.adv. 885 II "(la jocul de-a ascunselea) prinderea celui descoperit, în opoziție cu arșița sau cu văzuta".

PRIOCĂ s.f. 892 VIIIA, 895 VIIIA "herghelie"

v. SCRIBAN s.v. (Munt.).

PRIPOR s.n. 900 VIII "pripon": Ăștga [cail] er²a-m prip^hor;
cînt s-a rēpezit iel cu priporu, s-ă rup și pripor, s-ă dus după
el și așă ca la și sūte dă metri

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

PRISTOCESŢI, să ~ vb.tranz.conj.prez. 2 sg. 886 VIII (despre must) "să pritocești": îl puș la butoia, mūstu, îl laș sa fiarbă,
vrăi să-l î...să-l prist^hocēști, îl scoț du pă drojdie și-l
puș...la vas curat

cf. CADE s.v. pritoci.

PRIVÎT, am ~ vb.ind.pf.c. 1 sg. 881 VIII "am plivit": Am
intrat ng-am prigît căpa

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. plivi.

PRÎNDŌI s. 875 A, 878 VIIIB "plaur": [Crapul] îl scoteam di
sup prîndoi 875 A; cf. p l a v.

PRÎNZISŌR s.n. 878 VII "pomană care se face la trei zile după înmormîntare": trii zili faș trii colăc; faș oleacă di
prînsis^hor dăcâ aș, da dăcâ n-aș, faș cum poș

cf. CADE, SCRIBAN s.v.

PRÎNZUL s.n.art. 873 VII, 899 VII "masă oferită după înmormîntare": ăstăs că l-am îngropat, iar mîine, i făce pomână,
îce-"i fac prînzu", iar mîncare 899 VII; la trei zili îi pūne
di trei zili, la trei săptămînt i făce prînzurli 873 VII

pl. prînzurile 873 VII

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. prînz.

PROBEĂM v. probuiam.

PROBUIĂM vb.ind.1mpf. 1 pl. 892 VII "incercam, probam";
[Laptelui] îi dădeam kag, dacă să stringă țel, probeam așa lă
șisprizecē douozej dă minūte țeră gata

var.probeam 892 VII

v.SCRIBAN s.v.probeiesc (la Dosoftei).

PROMOROĂCĂ s.f. 875 A "chiciură"

v.TDRG, CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN s.v. (est), DM s.v.,
Arhiva, 1921, p.194.

PROPĂDUÎT, s-a ~ vb.ind.pfc. 3 sg. 889 VIIa "a căzut de acord,
s-a învoit": Și n-a vru să să mai împăce cu ă[ș] pînă cîn n-ă
propăduît acól^o la măsă că...îi mai dă doozej de uoi.

PROPIETĂRIȚ, s-a ~ vb.refl.ind.pfc. 3 sg. 877 VIb, 900 VIIc
"s-a împropietărit, a fost împropietărit".

PROSOVÔL s.n. 881 VIII "prostovol": [La pescuit te duci] și
cu undița și cu prosovôlu și cu cîrlionțu

cf.CADE, SCRIBAN, DM s.v.prostovol.

PROSTONĂȚIC adj. 878 VIII "prostănac"; Și tînăru eră tot
asă cam prostonățic.

PROVENÎT, s-a ~ vb.refl. ind.pfc. 3 sg. 895 VIIb (despre
populație) "a provenit, a venit din altă localitate": Acuma

[...] s-a proveni lūme multă

cf.CADE, SCRIBAN, DM s.v.proveni.

PUPEĂZĂ, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 890 V (despre lînă)
"devine pufoasă prin scărmănare".

PUÎ, te ~ vb.refl.ind.prez. 2 sg. 885 II (la unele jocuri
de copii) "mijești": jucăm m-am ascūsa cîn e șăra cu văzuta,
asă spūnem; dacă te vede, te puî

3 sg. se pūne 885 II.

PŪII s.m.pl.art. 871 VIII "lăstarii de viță-de-vie": [Vița]

644

Mo lēg, la sîrmâ, Mo cûriz di...pûj-èja care are; cf. p l é v e

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.pu1.

PUI LA SCOALĂ v.scoală.

PUNGĂTURĂ s.f. 893 VIIb "întepătură, împunsătură".

PURTĂM vb.înd.prez. 1 pl. ~ săptămîna 881 VII "dăm de pomană timp de nouă zile de la înmormîntare"; Purtăm săptămîna dî zîua di cînd l-am înmormîntat și pînă la nóc zile îj purtăm săptămîna.

PUSĂDEALĂ s.f. 884 VIII "mod de impletitură pentru plasa de pescuit": Și cunosc și toate pusăd¹elili toate

pl.art.pusădelele.

PUSĂDESC vb.înd.prez. 1 sg. 884 VIII "împletesc plasa de pescuit".

PUSTNICE adj.f.pl. 893 A "pustii"; Terénur¹ pús^tniçe 893A.

PUTERE s.f. la~ 888 I "numele unui joc de copii".

RACHIU s.n.1° 871 VII,V,890 VIIb,893 VII,V,894 V,895 VIIb, 898 VIIb,III "petrecere care se face înainte sau după nuntă, la părinții miresei": Lun¹ dimingăta făce rakíu [...] să ducău stólnicî aşá zis lă gînericá acó¹ la mirăsá cu rakíu...făcá, mai petrécá ș-atuncă iar făcá masá 898 VIIb; Mércuręa făcá pînga, joi făcá cozonácu, kema niámurlî la rakíu, vîner¹ tăia pórku 894 V

2° 893 VII,V,895 VIIb "mică petrecere care se face la lăuză, și la care participă numai femei"; Aşá sî spúnî, un obiçei, rakíu. Rakíu sâ spúnę ș-aşá la lăuzę 893 V

art.rachiul 871 VII,V,890 VIIb,896 VII

pl.rachiuri 885 V

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

RĂLĂ s.f. 877 VIa,b "rarită": La prăga a dó^ua îl dăd^ușan o-o
[ε] c^u o rălă; că el...cărē dăd^ușă într-o părte și-n álta pămíntu

877 VIb

cf.SCRIBAN s.v.raliță.

RAMATÍZM s.n. 895 VIIIA "reumatism".

RĂSCĂ s.f. 872 VIII,879 VIII "prăjină cu virf de metal cu ajutorul căreia pescarul își ancorează barca în larg": Ai răs-
că di fer care te-asigură cînd ai văzút că-î vînt ai îmfipt aia
sî ti țîie, áltfel nu te pot țîngă că te ia vîntu 872 VIII;
cf. g h i o n d é r, s a c o v í ț ă, u n d é r.

RAZĂNTUL, la ~ loc.prep. 885 VI "la suprafața": Vîngă pîñ
lă razăntu...pîñă sus [la fîntîñă !]; la razăntu pămíntului.

RĂCITURI s.f.pl. 871 V,872 V,874 V,875 VIb,876 Va,877 VII,
V,878 Vb,879 Va,b,880 V,881 V,882 VII,883 A,885 V,886 V,888 V,
890 V,891 VIIa,892 VIb,V,897 V,898 V "piftii": Dîñ căpățîñă
făc^uș răcítur^u 871 V; Dîn yásfîli căpului no^u făcîm răcítur^u
881 V; cf. c h i t o r o á g e, p a c e á

sg.răcítură 875 V,883 VIIa,b,890 V,895 V,896 V,898 VII
v.TDRG,CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.),DM s.v. (reg.).

RĂJEN s. 883 VIIIc "cociorvă".

RĂSPÍNTELE s.pl.art. 876 VII "răscruce": la răs-píntele
drumului numai căre făc^uș fărmece

cf.SCRIBAN s.v.răspintie.

RĂSTĂVUL s.n.^{art.} 899 A "porțiunea de teren cultivată cu vi-
ță-de-vie": p-órmă vine rîndu dă viț^uș, fiecáre avgám porțiun^uș,
răstăvu.

cf.CADE,SCRIBAN s.v.răstav.

RĂSTĂGĂLĂIE s.f. 890 A "bucată de metal aflată în mijlocul
cercurilor care acoperă orificiile plitei".

646

RĂTIȘOARE s.f.pl. 874 VI "plute la matită".

RĂUTĂTE s.f. 900 VIIc "puroi": Să ^uumflăse că avea răută-
te-nă^uuntru

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

RĂVĂL s.n. 881 VIIIb "lemn crestat pe care se frământă
cașul ca să faci brânză"

cf.CADE, SCRIBAN s.v.răvar.

RĂVĂȘEALA s.f.art. ~ oilor 891 VIII "desfacerea stînei,
toamna, la sf.Dumitru": Și cîn împlinșă tîamna, sfîntu Dumitru,
șera răvășala oilor

cf.CADE, SCRIBAN s.v.răvășeală.

RĂZBĂTEAM vb.ind.impf. 1 pl. 873 VI (la treieratul cu caii)
"întorceam grîul pe partea cealaltă": Dup-ăga dădșan căi afără
din arman și răzbătșam grîu, l-întorcșam pã pãrtșa ailantă

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.răzbate.

RĂZBĂTRÎNI s.m.pl. în expr. din bătrîni ~ 871 VII "din moși
strămoși".

RĂZNIT adj. 895 VIIIa "răzleț, izolat, singuratic".

RĂZVEȘTINĂ v.rezveștină.

REFUGIEM vb.intranz.ind.prez. 1 pl. 900 VIIa "ne refugiem":
șerșam în tîmpu armanului.. [Se aude] că refușiem, numa pînă la
Mangălșă, și dacă am refușia pîn la Mangălșă, pãș nș-am to dus
...pînă la Cóstanșă 900 VIIa; Am refușiat cu biata mama sãrãca
acólo, cu toșș copii 898 VII

ind.impf. 1 pl. refușiam 899 VIII; pf.c.1 pl. 882 VII, 886
VII, 889 VIIb, 894 VII, 895 VIIIa, 898 VIIa, c, 899 VIII, VII, 900 VII.

conj.prez. 1 pl. sã refușiem 900 VIIc

imperat. 2 pl. refușiați 898 VIIa

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.refugia (numai refl.).

REFUGIÉRE s.f. 899 VII "refugiu": După ce-am venit din
refugiére.

REGINĂ s.f. 1 873 VIII "varietate de viță-de-vie"
2° 871 II "soi de pește": Aicî-șă este: carás, știúcă, bibán,
oblét, albitură, roșiurá, regíná.

RÉNE s.f. 890 V, 891 VIIIc, 892 VIIIc, 893 VIIIb, 893 A, 895 VIIIb
"loc cu prundiș în vadul râului, unde nivelul apei este scăzut":
Dam [la pește] núma-șă lócu unde erá réne, unde erá ú...lócu
jos nu putám să dăm 893 VIIIb; Și nú șă apa...direct adîncá; șă
rénș-așá, nisíp, și...mergê așá 890 V

v.DM s.v.renie (regional).

REULITĂ (4 sil.) adj.f. 900 VIId dim. de la rea.

REVETMAN s.n. 872 VIII "pod de scînduri pe malul apei; de-
barcader": Mă-ntóre îndărát înapóș și-l șay; și trag bárca viza-
ví di mal, și revétmanu nant, așá, málu din scîndurí, din
dulápí.

REZVEȘTINĂ s.f. 872 VI "ochi de apă curată în mijlocul
bălții, al deltei etc": Îm mijlocu bálți șeste o apă curátá,
áșá șeste rezvêștiná, un șol mic așá, și cólo șuf, báltá șárăș,
túră și ókurí miș așá rázvêștiná

var.rázvêștiná 872 VI.

RIDICĂ vb.ind.prez. 3 sg. în expr. ~ parastás 879 Vb "face
parastas": [După înmormîntare] Șine áre di úndi și vręa, áre
plăcêre, máș fáci la trei luní, da álți nu fáce, sâ dúce la
biséricá și ridicá parastás.

RISĂUA s.f.art. 884 VIII "podoabă purtată de femei pe
frunte, făcută dintr-o panglică pe care sînt înșirați galbeni";
cf. f r u n t á r.

648

RIZĂC s. 879 VIIIb "unealtă, asemănătoare cu o coasă cu coadă scurtă, pentru tăiat stuful"; cf. t a r p á n

cf.DM s.v.rizăcă (regional).

RÎNDUNICĂ s.f. 873 VI "scîndură lată fixată în capul bărcii".

RÎNGUITÓRI s.m.pl. 876 VIII "muncitori la cariera de piatră care curăță cu rîngile pietrele ce amenință să cadă după explozie."

ROCHITICĂ s.f. 887 VII dim. de la rochie.

RÓDINĂ s.f. 1° 875 A "rod, plod" 2° 872 VII,V,875 A,878 VIIIb 879 VIIIb,883 VIIIc,VIIb "obicei la naștere, de a se aduna femeii cu daruri la lehoză și petrecerea care se face cu acest prilej"; La ródină adună toate femeile, veșinile vin, și gătește mîncare 872 V Căre sun rúdi pînă sat, kem la ródină, și s-adună tqáti, vin cu cadóri la cop^Hil, fiecare femeí, se pun tqáte la mäsă, mánîncă, bgáú. Atúnô je ródină cîn^d sí [e] scäl-dätqárga láúzi jéstí 883 VIIb

v.DM s.v. (pop.),SCRIBAN s.v.rodini.

RONDÓN s. 871 A "rond".

RÚBLE s.f.pl. 878 VIIb "tranșee, adăposturi": [În timpul războiului] núma acólo stătqám, la rúble.

SACÍZ s. 876 VII "un soi de mușcată".

SACOVITĂ s.f. 873 VI "instrument de fier (sau lemn) lung, subțire și ascuțit la vîrf cu care se descurcă plasa la pescuitul sub gheață"; cf. g h i o n d é r, r á ș c ă, u n d é r
v.DM s.v. (reg.).

SACSIE s.f. 893 A "ghiveci de flori"; cf. g l á s t u r ă
v.DM s.v. (reg.).

SÁCUL s.m.art. 886 V "cecumul porcului": Ș-úna mai mică,

sácu î-ála; sácútu; ála-î maț; cf. fund, fundác,
fundói, tráista, trástie²

dim. sácúțul 886 V.

SÁDILA s.f.art. 874 VI "unealta cu care se sádește vița-de-vie":
Sá fáci grop[†] cu cazmáya saú álți-l pun cu sádila [butașul]; cf.
s e d í l ă, s i d é l c ă.

SÁIVÁN s.n. 890 VIIa, 894 V "adăpost pentru oi (uneori și
pentru vite)": Undi țineá ei hólilî-n-ș saiván 894 V

pl. saiváne 892 VII

v. CADE s.v. (inv.), SCRIBAN s.v. (azi în Munt., Mold. și
Dobr.), DM s.v. (reg.).

SALAMÁ s.f. 895 VIIa "pastramă": Ș-înc-o báltă aláturğa de
comúna Bálta hóetrov ierá...î spúne numírğa Pastramașîğa; acó-
lo túrci fácheá núma salamá, adică pástrámă.

SALICILÁTĂ s.f. 878 III "salicilat".

SALOÁNE s.n.pl. 882 A "leagăne, scrîncioburi".

SAMÁR s.n. 899 VII "cadru de lemn care se așază peste co-
șul căruței pentru a-i mări suprafața de încărcare, cînd se
transportă cereale": Aveám căruțe cu samár, zicám. Cărúță lúngă
dă pátru métri și fácu samár pá șa. Cu cólțur[†] nálte dá un
métru și jumátate; cf. a n g í ș

cf. TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

SAMALÍC s.n. 874 VII, VI, 875 A, 877 A, VII, II, 878 VIIIb, VII,
879 VIIIb, 880 VIII, 883 VIIIc, VI, 889 VIII, 891 VIIIc, 898 VIIIb
"șură sau șopron în care se păstrează nutrețul pentru vite":
Samalíc așá-î spúnîm noi la...acólo unde pástrám noțrețu; cf.
p á i n i ț a, p ă i é r

v. CADE s.v. (Mold.), DM s.v. (reg.), SCRIBAN s.v. (Dunăre).

SANDÍC s.n. 878 VIIIb, 881 A, 883 VIIIc, 891 VIIIc, 892 VIIIb, c,

650

893 A, 898 VIIIb, 900 A "coș la căruță" : Pă nór-sa a ascúps-o
supt un sandíg dă căruță 892 VIIIb. cf. t r o n 1^p

pl. sandíce 881 A

v. SCRIBAN s.v. (Dobrogea).

SANDÓLE s.f. ^{pl.} 875 A "unelte de pescuit de forma unei furci":
Am pescuí^t cu sandóle, așa-í spunea^a la noi; kár ș-acúma uó am,
íí im puóó [...] păí arí treí c^holt^t asă ca fúrca di f^ler, și
ári niște gimp^t aió așa, cínd[ș]cíń l-aí prińs, nú maí lése
dș-acólo.

SÁNIE s.f. 891 VIIIb, c, d "unealtă pentru tocat pielea în ar-
man"; Ș-al tréílea al pátrúlea bágám sánie-ășă căre spúneș; ășă
făcám plșávă, točá páele ș^t le făcá plșávă 891 VIIIb; cf.
c r e m é n e, d i c á n i e, d u i é n, d u i ú m.

SANTÍME s.f. pl. 876 VIII, 894 VIII "centimetri": Să nășădșă-ń,
grosíme cam așa: cam dă Róbzěj dă... santíme 894 VIII.

SÁRE s.f. ~ de alămíe 874 VII "sare de lămíe"

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v. alămíe (Mold.).

SÁBÁN s. 873 VIII "plug de lemn": Arám címpu, íí dădșám cu
săbánu, c-um plug di l^lemn care să numșá săbán.

SĂCRÍI (2 sil.) s. 872 VII "coșciug": [Pe mort] íí púne íń
săcrií, ííășáză binișór; cf. t r o n 2°

cf. CADE, DM s.v. sicriu, SCRIBAN s.v. secriu, săcriu (nord),
LEX. REG. II, p. 77 s.v. săcri (Turda).

SĂCÚTUL v. sécul.

SĂJÓC s. 884 VI "plasă în care se păstrează, în apă, peștele
prins când nu s-a depus la cherhana".

SĂLĂMURÁ s.f. 878 Vb "saramură".

SĂLUTÁ s.f. 880 II dim. de la sală.

SĂMÎNTURI s.f.pl.896 VIII "semințe".

SĂMUNDIVELE s.f.pl.art. 884 VII "ielele"; Așă țerău ursitó-
rîle [k] adică sãmundiv^l-eștça.

SĂRÎTELE, la ~ loc.adv. 875 A (despre cai) "cu sărituri mari,
în galop": Fuğău cá^lî la sãrítîlç-așă.

SĂZÎRMĂ v.sîzîrmă.

SBOR v.zbor.

SCALOITĂ v.caloită.

SCARLANTINĂ s.f. 885 VII,886 V "scarlatină": Am zăcud^d dă
scarlantină.

SCĂBÚZ s. 875 V "cenușă cu jăratic": A aruncăt scăbúzu ála
care au tras î^l di la cuptór, cum copsése pî^lnga.

SCĂRIȘOARĂ s.f. 878 VIIb "colac care se împarte la paras-
tase".

SCĂZĂMÎNTUL s.art. 871 VIII "scăderea nivelului apelor";
Cîn^{el} [peștele] sîm^ti scăzămîntu^l el dă sã jásă

cf.SCRIBAN,DM s.v. scăzămînt.

SCHIMOSEȘC, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 pl. 874 III,880 III
"se schimonosesc": La noi sã skimosésc tot félu, batjocorî^l
fac 880 III

v.SCRIBAN s.v. (est).

SCÎRTĂ s.f. 879 VIII,880 VIII "șiră de paie, fîn sau de
stuf": Cîn^d ai vî^te mai^l mûl^te faș scîrtă, da cînd ai d^oș sau
trei, o glúgă 879 VIII

pl.scîrte 883 VIII.

SCLĂBISEM, mă ~ vb.refl.ind.m.m.ca pf. 1 sg. 877 VII
"slăbisem".

SCOATE DIN MIR v. mir.

652

SCOCEAŪ, se ~ vb.refl.ind.impf. 3 pl. 877 VII "se încălzeau"
[Oalele] le pungaŃ ę sã scočã așã pã sučbã, di sã-Ńcãlzã

cf.CADE,SCRIBAN s.v. scoace.

SCÓICILE s.f.pl.art. 873 VIII "cele două bucăți de lemn sco-
bite din care se alcătuește lînul": Niște blãne di tei mai
grosișqârș-așã sãpãte de rãmîne mãrgîn-ãșã de-uŃ lad de mãnã
[...]ãlșã sã numește scóicili lînului.

cf.TDRG,CADE,SCRIBAN,DM s.v.scoicã.

SCRADĂ s.f. 888 V,890 V,892 V "impurități care rămîn pe fun-
dul cazanului în care s-a făcut: săpun"; cf. b o r o g h í n ă,
c ă r ă n t î i e, c í r í i á l ă, f u s, l o h ó n, m l á-
c i u l, s t e r e j í e, t r î n c i, v á t r a s ă p ú n u-
l u i, v r é c e, v r e j, z e m í r o ă

cf.CADE, SCRIBAN,DM s.v.

SCRÍPCĂ s.f. 882 A "vioară": cum ierã muzicãntu atúnč, fiie
cu scripcã, fiie cu...mai știu i o Ńe

v.CADE s.v. (Mold.),SCRIBAN s.v.(est), DM s.v.(reg.).

SCRÍPTE s.m. 889 VIII "scripete"

v.TDRG,CADE s.v. scripete, script(e), (Mold.); cf.BPh V,1938,
p.172 s.v.script, LEX.REG.II,p.53 s.v.script.

SCRÎNCEV s. 876 VII "scrînciob"

cf.SCRIBAN s.v.scrînciov (est).

SCROB s.n. 899 A "crustă care se face deasupra pãmîntului,
din cauza ploilor": Dãcã erã ploi, dã fãcã scrob d-ãsta, o mai
fãrimã puțin așã; cf. s c u r t ú r ă.

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

SCROFURI s.n.pl. 897 A,899 VII "scrofule": Prima sorã,
cãrș-a murid, avșã scrofurî sã zicșã, la gît 899 VII

sg. scrof 897 A

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. scrofule.

SCUFIOARĂ s.f. 881 V dim. de la scufie.

SCURTURĂ s.f. 898 VI "crustă care se face deasupra pământului din cauza ploilor": Ruppám [cu grapa] scurtúra țeja de pământ să nu se evăpore ăpa din pământ; cf. s c r o b.

SEC s.n. 890 A, ~ ul piciorului 895 A, 900 A "golul, scobitura din talpa piciorului"

pl. sécuri 890 A.

SE DA DE ZORI v. da.

SEDEANCA v. sideancă.

SEDELCA v. sidelcă.

SEDILĂ s.f. 896 VI "unealtă cu care se face groapă la plantatul viței-de-vie": La fiecare metru unde are sēmnu fași grăpa cu sidila; țe un fier făcut ăispre, c-un călci de la fierărie ăscuțit, și cum a apăsăt cu piôțoru, ă-a făcu grăpa cid vița
900 VI; cf. s á d i l ă, s i d é l c ă

var. sidilă 900 VIIIb, VI.

SEL s.n. 1° 890 VI "vale": Cin am cșosit ăarb-ăsta, p-ū...p-un sel ășă, ăo vale

2° 875 A, 876 A, 891 VIIIc, 892 VIIIc, 893A, 896 A "viitură".

2° art. sélul 893 V

cf. SCRIBAN s.v. (Dobrogea).

SĚMNURI s.n. pl. 883 VIII "semne"; făsem sēmnrŭ ășă la cŭt vren noi.

SENATOR s.n. 891 V "sanatoriu".

SĚLC v. siric.

SĚRGHIE s., 873 VIII "loc unde se depozita zarzavatul pentru piață"

654

cf. SCRIBAN s.v. sîrbărie, sîrghie (Mold.).

SFEZITĂ adj.f. 871 VII "sfrijită": Parcă-î tubîrcoloasă; așa-î gălbenă și sfezid-asă.

SFINTĂ, să~vb.conj.prez. 3 sg. 872 III (despre soare) "să apună": Îi luăm soara, înaintea ca să sfintă soarele.

SFINTEALĂ s.f. 876 VII "asfințit": Nu stăteai nuaptea pe drum, cînt să lăsă soarele la sfîntală, începă să să-șsereze, țereai acasă.

SPORĂȘ s. 893 VIIIb "sforițică"; cf. s f o r l ă g i

cf. SCRIBAN s.v., DM s.v. sforaci.

SPORLĂGI s.pl. 873 VI "sfori subțiri"; cf. s f o r ă ș.

SICTÎR CIURBĂ s.comp. 884 VII "ciorbă de potroace care se face marți dimineață după nuntă": Martî dimineață să făcê sictîr cîrbă, din...potroacă.

SIDEALCĂ s.f. 884 VIII "bancă de șezut la barca de pescuit".

SIDEANCĂ s.f. 878 VIIb,c, 894 VII "șezătoare, clacă"; Făcîș șezătoare noi șiara; ședăncă cum să spîne 877 VII; cf. o p ă i ț, p r i d ă ș c ă

var. ședăncă 877 VII; șidiăncă (4 sil.), 883 VIII

v. LR XIV, 1965, 5, p. 558 s.v.

SIDELCĂ s.f. 893 IV "unealtă cu care se face groapă la plantatul viței-de-vie": Are un lemn așa cu doi crațî și-î spîni si-delcă, și băgă p-ăla-m pămînt și p-ormă pîne vița; cf. s ă d i - l a, s e d i l ă

var. art. ședelca 893 VIII

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

SIDILA v. ședilă.

SIGHINĂȘI adj.m.pl. 873 VIII "firavi, plăpînzi": [Lăstarii de

viță] căre-s mai siginášť dea tócmá la ánu-álálánt fáče

v.LEX.REG.II,p.53 s.v. (Păgăraș).

SILNICÍT, m-am~ vb.refl.ind.pf.c. 1 sg. 890 V "mi s-a făcut silă": N-am mai făcúđ m-am silničit, că ș-ășá nu mîncám și ho
dăñ la puđ

cf.CADE s.v.silnici (scos din uz),SCRIBAN s.v.silnicesc (rar).

SIMEÁNUL s.n.art. 873 VI "ranga de fier cu ajutorul căreia se fac copcile în gheață": Și fáče qámeni cu simănu înăinte
copc.

SIMPÁTICĂ s.f.875 VIIb,896 VI "iubită"; cf. g a g í c ă.

SIMPÁTICUL s.m.art.896 III "iubitul":Și zící cã dácã visá
sîmpátic^u căre vorbeá cu țel, cînd țără un timp ȳarecáre s șá
cășitorășcă, íl lȳa; cf. a m u r é z, g a g í c, g a g í u,
h a m á n t

pl.art.simpáticii 875 VIIc

var.simpatíu 871 VI,V.

SIMPATÍU v.simpáticul.

SINEÁLĂ s.f.898 III "ultramarin, vopsea albastră": Fáčem
váru saȳ púnem singálă cum vrem să fáčem gálben, albastră

v.SCRIBAN,DM s.v. (reg.).

SINIE s.f. 892 VIIId "masă mică, rotundă, cu picioare scurte";
cf. i a s t á c i

v.DM,SCRIBAN s.v.; cf.CADE s.v.

SIRÍC s.n.873 VIII "prăjină"

pl.siríci 873 VIII

var.seréc,pl.serécuri 871 VIII

v.SCRIBAN s.v.(rar),DM s.v.

SIVA s.f.art.873 VIII,875 A,VII "vasilca^{un},cap de po...odo-
bit cu care flăcăii colindă la Crăciun": La Crăcún era, a-i

656

spunǎá, fáǎá cáǎǎǎǎna pórǎuluǎ, o punǎá într-o tavá, dup-áǎa-ǎ
punǎá pǎ lǎngá ǎa p-acólo flóri, o gáǎǎá 873 VIII.

SIVAILIÓV 875 A "formulǎ rostitǎ de cei care umblǎ cu siva
(v.siva)".

SIVRÍC s. 873 VIII "unealtǎ cu care se fac gǎuri în pǎmínt,
la rǎsǎditul tutunului".

SÍDIÁNCĂ (4 sil.) v.sideáncǎ.

SÍNGERIE s.f.875 VIIb "cantitate mare de sínge".

SÍRDÍIE v.sírgíie.

SÍRGÍIE s.f.883 VI "unealtǎ cu care se ímpinge gríul în
arman": Sírgíia íesti ǎo cǎdá di lemn ǎi cu ǎo bucátǎ di scín-
durǎ í fáǎǎ [...] ǎi sǎ-mpínǎá ǎóru cu plǎǎva, tótu-l fáǎá ǎo
grǎmádǎ ím mǎjlocu armánului; cf. í m p í n g á t o á r e,
t r á g á

var.sírdíie 896 V.

SÍSÍIÁC s.n. 878 VIIIb "pǎtul pentru porumb"; cf. ț í ț í -
i á g

v.CADE,SCRIBAN s.v. (Mold.,Trans.),DM s.v.

SÍZÍRMÁ s.f. 892 VIIIc,893 A,900 A "carne de oaie prǎjitǎ
ǎi pǎstratǎ în unturǎ, la borcan": Sǎzírma sǎ zíǎe, da dá ǎáǎe,
ǎǎa ǎ seǎ; ǎ-áǎa-ǎ sǎzírma 892 VIIIb; cf. c a v a r m á

var. sǎzírma 892 VIIb.

SLÁBÁCIÚNE s.f. 874 VII "slábiciune"

v.SCRIBAN s.v.slábiciune,slábăciune (est), DM s.v.slábiciune,
slábăciune.

SLOI s. 891 VIIIId "míncare preparatǎ din carne de oaie": Am
míncát cárnǎ di ǎáǎe sl^ǎóǎ di ǎáǎe cum íǎ spunǎám noi
cf.CADE,SCRIBAN s.v. (Transilv.).

SMÁNTUÍT adj.896 V "smǎlțuit".

SOÁT (2 sil.) s.n. 890 A "suhat"

pl. soáturi 890 A.

SODÓS adj. m. 877 V, 890 V, 898 V (despre săpun) "care conține prea multă sodă": [Săpunul] iael dacă ie sodós, s-asprește numai-
decît, făc-aga o cuajă sodósă 877 V

fem. sodósă 877 V.

SOLZESTE adv. 899 A "așezat în forma solzilor de pește": [La
treieratul cu cai] dacă ierá snop, il pună agá solzeste, numai
cu spicu la bătăie.

SOLZESTE, se ~ vb.refl.ind.prez. 3 sg. 871 V (despre săpun) "capătă forma solzilor": [Săpunul] să așkiaz-aga nu să-ntîndi ca
sâ mai aibă gresimî; sâ făce [ε] sâ sulzeste-aga...da; s dúp-aga-l
cunós că ie fúarte bun.

cf. CADE, SCRIBAN s.v. solzi.

SORETELE s.art. 895 A (ironic) "soarele".

SOVÓN s. 873 VII "rochie oferită de nașă, miresei": Ierá
róke care-ia dădga nașa di sovón

v. SCRIBAN s.v. (Munt.est); cf. CADE, DM s.v.

SPÁTĂ s.f. ~ bábă 891 V "spată rară": Ástga se aleg î fulg,
cuverturile plușate, iar prășurle se țese în spátă bábă, adică
în spátă mai rară.

SPĂLÁTUL s.n. ~ de mîini 881 VII "obiceiul ca la venirea "
de la cununie nașii și socrii să se spele pe mîini cu apă turna-
tă de miri": Vingá de la cununiie făcá spălátu de mîini.

SPĂLĂCÁNIE s.f. 878 VIIIb, 884 VIII, 900 VII "petrecere marți
după nuntă la care participă rudele apropiate ale mirilor":
Spălăcăn-aga: s-adúc¹e tuâte njamurli...ali sócrului; și
să-mpreună și cu-ali lū cúsclu, zis; cu-ali fėti și púne și be
și nu știu ce 900 VII

658

cf. SCRIBAN s.v. spolocanie.

SPĂLUREĂZĂ, se ~ vb. refl. ind. pr. 3 sg. 883 VII (despre borș)
"se limpezește, nu mai este bun": Cîñ să spălurează [borșul],
arunc, altu...

SPINII s.m.pl.art. ~ măgarului 872 III "varietate de spini":
Și la drăgaica întodeșauuna sun niști skinți înfloriți, la skinii așa
înfloriți să zice skinii măgarului.

SPOREALĂ s.f. 894 VII "sporire".

SPOREȘTE vb. ind. pr. 3 sg. 894 VII "răspunde obraznic": Păi!
sporește la un bătrîn; înainte să purtă respectu la un bătrîn

v. SCRIBAN s.v. sporesc 2 (Munt.); cf. CADE, DM s.v. spori.

SPODĂLE s.f.pl. 879 IV "greutăți de plumb care țin plasa de
pescuit pe fundul apei".

SPRIJINĂT adj. 874 VIII "sprijinit".

STAN s.n. 879 IV "măsură de lungime egală cu o întindere
de braț"

pl. stăne.

STĂNOG s.n. 871 VIII "prigon pentru fixarea setcilor de
pescuit": Am pescuit cu setc di...d-estea di babușcâ, di bi-
bân, ne ducân nuaptea le puniam le-ntindeam, le puniam la stă-
nóg, dup-âia dimineștă ne ducam și le luam

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

STĂRNUT v. strănut.

STEABLĂ s.f. 871 VIII "vas mare de lemn din care se mănîncă
pește, cu o despărțitură specială pentru saramură": Avga o
stăblă di l'ēmn, pună pēstili agă stăba cît masa, aiic avgă
numa o despărțitură, atîta, mai mică și punē [k] făcă...ă sara-
mura; di mușă pescari.

pl.steable 871 VIII.

STEREJIE s.f. 890 V "resturi nefolositoare de la preparatul săpunului": [Săpunul] rîdică dă jos sterejiș-șșă; iel s-alége; s-alége săpunu cîn nu-î al¹és, î-amestecat cu sterejia cuș s-ar spúne, cu nigrșála; cf. boroghiná, cãrãntîie, cîrîiálă, fus, lohón, mláciul, scrádă, trînci, váttra săpunúlu, vréce, vrej, zemíroă

cf.CADE s.v. sterejie, SCRIBAN s.v.tirighie, sterejie, DM s.v.sterejie.

STERP s.n.895 VIIIb "frînghie liberă, fără cîrlige, folosită la diverse unelte de pescuit"

pl.stêrpuri.

cf.SCRIBAN, DM s.v.

STERPĂCIÚNEA s.f.art.875 VIII "mlădița viței-de-vie care nu rodește": [Via] să n-ăibă sterpăcúnt¹, sterpăcúnga o dădșám j¹os tot, rămînga butúcu cari n-avșá pșámă, kel

pl.sterpăciúni

cf.SCRIBAN,DM s.v.sterpiciune.

STIRIGÓI s.m. 882 A,V,894 V "strigoii": Atúnșe după șe-l îngurápă...iel spúni cã să fáce stirigóí și vîni nuáptșea, la ferșástră; cf. t a l a s í m.

ȘTINGĂCESC vb.ind.pr. 1 sg. 878 A,895 A "șchiopățez din cauza unei dureri (temporare) în picior".

STOLÉR s.m. 871 VII "timplar": Erá șî tinikiğıu, erá și d-éștșea stolér

v.CADE s.v. (Maram.,Bucov.,)SCRIBAN s.v. (est).

STRAFIDĂ s.f. 879 VII b "stafidă"

pl.strafide 871 V,878 VII; pl.art.strafidele 876 VII.

660

v.CADE s.v.stafidă, strafidă (Mold.), SCRIBAN s.v.stafidă,
strafidă (est).

STRĂNĂ s.f. 893 IV "pantă": ne-a băgat în butoi și ne-a da
drumu de străn-așă

cf.CADE, SCRIBAN, DM s.v.

STRĂNŪT adj. 898 VIIIb, 900 A (despre cal) "cu botul alb"

var.stărnūt 893 A.

STRĂSTUIȚ s. în expr. la ~ usturoi 878 VIIa "obicei la Sf.
Andrei cînd se ung ușile și ferestrele cu usturoi": La străstuiț
usturoi, așă-î zicăm noi: cu uo [k] lya uo bucățică de usturoi
de-ala, uo...și făcē pi la ferestre cruce; [...] înspi sfîntu
Andrei 878 VIIa; S făcē pi tuamnă, la sfîntu Andrei, iarna, la
trăstuiț usturoi cum spușăm

var.trăstuiț, la ~ usturoi 878 VIIb

cf.CADE s.v.străste, TDRG s.v. străstui, SCRIBAN s.v.

străstuiesc.

STRĂTŪȚ s.n. 878 VIII dim. de la strat: Și ierăș¹ pūnem
um praf de făjină deasupra, un strătūț-așă suptîre.

STREJI s.pl. 876 VII "sforile din partea de sus a prostovo-
lului, care îl închid, îl strîng, să nu iasă peștele": [Prostovo-
lul] ari str^eejⁱ pūsi alti așe, și-l adūna pā piēști, și-l [ε]
nū nu mai iēsi de-așîca di ūndi intră

pl.art. strejile 871 VIII, 876 VI.

STRÎNSŪRA s.f.art. 887 VIII "cîrdul de oi": Fiecare cară-a-
vșă strînsūra la uoi, adică strînsūra la stăpîn

cf.SCRIBAN, DM s.v.strînsură.

STROPOLITŌRI s.m.pl. 881 VII "oameni care ajută la pregă-
tirea nunții"

cf.SCRIBAN, DM s.v.stropoli.

STUFĂR s.m. 884 II "soi de Pește".

SUBȚIRELUTE adj.pl. 876 III "subțirele".

SUDÓRILE s.pl.art. în expr. le-tăie-toate ~ 871 II "te trec toate sudorile": Împinș greș tar la șa; te tăe tuată¹ sudórlē.

SULÍGELE s.f.pl.art. 893 VIIb "țurțurii": Sulíģile túma așá ħerá de la mustăț¹.

SULINĂR s. 891 VIII "papiotă de ață"

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN s.v.

SUMETECAȚ adj.m.885 VIII "cu mînele suflecate"

cf.TDRG, CADE, DM s.v. sumete, SCRIBAN s.v. sumet.

SUMETICĂ, se ~ vb.refl.ind.pres. 3 sg. 883 IV "fși suflecă":
în cei mai răș caz s sumetică la kíģári

cf.TDRG, CADE, DM s.v. sumete, SCRIBAN s.v. sumet.

SURĂȚĂ s.f. 883 VIII, VIIb, c, "fată aleasă să fie paparudă , și singura din alai care se îmbracă ca atare; ea rămînea surată timp de un an de zile": De la yóra zéģe sĭ duģăș la eăsa aģelúģa căre ħerá păpărúda. C-așá spunģá áģa, áģa ħerá surată.
Așá-ģ spunģá, surată 883 VIII.

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.

SURUPEĂZĂ, se ~ vb.refl.ind.pres. 3 sg. 877 VIb "se surpă"

cf.TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v. surpa.

SURÚPEȘ, să ~ vb.conj.pres. 1 pl. 895 VIIIb "să răsturnăm, să dărîmăm": Și mĭ-erá frícă de mōară să nu surúpeș carmăca.

cf.TDRG, CADE s.v. surpa, surupa (arh.), SCRIBAN, DM s.v. surpa.

SUVULȚI vb.ind.pr. 2 sg. 891 VIIIc (despre pîine) "rupi aluatul și-i dai forma de pîine": suvulțĭ pĭnģa.

662

ȘABĂC s.n. 880 V "ajur, găurele ornamentale în pânză" ; cf.
ș i v ó i

v.CADE s.v.(Mold.),SCRIBAN s.v.(Sud și est),LEX.REG I,p.
38 s.v. (Olt); cf. DM s.v.gabacă.

ȘABLA s.f.art. 878 VIIIb "joc de copii".

ȘABOI s. 872 I,880 V "mixandă"

v.SCRIBAN s.v.siboi, gaboi (est); cf.DM s.v.siboi.

ȘAJMĂ s.f. 893 VIIIb,IV,IIa "plasă rotundă de pescuit, cu
plumbi pe margine": Șajmaua ăeste o plasă rotundă și pă mărgini
s püne plumb 893 VIIIb

art.șajmaua 893 VIIIb; pl.șajmale 893 VIIIb.

ȘAICĂ s.f.896 VI "vas pe Dunăre unde se puteau vinde
cereale": Șă la urmă-l ... [grîul] aducă acasă fiecare...ceta-
țean, în magazia lui unde ăo avgă, dacă avgă plusă, ducă și la
șăică cum eră-nainti; da; ducă și la șăică și în făcă bănuți

v.CADE,SCRIBAN,DM s.v. (vechi).

SALĂOR s.m. 890 VI dim. de la salău.

SCHIOAPA s.f.art. 885 VII,888 III "numele unui dans popular":
Să jucă răel dă răel ! Șă alunăelu, și șkăpa, și...briyulié-
ty și tqăti cari să cîntă.

SCHIOPEICA s.f.art. 878 VII "poreclă dată nevastei unui
om șchiop": -"Măi, da plînge", zîce "șkopăica, că ă-o luă
tăot grîu"...ca bărbătu-măeu eră șkop și ăei ă zîce năia șko-
păica.

ȘCOALĂ s.f.în expr. puț la ~ 886 VIII (despre lăstarii de
vie) "puț în răsadniță"; Ca să planteză via, trebă să...puț
cîrligile la șcuălă...ș-al dăilga ă lăe planteză...în pămînt.

ȘECHER s. 883 VIIIa,c "zahăr; zaharicale": Ătu strigă,
ăla băombăne, ătu strigă "haț cu șekeru, ațde", fel di fel di

bunătățur¹ 883 VIIIa.

SECHERGÎU s.m. 883 VIIIa,c "vînzător de zaharicale".

ȘEINĂ s.f. 873 VI "soi de ancoră cu care se fixează barca pescărească de fundul apei": Datorită lu șeina așa nu plăcă nevódu dîñ loc și bără¹le mai înainte sau mai încólo îl ține încăpăstrát așa

pl.șeini 873 VI.

SERPĂLĂII s.m.pl.art. 890 VIIa "șerpii mari": Vinșă șerpălă¹i dă te mîncă dă ví¹șe.

SERVET s.n. 875 VIIb,883 VIIb "prosop"

pl.servete 875 VIIb

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.servet.

SFOARĂ s.f. 877 VII,885 VIII,889 VIII,900 VI "sfoară":
Lî ligám c-ó sfóar-ășá bine 877 VI

v.CADE,SCRIBAN s.v.sfoară, sfoară (Mold.sud.),DM s.v.
sfoară, sfoară (reg.).

ȘINUL s.art. ~ șinării 889 IV "șira spinării": La colgană ...vertebrál-aișá, la...¹a șínu spinării.

ȘILÉPUL s.n.art. 893 VIII "șlepul".

ȘISTI s.pl. 879 VII "colaci din pîine, decorați cu floricele, care se dau în dar nuntașilor": ș-apó¹ le făcáu un fel de coláč¹, sâ fac un fel de coláč în floricele, frumós¹, și la noi sa spúñ¹ șíst¹.

ȘÍVÓI s.n. 880 V "ajur, găurele ornamentale în pînză"; cf.
ș a b á c.

ȘLEÁTCA s.f.art. 899 VII "șleahță": Și măsă rotúndă mică, cî¹ avșám șleátca ásta loc, și mîncá^m

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v. șleahță.

ȘLIURI s.n.pl.879 VIII "frînghií cu care se leagă năvodul

664

la un capăt, după ce a fost băgat sub gheață"

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. gleau²,

ȘOPĂRI s.m.pl. 883 A "ținci, copii mici": La copiii mic, aica
[se spune] șopăr¹.

ȘOȚTE s.f. pl. 896 VIII "șoapte"

v. CADE, SCRIBAN, s.v. șoaptă, șoptă (arh.).

ȘPERĂCOL s.n. 898 III "șperaclu".

ȘRICI s. 879 VIII "vîrf neîmpletit al harapnicului, care
face să plesnească": Arăpnic da, șa să spună scric, cînd îl
lovăi, și cînd poacă odată, ca dim puscă

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. șfichi.

ȘTEĂGHER v. șteăjer.

ȘTEĂJER s. 890 VIIIb "parul din mijlocul armanului"; în
mîloc să pună un stîlp, să numă șteger 891 VIII

var. șteagher 891 VIII

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. șteajăr.

ȘTIRBĂȚ, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 874 A "s-a știrbit".

ȘUȚA s.f. art. 877 II "cablul".

ȘUFĂNE s.n.pl. 873 VI, 879 VIII "prăjini prinse la unul din
capete cu cercuri (sau sîrmă) de fier, folosite la fixarea pla-
sei de pescuit pe fundul apei"; kar la nevod acolga undi-î între
bărci, are două lemne, cu niște cercuri așa di fer, ș-ălea să
spune șufane 873 VI

v. SCRIBAN s.v. șifan, șufan (Dun.).

ȘUGUIĂU vb. ind. impf. 3 pl. 883 VIII "glumeau"

v. CADE s.v. șugui (Mold. Bucov., Trans.), SCRIBAN s.v. șuguiesc,
(est), DM s.v. șugui (reg.).

ȘUIA, de-a ~ loc. adv. 878 VIII "joc de copii asemănător cu

de-a baba carba" : Pe urmă, hai să ne jucăm de-a șuța [...] Jocu de-a șuța : unu îl punem jos și-l învelim cu mântălișă, și-apoi șilant legam căcúleșă [...] făcăm grămadă [...] și unu îl păză, tot cu cacúla așa legată [...], și șilant, când îl prindea pe ala că să ducă-ncolo, alșargă după unu să-l lovească cu căcúla, alți din urmă buf ! buf ! cu căcúlele șăla care era învelit [...], il bătea pe ala pînă când îl prindea pe unu [...] și-l pune pe ala-n loc acolo și intră ala dișisupt.

SUNCA s.f. 875 V, 877 VII, V, 882 VII, V, 884 V, 888 V, 890 V, 892 V, 894 V "slănină"; A difăcut [porcul] pă șira spinării, și-a dat puțin șunca la o parte și să vedeau mușki 876 III

art. șunca 876 III, 886 V; pl. șunci 877 VII, 890 V.

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

SUNCULITE s.f.pl. 871 V dim. de la șuncă.

SURUITA, de-a-n-loc.subst. 875 A "numele unui joc de tineret constînd din înșirarea tinerilor pe două rînduri, cu mîinile ridicate și împreunate, pe sub care trec alții".

SUSA s.f. 875 VIII "șosea"

art. șuşăua 894 VII.

TABAN s.n. 883 VI "cadru de lemn în care se fixe butucul de arman și la care se înhămau caii".

TACLIMUL s.art. 889 VIIa "taclimul".

TAI s.n. 879 A "porțiune de canal săpat (tăiat) în albia Dunării"; S-a făcú tai de la mla 13 la 19

pl. taiuri 879 A.

TAICUL (2 sil.) s.m.art. 894 VII "taica".

TAIE s.m. 897 II "apelativ pentru bunic".

666

TALASÍM s. 877 V "strigoi": Să făcă-naínte strigóí, talasím
cum spúne ei [bătrínii]; cf. s t i r i g ó i

var. tălăsím 875 A, 883 VIIIc.

TALIGĂ s.f. 875 VIIb, 885 A, 886 V, 893 VIIIb, 896 A, 898 VIIIb
"teleagă": Şi o taligă cu roáte de fier sau un tăvălúg de piátră
ca să făríme paiél-elga

art. taliga 893 VIII

pl. taligi 896 A

v. SCRIBAN s.v. teleagă, taligă (Munt.),

TÁLPĂ s.f. 1° 874 VI "bază a armanului": Să luau páile-álea
cári ieráu armanítí, lí dúcá de-o pártí, dúp-acéga l-íntorča
[gríul] píná la tálpá ierá

2° 878 VI "temelie (de lemn) în fundul fíntínii": Noí íí
spúním tálpă^uo făcém din lemn talp-áia [...] Şi-í puí tálpá la
fúndu fíntíni [...] Íncépi a petrují.

TAMÁN adv. în expr. ~pe~ 895 A "în mod egal, în mod echi-
valent"; cf. t a n g í r - t a n g í r

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

TANAIR s. 886 VII "hram": Ne dučám mai mult aşá de dis-
trácţií cum sá spun lá...tanair cuş zicá^uodátá, erá la Hírşo-
va; érá tírg mare; cf. z b o r.

TANDIR s.n. 1° 874 VIII, VII (la casele turceşti) "postament
înalt făcut din pămínt, în casă, şi utilizat ca pat": Tot o dátá
cu-acégaş^t casá sá făcă ş-un tandir to díim pámínt alátur^t aşá,
píná să ridicá sus...cum stau íou aşíó aşá pe pat, íeşí făcă de
pámínt: ş-acólo, dúpă ê-o făcă, aşternéá^uo rogojíná şín-avea,
dorméşú acólo 874 VIII

2° 874 VIII, VII, 880 VII, VI, V "prispă înălţată, la faţada ca-
sei, pe care se poate sta sau dormi vara": [În faţa casei] să

făcă tandîr din ăla așa, un tandîr, cum făcă și-n cas-așa făcă
ș-acólo 874 VIII

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tandûr.

TANGÎR-TANGÎR loc.adv. 895 A "în mod egal, în mod echivalent";
cf. t a m á n p e t a m á n.

TANTELĂ s.f. 878 VIIb "dantelă"

pl. tantele 876 VI.

TĂPĂ s.f. 875 A, VII, 878 VIIIb, 879 VIIIb, 881 VI, 883 VIIa, c,
891 VIIIc "dop pentru vrana butoiului": Dăcă [vinul] fîșîe,
trébuie să-î pûnem [butoiului] tăpa nûma așa puțin cît să puată
izbí 883 VIII

art. tăpa 871 VIII, 881 VI, 883 VIII

v. FD VII p. 309-310; cf. DR III, 1922-1923, p. 680-681, StC.St.
Iași, VIII, 1957, 1, p. 171 s.v. și DM s.v.

TAPÎIE s.f. 875 A, 878 VIIIb, 883 VIIIc, 891 VIIIc, 892 VIIIc,
893 A, 895 A, 898 VIIIb, 900 A (Pe vremea stăpînirii turcești) "act
de împrôietărire": Îerău împrôietărit, aveău pômînt aîîsa, da
de la stat; și kâr părinți nôstri aveă tapîi turcésit. Și cînd
a venit români, așutoritățile romăneș la 1880 [...] le-a res-
pectat tapîile turcés, și le-a dat î státupămînt după tapîia
turcăsă 878 VIII

art. tapîia 878 VIII; pl. tapîi 878 VIII, 892 A, 895 VIIa;
pl. art. tapîile 878 VIII.

TARÎF s.n. 895 A "vapor care transportă marfă pe Dunăre":
A pus mărfa la tarîf

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

TARÎFA s.f. art. 893 A "placa indicatoare cu denumirea loca-
lității": Vedem tarîfa la margîna sătului, Mangălia.

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tarif.

668

TARPÁN s.n.871 VIII,II,891 VIIIc,900 A "unealtă, asemănătoare cu coasa, folosită la tăierea stufului"; Tăgăm tot stufu cu tărpanu, cu un cosór di ăla di baltă 871 VIII; cf. r i z á c

var.tarpána s.f. 871 II; tărpanul s.n. art. 871 VIII,879 VI, pl.tărpănele 879 VIII; tîrpan 883 VIII

v.SCRIBAN s.v.tîrpan, tarpan, DM s.v. tîrpan, DR III,1922-1923 p. 738 s.v.

TARTABOȘ s.m. 876 III "caltaboș"; g a l d a b ó ș i, g î l d î b á c i

pl.art. tartabóșii 876 III.

TASMĂ s.f. 900 A "fișie de piele folosită la confecționarea cojoacelor"

cf.CADE s.v. (Mold. Bucov.),SCRIBAN s.v. (est).

TATAIA s.m.art. 879 I,885 II,III,890 II "bunicul"; cf. b í t u.

var.art. tataiul 876 I.

TATAIUL v.tataia.

TAVĂ s.f. 875 VII,876 VIII,VII,III,879 A,880 V,881 VIII, 883 VIIIc,890 VIIb,892 VIIb,893 VIIIb "tavă"

art.tavăua 878 VII, 892 VIIb; pl.tăve 891 VIIb,V,tavăle 871 VIII,873 VII,876 VII,886 VII,888 VIIb,tăvăli 879 A 880 V
var.tăvă 874 VII,878 V,879 A, art.tăvăua, pl.tăvăli 878 V, 879 A

v.CADE s.v.tavă,tavă (Mold.,Bucov.),SCRIBAN s.v.tavă (est), DM s.v. tavă, tavă (reg.).

TĂBĂNIT, a ~ vb.ind.pf.c. 3 sg. 893 VIII "a pus tavanul (la casă)" [Casa] o zidgá, a mărtășit-o, a tăbănit-o, a-șvelit-o.

TĂBÎRCEĂ, SE ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 877 V "se opintea, se tîra cu o greutate"; cf. m - a m t ă g î r ț í t

v.CADE s.v.tăbîrci (Mold.), SCRIBAN s.v.tăbîrcesc(est).

TĂGÎRTÎT. m-am ~ vb.refl.ind.pf.c. 1 sg. 886 VIII "m-am tăbîrcit"; M-am tăgîrtît cu cōșu cu bāligă; cf. s e t ā b î r c e e

cf.CADE s.v.tăgîrți, SCRIBAN s.v.atăgîrt, tăgîrtez (Munt.).

TĂLĂSÎM v. talasîm.

TĂLMĂCI s.m. 894 VI "iscoadă, om de legătură": Nū vîngăeș [hoșii] dî căpu lor [...] tot avgă tălmăj din comînă

cf.CADE,SCRIBAN s.v.

TĂLMUC s. 900 VIII "grapă"; cf. b o r o a n ă, t f r m î c.

TĂLMUCEĂM vb.ind.impf. 1 pl. 900 VIII "grăpam": [Grîul] îl tălmucăș cară-avgă scule; cf. b o r o n e s c.

TĂPĂLĂGI s.m.pl. 877 VIIIa "bucăți de ceamur"; Noi î spūnem bōturî, ș-ūni spūne tăpălăg.

TĂRPĂNUL v. tarpăn.

TĂRPĂNEĂLĂ s.f. 872 A "contrabandă".

TĂTĂNUTĂ s.f. 883 VIIc "scufiță, bonetică".

TĂTĂRIIE s.f. 892 VIIIc "grosă pentru păstrarea cerealelor"; cf. g h i v é c i.

TĂVĂRUG s.n. 891 VIIIId "tăvăluc".

TEBEICĂR s.m. 881 A "pescar clandestin"

pl.tebeicări 881 A.

TEJGHEĂ s.f. 873 A "suport, capră pe care se sprijină prăjinile de care sînt agățate foile de tutun la uscat"

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

TELEGHİR s. 874 VIII "piedică la roata căruții": Lipovănu a vrut să bāgē telegîr la ruătă, știș ca să-mpiedicî ruătă.

TELEMENGIU s.n.881 VIIIa "personă care prepară brînză

670

telemea".

TELORÉZ s.n. 896 V "batic, basma": Țar ástȝa țareș nî lîgám
cu ȝéli, telorézeș. Trebî să spúnim batic, nu telorézeș

pl. teloréze 896 V

var. teloréză s.f. 896 V, pl. teroréze 888 VIIb.

TELORÉZĂ v. teloréz.

TEREĂZĂ s.f. 875 A, 877 VIIa, 879 VI "soi de viță-de-vie
nealtoită": Noș am pus de-ástalantă: terăză, cúdrăc, zăbēr
877 VIIa.

TERORÉZE v. teloréz.

TE TĂIA NĂDUȘĂLA v. nădușăla.

TIBET s. 892 VIIe "basma neagră": Tî lîgáș c-un tibéd
nîégru și de-astupáș. Tîbét să zîce la ăla négru, fără florî

v. SCRIBAN s.v. (Azi Munt. Rar); cf. CADE, DM s.v.

TIL s.n. 872 VII "beteală": Să-ș púșe [miresii] flúarșă,
petșălă cum țerá nașînte, tílu și gîrlánta

cf. CADE s.v. tel, SCRIBAN s.v. tel (Dobrogea).

TILIPRIC s.n. 891 V "fire de mătase sau de bumbac răsucit
și mercerizat, folosite la croșetat": Cumpărám de la coperatívă,
saș cum țerá înășînte de la țîrg, din ȝobór cum să spúne,
cumpăráș gême așá de bumbășel saș tilipric cuș să spuneaș

cf. CADE, SCRIBAN s.v. tiriplic

TINGIRICĂ s.f. 892 VIIe "vas de aramă pentru gătit"

pl. tingirele 892 VIIe

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tingire.

TIPĂREȘTE vb. ind. pr. 3 sg. 874 VIII "presează, strivește":
Să súșe únu, să spălă la pićuareș bîň ș-o cálcă, [cantitatea
de struguri] o tipărește-acólo, ȝuácă-n șa pînă cînd ȝo stri-
vește bîň

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tipări.

TIUCI s.n. 898 VIIIb "tuci".

TIUTIUN s. 873 VIII, 893 VII "tutun"

v. CADE s.v. tutun, tiutun (Mold.), SCRIBAN s.v. tutun, tiutun (est).

TÎMPINĂȚ, am ~ vb.ind.pf.c. 1 sg. 885 VII "am întâmpinat"

v. CADE s.v. tîmpina (arh.), SCRIBAN s.v. întîmpin, tîmpin (vechi).

TÎNDA s.f.art. 873 VII, V "zi în mijlocul postului Paștelui când nu se lucrează": Îm póstu mare, la nêljóc de post, țieste mércurșă cîn^d e la nêljócu póstuluș i spúne tînda, nêc atúnc nú lucrá.

TÎRHĂȚ s.n. 876 VIII "adăpost, loc unde se ascund hoții": Acólo erá un tîrhăt hoțesc

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tărhat.

TÎRMÎC s. ^{grapă} 878 VIIIb, 883 VIIIc, 891 VIIIc, 892 VIIIc, 893 A, 898 VIIIb, 900 A : Punșá tîrmîcu, boráná cum ó are prășitoríle-ăș-ția acúma 896 VIII; cf. b o r o á n ă, t ă l m ú c

art. tîrmîcul 896 VIII

var. dîrmúc 892 VIIIc, tîrmúc 898 VIIIc.

TÎRMÚC v. tîrmíc.

TÎRNAFÊS s. 873 A, 891 VIIIc, d, 898 VIIIc "boală (aetm) la cai".

TÎRPÂN v. tarpan.

TOARCE vb.imperativ 2 sg. 899 A "întoarce".

TOC s.n. 885 VII "pachet din sculuri de bumbac": Ca un calíp așá, t^hoc, c-așá să zîcá, tog dá arnić, toc dá bumbác, așá să zîcá; cf. t o p

pl.art. țócurile 885 V.

672

TOCĂT s. 883 A, 896 VIII "poartă mare de lemn"; Sătu cît iî
dă mări, împrejur șanț și puártă, tocăt^u, nu întră nîmîntⁱ în
mîeră; făcam tocăt, puártă la mîeră, undî întră...cît tîni șo
seăya dă lărgă.

TOCĂNICĂ s.f. 876 III, 877 VII, 880 III, 885 III "tocăniță".

TOCĂNUL s.art. 899 VIII "piatra care se folosea la jocul
de-a petrecu": Ne gonșă^l la petrecu, făcam^um pîetro^l acolo, ăsta
este tocănu.

TOLOACĂ s.f. 878 VIIIb, II, 883 A "pămînt cultivabil, lăsat
să se odihnească"

v.DM s.v. (reg.) cf.CADE s.v. (Mold., Bucov.), SCRIBAN s.v.
(nord).

TOP s.n. 874 VII, 878 V "pachet de sculuri de bumbac"; cf.
t o c

v.CADE s.v. (Olt.), DM s.v. (reg.).

TOP² v. tópă.

TÓPĂ s.f. 875 A, 880 VII "minge de oîrpă (sau din piele de
cojoc, infundată cu lînă)": Acuma-^l spune mîngē cⁱ sîn mînjⁱ dî
ca^uucūg da atunca tópă 875 A

pl. tópe 875 A

var. top s.n. 895 VI, art. tópul 893 IV.

TOPORUL s.art. 900 VIIIb "numele unui dans popular".

TOPSIE s.f. 891 VIIIId "tipsie".

TORBISCA s.f. 879 Vb dim. de la tórbă.

TORCIM vb.ind.pr.1 pl. 881 VII "toarcem": După ce trăgem
la mașină vinim acasă și-o făcem călire, ũ yal cări ni luăm
dî lucrū, și torcîm și pînim pe rîșkitór.

TOZ s. 899 A, VII "întovărășire agricolă".

TRAGĂ s.f. 888 VIa "unealtă din lemn cu care se împingea

griful la steajer cînd se treiera cu cai"; cf. împingătoare, sîrgîie

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

TRĂISTA s.f.art. 899 V și ~pópii 894 V "cecumul porcului":
Tóba o făcem în búrta acéa a pórcului și trăista; arējel dóo
burtășá 899 V; cf. fund, fundác, fundói, sácul,
trástie².

TRANȘÉU s.n. 900 VIII "tranșee"

G. tranșeului 900 VIII.

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. tranșée.

TRAPAZÁN s.n. 879 VIII "cui de lemn fixat pe marginea bărcii,
de care se leagă vîsla"

v. SCRIBAN s.v. (Dun.), CADE, DM s.v. strapazán.

TRĂSTIE s.f. 1° 895 VIIb "traistă": Ne dučám la școlá cu
codričélu dá mămáligă în trástie

2° 893 V "cecum la porc"; cf. fund, fundác, fundói,
sácul, tráistă.

TRĂPĂDĂTOR v. trepădător 1°.

TRĂSĂTURI s.f.pl. 890 VIIb "fire trase o dată de pe gogoșile
de mătase": Ș trăgá [firul de mătase] pînă cîr rămîngá númai
gîndácu gol; sâ trăgá; și le făcá așá tot... așá... grámád-așá pá
ziár așá și le punám cîte zéce, dóozej dá... trăsături d-áleá
lerá; cf. trăsúra.

TRĂSTIOARĂ s.f. 896 V "trăistuță": Colăreșt mič, i¹ usúg bí-
ne, și-î pun într-o trăstioară.

TRĂSTUIT, la ~usturói v. străstuit.

TRĂSÚRĂ s.f. 873 VII "firele care se trag împreună de pe
gogoșii de mătase": Trăsúr¹, așá le zicám, am făcút o trăsúra,
dóo, trei... și rămîngá núma gîndácu, o lepádám, punám al castrón

de gogój¹ de-astea, ș-alé le trăgân și le făcám trăsúri, trăsúr¹
așá; cf. t r ă s ă t ú r i

pl. trăsúri 873 VII.

TREBĂDĂTORI v. trepădător 1°.

TREBĂDĂTORII v. trepădător 2°.

TREBUIINTEZI vb.ind.pr. 2 sg. 878 VII "intrebuințezi": Dacă-s
mățăli-s grășe, buni, li trebuințáz: le fač Mo tóbă.

TREPĂDĂTOARE s.f. 883 VIIb "femeie care ajută la nuntă":
Jucó au începút trepădătóarele să pregătăscă mîncărğa 874 III

pl.art. trepădătóarele 873 VII, 874 VII, III

v.DM s.v. trepădător, -oare (pop.); cf. CADE, SCRIBAN s.v.

trepădător.

TREPĂDĂTOR s.m. 1° 875 VII, 883 VIII, 895 VIIla, V "persoană
care ajută la pregătirea nunții": Alăutári și cu trei, pătru, să
zičá trebădător¹ yámeni cări servğa pe sócru, trebădător¹ să
spunğá 883 VIII

2° s.m.pl. 875 VIIIb, 883 IV "nuntași din partea mirelui":
Trebădători sînt yámeni poftiț¹ la nuntă, rúđili níriluș 883 IV

1° pl. trepădători, art. trepădătorii 873 VII, VI, V, 895 V

1° var. trăpădător 897 V, pl. trebădători 883 VIII

2° var.pl.art. trebădătorii 883 IV.

TRESĂREȘTE, imi ~ vb.ind.pr. 3 sg. 897 VIII "imi trăsnește
prin cap": Če-m¹ tresărește mișe într-úna diň zile.

TRISLEIFERE s.n.pl. 891 V "șervete lucrate de mînă, croșeta-
te, pentru pus pe mese".

TRÎNCI s. 876 Va, 877 V, 886 V, 888 VIIb "impurități care rămîn
pe fundul cazanului la prepararea săpunului": Rămíneș așá un
trînc, acéla po să-l f¹olos¹éșt¹ la spălăt pătură, čevá mai

inkís aşá [...] dar noi majoritátea-l lásám şi l-arunçám 877 V;
cf. bóroghínă, cărăntíe, círîíála,
fus, lohón, mláciul, scrádă, sterejíe,
vátra săpúnului, vréce, vrej, zemírcă
s.art. trínciul 889 V, pl. trínci 885 V, pl.art. trínci 894 V
var. trínji 881 V.

TRÍNJI v. trínci.

TRŌŪI s.pl. 895 VIIIb "unealtă de pescuit compusă din 20 de
cîrlige cu care se prind somnii".

TRŌN s.n. 1° 899 A "coş la căruţă"; cf. sandíc

2° 900 A "sicriu"; cf. săcríi

3° 892 A "ladă; hambar pentru grîu"

1° cf. TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.; 2° v. CADE s.v. (Olt., Trans.)

SCRIBAN s.v. (Ban., Olt., Trans.), DM s.v. (reg.), LEX. REG. II, p.
420 s.v. (Banat).

TRŌNÍŞCĂ s.f. 892 A "lădiţă"

pl. trŌníşti, trŌníşci 892 A.

TRŌPĂNCA s.f.art. 895 S "numele unui dans popular".

TRŌPŞÊŞTI vb.ind.pf. 2 sg. 880 VII (despre mămăligă) "nete-
zeşti": [Mămăliga] o trŌpşăştí aşá pe desúpre, o făc nétidă,
n-o laştí aşá bóturí, o trŌpşăştí, acólo, o făc frumşásă

cf. CADE s.v. tăpşi (Mold.), SCRIBAN s.v. tăpşesc şi trŌpşesc.

TRŌSCAGÍU s.m. 887 A, 891 VIIIc, 898 VIIIb, 900 A "beţiv"

pl. trŌscagíi 887 A.

TRŌTĂL s.n. 893 II "trotuar".

TUCIURÊLE s.n.pl. 875 VIIb "ceauaşe".

TULALĂIA, de-a ~ loc.adv. 878 II "variantă a jocului de-a
v-aţi ascunselea": Ne jucăm de-a tulalăşa, de-a mijşătca. Pătru
mijím şi pătru să duc şi s-ascúnde. Ş-dăcă únu-l véde şi

676

áltu víni [...] sǎ-l scúipe, apăi strígǎ la ailánț sǎ víi sǎ-l
príndǎ; cf. a s c ú n s a, d e - a b á b a a s c ú n s e a.

TULĂR s. 893 VII "tipar din lemn în care se face tula
(chirpicul)".

TULĂ s.f. 1° 893 VII "chirpici"; 2° coaptă 895 VIIa
"cărămidă".

v. SCRIBAN s.v. tuvlă, tulă (Munt. Rar), Arhiva 1911, 7, p.
287 s.v. tulă (Munt.).

TURCA s.f. art. 897 VIII "brezaie; om mascat cu un cap de
pasăre cu cioc lung": La Crăcún umblăm cu turca, colindăm la
gam : făcăi un foc, ca la bǎrză, punăi o hăinǎ pǎ șa, țǎle așa
frumósă, învelăi cǎrne ca drăcu și colindăi

v. CADE s.v. (Mold., Bucov., Trans.), SCRIBAN s.v. (nerd).

TURCĂNI s.m. pl. 897 A (despre populația Dobrogei) "români
băștinași, care se găseau în Dobrogea în timpul străpînirii
turcești".

TURITĂ s.f. în expr. ne țineam ~ 878 VIIb "ne țineam scai":
Și noi erăm așa la vo tréispce pǎisprázêce anț, ne țineam turitǎ
după alga marț pǎi !

cf. SCRIBAN, DM s.v. turită.

TURTĂ s.f. 885 V "aluățele din făină și mălai plămădit cu
must": Îmușem cîte-o turtă, încălzim puțină apă, plămădim
aluătu zis [...] Turțile sǎ fac tód din aluătu ăla răsăritu;
ș luăm de-acólo ș plămădim garăș într-o crătiță c^u mălai; șf...
p-ormă le făcem; le púnem la yuscăt; cf. c o c o á c e, c o c o
c ú ț e, c o l ă r é z i, f r e c ă ț é i, t u r t í c ă,
t u r t i ș ó a r ă

pl. turte 885 VII, V, 886 VII, V, 889 VIIb, V, 893 VIIb, 898 VIIb, c.

TURTICĂ s.f. 888 VIIc, 891 VIIa dim. de la turtă; cf. c o c o á

c e, c e c o c ú ț e, c o l ă r é z i, f r e c ă ț é i, t u r t ă, t u r t i ț o a r ă

pl. turtéle 885 VII, 887 V, 888 VIIb, c, 890 VIIb, c, 891 VIIa, c, 898 VIIb, c, 899 VII, V, 900 VIIId; pl. art. turtélele 900 III.

TURTISOARĂ s.f. 872 III, 880 V dim. de la turtă; cf. c o c o á c e, c o c ú ț e, c o l ă r é z i, f r e c ă ț é i, t ú r t ă, t u r t í c ă.

pl. turtisoare 873 VII, 875 VIIb, c, 876 Va, 877 VII, V, 878 VIIb, V, III, 880 V, 881 VII, 886 VII, 892 V, 893 V, 894 V; pl. art. turtisoarele 872 V.

TUTUNAR s.m. 887 A, 891 VIIIc, 898 VIIIb, 900 A "fumător".

TUTUNĂRIE s.f. 893 VIII "teren cultivat cu tutun": Iel făcâ tutunărie, avră vo unșpi hectare di pămînt făcâre tutun acolo.

TARASOARE s.f. 881 VI "floarea-soarelui"; cf. f a r a s o á r e, f l o a r e - s o á r e.

TĂRNĂ s.f. 875 A "cîmp lucrat, ogor"

v. SCRIBAN s.v. țarină, țárnă (est), DM s.v. țarină, țárnă (reg.).

ȚĂSĂ, să ~ vb. tranz. conj. prez. 3 pl. 885 VIII (despre lupi) "să impresoare, să încolțescă": CĂ-nșepuse [lupii] să-l țăsă une g-a fost jgîndă-nă¹inte, s-a fos tăvălîndă, alți urmă lui, alți pă...mărgin¹ așă

refl. ind. prez. 3 pl. se țese 882 A.

ȚESIM vb. ind. prez. 1 pl. 881 VII "țesem": Băgăm războiu, nș-șezăm războiu, înăvădim și țesim.

ȚEVUSOARE s.f. pl. 875 VIIb "țevișoare".

TIBULCĂ s.f. 875 A, 878 VIIIb, 883 VIIIc, 891 VIIIc, 893 A,

678

900 A "vioară"

var. ȚICŪLCĂ 884 VII.

ȚICŪLCĂ v. ȚIBŪLCĂ.

ȚINĂRE, de~ loc.adj. 889 VIIa (despre haine) "bune, păstrate-
cu grijă, în opoziție cu cele de purtare": Îi dă haînî di-mbră-
cămînti dă-ăli j_ej, Țe-mbrăcă, ăli mai...di purtăre le dă la
ălta, ăli mai di Ținăre le dă la ălta.

ȚIPĂ s.f. 895 A "piele de oaie folosită odinioară în loc de
sticlă la fereastră".

ȚICA s.f.art. 875 A "numele unui joc de copii asemănător cu
poarca"

cf. SCRIBAN s.v. ȚIC, LEX.REG.II, p.180 s.v. ȚIC.

ȚICNEĂ vb.trans.ind.impf.3 sg. 875 A "făcea o figură la
jocul Țica".

ȚÎȚIĂG s.n. 874 VII, 875 VI "coșar pentru porumb, pătul,
pătuiac": [Porumbul] l-aduĉăm acăsă, îl_punĉăm în ȚîȚiăg 875 VI;
ȚuȚuiăg, așă-î spunĉăm noi, nu-î spunĉăm porumbăr 880 VIII; cf.

s i s i i a c

var. ȚUȚUIĂG 880 VIII

cf. SCRIBAN s.v. SISIĂC.

TUTUIĂG v. ȚÎȚIĂG.

TOLĂRIE s.f. 897 VI "haine, așternuturi, scoărțe".

UDGANUL s.n. art. 893 VIII "odgonul"

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. ODGON.

ULUBEI s.m. pl. 878 VIIc "colaci în formă de pasăre, care se
mpart la parastase"

cf. CADE s.v. hulub (Mold.), SCRIBAN s.v. hulub (nord), DM s.v.
hulub (reg.).

ULUC s. 1° 889 VI, 894 VII "jgheab": [Brînza] o luân ș-o puneám
ĩ hulúc di saramúrã 889 VI.

2° 871 VIII "porțiune de pe suprafața apei înghețate tăiată
în formă de canal pentru a întinde plasa de pescuit": Păcãm canal,
gât-așa, ulúc, tăgãm tot stúfu cu tãrpãnu [...], curãtãm bini și
ãlți di urmã întindgã plãsa

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. uluc.

UMEDÓS adj. 887 VIII "umed": Cin e ánu ploios, umedós,
izvãrãl-elã se úmple și vine, curgẽ apã-ncãscẽ

v. SCRIBAN, DM s.v. (rar).

UNDER s. 884 II "prãjinã lungã, ascuțitã la unul din capete,
care, înfigîndu-se pe fundul apei, face sã înainteze barca":
kar din ánu-acesta am începú sã-ñvãt și io sã mîn barca, și la
rãme și la under; cf. g h i o n d é r, r á ș c ă, s a c o v í ț ă.

UNDEVAI adv. 874 VII "undeva": Luãm flútur¹ de undevã.

UNDITĂ s.f. 874 II, 876 V, 881 VIII, II "unditã"

art. unditã 871 II

cf. TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v. unditã.

UNGROP s. 896 VII "petrecere luni dupã nuntã"

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. uncrop.

URÁL s. 885 VII "pînzã care se pune pe trupul mortului înain-
te de a fi înbrãcat"; cf. b o i, m ă r t u r í e.

URDEȘTE vb.ind.prez. 3 sg. 886 V (despre sãpun) "se alege":
Dacã-ĩ puĩ sódã di ári di ajús, iel sã fáce la fiel ca úrda;
cin fãrb¹ zãru de la uoi, iel sã fáce la fiel ca úrdã, urdește-așã
pã dgasúpra, ș-atúnca iel iĩ gãte.

URDINĂ vb.ind.impf. 3 sg. 880 VII "avea diaree"

v. CADE s.v. (Mold.), SCRIBAN, DM s.v. (vechi).

UȘCE v. huști.

680

UȘCI v. huști.

UȘTE v. huști.

UȘTI v. huști.

VADEĂ s.f. 894 A "termen, soroc": își face vadeă 894 A

pl. vadele 894 A

v.SCRIBAN s.v. (vechi, rar azi).

VĂNGĂL s.n. 900 V "sul de fire de lână, lungi și groase, trase prin darac": Văngăl se numește acela care se ia de la darac, care se strânge. Văngălu-acela este lung, tras fir lângă fir, lung așa și gros, cum s-ar spune un sul de lână

pl. văngăle 900 V

cf.LEX.REG.,I,p.39 s.v. văngăr.

VAPOREAN s.m. 879 A, 884 VIII, 898 VIIIb, 900 A "marinar"

pl.vaporéni 879 A

v.DM s.v. (rar).

VĂTRA s.f.art. săpunului 896 V "resturi nefolositoare care rămân la prepararea săpunului": Murdăria care s-a ales din grăsimi și din carni, vătra săpunului, așa să spună; cf. b o r o g h i n ă, c ă r ă n t i e, c i r i i ă l ă, f u s, l o h ă n, m l ă c i u l, s c r ă d ă, s t e r e j i e, t r i n c i, v r ă c e, v r e j, z e m i r c ă.

VECHI, pe loc.adv. 875 A "în trecut, în vechime": Pă vek, cum șărá ? umblău cu colindli.

VECHITURĂ s.f. 898 VI "ochi vechi, din anul trecut, pe butașul de viță-de-vie": Cin tăie omu vița îi mai tăie [butașii] și cu vekitură și-acila care ie cu vekitură ie mai bun pentru că are ok mai mult

cf.CADE,SCRIBAN,DM s.v.

VELITOARE s.f. 885 VIII "pînză în care se pune caşul şi se lasă ca să se scurgă zerul": Ără velitor¹ mar¹, púne...fáče cáşu-l strînge

pl.velitor¹ 885 VI

cf.SCRIBAN s.v.învălitoare, DM s.v. înelitoare.

VENITUL s.n.art. 891 VIII d (despre oi) "prăşila": Astăa pátruzej de ¹no¹ car¹ le a¹, lîna şi brînză g-a m¹a, şi n¹ [k] vînit¹ i-a tă¹u, mîelu g-al tă¹u, prăşla g-a ta

cf.CADE, SCRIBAN, DM s.v. venit.

VERGEA s.f. 892 VIIe "sucitor pentru aluat": Întîndăm f¹uáe cu ver¹gáa, ş tăiá¹ cu paháru 877 V

art. vergeáua 875 VII, 877 V,III,886 V,899 VII,V

cf.CADE, SCRIBAN, DM s.v.

VERGICĂ s.f. 880 VIII dim. de la vergea.

VERHÁLĂ s.f. 879 IV "bucată de lemn pusă pe funia care ţine năvodul la suprafaţa apei"

pl.verhále 879 IV.

VERIS, în ~ loc.adv. 877 V "în verif, pieziş": În veris, în kejis, aşá-i spún¹em no¹ î în veris, aşá cîn nú m¹ergem drept
[cu tăiatul foi de aluat]

cf.SCRIBAN s. veref, DM s.v. verif.

VERZĂTURI s.f.pl. 887 V "verdeţuri"

cf.DM s.v.verzătură.

VESTEASCĂ, să ~ vb.conj.prez. 3 sg. 898 VIIIb (despre porci) "să monteze"; cf. s - a v i e r í t, v i ş t í t

cf.LEX.REG.I,p.73 s.v.vesti (Oradea).

VICĂ-VACĂ s.f.897 I "numele unui joc de copii, cu mingea".

VIERIT, s-a ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 sg. 879 A (despre scroa-

682

fă) "a fost la vier"; cf. s ă v e s t e ă s c ă, v i ę t í t.

VINTIRĂ s.f. 873 VI "vintir, unealtă de pescuit"

v.SCRIBAN s.v.vintir, vintiră (Dun.de jos).

VISIȚI s.f. 895 VIIIb "unealtă de pescuit somni, cu momeală din pește viu": visiți [este] o prăjină legată cu-o ață, cîrlig bun, sănătós și baboți, atîrnăt baboțu de spinăre, viu sigur, nu mort, și-l țoată noaptea bălăcește, bălăcește și somnu, dacă vine pe-acólo, l-apucă.

VISTIT vb.part. 879 A, 891 VIIIc (despre porci) "montat"; cf. s ă v e s t e ă s c ă, s - a v i e r í t

cf.LEX.REG.I,p.73 s.v. vești (Oradea).

VIVERIGA s.m.art. 888 VIIc (la nuntă) "însoțitorul mirelui": Pă málu gîrli luá mirgása cu múzica și cu...viveriga cușă spunșă la noi căre vinșă cu ginerica; cf. d e v e r í c ă, d i á v o r.

VÎJGĂU s.m. 890 VI "soi de pește (mic)": La cîrli^uoņ cum ...am spus la ásta vine ^uoblét mai mult și cît^u-un...șalá^uor, cît^u-un vîjgău, mai mic așá

v.SCRIBAN s.v.vîjgău (Ial.).

VIRTIC s. 895 V "mezel, tobă umplută în cecumul porcului".

VIRTOȘI adj.m.pl. 885 VII dim. de la virtosi.

VOALĂ s.f. 888 VIIIc "voal de mireasă": La miriásá venșă iar nuna ș-o dēzgoșá; i luș b¹etșála dî pă cap, cu voála ș-o lișá la cap [...] cú tulpán, cu basmá 892 VII

art.voála 874 VII,883 IV,887 V,892 VII

var.vol 881 VII

v.CADE,SCRIBAN,DM s.v.voal.

VOITOR adj.m. 900 V "binevoitor": Pă míni cîn m-a căsătorit ...cu sóșu meu, [tata] nu prșă a fost atîta dē voitor, că nu

avęá posibilitáte

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v.

VOL v. voálă.

VOLUMÓS adj. 877 A, 883 VI "voluminos".

VORÚN s. 876 VIII (la cariera de piatră) "lemn subțire cu ajutorul căruia se bagă explozivul în gaura făcută în piatră".

VRECE s.f. 885 V "impurități care rămân pe fundul cazanului în care s-a făcut săpun"; cf. b o r o g h í n ă, c ă r ă n t í i e c í r f i á l ă, f u s, l o h ó n, m l á c i u l, s c r á d ă, s t e r e j í e, t r í n c i, v á t r a s ă p ú n u l u i, v r e j, z e m í r c ă

art. vrécea 899 V

v. DM s.v. vrécie (reg.).

VREJ s. 898 V "impurități care rămân pe fundul cazanului la prepararea săpunului": Supt săpun rămîni vréju lui; murdăriia care s-a ales din grásimi și din carni 896 V; cf. b o r o g h í n ă, c ă r ă n t í i e, c í r f i á l ă, f u s, l o h ó n, m l á c i u l, s c r á d ă, s t e r e j í e, t r í n c i, v á t r a s ă p ú n u l u i, v r é c e, z e m í r c ă

var. s.f. vréjă 898 V.

ZACE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 880 III (despre găină) "clocește": Găina zace houăle trei săptămîni.

ZACUSTIM vb. ind. pr. 1 pl. 880 A "luăm gustarea de dimineață".

ZÁIBĂR s.n. 877 VIIIa, 897 VI "varietate de viță-de-vie hibridă".

ZÁLE s.f. pl. 878 Vb "podoabă pentru cap la femei".

ZÁPÍSCĂ s.f. 871 VII "certificat, dovadă": Și la turo dă-deși zapíscă cușă spúni, nu-î[É]ierá príceptie, nú ierá cum

să spúni, nu-î[n] îerá priîepîte, nu îerá cum î-acúma să plătîeşă să...

v. SCRIBAN s.v. (vechi), DM s.v. (inv.).

ZĂREA s.f. art. în expr. să scoţî ~ 892 A (despre rufe) "să le faci sbe prin spălare" : Rúfa îe îecátá, trébuîe dástupátá, ca să-î scoţî zárea.

ZĂLÓG s.m 878 VIII b,c "un soi de arbust" : Da ăsta-î zálóg, un lemn mai sănátós şevá, ca sálcia şi to lemn de báltá 878 VIIIc

pl. zálógi 878 VIIIb.

ZĂMĂLTUITE adj.f.pl. 874 V "emăltuite".

ZĂNGĂLESC, mă ~ vb.refl.ind.pr. 1 sg. 894 A "mă murdăresc".

ZĂRVĂNIT v. zărvuía.

ZĂRVUIÁ, se ~ vb.refl.ind.impf. 3 sg. 882 V "făcea zarvă"

var. pf.c. ă-a zărvănit 898 VIIIb

v. SCRIBAN s.v. zărvuiesc; cf. DM s.v. zărvăi.

ZĂRZĂNĂLE s.f.pl. 884 VII "zorzoane"

cf. SCRIBAN, DM s.v. zorzoane.

ZBÎRNÓG în expr. m-a luát la ~ 888 A "m-a luat la rost, m-a muştruluit, m-a certat".

ZBOR s.n. 876 VII, 882 A, 883 IV, 892 VIII b, 896 VII "hram": Cîn s-a făcú bisérice, î-a...spus aşá să ăibă o sărbătúareşă şi îa s-o serbéşe [...]ş-aşá s-a spus zbuóru Bănési; cf. t a -
n a í r

var. sbor 880 VIII

v. SCRIBAN s.v., DM s.v. (reg. şî vechi).

ZBURÁT, s-au ~ vb.refl.ind.pf.c. 3 pl. 891 V (despre puii de găină) "au crescut pînă le-au dat aripile şi au început să zbuare" : Le dăm [puilor] buábi de grîu sau pîne, miez di pîne

aşá, cîñ sunt mititei ca să-î zburám mai répede 898 V

tranz.conj.prez. 1 pl. să zburám 898 V.

ZBURĂTŪRĂ s.f. și în expr. ~ de drágoste "zburător, vrajă de dragoste"; Cări ári zburătŭră de dráguste [...] și vîne î... în kib dá zburătŭră la fătă

ZDREMITŪOĂSĂ adj. f. 880 VII "zdrențaroasă".

ZDRÍCHEA v. dríchia.

ZDROBIDOÁRE v. zdrobitoáre.

ZDROBITOÁRE s.f. 899 VI "unealtă pentru zdrobit strugurii"; Se culége strúguri, îî punē la mustuítŭare, zdrobidŭare-î spŭnem nŏi, îî zdrobŭeste strúguri 889 VI; cf. m u s t u i t o á r e, z d r o b i t ó r

var.zdrobidoáre 889 VI

cf.SCRIBAN, DM s.v. zdrobitor.

ZDROBITÓR s.n. 877 VIa, 883 VIIIc, 885 VIII, 892 VIIIc, 894 VIII, VI "unealtă pentru zdrobit strugurii": [Strugurii] să stuár-
ce, să bágă la présă, să stuárce la zdrobitór și să fáce must 894 VIII; cf. m u s t u i t o á r e, z d r o b i t o á r e

pl.zdrobitoáre 877 VIa, 892 VIIIb

cf.SCRIBAN, DM s.v.

ZDŪDUI vb.ind.prez. 1 sg. 874 VII "merg repede făcînd zgomot": Calc aşá și zdŭpuî și-ñ vîjîie urîékili.

cf.DM s.v. zdupăi.

ZEMBEREÁ s.f. 895 A "zăvor la uşă".

ZEMÎRCĂ s.f. 873 V "resturi nefolositoare care rămîn pe fundul cazanului la prepararea săpunului"; cf. b o r o g h í n ă, c ă r ă n t í i e, c í r í i á l ă, f u s, l o h ó n, m l á-
c i u l, s c r á d ă, s t e r e j í e, t r í n c i, v á t r a
s ă p ŭ n u l u i, v r é c e, v r e j.

686

ZERUIĂ , se ~ vb.refl.înd.impf. 3 sg. 899 V (despre laptele prins) "lăsa zer" : lăptele á cru ştiş ca lăptele á cru-aşá, cîn il punşái, to^t sâ mai zeruía um pic.

ZILIER adv. 884 VIII "zilnic" : Dómne, zilier irá miía şi pís-ti mişe, şi dóo şi trei miş [kilograme] zilier dómne, şerá péşti mult.

ZÍTUI vb.înd.prez. 2 sg. 893 VIIb "alungi pisica".

ZOANĂ s.f. 882 VIII "zonă".

ZONA s.f.art. 899 VIII "impurităţile din grîul treierat";
cf. b a c l ú c

cf. CADE, SCRIBAN, DM s.v. zoană.

ZORI s.pl. în expr. se dă de ~ 890 VIIb, 892 VIIe "se face ziuă" : Şi cîn sâ dă dă z^uor^t dâspre ziuă 892 VIIe.

ZVÎRCOLIE s.f. 876 VIII "eclipsă (de lună)".

I.P. "FILARET" A.1 - cda.265/1987
tiraaj 300

ILFS 80